

DOSTOYEVSKI
EZİLENLER

www.iphonepub.com

EZILENLER ÜZERINE

Dostoyevski'nin EZILENLER'i sonradan yazdığı nice ünlü romanlarının ilk tohumlarını tasir.

Buradaki kahramanlar onun dünyasını yansıtan en gerçek kişilerdir. Bütün elestirmenlerin sözbirliğiyle vardıkları yargı, yazarın en gerçekçi romanının EZILENLER olduğudur.

Roman ilk defa 1861'de Dostoyevski'nin erkek kardeşiyle birlikte yayınladıkları "Zaman" adlı dergide tefrika edilmiştir. Bu dergi Michael Dostoyevski'nin ölümü üzerine kapanmış, sonraları başka adla yeniden yayınlanmaya başlamıştır.

Romandaki tiplerin en ilgi çekicisi, askini, mutluluğunu baskaları uğruna harcayan Natasa'dır.

Natasa, ailesi, sevgilisi ve kendisi arasında denge kurmaya çalışan ama bütün Dostoyevski kahramanları gibi ruh buhranları içinde eriyip giden bir kızıdır. Romanın anlatıcısı Ivan Petroviç'in (Vanya) karakterinde romancının kendi hayatından kesitler bulmak mümkündür. Gerçekten de kahramanın yazarlık serüveni ve elestirmenle olan ilişkileri bize Dostoyevski'nin Bielinski'yle olan bağlantılarını hatırlatmaktadır. Yukarıda romanın yazarın en gerçekçi eseri olduğu yargısını verirken dayandığımız bir tesbit de; ünlü Prens, iki yüzlülüklerini, düzenbazlıklarını, ahlaksizliklerini yansıtmıştır. Devrim öncesi Rus toplumunun en tipik kişileridir bunlar. Para ve şöret için yapamayacakları şey yoktur. Dostoyevski buna EZILENLER adını verirken romandaki kişilerin yalnız yoksul olduklarını değil onların bu aşağılanmadan ötürü duydukları manevi bunalımı da vermiştir. Zenginlikten sonra, rutubetli bir odada can verecek hale düşen Smith, bu odada eserini yaratmaya çalışan Petroviç bir toplumun düzensizliğinin, aksaklığının aşağı kattaki insanlar üzerinde yaptığı yıkıntıların temsilcisidirler.

Kimi elestirmenlere göre bu roman, yazarın batı etkisinde kaldığını belirten eserleri arasında sayılmalıdır. Gerçekten de duygululuk yönünden bazı sayfalar Dickens'i andırır, daha ileri giderek söyleyelim, Prens'in gayrimesru çocuğu Nel y, uzaktan uzaga Oliver Twist'i hatırlatır.

Ayrıca yazarın ünlü BUDALA'sının kaynağı ve nasıl olustugunu merak edenler mutlaka EZILENLER'i okumak zorundadırlar. Çünkü Prens Miskin'in, karakter çizgileri yavaş yavaş EZILENLER'de belirmeğe baslar.

EZILENLER'in bir özel ilgi de Dostoyevski'nin burada tabiat tasvirleri yapmasıdır. Tasvirler daha ilk sayfada baslar. Yazarın diğer romanlarında yapılan bu tür tasvirler ancak bir "haleti ruhiye"yi vermek amacıyla yapılmıştır. Halbuki burada doğrudan doğruya tabiat tasvir edilmiştir.

EZILENLER'deki kişiler bir toplumun çürüyüşünün ilgi çekici destanıdır. Yazar burada sonradan kendini adadığı gibi ruhi gerçeklere değil, somut gerçeklere eğilmiştir.

Natasa, Prens, Vanya ve hele hele hayatının yönünü bir türlü bulamayan Alyosa çok sevimli, gerçek tiplerdir ama bunun yanında da büyük trajedi kahramanlarıdır.

EZILENLER, Dostoyevski'nin romancılığı ve onun roman kahramanları hakkında bildiklerinize yeni

görüs açilari getirecek önemli bir romandır.

BİRİNCİ B™LÜM

I

Geçen yılın 22 mart aksamında garip bir olay geçti basımdan. Bütün gün dolasmış, kendime bir daire aramıştım. Oturdugum yer pek rutubetliydi, bu yüzden kötü kötü öksürmeye başlamıştım.

Daha sonbaharda koymuştum aklıma oradan çıkmayı, ama ilk bahara kadar uzamıştı.

Sabahtan beri dolastığım halde istediğim gibi bir yer bulamamıştım bir oda bile olsa, ayrı bir daire olsun istiyordum; sonra, geniş bir kirasi da azolmalıydı. Dar yerde kisinin düşüncelerinin de daraldığım anlamıştım. Yazacağım öyküleri düşünürken odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolasmayı severdim. Sirasi gelmişken söyleyeyim: Eserlerimi yazmaktan çok onlar üzerinde düşünmek, hayal kurmak hoşuma gitmiştir daima. Doğrusu, tembelliğimden değildir bu. Peki ama nedendir öyleyse?

Daha sabahleyin pek iyi hissetmiyordum kendimi, aksam üzeri ise oldukça fenalasmıştım, titriyordum. Üstelik, bütün gün ayaktaydım, yorulmuşum. Hava kararmaya başladığında Voznesenski caddesinden geçiyordum. Petersburg'un mart güneşine, özelikle gurupunatabi

açık, dondurucu soğuk bir akşam bayılıyorum. Her yanı 10

kızıl bir ışık kaplar birden. Evler alev alev yanmaya başlar sanki. Boz, sarı, kirli yeşil renklerinin kasvetli görünümünü bir anda kaybolur. Kisinin içi aydınlanır sanki; ürperir ya da biri dirseğiyle dürtmüş gibi irkilirsin. Yepyeni duygular doldurur içini... Bir güneş isininin kisinin ruhunda yaratabileceği değişiklik öyle büyüktür ki!

Gelgelelim, biraz sonra bu güneş isini yok olmuştü; dondurucu soğuk burnumun ucunu sizlatıyordu; hava iyice kararmıştı; dükkanların pencerelerinden gaz lambalarının ölgün ışığı sızıyordu dışarı. Mil er'in pasthanesinin önünden geçiyordum ki, yıldırım çarpmış gibi durdum birden, pasthanenin bulunduğu yana bakmaya başladım. İçimde, olağanüstü bir şey olacaktı, gibi bir his vardı. Tam o anda karsı kaldırımda yanında köpeğiyle yaşlı bir adam ilisti gözüme.

Anlayamadığım, tuhaf bir duygunun kalbimi hızlı hızlı çarptırmaya başladığı bugünmiş gibi hatırimda.

Mistik bir insan değilimdir; batıl inançlarım yoktur, fala inanmam. Bununla beraber, herkes gibi benim basımdan da garip birkaç olay geçmiştir. Sözgelimi, bu ihtiyarı alalım: Onunla karşılaştığımda b aksam tuhaf bir şeyin olacağı niçin dogmüstü içime? Üstelik hastaydım da; insan hastayken duyguları daima yanıltıcı olur.

Yaşlı adam bitkin adımlarla, bacaklarını hiç bükmeden, değnek gibi öne atıyordu kibüklüm, elindeki bastonu yere hafifçe vurarak pasthaneye doğru yavaş yavaş yürüyordu. Mrümde böylesine garip biçimli bir insan görmemişim. Daha önce de, Mil er'in pastanesinde onunla her karşılaşmamda tuhaf bir duyguya kapılırdım. Uzun boyu, kambur sirtı, seksenlik ölgün yüzü, lime lime paltosu; ancak ense

kisminda aktan çok saribeyaz bir tutam saç kalem çıplak basındaki, kul anılacak yeri kalmamis, yirmi yıl ik, yuvarlak kenarlı sapkasi; sanki düşünülmeden yapılan, kurulmuş bir zemberek yardımıyla

11

sürdürülüyormusa benzeyen hareketleri...Bütün bunlar ilk bakışta elinde olmadan sasirtiyordu insani. Dogrusu, yasi böylesine geçkin bir ihtiyari yapayalnız, yardımcısız görmek pek tuhaftı; üstelik, bakıcılarından kaçmış bir deliyi de andirmiyor degildi hani. Asiri derecede siskalığı da garibime gidiyordu: Beden diye bir şey yoktu onda sanki,iskeletinın üzerinesadece birderi yapistirilmis gibiydi. Çevresi mosmor, iri, ama fersiz gözleri hiç bir şey görmediği haldebunu kesinlikle biliyorumdaima karsiya bakardi. Yüzünüze baka baka, önünde kimse yokmuş gibi üzerinize üzerinize yürürdü. Birkaç kere tanık oldum buna. Mil er'in pastahanesinde son zamanlarda gözükmeye başlamisti. Nereden geldiğini kimse bilmiyordu. Köpeği daima yanındaydı. Pastahane müsterilerinden konuşan yoktu onunla. O da konuşmuyordu kimseyle zaten. Kaldirimda durmuş, meraklı gözlerle ona bakarken "Niçin Mil er'in pastahanesine dadandı bu adam? diyedüşünüyordum,neisiolabiliorada?" Hastalığımın, yorgunlugumun sonucu, anlaşılmaz bir can sıkıntısı sarmisti içimi. Kendi kendime devam ediyordum: "Niyeti ne acaba? Ne düşünüyor? Bakalım düşünüyor mu hem? Yüzü bir şey ifade etmekten çok uzak... ^{TM}ylesine ölgün ki!Ondan bir parçaymış gibi yanından hiç ayrılmayan su köpeği de nereden bulmuş? Ne kadar da benziyorlar

birbirine!"

Bu zaval i köpek de seksen yasında olmalıydı; evet evet, muhakkak o da seksen yasındaydı. Bir kere, hiç bir köpeğin gösteremeyeceği kadar yaslı gösteriyordu; sonra, niçin onu ilk gördüğüm an, bu köpeğin öteki köpeklere benzemeyen, olaganüstü bir köpek olduğunu geçirdim aklımdan?

Yüzdeyüz büyüdü, esrarlı bir yanı bulduğunu; belki de köpek kiligında bir Mefisto olduğunu; kaderinin birtakim bilinmez, gizli bağlarla sahibinin kaderine bağlandığını düşündüm? Onu görerseniz, son 12

kez yirmi yıl önce bir şeyler yedigini siz de kabul ederdiniz. Sahibi gibi bir deri bir kemikti. Hemen hemen hiç tüy kalmamisti üzerinde; arkasında bir sopa gibi sarkan, daima bacaklarının arasına sıkistirdiği kuyruğu da çıplaktı. Koca kulaklı basını hiç kaldırmaz, dalgın dalgın önüne bakardı hep.

^{TM}mrümde onun kadar ıgrench bir köpek görmedim. Adam önde, köpek arkada yürürlerdi daima; hayvanın burnu, yapışık gibi, sahibinin paltosunun eteginden ayrılmazdı. Yürüyüşleri de, görünüşleri de her adımda söyle söylerdi sanki :

Yasliyiz Tanrım, yasliyiz, öyle yasliyiz ki!

Hatırlıyorum, bir keresinde "sakin ihtiyarla köpeği, Gavarni'nin resimlediği Hoffman'ın masal ari kitabının sayfalarından siyirilip yeryüzünde dolasmaya başlayan varlıklar olmasın?" diye geçirmistim içimden. Karsiya geçip, ihtiyarin arkasından ben de girdim pastahaneye.

Ihtiyari herkes pek garipsiyordu pastahanede; bu istenmeyen konuk kapıdan girince, tezgahın arkasında ayakta duran Mil er de surat asmaya başlamisti son zamanlarda. Bir kere, bu acayip ihtiyar

ne bir sey yiyor, ne de içiyordu. içeri girince dogru kösedeki sobanın yanina gidiyor, her zaman ayni sandalyeye çöküyordu. Sobanın yanindaki yerinde baska biri oturuyorsa, adamin karsisinde bir süre saskin saskin ayakta durduktan sonra cani sikilmis gibi öteki köseye, pencerenin dibine geçiyordu. Orada kendine bir sandalye buluyor, yavasça oturuyor, sapkasini çıkarip hemen yanina yere koyuyor, bastonunu da sapkasinin yanina biraktikten sonra sandalyenin arkaligina yaslanip üç dört saat öyle hareketsiz kalıyordu. Eline gazete falan almazdi; agzından bir sözcük çıktigi da yoktu. Gözlerini iyice açmis, donuk bakislarla önüne bakardi hep; öyle ki, o anda hiç bir sey görmedigine, isitmedigine bahse girilebilirdi. Köpek de oldugu yerde iki üç kere döndükten sonra, usulca sahibinin bacaklarinin di

13

binde boyluboyunea yere uzaniyor, basini çizmelerinin arasina sokup derin bir gögüs geçirdikten sonra öyle kalıyor, ölmüs gibi hiç kipirdamiyordu. Sanki bu iki yaratik sabahtan beri bir yerde ölü olarak yatıyorlardi da, güneş batar batmaz, sirf Mil er'in pastahanesine gelmek, orada hiç

kimsenin bilmedigi, esrarli bir görevi yerine getirmek için canlaniveriyorlardi, ihtiyar, üç dört saat oturduktan sonra nihayet kalkiyor, sapkasiyla bastonunu alip evine gidiyordu. Köpek de dogruluyor, her zamanki gibi kuyrugunu bacaklari arasina sikistiriyor, basim önüne sarkitiyor, agir adimlarla sahibinin pesi sira yürüyordu. Pastahaneye gelenler zamanla uzaklasmaya baslamislardi ihtiyardan; igreniyormus gibi yakininda bile oturmuyorlardi. Oysa ihtiyar hiç bir sey in farkinda degildi.

Bu pastahanenin müsterileri daha çok Almandi. Voznesenski caddesinde oturan ne kadar çilingir, firinci, boyaci, sapkaci, kosumcu kisacasi, saygi deger Alman varsa hepsi buraya gelirdi. Mil er'in pasthanesinde içten bir hava eserdi çoğunlukla. Patron sik sik tanidik müsterilerinin masasina oturur, onlarla beraber birkaç kadeh punç yuvarlardi. Dükkan sahibinin çocuklari, köpekleri de giderlerdi bazan müsterilerin yanina; müsteriler onlari sever, oksarlardi. Herkes birbirini tanir, sayardi. Müsteriler Almaa gazetelerini okumaya daldiklarinda salondan bir kapiyla ayrilan patronun dairesinden, Mil er'in tipki beyaz bir fareye benzeyen, saçlari bukleli, sa, risin büyük kizinin akordsuz bir piyanoda çaldigi Augustin'im (1) duyulurdu. Bu vals i seve seve dinlerdi herkes. Her ayin ilk günlerinde Mil er'in pasthanesine gider, oraya gelen Rus dergilerini okurdum.

(1)O siralar Alman, küçük, esnafi arasinda peksevilen bir sarki: "Mein lieber Augustin" ("Benini sevgili Augustin'im.") 14

İçerigirdigimde ihtiyar pencerenin dibinde oturuyordu; köpegi de ayaklarinin dibindeki yerini almisti.

Hiç bir sey söylemeden geçip köseye oturdum. "isim falan yokken, böylesine hastayken, bir an önce eve gidip çayimi içtikten sonra yatmam gerekiyorken niçin girdim buraya? diye soruyordum kendi kendime. Gerçekten de su ihtiyari seyretmek için mi geldim acaba?" Canim sikilmaya baslamisti. Disarda onu gördüğüm zaman ruhuma dolan o tuhaf duyguyu hatirlayarak "Bana ne ondan? diye geçirdim içimden. Bütün bu soguk Almanlardan bana ne? Bu tuhaf duygum nereden geliyor? Son zamanlarda benligimi saran; yasamama, son öykümü okuyan usta elestirmenin söylediği gibihayati açık seçik görmeme engel olan bu ucuz, incir çekirdeginidoldurmayan seylerden duyduğum endisenin sebebi nedir?" Böyle düşündüğüm, kendi kendime sitem ettiğim halde kalkip gitmiyordum. Bu arada

iyice fenalasmistim, sicacik yerden disari çikmayi hiç

istemiyordu canim artik. Bir Frankfurt gazetesi aldim elime, iki satir okuyunca daldim. Almanlarin engel oldugu yoktu bana. Onlar gazetelerini okuyor, sadece arada, yarim saatte bir alçak sesle yeni haberler, ünlü Alman mizahçisi Safir'in nükteleri üzerine kısa kısa konusuyorlar; sonra, bir kat daha çoğalmis ulusal bir gururla okumaya daliyorlardi gene.

Yarim saat sonra uyandigimda zangir zangir titriyordum. Artik eve gitmek zorundaydim. Tani bu sirada salonda geçen sessiz bir olay bir kere daha beni gitmekten alakoydu. Ihtiyarin oturduktan sonra gözlerini karsisindaki bir seye dikip, kalkincaya kadar bakislarini oradan bir daha ayirmedigini yukarda söylemistim. Anlamsiz bir ısrarla bir yere dikilen bu donuk bakisin bana yöneltildiği aksamlar da olmustu: İçimi son derece kötü, hatta dayanılmaz bir duygu kaplardi, elden geldigince çabuk yerimi degistirdim. Bu keresinde ihtiyarin 15

kurbani, kentimize yeni gelmis, Adam Ivaniç Sultz adinda, Mil er'in yakin dostubunu sonra öğrendimama ihtiyari da müsterilerin çoğunu da tanimayan, dis görünüsü pek hos, sert kolali yakalari kalkik, yüzü kipkirmizi zi, sismanca, Riga tüccarlarindan ufak tefek bir Almandi.

"Darfbarbier" i (1) büyük bir hazla okur, bir yandan da punçunu yudumlarken birden basim kaldirip ihtiyarin, durgun bakislarini ona diktiğini farkettil. Bu sasirtti onu. "Soylu" bütün Almanlar gibi Adam Ivaniç da utangaç, duygulu bir insandı. Yüzüne böyle saygisizca, dik dik bakilmasi tuhafina gitmisti, sikilmisti. ^{TM}fkesini tutup, saygisizadamdan gözlerini kaçirdi, kendi kendine bir seyler homurdanarak yüzünü gazeteyle kapadi. Ne var ki sabredemedi, iki dakika sonra basini uzatip gazetesinin üstünden merakla bakti: Ihtiyarin anlamsiz bakisi hala ona yönelmisti. Adam Ivaniç gene bir sey söylemedi. Basini üçüncü kez uzattiginda yüzü birden kipkirmizi oldu. Kendini, gururunu savunmaya, soylukisilerin yaninda güzel kenti Riga'nin adininle kelenmesine engel olmayakendisini Riga'nin temsilcisi sayiyordu besbel i karar vermisti. Elindeki gazeteyi sinirli bir hareketle masanin üzerine firlatip gazetesinin raptiyeyile tutturuldugu çita gürültüyle çarpti masayapunçtan, gururundan yüzü kipkirmizi, içi alev alev yanan küçük gözlerini zaval i ihtiyara dikti. Sanki Almanla rakibi, bakislarinin manyetik gücüyle birbirini yenmeye çalışiyorlardi. Eitanin masaya çarpmasindan çıkan sesle Adam Ivaniç'in tuhaf durusu bütün müsterilerin dikkatini çekmisti. Hepsi el erindeki gazeteleri birakmis, magrur, sessiz bir merakla iki rakibe bakiyorlardi.

Pek gülünç bir sahneydi bu. Gelgelelim, Adam Ivaniç'in bakislarindaki manyatik gücün (1) "Köy berberi" O zamanlar çıkan bir Alman gazetesi. 16

hiç bir etkisi olmamisti. Ihtiyar, öfkeden, kuduran bay Sultz'a gene öyle dalgin dalgin bakiyordu.

Akli baska yerlerdeymis gibi, herkesin onunla ilgilendiginin bile farkinda degildi. Sonunda sabri tükendi Adam Ivaniç'in. Sert, çin çin öten bir sesle, Almanca, Niçin öyle dikkatli dikkatli bakiyorsunuz bana bayim? diye bagirdi..

Ama rakibi onun ne söylediğini anlamiyormus, sesini duymuyormus gibi susmaya devam ediyordu. Adam Ivaniç bu kez Rusça sormaya karar vermisti. Bir kat daha öfkeli bir sesle, Size sormak niçin böyle dik bakiyor bana? diye haykirdi.

Ayaga fırlayarak devam etti :

Beni tanirlar sarayda, sizi tanimazlar!

Ama ihtiyarin kipirdandigi bile yoktu. Almanlar nefretle homurdanmaya baslamisti. Mil er de gelmisti gürültüye. Durumu öğrenince ihtiyarin sagir oldugunu düşünerek kulagina iyice egildi.

Müsterisinin yüzüne dik dik bakarak yüksek sesle,

Bay Sultz ona bakmamanizi rica ediyor, diye bagirdi.

Ihtiyar birden Mil er'e bakti, o ana kadar durgun olan yüzünde endiseli bir düşünce, bir heyecan ifadesi belirdi. Telaslandi, inleyerek egildi, aceleyle sapkasini, bastonunu aldı; aci bir gülümsemeyleyanlislikla oturdugu yerden kavulan bir zaval inin sinik gülümsemesiydi buayaga kalkti, disari çıkmaya hazirlandi. Zaval i, çökmüs ihtiyarin bu uslu, ezik aceleciliginde öylesine acikli, insanin içini burkan bir sey vardi ki, basta Adam Ivaniç olmak üzere bütün müsterilerin düşüncesi bir anda degismisti. Ihtiyarin, birisine hakaret etmek söyle dursun, bir dilenci gibi her yerden kovulabilecegini bildigi bel iydi.

17

Mil er iyi yürekli, duygulu bir insandi. Ihtiyarin sirtini oksayarak, Hayir, hayir, dedi, oturun! Aber (1) ger (2) Sultz sadece ona dikkatli dikkatli bakmamanizi rica etmisti. Sarayda tanirlar onu.

Gelgelelim, zaval i ihtiyar gene anlamadi, daha da telaslandi; sapkasinin içinden düşen eski, delik desik, açık mavi mendilini egilip aldı; basi ön ayaklari arasinda, hiç kipirdamadan yerde yatan köpegin hayvan belbel i derin bir uykuya dalmistiseslenmeye basladi. Titrek, bitik bir sesle, Azorka, Azorka! dedi. Azorka!

Azorka'ninkipirdadigi yoktu. Ihtiyar, canisikkin,

Azorka, Azorka, diye tekrar etti.

Bastonuyla dürttü köpegi, ama Azorka kipirdamiyordu. Elinden bastonu düstü ihtiyarin. Ömelip yere diz çöktü, Azorkanın basini el erinin arasina aldı. Zaval i Azorka! ^{TM}Imüstü. Zaval i hayvan, sahibinin ayaklari dibinde belki yasliliktan, belki de açlıktan, sessizce ölmüstü. Ihtiyar saskin saskin, Azorka'nin öldüğünü anlayamiyormus gibi bir dakika kadar öyle bakti yüzüne; sonra yavaşça egildi emektar dostuna dogru, solgun yüzünü hayvanin sogumus basina dayadi. Bir dakika çit çıkmadi salonda. Hepimiz duygulanmistik... Sonunda dogruldu ihtiyar. Yüzü

bembeyazdi, sitma nöbeti gelmis gibi titriyordu. Yufka yürekli Mil er, onu tesel i etmek istegiyle, Doldurmak saman bu köpegin içini, dedi. Iyice saman doldurmak. Fyodor Karloviç Kriger ustasidir bu isin.

Bastonu yerden alip ihtiyara verirken ekledi:

(1)ama (Almanca)

(2)bay (Almanca)

EzilenlerF : 2 18

Fyodor KarloviçKriger çokiyi hayvan doldurmak.

™ne çıkan bay Kriger alçakgönül ü bir tavırla,

Evet, ben çok iyi doldurmak hayvan.

Bu, tepesinde tutam tutam kızıl saçlı, gaga burnunun üzerinde gözlüğüyle, zayıf, uzun boylu, görünüşte iyi yürekli bir Almandi. Aklına gelen düşünceden cosan Mil er, Her çeşit hayvani doldurmakta çok kabiliyetlidir Fyodor Karloviç Kriger, diye ekledi.

Bay Kriger atıldı gene:

Evet, her çeşit hayvani doldurmakta çok kabiliyetliyimdir.

Coskun bir cömertlik içinde devam etti:

Hem köpeğinizi parasız dolduracağım size.

Adam Ivaniç Sultz, yüzü bir kat daha kızarmış, ihtiyarın ugradığı felakete kendisinin sebep olduğu inancıyla,

Hayır, hayır! diye haykirdi, emeginizin karşılığım ben verecek size.

İhtiyar bütün bu konuşmaları dinliyordu ya, bir şey anlamadığı bel iydi; zangir zangir titriyordu.

Garip müşterisinin gitmeye hazırlandığını gören Mil er,

Bir dakika! diye bağırıldı. Bir kadeh nefis konyamızı için!

Konyayı getirdiler. İhtiyar, çabuk bir hareketle aldı kadehi, ama el eri titriyordu, ağzına götüreceğine yarısını döktü, bir damla içmeden tepsiye geri koydu. Sonra Azorka'yi olduğu yerde bırakıp tuhaf, o anda pek yadırganan bir gülümsemeyle çabuk çabuk kapiya yürüdü. Herkes sasırmıştı. Almanlar birbirinin yüzüne bakarak,

Schwerenot! Was für eme Geschichte! (1)diye mirildandılar.

(1)Felaket! ise bakın!

___ 19 ___

Ben ihtiyarın arkasından kostum. Pastahaneden birkaç adım ötede, sağda dar, iki yanında kocaman kocaman evler olan, karanlık bir ara sokak vardı. İçimde bir ses ihtiyarın o sokaga saptığını söylüyordu bana. Sokaga girince sağdan ikinci ev yeni yapılıyordu, dışı kalaslarla çevriliydi. Evin

önündeki tahta perde sokagin neredeyse ortasına kadar çikiyordu. Yayalar için tahta perde boyunca bir sıra kalas dösenmişti. Tahta perdeyle evin arasında kalan karanlık bir kösede buldum ihtiyari. Kaldırma oturmuş, dirseklerini dizlerine dayayıp basını el eri arasına almıştı. Yanına oturdum. Nereden başlayacağımı bilemeden,

Bakin, dedim, Azorka için üzülme. Gelin evinize götürüyüm sizi. Geçsin artık üzüntünüz. Gidip bir araba çağırayım. Nerede oturuyorsunuz?

İhtiyar cevap vermiyordu. Ne yapacağımı bilemiyordum. Gelip geçen yoktu sokaktan. Birden koluma yapıştı. Kisik, isitilir isitilmez bir sesle,

Suluk alamıyorum! dedi, soluk alamıyorum! Ayaga kalktım, zorla onu da kaldırırken, Evinize götürüyümsizi! diye bağırdım. Birkaç bardak çay içip yatmalısınız... Şimdi bir araba getiriyorum. Doktor da çağıracağım... tanıdığım bir doktor var...

Daha neler söylediğimi hatırlamıyorum. Ayaga kalkacak oldu, ama doğrulur doğrulmaz gene yere çöktü, hep o kisik, boguk sesiyle bir seyler mirıldanmaya başladı. Üzerine iyice eğilip dinledim.

Vasilyevski adasında, diyordu. Altıncı sokak... altıncı sokak...

Sesi kesildi.

Vasilyevski'de mi oturuyorsunuz? Ama o yana gitmiyordunuz; pastahaneden çıkınca sola dönmeniz gerekirdi Vasilyevski'ye gitmek için, oysa siz soga döndünüz. Şimdi bir arabayla götürürüm sizi... 20

İhtiyar kipirdamiyordu. Elini tutup kaldırdım, birakinca ölününki gibi düştü. Eğilip yüzüne baktım, parmağımın ucuyla dokundum... ihtiyar ölmüştü. Düş görüyordum sanki.

Bu serüven hayli uğrastırdı beni, o arada sitmam da kendiliginden geçti. İhtiyarın evini bulduk.

Vasilyevski adasında değil, öldüğü yerden birkaç adım ötedeki Klugen'in evinin besinci, çatı katında küçük bir antreyle son derece basık, pencere diye duvarlarında üç deliği bulunan büyük odalı ayrı bir dairede oturuyormuş. Çok yoksul olduğu beliydi. Bir masa, iki sandalyeyle, tas gibi sert, her yanından pamuklan fırlamış, eski mi eski bir kanepesinden meger o da ev sahibinin misbaska esyasi yoktu. Sobanın uzun zamandan beri yanmadığı beliydi; muma falan da rastlanılmadı. İhtiyarın, pastaneye sırf sıcak, ısıyan bir yerde oturmak için geldiği kanisindaydım. Masanın üzerinde bos bir toprak çanakla kupkuru bir ekmek kabuğu vardı. Bir köpek bile para bulunmadı. Zaval iyi gömmek için degismeklik fanilasi bile yoktu; birisi kendi fanilasını verdi de onu giydirdik. İhtiyarın bu kosul ar altında yalnız yaşayamayacağı, birisinin seyrek de olsa ona yardıma geldiği beliydi. Masanın gözünden kimlik cüzdanı çıktı. Rahmetli, Yeremiya Smith adında, yetmiş sekiz yaşında, Rus uyruklu bir yabancıydı. Makinist olduğu anlaşıyordu. Masanın üzerinde iki kitap vardı: Kısa bir coğrafya kitabıyla, kursun kalemle bir çok yerine isaret konulmuş Incil'in Rusçası. Bu iki kitabı ben aldım. Evde oturan öteki kiracılara, ev sahibine sorduk, hiç kimsenin bir şey bildiği yoktu. Çok kalabalıktı evin içi; fabrika ustaları, pansiyon olarak oturan Alman kadınları bütün odaları doldurmuşlardı. Kıbar bir kimse olan evin yöneticisi de eski kiracısı üzerine, çatı katında altı ruble kirayla oturduğundan, son iki aydır bir köpek vermediğinden, bu nedenle onu kapı dışarı et

meleri gerektiğinden başka pek bir bilgi veremedi. "İhtiyarın gelip gideni var mıydı?" diye sorduk, bu konuda da kimse bir şey bilmiyordu. Koskocaman evdi, böyle yerlere girip çıkan çok olduğu için bilinmezmiş. Bir şeyler öğrenebileceğimiz evin bes yıl ik kapasitesi da, yerine daha kiracıların yarısını tanımayan genç yegenini bırakıp iki hafta önce izinle köyüne gitmişti. Bütün bu soruşturmaların nereye vardığını kesin olarak bilmiyorum; sonunda toprağa verdiler ihtiyarı. O

günlerde öteki işlerim arasında bir gün de Vasilyevski adasına, altıncı sokaka gidip geldim. Oraya varınca kendi kendime güldüm: Olaganüstü hiç bir yanı olmayan sıra sıra evlerden başka ne görebilirdim altıncı sokakta? "Peki ama, diye düşünüyordum, ihtiyar ölürken niçin Vasilyevski adası altıncı sokaktan söz etti? Sayıklıyor muydu acaba?"

Smith'ten bosalan daire hosuma gitmişti. Baskasına kiralamamasını, daireyi benim tuttuğumu yöneticiye söyledim. Odanın tavanı gerçi pek basıktıöyle ki, önceleri basım vuracak sanmıştımama istediğim kadar genişti ya! Zaten kısa zamanda aldimim. Ayda altı rubleye bundan iyisi de bulunamazdı. Dairemin ayrı olması pek hosuma gitmişti. Şimdi bir hizmetçi bulmaktaydı iş, yalnız basıma yapamazdım çünkü. Kapıcı, hiç olmazsa günde bir kere uğrayıp en gerekli işleri yapmaya söz verdi basta. İhtiyar için birisinin geleceğini sanıyordum. Oysa öleli bes gün olmuştı, gelen giden yoktu.

II

O sıralar dergilerde çalışıyor, ufak tefek yazılar yazıyordum; günün birinde büyük bir eser vereceğimden hiç kuskum yoktu. Büyük bir roman üzerinde çalışıyor 22

dum; ama sonunda hastaneye düştüm... yakında ölürüm herhalde. Sonum yaklaştığına göre anılarımı yazmasam da pekala olurdu ya...

Hayatimin şu acı son yılı geliyor aklıma. Her şeyi yazmak istiyorum, kendime bu uğraşı bulmasaydım sanırım can sıkıntısından ölürdüm. Bütün bu olaylar bazan. öylesine heyecanlandırıyor, öylesine üzüyor ki beni! Kelimeler kalemimin ucundan kagida dökülürlerken daha bir huzur verici, daha bir olagan biçime girecek, hayale, kabusa daha az benziyecekler sanıyorum. Yazmak beni avutacak, içimdeki atesi söndürecek, eski yazarlık damarımı kabartacak; anılarımı, acı hayal erimi bir işe, uğraşa döndürecek... Evet, çok iyi düşündüm bunu. Üstelik sağlık memuruna da bir miras bırakmış olurum; hiç değilse kisin pencerelerini kagitlar.

Gelgelelim, nedense ortasından başladım hikayeme. Her şeyi yazmaya karar verdiğime göre bastan başlamalıyım. ^{TM}yle olsun. Zaten pek uzun sürmeyecektir kendimi tanıtmam.

Buradan uzak ...skiy ilinde doğmuşum. Ben küçükken ölen annemle babam iyi birer insan olmalıydılar. Acidigi için beni evine alan söyle böyle varlıklı toprak sahibi Nikolay Sergeyiç

İhmenev'in yanında büyüdüm. Tek çocuğu olan Natasa benden üç yaş küçüktü. Ağabeykardes gibiydik onunla. Ah sevgili çocuklugum! Yirmi bes yaşında, son günlerimi yasiyorken aklımda sadece senin olman; heyecanla, coşkunlukla sadece seni anmam ne garip aslında! O zamanlar ne maviydi gökyüzü,

Petersburg gunesine hiç benzemezdi günes; yüreklerimiz ne hizli çarpardi!

O zamanlar her yanda göz alabildigine çayirlar, ormanlar vardi; simdiki gibi soguk tas yiginlari karartmazdi insanin içini. Nikolay Sergeyiç'in yönetmeni oldugu Vasilyevski'deki park ne hostu!

Natasa'yla dolasirdik orada. Parkin bitiminde de büyük, los bir koruluk 23

vardi, bir keresinde kaybolmustukiçinde Natasa'yla... Ne güzel, tatli günlerdi! Hayati esrarengiz, çekici bir sey olarak görüyor, onunla tanismaktan hoslaniyorduk. Her "çalinin, agacin arkasinda bizim için esrarli, bilmedigimiz bir insan vardi sanki. Masal dünyasi gerçekte içice gibiydi. Aksam sisi koyulasip, büyük derenin çakil i kiyisina yapismis gibi duran çalilarin dal arinda küme küme biriktigi zamanlar Natasa'yla ben sahilde el ele durup ürkek bir merakla uzaklara bakar, sisin içinden dogru birisinin "çikip yanimiza gelecegini ya da seslenecegini, böylece dadimizinanlattigimasal arin gerçeklesecegini sanirdik. Aradan uzun zaman geçtikten sonra bir keresinde Natasa'ya, "€ocuk hikayeleri" nin elimize geçtigi, kitabi kapip dogru bahçedeki havuzun yaninda yasli, sik yaprakli mese agacinin altindaki yesil kanepemize kosup oturduyumuz, hemen

"Alphonse ile Dalinde" hikayesini okudugumuz günü hatirlatmistim. Bu hikayeyi hatirladikça hala tuhaf bir burkulma olur içimde; geçen yil ilk iki satirini Natasa'ya ezbere okudugumuzaman da aglamamak için güç tutmustum kendimi: "Kahramanim Alphonse Portugal'dedogmustur.

DonRamiro'dur babasinin adi"... Belki de pek budalaca bir seydi bu; kim bilir, Natasa'nin heyecanima öyle tuhaf tuhafgülümsemesinin sebebi de buydu belki. Ama çabuk toparlamisti kendini (çok iyi hatirliyorum bunu), beni avutmak için o da geçmiş günlerden açmisti. Biraz sonra kendisi de duygulandi. €ok güzel bir aksamdi o; eskiyi yenibastan yasadik: "Beni il merkezine, yatili okula yol adiklari günüTanrim, ne çok aglamisti o gün!Vasilyevski'den temel i ayrilisimi...Okulu bitirmis,üniversiteyehazirlanmak için Petersburg'a gidiyordum. On yedi yasindaydim, o da on bes. O zamanlar pek biçimsiz oldugumu söylüyor Natasa. TMylesine uzun boylu, öylesine siskaymisim ki, bana bakinca tutamazmiskendini, gülermis.Ayrilirken 24

çok önemli bir sey söylemek için bir kenara çektim onu; ama birden dilim tutuldu. O anda müthis heyecanlı oldugumu hatirliyor Natasa. Konusamadik tabi€. Ne söyleyecegimi bilmiyordum.

Söylesem de anlayamazdi beni zaten. Birden bosandim, hiç bir sey söyleyemedem öyle gittim.

€ok sonra, bundan iki yil önce görüstük. Yasli Ihmenev bir dava için gelmisti Petersburg'a. Ben de edebiyat alanında yeni yeni duyurmaya baslamistim adimi.

III

Nikolay Sergeyiç Ihmanev iyi, ama çok eskiden beri yoksul düsmüs bir aileden geliyordu. Grene de yüz el i kölelik, oldukça iyi durumda bir çiftlik kalmisti ona babasindan. Yirmi yasinda süvari subayi olmustu. Isleri iyi gidiyordu, gelgelelim, hizmetinin altinci yilinda bir aksam kumarda varini yogunu kaybetti. O gece sabaha kadar, uyku girmedi gözüne. Devrisi aksam gene gitti oyun salonuna, sahibi oldugu tek seye, atina karsilik bir kart aldi. Kazandi. Arkasindan bir daha, bir daha... Yarim saat sonra köylerinden birini, son sayima göre el i kölelik Ihmenevka'yi geri almisti. Oyuna paydos deyip,

devrini gün de istifasını verdi. Yüz kölesini kaybetmişti. İki ay sonra tegmen rütbesiyle ayrıldı ordudan, küçük köyüne gitti. Bu kumar olayından söz edilmesini hiç sevmezdi; öyle ki, o kadar iyi yürekli, babacan olduğu halde, birisi kaybettiği yüz köleden açacak olsa, öfkelenir, bozurdurdu onunla. Köyde kendini çiftçiliğe verdi. Otuz beş yaşında soylu ama yoksul bir ailenin kızı olan Anna Andreyevna Sumilova'yla evlendi. Drahomasi bile yoktu Anna Andreyevna'nın, göçmen madam MonReves'in kentte soylu kızlar için açtığı yatılı okulda okumustuhur zaman övünür

25

dü bununla; oysa orada ne okudugunu bilen, anlayan da yoktu. Nikolay Sergeič iyi bir toprak sahibi olmuştur. Komsu toprak sahipleri ders aliyorlardı. Birkaç yıl sonra beş yüz kölelik komsu Besilyevski köyüne Petersburg'dan sahibi prens Pyotr Aleksandroviç Valkonski geldi, Prens'in gelisi büyük bir olay olmuştur çevrede. Henüz genç sayılırdı; büyük bir rütbesi, önemli ilişkileri vardı. Yakışıklıydı, varlıklıydı, nihayetçevrenin kızlarını, kadınlarını en çok bu yani ilgilendiriyordubekardı. Akrabası olan valinin il merkezinde onu içtenlikle karşılamasını, kent bayanlarının "kibarlığına hayran kalmalarını" v.s. anlata anlata bitiremiyorlardı. Sözün kisası, Petersburg yüksek sosyetesinin tasrada pek seyrek gözüken, gözüktüklerinde de büyük ilgi uyandıran üyelerinden biriydi bu. Ne var ki, ihtiyacı olmadığı, kendisinden az da olsa, aşağı bulduğu kimselere karşı kibar davranmıyordu Prens. Komsu toprak sahiplerini küçümseyip, onlarla tanışmak istememesi bir çok düşman kazandırmıyordu ona. Durup dururken Nikolay Sergeič'i ziyaret etmesi de bu yüzden sasırtmıyordu herkesi. En yakın komsusu Nikolay Sergeič'di oysa.

İhmenev'lerin evinde büyük bir heyecan yarattı bu ziyaret. Kari koca bayılmışlardı genç adama; hele Anna Andreyevna cosmuydu. Kısa bir zaman sonra aileden biriyim gibi haber falan vermeden her gün gelip gitmeye başlamıştı. Onları da kendi evine çağırıyor, nükteler savuruyor, gülünç hikayeler anlatıyor, İhmenev'lerin kötü piyanosunda hem çalıyor hem söylüyordu. İhmenevler sasıyorlardı doğrusu: Böylesine candan, böylesine değerli bir insan için kendinibegenmiş, kibirli, bencil nasıl diyebiliyorlardı komsular? İçten, temiz yürekli, çıkarını düşünmeyen, dürüst bir insan olan Nikolay Sergeič'ten hoslanmış olmalıydı Prens. Kısa bir zaman sonra her şey anlaşıldı.

Prens, madrabaz, gözü doymaz; ak saçlı, gözlüklü, gaga burunlu, utanmazcasına çalan, _ 26

üstelik iskenceyle birkaç köylüyü öldüren çiftlik yöneticisi kahyasi Alman'ın isine son vermek için gelmişti Va~ silyevski'ye. Sonunda yakayı ele vermeyen Ivan Karloviç.. Yerini dibine girmeyen utancından, Alman dürüstlüğünden, uzun uzun söz etti; ama yüz kızartıcı bir biçimde kovulmasına engel olamadı bütün bu çabaları. Bir yönetmen gerekiyordu Prens; bulunmaz bir çiftçi, son derece dürüstbundan hiç kimsenin kuskusu olamazdibir insan olan Nikolay Sergeič'i seçmişti. Prens, bu işi üzerine alması için Nikolay Sergeič'ten teklif bekliyordu galiba; ama olmadı bu, Prens güneşli bir sabah dostça, son derece saygılı bir tavırla dileğini açtı ona. ^{TM}nce kabul etmek istemedi İhmenev, ama hayli dolgun ücret Anna Andreyevna'ya ayarttı, genç adamın bir kat daha artan kibarlığı da geri kalan kararsızlıkları silip süpürdü... Prens'in istediği olmuştur. İnsanları iyi tanıdığı bel iydi. Görüşmeye başlamalarından kısa bir zaman sonra İhmenev'in nasıl" bir insan olduğunu, onu parayla değil de göstereceği içtenlikle, yakınlıkla kendine bağlayabileceğini, istediğini yaptırabileceğini biliyordu. Gözü kapalı, her şeyini güvenebileceği bir kahyaya ihtiyacı vardı; bundan böyle Vasilyevski'ye bir daha gelmek istemiyordu. İhmenev'i öylesine büyülemeydi ki, adamcağız yürekten inanıyordu dostluğuna. Nikolay Sergeič bizde çok olan son derece temiz yürekli, içten, duygulu bir

insandi; böyleleri (bazan Tanrı bilir niçin) birisini sevdiler mi bütün varlığıyla bağlanırlar ona; bu bağlilikleri bazan gülünç bile kaçır.

Aradan uzun yıl ar geçti. Prensın çiftliği gelistikçe gelişti. Prensle İhmenev arasındaki ilişkiler iyiydi, resmi iş mektuplarıyla sürdürülüyordu bu ilişkiler. Prens Nikolay Sergeiç'in yönetimine hiç

karışmıyor, bazan İhmenev'i sasirtan son derece pratik, uygun öğütler veriyordu ona. Parayı boş yere harcamayı, çarcur etmeyi

27

sevmediği, hatta elinin siki olduğu anlaşıyordu. Vasilyevski'ye gelişinden beş yıl sonra aynı ilde dört yüz kölelik, pek iyi durumda başka bir köyü satın alması için Nikolay Sergeiç'e vekalet yol adı.

Nikolay Sergeiç mutluymuştu. Prensın basanlarına, yükselişine, yükselen öz kardeşim gibi yürekten seviniyordu. Hele Prens bir iş konusunda, ona son derece güvendiğini bel i edince adamcağız iyice duygulanmıştı. Anlatayım bunun nasıl olduğunu... Ama önce, hikayemin bir bakıma en önemli kişilerinden olan Prens Valkonski üzerine kısa bir açıklama yapmam gerekiyor.

IV

Dul olduğunu söylemiştim. Çok gençken, para için evlenmiştim. Moskova'da varını yığını iyice kaybeden ailesinden hemen hemen hiç bir şey kalmamıştı ona, Vasilyevski üstüste birkaç kere ipotek edilmiş, borç içindeydi. Moskova'da devlet dairelerinden birinde çalışmak zorunda kalan yirmi iki yaşındaki Prens'e ailesinden bir köpek bile kalmamıştı; "eski bir soyun baldırı çıplak evladı"

olarak atılmıştı hayata. Bir tüccarın tohumu kaçmış kızıyla evlenmesi onu kurtardı. Tüccar drahoma konusunda aldattı tabii Prens'i; ama gene de karısının parasıyla, ailesinden kalan çiftliği geri alıp kurtarabildi. Prensın kismetine çıkan tüccar kızının okuyup yazması yoktu, iki sözcüğü bir araya getirip konuşamazdı; yüzü de pek çirkin, sadece bir iyi yani vardı: İyi yürekli, sessizdi.

Prens onun bu yanından yararlanmasını bildi: Evlenmelerinden bir yıl sonra o sıralar bir erkek çocuk doğuran karısını Moskova'da tüccar babasının yanına bırakıp, ...ski iline gitti.

"Petersburg'daki soylu bir akraba 28

sinin yardımıyla orada oldukça yüksek bir memuriyet edinmişti, İçi yükselmek, parlamak atesiyle yanıyordu. Karısıyla Petersburg'da da Moskova'da da yapamayacağını anladığı için ise tasradan bağlamaya karar vermişti. Evliliklerinin ilk yılında karısına etmediği iskencenin kalmadığını söylüyorlar. Bu söylenti pek sasirtiyordu Nikolay Sergeiç'i, heyecanla savunuyordu Prens'i, onun böylesine kaba hareket edebileceği bir insan olmadığını söylüyordu. Ama yedi yıl sonra nihayet ölmüştü Prens, dul kalan Prens de hemen Petersburg'a aktardı. Baskente ilgi bile uyandırmıştı.

Bir çok meziyetleri olan, zeki, zevk sahibi, henüz yakışıklı, genç sayılan Prens sosyeteye mutluluk arayan, himaye pesinde kosa bir insan değil de, başlıbasına bir değer olarak girmişti. Onda gerçekten de insani çeken, bağlayan, güçlü bir şeyin olduğunu söylüyorlardı. Kadınların pek hoşuna gidiyordu; sosyete dilberlerinden biriyle ilişkisini duymayan, kalmamıştı. Soydan gelme, cimrilik

derecesine varan eli sikiligina ragmen parayi hiç acimadan harcıyor, her önüne gelene kumarda para veriyor, ne kadar çok kaybederse etsin hiç üzülüyordu. Ama Petersburg'a eğlenmek için gelmemisti; yükselmek istiyordu, istediği de oldu. Onun sosyetedeki basarilarina sasan, akrabasi ünlü kont NainskiPrens karsisina her hangi bir dilekçi olarak çiksaydi yüzüne bile bakmazdi belkionunla ilgilenmis, hatta yedi yasindaki oglunu yetistirmek için evine almisti. Prens Vasilyevski'ye gelisi, Ihmenev'le tanismasi da bu zamana rastliyor. Sonunda, Kontun araciligıyla elçiliklerden birinde önemli bir yere atanarak yurt disina gitti. Onunla ilgili söylentiler biraz anlasilmaz olmaya bile baslamisti: Yurt disinda basindan kötü bir olay geçtigini söylüyorlardi, ama bunun nasıl bir olay oldugunu bilen yoktu. Yalniz, yukarda sözünü ettiğim dört yüz kölelik köyü

satın aldığı biliniyor kesinlikle. Uzun zaman sonra önem

29

li bir kimse olarak döndü yurda; Petersburg'da oldukça büyük bir memuriyete getirildi. Ihmenev'de onun yeniden evlenmeye, varlikli, taninmis bir ailenin kizini almaya hazirlandigi söylentileridolasiyordu.Nikolay Sergeič sevinçten el erini ogusturarak "Gördünüz mü, diyordu, kodamanlar sinifina giriyor bizimki!" O siralar Petersburg'da üniversitedeydim; hatirliyorum, Ihmenev bana mektup yazip, Prens'in evlenecegi haberinin dogru olup olmadigini arastirmami istemisti. Prense de bir mektup yazmis, beni himayesine almasini dilemisti;amaPrens cevap vermedi bu mektubuna. Sadece, Kontun evinde yeterince yetistirildikten sonra liseye giden Prensinglunun, on dokuzyasindaöğreniminibitirdiginiöğrenebildim. Ihmenev'lere bunu yazdim.

Prens, oglunu çok sevdiğini, bir dedigini iki etmedigini, simdiden onun gelecegi için uğrastigini da ekledim. Bütün bu bilgileri Prensinglunun tanıdığı olan öğrenci arkadaşlarımdan almistim.

Iste tam o günlerde, güzel bir sabah Nikolay Sergeič Prensten onu pek sasirtan bir mektup aldı...

Yukarda da söylediğim gibi, Nikolay Sergeič'le ilişkilerini o zamana kadar resmi is mektuplarıyla sürdüren Prens simdi son derece içten, dostça bir tavirle aile sirlarim açıyordu ona: Oglundan yakiniyor, kötü davranislarina üzüldüğünü yaziyordu. Oglunu temize çıkarmak için de ekliyordu:

"Bu yasta bir çocugun ufak tefek hatalari pek önemli sayılmaz tabiE aslında". Ceza olarak bir zaman için köye, Ihmanev'in yanina yol amaya karar vermisti oglunu. Prens, "Dünyanın en iyi yürekli, dürüst insani Nikolay Sergeič'e, özelikle Anna Andreyevna'ya" güvendiğini yaziyor; onlardan, yaramaz oglunu ailelerine kabul etmelerini, ona biraz akil vermelerini, el erinden gelirse onu sevmelerini, en önemlisi de uslandirmalarını, "insan hayatında öylesine önemli yeri olan kurtarici kesin ilkeleri ona asilamalarını" diliyordu. Yasli Ih 30

menev tabiE dört el e sarildi ise. Genç Prens geldi sonunda; öz çocuklari gibi karsiladilar onu.

Kisa bir zaman sonra Nikolay Sergeič onu cani gibi seviyordu. Hatta sonralari, Prenslle Ihmenev tamamen ayrildiklari zaman, ihtiyar bazan mutlu bir gülümsemeyle anardi Alyosa'siniPrens Aleksey Petroviç'e Alyosa'm derdi.Gerçekten de pek tatli bir çocuktu bu: Yakisikli, kiz gibi narin yapili, sinirliydi. ^{TM}te yandan neseli, temiz yürekli, duyguluydu da... Ihmenev'lerin evinde pek seviliyordu. On dokuz yasinda oldugu halde, çocuklugu hala atamamisti üzerinden. Söylentilere bakilirse üzerine

titreyen babasının, onu köye niçin sürdüğünü anlamak güçtü. Delikanlinin Petersburg'da düzensiz bir hayat yasadığını, çalışmak istemediğini, babasının da bunlara üzüldüğünü söylüyorlardı. Nikolay Sergeič, Alyosa'ya bu konuda hiç bir şey sormadı; Pyotr Aleksandroviç de mektubunda oğlunu sürmesinin asil nedeninden söz etmemisti. Bununla beraber birtakim söylentiler dolasıyordu ortalıkta: Alyosa'nın bağışlanamayacak kadar ağır bir yaramazlık yaptığından, sosyeteden bir bayanla gizli ilişkisinden, birisini düel oya çağırdığından, kumarda büyük bir para kaybettiğinden söz ediyorlardı. Baska birisinin parasını yedigi bile söyleniyordu. Prensin, oğlunu bir suçu olduğu için değil de birtakim bencil düşünceleri yüzünden köye yol adığını söyleyenler de vardı. Nikolay Sergeič bu sonuncu söylentiye nefretle reddediyordu. Çocukluk çağında Prensi hiç görmemiş olan Alyosa da taparcasına seviyordu babasını zaten; ondan söz ederken cosuyor, heyecanlanıyordu. Babasının etkisi altında olduğu beliydi. Alyosa bazan, babasının da kendisinin de aynı zamanda kur yaptıkları bir kontesten, onun (Alyosa'nın) kadını elde etmesine babasının çok sinirlendiğinden söz ediyordu. Bu hikayeyi daima heyecanla, çocuksu bir içtenlikle, çin çin öten neseli kakahalar atarak anlatıyordu; ama Nikolay 31

i Sergeič onu hemen susturuyordu. Alyosa, babasının evlenmek niyetinde olduğunu da doğruluyordu.

Hemen hemen bir yıl olmuştü köye sürgün geleli. Belirli zamanlarda saygılı, ağırbaşlı mektuplar yazıyordu babasına. Sonunda Vasilyevski'ye o kadar alıstı ki, Prens yazın köye geldiğinde (İhmenev'leri daha önceden haberdar etmişti) sürgün, köyde kalmasına izin vermesi için yalvarıp yakarmaya başlamıstü babasına. Köy hayatının tam ona göre bir hayat olduğunu söylüyordu.

Alyosa'nın verdiği her karar, kapıldığı her heves asiri duygululuğun, dan, heyecanlı yaradilisından, bazan saçmalığa varan havailiğinden, dış etkilere pek çabuk kapılmasından, iradesinin olmayışından geliyordu. Ama Prens kuskulu kuskulu dinledi oğlunun, bu dileğini...NikolaySergeič

eski "dostu" nu güç tanıyabildi: Çok degismisti Prens Pyotr Aleksandroviç. Nikolay Sergeič'e karşı pek bir tuhaf davranıyordu; hesaplar gözden geçirilirken iğrenç bir titizlik, cimrilik, anlaşılmaz bir kuskü gösterdi. Bütün bunlar pek üzdü dürüst İhmenev'i; uzun süre inanmak istemedi. On dört yıl önce Vasilyevski'ye gelen Prens degildi bu sanki: Simdi bütün komsularıylaönemli olanlarıyla tabiÇetanıstı. Nikolay Sergeič'e hiç gelmiyor, bir usagiymis gibi davranıyordu. Birden acayip bir şey oldu: durup dururken tamamen ayrıldılar Prenslle Nikolay Sergeič. Birbirlerine kötü sözler söylediler, İhmenev öfkeyle çikip gitti Vasilyevski'den, ama olay bununla kapanmadı. Çevrede iğrenç dedikodular dolasmayabıslamıstı. Genç prensin yaradilistan zayıf olduğunu sezinleyen Nikolay Sergeič'in, onun eksikliklerinden yararlanmaya çalıştığını; kızı Natasa'nın(osiralar daha on yedisinde olan Natasa'nın) yirmi yasındaki delikanlıyı kendine zorla asik ettiğini; anasıyla babasınınhiç farkında degilmisler gibi davrandıkları haldebu aski körüklediklerini söylüyorlardı.

Sözde, kurnaz, "ahlaksız" Natasa, gene .32

onun uğrasması sonucu komşu toprak sahiplerinin evlerindeki sayıları hayli kabarık olan kibar kızlardan hiç birini görmek fırsatını bulamayan delikanlıyı nihayet büyülemisti. Sonra, sevgililerin Vasilyevski'ye on bes verst uzaklıkta olan Grigoryev köyünde evlenmeye karar verdiklerini iddia edenler de vardı. "TabiÇ Natasa'nın anne babasından gizli, diyorlardı. Ama İhmenev'le karısı her şeyi pekala biliyorlar, kızlarını kiskirtiyorlardı". Sözün kisası, çevrenin kadınli erkekli dedikodularının bu olayla uydurup uydurup söylediklerini sıralayacak olsak başlibasına bir kitap

olurdu. Isin tuhafi, Prens bütün bunlara inanmış, hatta Vasilyevski'ye de sif Petersburg'dayken aldığı imzasız bir mektup üzerine gelmişti. Hiç kuskusu yok ki Nikolay Sergeič'i birazcık olsun tanıyan bir insan bu iftiraların bir tekine bile inanmazdı; gelgelelim herkese bir şeyler olmuştur; her kafadan bir ses çıkıyor, herkes dudak bükerek basını salıyor... zavalî ihtiyarı kesinlikle suçluyordu. İhmenev, kızını dedikoduculara karşı savunmaya kalkışmayacak kadar gururluydu.

Karisina da komsularına her hangi bir açıklamada bulunmamasını siki siki tembihlemişti. İftiraya uğrayan Natasa'nın bir yıl sonra bile bir şeyden haberi yoktu: Olayları büyük bir titizlikle saklamışlardı ondan; on iki yaşında bir kız kadar neseli, saftı.

Bu arada kavga da gittikçe kızisiyordu. Yaltakçılar boş durmuyorlardı. Birtakim fitneciler, tanıklar çıktı ortaya; Prensi Nikolay Sergeič'in Vasilyevski'yi yıl ardan beri hiç de dürüst yönetmediğine inandırmayı sonunda basardılar. Dahası var: Sözde üç yıl önceki kuru satışında Nikolay Sergeič

on iki bin gümüş rubleyi iç etmiş; bu konuda açık seçik, yasalara uygun delil er varmış; üstelik, koruyuyu satarken Prensten izin falan da almamış, kendi bildiği gibi hareket etmiş, mal sahibini her iş olup bittikten sonra korunun satılmasına razî etmiş, satıstan 33

aldığı paranın çoğunu da cebeye indirmiş. Sonradan da anlaşıldığı gibi, bütün bunlar iftiraydı tabii, ama Prens söylenenlerin hepsine inandı, herkesin içinde Nikolay Sergeič'in yüzüne karşı "hirsiz"

diye haykirdi. İhmenev tutamadı kendini, hakarete hakaretle karşılık verdi. Büyük bir rezalet oldu.

Dava hemen başladı. Nikolay Sergeič birtakim kâğıtları saklamadığı; daha önemlisi, ne koruyucusu, ne de bu gibi durumlarda tecrübesi olduğu için dava aleyhine işliyordu. Eftlğine haciz kondu. Sinirleri fena halde bozulan ihtiyar, il merkezindeki davayı tecrübeli avukatına bırakıp, durumu yakından izlemek için Petersburg'a geldi.. Sanıyorum kısa bir zaman sonra Prens, İhmenev'i boş yere kirdiğini anlamıştı. Ne var ki, birbirlerine çok ağır hakaret etmişlerdi, barısamazlardı. Prens davayı kendi lehine çevirmek, yani eski çiftlik kahyasının elinden son lokmasını almak için bütün gücüyle çalışıyordu.

V

Böylece Petersburg'a taşınmış oldu İhmenev'ler,, Bunca uzun bir ayrılıktan sonra Natasa'yla karşılaşmami anlatmaya girişmeyeceğim. Aradan geçen dört yıl içinde bir gün bile unutmamıştım onu. Natasa'yi hatırladıkça içimi dolduran duygunun ne olduğunu o zamanlar bilmiyordum tabii, ama bu ikinci buluşmamızdan kısa bir süre sonra, kaderimin onunkine bağlı olduğunu anladım.

Basta, gelişlerinin ilk günleri aradan geçen dört yılın onu pek az değiştirdiğini, ayrılmamızdan önceki küçük kız olarak kaldığını sanıyordum. Ama günler geçtikçe onda Ezilenler F: 3 34

yeni, o zamana kadar bilmediğim, sanki benden mahsus saklanmış bir şeyler sezinlemeye başlamıştım. Gerçek yanlarını benden gizler gibi bir hali vardı... bunları bir bir sezinlemek ne hostu! Petersburg'a geldiklerinde ihtiyar pek sinirli, huysuzdu. İşleri kötüydü. Durmadan söyleniyor, davayla ilgili kâğıtlarla uğraşıyordu; bize baktığı yoktu. Anna Andreyevna aklını yitirmiş gibi dolasıyordu ortada, neye uğradığını bilmiyordu. Petersburg ürkütmüştü onu. Eski günlerinin, İhmenevka'nın

özlemiyle ağlayıp sizliyor; gelinlik çağa gelen Natasa'nin geleceğini düşüncecek kimse yok diye üzülüyor; içini dökebileceği başka kimsesi olmadığı için bana tuhaf itiraflarda bulunuyordu.

İste tam o sıralarda, onların gelişinden biraz önce, edebiyat alanına atıldığım ilk romanımı yeni bitirmiş, işin acemisi olduğum için eserimi ne yapacağımı, kime vereceğimi bilmiyordum.

İhmenev'lerin evinde hiç söz etmemiştim bundan; avare dolastığım, çalışmadığım, kendime bir iş aramadığım için neredeyse kavga edeceklerdi benimle, İhtiyar azarlıyordu benibeni bir evlat bilerek tabi. Roman yazdığımı onlara söylemekten düpedüz utanıyordum. Çalışmakta gönlümün olmadığını, roman yazmak istediğimi nasıl açabilirdim onlara? Bu yüzden sırası gelinceye kadar yalan söyledim, var gücümle iş aradığıma, ama bulamadığıma inandırdım onları, ihtiyarın yalan söyleyip söylemediğini araştırarak durumu yoktu. Hatırlıyorum, bir keresinde Natasa, babasıyla konuşmamızı sonuna kadar dinledikten sonra esrarlı bir tavırla bir köseye çekti beni; nemli gözlerle, geleceğimi düşünmem için yalvardı, sorular sordu, bir şey öğrenemeyince de, işi avarelige verip kendimi mahvetmeyeceğime dair yemin ettirdi bana. Gerçi ne yaptığımı, neyle uğraştığımı açmadım ona, ama yaptığımı, ilk romanımı beğendiğini açığa vuran tek sözcüğünün o anda benim için, sonraları e

35

İstirgenlerden, edebiyattan anlayanlardan duyduğum övgülerden çok çok değerli olduğunu hatırlıyorum. Sonunda çıktı romanım. Daha basılmadan çok önce edebiyat dünyasında hayli gürültü koparmıştı. Müsveddelerimi okuyan B. (1) bir çocuk gibi cosmuştu. Hayır! Mutlu olduğum anlar olduysa bu, ilk başarımın verdiği sarhosluk dakikaları değil, romanımın müsveddelerini hiç

kimseye okumadan, göstermeden önceki günlerdi: Coskun umutlar, hayal er, çalışma tutkusuyla geçirdiğim uzun geceler mutluydum; yakınlarımın gibi benimsediğim, gerçekten ayırdedilemeyen, yarattığım kişilerle, hayal erimle beraber geçirdiğim geceler... Kahramanlarımın güler, gene onlarla acı çekerdim. Zavalılar ağlarken benim de gözyası döktüğüm olurdu...

İhtiyarların, önce pek sastıkları halde, ilk başarımına ne çok sevindiklerini anlatamam! Söz gelimi Anna Andreyevna, herkesin öve öve bitiremediği yazarın o küçücük Vanya olduğuna inanmıyor, basını salıyordu. İhmenev uzun süre teslim olmadı, romanımla ilgili ilk söylentiler çıkmaya başladığında korktu bile; geleceğimi mahvettiğimi, yazarların çoğunlukla derbeder insanlar olduklarını söylüyordu. Ama ardi kesilmeyen övgüler, dergilerde çıkan yazılar; nihayet, düşüncelerine gözü kapalı inandığı bazı kimselerden duyduğu benimle ilgili iyi sözler, görüşünü

değiştirmek zorunda bıraktı onu. Birden elime para geçtiğini görünce, hele bir de insanın edebiyattan ne kadar para kazanabileceğini öğrenince son kuskuları da kayboldu.

İçindeki kuskulardan kurtulduğu anda kendini tam, coskun bir inanca kaptıran insanlardan olan İhtiyar, mutluluğuma bir çocuk gibi sevinerek geleceğim üzerine sinir tanımayan, göz kaması (1) Burada Dostoyevski'nin ilk romanı "İnsancıklar" la devünlü eleştirimi Belinski'den söz ediliyor.

(E.A.) 36

İhtiyarın hayal er kurmaya, umutlar beslemeye başlamıştı. Her gün başka bir plan kuruyordu; neler neler

yoktu bu planlarda! Bana karsi davranislarinda, o zamana kadar olmayan, bambaska bir saygi vardi. Ama kimi zaman, birden gene kuskuya kapildigi, en heyecanli aninda ne söyleyeceğini sasirdigi oluyordu.

"Yazar, ozan! Ne tuhaf... Ozanlardan adam olan, rütbe kazanan olmus mudur? Geveze, sapik insanlardir!"

Onun bu cesit kuskulara daha çok hava kararirken kapildigi kaçmamisti gözümünden (o mutlu günleri unutabilir miyim hiç!) Bizim ihtiyar, ortalik kararmaya basladiginda nedense daha bir karamsar, duygulu, vesveseli olurdu. Natasa'yla ben bilirdik bunu, önemsemezdik. Hatirliyorum, general Sumarokov'dan, Derjavin'e içinde birkaç köpek bulunan bir enfiye kutusu yol anilmasi olayindan, Çariçenin Lomonosov'u ziyaret edisinden, Puskin'den, Gogol'den söz ederek avutmaya çalisirdim onu.

Bunlari belki de ilk kez duyan ihtiyar,

Biliyorum canim, hepsini biliyorum, derdi. Him ! Bak Vanya, senin su yazdigin seyın manzum olmadigina sevindim. Si r saçmaliktir bence. Itiraza kalkisma hemen, bu ihtiyara güven; kötülüğünü istemem senin; evet saçmalik, düpedüz saçmaliktir siir, issiz güçsüzlerin ugrasacagi bir sey! Si r yazmak lise öğrencilerine yakisir... Bu siir belasi var ya, sizin gençligi toptan çildirtacak sonunda... Tusalim ki Puskin büyük bir ozandır, kime ne bundan! Si r degil mi yazdiklari... hava civa yani... Yazdigi bazi seyleri okudum okumasina... Düz yazi baskadir! Yazar okuyucularim etmek olanagina bile sahiptir burada... ulus sevgisini, ya da erdemi insanların içine yerlestirebilir... öyle degil mi? Anlatmak istedigimi anlatamiyorum canim ama anliyorsun beni tabiÇ; seni sevdiğim için söylüyorum bunlari.

Romanimi getirdigim gün, çaydan sonra hep beraber

37

yuvarlak masaya oturduğumuzda babacan bir tavirle,

Hadi bakalim oku, dedi. Oku dagörelim neler yazmissin; herkes senden söz ediyor!Görelim bakalim! Kitabı açıp, okumaya hazirlandim.Romanim o aksam yeni çikmisti baskidan, bir tanesini kaptigim gibi solugu Ihmanev'lerde almistim.

Romanimi onlara daha önce, editördeki müsveddelerimden okuyamadigim için üzülüyordum.

Natasa üzüntüsünden aglıyor, benimle çekisiyor, romanimi ondan önce baskalari okuyor diye sitem ediyordu bana... Ama sonunda masanın basındaydik iste. Ihtiyar son derece ciddi, elestirmeye hazır bir tavir takinmisti. Ince eleyip sik dokumak, "durumu anlamak" istiyordu.

Karisinin da pek magrur bir görünüsü vardi; romanimin okunmasi serefine neredeyse yeni bosörtüsünü takacakti. Sevgili kizi Natasa'ya ne zamandır sonsuz bir sevgiyle baktigimin; onunla konusurken heyecanlandigimin, Natasa'nin da bana eskisinden daha bir içten baktiginin farkındaydi. Evet, nihayet o an; basari, mutluluk ani gelmisti! Yasli kadin, kocasinin beni biraz fazla ögmeye basladiginin, kiziyla bana tuhaf tuhaf baktiginin da farkındaydi... birden ürküttü onu bu: Ne olursa

olsun, bir kont, bir prens, hiç degilse dokuzuncu dereceden, kordonlu, genç, yakisikli bir memur bile degildim! Anna Andreyevna yarim seylerle yetinmeyi sevmezdi.

"Göklere çikariyorlar onu, diye geçiriyordu içinden, ama nedenini bilen yok. Yazarmis, ozanmis...

Ne demekmis yazar?"

VI

Bir oturusta okudum onlara romanimi. €aydan hemen sonra baslamistik, kalktigimizda saat gecenin ikisiydi. Ihtiyar basta biraz eksitmisti yüzünü. Yüce, belki kendisinin de anlayamayacagi, ama gene de yüce bir sey 38

3er bekliyordu; oysa çika çika günlük, bildigimiz, çevremizde gördüğümüz basit seyler çikmisti karsisina. Kahramanim büyük ya da ilginç, hiç degilse Roslavlev gibi Yuri Miloslavski (1) gibi tarihe geçmiş kisiler olsaydi bari; oysa resm€ giysisinin dügmeleri bile kopuk, zaval i, kisiligi olmayan, hatta aptalca bir memurun öyküsüydü bu; hem öylesine sade, ari bir dil e anlatilmisti ki bunlar... €ok tuhafti! Anna Andreyevna soru dolu bakislarim kocasinin yüzünden ayirmiyordu; bir seye alınmis gibi surat da asiyordu: "Böyle saçmalari basmaya, dinlemeye deger mi? Para verip bunu alanlar da olacak ha!" demek istedigini yüzünden bel iydi. Natasa dikkat kesilmis, dudaklarima, her sözücügü nasıl söylediğine bakarak dinliyor, kendi de o güzelim dudaklarini oynatiyordu.

Sonra mi ne oldu? Daha yariya gelmemistim ki, dinleyicilerimin gözlerinden sipir sipir yaslar akmaya baslamisti. Anna Andreyevna agliyor, mirildanmalarindananladigima göre kahramanima aciyor, ugradigi felaketlerde ona birazcik olsun yardimci olabilmeyiyürekten istiyordu, ihtiyar ise büyüğü, yüceyi bir yana atmisti, "Pek öyle ahim sahim bir sey olmadigi bastan bel iydi zaten, diyordu; basbayagi bir hikaye iste; ama kisinin yüregine isliyor; adam yerine koymadigimiz silik, ezik bir zaval inin da bir insan oldugunu, kardesimiz sayildigini duyuyor insan içinde!" Natasa hem agliyor hem dinliyor, arada bir masanin altindan kolumu gizlice var gücüyle sikiyordu. Romanimin okunusu bitti. Natasa ayaga kalkti; yanaklari al al olmustu, gözlerinde yaslar parliyordu; birden elimi yakaladi, öptü, kosarak çikti odadan. Annesiyle babasi bakistilar. Kizinin hareketine sasan Ihmenev,

Böyle duyguludur iste bu kiz, dedi, ama kötü bir

(1)M.N. Zagoskin'in(17891852) ayni adli romanlarinin iki kahramani.

39

sey degil bu, hatta iyi, çok iyi!

Natasayiayni zamanda nedense beni detemize çikarmak istiyormus gibi karisina kaçamak bir göz atarak,

Iyi kizdir... diye mirildandi.

Gelgelelim Anna Andreyevna, ben okurken heyecanlandigi, duygulandigi halde, söyle söylemek istiyormus, gibi bakiyordu:

"İyi yazmış, anladık; ama ne diye kendimizi paralıyalım?" v.b.

Biraz sonra döndü Natasa; neseli, mutluydu, yanımdan geçerken gizlice bir çimdik attı bana.

İhtiyar gene "ciddi" tavrını takinip romanımı elestirecek oldu ama sevincinden tutamadı kendini, duygulandı:

Enfes bir şey bu, Vanya, dedi, enfes!Yüregim öyle rahatladi ki sorma! Bu kadarını beklemiyordum senden doğrusu! Yüce, parlak bir şey değil, bel i bu.. "Moskova'nin Kurtuluşu" vardır bende, Moskova'da yazılmış. Nasıl söylesem sana, kitabın yüce, çok yüce bir şey olduğu daha ilk satırından bel i...Ama biliyor musun Vanya, seninki daha bir basit, anlaşılır olmuş. En çok hosuma giden yani da anlaşılması! İnsan kahramanları daha bir yakın hissediyor kendine, sanki olaylar benim başımdan geçmiş. ^{TM}tekiler gibi yazmış olsaydın, kendin de bir şey anlamazdın yazdığından. Yalnız dilini biraz düzeltmen gerek: Gerçi öğüyorum seni ya, ne dersin de dilin biraz yavan kaçıyor, yüceliği yok...Ama iş isten geçti artık, basıldı bir kere. İkinci baskı düzeltiriz. İkinci baskı yapar mı dersin romanın? O zaman gene para alırsın... Him!

Anna Andreyevna,

Gerçekten verdiler mi sana o kadar parayı, Ivan Petroviç? diye sordu. İnanamıyorum bir türlü.

Aman Al ahim, artık nelere para veriyorlar! 40

Gittikçe duygulanan ihtiyar,

Sana bir şey söyleyeyim mi Vanya? diye atıldı, gerçi bir memuriyet falan değildir bu seninki, ama gene de bir meslek sayılır. Büyükler de okuyacak senin kitaplarını. Gogol'e bilmem ne kadar yıl ik bağlandığını, Avrupa'ya gönderildiğini söylüyorsun.Sana da niçin yapmasınlar aynı şeyi? ^{TM}yle değil mi? Dahaerken midir dersin ? Bir roman daha, yazmalısın değil mi ? ^{TM}yleyse yaz sen de birader, bir an önce yaz!Basarıya ulaştım diye gevseme hemen. Demir tavında dövülür!

Kendisinden öylesine emin, öylesine içten konuşuyordu ki, sözünü kesmeye, hayal erine set çekmeye kıyamadım.

Bakarsın bir enfiye kutusu verirler sana... Ne diyeceksin? Gönül eri öyle isterse bir şey diyemezsin ki. Tesvik için olur mu olur.

Sol gözünü anlamlı anlamlı kirparak fisildadi:

Kim bilir, belki saraya bile kabul edilirsin. Olmaz mı yani? Henüz erken mi yoksa?

Anna Andreyevna alınmış gibi atıldı:

Saraya ha! içtenlikle gülümseyerek,

Biraz daha gayret ederseniz general yapacaksınız beni, dedim.

Ihtiyar da gülümsedi. Pek mutluydu. O aralık bize kahvalti hazirlayan Natasa neseyle, Ekselans yemege buyurmazlar mi acaba? diye seslendi.

Kahkahalarla gülmeye baslayip kostu, babasinin boynuna siki siki sarildi.

Sevgili babacigim, canim babacigim! Ihtiyar duygulanmisti.

Anladik, anladik, pekala! Bilirsin, içimden geldi

41

gi gibi konusurum daima. General olsun olmasin, simdi kahvaltimizi yapalim.

Sevgili kizinin pembelesmis yanagini oksayarakher firsatta oksardi Natasa'nin yanagini, Hani ya çok da duygulusun! diye ekledi. Sonra bana döndü.

Seni sevdiğim için söyledim bunlari Vanya. Gerçi general degilsin(general ik çok uzak sana), ama ne olursa olsun, taninmis bir kisisin, bir müel ifsin!

Simdi yazar diyorlar babacigim.

Müel if demiyorlar mi artik? Bilmiyordum. Varsin yazar desinler, asil söylemek istedigim suydü: Roman yazdi diye adami mabeyinci yapmazlar tabiEböyle buseyi düşünmek saçmalik olurama gene de yükselirsin; atase falan yaparlar seni hiç olmazsa. Sagliginin düzelmesi, ya da bilgini görgünü arttirman için Avrupa'ya, Italya'ya yol arlar belki; para yardimiyaparlar. Yeter ki dürüst ol; parayi, saygiyi onun bunun himmetiyle degil, hakederek kazan...

Anna Andreyevna gülümseyerek,

"Burnun da büyümesin Ivan Petroviç, dedi.

Oldu olacak bir de yildiz taksinlar gögsüne bari, babacigim, ataselik nedir ki!

Koluma bir cimcik daha atti Natasa, Ihtiyar, yanaklari al al olmus, gözleri neseden birer yildiz gibi pirildayan kizina heyecanla bakti.

Bu kiz da hep alay eder benimle!Galiba gene fazla ileri gittim çocuklar;her zaman böyleyimdir zaten... ama sana bir sey söyleyeyim mi Vanya, pek sade bir görünüsün var...

Aman Al ahim! Kime benzesin istiyorsun babacigim?

Hayir canim, onu söylemek istemedim. Laf ola be ri gele iste. Vanya, öyle bir yüzün var ki... Yani ozanla 42

rinkine hiç benzemiyor demek istiyorum...Duyduguma göre uçuk benizli olurmus ozanlar, saçlarini uzatirlarmis, gözlerinde anlasilmaz bir parilti sezilirmis... Goethe, daha baska ozanlar da öyleymis sözün gelisi... Abbaddonne'de(1)okudum bunu...Gene saçmalamaya basladim galiba, ne dersiniz? Su

yaramaz da nasıl üzerime üzerime geliyor! Bilgin değilim ben dostlarım, sadece duygularım kuvvetlidir. Yüzün yüz değilmiş, olsun varsın, o kadar önemli değildir bu, hele benim için üç kat iyidir de... Onun için söylemiyorum... Sadece dürüst ol yeter Vanya, önce dürüst olmaya bak; gözün yukarlarda olmasın! ^{TM}nünde geniş bir yol vardır. Dosdogru yürü bu yolda, sana asil söylemek istediğim buydu iste!

Ne güzel günlerdi onlar! Bos zamanlarımı, bütün aksamlarımı onlarda geçiriyordum, ihtiyara edebiyat dünyasından, nedense birden pek ilgilenmeye başladığı edebiyatçılardan haberler getiriyordum. Ona çok sözünü ettiğim B. nin elestiri yazılarını bile okuyordum. Gerçi bir şey anlamadığı yoktu ama heyecanla ögüyordu onu, "Kuzeyli Ana Ari" da yazan düşmanlarına ates püskürüyordu. Anna Andreyevna gözlerini Natasa'yla benden ayırmıyordu, ama biz gene de birbirimiz söyleyeceğimizi söyledik! Natasa'nın, basını önüne eğip, yarım açık dudakları arasından evet diye fisildadığını sonunda duymuştum. İhtiyarlar da öğrendi durumu, düşünüş tasindılar; Anna Andreyevna basını uzun uzun sal adı durdu. Sasırmısti, ne söyleyeceğini bilemiyordu, inanmamısti bana.

Simdi islerin iyi Ivan Petroviç, dedi, ya günün bri nde bozulursa, ya bir aksilik olursa? Küçük bir memuriyete girsen nasıl olurdu acaba? İhtiyar biraz düşündükten sonra, (DN.A. Polevoy'un (1796-1846) romantik uzun hikayesi.

_ 43 _

Bak ne diyeceğim sana Vanya, dedi, farkındaydım zaten durumun, ne yalan söyleyeyim, hosuma da gitmiyordu değil, senle Natasa... dogrusu çok iyi bir şey bu ! Biliyor musun Vanya, henüz ikiniz de çok gençsiniz; sonra, Anna Andreyevna da haklı. Bekleyelim, bakalım zaman ne gösterecek.

Bir kabiliyet, hatta üstün bir kabiliyet olduğunu kabul edelim... ama ilk basta söyledikleri gibi dahi de değilsin, basbayagi bir kabiliyetsin, o kadar (bugün "Ana An" senin için böyle yazıyor, sabahleyin okudum; çok kötü tanıtıyor seni; ne biçim bir gazetedir bu al asen!) Evet! Görüyorsun ya: Kabiliyet insanın geleceğine güvenle bakmasına yetmiyor; ikinizin de elinde avucunda yok. Bir buçuk, hiç değilse bir yıl bekleyelim: islerin iyi gider, edebiyat alanında kendine sağlam bir yer yaparsan Natasa senindir; basaramazsan karan sen vereceksin gene!.. Bilirim, dürüstsündür, iyi düşün tasın!..

Böyle karar vermistik. Bir yıl sonra bakın neler oldu.

Evet, tam bir yıl geçmişti aradan! Güzel bir eylül akşamı, bitkin bir durumda benim ihtiyarların yanına girdim, sandalyenin üzerine yığıldım. Soluk alamıyor, bayılmamak için kendimi zor tutuyordum; öyle ki, beni bu durumda görünce korktular. Ama basımın dönmesinin, yüregimin sıkışmasının sebebi, kapılarına on kere gelip, çalmadan geri dönmem değildi... Edebiyat alanında başarı sağlayamamam, paraya, üne kavuşamamam, "atase" falan olamamam, sağlığımın düzelmesi için italya'ya gönderilmekten çok uzak bulunmam da değildi ...insan bazan bir yılda on yıl yaşayabildiği; Natasa'm da böyle bir yıl geçirdiği için bu durumdaydım. Aramızla dipsiz bir uçurum vardı... Hatırlıyorum, ihtiyarın karsısında oturmuş, hiç konuşmuyor, sapkamin zaten kırık kenarlarını farkına _ 44

varmadan iyice kiriyordum. Neden bilmem, Natasa'nın çıkmasını bekliyordum. Üzerimdeki elbise pek

eskiydi, üstelik boldu. Zayıflamış, süzülüstüm, benim de uçtu... gene de ozana benzemiyordum, bir zamanlar babacan Nikolay Sergeič'in öylesine istediği yüce piriltılar da yoktu gözlerimde. Anna Andreyevna yüzüme acıyarak bakıyor, içinden söyle geçiriyordu:

"Natasa'yi az kaldı veriyorduk ona, Tanrı korudu!" Elem dolu bir sesle kulagımdadır o sesi, "Çay ister miydiniz acaba Ivan Petroviç ? diye sordu (Semaver masanın üzerinde kaynıyordu). Daha nasilsiniz bakalım? Pek hasta görünüyorsunuz.

Bugünmüş gibi gözümün önündedir: Böyle söylüyordu ama gözlerinde başka bir endişe vardı.

Sogumus çayı önünde, dalgın dalgın oturan kocasının bakışlarındaki kederdi bunun sebebi. Prens Valkonski'yle aralarındaki davanın iyice kötüye gittiğini, başlarına başka aksiliklerin de geldiğini, bütün bunların Nikolay Sergeič'i hasta ettiğini biliyordum. Davanın açılmasına sebep olan genç

Prens bes ay önce bir fırsatını bulmuş, İhmenev'lere gelmişti. Alyosa'sını öz oğlu gibi seven ihtiyarınmadığı gün yoktu onusevgiyle karşılamıştı delikanlıyı, Vasilyevski'yi hatırlayan Anna Andreyevna ağlamıştı. Alyosa o günden sonrababasından gizli daha sık gelip gitmeye başlamıştı onlara. Dürüst, içi dışı bir Nikolay Sergeič ihtiyatlı davranmayı kendisi için küçülme saydığından, böyle bir şeye kalkışmıyordu. Soylu gururu, durumu öğrenince Prens'in ne diyeceğini düşünmeye bırakmıyordu onu; düşmanın yersiz kuskularını küçümsüyordu. Gelgelelim, onu bekleyen hakaretlere dayanıp dayanamayacağını da bilmiyordu. Genç prens hemen her gün gelmeye başlamıştı onlara. İhtiyarlar hoşlanıyorlardı ondan. Akşam geç saatlere, hatta geceyarılarına kadar oturuyordu. Sonunda babası öğrendi her şeyi tabii. Ğirkin

45

bir dedikodu çıktı. Gene aynı konuda, korkunç bir mektupla hakaret etti ona, oğluna da İhmenev'lere gitmeyi kesinlikle yasakladı. Onlara gidisinden iki hafta önce olmuştu bu İhtiyar perisan bir haldeydi. Nasıl üzülmüşü! Hiç bir günahi olmayan, tertemiz Natasa'sını gene bu iğrenç iftiraya, bu çamura sokmuşlardı. Aynı adam kızını ikinci kere lekeliyordu... Karşılıksız mı bırakacaktı bütün bunları! Bu felaket önce birkaç gün yatığa düşürdü onu. Hepsini biliyordum bunların. Üç haftadır bitkin bir durumda evde yattığım halde, her şeyden bütün ayrıntılarıyla haberdardım. Bildiğim bir şey daha vardı... hayır, hayır! O zamanlar sadece hissediyordum bunu, biliyordum ama inanmıyordum. Onları Prens olayından da çok endişelendiren bir şeyin olduğunu seziniyor, içim sızlıyordu. Evet, üzülmüyor; öğrenmekten, inanmaktan korkuyor; o mesum anı uzaklaştırmak için var gücümle çalışıyordum. Oysa şimdi onun için gelmiştim. O akşam bilmediğim bir kuvvet sürüklemişti beni oraya sanki! İhtiyar birden kendine gelmiş gibi, Evet Vanya, dedi, hasta miydin yoksa? Ne zamandır görünmüyorsun. Sana karşı suçluyum: Epeydir gelip yoklamak istiyordum seni ama olmadı işte...

Gene daldı.

Biraz rahatsızdım, dedim.

İhtiyar gene bir dakika sonra cevap verdi:

Him, rahatsızdın demek! Rahatsızdın ha! Kaç kere söyledim sana, uyardım ama dinlemedin ki!

Demek öyle. Evet Vanya'cığım, sanat tanrısı yüzyıl ardan beri aç bi laç oturur tavan arasında, daima da oturacaktır. Böyledir bu!

Evet, hiç iyi değildi ihtiyarın durumu. Kendi yüreği yaralı olmasaydı aç sanat tanrisinden bana sözletmezdi. Gözlerimi yüzüne dikmistim: Sapsariydi yüzü; bakışlarında, cevabını bulamadığı bir soru, bir saskinlik vardı. 46

Son derece heyecanlı, sinirliydi. Karısı endiseyle bakıyordu ona, basım sal iyordu. Kocası basını bir an öte yana çevirince, baskıyla gizlice onu gösterdi bana.

Endiseli bir sesle sordum Anna Andreyevna'ya:

Natalya Nikolayevna'nın sağlığı nasıl? Evde mi kendisi ?

Yaslı kadın, soruma cevap bulmakta güçlük çekiyormuş gibi, Evde, anam babam, evde, dedi. Simdi gelecek. Dile kolay! Üç hafta görmediniz birbirinizi! Son günlerde bir tuhaf oldu, hasta mi iyi mi anlaşılmıyor!

Ürkek ürkek kocasına bir göz attı. Nikolay Sergeiç isteksiz isteksiz, Ne olmuş ki? dedi. Hiç bir şeyi yok. Gayet iyidir. Genç kız oluyor artık, çocukluktan çıkıyor, olagandır bu kadari. Genç kız kederini, tutkusunu anlamak öyle kolay değildir.

Anna Andreyevna atıldı hemen.

Ne de tutku ya!

Gücenmişti. İhtiyar karşılık vermedi; parmaklarıyla masaya vuruyordu. Dehset içinde, "Aman Al ahim, aralarında bir şey mi geçti yoksa?" diye soruyordum kendi kendime. İhmenev gene başladı:

Sizin işler nasıl bakalım? B. hala elestiri mi yazıyor?

Evet.

İhtiyar, kolunu sal ayarak,

Ah Vanya, Vanya! dedi. Elestirinin sırası mı şimdi ?

Kapı açıldı, Natasa girdi içeri.

VII

Sapkasi elindeydi, piyanounun üzerine koydu onur

47

sonra benim yanına geldi, bir şey söylemeden elini uzattı. Dudakları hafifçe kipirdiyordu; bir şey,

"hos geldin" demek istiyordu sanki, ama söylemedi.

Görüşmeyeli üç hafta oluyordu. Korkuyla, saskinlikle bakiyordum yüzüne. Üç haftada ne kadar degismisl ti! Solgun çökük yanaklarim, sitmaliymis gibi kavruk dudaklarini, koyu kirpiklerinin arasindan tutkulu bir kararlilikla, bir heyecan atesiyle parlayan gözlerini görünce yüregim sızladı.

Ama, Tanrim, ne güzeldi! Ne daha önce ne de sonra o ugursuz günkü kadar güzel gördüm onu.

Natasa bu muydu? Surada bir yıl önce gözlerini üzerimden, ayirmadan, dudaklarini benimle beraber oynatarak romanimi dinleyen, o aksam kahvaltıda öylesine yürekten, mutlu kahkahalar atan; babasiyla, benimle sakalasan genç kız miydi bu? Simdi oturdugumuz odada basim önüne egerek, yüzü kipkirmizi, bana "evet" diyen Natasa bu muydu?

Aksam ayinine çağiran tok bir çan sesi duyuldu kilisenin kulesinden. Natasa birden ürperdi, annesi haç çıkardı.

Ayine gidecektin Natasa, bak çan çalıyor, dedi. Git Natasa'cigim, git yakar Tanriya, kilise suracikta zaten!Biraz hava alirsin hem, yürürsün. Evden çıktigin yok kaç gündür. Baksana, nazar degmis gibi sapsari yüzün.

Natasa yavas yavas konusarak, adeta fisiltiyla,

Belki... gitmem bugün, dedi. Biraz... rahatsizim.

Yüzü çarsaf gibi olmustu. Anna Andreyevna, kizinin yüzüne ürkek ürkek bakarakkorkuyordu ondan sanki,

Gitsen iyi edersin Natasa, dedi. Demin gidecegim diyordun; bak, sapkani da almissin. Tanriya yakar yavrum, sana saglik vermesi için yalvar ona. 48

Ihtiyar da kizinin yüzüne endiseyle bakarak söze karisti:

Hadi git kizim; biraz hava alirsin hem,annen dogru söylüyor. Vanya götürsün seni.

Natasa'nin dudaklarinda aci bir gülümseme belirdi gibime geldi. Piyanonun yanina gitti, sapkasini alip giyindi; el eri titriyordu. Ne yaptiginin farkinda degilmis gibi bilinçsizdi hareketleri. Annesiyle babasi gözlerini ayirmiyorlardı ondan. isitilir isitilmez bir sesle, Al ahaismarladik! dedi.

Uzun yola çikiyormus gibi vedalasiyorsun sen de yavrum! Biraz rüzgar vursun yüzüne bari, yüzünde renk kalmamis. Ah! nasil da unuttum (her seyi unuturum zaten!) bir muska diktim sana; iyi bir dua var içinde melegim; Kiyev'li rahibeden geçen yıl öğrenmistim. Faydali bir duadir; yeni diktim onu zaten. Hadi tak bakalim Natasa. Tanri saglik versin sana. Senden baska kimimiz var?

Yasli kadin is kutusundan, Natasa'nin, her zaman koynunda tasidigi küçük altin haçi çıkardı; kordelasina bir de muska takilmisti. Haçi kizinin boynuna takip, onu kutsadiktan sonra, Sifa niyetine tasi! dedi. Bir zamanlar uykuya yatirirken hep kutsar, dualar okurdum sana, sen de benimle beraber okurdun. Ama simdi degistin, bu yüzden Tanri da huzur vermiyor sana. Ah Natasa, Natasa! Senin için

gece gündüz ettiğim anne dualarimin da bir faydası olmuyor!

Yaslı kadın ağlamaya başlamıştı. Natasa hiç bir şey söylemeden annesinin elini öptü, kapiya doğru yürüyordu ki, birden döndü, babasının yanına gitti. Göğsü inip kalkıyordu. Ayaklarına kapanarak, tikaniyormuş gibi kesik kesik,

. Babacığım! dedi. Kızınızı... Siz de kutsayın.

49

Natasa'nin beklenmedik bu davranisi hepimizi sasirtmisti. Babasi ne söyleyeceğini bilemeden birkaç saniye öyle bakti ona. Sonra,

Natasa'cığım, yavrum benim! diye haykirdi, bir tanem, kızım, ne oluyor sana?ihtiyarin gözlerinden yaslar bosalmisti.Nedir seni bu kadar üzen? Gece gündüz durmadan ağlıyorsun. Farkındayım; geceleri uyumuyorum, kalkip odanın kapisindan dinliyorum!.. Her şeyi anlat bana Natasa, hiç bir şeyi saklama babacığından r sonra biz...

Sözünü bitiremedi, kızını omuzlarından tutup kaldirdi, kucakladı. Natasa babasının göğsüne yaslandı, basını omuzuna bıraktı. Heyecanını bastırmaya, gözyaşlarını tutmaya çalışarak, Bir şey yok, bir şey yok, diye tekrarlıyordu, laf olsun diye söyledim öyle... Biraz rahatsızım da...

Benim kutsadığını gibi Tanrı da kutsasın seni yavrucuğum, biricik kızım benim!Mutlu olursun insal ah. Ben günahkar kulun dualarının kabul olması için Tanrıya yakar.

Yaslı kadın hüngür hüngür ağlayarak,

Benim dualarım da sana olsun, dedi. Natasa,

Al ahaismarladık! diye fisildadi.

Kapıda durdu, bir kere daha bakti onlara, bir şey söylemek istedi ama söyleyemedi, aceleyle çıktı.

Kötü bir şey olacağım sezinleyerek arkasından kostum.

VIII

Basi önünde, hiç konuşmadan,bana da bakmadan, çabuk adımlarla yürüyordu. Ne zaman ki sokagi geçip

EzilenlerF: 450

rihtime çıktık birden durdu, elimi tuttu.

Suluk alamıyorum! diye fisildadi, kalbim sikisiyor... Boguluyorum!

Dehset içinde,

Eve dönelim Natasa! dedim. Bakislarinda sonsuz bir kederle yüzüme bakti.

Onlardan temel i ayrildigimi anlamadin mi Vanya? Bir daha dönmeyecegim eve!

Yüregime bir bıçak saplandi sanki. Daha onlara gelirken içime dogmustu bu; belki de o günden çok önce hissediyordum bütün bunlari; ama gene de birden çarpmistı beni Natasa'nin sözleri.

Rihtimde üzgün üzgün yürüyorduk. Bir sey söyleyemiyordum; kendimi kaybetmistim sanki, düşünüyor, duruma bir çözüm yolu bulmaya çalışıyordum. Basım dönüyordu. Aklim almiyordu olanlari! Sonunda konustu Natasa :

Beni suçluyor musun Vanya? Ne söylediğimi bilmeden,

Hayır, ama... Amainanmıyorum, olamaz bu!.. diye kekeledim.

Oldu bile Vanya! Biraktim onlari, sonlarının ne olacağını da bilmiyorum... Benimkini de bilmiyorum aslında!..

Ona mi gidiyorsun Natasa? Ona mi?

Evet.

Ama imkansız bu! diye haykırdım. Natasa, zaval i dostum, bunun imkansız bir sey olduğunu bilmiyor musun? İlginlidir senin bu yaptığın. Üzüntülerinden ölür annenle baban, sen de mahvolursun! Biliyor musun bunu Natasa?

Biliyorum, ama ne yaparsın ki elimde değil. Sesinde, ölüme gidiyormuş gibi bir umutsuzluk vardı.

51

Eve dön Natasa, is isten geçmeden eve dön, diye yalvarmaya başladım.

TMgütlerimin o anda anlamsız, anlamsız olduğu kadar da faydasız olduğunu gördükçe daha bir heyecanla ısrar

ediyordum :

Babana yaptığının farkında misin Natasa? Enine boyuna düşündün mü bunu? Biliyorsun, babası düşmanidir babanın;Prens hakaret etti babana, parasını çalmakla suçladı;"hırsız" diye haykırdı yüzüne karşı. Mahkemeleri devam ediyor... Keske bu kadar olsaydı hepsi! Bu bir sey değil, biliyor musun ki Natasa... (ah, evet hepsini biliyorsun!) Prensın babanla anneni, Alyosa köyde yanınızda kalırken ikinizin arasını yapmakla suçladığını da biliyor musun? Bu iftiranın o zaman babanı nasıl perisan ettiğini düşün bir kere. İki yılda bak nasıl bembeyaz oldu saçları! Ne yazık ki hepsini biliyorsun bunların Natasa! Seni temel i kaybetmelerinin onlar için ne demek olduğunu karıstırmıyorum! Her şeyisin onların, ihtiyarlık günlerinin tek isigisin. Sunu da unutmamalısın ki baban, bu kendini beğenmişlerin sana iftira ettiklerini sanıyor; öcünü alamadı diye üzülüyor!

Alyosa'nin evinize gelip gitmeye başlaması eski düşmanlığı son günlerde iyice kızistirdi. Prens gene hakaret etti babana; bu yeni hakaretin öfkesi ihtiyarın yüregini yakıyorken, iftira sandığı her şeyin gerçek olduğunu görüverecek birden!.. Olayı bilenler babanla seni suçlayacak, Prense hak verecek. Düsecekleri durumu düşün bir kere! Baban dayanamaz buna, ölür! Rezalet, yüzkarası...

Hem de kimin yüzünden? Senin, kızinin, biricik, canından çok sevdiği kızinin yüzünden! Ya annen? Babandan çok yaşamaz o da... Natasa, Natasa! Ne yaptığının farkında misin? Geri dön!

Aklım basına topla!

Susuyordu.Sonunda basını kaldırıp sitemli sitemli baktı yüzüme. Bakısında öylesine bir aci, elem vardı ki,52

kanayan kalbinin, bunları söylemesem de ne denli sızladığını hemen anladım. Verdiği kararın ona neye mal olduğu; yararsız, boş sözlerimle ona nasıl istirap çektirdiğim beliydi; bunları düşündüğüm halde kendimi tutamıyor, konuşmaya devam ediyordum : Demin Anna Andreyevna'ya evden belki çıkmayacağını... Kiliseye gitmeyeceğini kendin söyledin.

Demek ki kalmak istiyordun; demek ki kesin kararını vermedin henüz?

Natasa cevap olarak sadece aci aci gülümsedi. Hem ne diye sormuştum bunu? Artık her şeyin bittığını, geriye dönüşün olamayacağını görmüyor muydum sanki? Ama ben de kendimde degildim. Yüregimde dayanılmaz "bir sizi, yüzüne bakarak, ne sordugumu kendim de bilmeden, Sahi bu kadar sevebildin mionu? Diye bagirdim.

Natasa, dudaklarında aynı aci gülümseme,

Ne cevap verebilirim ki sana Vanya? Dedi. Görüyorsun iste! "Gel" diye buyurdu bana, ben de geldim, burada bekliyorum onu.

Son bir umutla gene yalvarmaya başladım :Ama beni dinle biraz Natasa, bak, işleri başka türlü de yoluna koyabilirsin! Evden kaçmasan da olur. Ne yapacağını ben söylerim sana Natasa'cığım! Her şeyi üzerime alıyorum, ben bulusturacağım sizi... Bana bırak her şeyi... Yeter ki anneni babam yalnız bırakma!.. Mektuplarınızı taşıyacağım; ne diye tasımayacakmısım.? Bu yaptığından iyidir böylesi. Yapabilirim bunu; ikiniz de pisman olmayacaksınız; görürsün... Sen de mahvolmaktan kurtulacaksın böylelikle Natasa'cığım.. Oysa mahvolursun geri dönmezsen! Razi ol Natasa: Her şey tam istediğiniz gibi olacak, doya doya seveceksiniz birbirinizi... Babalarınız cenklesmeyi bırakınca da (çünkü so

53

nunda yüzdeyüz barısacaklardır)... O zaman...

Natasa elimisikip, gözyaşları arasından gülümseyerek,

Yeter Vanya, dedi, bırak artık. İyi yürekli Vanya'm benim! İyi yürekli, dürüst dostum! Kendinden hiç söz etmiyorsun! Seni bırakıp baskasını sevdiğim halde her şeyi bağışladın, yalnız benim mutluluğumu

düşünüyorsun. Aramızda mektup tasamak istiyorsun...

Ağlıyordu.

Beni eskiden de şimdi de ne kadar sevdiğini biliyorum Vanya. Ağzından kötü bir söz çıkmadı bana karşı, hiç suçlamadın beni! Oysa ben, ben... Tanrım, ne çok suçluyum sana karşı Vanya! Geçmiş günlerimizi hatırlıyor musun? Ah, onu hiç görmeseydim, hiç tanımasaydım ne iyi olurdu! Seninle güzel güzel geçinip giderdik, benim iyi yürekli, sevgili Vanya'cığım!.. Hayır, sana layık değilim ben!

Görüyorsun ya nasıl bir insan olduğumu: Böyle bir anda geçmiş mutlu günlerimizi hatırlatıyorum sana, acı çektiriyorum!.. Üç haftadır uğramıyordun bize; ama inan ki, beni lanetlediğini, nefretle andığını bir an bile düşünmedim Vanya. Niçin gelmediğini biliyordum: Bize engel olmak, karsımızda durarak bizi utandırmak istemiyordun. Acaba bizleri görmek de sana ağır gelmeyecek miydi? Ama gelmeni ne çok istiyordum bilemezsin! Beni dinle, gerçi Alyosa'yi çilgin gibi seviyorum, ama bir dost olarak seni belki daha çok seviyorum. Sensiz yasayamayacağımı hissediyor, biliyorum; sen gereklisin bana; kalbine, altın kalbine ihtiyacım var... Ah "Vanya! Ne acı, ne güç günler var önümüzde!

Hiçkırık hiçkırık ağlıyordu. Evet, çok acı çekiyordu! Hiçkırıklarını tutarak devam etti : Ah, seni görmeyi ^{TM}yle çok istiyordum ki! Ne kadar da zayıflamışın, yüzünde renk kalmamış; sahi hasta miydin Vanya? Niçin şimdiye kadar sormadım bu 54

nu? Hep kendimden söz ediyorum. Yayın evleriyle işlerin nasıl bakalım? Yeni romanın ilerliyor mu?

Şimdi romanlarımdan, benden söz etmenin sırası mı Natasa? Ne önemi var işlerimin! Ağır aksak gidiyorlar işte; umursadığım yok zaten! Bak ne diyeceğim Natasa: Evden kaçmanı o mu istedi?

Hayır, o da istedi ama daha çok ben istedim. Doğrusu, ben de o da istedik bunu... Bak canım, her şeyi anlatacağım sana: Zengin, tanınmış bir ailenin kızını vermek istiyorlar ona. Babası bu kızla evlendirmeye kararlı onubilirsin, pek anasının gözüdür babası. Kol arı sıvamış, bir daha ele geçmez bu fırsatı kaçırmamak" için çalışıyor. Ünlü kişilerle akraba olmak, para... Kız da pek güzelmis diyorlar; iyi öğrenim görmüş, temiz yürekliymiş; Alyosa bayılıyor ona... ^{TM}te yandan babası da, bir an önce evlendirebilmek, bir an önce başgöz etmek istiyor onu; bu yüzden ne pahasına olursa olsun ayırmaya kararlı bizi. Benden, Alyosa'nın üzerindeki etkimden korkuyor...

Hayretle kestim sözünü :

İliskilerinizden haberdar mı yoksa? Sadece kuskulanıyordu Hani.

Biliyor, her şeyi biliyor.

Kim söylemiş ona bunu?

Birkaç gün önce Alyosa açtı. Babasına her şeyi anlatmış.

Tanrım! Su yaptığınıza bakın! Kendisi açmış ! Hem de böyle bir zamanda ha?

Natasa sözümü kesti :

Alyosa'yi kinama Vanya, gülme ona! Baskalarına benzemez o. Biraz makul ol. Senle benim gibi degildir ki. Eocuktur daha; böyle yetistirmisler onu. Ne yaptigini biliyor mu saniyorsun? Simdi yeminle baglandigi bir seye bakarsin bes dakika sonra herhangi bir etkiy 55

le sirt çevirmistir... iradesi zayıftir. Seni sevdiğine yeminler ettiği gün gider içtenlikle baskasına da eder aynı yeminleri; sonra da gelir önce sana anlatır bunu. Kötü davranışları vardır elbette, ama bunlar için onu suçla mak olamaz, sadece acınır ona. En büyük fedakarlığı seve seve yapar! Ama yeni bir etkiyle karşılaşıncaya dek: O zaman hemen unutturur her şeyi. Devamli olarak yanında bulunmazsam beni de unuttur. Böyle bir insandır iste!

Ah Natasa, belki de gerçek degildir bütün bunlar, dedikodudur. Böyle bir çocuk evlendirilir mi hiç?

Söyledim ya, babasının niyeti baska.

Peki, onunla evlendirmek istedikleri kizin çok güzel olduğunu, Alyosa'nin kizdan hoşlandığım nereden biliyorsun?

Kendi söyledi.

Yapma! Demek baska birisini sevebileceğini söyledi sana, sonra da böylesine bir fedakarlık yapmanı istedi ha?

Hayir Vanya, hayir! Bilmiyorsun nasıl bir insan olduğunu; çok az tanıyorsun onu; önce yakından tanımalı, sonra davranışlarını eleştirmelisin. Onun kalbinden daha temiz, saf bir kalp yoktur yeryüzünde! Ne yani? Yalan söylese daha mı iyi? Askına gelince, ondan bir hafta ayrı kalsam unutturur beni, baskasını sever; sonra beni görünce de gene dizimin dibine çöker. Hayir! Her şeyi bilmem, benden gizlisinin olmaması da ayrıca iyi; yoksa kuskudan ölürdüm. Evet Vanya! Anladım artık: Devamli olarak, her an, her saniye yanında bulunmazsam unuttur beni, sevgisi söner.

Yaradilisi böyledir; herhangi bir kadın onu kendine asik edebilir. Ne yaparım ben o zaman?

TM|ürüm... TM|mek de ne ki! TM|meye çoktan raziyim! Onsuz nasıl yasarım! TM|mekten de, her çeşit iskenceden de kötüdür onsuz yaşamak! Ah Vanya, Van 56

ya! Onun için annemi babami bıraktığıma göre bunda bir şey var demek! Kararımdan döndürmeye çalışma beni: Her şey bitmiştir artık! Her an yanında olmalıyım; dönemem geri. Bu hareketimle kendimi de baskalarını da mahvettiğimi biliyorum.. Ah Vanya!Birden titremeye başlamış, sesini yükseltmişti. Ya sevmezse beni! Ya söylediğin gibi, beni aldatıyor, mahsustan öyle içten, dürüst gözüküyor, aslında kötü, gösterise düskün bir insansa? (Ona böyle bir şey söylememistim.) Burada onu sana karşı savunuyorum. O su anda belki de baska birisinin yanında, gülüyordur...

Karsındaki bu alçak kız da her şeyini terk etmiş, sokaklarda onu arıyor... Ah Vanya!

TMylesine derinden inlemisti ki, içimden bir şey koştı sanki. Natasa'nin kendini akintiye kaptırdığını anlamistim. Asin, kör, delice bir kiskançlık böylesine çilgin bir karar verdirebilirdi ona. Ne var ki benim içimi de yakıyordu kiskançlık kendimi tutamadım, igrenç bir duygu sarmisti benliğimi.

Natasa, dedim, yalnız sunu anlamıyorum: Onun hakkında şimdi söylediklerinden sonra nasıl sevebiliyorsun "Alyosa'yı ? Saygın yok ona, seni sevdiğine bile inanmıyordun ama gene de yanına koşuyorsun, uğruna her şeyini

mahvediyorsun. Nasıl açıklarsın bu durumu? ^{TM}mrün boyunca istirap çektirecek sana, sen de ona tabi. Çok seviyorsun onu Natasa, gereğinden fazla! Böyle bir sevgiye aklım ermez benim.

Natasa'nın yüzü, acı çekiyormuş gibi bembeyaz olmuştü.

Evet, dedi, deli gibi seviyorum onu. Seni böyle hiç sevmedim Vanya. Aklımı yitirdiğimi, gerektiği gibi sevmediğimi ben de biliyorum. Hiç de iyi bir sevgi değil benimkisi... Bak Vanya, eskiden de, en mutlu anlarımızda bile, onun bana istiraptan başka bir şey verme 57

yeceğini hissediyordum. Ama bu istirap da beni mutlu ediyorsa elden ne gelir? Gülmek eğlenmek için gitmiyorum ki ben ona. Onun yanında neler çekeceğimi bilmiyor muyum sanıyorsun? Gerçi beni seveceğine yemin etti, bir çok şey vaadetti; gelgelelim, yalan söylemediğini; söyleyemeyeceğini bildiğim halde, vaatlerinden hiç birine inanmıyorum, inanmadım da. Onu zorlamak istemediğimi söyledim kendisine. Böylesi daha iyi: Zorlanmaktan hiç kimse hoşlanmaz, basta ben... Sırf yanında olabilmek, yüzüne bakabilmek için kölesi, gönül ü kölesi olmaya can atıyorum! Gözlerimin önünde baskasını sevse de umursamam sanıyorum... Ne alçaklık, değil mi Vanya? Yüzüme bakarak sormuştü bunu. Gözlerinin içi parlıyordu. Bir an sayıklıyor sandım. Bu çeşit şeyleri istemek adildir elbette! Elden ne gelir? Adilik olduğunu, beni bırakıp kaçsa, kovsa, tekmelese bile dünyanın öbür ucuna kadar pesinden koşacağımı kendim söylüyorum. Sen de gelmiş, kararından döndürmeye çalışıyorsun beni... faydası olur mu bunun? Dönsem, yarın gene kosarım ona... Çağırır çağırılmaz kosarım. Bir köpekmişim gibi islik çalacak, seslenecek bana...

Kosarak gideceğim arkasından... İstirap! Ondaki gelecek istiraptan korkum yok! Bana istirap çektirenin O olduğunu bileceğim ya... Ah Vanya, anlatmak çok güç bunu!

"Ya annen baban?" diye geçirdim içimden. Sanki unutmuştü onları.

Natasa, evlenecek misiniz?

Söz verdi, evleneceğiz. Zaten onun için çağırdı beni. Kent dışında gizlice kiydiracağız nikahimizi.

Ne yaptığının farkında değil. Belki nikah nasıl kiyilir, onu bile bilmez. Hem nasıl koca olacak?

Doğrusu, gülünç bir şey. Evlilik mutsuz edecek onu, yakınmaya başlayacak... Benden yakınmasını istemiyorum. Her şeyimi vereceğim ona, varsın o hiç bir şey vermesin bana. Evlilik onu mut 58

süz edecekse, ne diye buna sebep olayım?

Hayır, kabus görüyorsun sen Natasa, dedim.. Şimdi onun yanına mı gidiyorsun?

Gelip beni buradan alacağım söylemişti; öyle kararlaştırmıştık...

Natasa bakışım uzaklara dikti, görünürlerde kimsecikler yoktu. ^{TM}fkeyle,

. Hala gelmedi! diye bagirdim. Üstelik önce sen geldin!

Natasa sendeler gibi oldu. Yüzü bembeyaz olmustu. Aciaci gülümseyerek, Belki de hiç gelmez, diye mirildandi. Evvelsi günbir mektup yazdi bana, "geleceğine kesin söz vermezsen nikahimizin kiyilmasiniertelemek zorunda kalacagim",, diyordu. Babasi.öteki kiza götürecekmis onu. Iste böyle, pek önemsiz bir seymis gibi rahatlıkla haber veriyordu bunu bana...

Ya gerçekten de ona gittiyse Vanya?

Cevap vermedim. Elimi var gücüyle sikti; gözleri parliyordu. isitilir isitilmez bir sesle, Onun yanında şimdi, diye mirildandi. Sifir oraya gidebilmek, sonra da bana haber verdigini, bulusma yerme gelmedigimi söyleyebilmek için gelmeyecegimi umuyordu. Bikti benden artık, kaçmaya basladi... Tanrim ! Deliyim ben! Son görüşmemizde benden biktigini söylemisti, zaten...

Daha ne bekliyorum?

Alyosa'yi rihtimin ta öte ucunda görünce,

Iste geliyor! diye haykirdim.

Natasa ürperdi, bir çiglik atip, elimi birakarak, bize dogru gelmekte olan Alyosa'ya kostu. ^{TM}teki de siklastirmisti adimlarim; bir dakika sonra Alyosa'nin kol ari arasindaydi Natasa. Bizden baska kimsecikler yoktu rihtimde. ^{TM}püsüyor, gülüsüyorlardi. Natasa, uzun bir ayriliktan sonra bulusmuslar gibi hem gülüyor hem agliyordu. Solgun yanaklari pembelesmisti, heyecandan ti 59

kanacakti neredeyse... Alyosa beni görünce yanima geldi.

IX

Onu daha önce çok kereler gördüğüm halde derin bir dikkatle inceliyordum yüzünü; bakisi bana her seyi anlatacak, bu çocugun Natasa'yi nasıl büyüledigini; yüreginde, kutsal saydigi her seyi çigneyip geçmesine sebep olan sevgiyi doguran sim açacakmis gibi bakiyordum gözlerinin içine.

El erimden tuttu, kuvvetlice sikti; "candan, temiz bakisi yüregime isledi.

Sifir düşmanim oldugu için onun hakkındaki düşüncelerimde yanildigimi hissettim. Evet, sevmiyordum onu, dogrusunu söyleyeyim, onu taniyanlardan yalnız ben hiç sevememisimdir Alyosa'yi. Bir çok seyinden hoslanmiyordum; göz alici dis görünüsü bilebelki de fazla göz alici oldugundansinirime dokunuyordu. Sonralari, bu konuda da hislerimin etkisi altinda kaldigimianladim. Uzun boylu, ince yapiliydi; uzun yüzü solgundu; içten, dalgın bakisli, açık mavi, iri gözlerinde arada bir yürekten, çocuksu bir nese pariltisi belirirdi. Biçimli, dolgun, pembe dudaklarinin agirbasli bir durusu vardi; ama dudaklarinda birdenbire beliren gülüsü öylesine içten, öylesine temizdi ki, o anda ruhsal durumunuz ne olursa olsun, onun gibi gülümsemek gelirdi içinizden. Giyiminde asiri Mr incelik yoktu, gene de daima zarif giyinirdi; kibarliginin zoraki olmadigi, dogustan geldigi bel iydi. Bu arada birtakim kötü tavirlari, aliskanliklari da yok degildi.

Düşüncesizce, kibirli, kendini begenmisesine davrandigi da oluyordu. Ne var ki fazlasiyla açık

yürekli, içten olduğu için bu hal erinden kendi de yakınırdı. ^{TM}yle sanıyorum ki bu çocuk hiç bir zamansakadan bi 60

leyalan söyleyemezdi; söylese bile, bunda kötü bir şeyin olduğunu aklının ucundan geçirmezdi.

En asiri bir bencil ik bile, belki de açık yürekli olduğundan hos görülüyordu onda. Gizlisi yoktu.

Abuk kanan, ürkek,, yufka bir yüreği vardı; iradesi falan yoktu. Küçük bir çocuğu olduğu gibi onu da aldatmak, gücendirmek günahı, kötü bir şeydi sanki. Yasına göre pek saftı, hayat üzerine hemen hiç bir bilgisi yoktu; kırk yasına gelse de degismeyecege benzerdi. Bu çeşit insanlar ömürlerinin sonuna kadar olgunlaşamazlar. Onu görüp de sevmeyecek bir insanın olabileceğini sanmıyorum; çocuk gibi sokulurdu karsısındakine. Natasa doğru söylüyordu: Baskasının etkisiyle kötü bir şey yapabiliyordu; ama bu davranışının sonucunu görünce, sanırım üzüntüsünden de ölürdü.

Natasa Alyosa'yi avucunun içine alacağına, hatta onu istediği yöne çekebileceğine inanıyordu.

İldirasiya sevmenin, sevdiği insana sırf onu sevdiği için istirap çektirmenin hazzini tatmıştı bir kere; kendini feda etmek için böylesine sabırsızlanmasının sebebi belki de buydu. Ama Alyosa'nın gözlerinin içinde ask parıltıları vardı, heyecanlı bakıyordu sevdiği genç kızın yüzüne. Natasa magrur bir tavırla baktı bana. O anda her şeyi unutmıştı: Annesini babasını da, ayrılışını da kuskularını da... Mutluydu.

Vanya! diye haykırdı, ona karşı suçluyum, layık değilim ona! Alyosa, gelmeyeceğini sanmıştım. O

kötü düşüncelerimi sil at kafandan Vanya, unut.

Alyosa'ya gözlerinde sonsuz bir sevgiyle bakarak ekledi :

Hepsini unutturacağım!

Alyosa gülümsedi, Natasa'nın elini öptü, genç kızın elini bırakmadan bana döndü : Beni de suçlamayın. Hanidir bir kardeş gibi kucaklamak istiyordum sizi. Sizden çok söz etti bana N

61

tasa! Şimdiye kadar yarım yamalak tanisiyorduk. Yüzü biraz kızarılarak, alçak sesle, Sizinle dost olacağız... diye ekledi, bağışlayacaksınız bizi.

^{TM}ylesine içten, hoş gülümsemmişti ki, kendimi tutamadım, ben de gülümsedim. Natasa girdi araya :

Evet, evet Alyosa, dostumuzdur o bizim, kardeşimizdir, çoktan affetti bizi, onsuz mutlu olamayız.

Söylemistim sana zaten... Ah, çok yaramaz çocuklarız biz Alyosa! Ama üçümüz hep beraber olacağız... Vanya! dudakları titremeye başlamıştı. Şimdi onların yanına gideceksin, biliyorum; öylesine altın bir kalbin var ki, beni affedemeyecekleri halde, seni görünce belki biraz yumuşayacaklardır. Her şeyi, her şeyi anlat onlara; öyle anlat ki... Savun beni, kurtar; gerçeği, bu davranışımın nedenlerini anladığın gibi anlat. Doğrusunu söyleyeyim mi Vanya, bugün yanımda olmasaydın belki de bu karan

veremezdim! Koruyucu melegimsin sen benim. Annemle babama durumu, yaptigimi öğrendikleri anda kapilacaklari dehseti hafifletecek biçimde anlatacagina inanıyorum. Ah Tanrim, Tanrim!.. Beni affetmelerinin imkansız olduğunu bildigimi söyle onlara Vanya. Onlar etse bile Tanrı affetmeyecektir. Varsin lanetlesinler beni, ben gene de ömrümün sonuna kadar dua edeceğim onlar için. Kalbim daima onlarla beraber olacak! Ah, niçin bu kadar mutsuzuz hepimiz! Niçin, niçin!.. Tanrim! Ne yaptım ben!

Akli basına birden gelmiş gibi bağırmisti "Ne yaptım ben!" diye. Dehsetten titriyordu. Yüzünü

el eriyle kapadi. Alyosa kucakladi onu, bir şey söylemeden göğsüne bastirdi. Birkaç dakika süren bir sessizlik oldu. Sitemli sitemli Alyosa'ya bakarak,

Böylesine bir fedakarlık istiyebiliyorsunuz demek

ondan! dedim. 62

Suçlamayın beni! diye tekrar etti. inanin ki, ne denli güçlü olursa olsun, geçicidir bu üsüntüler.

Bundan hiç kuskum yok. Bu dakikaların geçistirilmesi için insanın biraz iradesi olsun, yeter.

Natasa da aynı şeyi söyledi bana. Biliyorsunuz ki bütün bunların sebebi aile gururu, anlamsız birtakim çatışmalar, davalardır!.. Ama... (inanin ki bu konuda çok düşündüm) bütün bu saçmalıklara bir son vermenin zamanı gelmiştir artık. Yeniden birleşelim bizler, gerçek mutluluğu ancak o zaman tadacağız, ihtiyaçlar da bizi böyle görünce barısacaklardır. Kim bilir, nikahımız onların barışmalarının başlangıcı olacaktır belki de! ^{TM}yle sanıyorum ki başka türlü de olamaz. Siz ne dersiniz?

Natasa'ya bakarak,

Nikahtan söz ediyorsunuz, dedim. Ne zaman evleniyorsunuz ?

Yarın ya da devrisi gün yüzde yüz. Görüyorsunuz ya benim de pek bir şey bildiğim yok henüz.

Doğrusunu isterseniz, hiç hazırlık yapmadım. Natasa'nın geleceğini sanmıyordum. Üstelik, babam bugün nisanlım sayılan kıza (evet, evlendirmek istiyorlar beni; Natasa anlatmıştır size. Ama ben istemiyorum) götürecekti beni. Bu yüzden hazırlık yapamadım. Ama ne olursa olsun, yarından sonra kiydiracağız nikahımızı. ^{TM}yle sanıyorum, çünkü başka türlü olmaz. Yarın Pskov yolundan gideriz. Yakın köylerden birinde liseden bir arkadaşım var. Çok iyi bir insandır, belki tanıştırırım sizi.

Aynı köyde bir de papaz var, aslında kesin olarak bilmiyorum papaz var mı yok mu... ^{TM}nceden öğrenmeliydim bunları, ama olmadı iste... Neyse o kadar önemli değil bu. Kararımızı verdik ya, gerisi kolay. Olmazsa komsu köyden bir papaz çağırırız, değil mi? Yakında başka köyler de var çünkü! Ne yazık ki bir iki satır yazıp durumdan haberdar edemedim arkadaşımı. Belki de köyde bile degildir... Ama bu

da önemsiz! Kararimizi verdikten sonra her sey kendiliginden olur, öyle degil mi? Yarina, ya da öbür güne kadar yanimda kalacak Natasa. Ayri bir ev tuttum kendime; köyden dönünce orada oturacagiz. Artik babamin evinde kalamam, degil mi? Gelirsiniz bize artik; güzel bir evimiz var.

Arkadaslarim gelip gidecek; aksam yemekleri verecegim...

Saskinlikla, içim burkularak ona bakiyordum. Natasa, Alyosa'yi suçlamamam, onu hosgörmem için bakislariyla yalvariyordu bana. Delikanlinin anlattiklarini dudaklarinda hüznü bir gülümsemeye; ayni zamanda karsisindaki anlamsiz, ama tatli tatli konusan sevimli, neseli bir çocukmus gibi ona sevgiyle bakarak dinliyordu. Kaslarimi çatarak baktim Natasa'ya. Hali pek dokunmustu bana. Alyosa'ya.

Ya babaniz? Diye sordum. Sizi affedecegine emin

misiniz?

Eminim. Hemen etmez tabiE. Ne önemi var bunun? Benim de bir kisiligimin oldugunu gösterecegim ona. "Kisiligin yok, havaisin", diye sitem eder bana daima. Havai olup olmadigimi görür simdi! Aile babasi olmak kolay degildir, biliyorum...çocukluktan çıkacagim artik... yani ben de baskalarına benzeyecegim demek istiyorum. .. kendi emegimle geçinecegim. Natasa bunun, hepimiz gibi baskalarinin sirtindan geçinmekten çok daha iyi oldugunu söylüyor. Bana ne iyi seyler anlattigini bir bilerseniz! Dünyada aklima gelmezdi bunlar, böyle yetistirmediler beni.

Dogrusunu söylemek gerekirse, havai oldugumu, bir ise yaramadigimi ben de biliyorum. Ama biliyor musunuz, evvelsi gün parlak bir düşünce geldi aklima. Gerçi simdi sirasi degil ama anlatacagim size bunu, çünkü Natasa'nin da duymasini istiyorum, siz de bir akil verirsiniz bize.

Ben de sizin gibi roman yazip dergilere satmak istiyorum. Dergilerin romanlarimi almasinda yar 64

dimci olursunuz bana tabiE? Size güvendiğim için dün gece sabaha kadar bir roman konusu kurdum kafamda, inanir misiniz, hos bir sey olacaga benzer. Scribe'nin bir komedisinden aldım konuyu... Ama sonra anlatayım bunu size. iyi para getirecek bana bu roman... Para veriyorlar degil mi?

Tutamadım kendimi, gülümsedim.O da benim arkamdan gülümseyerek, Gülüyorsunuz, dedi. Asiri bir içtenlikle ekledi :

Bakin, görünüsüme aldanmayın benim.Aslinda görmüş geçirmiş bir insanımdır. Zamanla anlayacaksınız bunu. Ne diye denemeyeyim? Bakarsiniz bir seyler yaparım... Ama haklisiniz galiba: Gerçek hayat üzerine hiç bilgim yoktur; Natasa da öyle söylüyor. Herkes söylüyor bunu zaten; yazar olmak kim, ben kim? Gülün, gülün, ama düzeltin beni; Natasa için yapacaksınız bunu, seviyorsunuz onu. Gerçeği söyleyecegim size: Ona layik degilim; hissediyorum bunu. Agir geliyor bana bu, benim neyimi sevdiğine de bir türlü akil erdiremiyorum. Her seyimi feda edebilirim onun ugruna! Dogrusu, su ana kadar hiç bir seyden korkmuyordum, ama simdi korkuyorum: ne yapıyoruz biz! Tanrim! Kisi kendisini görevine tamamen verdigi zaman irade gücü

mahsus mu kayboluyor acaba? Hiç olmazsa siz yardım edin bize, sevgili dostumuz! Tek dostumuz

sizsiniz artık, baska kimsemiz kalmadi. Yalniz basma ne gelir benim elimden? Size bu kadar güvendiğim için bagislayin beni. Sizi çok iyi, kendimden üstün bir insan sayiyorum. Ama düzelecegim, inanin buna, istediginiz gibi olacagim.

Gene elimi sikti, güzel gözlerinde içten, hos bir parilti belirdi. TMylesine içten uzatmisti elini bana, dostu olduguma öylesine yürekten inaniyordu ki!

Düzelmem için Natasa yardım edecek bana, di

65

ye. devam etti. Ama kötü bir sey gelmesin aklınıza, bizler için üzölmeyin. Bir çok niyetlerim var, para yönünden de hiç sikintimiz olmayacak. Romanim bir ise yaramazsa (dogrusunu isterseniz, roman yazmamın saçmalik oldugunu biliyorum; siz ne diyeceksiniz, onu öğrenmek için açtim bu konuyu), evet romanim bir ise yaramazsa müzik dersleri veririm. Müzik bilgimden haberiniz yoktu sanirim? Böylesine bir ugrasla geçinmekten utanmayacagim. Bu bakimdan aydin düşünceliyimdir.

Sonra, bir sürü gereksiz esyam, tuvalet takimim... ne isime yarayacak bunlar? Satarim hepsini.

Onlardan alacagim paranin bize ne kadar yetecegini biliyor musunuz?! O da olmazsa son çıkar yol olarak devlet hizmetine girerim, Babam buna sevinir bile. Devlet hizmetinde çalışmam için her zaman sikistirirdi beni; hasta oldugumu öne sürerek yan çizerdim. (Hem galiba bir yere yazdirmis bile beni.) Evlilik bana yaradigini, gerçekten çalışmaya bagladigimi görünce sevinecek, affedecektir beni...

Ama, Aleksey Petroviç, dedim, bu durumda babalariniz arasinda patlak verecek çatismayi düşünebiliyor musunuz? Bu aksam her iki evde de neler olacak, biliyor musunuz?

Sözlerimden yüzü kireç gibi olan Natasa'yi gösterdim ona. Pek insafsiz konusuyordum.

Evet, evet, dedi, haklisiniz, korkunç bir sey bu! Ben de düşündüm ayni sey, düşündükçe de dehsete kapildim... Ama baska ne gelir elden? Çok haklisiniz, hiç degilse Natasa'nin annesiyle babasi affetmeli bizi! Ah, bilseniz ne kadar severim onlari! TMz anne babamdan farksizdirler; bunun için üzöluyorum zaten!.. Ah su kavgalar, su dava! Bu saçmaliklardan ne denli nefret ettigimizi bir bilseniz! Nedir kavgalarinin sebebi? Hepimiz bir EzilenlerF: 5_ 66

birimizi seviyoruz ama gene de kavgaliyiz! Barismalar da bitse su is. Ben onların yerinde olsam öyle yapardim... Sözleriniz ürküttü beni. Seninle giristigimiz bu is korkunç bir sey, Natasa! Daha önce de söylemistim bunu... Sen istiyorsun... Ama sonunda belki iyi olur, Ivan Petroviç. Ne dersiniz? Nasil olsa barisacaklar bir gün! Biz. baristiralim onlari. Evet, evet, sevgimize karsi koyamayip barisacaklar sonunda... Varsin lanetlesinler bizi ama biz gene de sevecegiz onlari; bir zaman gelecek, dayanamayacaklar artık. Babamin bazan ne iyi yürekli oldugunu bilmezsiniz!

Gerçi çoğunlukla çatiktir kaslari ama; bazan öyle iyidir ki! Bugün benimle nasil tatli tatli konustugunu, kandirmaya çalıştigini görseydiniz bir! Oysa isteginin tam tersine hareket ediyorum simdi; üzüyor beni bu. Hep su zararlı önyargilar! Delilikten baska bir sey degil! Natasa'ya söyle alici gözüyle baksa bir kere, hiç degilse yarim saat konussa onunla! Hemen razi olurdu evlenmemize.

Alyosa böyle söyleyerek sevgi, tutku dolu gözlerle Natasa'ya bakti. Bir anlık sessizlikten sonra devam etti :

Natasa'nin nasıl bir kız olduğunu öğrenince onu ne çok seveceğini; hepsinin ona bayılacağını belki bin kere düşünmüştüm kendi kendime. Büyük bir haz veriyor bana bu düşünce. Doğrusu, Natasa gibisini görmemişlerdir! Oysa babam onun düzenbaz, basit bir kız olduğu inancında.

Görevim, sevgilimin gururunu yeniden kazanmasını sağlamaktır; yerine getireceğim bu görevimi!

Ah Natasa! Hepsi sevecekler seni, hepsi. (Heyecanlanarak yükseltmişti sesini.) Seni sevmemek elde mi! Gerçi değmem bu sevgiye, Natasa ama sev beni gene de, ben... bilirsin beni iste! Mutlu olmamız için çok şey istemiyoruz ki! Bu aksamın bize, hepimize mutluluk getireceğine inanıyorum.

Yasasin bu aksam! ^{TM}yle değil mi Na

67

tasa? Ne oluyor sana? Tanrım, ne oluyor sana?

ölü gibi bembeyaz olmuştü Natasa'nin yüzü. Alyosa konuşurken gözlerini ayırmamıştı ondan; ama bakışı giderek daha bir bulanıklaşıyor, sabitleşiyor, yüzü beyazlaşıyordu. Sonunda artık dinlemeyi kesmişti sanki. Alyosa'nin sorusu birden uyandırmıştı onu. Kendine geldi, sağına soluna bakındıktan sonra birden bana atıldı. Aceleyle, Alyosa'dan saklıyormuş gibi cebinden bir mektup çıkarıp elime tutuşturdu. Annesiyle babasına yazılmıştı ; bir gün, önceden hazırlandığı beliydi. Mektubu verdikten sonra, bakışlarım kaçırmadan uzun süre gözlerimin içine bakti.

Umutsuzluk vardı bakışında. O korkunç bakışını ömrümün sonuna kadar unutmayacağım. Ben de dehşete kapılmıştım; hareketinin ne denli korkunç olduğunu ancak o anda sezinleyebildiğim görüyordum Kendini zorlayıp bir şey söylemek istedi bana, hatta bir iki sözcük çıktı ağzından, sonra birden kendini kaybetti. Tam düşerken tuttum onu. Korkudan Alyosa'nin yüzünde renk kalmamıştı: Natasa'nin sakaklarını ovuyor, el erinden, dudaklarından öpüyordu, iki dakika sonra ayıldı Natasa. Biraz ötede, Alyosa'nin geldiği kiralık kupa arabası duruyordu; çağırdı onu. Natasa, arabaya binerken elimi yakaladı içildirmiş gibiydi, bir damla gözyası parmaklarımı yakti... Araba hareket etti. Uzun uzun baktım arkasından. O anda bütün mutluluğum uçmuş, yüregim paramparça olmuştu, içim sızlayarak hissediyordum bunu... Geri dönüp, aynı yoldan ihtiyaçlara gittim. Yanlarına nasıl gireceğimi, onlara ne söyleyeceğimi bilmiyordum. Düşüncelerim donmuştu sanki, dizlerim titriyordu...

Yasadığım mutlu günlerin hepsi bu kadar iste. Askım böylece sona erdi. Yanda kestiğim hikâyeme şimdi devam edeceğim. 68

X

Smith'in ölümünden bes gün sonra ondan bosalan; daireye taşındım. O gün pek sıkılıyordu canım.

Hava kötü, soguktu; aksama kadar yağmurla karışık kar yağmıştı. Ancak aksam üzeri bir ara güneş gözükmüş, yolunu sasiran bir isinibesbel i meraktan odama girmişti. Buraya taşındığıma pışman

olmaya baslamistim. Oda gerçi genisti ya, tavam pek basik, duvarlari pisti. Birtakim esya oldugu halde bos gibi duruyordu. Havasizdi. Burada sagligimin iyice bozulacagini anlamistim.

yanilmamisim...

Sabahtan öğlene kadar kagitlarimla ugrasmis, siraya koymustum. Ğantam olmadigi için onlari tasinirken bir yastik yüzünün içine doldurmustum. Hepsi burusmus, karismisti. Sonra oturup biraz yazayim demistimo siralar büyük romanim üzerinde çalisliyordum,ama aklim baska yerde oldugu için kendimi yazmaya verememistim...

Kalemi birakmis, pencerenin önünde oturuyordum. Hava kararmak üzereydi, canim gittikçe daha çok sikiliyordu. Kafamin içinde bir sürü düşünce vardı. Sonunda Petersburg'da mahvolup gidecekmişim gibi bir his geçiyordu içimden, ilkbahar yaklasmisti; bu kapalilikten siyrilsam, kirlarin ormanlarin taze havasini cigerlerime doldursam iyilesirim saniyordum; oysa ne çok oluyordu gitmeyeli oralara!.. Hatirliyorum, "Bir büyüyle son yıl arda olan her seyi unutsam, yepyeni bir güçle hayata yeniden baslasam ne iyi olurdu!" diye geçiriyordum içimden. Hala umudumu yitirmemistim. "Beynimi ters yüz edip, yeni bir biçime sokacaklarini, beni iyi edecek 69

lerini bilsem akil hastanesine yatmaya da raziyim", diyordum. Yasamak istiyor, hayata tapiyordum!.. Ama. böyle düşünürken gülümsedigini de aklimda. "Akil hastanesinden çiktikten sonra ne yapacagini? Gene roman; mi yazacagim yoksa?"

Böyle hayal kurarken hava iyice kararmis, gece olmustu. O aksam Natasa'yla bulusacaktim; bir gün öncesinden mektup yazip çagirmisti beni. Yerimden firlayip hazirlanmaya basladim. Zaten bu sikici yerden kurtulmak, yagmur da kar da yagsa, kendimi sokaga atmak istiyordum.

Üstelik, karanlik bastikça odam daha bir genisliyor, büyüyordu sanki. Her gece odamin her kösesinde Smith'i görecegim saniyordum: pastanede Adam ivanoviç'e oldugu gibi, oturup gözlerini bana dikecek, Azorka da ayaklarinin dibinde yatacak... Iste tam o anda, beni pek sasirtan bir olay oldu.

Bununla beraber, her seyi açık yüreklilikle anlatmaliyim: sinirlerimin bozuklugundan mi, yer degistirmenin verdigi duygululuktan mi, daha yakinda geçirdigim büyük üzüntüden mi neden bilmiyorum, simdi hastaligim nedeniyle geceleri sik sik içine düstüğüm, mistik dehset diye ad taktigini ruhsal durum, hava kararmaya baslayalidan beri yavas yavas sarmaktaydi beni. Ne oldugunu anlayamadigim, ulasilamaz, gerçekte var olmayanbelki de vardir su anda; aklın siraladigi bütün delil erle alay edercesine, bir gerçek, ürkütücü, çirkin, amansiz bir olay olarak çıkar kargima bakarsinizevet, ne oldugunu anlayamadigim, ulasilmaz, gerçekte var olmayan bir seyin verdigi dayanilmaz, istirap dolu bir korkuydu bu. Korku, aklimin gösterdigi delil erin hiç birini dinlemeden gün geçtikçe büyür, güçlenir; öyle ki sonunda, böyle anlarda her zamankinden daha bir açık, dinç olduguhalde, duygulara karsi koyma yetenegini tamamen yiti 70

rir akil. Dinleyen yoktur onu artık, yararsiz bir sey olmustur; bu parçalanma korkulu beklemeyi, kasveti daha da arttirir. Sanirim, ölüden korkan insanlarda da durum bir bakima aynidir. Oysa neden korktugumu bilmemem benim istirabimi daha da arttiriyordu.

Hatirliyorum, arkam kapiya dönük, masanin üzerinden sapkami aliyordum, tam o anda, geri dönünce

karsimda Smith'i göreceğim hissi uyandı içimde birden: önce usulca kapiyi açacak, esikte durup odanın içine bir göz atacaktı; sonra basını öne eğerek sessizce içeri girecek, tam önümde durup donuk bakisini gözlerimin içine dikerek, birden gülmeye başlayacaktı; dissiz ağızını açarak uzun uzun gülüşü bütün bedenini sarsacaktı; sesi duyulmayacaktı bu gülüşün. Bütün bunlar son derece açık, seçikti kafamın içinde. Hissettiklerimin kesinlikle gerçekleşeceği, hatta gerçekleştiği, arkam kapiya dönükolduğu için bunu göremedim, kapının belki de o anda yavaş yavaş açıldığı inancı birden içimi doldurmuştu. Hizla dönüp baktım... gerçekten de tıpkı bir dakika önce hayalimde canlandığı gibi sessizce açılıyordu kapi. Seslendim. Cevap veren olmadı; kapi kendiliginden açılıyordu sanki. Birden tuhaf bir yaratık belirdi esikte. Karanlıkta seçemediğim birisinin gözleri ısrarlı, sabit bakışlarla beni inceliyordu. Sirtimden doğru soğuk bir ürperti geçti.

Asil beni korkutan, gelenin bir kız çocuğu olmasıydı. Kapıda Smith'i görseydim bu kadar korkmazdım belki. Bu saatte tanımadığım bir çocuğun ne ismi vardı odamda?

Kapiyi, içeri girmekten korkuyordum gibi usulca açtığını söylemişim. Esikte durup sakin bakışlarla uzun uzun inceledi beni. Sonra bana doğru yavaşça iki adım attı, karsimda durdu. Hala konuşmuyordu. Daha yakından görüyordum onu şimdi. Kısa boylu, ciliz, ağır bir hastalıktan yeni kurtulmuş gibi soluk benizli, iri, siyah

71

gözlerinin parlaklığı bu yüzden daha bir dikkati çekiyordu on iki on üç yaşlarında bir kızdı bu.

Aksam soğugundan titreyen göğsünü örttüğü eski atkisini sol eliyle tutuyordu. Üstü bası dökülüyordu. Gür, siyah saçlarının tarak yüzü görmediği beliydi. Birbirimizin yüzüne bakarak iki dakika öyle ayakta durduk.

Göğsü ya da boğazı ağrıyormuş gibi, güç isitilir bir sesle, Dedem nerede? diye sordu.

Bütün korkum bir anda kaybolmuştu. Smith'i soruyorlardı. Onunla ilgili bir iz çıkmıyordu karsıma sonunda. Kendimi toparlayamadan,

Deden mi? dedim, öldü deden!

Böyle söylediğime o anda pisman olmuştum. Bir dakika daha hareketsiz durdu, sonra birden, sinir krizi gelmiş gibi zangir zangir titremeye başladı. Düşmesin diye kolundan tuttum. Birkaç dakika sonra düzeldi biraz ama istirabını benden gizlemek için sarfettiği çabanın farkındaydım.

Affet beni küçük, dedim, affet! Ne olur kusuruma bakma! ^{TM}yle söyledim sana ya, belki de deden degildi ölen... zaval i yavrum!.. Kimi arıyorsun? Burada oturan ihtiyari mi?

Kendini zorlayarak, endiseyle baktı yüzüme.

Evet.

Soyadı Smith miydi?

Evet!

TMyleyse oydu... ölen dedendi öyleyse... Ama sen üzülme gene yavrum. Niçin bugüne kadar ugramadin hiç T Nereden geliyorsun? Dün topraga verdiler onu; birdenbire öldü... Torunusun demek?

Çabuk çabuk sordugum karmakarışık sorularima cevap vermiyordu. Sessizce döndü, kapiya doğru yürüdü. TMylesine sasırmıstım ki, durdurmuycordum onu, baska bir 72

seyler sormuyordum. Kapıda bir kere daha durdu, yarım geri dönerek, Azorka da öldü mü? diye sordu.

Evet, Azorka da öldü.

Bu sorusu pek tuhafıma gitmisti: köpegin de ihtiyarla beraber öleceğini, ölmek zorunda olduğunu biliyordu sanki.

Kız, benden bu cevabi alınca sessizce disari çıktı, ardasından kapiyi dikkatlice kapadı.

Bir dakika sonra pesinden kostum. Onu bıraktığım için kendi kendime kızıyordum! TMylesine sessiz çıkıp gitmisti ki, merdiven basındaki kapiyi açtığını duymamıstım. Merdivenleri henüz inmemistir diye düşünüp yukarda durarak asagiya kulak kabarttım. Ama ses seda yoktu. Sadece alt katlardan bir kapi sesi duyuldu, genederin bir sessizlik kapladı evin içini.

Aceleyle inmeye basladım basamakları. Merdiven benim dairemnden, yani besinci kattan dördüncü

kata dönerek iniyor, ordan asagi düzlesiyordu. Küçük küçük daireli apartmanlarda çoğunlukla olduğu gibi daima karanlık, pis bir merdivendi bu. Ben inerken ise zifiri karanlıktı. El yordamıyla dördüncü kata inince birden durdum. Sahanlıkta birisi benden gizleniyor gibi geldi bana. El erimle saği solu araştırmaya koyuldum. Kız çocuğu tam kösedey di, yüzünü duvara dönmüş, sessiz sessiz ağılıyordu.

Bak, dedim, neden korkuyorsun? Ben korkuttum seni; kabahat bende. Deden ölürken senden söz etti; son sözleriydi bunlar... Birtakim kitaplar kaldı bende; senin olsalar gerek. Adın ne senin?

Nerede oturuyorsun? Dedenaltıncı sokakta dedi...

Ama cümlemin sonunu getiremedim. Nerede oturduğunu bildigimden korkmuş gibi, bir çiglık attı; siska, kemikli koluyla itti beni, merdivenden asagi kostu. Ben de "pesinden. Ayak seslerini duyuyordum. Birden kesildi ses.

73

Sokaga çıktığımda görünürlerde yoktu. Voznesenski caddesine kadar kostuktan sonra, aramamın bos olduğunu, anladım: Yoktu kız. "Belki de merdivenlerden inerken, bir köseye saklanmıştır", diye düşündüm.

XI

Ama caddenin çamurlu yaya kaldırımında daha birkaç adım atmıştım ki, basını önüne eğmiş, pek dalgın olduğu bel iydiçabuk adımlarla yürüyen birisiyle karşılaştım. Bunun ihtiyar İhmenev olduğunu farkedince sardım. Benim için beklenilmeyen karşılaşmalarla dolu bir akşamdi bu.

İhtiyarın üç gün önce hastalanıp yataga düştüğünü biliyordum. Şimdi de böyle bir havada sokakta karşıma çıkmıştı. Üstelik, eskiden aksamları hemen hiç çıkmazdı sokaga; Natasa'nın kaçmasından sonra, yani beş altı aydan beri ise büsbütün kül kedisi olmuştu. Nihayet, derdini paylaşılabileceği bir dostunu bulmuş bir insan gibi pek sevinmişti beni gördüğüne. Koluma yapışıp, nereye gittiğimi bile sormadan pesisıra sürükledi beni. Son derece telaslı, sabirsizdi. Kendi kendime "Nereye gidiyordu acaba?" diye sordum. Bunu ona sormak gereksizdi, Son zamanlarda çok kuskulu olmuştu; bazan en basit bir sorudan ya da sözden almiyordu.

Yan gözle süzüyordum onu: Yüzünde renk yoktu; son beş altı aydır iyice zayıflamıştı; sakalı bir haftalıktı. Uzamış ak saçları burus burus sapkasının altından tasmış, eski paltosunun yakasını örtmüştü. Onun kimi zaman daldığını; sözgelimi, odada yalnız olmadığını unuttuğunu, elini kolunu salayarak kendi kendine konuştuğunu daha önce de farketmiştim. Acınacak bir durumu vardı.

Ee, ne var ne yok Vanya? diye başladı. Nereye 74

böyle? Ben de söyle bir dolasayım dedim; bazıislerim var da... Nasilsin bakalım?

Siz iyi misiniz? Daha geçen gün hastaydınız, şimdi de bu havada dışarı çıkmışsınız.

Beni duymuyormuş gibi soruma cevap vermedi.

Anna Andreyevna nasıl? diye sordum.

İyi, iyi... O da biraz keyifsiz. Seni merak ediyor; "niçin uğramıyor acaba?" diyordu bugün. Bize gidiyordun galiba, Vanya? Hayır mı?

Kuskuyla yüzüme bakarak,

Bir yere gidiyorsan engel olmayayım, dedi. İhtiyar öylesine hassas olmuştu ki, onlara gitmedi gimi söyleyecek olsam gücenir, hemen uzaklaşırdı yanımdan. Geç kalacağımı, Natasa'ya gidemeyeceğimi bile bile, Anna Andreyevna'nın nasıl olduğunu öğrenmek için onlara gittiğimi söyledim, inandırdım buna onu. İçi rahatlayan ihtiyar,

Çok hoş, dedi, bu iyi oldu iste...

Bir şeyi söylemek istemiyor gibi birden sustu, daldı. "Uzun süren bir dalgınlıktan sonrakes dakika geçmişti aradankendine gelmiş gibi,

Bu iyi oldu iste! diye tekrarladi. Him... Bak Vanya, daima öz oğlumuz gibi sevimsizdir seni; Anna Andreyevna'yla bana... bir erkek evlat... vermedi Tanrı... ama onun yerine seni yol adı... her zaman böyle düşündüm.

Karim da... evet! Sen de daima iyi bir evlat gibi sevdinsaydın bizi. Anna Andreyevna'yla ben

herzaman dua ederiz senin için... Tanrı yardımcın olsun! Sesi titredi, bir dakika sustu.

Evet... daha sen nasilsin bakalım?Hasta falan Olmadın ya? Niçin ugramiyorsun bize?

Smith olayini anlattim ona; bu islerin beni çok oyaladigini, sonra pek iyi olmadigimi, bu yüzden onlara Vasilyevski'ye (o zaman Vasilyevski'de oturuyorlardı) uzak 75

oldugu için ugrayamadigimi söyleyerek özür diledim, Azkaldi, bu isler arasında birkaç kere Natasa'ya gittigimi kaçırıyordum agzimdan, tam zamanında tuttum kendimi.

Smith olayi pek ilgilendirmisti ihtiyari. Dikkatle dinlemisti beni. Yeni dairemin rutubetli, eskisinden belki de daha kötü oldugunu, aylık kira altı ruble verecegimi duyunca öfkeleni. Son günlerde pek sinirli, sabirsiz olmustu zaten. Böyle zamanlarda ancak Anna Andreyevna yatistirabiliyordu onu da her zaman değil.

TMfkeyle,

Him... dedi, bütün kabahat senin su edebiyatında Vanya! Tavan arasına kadar çıkardı seni, mezara kadar da indirecek! Kaç kere söyledim bunu sana, uyardım!... B. den ne haber, hala elestiri yazılan yazıyor mu?

Veremden öldü ya. Söylemistim bunu size yanılmıyorsam.

TMldü ha... öldü demek! Olacağı buydu zaten. Karısına, çocuklarına bir şeyler bırakmış mı bari?

Karisi var diyordun galiba... Ne diye evlenir böyle insanlar acaba!

Hiç bir şey bırakmadı, dedim,

Olay onunla yakından ilgiliymiş, ölen B. öz kardesiymiş gibi heyecanla haykirdi:

TMyle demek! Neyse, önemi yok! Sana doğrusunu söyleyeyim mi Vanya, onu öylesine öğdüğün zamanlar bile bu adamın sonunun böyle olacağını seziniyordum. "Hiç bir şey bırakmadı" demek kolay! Oysa... isim yapmıştı. Tatalım ki ölümsüzler arasına karisti adı, ama karın doyurmaz ki bu.

Senin sonunun da acı olacağı içime doğmuştu Vanya; öğüyordum seni, ama bir yandan da düşünüyordum. B. öldü demek! TMlmeyip de ne yapacaktı! Yasayışı iyi... yeri ala... görüyorsun iste!

€abuk, bilinçsiz bir el hareketiyle, rutubetli karanlıkta ölgün ölgün titresen fenerlerin aydınlattığı puslu 76

sokagi, çamurlu evleri, karanlıkta parlayan ıslak kaldırım taşlarını, sirilsiklam olmuş, asık yüzlü

yayaları, çini mürekkebiyle boyanmış gibi simsiyah gökyüzünü gösterdi. Sehrin alanına çıktık.

Karsimizda, alttan havagazi .lambalariyla aydınlatılmış anıt vardı. Biraz ötede, Isaak katedralinin büyük kubbesi yükseliyordu.

Onun iyi, temiz, candan, duygulu bir insan oldugunu söylemistin Vanya. Bu edebiyatçilar hep iyi, candan oluyorlar zaten! Yalniz arkalarinda öksüz birakmak gelir el erinden! Him... Sanirim, öldüğüne kendisi de sevinmistir!... Eeh! Alip basim bir yere, sözgelimi Sibiryaya'ya gitseydi!...

Sokakta dilenen küçük bir kiz cocugu gördü:

Ne o kizim?

Yedi sekiz yaslarinda, üstü basi yirtik, siska mi siska bir kizdi bu; küçük, çiplak ayaklarina alti delik bir çift papuç geçirmisti. Soguktan titreyen ciliz bedenini, ona artik iyice küçük gelen, yirtik pirtik paltosuyla örtmeye çalisiyordu. Kupkuru, solgun, hastalikli yüzünü bizden yana çevirmis; ürkek, sessiz bakisini gözlerimizin içine dikmis; terslenecegi korkusuyla titrek elini öne uzatmisti.

Onu görünce birden ürperdi ihtiyar. Sorusunu öylesine birdenbire sormustu ki, kizcagiz bir an korktu; irkilerek geri çekildi. ihtiyar,

Ne, ne istiyorsun kizim, ne? diye bagirdi. Dileniyou musun? Ya? Al, al sana... al bakalim sunu!

Aceleyle, heyecandan titreyerek ceplerini arastirmaya basladi, iki üç gümüs ufaklik çıkardi. Ama az geldi ona bu, iç cebinden cüzdanini aldı, bir rublelik bir kagit para çıkardi, bütün parasi buyduküçük dilencinin avucuna koydu.

Tanri yardimcinolsun, küçük... yavrum! Tanri korusun seni!

Eli titreyerek birkaç kere pespe kutsadi zaval iyi;

77

ama benim durmus ona baktigimi farkedince birden durdu, yüzünü eksitti, çabuk adimlarla yürüdü. Uzun süren öfkeli bir susustan sonra,

Böyle seylere dayanamam ben, Vanya, elimden gelmez, diye basladi. Bu küçükleri... geberesice anne babalari yüzünden sokaklarda soguktan titrer görünce içim bir tuhaf olur... Sunu da düşünmek gerekir ki, kendisi çok kötü durumda olmayan hiç bir anne bu yasta yavrusunu.

böyle bir havada sokaga salmaz!... Kadincagizin basinda kim bilir kaç tane yetim daha vardir...

en büyükleri bu oldugu için onu yol amistir belki de... kendi de hastadir... him! Prens çocuklari degil er ki! Prens cocugu olmayan çok var dünyada, Vanya! Eh!

Bogazinla bir sey düğümlenmis gibi bir an sustu.

Bak, Vanya, Anna Andreyevna'ya söz verdim... yani ikimiz karar verdik, yetim bir kizi evlat edinecegiz... anlayacagin, demin gördüğümüz kiz gibi küçük bir zaval iyiyanimiza alipokutacagiz, yetistirecegiz, anlatabiliyor muyum? Biraz karisik, heyecanlı konusuyordu, iki ihtiyar yalniz kaldik, canimiz sikiliyor... ama nedense son günlerde vaz geçti Anna Andreyevna. Sen kornis onunla ama sakin benim söyledigimi sezdirmesin... kendi düşüncem gibi konus, razi et onu... duydun mu? Bunu

senden istemeyi hanidir kafamakoymustum... Onu razı et, ben yapamayacagım... aman canım, bos seyleri

birakalım! Kız neme gerek benim ? Lazım degil; eğlence olsun... evin içinde bir çocuk sesi isitilsin diye... dogrusunu istersen daha çok Anna Andreyevna için istiyorum bunu; biraz avunur belki...

Ama hepsi bos bunların! Yürümekle bitmeyecek bu yol Vanya; bir araba tutalım; gecikeceğiz, oysa Anna Andreyevna bekliyor bizi...

Anna Andreyevna'nın yanına girdiğimizde saat yedi buçuktu. 78

XII

Yaslı kan, koca çok düşkünlükler birbirine. Sevgi., yıl ardan beri süregelen alışkanlık birbirine iyice bağlamıştı onları. Ama Nikolay Sergeïç sadece şimdi değil, eskiden, en mutlu oldukları zamanlarda bile Anna Andreyevna'sına karşı biraz soğuk, hatta bazan özelikle baskalarının yanındasert davranırdı, ince duygulu bazı insanlar, kimi zaman sevgilerini göstermekten inatla kaçınırlar; değil baskalarının yanında, basbasayken de en sevdiğilerine bile bile soğuk davranırlar; hatta basbasayken daha bir soğuk olurlar. Ancak arada bir tasarı sevgileri; bu sevgi ne denli uzun süre tutulmuşsa o denli sıcak, coşkun olur. İhtiyar İhmenev de gençliğinden beri Anna Andreyevna'sına karşı böyle davranıyordu işte. Temiz yürekli bir kadın olduğu, onu sevmekten başka bir meziyeti bulunmadığı, sevgisini bazan dışarı vurmasına kızdığı halde, karısını çok sever, sayardı. Ne var ki, Natasa'nın: kaçmasından sonra daha bir düşkün olmuşlardı birbirine. Dünyada yapayalnız kaldıkları duygusuna kapılmışlardı. Gerçi Nikolay Sergeïç kimi zaman son derece sınırlı oluyordu ya, gene de iki saatliğine ayrılamiyorlardı, özleyiyorlardı birbirlerini. Natasa'dan, dünyada böyle bir insan yokmuş gibi hiç söz etmemeye konuşmadan, kendiliklerinden karar vermişlerdi sanki. Anna Andreyevna çok istediği halde kocasının yanında kızından üstü kapalı bile söz edemiyordu. Çoktan affetmişti Natasa'yı. Her gelişimde ona sevgili, biricik yavrusundan haber getirmeme iyice alıştırmıştı kendini.

Uzun süre haber almasa adeta hasta oluyordu kadıncagız; haber getirdiğimde ise en küçük ayrıntılarla ilgile

79

niyor, heyecanlı bir merakla sorular soruyor, anlattıklarımınla "avunuyor" du. Bir keresinde Natasa'nın biraz rahatsız olduğunu söylemiştim, korkudan az kaldı ölüyordu, kalkıp kızına gidecekti neredeyse. Ama sadece bir kere oldu bu, Kızıyla görüşmek istediğini önceleri benim yanımda açığa vurmaktan çekiniyordu; öyle ki, benden onunla ilgili her şeyi sorup öğrendikten sonra her seferinde, kızıyla ilgilenmesine ilgilendiğini, ama Natasa'nın affedilemeyecek bir suç

islediğini söylemeyi gerekli buluyordu. Ama yapmacık bütün bunlar. Anna Andreyevna'nın bazan çok üzülmediği, ağladığı, benim yanımda Natasa'yı hasretle andığı, Nikolay Sergeïç'ten acı acı yakındığı oluyordu. Ama kocasının yanında sadece üstü kapalı söz ediyordu duygularından; gururun, kati yürekliliğin kötü olduğunu, suçları affetmeyi bilmediğimizi, Tanrının affetmeyenleri bağışlamayacağını söylüyor, daha ileri gidemiyordu. Böyle anlarda ihtiyar ya hemen surat asıyor, kaslarını çatarak susuyor, ya çoğunlukla ne söyleyeceğini bilemeden bambaşka bir konudan açıyor, ya

da ikimizi yalnız bırakarak odasına çekiliyordu. Anna Andreyevna da böylece içini tamamen dökmek, ağlayıp sızlamak fırsatını buluyordu. Onlara gittim aksamlar bana hoş geldin dedikten hemen sonra, Anna Andreyevna'ya Natasa'yla ilgili son haberleri verebilmem için odasına çekiliyordu zaten. O akşam da öyle yaptı. İçeri girer girmez, Sirilsiklam oldum, dedi, ben odama çıkıyorum Vanya, sen otur. Olanları anlat Anna Andreyevna'ya, ben şimdi gelirim...

Bizi yalnız bırakmaktan utanıyormuş gibi yüzümüze bakmamaya çalışarak aceleyle çıktı. Böyle durumlarda özelikle yanımıza döndüğü zaman bana karşı da Anna Andreyevna'ya karşı da daha bir soğuk; hatta, yufka yü 80

reklilik gösterdiği için kendi kendine kızıyormuş gibi öfkeli davranırdı.

Son zamanlarda benden hiç bir şeyi saklamayan, Anna Andreyevna, yalnız kalınca, Böyle iste bu adam, dedi, hep böyle yapıyor bana. Üstelik, kurnazlığının farkında olduğumuzu da biliyor. Ne diye numara yapar, bilmem! Yabancıyım sanki. Kızma karşı da öyle. Al ah bilir ya, onu affetmek için can atıyor. Geceleri hep ağlıyor, kaç kere duydum! Ama hiç renk vermiyor gene de.

Gururu ayaklandı bir kere... Anam babam Ivan Petroviç, çabuk söyle bana: Nereye gidiyordu ?

Nikolay Sergeiç mi? Bilmiyorum; ben de aynı şeyi size soracaktım.

Sokaga çıkınca dondum kaldım. Hasta hasta, hem de böyle bir havada, gece vakti nereye gedebilirdi... ^{TM}nemli bir ismi vardır, diye düşündüm; sizin de bildiğiniz isimlerden başka ne önemli olabilirdi bizim için... Kendi kendime böyle düşünüyorum, ona bir şey soramıyordum: Son günlerde hiç bir şey soramıyorum ona zaten, ikisi yüzünden sesim solugum kesildi. Natasa'ya gittigine göre, affedecek onu demek, diye geçiriyordum içimden. Her şeyi biliyor, son olaylardan da haberdar. Bundan kuskum yok, ama nereden öğrendiğini bilemiyorum. Dünden beri çok üzgün.

Bakıyorum susuyorsunuz! Orada yeni neler oldu, anlat bana. Dört gözle bekliyordum sizi. O

canavar bırakıyor mu Natasa'yi?

Bildiklerimi hemen anlattım Anna Andreyevna'ya. Her zaman açık konuşuyordum onunla, bir şeyi saklamıyordum. Alyosa'yla Natasa'nin gerçekten ayrılmak üzere olduklarım, bu seferkinin öteki anlasamamazlıklarına benzemediğini söyledim. Natasa'nin dün bana bir mektup yolu ayıp, bu akşam saat dokuzda ona ugramam için yalvardığını, bu yüzden onlara gelmek niyetimin hiç

olmadı

81

gini, Nikolay Sergeiç'in beni zorla getirdiğini eklemeyi de unutmadım. Durumun kritik olduğunu; iki hafta önce dönen Alyosa'nin babasının söz dinlemek istemediğini, Alyosa'yi sikiya aldığı; en önemlisi de, Alyosa'nin galiba nisanlisinden hoşlandığını, hatta kıza tutulduğu söylentilerinin dolastığını anlattım. Mektuptan, Natasa'nin onu yazarken son derece heyecanlı olduğunun anlaşıldığını; bugün dananın kuyruğunun kopacağını yazdığını; geleceğim saati bildirmesinin tuhaf olduğunu da ekledim.

Bu bakımdan hemen gitmek zorundayım, dedim. Yaslı kadın telaslanmıstı.

Git, git anam babam, gitmelisin tabii. Ama Nikolay Sergeič'i bekle, şimdi gelir, bir çay içsen... Ah, semaveri getirmemişler daha! Matrena! Nerede kaldı semaver? insan değil, bir canavar bu kadın... Çayı içer içmez söyle akla yatkın bir mazeret bul, hemen kalk. Yarın da bana gelip her şeyi anlatacaksın ama. Hem biraz erken gel. Tanrım! Bir felaket mi oldu acaba? Bundan kötüsü ne olur daha! Nikolay Sergeič her şeyi biliyor, içimde öyle bir his var... Matrena'dan çok seyöğreniyorum, o da Agasa'dan haber alıyor. Agasa, Prensinevinde kalan Mariya Vasilyevna'nın vaftiz kızıdır... sen de biliyorsun bunu zaten. Kocam pek sinirliydi bugün. Ne yaparsam bağırıyordu. Sonra yumusadı,

"Paradan biraz sıkıntım var da" dedi. Sözde sıkıntısı olduğu için bağırıyormuş bana... Yemekten sonra yattı. Delikten (kapisında bir delik var; haberi yok bundan) baktım; zaval im İkon dolabının önünde yere diz çökmüş, dua ediyordu. Bunu görür görmez dizlerimin bağı çözüldü. Çayını da içmedi, uyumadı da, sapkasını alıp çıktı. Saat bestı. Soramadım bir şey: Bağırırdı bana. Çok bağirmaya başladı bu günlerde. En küçük bir kabahatimiz olmasın, Matrena'ya da bana da EzilenlerP : 6 82

bağırıyor hemen. ^{TM}yle korkuyorum ki bağirmasından... tir tir titriyorum, yüregim duracakmış gibi vurmaya başlıyor. Gerçi mahsustan bağırdığını biliyorum, ama gene de korkuyorum iste.

Arkasından tam bir saat yakardım Tanrıya. Natasa'nın sana yol adığı mektup nerede? Göstersene onu bana bir!

Gösterdim., Anna Andreyevna'nın, kah canavar, kah duygusuz, aptal bir çocuk dediği Alyosa'nın sonunda Natasa'yla evleneceğine, babası prens Pyotr Aleksandroviç'ii izin vereceğine bütün kalbiyle inandığını biliyordum. Benimle konuşurken birkaç kere ağzından kaçırmıstı bunu, sonra da pısman olmuş, kendi sözlerini yalanlamaya çalışmıstı. Ama ne olursa olsun bu umudunu, ihtiyarın kuskulandığını hatta bir keresinde böyle umutlar besliyor diye üstü kapalı olarak sitem etmıstı karısınabildiği için Nikolay Sergeič'in yanında açığa vuramazdı. İhtiyar, kızının Alyosa'yla evlenme ihtimalinin olduğunu bilse, onu yüreginden tamamen çıkarıp atardı sanıyorum.

O zaman hepimiz böyle sanıyorduk. Kızını beklemesine bekliyordu, ama pısman olmuş, Alyosa'sinin anısını bile kafasından silip atmış olarak... ihtiyarın Natasa'yi affetmesi için tek şartı buydu; gerçi açığa vurmuyordu bunu, ama yüzünden, hal erinden bel iydi.

Anna Andreyevna gene başlamıstı:

Pisirigin biridir su Alyosa, çocuktan farkı yoktur, kalpsizdir de, her zaman söylemişimdir bunu.

Terbiyesini de eksik vermişler, haylazın biri olup çıkmış. Böyle bir ask ugruna Natasa'yi bırakacak demek, aman Al ahim! Hali nice olacak yavrumun, zaval imin? Bu yeni sevgilisinde ne buldu, sasiyorum doğrusu!

Nisanlısının çok hoş, iyi bir kız olduğunu duydum Anna Andreyevna, dedim, Natalya Nikolayevna da aynı şeyi söylüyordu...

Yasli kadin sözümü kesti:

Kulak asma! Neresi hosmus? Sizin gibi zipirlar için her kiz hostur, yeter ki kalçalarını sal aya sal aya yürüsün. Natasa'nin onu ögmesine gelince, ruhunun soylulugundan yapıyor bunu. Herifi tutmasını bilmiyor; her suçunu bagisliyor, öte yandan da aci çekiyor. Kaç kere aldatmis zaval iyi!

Kalpsiz canavarlar! Korkuyorum, Ivan Petroviç. Herkes bir gururdur tutturmus. Hiç olmazsa bizimki yatissa da yavrumu, bir tanemi alip getirseydi buraya. Kucaklardim onu, yüzüne doya doyabakardim! Zayıfladi mi?

Zayıfladi, Anna Andreyevna.

Yavrucugumbenim! Ektigimi birbilsenIvan Petroviç! Dün aksamdan beri durmadan agliyorum...

ah! Sonra anlatirim sana! Yavrumuzu bagislamasını kaç kere çitlattim ona; açık açık söyleyemiyorum, üstü kapali anlatmaya çalisiyorum. Korkudansolugum da kesilmiyor degil: Ya kizar da onu temel i lanetlerse? diye düşünüyorum. Simdiyekadarlanetledigini duymadim onu...

böyle bir sey yapmasından korkuyorum iste. Mahvolurum o zaman! Babanın lanetledigi bir evlat Tanri gözünde hiçtir artık, Gece gündüz içimde bu korku. Sende de utanma diye bir sey kalmamis, Ivan Petroviç; elimizde büyüdün, evladimiz gibi sevdik seni; bir de kalkmis, "hos kiz" diyorsun!

Mariya Vasilyevna her seyi anlatti bana. (Bir günah isledim; benimki isleri için disari çiktiği bir gün kahve içmeye çagirdim onu.) Isin aslini öğrendim ondan. Alyosa'nin babasi Prense kontes arasında gizli iliskiler varmis... Kontes, kendisiyle evlenmiyor diye sitem ediyormus Prense, o da habire yan çiziyormus.Kocasi daha sagken kirmadigi ceviz kalmamis karisinin... Dul kalınca da solugu Avrupa'da almıs: İtalyanlar, Fransızlar, baronlar eksik olmuyormus evinden; Prens Pyotr Aleksandroviç! de o siralar yakalamıs. Birincikocasından kalan 84

üvey kizi da büyüdükçe büyümüs bu ara. Kontesin paraları zamanla suyunu çekmis; oysa Katerina Fyodorona'yla beraber, tüccar babasının emniyet sandigina onun adına yatirdigi iki milyon da büyüyormus. Simdi üç milyonu oldu, diyorlar; Prens "Su kizla Alyosa'yi evlendirmeli!"

diye düşünmüs. (Açıkgözdür! Firsti kaçirmaz.) Hatirlarsin, kont bir akrabaları var, saraya kabul edilen, taninmis bir kisi... o da razi olmus bu ise... Üç milyon bu, dile kolay! "Pekala, demis, kontesle konusun bir". Prens kontese açmis düşüncesini. Beriki direktmis: Sagi solu bel i olmaz onun, diyorlar. Kontes olduguna bakmadan, bir çok kimse görüşmüyormus onunla kentte. "Hayir, Prens, diye tutturmus, sen benimle evleneceksin; Katerina Fyodorovna, Alyosa'yla evlenemez".

Dediklerine göre kiz, analigini çok severmis; gözünün içine bakar, bir dedigini iki etmezmis.

Sessiz, melek gibi bir kizmis! Prens durumu kavramıs hemen; "Sen merak etme Kontes, demis.

Varini yogunu tükettin; girtlagina kadar borç içindesin. Üvey kizinla Alyosa birbirinin tam dengidir: Seninki safın biri... Alyosa'nin da kafasi çalısma; avucumuzun içine aliriz onlari, istedigimiz yana

çekeriz. Paran olur o zaman.. Benimle evlenip de ne yapacaksın?" Ne anasının gözüdür! Mason herif! Altı ay öncesine kadar bir türlü kararını veremiyormuş Kontes; Varsova'ya gitmişler, orada razı olmuş... Böyle duydum işte. Mariya Vasilyevna anlattı bütün bunları bana; kendisi de en inanılır kimselerden duymuş. Anladın mı şimdi? İsin aslı paraya, milyonlara dayanıyor, yoksa kızın güzel işi, hoşluğu hep hikaye!

Anna Andreyevna'nın anlattıkları şaşırtmıştı beni. Birkaç gün önce Alyosa'nın kendisinden duyduklarımı doğruluyorlardı. Alyosa, para için dünyada evlenmeyeceğini söyleyerek öğünüyordu.

Ama Katerina Ivanovna'dan hoşlanıyordu da. Gene Alyosa'dan, babasının bu söylentileri yalanladığı halde Kontesi simdiлик kızdırma

_ :85

mak için onunla belki de evleneceğini duymuştum. Alyosa'nın babasını çok sevdiğini, onunla öğündüğünü, her sözüne körü körüne inandığını söylemiştim yukarıda.

Genç prensin nisanlısı olacak kızı öğmeme pek gücenen Anna Andreyevna, Senin hoş kız kont soyundan değil! diye devam etti. Natasa daha uygun düşerdi ona. ^{TM}tekinin olup olacağı bir tüccar kızı; oysa Natasa eski, soylu bir aileden geliyor. Ah, söylemeyi unuttum sana, kocanı dün akşam hani o demir kaplı sandığı var ya, onu açtı, geç saatlere kadar ailemizle ilgili eski belgeleri karıştırdı durdu. ^{TM}yle bir ciddiymi ki. ^{TM}rgü özüyordum, bakamıyordum ona, korkuyordum. Sesimin çıkmadığını görünce kızdı, kendi çağırdı beni, gece yarısına kadar ailemizin ünlü geçmişini anlattı. Biz İhmenev'ler daha Müthis Ivan zamanında kisizadeymişiz; benim ailem Sumilov'lar gelince, ta Aleksey Mihayloviç zamanında ünlüymüş, belgeleri duruyor bizde, Karamzin'in tarihinde de yazıyormuş zaten. Anlayacağın, bu yönden ötekilerden aşağı değiliz. Nikolay Sergeyiç anlatmaya başlayınca, düşüncesini hemen anladım,, Natasa'nın küçümsenmesi dokundu ona. Yalnız zenginlikte geçiyorlar bizi. Varsın o Pyotr Aleksandroviç canavarı para pesinden kossun; ne aç gözlü, ruhsuz bir insan olduğunu herkes biliyor zaten. Varsova'da gizli denizci yazılmış diyorlar. Doğru mu bu acaba? Bu söylenti benim kulagıma da gelmişti.

Saçma, dedim.

Ama Nikolay Sergeyiç'in, ailesiyle ilgili eski belgeleri karıştırdığı haberi ilginçti. Soylu bir aileden geldiğiyle o zamana kadar hiç öğünmemişti. Anna Andreyevna devam ediyordu: Hepsicanavardır bunların! Nasıl, anam babam, üzüyor mu Natasa, ağlıyor mu? Ah, geç

kalacaksın, hadi git! Matrena, Matrena! Kız değil ki haydut! Hakaret 86

ettiler mi ona Vanya? doğruyu söyle bana.

Ne cevap verebilirdim? Ağlıyordu kadıncamız. Sonra anlatacağını söylediği onu üzen şeyin ne olduğunu sordum.

Ah yavrum, ah, dedi, çok derdim var. Eilen dolmamış besbel i! Bilmem hatırlar misin yavrum, altın kaplı bir madalyonum vardı. Natasa'cığımın küçüklük resmi vardı içinde. Sekiz yaşındaydı o zaman

melegim. Köyden geçen bir ressama yaptırmistik bu resmi, unuttun galiba? İyi bir ressamdi. Natasa'yi ask tanrıçası biçiminde resmetmişti: O zamanlar altın sarısı, kivir kivir saçları vardı. Tül bir giysi giydirmisti ona; içi gözükiyordu; öyle güzel olmustu ki, bakmaya doyamiyordu insan. Ressama bir çift de kanat eklemesini söylemistim ama razi olmamisti. Basimiza gelen bu felaketten sonra madalyonumu sandiktan çıkarmis, boynuma takmistim. Haçla beraber tasiyordum onu; bir yandan da Nikolay Sergeič görecek diye ödüm kopuyordu. Natasa'nin bütün esyalarim evden atmamizi, ya da yakmamizi emretmististi: Evde hiç bir seyini onu hatirlatmasini istemiyordu. Onun resmine bakmak yetiyordu bana; bazan ona baka baka agliyordum...

rahatlatiyordu beni bu. Yalniz kaldigim zamanlar öpiiyordum, öpiiyordum... sanki onun yüzüydü.

Konusuyordum onunla, her gece yatarken kutsuyordum. Evde baska kimse yoksa, yanimda gerçekten o varmis gibi yüksek sesle bir sey soruyordum ona; sonra, bana cevap veriyormus gibi hayal kuruyor, pesinden bir soru daha soruyordum. Ah Vanya'cigim, anlatmasi bile güç! Bizimkinin madalyondan habersiz olmasina seviniyordum. Gelgelelim, dün sabah elim boynuma gidince ne görsem begenirsin, madalyon yok, kordonu bos degil mi... kopmus, madalyon da düsmüs besbel i. Bedenimden soguk terler bosaldi. Aramadigim yeri birakmadim... yok oglu yok!

Boynumdan farkina varmadan düsmüstü! Nereye gitmis; olabilirdi? Belki 87

\

yatakta düsürmüsümdür diye her yanini inceden inceye aradim... yok! Birisi buldu onu bence; Matrena'dan ya da ondan baska kim bulmus olabilir. Matrena'dan böyle bir sey beklemem; gizlisi yoktur benden... (Matrena, ne zaman getireceksin su semaveri?) Ya onun eline geçerse ben ne yaparim? diyordum kendi kendime. Kara kara düşünüyordum; gözyaslarimi tutamiyordum.

Nikolay Sergeič de bana karsi yumusadıkça yumusuyordu. Niçin agladigimi biliyor da bana açiyormus gibi bakiyordu yüzüme. "Nereden bilecek?" diye geçiriyordum içimden. Yoksa madalyonu bulmus, pencereden firlatip atmis miydi? Yaradilisi bakimindan pekala yapabilir bunu; atmistir, simdi de attigi için üzüliiyordur. Matrena'yla gidip pencerenin diplerini aradim; orada da yoktu. Yer yarilmis içine girmisti sanki. Gece sabaha kadar agladim., İlk kez dün gece kutsayamadan yattim yavrumu. Ah Ivan Petroviç, kötü, çok kötü bu, iyiye isaret degil! Iki gündür durmadan agliyorum. Hiç olmazsa içimi döküp, biraz avunmak için sizi, melegimi bekluyordum...

Kadincagiz aci aci aglamaya baslamisti. Bir sey hatirlamis gibi gülümseyerek, Ah, dedi birden, söylemeyi unuttum! Bir "yetim kizdan söz etti mi sana?

Etti Anna Andreyevna; beraberce karar verdiginizi; yoksul, yetim bir kiz çocugunu alip büyüteceginizi söyledi. Dogru mu bu?

Aklimin ucundan bile geçirmedim! Yetimmetim istedigim de yok benim! Onugördükçe kötü

talihimizi, ugradigimiz felaketi hatirlarim sonra! Natasa'dan baska hiç kimseyi istemiyorum. Bir kizini oldu hayatta, baska da olmayacak! Bu yetim kizi da nereden çıkardi? Ne dersin Ivan Petroviç? Döktüğüm gözyaslarini görüp, avunmam için mi? Yoksa öz kizimi kalbimden çıkarip atayim da

baskasinin çocuguna baglanayim diye mi istiyor bunu? 88

Gelirken benim için ne söyledi sana? Nasıl buldun onu... sınırları bozuk, değil mi? Sist! Geliyor!

Sonra anlatırsın, anam babam, sonra!.. Yarın gelmeyi unutma sakın...

XIII

İhtiyar girdi odaya. Bir şeyden utaniyormuş gibi merakla bakti yüzümüze, kaslarını çatıp masanın yanına gitti.

Semaver hala hazır değil mi? diye sordu. Anna Andreyevna telaslanmısti.

Şimdi getiriyorlar, anam babam, bak iste geldi. Matrena, Nikolay Sergeič'ingelmesini bekliyormuş gibi hemen getirmısti semaveri. Yaslı, güvenilir, İhmenev'lere candan bağlı, ama inatçı bir hizmetçiydi bu. En küçük bir şeye hemen homurdanırdı. Nikolay Sergeič'ten korkar, onun yanında dilini tutardı. Ama Anna. Andreyevna'ya karşı pek kaba davranır, açıktan açığa ona hükmetmeye çalışırdı. Ne var ki Natasa'yla onu yürekten sevdiği de bel iydi,. Daha İhmenevka'dan tanıyordum bu Matrena'yi. İhtiyar,

Off... insan sucuk gibi islanır da eve gelince hazır çay bulamazsa, ona çay yapmak istemezlerse kötü, diye homurdandı.

Anna Andreyevna onu göstererek göz kırpti bana. Bu çeşit esrarlı göz kırpmalardan nefret ederdi İhmenev," gerçi bizden yana bakmamaya çalışıyordu ya, yüzünden Anna Andreyevna'nin bana onu göstererek göz kırptiğinin farkında olduğu bel iydi. Birden, işlerim vardı Vanya, dedi.iyice sarpa sardılar. Anlatmış mıydım sana?Suçlu buluyorlar beni.

Delilim, belgem yokmuş; hesaplar yanlışmiş... ya...

89

Prensle aralarındaki davadan söz ediyordu. Hala devam ediyordu bu dava, ama son zamanlarda Nikolay Sergeič'in iyice aleyhine dönmüştü. Susuyor, ne cevap vereceğimi bilemiyordum. Kuskulu kuskulu yüzüme bakıyordu, ikimizin susmasına sınırlanmış gibi öfkeyle birden, Ne olacaksa bir an önce olsun! dedi. Para cezasına çarptırsalar bile gönlüm rahat ya... Ne karar verirlerse versinler, umurumda değil. Yeterki bitsin su iş; yakami biraksınlar... Herseyimionlara veripSibirya'ya gideceğim.

Anna Andreyevna tutamadi kendini.

Tanrım, Sibirya'ya mi? Niçin o kadar uzaga gideceğiz ?

İhtiyar, kendisine itiraz edilmesine sevinmiş gibi, kaba bir tavırla, Uzak mi? dedi, burada kime yakınsın? Anna Andreyevna elemli elemli bana bakarak, Hiç değilse... insanlara... dedi. İhmenev bir bana bir karısına bakti.

İnsanlar dediğın kim? diye bagırdı. Hangi insanlara yakınsın burada? Soygunculara, iftiracılara,

hainlere mi ? Merak etme, her yerde doludur böyleleri; Sibirya'da da çıkarlar karsimiza, Benimle gelmek istemiyorsan o baska; kal burada; zorla götürmem seni.

Zaval i Anna Andreyevna,

"Nikolay Sergeic! diye bagirdi.Kimin yaninda kalabilirim! Senden baska kimim var be...

Sesi çatal asti, sustu, yardimimi diliyormus gibi ürkek bakislarini bana dogrulttu. ihtiyarin heyheyleri üzerindeydi, her seye kiziyordu; en iyisi itiraz etmemekti ona.

Üzülmeysin Anna Andreyevna,dedim, sandiginiz kadar kötü bir yer degildir Sibirya, isler ters gider de Ihmenevka'yi satmak zorunda kalirsiniz, Nikolay Sergeic'in düsündüğü gibi yapmak sizin için en akil ica yol olur. 90

Sibirya'da iyi bir yer bulabilirsiniz, hem o zaman...

Bak, hiç degilse senin kafan çalisiyor Vanya: Ben de böyle düşünüyorum. Her seyi birakip gidecegim.

Anna Andreyevna el erini ogusturarak,Bunu senden beklemezdim Vanya, dedi, demek sen de ayni düsünceyesin! Dogrusu, senden beklemezdim bunu Ivan Petrovic... Simdiye kadar analik babalik ettik sana, tutmus...

Hahaha! Ne bekliyordun ya? Burada kalirsak neyle geçinecegiz, bir düşün bakalim! Para suyunu çekti! Prens Pyotr Aleksandrovic'e gidipözür dilememi ister miydiniz acaba?

Prens'in adini duyunca yasli kadin korkudan titremeye baslamisti. Elindeki çay kasigi tabagina çarparak ses çikariyordu. Ihmenev hirçin, inatçi bir hazla kendi kendini costurarak, Evet Vanya, dedi, en iyisi öyle yapmalı! Ne diye Sibirya'ya gidelim! Yarın iki dirhem bir çekirdek giyinirim, saçlarimi güzelce tarar, briyantınlerim; Anna Andreyevna yeni bir yakalik hazirlar bana (böyle yüksek bir kisinin yanina baska türlü gidilmez çünkü!) Her sey tam olsun diye bir çift de eldiven alirim kendime... huzurlarina çikarim; "Efendim,derim,anam babam, velinimetim! Bagisla beni, biz ettik sen etme, bir lokmaekmegi çok görme bize, çoluk çocuguma aci!..." İyi mi Anna Andreyevna? Bunu mu istiyorsun?

Kadincagizin titremesi gittikçe artiyordu.

Bir sey istedigim yok benim... dedi, aptal igimdan söyledim öyle! Canini siktiysam kusuruma bakma, ama ne olur bagirma da öyle.

Zaval i karisinin gözyaslarini, korkusunu gördükçe ihtiyarin içinin sizladigina, ondan daha çok üzüldüğüne, eminim. Ama gene de tutamiyordu kendini. Son derece iyi, ama zayıf iradeli insanlarda bazan görülür bu hal.

suçu olmayan baska birisine, çogunlukla çok sevdiği bir yakınma kötülük ettiğini bile bileiçlerindeki zehiri dökmekten geri kalmazlar. Sözelimi, kadınlarda durup dururken kendilerini hakarete ugramis, mutsuz görmek bir ihtiyaçtır. Bu bakımdan kadınlara benzeyen çok erkek vardır,, Hem zayıf yaradılıslı erkekler değildir bunlar. İhtiyar bir çıkarmak istiyor, bu istegini yenedemediği için üzülüyordu.

Hatırlıyorum, o anda "Sakin Anna Andreyevna'nın düşündüğü gibi bir şey yapmış olmasın?" diye geçirdim içimden. "Kim bilir belki de tek çıkar yolun o olduğunu görmüş, Natasa'ya gidiyordu, yolda akli basına geldi ya da bir şey oldu, vaz geçti... yüzdeyüz öyle olmuştur; sınırları bozuk, biraz önceki isteginden, duygularından utanarak döndü eve; zayıflığının öfkelerini alabileceği birisini arıyordu; aynı istegi, duyguları tasidiginden kuskulandığı insani seçti..." Kızını affetmek isteyisinde, zaval i Anna Andreyevria'sinin duyacağı sevincin büyük payı vardı elbette; gelgelelim, bu istegini gerçeklestiremediği sürece hincini kadıncagızdan alıyordu.

Ama korkudan titreyen Anna Andreyevna'nın perisan hali şimdi dokunmuştu ona. ^{TM}fkesinden utanmış gibi bir an tuttu kendini. Üçümüz de susuyorduk; ihtiyara bakmamaya çalışıyordum. Ne var ki bu an pek uzun sürmedi. Heyecanla ya da nefretle olsun, içini boşlatması gerekiyordu.

Birden,

Bak Vanya, dedi, söylemek istemiyordum ama sırası geldi, dürüst bir insan olarak her şeyi dosdoğru anlatacağım sana... anlıyor musun? Senin gelmene sevindim, yanında, baskalarının da duyması için yüksek sesle söyleyeyim ki, bütün bu saçmalıklar, gözyaşları, ahlaroflar canımı sıklmaya başladı artık. Yüregimdenbelki de ka 92

nayarak, sizlayarakkoparıp attığım bir şey artık bir daha eski yerini alamaz. Evet! Göreceksiniz!

Alev alev bakışlarını bana doğrultarakkarısının ürkek bakışlarından gözünü kaçırdığı bel iyididevam etti:

Altı ay önceki olaydan söz ediyorum Vanya! Beni yanlış anlamayın diye açık konuşuyorum.

Tekrar ediyorum: canıma tak dedi artık; istemiyorum!.. Böylesine bayagi, zayıf duygularım olabileceğinin sanılması... üzüntüdenaklimiyitireceğimden kuskulanılmasitememi attiriyor... Saçma!

Eski duygularımı söküp attim içimden, unuttum! Anı diye bir şey yok benim için artık... yok! yok!

yok!..

Ayaga fırlayıp yumrugunu olanca gücüyle masaya indirdi, bardaklar sangirdadi, Kendimi tutamadım, adeta öfkeyle baktım yüzüne.

Nikolay Sergeič! Anna Andreyevna'ya da acımiyor musunuz? Bakın ne hale soktunuz onu!

Ama onu daha da kızdırmaktan başka bir şeye yaramamısti bu çıkışım. Yüzü kireç gibi, zangir zangir titreye rek,

Acimiyorum! diye haykirdi. Acimiyorum, çünkü bana da acıyan yok! Acimiyorum, çünkü

lanetlenmeyi de her türlü cezayı da hakeden ahlaksız kızım yararına, beni hedef tutan çirkin komplolar hazırlanıyor evimde!..

Anna Andreyevna,

Nikolay Sergeïç, diye bağırırdı, ne olursun lanetleme!.. Ne istersen söyle, yalnız lanetleme kızımı!

ihthiyar, sesini bir kat daha yükseltti:

Lanetleyeceğim! Çünkü onuru bir paralık edilmiş, hakarete uğramış olan benden, o lanetli kızın ayagina gidip özür dilemem isteniyor! Evet, evet böyle bu! Gece gündüz evimde bununla iskence ediliyor bana; ağlıyorlar, sizliyorlar, budalaca şeyler ima ediyorlar! Acındırmak is _ 93

tiyorlar beni...Yeleginin yan cebinden titreyen el eriyle birtakim kagitlar çıkardıBak Vanya, bak, dava dosyasından not ettiğim bölümler bunlar! Benim hirsiz, dolandırıcı olduğum, velinimetimi soyduğum iddia ediliyor!.. Onun (Natasa'nin) yüzünden rezil kepaze oldum! İşte, bak, bak!..

Cebindeki kagitlari çıkarıp çıkarıp masanın üzerine atıyor, bana göstermek istedigini arıyordu. Ama aradığı kagidi bulamıyordu bir türlü. Sabirsizlikle elini cebine daldirip, avucuna geleni çıkardı; ağır bir şey çarptı masaya, sangirdadi... Anna Andreyevna bir çiglik atti. Kaybettiği madalyonuydu bu.

Gözlerime inanamıyordum. ihtiyarin yüzü bir anda kipkirmizi olmustu, titriyordu. Anna Andreyevna el erim önünde kavuşturmuş, yalvaran gözlerle ona bakıyordu. Mutlu bir umut parıltısı vardı yüzünde. İhtiyarin yüzündeki bu kırmizilik, karsimizdaki bu saskinligi... evet, yanılmıyordu Anna Andreyevna; madalyonunu artık temel i yitirdigini anlamisti!..

Kocasinin madalyonu buldugunun, onu bulmasina sevindiginin farkındaydi. Belki de heyecandan titreyerek, kiskançlıkla bütün gözlerden saklamisti onu; yalnız kaldığı bir yerde, sevgili yavrusunun o güzelim yüzüne bakmisti, bakmisti... doyamamisti bakmaya; belki de zaval i annesi gibi o da odasına kapanıp biricik Natasa'sıyla konuşmuş, ona sorular sorup cevaplarını kendi vermiş; gece de yüreği istiraptan sizlarken, hiçkırıklarını göğsünde bastırarak sevimli resmi oksamış, öpmüş, baskalarının yanında lanetlediği, yüzünü görmek istemediği kızı için Tanrıya yakarmisti.

Anna Andreyevna, biraz önce Natasa'sini lanetleyen öfkeli babanın karsisinde daha fazla tutamadi kendini,

Ne dersen de, hala seviyorsun onu anam babam! diye bağırırdı. 94

Karisinin bağirmasini duyduğu anda çilgin bir öfke parıltısı belirdi ihtiyarin gözlerinde. Madalyonu kaptığı gibi var gücüyle yere çarptı, topuguyla ezmeye basladı. Tikanarak hirliyordu:

™mrümün sonuna kadar lanetliyorum onu, ömrümün sonuna kadar!

Anna Andreyevna,

Tanrim! diye haykirdi, onu, onu lanetliyor! Benim Natasa'mi! O tatli yüzünü... çigniyor! Ayaginin altinda!.. canavar! Duygusuz, kalpsiz, kendini begenmis!

Karisinin çigligini duyan çilgin ihtiyar bir an durdu: Yaptigindan dehsete kapilmisti. Birden egilip yerden aldi madalyonu, kapiya dogru kostu; ama iki adim atmisti ki dizlerinin üzerine yigildi, kol arini önündeki kanepeye dayadi, bitkin bir durumda basini önüne egdi.

Çocuk gibi agliyordu. Hiçkiriklar gögsünü sikistiriyordu. Sert ihtiyar bir anda çocuktan da zayif olmustu. Artik lanetleyemezdi Natasa'yi; bizden utanmiyordu simdi, bir dakika önce ayaginin altinda çignedigi resmi bizim yanimizda coskun bir sevgiyle öpüyor öpüyordu. Bunca zamandır içinde sakladigi, kizina olan sevgisi sanki önüne geçilmez bir çig gibi tasmis, bütün benligini sarmisti.

Anna Andreyevna kocasinin üzerine egilmis, onu kucaklamis, yüksek sesle, Affet, affet onu! diyordu. Baba evine döndür onu, Tanri iyiliginin, öfkeni yenmenin mükafatini verir sana!..

ihtiyar kisik, derinden gelen bir sesle,

Hayir, olmaz! dedi. Dünyada olmaz!™lürüm de affetmem onu! Affetmem!

XIV

Natasa'ya gittigimde vakit iyice geçmiş, saat on olmustu. O siralar Fontanka'da, Semyonovski köprüsü ya

95

kinlerinde, pis bir "apartman" olan tüccar Kolotuskin'in evinin dördüncü katında oturuyordu.™nce Alyosa'yla beraber Liteynaya'da güzel bir evin üçüncü katında, küçük ama rahat, hos dösenmis bir dairede oturuyordu.Ama genç Prensın parası kısa zamanda tükendi. Müzik öğretmenliği isı olmamisti. .Sagdan soldan ödünç para almaya baslamis, girtlaga kadar borca girmisti. Paralari hep evin süsüne, Natasa'ya aldigi armaganlara veriyordu. Bu israfi yüzünden sitem ediyordu ona Natasa,bazan agliyordu bile. Duygulu bir insan olan Alyosa kimi zaman bir hafta önceden büyük bir hazla kendini hayal ere kaptirir; Natasa'ya armaganini sunarken onun nasıl sevinecegini düşünürken mutlulugunen yücesinitadar;düşüncelerini, hayal erini coskun bir sevinçle bana açardi. Ne var ki Natasa'nin armagani alirken yüzünü eksitmesi, sitem etmesi bütün umutlarini yikardi, öyle ki acirdim ona. Sonralari bu armaganlar yüzünden tatsiz tartismalar bile çıkmaya baslamisti aralarında. Bu arada Alyosa'nin Natasa'dan gizli para harcadigi da oluyordu.

Arkadaslarına uyuyor, Natasa'ya ihanet ediyordu; birtakim Jozefin'lerle, Minna'larla iliskisi vardi; ama öte yandan Natasa'yi da çok seviyordu. Bu sevgi istirahat veriyordu ona; sik sik bitkin, üzgün bir durumda bana geliyor, Natasa'sinin küçük parmagi etmeyeceginden; kaba, duygusuz bir insan oldugu için onu anlayamadigindan, onun sevgisine layik olmadigindan dert yaniyordu. Bir bakima hakliydi; birbirinin dengi degildiler. Alyosa, Natasa'nin karsisinde kendisini bir çocuk hissediyordu, beriki de onu her zaman bir çocuk olarak görüyordu zaten. Delikanli, Jozefin'le iliskisinden aglayarak, pismanlik duyarak söz ederdi bana, Natasa'ya söylemem için yalvarirdi; bütün bu itiraflardan sonra benimle beraber, korkudan tir tir titreyerek Natasa'nin yanina gittiginde(böyle zamanlarda,

yanımda biraz cesaret bulabileceğini söyleyerek bensiz gitmezdi sevgilisinin yanına) evet, korkudan tir tir titreyerek Natasa'nin yanına gittiginde genç kız daha ilk bakışta her şeyi anlardı.

Çok kiskançtı, Alyosa'nin bu çapkınlıklarının nasıl bağışlıyordu, aklını almıyor. Eogunlukla söyle oluyordu. Alyosa benimle içeri giriyor, onunla ürkek ürkek konuşuyor, sevgi dolu bakışlarım gözlerinin içinden ayırmıyordu. Natasa delikanlının suçlu olduğunu anlamakta geçici miyordutabi; amarek vermiyor, konuyu hiç bir zaman kendi açmıyor, ağzını aramıyor, tam tersine hemen sevgisini bir kat daha arttırıyor, daha bir neseleniyordu... isin tuhafı, bunu bir kurnazlık düşünerek yaptığı da yoktu. Hayır... Bu temiz ruhlu kız için affetmekte, bağışlamakta sonsuz bir haz vardı; Alyosa'yi affetmek ona büyük bir mutluluk veriyordu sanki. O

zamanlar tek suçlu Jozefin'lerdi zaten. Natasa'nin tatlı, onu affeden bakışlarını görünce dayanamazdı Alyosa, yüreğine çöken yükü hafifletmek, kendi deyimiyle "eskisi gibi olmak" için, sorulmadan her şeyi itiraf ediverirdi. Affedilince cosar, hatta bazan duygulanarak ağlar, Natasa'yi öper, kucaklardı. Sonra gene neselenir, Jozefin'le aralarında geçenleri çocuksu bir içtenlikle anlatmaya baslar, kahkahalarla güler, Natasa'yi öger, göklere çıkarirdi. Huzur içinde, nese içinde sona ererdi gece. Parası iyice suyunu çekince esyalarını satmaya basladı. Natasa'nin israrıyla Fontanka'da küçük, ucuz bir daire buldular. Esyalar satılmaya devam ediyordu; Natasa kendi giyeceklerini de satıyor, biryandan da is arıyordu. Bunu öğrendigi zaman Alyosa pek üzülmüştü: Kendi kendini lanetlemiş, "ne denli aşağılık bir insan olduğumu biliyorum" diye bağirmiş, ama durumu düzeltmek için gene de bir şeyler yapmamıstı. Simdi satacak esyaları da kalmamıstı; yalnız isten el erine geçen para vardı ki bu da çok azdı.

97

Bu durum, daha Alyosa babasının evindeyken baba oğul arasına sogukluk sokmuştu. Prensın, oğlunu kontesın üvey kızı Katerina Fyodorovna Filimonova'yla evlendirmek niyeti o zamanlar henüz bir tasarıydı, ama aklına iyice koymuştu bunu; Alyosa'yi sık sık kontesın evine götürüyor, kıza kibar davranmasını söylüyor, kah iyilikle kah sert davranarak onu yola getirmeye çalışıyordu; ama Kontes bozmuştu isı. O zaman Prens de oğlunun Natasa'yla ilişkisini görmemezlikten gelmeye basladı; Alyosa'nin uçarılığını bildigi için bu askinin çabuk son bulacağını umuyordu.

Oğlunun Natasa'yla evlenecegi düşüncesini ise son ana kadar aklının ucundan geçirmemıstı.

Sevgililerin de harekete geçtikleri yoktu zaten; Natasa'nin babasıyla barışmasını, kosul arın degismesini bekliyorlardı. Hem Natasa buna pek yanasmiyordu sanırım. Alyosa bir gün konuşurken Natasa yoktu yanımda babasının bu serüvene biraz sevinir gibi olduğunu kaçırdı ağzından; İhmenev'lerin küçük düsmesi hosuna gidiyormuş. ^{TM}te yandan, oğlunun Natasa'yla olan ilişkisinden hoslanmıyormuş gibi davranıyordu: Zaten az olan aylığını (oğluna karşı pek cimriydi) iyice kısmış; tamamen keseceğini söyleyerek ona göz dağı veriyormuş. Ama kısa bir zaman sonra, bazı işleri için Polonya'ya giden Kontesın ardına düştü. Alyosa'yi Katerina Fyodorovna Filimonova'yla evlendirmek düşüncesini hala çıkarıp atmamıstı kafasından. Gerçi evlenecek yasta degildi henüz Alyosa, ama kız çok zengindi, böylesine bir fırsat kaçırmazdı. Sonunda istediği olmuştı Prensın. Alyosa'nin Katerina Fyodorovna'yla evlenmesi isinin yoluna koyulduğı söylentileri

kulagimiza kadar geliyordu. Olaylarini anlattigim günlerde Prens yeni dönmüdü

Ptersburg'a. Oglunu çok iyi karsiladi, ama onun Natasa'yla iliskisini hala sür EzilenlerF : 7 98

dürmesi biraz canini sikti. Kuskulanmaya, korkmaya baglamisti. Hemen ayrilmalarini buyurdu; ama daha etkili bir yol tutmasinin gerektiğini anlamakta gecikmedi, Alyosa'yi alip Kontes'e götürdü. Katerina Fyodorovna çocuk denecek yasta, tatli, güzel bir kizdi. Son derece temiz bir kalbi vardi; kibar, neseli, akil iydi. Prens, oglunun en çok alti ay sonra Natasa'dan sogumaya baslayacagini, Katerina Fyodorovna'ya o zaman baska gözle bakacagini tahmin ediyordu. Bir ölçüde yanilmamisti... Gerçekten de, kontesin kizina yakin ilgi gösteriyordu Alyosa, Sunu da ekleyeyim. Prens ogluna karsi son derece yumusak davraniyordu artik (ama gene para vermiyordu). Alyosa, bu yumusakligin altında babasinin kesin kararinin saklandigini sezinliyor, üzülyordu... ama Katerina Fyodorovna'yi bir gün görmese duyacağı üzüntü kadar degil... Bes gündür Natasa'ya ugramadigini biliyordum. Ihmenev'lerden Fontanka'ya giderken endiseyle

"Acaba ne söylemek istiyor bana?" diye düşünüyordum. Uzaktan, odasında isik yandigini gördüm.

Benimle görüşmek istedigii zamanlar, evinin yakinlarından geçersen (hemen her aksam geçerdim oradan) göreyim diye kandili pencerenin önüne koymasini kararlasmistik aramızda; isigi orada görünce Natasa'nin beni bekledigini anliyordum. Son zamanlarda sik sik koyuyordu kandili pencerenin önüne...

XV

Yalniz buldum Natasa'yi. Kol arini gögsünün üzerinde çapraz baglamis, dalgin dagin bir asagi bir yukari dolasiyordu odanın içinde. Eoktandır masanın üzerinde beni bekleyen semaver sönmüdü.

Gülümseyerek, bir sey söylemeden elini uzatti bana. Yüzü bembeyazdi. Gülümsemesinde aci, cana yakin, sabirli bir sey vardi. Mavi gözleri

__ 99 __

99

eskisinden daha bir irilesmis, saçlari gürlesmisti sanki... zayıfligından, hastaligından öyle gözüküyordu. Elimi sikarken,

Gelmenden umudumu kesmistim, dedi, Mavra'yi yol ayacaktim sana biraz sonra; gene hastalandin sandim.

Hayir, hasta falan degilim, alakoydular beni, anlatirim. Senin nen var Natasa? Bir sey mi oldu?

Natasa sasirmis gibi,

Yo, dedi, niçin sordun?

Mektubunda... gelmemi yazmandan baska, saatini de belirtiyordun; simdiye kadar hiç böyle

yazmamistin.

Ah, evet! Dün bekliyordum onu.

Hala gelmedi mi?

Gelmedi.

Bir an sustuktan sonra ekledi:

Gelmezse seninle konuşmam gerekecekti dedüsdüm de.

Bu akşam da bekliyor musun?

Hayır; bu akşam orada olduğunu biliyorum.

Nedüsunüyorsun Natasaartık hiç gelmeyecek mi sana?

Asiri ciddi bir tavırla yüzüme baktı.

Gelecek elbette, dedi.

Bu aceleciligim hoşunagi tmemisti. Sustuk; odanın içinde dolasiyorduk. Gene gülümseyerek, Dört gözle seni bekliyordum Vanya, diye basladı, hem ne yapıyordum, biliyor musun ? Odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolasiyor, kendi kendime ezberle siir okuyordum. Hatirliyor musun...

çingirak, kisin kar tutmus yol: "Semaverim mese masamin üzerinde fokur fokur kaynarken...", beraber okurduk: 100

Tipi dindi; yol gözüküyor artık,

Gecenin donuk milyonlarca gözü tepemizde... (1)

Sonra da :

Birden korkunç bir sesin, çingirakla dostça konustugunu duyuyorum: "Ah, bir gün gelecek sevgilim, Göğsüme yaslayıp basini, dinlenecek! Sabahin ilk isiklari Pencereamin caminda buzla oynasirken, Semaverim mese masamin üzerinde fokur fokur kaynarken, Sobam çitirdiyarak,

Kösede renkli perdenin ardındaki yatağımı aydinlatirken, Mutludegilimde neyini!..."

çok hoş! insanın içine isliyor Vanya, değil mi? Ne dokunaklı! Birkaç çizgiyle anlatmak istediği her şeyi anlatmış ozan. iki duygu var: ^{TM}nçeki ve sonraki. Semaver, basma perde...bizden bir şeyler var bunlarda... Sanki tasrada bir ev anlattığı... sanki görüyorum bu evi: Yeni, henüz kaplamaları çakılmamış ahsap bir ev... Sonra öteki tablo:

Gene o sesi duyuyorum birden, Acı acı dert yaniyor çingiraga: "Nerede benim o eski dostum?"

Ekigelecek, boynuma atilacak diye,

(1)Y.P. Polonski'nin"€ingirak" (1854) siirinden.

101

Korkuyorum!

Bu da hayat mi!

Sikici, karanlik g€nlerim!

Küçücük odam dapdaracik,

Penceresinden rüzgar giriyor içeri...

Bahçesinde tekbir visne agacivar,

O da buz tutmus camdan gözüküyor,

Belki çoktan donmustur zaten.

Hayat mi bu! Perdenin de rengi kalmadi;

Hastayim, yakinlarima gidemiyorum,

Ne beni azarlayanim var, ne de sevenim...

Yalniz kocakarinin dirdiri..."

"Hastayim"... Ne yerinde kul anilmis bu sözcük! "Ne azarlayanim var"... ince duygularla dolu bu siir; anilarin buruklugu, insana haz veren o eleme var bunda... Tanrim, ne hos bir siir! Hayatin ta kendisi!

Bogazinda bir sey düğümlenmis gibi sustu. Bir dakika sonra, Sevgili Vanya! dedi.

Ne söyleyecegini unutmus gibi gene sustu; belki de bir sey düşünmeden söylemistu bunu, içinden öyle gelmistu.

Hala dolasiyorduk odanın içinde. Tasvirin önünde bir kandil yaniyordu. Son zamanlarda pek dindar olmustu Natasa; ama din duygularindan söz edilmesini sevmiyordu.

Ne o, yarin bayram mi? diye sordum, kandili yakmissin.

Hayir, bayram degil... otur istersen Vanya, yorultnussundur. €ay içer misin? Aksam çayini içmedin, degil mi?

Oturalim Natasa. İçtim.

Onlardan.

Natasa'nin baba evinden onlardan diye söz ederdik.

Onlardan mi? Nasil olur?Kendin mi ugradin, yoksa çağirdilar mi?...

Soru yagmuruna tutmustu beni. Heyecandan yüzü daha da solmustu. ihtiyarla sokakta karsilasmamizi, annesiyle konusmamizi, madalyon olayini oldugu gibi, bütün ayrıntilariyla anlattim. Hiç bir sey saklamazdim ondan. Dikkatle dinliyordu beni. Gözlerinde yaslar birikmistti.

Madalyon olayi pek dokundu ona. Sözümü ikide bir keserek,

Dur, dur Vanya, diyordu, daha ayrıntili, her sey oldugu gibi anlat, pek kısa geçiyorsun!..

Ayrıntilarla ilgili sordugu sorulara cevap vere vere bir daha, bir daha anlattim ayni sey.

Gerçekten bana mi geliyordu dersin?

Bilmiyorum Natasa, hiç bir sey düşünemiyorum. Seni özledigi, sevdiği besbel i;ama sana gelmesi,bu... bu...

Natasa sözümü kesti:

Resmimi öptü değil mi? Ne söyleyerek öpüyordu?

Ne söylediği anlaşılmıyordu; en candan adlar veriyor, çağırıyordu seni...

Çagiriyor muydu?

Evet.

Sessiz sessiz aglamaya baslamisti Natasa.

Zaval ilar, dedi.

Bir an sustuktan sonra devam etti:

Her sey bilmesi olagan zaten. Alyosa'nin babasiyla da ilgili çok sey biliyor.

Çekingen,

Natasa, dedim, gidelim onlara... Oturdugu koltukta hafifçe dogrularak, Ne zaman? diye sordu.

Yüzü bembeyaz olmustu. Hemen simdi gidelim dedim saniyordu. El erini omuzlarima dayayip aci aci

gölümsedi.

Hayir Vanya, olmaz canini; her zaman söylersin bunu, ama... kapa artık.

Canım sikkim,

Hiç mi bitmeyecek bu korkunç ayrılık? diye haykırdım. İlk adımı atamayacak kadar magrur musun? İlk adımı senin atman gerekiyor. Baban seni affetmek için bunu bekliyordur belki... Bir babadır o; hakaret ettin ona! Gururuna saygı duy; doğal, haklı bir gururdur bu! İlk adımı atmak zorundasın. Dene bir kere, hiç bir şart öne sürmeden affedecektir seni.

TMyle misaniyorsun! Olamaz bu; bosuna sitem etme bana Vanya. Gece gündüz hep bunu düşündüm, dür sünüyorum da. Evden kaçalı beri bunun üzerinde düşünmediğim günüm olmadı.

Seninle de kaç kere konuştuk! Bunun imkansız olduğunu sen de biliyorsun zaten!

Dene bir kere!

Hayirdostum, imkansız. Böyle bir seyyapsam büsbütün kızar. Kisi, temel i kaybettiği bir şeyi bir daha elde edemez artık; neden söz ettiğimi anladın mı? Onların yanında geçirdiğim mutlu çocukluk günlerimi... Babam affetse bile, tanıyamaz beni şimdi. Küçük bir kız çocuğunu, büyüdüğü

halde çocuk kalmış bir genç kızı seviyordu o. Çocuksu saflığımdı hoşlandığı. Daha yedi yaşında bir çocukken dizine oturup ona çocuk şarkıları söylediğim zamanlarda olduğu gibi oksardı saçlarımı.

Ta küçüklüğümden son güne kadar her gece karyolamın başucuna gelir, kutsardı beni.

Felaketimizden bir ay önce benden gizli olarak (oysa her şeyi biliyordum) bir çift küpe almıştı bana; armaganına ne çok sevineceğimi düşünerek bir çocuk kadar mutluydu; küpelerden haberdar olduğumu söyleyince hepimize basta bana tabi. Böyle kız 104

misti ki. Evden kaçışından üç gün önce bir şeye üzüldüğümü farketti, hastalanacak derecede kederlerdi... inanır misin? Beni birazcık olsun avutmak için gidip tiyatroya bilet almış!.. Bununla üzüntümü dağıtmak istiyordu! Gene söylüyorum sana, kucagında büyüttüğü kız çocuğunu seviyordu o, benim de bir gün olgunlaşmış kadın olabileceğimi aklına getirmek istemiyordu...

düşünemiyordu böyle bir şeyi. Şimdi eve dönsem tanıyamaz bile beni. Tatalım ki affetti, nasıl bir Natasa çıkacak karsısına? Değistim artık, çok değistim. Tekrar gözüne girmeyi basarsam bile...

gene de geçmiş mutlu günlerin özlemini çekecek; artık değistim, eskisi gibi tatlı bir çocuk olmadığım için üzülecek. Geçmiş daima daha iyi görünür insana zaten, özlenir.

Heyecanlanmıştı. İçten gelen bir kederle,

Ah Vanya, diye yükseltti sesini, ne hostu geçmiş!

Söylediklerinin hepsi doğru, Natasa, dedim. Seni şimdi olduğun gibi tanıması, sevmesi gerekiyor.

™nemli olan tanimasi. Tanidiktan sonra sevmesi kolay. Seni taniyip, anlayamayacagini mi saniyorsun? O bakimdan ™yle hassastir ki yüregi!

Ah Vanya, biraz anlayisli ol! Benim neyimi anlayacak? Onu söylemek istememistim. Bak ne diyecegim sana: Baba sevgisi de kiskançtir. Onu asil öfkelen diren, Alyosa'yla aramızda olup bitenden haberdar edilmemesidir. Böyle bir şeyi aklinin ucundan geçirmiyordu. Askimizin kötü

sonunu da, evden kaçisimi da benim "alçakça" sir saklamama veriyor. Baslangiçta gidip her şeyi itiraf etmedim ona, sonra kalbimde filizlenen askiaçmadim; tersine, duygularimi çimde sakladim. inanirmisin Vanya, onu asil gücendiren budur. Yoksa evden kaçmam, kendimi sevgilime vermem o kadar dokunmamistir ona. Turalim ki bir baba gibi candan, sevgiyle karsiladi beni 105

simdi; ama yüregine düşen o düşmanlik tohumu hep orada kalacaktır. Iki üç gün sonra üzüntüler, sitekler baslar. Sartsiz bagis lamaz beni zaten. Turalim ki gerçegi bütün çiplakligiyla anlattim, ona ne büyük bir hakaret ettigimi bildigimi söyledim. Alyosa'yla geçirdigim mutlu günlerin bana neye mal oldugunu, ne istiraplar çektigimi anlamak istemezse çok üzüürüm, ama katlanirim buna da...

gelgelelim bu da yetmeyecek ona. Olmayacak, seyler isteyecek benden; "Askini, Alyosa'yi lanetle" diyecek. Geçmiş günlerin geri gelmesini, son alti ayi hayatimizdan silip atmamizi isteyecek. Ama hiç kimseyi lanetleyemem ben... Oldu bir kere... Hayir Vanya, simdilik olmaz.

Zamani gelmedi henüz.

Ne zaman gelecek?

Bilmiyorum... Gelecekteki mutlu günleri hak etmemiz için önce istirap çekmemiz gerekiyor. Istirap her şeyi temizler... Ah Vanya, hayat ne aci!

Cevap vermedim; dalgin dalgin yüzüne bakiyordum.

Niçin öyle bakiyorsun yüzüme Alyosa... sey... Vanya?

Yaptigi yanlisliga gülümsedi.

Gülümseyisine bakiyordum Natasa. Nereden aldın bu gülümseyisi? Eskiden böyle gülümsemezdin.

Ne var gülümsememde?

Gerçi o çocuksuiçtenlik var gene, hem... Ama gülümserken yüreğinde bir sizi var sanki.

Zayıflamissin. Natasa, saçlarinsa daha bir gürlesmiş sanki... Nedir su üzerindeki? Onlardayken diktirmemis miydin bunu?

Natasa sevgi dolu gözlerle bakti yüzüme.

Ne çok seviyorsun beni Vanya! dedi. Sen ne yapıyorsun bakalım? islerin nasıl?

Eskisi gibi... romanım üzerinde çalışıyorum, ama olmuyor. İlham gelmiyor. İstesem gelisi güzel de yazabilirim, hem böylesi daha bir tutulur belki; ama güzel bir ko106

nuyu berbat etmekten korkuyorum. En çok sevdiğim konulardan biridir bu. Gelgelelim zamanında dergiye yetistirmem de gerekiyor. ^{TM}yle ki bazan romanımı bırakıp elime daha hafif bir şey alayım diyorum... Okuyanların içi kararmasın, neselensinler!..

Zaval i çalışkan Vanya! Smith'ten ne haber?

^{TM}ldü ya.

Hayali gelmedi mi eve? Ciddi söylüyorum Vanya, hastasin sen, sinirlerin çok bozuk, hayal görmen ondan. Daha budaireyituttugunu bana anlatırken farketmistim sinirlerinin bozuk oldugunu. Nasıl, pek mi kötü yeni evin? Rutubet var mi?

Var! Üstelik bu akşam da bir iş geldi basıma... Neyse, sonra anlatırım.

Artık dinlemiyordu beni Natasa; bası önünde, dalgın dalgın oturuyordu. Sonunda yüzüme bakarak,

Onları nasıl bırakıp kaçtım, aklım almıyor, dedi: çildirmistim galiba.

Bakisından, cevap beklemediği beliydi. Bir şey söyleyecek olsam duymazdı bile. isitilir isitilmez bir sesle,

Vanya, dedi, iş için çağırdım seni bu akşam.

Nedir?

Ondan ayrılıyorum.

Ayrıldın mi ayrılacak misin?

Bu hayata bir son vermem gerek içimi dökmek şimdiye kadar senden sakladıklarımı anlatmak için çağırdım seni.

Daima böyle, gizli niyetlerini bana açıklayacağını söyleyerek konuşmaya baslardı benimle; ne var ki, bana çok önceden anlattığı sırlar olurdu bunlar çoğunlukla, Ah Natasa, dedim, belki bin kere duydum bunu senden! Elbette beraber yaşayamazsınız. Tuhaf bir ilişki var aranızda; ortak hiç bir yanınız yok. Ama... yapabilecek misin bunu?

107

Şimdiye kadar sadece niyetim vardı Vanya; artık kesin kararımı verdim. Canımdan çok seviyorum Alyosa'yı, ama bu yaptığım düşmanlık ona; geleceğini mahvediyorum. Serbest bırakmalıyım onu.

Benimle evlenemez; babasının istegine karşı koyacak gücü yok. Ben de ayagina köstek olmak istemiyorum. Ona vermek istedikleri kızı tutulmasına sevindim bile. Şimdi benden ayrılması daha

kolay olacaktır onun için. Bunu yapmak zorundayım! Mecburum... Onu sevdiğime göre, her şeyimi onun yoluna feda etmeliyim, askimi ispat etmeliyim ona, mecburum! ^{TM}yle değil mi!

Ama razı edemezsin onu.

Etmeye de uğrasmayacağım zaten. Su anda bile içeri girse, eskisi gibi davranacağım ona. Ama hiç vicdan azabı çekmeden beni bırakması için elimden gelen her şeyi yapmak zorundayım. Beni perisan eden bu iste; yardım et bana. Bir akıl vermeyecek misin?

Bir yol var önünde, dedim, baskasını sevmek... Ama sanmam ki sağlam bir yol olsun bu. Onun nasıl bir insan olduğunu biliyorsun. Bak, bes gündür hiç uğramadı buraya. Tut ki temel i bıraktı seni; şimdi sana, onu bıraktığını yazmak kalıyor Alyosa'ya. Hemen kosar gelir.

Niçin hiç sevmiyorsun onu sen, Vanya?

Ben mi?

Evet sen, sen! Düşmansın ona, için için düşmansın; hem de çok! Nefret duymadan söz edemiyorsun ondan! Onu küçük düşürmekten, çamura bulamaktan hoşlandığını her zaman farketmişimdir! Evet, özelikle çamura bulamak büyük bir haz veriyor sana!

__. Hiç bir zaman da söylemedin bunu bana. Yeter

artık Natasa; bırakalım bu konuyu.

Natasa gene bir anlık bir sessizlikten sonra, __ Baska bir eve taşınmak istiyorum, dedi. Ama kızma, Vanya... 108

Kızmiyorum val ahi. Ne çıkar, oraya da gelecektir.

Bana olan aski güçlüdür, ama yeni aski yenebilir onu. Tekrar bana dönse bile, bir dakika kalır yanımda, ne dersin?

Bilmiyorum Natasa, sağı solu bel i olmaz onun; seni sevdiği halde baska birisiyle evlenebilir.

İkisini aynı anda yapabilir.

O kızı sevdiğini kesin olarak bilsem kararımı verirdim... Vanya! Hiç bir şeyi gizleme benden! Bana söylemek istemediğin bir şeyler biliyor musun?

Endiseli, soru dolu bakışlarını gözlerimin içine dikmişti.

Bilmiyorum dostum, zaten hiç bir zaman gizlim olmamıştır senden. Ama su da var : Belki de bizim sandığımız kadar tutulmamıştır Kontes'in üvey kızına. Geçici bir hevese kapılmış olabilir...

^{TM}yle mi sanıyorsun? Tanrım, kesin olarak bilsem bir! Ah, su anda onu görmeyi öyle istiyorum ki!

Yüzüne bir kerecik baksam yeterdi bana! Gözlerinin içinden her şeyi öğrenirdim! Ama yok burada!

Yok!

Bekliyor musun onu Natasa?

Hayır, onun yanında şimdi. ^{TM}grensini diye adanı yol adımı. O kızı görmeyi ne çok istiyorum... Bak Vanya, gerçi saçmalıyorum, ama onu hiç göremem mi? Hiç bir yerde karşılasamam mı onunla?

Ne dersin?

Cevabımı endişe içinde bekliyordu.

Görebilirsin, dedim, ama sadece görmek yetmez,

Bana yeterdi, her şeyi anlardım o anda. Beni dinle: ^{TM}yle aptal astım ki son günlerde; odanın içinde yalnız basıma doluyorum hep, düşünüyorum. Kafamın içi karma karışık. Söyle bir şey geldi aklıma Vanya: Kontesin üvey kızıyla tanışsan nasıl olurdu acaba? Kontes romanını ögmüştü

hani, sen söylüyordun. Bazı akşamlar prens

109

R*** nin toplantılarına gidiyorsun, o da geliyor oraya. ^{TM}yle yap ki tanıştırsınlar seni onunla. Alyosa da tanıştırabilir sizi. Sonra gelir, onun nasıl bir insan olduğunu anlatırsın bana.

Natasa, sevgili dostum, bunu sonraya bırakalım. Şimdi önemli olan şu: Ayrılmaya gücün yeteceğine emin misin? Kendini yokla söyle bir, soğukkanlı misin?

Natasa alçak sesle,

Yetecek! dedi. Onun için yapacağım her şeyi! Hayatımı bile veririm! Ama, biliyor musun Vanya, suna dayanamıyorum: Şimdi okuzinyanında beni unutmuş, buradayken olduğu gibi durmadan anlatmasına, gülmesine... Kızın gözlerinin içine bakıyordu; hep insanın gözlerinin içine bakar zaten; benim burada oturmuş... seninle konuştuğumu aklına bile getirmez.

Umutsuzca yüzüme baktı.

Peki ama demin söylediklerin Natasa...

Gözleri parlıyordu. Sözümü kesti:

Hep beraber verelim kararımızı! Bunun için minnettar kalacağım ona. Ama önce onun beni unutması ağır geliyor bana Vanya! Ah Vanya, öyle acı çekiyorum ki! Kendi kendimi anlamıyorum: Akıl böyle diyor, başka türlü oluyor! Ne olacak halim?

Yeter, yeter Natasa, kendine gel...

iste bes gün oldu, her saat, her dakika...Gece gündüz hep onu düşünüyorum! Bak ne diyeceğim Vanya : Oraya gidelim seninle, götür beni!

Yeter artık Natasa.

Hayir, gidelim! Seni bekliyordum zaten! Üç gün önce verdim kararimi. Bunun için çağirdim seni...

Oraya götürmek zorundasın beni; kıramazsın hatirimi... Seni bekliyordum... Üç gün... Bu aksam toplantı var orada... oradadır Alyosa... Hadi!

Aklım yitirmiş gibiydi. Holde bir gürültü oldu; Mavra 110

birisiyle tartiliyordu sanki.

Dur Natasa, dedim, kim geldi, dinle!

Kuskulu bir gülümsemeye kulak kabarttı, birden bembeyaz oldu yüzü.

Tanrım! diye fisildadi. Kim geldi?

Tutmak istedi beni, ama kurtuldum elinden, dışarı çıktım. Evet Alyosa'ydi gelen. Mavra'ya bir şeyler soruyordu; kadın, evde tek söz sahibiymiş gibi önce içeri bırakmak istememisti onu.

Nereden çıktın? diyordu. Nerelerdeydinsimdiye kadar? Nerelerde sürttün? Hadi gir bari, gir! Beni acındı ramazsın kendine! Gir bakalım, gir de hesap ver!

Alyosa biraz bozulduğu halde,

Kimseden korkum yok benim! diyordu. Girerim tabi!

Girersin girersin!

Ne sandın ya! Beni görünce,

A! Siz de mi buradasınız! dedi. Ne sevindim bilemezsiniz! Ben de geldim iste; ama ne yapacağımı sasirdim.. .

Dosdogru girin içeri; korkacak ne var?

Korktuğum falan yok, inanin bana; çünkü suçlu değilim. Suçlu olduğumu mu sanıyorsunuz?

Görürsünüz şimdi.

Kapalı kapının önünde durdu, yapmacık bir yüreklilikle,

Natasa, girebilir miyim? diye seslendi. içerden cevap veren olmadı. Alyosa endiseyle, Ne oluyor? diye sordu.

Hiç, dedim, demin içerdeydi, sakın...

Alyosa usulca açtı kapıyı, basını uzatıp ürkek ürkek göz gezdirdi odada. Kimsecikler yoktu.

Birden dolapla pencere arasındagördü Natasa'yi.

111

Saklanmış gibi, kipirdamadan duruyordu orada, O halini hatırladıkça hala tutamam kendimi, gülümserim. Alyosa sessiz adımlarla ona yaklaştı. Tuhaf bir korkuyla yüzüne bakarak, Natasa, dedi, ne oldu sana? Merhaba Natasa. Genç kız, suçlu olan kendisiymiş gibi kızarıp bozara,

rak,

Ne... ne olacak... hiç!... dedi. Eay ister misin? Alyosa kendini tamamen kaybederek, Natasa, beni dinle... dedi. Suçluyum, bundan kuskun olmasın... Ama aynı zamandasuçsuzum da; biraz suçsuzum! Simdi anlatacağım sana.

Natasa,

Niçin? diye fisildadi, hayır, hayır, istemez... iyisi mi elini ver bana... her zamanki gibi tabi ...

Kösedden çıktı; yanakları kipkirmizi olmuştü. Alyosa'nın yüzüne bakmaya korkuyormuş gibi bası önündeydi. Alyosa heyecanla,

Ah Tanrım! diye haykirdi. Suçlu olsaydım bu durumda yüzüne bile bakamazdım!

Bana dönerek devam etti:

Bakin, bakın! Beni suçlu sanıyor; bütün delil er bana karşı! Bes gündür görünürlerde yokum!

Evleneceğim kızın yanında olduğum söylentileri dolasıyor ortada... ama o ne yapıyor buna karşılık? Affediyor beni!"Elini ver, her şey bitsin!" diyor. Natasa, canım benim! Suçsuzum, inan buna! Hiç suçum yok! Tam tersine, tertemizim!

Ama... Ama oradan geliyorsun... Oraya çağırmışlardı seni... Niçin geldin? Sa... 'saat kaç?

On buçuk! Oraya da gittim... Ama hasta olduğumu söyleyip çıktım. Bes gündür ilk kez kurtarabildim kendimi onlardan, hemen sana geldim Natasa, istesem daha önce de gelebilirdim tabi, ama mahsus gelmedim! Niçin_ 112

mi? Simdi öğrenirsin, anlatacağım sana; zaten bunun için geldim; ama bu keresinde val ahi suçsuzum sana karşı! Tamamen suçsuzum!

Natasa basını kaldırıp Alyosa'nın gözlerinin içine baktı... Bakisi öylesine içtendi, yüzünde öylesine dürüst, neseli bir ifade vardı ki, sözlerine inanmamak elde değil. di. Bu çeşit barışma anlarında eskiden birkaç kere olduğu gibi gene ağlayarak kucaklanacaklarını sandım. Ama Natasa, mutluluktan

bitkin düsmüs gibi basini Alyosa'nin gögsüne dayadi ve... sessiz sessiz aglamaya basladi. ^{TM}teki de tutamadi kendini... sevgilisinin ayaklarina kapandi. Ayaklarini, el erini öpüyordu; çildirmisti sanki. Natasa'ya bir sandalye getirdim, Oturdu. Ayakta duracak hali kalmamisti.

İKİNCİ B^{TM}LÜM

Bir dakika sonra çilginlar gibi gülüsüyorduk. Alyosa'nin gür sesi bastiriyordu bizimkileri: Durun, durun da anlatayim. Beni hala eski Alyosa saniyorsunuz... Is olsun diye geldigim kanisindasiniz... Söylüyorum size, son derece önemli bir is pesindeyim. Susacak misiniz, susun bir dakika!

Anlatmak istiyordu. ^{TM}nemli haberlerle geldigi bel iydi. Ama böyle haberlerle bizi sasirtacagi düşüncesinin verdigi çocukça gurur Natasa'yi güldürüyordu. Elimde olmadan ben de gülmeye baslamistim. Alyosa kizdikça biz gülüyorduk. Üzüntü, pesinden Alyosa'nin çocuksu çaresizligi sonunda öyle bir duruma getirmisti ki bizi, Gogol'un çavusu (1) gibi, birisi parmagini gösterse katila katila gülecektik. Havra kapida durmus, öfkeyle bize bakiyordu. Natasa'nin Alyosa'yibes bundur bin bir hevesle

(1)Gogol'un "Bir Evlilik" inde, tegmen Jevakin'in çok güldüğünden söz ettigi çavus Dirka.(E. A.)
EzilenlerF : 8 114

115

bekledigi gibigüzelce bir azarlamamasina, tam tersine, neseyle gülüsmemize içerlemisti.

Kahkahalarimizin Alyosa'yiincittigini görünce sonunda sustu Natasa.

Ne anlatmak istiyorsun? dedi.

Mavra kaba bir tavirle Alyosa'ya konusma firsati vermeden, Ne dersiniz, semaveri yakayim mi? diye sordu. Alyosa kolunu sal adi, hizmetçi kadim aceleyle kovarak,

€ik disari Mavra, çık, dedi. Her seyi, olmus, olacak her seyi anlatacagim, çünkü biliyorum hepsini.

Bes gündür nerede oldugumu merak ettiginizin farkindayim dostlarim... benim anlatmak istedigim de bu zaten; birakmiyorsunuz ki anlatayim, Ama önce sunu söyleyeyim: Hep aldatiyordum seni Natasa, eskiden beri aldatiyordum, önemli olan da bu.

Aldatiyor muydun?

Evet, bir aydir aldatiyordum seni; babamin gelisinden önce de... Simdi açık açık konusmamizin zamani geldi. Babam gelmeden bir ay kadar önce oldukça uzun bir mektup aldım ondan; ikinizden de sakladım bunu. Gayet açık, anlasilir bir dil eöylesine ciddiye ki, korktum bileevlenme isimin artık bir sonuca baglandigini, nisanlimin bulunmaz bir kiz oldugunu, ona layik olmadigim halde gene de onunla evlenmek zorunda,oldugumu yaziyordu. Kendimi hazirlamami, kafamin içindeki saçma düşünceleri çıkarip atmami v.b.bilirsiniz artık daha neleristiyordu, iste burada mektup, saklamistim sizden...

Natasa kesti sözünü:

Hiç de saklamadım! ^{TM}gündüğün seye bak! Daha o zaman her şeyi olduğu gibi anlatmıştın. O

günlerde birden uysal astığını, bir suçunu bağışlatmak istiyormuş gibi dizimin dibinden ayrılmadığını hatırlıyorum. Zaten parça parça, mektubun bütününe anlattın bize.

Hayır, önemli olanı anlatmadım sanırım. Bir şeyler sezinlemiş olabilirsiniz, bu sizi ilgilendirir, ama ben anlatmadım. Saklıyordum bunu sizden, üzülerek saklıyordum"

Natasa'ya bakarak,

Ben de hatırlıyorum Alyosa, dedim; o günlerde sık sık akıl danışıyordunuz benden; mektubun bütününe parça parça bana da anlattınız; üstü kapalı olarak tabii.

Natasa destekledi beni:

Evet, bütününe! Böbürlenme lütfen! Bir şeyi saklayabilir misin ki sen? Adam aldatmak kim, sen kim! Havra bile anladı her şeyi. ^{TM}yle değil mi Mavra?

Mavra basanı uzatarak,

Anlaşılmayacak gibi miydi, dedi, üç gün içinde her şeyi anlattı. Kurnazlık sana göre değil!

^{TM}f, ne sikici insanlarsınız, konuşulmuyorsunuz! Bunları hep öfkeden yapıyorsunuz Natasa! Mavra, sen de yanıyorsun. Hatırlıyorum, deli gibiydim o zaman; hatırlıyorsunuz değil mi Mavra?

Hatırlamaz olur muyum! Şimdi de öylesin,

Hayır, hayır, onu demek istemedim. Hatırlarsın! Paramız kalmamıştı da gümüş sigara kutumu rehine götürmüştün. Şunu da söyleyeyim, bana karşı pek saygısızsın Mavra. Natasa alistirdi seni böyle. Neyse canım, tutalım ki gerçekten anlattım her şeyi. (Şimdi hatırladım). Ama mektubun havasını bilmiyorsunuz, oysa en önemli yani havasıdır. Bunu anlatacağım size.

Natasa,

Nasıl mis bakalım havası? dedi.

Bak Natasa, alay eder gibi soruyorsun. Alay etme benimle. Yemin ederim, çok önemli anlatacağım. ^{TM}yle bir havası vardı ki, el erim titremeye başlamıştı. Babam 16

hiç böyle konuşmamıştı benimle. Anlayacağınız, dünya yıkılsa dediğinden dönmeyeceği benziyordu; iste böyle bir havası vardı mektubun!

Bunu benden niçin sakladığını anlatsana!

Ah Tanrım! Sen korkutmamak için tabii. Her şeyi kendi başıma yola koyabileceğimi umuyordum.

Bu mektuptan sonra babamin da gelmesiyle durumum iyice kötüleştirdi. Açık açık konuşmak istiyordum onunla. Karsısına geçip ciddi olarak her şeyi anlatacaktım. Ama bir türlü olmadı. O da hiç sormadı... ne kurnazdır! Tam tersine, her şey kesin karara bağlanmış, aramızda bir anlaşmazlık yokmuş gibi davranıyordu. Duyuyor musun, olamazmış gibi... bu kadar güvenir kendine! ^{TM}yle yumusak, candan davranmaya başladı ki bana! Sasiyordum. Ne zeki olduğun bilemezsiniz Ivan Petroviç! Okumadığı kitap, bilmediği şey yoktur. Bir kere baksın yüzünüze, içinizden geçenleri olduğu gibi saysın. Belki de bunun için cizvit adını takmışlardır ona. Babamı öğmem Natasa'nın hoşuna gitmez. Kızma Natasa. Böyle iste... şey... başlangıçta paramı da kesmişti, ama artık veriyor, dün başladı. Natasa! Melegim benim! Yoksul uğumuz bitti artık! Suraya bak! Altı aydan beri kestigi paramın hepsini birden verdi dün; bakın ne çok para var burada; saymadım bile. Mavra, bak su paralara! Bundan böyle gümüş kasıklarımızı, kol düğmelerimi rehine vermeyeceğiz!

Cebinden oldukça büyük bir deste kâğıt paranın beş yüz ruble kadar vardı çıkarmış, masanın üzerine koymuştu. Mavra, gözlerinin içi gülerek desteye bakıyor, Alyosa'yı ögüyordu. Natasa telaslanmıştı. Alyosa devam ediyordu:

"Şimdi ne yapacağım ben?" diye düşünüyorum hep. "Nasıl karşı duracağım ona?" ikinize de yemin ederim ki, bana karşı böyle iyi değil de sert davranırsa hiç umursamazdım. Yüzüne karşı

"istemiyorum, ben de bü

117

yüdümlerim artık" derdim... her şey biterdi! inanin ki direktirdim de. Ama bu durumda ne söyleyebilirim ona? Beni suçlamayın sakın, Canın biraz sıkıldı gibi Natasa, Niçin bakıyorsunuz? "Hemen kanıvermiş, ne iradesiz bir çocuk" diye düşünüyorsunuzdur. Hayır, var iradem, hem de sandığınızdan çok! ispatı da iste: içinde bulunduğum durumu umursamadan kendi kendime "bunu yapmak zorundayım, her şeyi olduğu gibi anlatmalıyım babama" dedim ve anlattım, dinledi beni.

Natasa endişeyle,

Neyi anlattın? diye sordu.

Baska kız istemediğimi, benim kendi nisanlım olduğun, seni sevdiğimi... Şimdiye kadar bunu ona açık açık söylemiş değilim tabii, ama hazırladım onu buna, yarın söyleyeceğim; öyle karar verdim.

^{TM}nce, para için evlenmenin ayıp bir şey olduğunu, kendimizi soylu, kalburüstü kişiler saymamızın aptal iktan başka bir şey olmadığını söyledim. (Karşımdaki babam değil de kardeşim gibi açık, serbest konuşuyordum.) Sonra tiersetat'dan (1) olduğumu söyledim; tiersetat c'est l'essentiel, (2) dedim, herkes gibi olmak gurur veriyor bana..." Anlayacağınız, bütün yeni düşünceleri açıkladım ona... Heyecanlanmış, cosmuşum. Kendi kendime sasiyordum. Düşüncesinin ne denli sakat olduğunu ispat ettim ona... düpedüz "Prensliğimiz de ne oluyor bizim? dedim. Dogustan bir Prensliğimiz var, hepsi o kadar; oysa gerçekte ne ilgimiz var Prenslikle? Bir kere, öyle ahim sahim bir zenginliğimiz yok, varlıklı bile sayılmayız. Günümüzde asil prens Rotschild'dir. Sonra, çoktan beri adımız anılmıyor bir yerde. Soyumuzun son ünlü kisi büyük dedem (1) Üçüncü tabaka, avam (Fransızca)

(2)önemli olan üçüncü tabakadır. (Fransızca) 118

Semyon Valkonski'ydi, onu da sadece Moskova'da taniyorlardı, hem de neyiyle? Son mülkü olan üç yüz kölelik çiftliğini satıp yemesiyle... öyle ki, oğlu para kazanmasaydı torunları bir çok prens gibi irgatlık yapmak zorunda kalacaklardı. Bosu bosuna kibirlenmeyelim". Anlayacağınız, içimi iyice bir döktüm. ^{TM}yle atesli konuşuyordum ki! Hatta kendimden de bir şeyler ekledim, itiraz bile edemedi; yalnız, Kont Nainski'nin evinden ayrıldığım için biraz azarladı. Sonra, vaftiz annem Prenses K. nin gözüne girmeye çalışmamın gerektiğini, Prenses beni evine kabul ederse artık her yere kabul edileceğimi, geleceğimin kazanılmış sayılacağını söyledi. Anlattı da. anlattı! Bütün bunlar seninle ilişki kurdugum, çevremden uzaklastığım için Natasa. Ama açık açık hiç bir zaman, söz etmiyor senden, kaçınıyor bile böyle bir konuşmadan, ikimiz de kurnazlık ediyor, birbirimizi avlamaya çalışıyoruz; inan ki sonu iyiye varacak bunun.

Anladık; sonra ne oldu, ne karar verdi? ^{TM}nemli olan bu. Ne gevezesin Alyosa...

Ne karar verdiğini ancak şeytan bilir. Hem geveze değilim ben, önemli şeylerden söz ediyorum: karar falan vermedi, ben anlatırken sadece gülümsüyordu, ama öyle bir gülümsemeydi bu ki, acıyordu bana sanki. Bunun bir hakaret olduğunun farkındaydım, ama alınmı, yordum. "Kabul, dedi, gel Kont Nainski'nin evine gidelim şimdi; ama sakın bunlardan söz etme orada. Ben anlıyorum seni, ama onlar anlamazlar." Sanırım onu da anlamıyorlar orada, bir şey için kızıyorlar.

Sosyete de genel bir soğukluk var şimdi babama karşı zaten! Prens önce pek soğuk, küçümser bir tavırla karşıladı beni; onun evinde büyüdüğümü bile unutmustu sanki; inanin ki, kim olduğumu hatırlamaya çalışıyordu! Nankörlük ettim diye kızıyor bana; oysa nankörlük falan ettiğim yok!

Evinde canım sıkılıyordu, gitmiyordum oraya. Babamı son de 119

rece umursamaz, soğuk karşıladı; o kadar ki, oraya hala ne yüzle gidiyor, sasiyorum. Bütün bunlar çok üzüyor beni. Zaval i babam neredeyse yerlere kadar eğilecek önünde; buna benim için katlandığının farkındayım, oysa bir ,sey istediğim yok ondan. Düşüncelerimi açmayı çok istedim babama, ama tuttum kendimi. Zaten neye yarar! inançlarından döndüremem onu, canını sıkmiş olurum sadece; zaten derdi basından askin. Kurnazlık etmeye, hepsini avlamaya, Kontu beni saymak zorunda bırakmaya karar verdim.. Bir anda değişti durum!Kont Nainskişimdi beni nereye oturtacağını bilemiyor. Bunu bir basıma, kurnazlığımla yaptım. Babam sasti kaldı!.. Sabri tükenen Natasa yüksek sesle,

Bak Alyosa, dedi, esas konuya geçsen iyi edersin. Bizimle ilgili bir şeyler anlatacağını sanmıstım, oysa sen Kont Nainski'nin evindeki marifetlerinle öğünüyorsun. Senin Kontundan bana ne?

Sana mi ne! Duydunuz mu Ivan Petroviç, ona neymis? Esas konu bu zaten. Göreceksin şimdi, her şey anlaşılabacak sonunda. Birakin da anlatayım.. Nihayet(niçin doğrusunu soy içmeyeyim?) bak Natasa, siz de dinleyin Ivan Petroviç, gerçekten de bazan pek kafasız oluyorum ben; hatta düpedüz aptal asiyorum. Ama inanin M bu sefer oldukça kurnaz... hatta... akil i davrandım. Her zaman akilsiz olmadığımı sevineceğinizi bile düşündüm..

Ah Alyosa, yeter! Yeter artık canım!..

Alyosa'nin akilsiz sayilmasina dayanamazdi Natasa.

Alyosa'ya, senli benli bir hava içinde, bir hareketinin aptal ik oldugunu anlatmaya çalistigim zamanlar, açık acik söylemediği halde, kızardi bana. Alyosa'nin küçük düşmesini kaldıramazdı.

Bence, daha çok onun akıldan yana kit oldugunu sezinlemesinden geliyordu bu. Ama düşüncesini açmazdı Alyosa'ya, onun gururunu incitmekten120

korkardı. Böyle durumlarda genç kızın gizli duygularını hemen sezinlerdi Alyosa, Natasa da farkedirdi bunu, pohpohlamaya, oksamaya baslardı sevgilisini. Alyosa'nin sözleri şimdi bu yüzden dokunmuştu ona.

Yeter Alyosa, diye devam etti, kendine yakistirdiği gibi... sey degilsin hiç de; sadece biraz havaisin, hepsi o kadar!

TMyle olsun bakalım. Birakin da sözümü bitireyim şimdi. Kontun evindeki toplantıdan sonra babanı kızdı bile bana. "Hele dur!" diye geçirdim içimden. Oradan Prensese gidiyorduk; kocakarının artık iyice bunadığını, üstelik kulaklarının duymadığını, köpeklere çok düşkün olduğunu eskiden beri biliyordum. Bir sürü köpeği vardır. üzerlerine titriyor. Bütün bunlara rağmen sosyete de çok önemli bir yeri var; o kadar ki, le süperde (1) Kont Nainski bile antichambre (2) yapıyor ona. Yolda hareket planımı çizmistim. Neye dayanıyordunuz? Köpeklerle aram pek iyidir, val ahi doğru söylüyorum. Bendeki gizli bir kuvvetten midir, yoksa benim de hayvanları çok sevmemden midir bilmiyorum, köpekler bayılırlar bana! Gizli kuvvet deyince aklıma geldi, Natasa, söylemedim sana, geçen gün ruh çağırdık, bir ruh çağırıcının evine gitmistim; öyle ilgi çekiciydi ki, Ivan Petroviç...

sastım kaldım. Ben Jül Sezar'i çağırdım.

Natasa bir kahkaha atarak,

Aman Al ahim! diye bağırıldı. Ne yapacaktın Jül Sezar'i? Bir ruh çağırman eksikti!

Niçin öyle söylüyorsun... sanki çocuk var karşında...: Jül Sezar'i çağırmama niçin sastın bu kadar?

Bir

(1)Ünlü (Fransızca)

(2)Antichambre : Bekleme odası. Antichambre yapmak, burada: asiri saygı göstermek.

121

seyi mi eksilir çağırırsam? Bak, şimdi de gülüyorsun!

Eksilmez tabiE, canım... Ah Alyosa'cığım benim! Peki ne söyledi sana Jül Sezar?

Bir sey söylemedi. Ben kalemi elimde tutuyordum sadece, o kendi kendine hareket edip kagıda yazıyordu. Jül Sezar yazıyormuş sözde. Ben inanmıyorum buna.

Ne yazdi?

Gogol'un romanlarindakine benzer "islansana" gi

bi bir sey... gülmesene!

Hadi Prensese gel artik!

Konusturmuyorsunuz ki adami, Içeri girince Mimi'yle ahbap olduk, Yasli, igrenç mi igrenç bir köpek bu, üstelik inatçi, huysuz bir sey. Saldiriyor da. Prensese titriyor üzerine; yasitlar galiba.

TMnce seker verdim hayvana, on dakika sonra elimi uzatinca ön ayagini koyuyordu avucumun içine. Prensese, çok ugrastigi halde bir türlü alistiramamis onu buna. Costu kocakari, sevincinden ha agladi ha aglayacakti. "Mimi elini veriyor, Mimi elini veriyor!" diyordu. Gelen konuklara "Mimi elini veriyor! diye mustuluyordu. Vaftiz oglum öğretti!" Biraz sonra Kont Nainski geldi: "Mimi elini veriyor artik!" Sevinçten dolu dolu gözlerini ayirmiyordu benden. Çok iyi yürekli bir kadin; acidim ona. Bos durmuyor, gözüne girmeye çalisiyordum: sigara tabakasinin kapaginda bir resmi vardir.

Nisanli kizken, altmis yil önce çekilmis... Tabakayi düşürüvermesin mi elinden. Hemen kosup aldim onu yerden, kimin resmi oldugunu bilmiyorum gibi, "Quel e Charmante peinture! (1) Yüce bir güzel ik bu!" dedim, Iyice gevsemisti Prensese; sundan bundan konusmaya basladi benimle; nerede okudugumu, kimlerle görüstügümü sordu, "ne güzel saçlarin var" dedi. Ben de açık (1)Ne hos bir resim!
(Fransizca) 122

saçik bir olay anlatarak güldürdüm onu. Hoslandi bundan, yalnız parmagini sitem eder gibi sal adi, ama çok güldü. Ayrilirken öptü beni, kutsadi, her aksam gelmemi, onu eglendirmemi söyledi. Kont gözlerini süze süze elimi sikti. Babam, dünyanın en iyi yürekli, dürüst insani oldugu halde, ister inanin ister inanmayin, eve geldigimizde sevincinden neredeyse aglayacakti. Kucakladi beni, bir sürü seyler anlatti; geleceğimden, iliskilerimizden, paradan, evlilikten söz ediyordu; hiç birini anlamadim. Parayi da o zaman verdi bana iste. Dün oldu bu anlattiklarim. Yarın gene gidecegim Prensese; ne olursa olsun, çok iyi bir insandır babam. Kötü bir sey gelmesin aklınıza. Gerçi senden ayirmak istiyor beni, Natasa, ama Katya'nin milyonlari gözünü kamastirdigi, o paraya sahip olmak istedigini için yapıyor bunu... senin milyonlari yok. Hem bunu beni düşündüğü için istiyor. Yalnız su var ki, durumu bilmediginden sana haksizlik etmis oluyor. Hangi baba oğlunun mutlu olmasini istemez? Mutlulugun ancak milyonlarda bulunabilecegini saniyor diye suçlayamayiz ki onu! Hepsi böyledir bunlarin. Ona bu açıdan bakarsak, suçsuz oldugu çıkar ortaya. Sana bunu söylemek için aceleyle geldim buraya Natasa, onun suçlu olduguna inandigini biliyorum, sen de haklisin tabi. Suçlamıyorum seni...

Natasa,

Anlatacagin Prensesein evindeki basarindi demek? diye sordu. Bütün kurnazligin bu mu?

Nasil yani? Ne diyorsun sen! Bu daha isin basi... Prensese ten yararlanarak babami avucumun içine alacagim, hikayem baslamadi daha.

Hadi anlatsana! Alyosa devam ediyordu :

Bugün son derece tuhaf bir olay geçti basımdan, hala toparlanamadım. ^{TM}nce sunu söylemeliyim size, gerçi

123

babamla Kontes evlilik isimizi aralarında bir karara bağladılar ya, resmiyete henüz dökülmedi bu; yani şimdi ayrılırsak bir dedikodu falan çıkmaz. Yalnız Kont Nainski biliyor durumu; o da akraba sayılır. Sonra, Katya'yla iki haftadan beri pek sık görüştüğümüz halde, bu aksama kadar gelecek üzerine, yani evlenmemiz...askimiz üzerine hiç konuşmamistik onunla. ^{TM}nce Prenses K. nin rızasını almaya karar vermişler. Ondan yardım, aynı zamanda da para bekliyorlar. O ne derse sosyete de aynı şeyi söyler; o kadar sayılıyor... Beni sosyeteye sokmaya nedense kararlı gözüküyorlar. Ama bunu en çok isteyen de Katya'nın üvey annesi Kontes. Avrupa'da kirdiği findıklar yüzünden Prenses onu evine kabul etmez, o kabul etmeyince sosyete de giremez diye korkuyor. Katya'yla benim evlenmemden yararlanmak istiyor. Bir zamanlar evlenmemize bütün gücüyle karşı duran Kontes bugün Prensesin evindeki başarısına çok sevindi. Ama bunu bırakalım şimdi, asıl söylemek istediğim şu: Katerina Fyodorovna'yi geçen yıldan tanıyorum; ama o zamanlar çocuktum daha, aklım bir şeye ermiyordu, bu yüzden anlayamadım onu...

Natasa sözünü kesti :

O zaman beni daha çok seviyordun da ondan anlayamadın, ama şimdi...

Alyosa,

Sus Natasa, diye haykirdi, yanılıyorsun, bana hakarettir bu yaptığın!, itiraz bile etmeyeceğim sana; dinle, sonra kendin anlayacaksın... Ah, Katya'yi tanışan bir! Onun ne iyi, temiz yürekli olduğunu bilsen! Ama öğreneceksin, sonuna kadar dinle anlatacaklarımı! Bundan iki hafta önce, hoş geldiniz demeye babam beni onlara götürdüğünde Katya'yi dikkatle inceledim. Onun da benimle ilgilendiği kaçmamıştı gözümden. Merakimi çekti bu; doğrusunu söyleyeyim, onu daha yakından tanı

124

mayaya niyetliydim... babamın beni şaşırtan o mektubundan sonra böyle bir istek doğmuştu içimde.

Hiç bir şey söylemeyeceğim, egmeyeceğim onu, sadece sunu belirteceğim: çevresinden ayrı bir insandır o. ^{TM}ylesine güçlü, dürüst bir kişiliği var kibu gücü temizliğinden, özelikle dürüstlüğünden geliyoron yedi yaşında bir kız olduğu halde, düpedüz bir çocuk, küçük kardeşi gibi kalıyorum karşısında. Su da kaçmadı gözümden: elemli bir havası var, içine kapanık; hiç

konuşmuyor evde, bir şeyden ürkmüş sanki... Hep düşünüyor. Babamdan korkuyor gibime geliyor. Üvey annesini de sevmiyor, farkındayım; üvey kızı onu çok seviyor söylentisine düşünüyorsa Kontesin kendisi çıkarıyor; hepsi yalandır bu söylentilerin. Yalnız su var, Katya bir dediğini iki etmiyor üvey annesinin, sanki aralarında karar almışlar. .. Gözlemlerimi tamamladıktan sonra, bundan dört gün önce, kafama koyduğumu yapmaya karar verdim, bu akşam da yaptım...

Katya'ya her şeyi anlatacak, itiraf edecek, onu da bizim yanımıza çekecek, böylece bir anda hal edecektim meseleyi...

Natasa endiseyle,

. Nasıl? dedi,neyi anlatacak, itiraf edecektin?

. Her şeyi. Bu düşünceyi aklıma getiren Tanrıya, şükürler olsun. Şimdi dinleyin, dinleyin! Dört gün önce söyle karar verdim: sizden uzaklaşıp, her şeyi kendim bitirecektim. Sizin yanınızda kalsam bir türlü veremezdim kararımı, sizi dinler, harekete geçemezdim. Yalnız basıma kalınca, bu işi bitirmek sorunda olduğumu her dakika tekrar etmeye başladım kendi kendime, cesaretimi topladım ve... bitirdim! Yanınıza kararımı vermiş dönmeyi düşünüyordum, döndüm!

Neler yaptın? Anlatsana artık!

Çok basit! Cesur, dürüst bir tavırla yanına gittim... Ama önce, beni çok şasirtan bir olaydan söz etme

125

iliyim size. Onlara gitmek için çıkmaya hazırlanıyorduk...

j Babama bir mektup geldi. Tam o anda ben de çalışma odasına giriyordum, kapıda durdum. Beni görmemisti. Mektup çok şasirtmisti onu, kendi kendine yüksek sesle konuşuyor, odanın içinde hızlı adımlarla dolasiyordu; sonra birden kahkahayla gülmeye başladı. Mektup elindeydi hala. içeri girmeye bile korkuyordum; biraz sonra girdim. Babam pek sevinçliydi nedense. Tuhaf tuhaf konuşmaya başladı benimle. Sonra birden sustu, daha çok erken olduğu halde, hemen hazırlanmamı söyledi. Bu akşam yalnız biz vardık onlarda Natasa, sandığın gibi toplantı toplantı yoktu. Söyleyen yanlış söylemiş sana...

Ah, konuyu dağıtma lütfen Alyosa. Katya'ya neler söylediğini anlat!

Sansliydim, iki saat basbasa kaldık. Bizi evlendirmek istiyorlarsa da, bunun imkansız bir şey olduğunu anlattım kendisine;ona güvendiğimi, beni yalnız onun kurtarabileceğini söyledim. Her şeyi itiraf ettim. Düşün bir kere Natasa, seninle olan ilişkilerimden tamamen habersizdi! Ne kadar duygulandığını görseydin bir;önce korktu bile. Yüzü bembeyaz oldu. Aramızda geçenleri olduğu gibi anlattım ona: benim için anam babamı nasıl terk ettiğini, birlikte nasıl yaşadığımızı; şimdi nasıl istirap çektiğimizi, her şeyden korktuğumuzu... "Şimdi size sığınıyoruz, dedim (senin adına da konuştum Natasa), bizden yana olun, üvey annenize benimle evlenmek istemediğinizi söyleyin.

Kurtuluşumuz sizin elinizdedir, son umudumuz sizsiniz". ^{TM}ylesine dikkatle, öylesine candan dinliyordu ki beni! O anda ne hostu gözleri! Bütün ruhu bakışlarında toplanmisti sanki. Gözleri masmaavidir. Ona güvendiğim için teşekkür etti bana, bize bütün gücüyle yardım edeceğine söz verdi. Sonra seninle ilgili bir sürü soru sordu; tanışmanızı çok istediğini söyledi; seni bir kız kardeş gibi sevdiğini, senin de onu öyle sevmeni istedi 126

gini sana iletmemi rica etti. Seni bes gündür görmediğimi öğrenince de palas pandiras buraya kovaladı...

Natasa duygulanmisti. Alyosa'nin yüzüne sitemli sitemli bakarak, Bir de tutmus, sagir Prensesin evindeki basanlarini anlatiyordun deminden beri! dedi. Ah Alyosa, ah! Ee, Katya ne dedi? Seni buraya yol arken sevinçli miydi?

Evet, iyi bir sey yapmak firsati buldugu için sevinçliydi, ama agliyordu. Çünkü o da seviyor beni, Natasa! Beni yavas yavas sevmeye basladigini, benden eskiden beri hoslandigini, çevresinde iyi insan göremedigini itiraf etti. Tanidigi insanların hepsi kurnazlik, yalan dolan pesindeymis, bense içten, dürüstmüsüm. Ayaga kalkip, "Tanri yardimciniz olsun Aleksey Petroviç, dedi, oysa ben saniyordum ki..." Sözüünü bitiremedi, aglamaya basladi, kosarak girdi içeri. Söyle karar verdik: yarin o üvey annesine söyleyecek benimle evlenmek istemedigini; ben de babama her seyi açık açık anlatacagim. Katya, babama durumu simdiye kadar niçin açmadim diye sitem etti bana.

"Dürüst bir insan hiç bir seyden korkmamalıdır!" dedi. TMyle bulunmaz bir kiz ki bu! Babami o da sevmiyor; çok kurnaz oldugunu, para için canini verecegini söylüyor. Savundum babami, ama inanmadi bana. Yarin babami kandiramazsam (Katya da kandiramayacagim inancinda) Prenses K. dan yardım istememe o da razı. O zaman babam da Kontes de kabul etmek zorunda kalirlar.

Katya'yla kardeskizkardes olmaya söz verdik birbirimize. Ah, onun da ne kadar mutsuz oldugunu, üvey annesinin yanındaki hayatından nasıl nefret ettigini bilsen bir!.. Açık açık söylemiyor bunusanki çekiniyor bendenama bazı sözlerinden anladim. Natasa, sevgilim benim! Görse, ne çok severdi seni o da! TMyle iyi yürekli, temiz bir kiz ki! insan bir rahat hisse 127

diyor kendini onun yanında! Çeki\ kizkardes olarak yaratilmissiniz siz, sevmelisiniz birbirinizi. Hep bunu düşünüyordum. Dogrusunu söyleyeyim, elimde olsa, ikinizi beraber yasatir, ben de yaninizda durup seyredirdim sizi. Aklina bir sey gelmesin Natasa'cigim, ondan böyle söz ediyorum diye gücenme. Senin yanında ondan, onun yanında senden söz etmek haz veriyor bana. Dünyada en çok, ondan bile çok seni sevdiğimi biliyorsun... Her se , yimsin sen benim!

Natasa sevgi dolu, ama elemli gözlerle ona bakıyordu. Alyosa'nin sözleri aynı zamanda hem haz, hem istirap veriyordu ona sanki. Alyosa devam ediyordu :

Katya'nin degerini anlayali iki hafta oluyor. Her akşam gidiyordum ona. Eve dönünce uzun uzun düşünüyor, ikinizi karsilastiriyordum.

Natasa gülümsedi.

Hangimizin daha iyi olduguna karar verdin?

Bazan senin, bazan onun. Ama sen daima daha iyiydin. Onun yanındayken daha bir akil i, dürüst hissediyorum kendimi. Yarin, evet yarin kopuyor dananın

kuyruğu!

Ona acimiyor musun? Seni seviyor!

Aciyorum, Natasa. Üçümüz birbirimizi seveceğiz,

o zaman...

Natasa kendi kendine konuşuyormuş gibi,

O zaman elveda! diye mirildandi. Alyosa sasirmisti.

Konusmamız hiç teklenmedik bir olayla kesildi. Dis kapıdan hemen giriste bulunan mutfakta hafif bir gürültü oldu. Birisi gelmişti sanki. Bir dakika sonra Mavra kapıyı açtı, Alyosa'yi, basıyla disarı çağırdı. Üçümüz de kapiya bakıyorduk. Hizmetçi kadın esrarlı bir sesle, Seni soruyor birisi, dedi, çık da bak.

Alyosa saskin saskin bize bakti. 128

Kim arayabilir beni bu saatte? Bakayım bir. Babasının resmi giysili usagi mutfakta bekliyordu.

Sonra anlasildi: Prens kupa arabasiyla oradan geçerken arabayi Natasa'nin evinin ^{TM}nünde durdurmuş, Alyosa'nin orada olup olmadigini öğrenmesi için usagini yol amisti. Usak durumu açıkladıktan sonra aceleyle gitti. Alyosa sasirmis, yüzümüze bakarak, Tuhaf! dedi. Hiç yapmadığı bir şey bu. Amacı neydi acaba?

Natasa endiseyle bakıyordu ona. Mavra birden açtı kapıyı gene. Aceleyle, Prens geliyor! diye fisildadi.

Hemen kayboldu. Natasa'nin yüzü bembeyaz olmuştü, ayaga kalkti. Gözlerinin içi parladi.

Masaya hafifçe dayanmış, ayakta duruyor, heyecanla, beklenmeyen konugun gireceği kapiya bakıyordu. Saskin, ama kendini kaybetmeyen Alyosa,

Natasa, diye fisildadi, korkma, yanındayım! Sana hakaret etmesine izin vermem.

Kapı açıldı, esikte Prens Volkanski göründü.

Dikkatli, çabuk bir bakışla süzdü hepimizi. Dost olarak mi, yoksa düşman olarak mi geldiği bakışından bel i degildi henüz. Ama dis görünüsünü gene de anlatacağım ben. O gece çok sasirtti beni çünkü.

Eskiden de görmüstüm onu. Kirk, kirk bes yaslarında, son derece yakışikli bir adamdı. Yüz ifadesi duruma göre degisirdi; ama pek seyrek olurdu bu degisme. Yüz çizgileri bir ipe bağlıydı sanki, ipi hızla çekince, yüzündeki en tatlı ifade bir anda en kötüsüyle yer degisti 129

rirdi. Biraz esmer, oval yüzüyle, inci gibi dişleriyle; ince, güzel dudaklarıyla; düzgün, uzunca burnuyla, en küçük bir kirisigi olmayan geniş alniyla; gri, oldukça iri gözleriyle yakışikli bir adam olduğu halde yüzü hos bir izlenim bırakmıyordu insanın üzerinde. Yüz ifadesinin yapmacık olduğu hissi insanın içinde tiksintiye benzer bir ,sey uyandırmıyordu; onun gerçek ifadesini hiç bir zaman göremeyeceğiniz duygusuna kapılırdınız. Daha dikkatli bakınca, yüzünden hiç

çıkarmadigimaskesinin altında, kötü, kurnaz, son derece bencil bir seyin sakli oldugu kuskusu düsüyordu insanin içine.Daha çok gri,güzel gözleri çekiyordu dikkati. Onun kötü duygularina onlar bas egmek istemiyorlardi. Tatli tatli bakacak olsa, bakisinin isinlari sanki ikilesiyordu,yumusak, tatli isinlar arasina sert, kuskulu, atesli, hain isinlar serpiliyordu... Oldukça uzun boyluydu, genis omuzlu, biraz zayıfti ; yasından çok genç gösteriyordu. Koyu kahverengi saçlarına ak düsmemisti daha. Kulaklari, el eri, ayaklan kusursuzdu. Her seyiyle imrenilecek bir güzel igi vardi. Son derece kibar giyinirdi. Gerçi genç isi giyinmeye özenirdi ya, yakisirdi ona. Alyosa'nin agabeyi gibi duruyordu. Hiç degilse, bu yasta oglu olabilecek bir adama benzemiyordu.

Dogru Natasa'nin yanina gitti, gözlerinin içine bakarak,

Bu saatte, üstelik haber vermeden sizi rahatsız etmem tuhaf oldu, dedi. Sanirim hareketimin uygunsuzlugunu takdir edebilecek bir insan oldugum kanisindasinizdir. Üstelik, sizin anlayisli, iyi bir insan oldugunuzu da biliyorum. On dakika izin verin, hakli oldugumu kabul edeceginize, beni anlayacaginiza inanıyorum.

Kibar ama zoraki, inatçı bir tavirle konusuyordu.

EzilenlerF : 9 130

Ilkandakisaskinligini, korkusunuhalaüzerinden. atamayan Natasa, Oturmaz misiniz? dedi.

Prens hafifçe öne egilerek selam verdikten sonra, oturdu. Oglunu göstererek, izninizle önce ona bir sey söylemek istiyorum, dedi. Alyosa, beni beklemeden, hatta bir Al ahaismarladik demeden gidisinden biraz sonra Kontese Katerina. Fyodorovna'nin fena oldugu haberini getirdiler. Tam ayaga firlayip yanina kosuyordu ki, Katerina Fyodorovna, girdi odaya.

Perisan bir haldeydi; heyecandan titriyordu. Seninle evlenemeyecegini söyledi. Manastira gidecekmis.. Yardim istemissin ondan, Natalya Nikolayevna'yi sevdiğini söylemissin...

Katerina Fyodorovna'nin böyle bir anda bu akil almaz hareketinin nedeni senin ona yaptigin tuhaf açıklamaydi tabi. Kendinde degildi zaval i.

Natasa'ya dönerek devam etti :

Evinizin önünden geçiyordum, pencerenizde isik: gördüm. Eoktan beri istiyordum zaten sizinle görüşmeyi; bu fırsattan yararlanayim dedim. Niçin görüşmek istedigimi simdi anlatacagim; ama bastan rica" ediyorum, uygunsuz bir seyler söylersem kusura bakmayin. TMyle ani oldu ki...

Natasa kekeleyerek,

Sanirim anlayacagim sizi, gerektiği gibi de... degerlendirecegim sözlerinizi, dedi.

Prens, içini bir an önce okumak istiyormus gibi dikkatle bakiyordu Natasa'ya.

Anlayisiniza güvenim sonsuzdur, diye devam etti. Nasil bir insan oldugunuzu bildigim için geldim zaten. Eskiden beri tanirim sizi. TMyle oldugu halde, bir zamanlar haksizlik ettim size, kabahat

isledim. Bakin: biliyorsunuz, babanızla aramız eskiden beri açıktır. Kendimi temize çıkarmaya çalışmayacağım; belki de şimdiye kadar

131

düşündüğümünden çok suçluyum ona karşı. Aldattılar beni. Ne yalan söyleyeyim, kuskucuyumdur.

Bir şeyin sonunun iyiye değil de kötüye varacağını getiririm aklıma. Duygusuz yüreklerde görülen kötü bir özel ik... Ama kusurlarımı saklamam ben. Dedikodulara inandım, annenizi babanızı terkedince Alyosa için pek korktum. Ama iyi tanıyamamışım sizi. Topladığım bilgiler yavaş yavaş rahatlattı içimi. Olayları inceledim, sonunda, kuskularımın yersiz olduğu kanısına vardım. Ailenizle dargın olduğunuzu öğrendim; babanızın, oğlumla evlenmeniz karşı olduğunu da biliyorum.

Alyosa'nın üzerinde böylesine etkinizhatta hakimiyetiniz de diyebiliriz belki varken, bundan şimdiye kadar yararlanmamanız, onu sizinle evlenmek zorunda bırakmamanız ne iyi bir insan olduğunuzu ispat etmeye yetiyor. Ama doğrusunu söyleyeyim, böyle bir şeye kalkışsaydınız, oğlumla evlenmenize bütün gücümle karşı koymaya kararlıydim. Biraz fazla açık yürekli konuştüğümün farkındayım. Ama şu anda benim için en önemli olan açık yürekli konuşmaktır; sözlerimi sonuna kadar dinlediğiniz zaman siz de hak vereceksiniz bana. Ailenizi terk etmenizden kısa bir zaman sonra Petersburg'dan ayrıldım; ama giderken Alyosa için korkmuyordum artık. Soylu gururunuzla güveniyordum, iki aile arasındaki soğukluk sona ermeden evlenmeye yanaşmayacağınızı anlamıştım. Alyosa'yla aramızın bozulmasını istemiyordunuz; sizinle evlenirse onu hiç affetmeyeceğimin farkındaydınız. Sonra kimsenin, bir prens koca aradığınızı, ailemize zorla girdiğinizi söylemesini istemezsiniz. Tam tersine, bize karşı umursamazdınız, belki de benim aygınıza gelip, oğlumla evlenerek ailemize onur vermeniz için yakarmamı bekliyordunuz. Ama gene de bir düşmanınız olarak kalmakta devam ediyordum.

Kendimi haklı göstermeye çalışmayacağım, ama bu davranışımın nedenlerini açıklayacağım size: Ne zen_132

ginsiniz, ne de tanınmış bir aileden. Gerçi biraz bir şeyim var benim, ama bu yetmez bize.

Ailemizin durumu gittikçe bozuluyor. Önemli kişilerle akrabalık bağlarına, paraya ihtiyacımız var.

Kontes Zinaida Fyodorovna'nın kızı tanınmış bir aileden değil, ama çok zengin. Biraz yavaş davranacak olsak talipleri çıkar, alırlar onu elimizden; oysa kaçırılacak bir fırsat değil bu.

Alyosa'nın henüz çok genç olduğunu bile bile evlendirmeye karar verdim onu. Görüyorsunuz ya, açık konuşuyorum, hiç bir şeyi gizlemiyorum sizden. Kisisel çıkarı için, birtakım ön yargıların etkisinde kalarak oğlunu kötü bir davranışının için her şeyini feda eden, temiz bir kızı terketmek kötü bir davranıştır çünkü evet, oğlunu böylesine kötü bir davranışa zorlayan bir babayı küçümseyebilirsiniz. Gene haklı göstermeye çalışmayacağım kendimi. Oğlumu Kontes Zinaida Fyodorovna'nın üvey kızıyla evlendirmek istememin ikinci nedeni onun sevgiye de saygıya da layık, son derece güzel bir kız olmasıdır. Terbiyesine, huyuna diyecek yok. Bir çok bakımlardan henüz çocukluktan kurtulmadığı halde, pek akil idir. Alyosa'nınsa kişiliği zayıftır, havaidir, yirmi iki yaşında olduğu halde, tamamen çocuk kalmıştır, iyi bir yanı vardır: kalbi son derece temizdir; gelgelelim, bu da öteki kusurları

yanında tehlikeli bir özel iktir. Üzerindeki etkimin giderek zayıfladığının hanidir farkındayım: delikanlilik, gençlik heyecanlan göstermeye başladı kendini; ona bu birtakim zorunluluklarını bile unutturuyor. Belki biraz fazla seviyorum oğlumu, ama ona benden başka bir yol göstericinin daha gerekli olduğunu kabul etmemi engel emiyor bu. Devamli olarak birisinin iyi etkisi altında bulunması zorunludur. Zayıf, baskalarına hükmetmekten çok bas egmeye yatkın bir yaratılışı vardır. ^{TM}lünceye kadar da değişmeyecektir. Katerina Fyodorovna'nın, oğluma hayat arkadaşlığı edebilecek en ideal

bir kız olduğunu farkedince ne kadar sevdiğimi bilemezsiniz! Ama sevinmekte acele etmişim: son derece güçlü başka bir etki, sizin etkiniz altındaydı Alyosa. Bir ay önce buraya gelince dikkatle inceledim onu, iyiye doğru hayli değişmiş olduğunu görünce şaşırDIM. Gerçi çocukluğu, havailigi atmamıştı üzerinden, ama birtakim sağlam düşünceler edinmişti; sadece oyuncaklara ilgi duymuyordu artık; yüce soylu şeylerle de ilgileniyordu. Düşünceleri tuhaf, köksüz, hatta bazan saçmadır; ama tutkuları, duygulan, yüreği güçlüdür; önemli olan da budur zaten. Sizin yardımınızla oldu bu. Yetistirdiniz onu.. Doğrusunu söyleyeyim, bir an onu mutlu edebilecek tek insanın siz olduğunu düşünmedim değil. Ama hemen attım kafamdan bu düşünceleri; istemiyordum bu kaniya varmayı. Ne pahasına olursa olsun, sizden uzaklaştırmak: istiyordum onu; harekete geçtim, amacıma eriştiğimi desaniyordum. Bir saat öncesine kadar zaferin benim olduğundan kuskum yoktu. Gelgelelim Kontesin evindeki olay her şeyi altüst etti bir anda; en çok da suna şastım: tuhaf bir şogukkanlılığı var Alyosa'nın; size de bağlı, sağlam bir bağ bu. Gene söylüyorum: bambaska bir insan yaptınız onu, yetistirdiniz. Bu değişikliğin gün geçtikçe, sandığımdan da çok ilerlediğini gördüm. Ondan hiç ummadığım zekice davranışı, kurnazlığı pek şastırttı beni bu akşam. Güç olduğuna inandığı durumundan kurtulmak için en iyi yolu seçti, İnsan kalbinin en soylu özel iginden... affetmek, kötülüğe iyilikle karşılık vermek özel iginden yararlanmasını bildi. İncittiği insanın iyiliğine şiginarak yardım istedi ondan. Başka birisini sevdiğini söyleyerek, onu seven bir kadının gururuna dokundu; aynı zamanda, onda öteki kadına karşı bir sevgi uyandırmasını, kendisini de affettirmesini, aralarında kardeşçe bir dostluk olacağı vaadini koparmasını bildi. Böylesine bir açıklamayı, karşısındaki insanı incit 134

meden, gücendirmeden yapabilmek bazan en zeki, kurnaz kimselerin bile harcı değildir... Ancak temiz, iyi bir kalbin yapabileceği iştir bu. Onun bugünkü hareketine sizin sözle de, öğütle de katılmadığınıza inanıyorum Natalya Nikolayevna. Belki de her şeyi daha yeni öğrendiniz.

Yanılmıyorum, değil mi?

Natasa'nın yüzü kirkirmizi olmuştı, gözlerinde heyecana benzer tuhaf bir parilti vardı. Prensın söylevi etkisini göstermeye başlamıştı. Natasa,

Yanılmıyorsunuz, diye cevap verdi. Bes gündür görmüyordum Alyosa'yi. Kendi başına karar vermiş, yapmış.

Elbette. Ne var ki onun bu zekası, kendine güveni, duygululuğu, nihayet soylu kararlılığı, üzerindeki etkinizin sonucudur. Demin eve giderken yolda düşündüm bütün bunları; birden karar verebilecek gücü buldum kendimde. Kontesin kızıyla oğlumun evlenmesi suya düşmüştür artık...

belki olurdu ama her şey bitti... geri dönüş olmaz. Alyosa'yi yalnız sizin mutlu edebileceğinize,

.mutluluğunun temelini attığınıza, onu yönetebileceğinize inanıyorum! Hiç bir şeyi gizlemedim sizden, şimdi de gizlemeyeceğim: sosyete de yükselmeyi, parayı, tanınmış bir kimse olmayı, hatta rütbeyi çok seviyorum. Bilinçli düşündüğüm zaman bunların birer önyargı olduğunu anlıyorum, ama gene de vazgeçemiyorum bu ön yargıdan. Ama insanın, başkalarının düşüncelerini de göz önüne alması gereken durumlar oluyor... Sonra, oğlumu çok seviyorum. Sözün kisası, Alyosa'nın sizden

ayrilmamasi gerektiğine karar verdim sonunda; sızsiz mahvolur çünkü. Doğrusunu söyleyeyim, bir ay oluyor belki bu karar vereli, yerinde bir karar verdiğimi ise ancak şimdi anlıyorum. Bunları söylemek için yarın da gelebilirdim tabii; gecenin bu saatinde rahatsız etmeseydim sizi daha iyi olurdu. Ama sanırım bu aceleciliğim ne denli iç

135

ten olduğuma inandırır sizi. Çocuk değilim; durumu enine boyuna incelemeden hemen karar vermem olmazdı. Buraya girerken her şeyi düşünmüş, kararımı vermistim. Ama görüyorum ki, sizi içtenliğime inandırabilmem için daha çok uğrasmam gerekecek... Şimdi asıl konumuza gelelim!

Buraya niçin geldiğimi açıklasam mı size?' Görevimi yapmaya, sizden oğlumla evlenmeyi kabul ederek bizleri mutlu kilmanızı saygılarımla dilemeye geldim. Ah, beni, sonunda çocuklarını affeden, onların mutlu olmalarına sonunda lütfen izin veren öfkeli bir baba olarak görmeyin karsınızda. Hayır! Hayır! Böyle düşünürseniz hani küçültmüş olursunuz. Oğlum için annenizi babanızı terk etmenizi göz önüne alarak, dileğime evet diyeceğinizden emin olduğumu da getirmeyin aklınıza! Size layık olmadığını biliyorum... kendi de söylüyor bunu zaten (temiz kalpli, dürüsttür). Ama yetmez bu. Gecenin bu saatinde yalnız bunun için gelmedim buraya... gelişimin asıl nedeni... (saygılı, biraz mağrur bir tavırla ayağa kalktı) sizin dostunuz olmak için geldim! Buna hiç hakkım olmadığımı biliyorum! Ama izin verin hakedeyim bunu! Fırsat verin bana!

Natasa'nın karsısında saygıyla hafifçe öne eğilmiş, cevabını bekliyordu. Konuşurken gözlerini ayırmamıştı ondan. Bunu farketmişti.

Soguk bir tavırla, kah güzel konuşmaya özenerek kah gelişigüzel anlatıyordu. Ses tonu bazı yerlerde, gecenin bu saatinde onu buraya gelmeye hem de ilk kezzorlayan heyecanını yansıtmaktan çok uzaktı. Bazı cümlelerinde bir yapmacıklık seziliyordu. Son derece uzun, garip söylevinin bazı yerlerindeyse duygulanmış da bunu belki etmemek için işi sakaya bogmaya çalışıyormuş gibi bir tavır takiniyordu. Ama bütün bunları sonra anladım; o zaman durum baskaydı.

Son sözlerini öylesine heyecanlı, öylesine duygulu, Natasa'ya karşı öylesine içten say~ 136

gili söylemişti ki, hepimiz inanmıştık. Gözleri bile nemlenmişti. Natasa'nın yumuşak yüreği tamamen yenilmişti. Prens'in konuşması bitince o da sessizce kalktı ayağa, büyük bir heyecan içinde elini ona uzattı. Prens elini dudaklarına götürüp duygulu bir tavırla öptü. Alyosa cosmuştu.

Ne söylemiştim ben sana Natasa! diye haykırdı, inanmiyordun! Babamın dünyanın en iyi insanı olduğuna inanmiyordun! Gördün mü şimdi!..

Kosup babasını kucakladı. Prens de onu kucakladı, ama duygularını açığa vurmaktan utaniyormuş gibi aceleyle geri çekti kendini. Sapakasını alıp,

Yeter, dedi, ben gidiyorum artık. Gülümseyerek ekledi:

On dakika izin istedim sizden, bir saat oturdum. Ama en yakın zamanda sizinle gene görüşeceğim. Sık sık ziyaretinize gelmem için izin verir misiniz?

Elbette, elbette! Elden geldigince sik gelin. Sizi... bir an önce... sevmek istiyorum.

Prens Natasa'nin sözlerine gülümseyerek,

Ne içten, ne iyisiniz! dedi. Kibarca bir söz söylemek için kendinizi zorlamiyorsunuz bile. Evet!

Sevginizi haketmek için daha çok çalışmam gerektiğini anlıyorum!

Natasa kekeliyerek,

O kadar övmeyin beni... diye fisildadi. O anda ne hostu! Prens,

TMyle olsun! dedi. Ama iki sözcük daha söyleyeceğim. Ne denli mutsuz olduğumu bilemezsiniz!

Yarın da ertesi gün de ugrayamayacağım size. Bu akşam benim için son derece önemli bir mektup aldım. Yarın Petersburg'dan gitmek zorundayım. Lütfen, yarın da ertesi gün de önemli bir isim olduğu için size de bu saatte ugradığımı düşünmeyin. Böyle bir şeyi aklınızın ucundan ge 137

çirmezsiniz tabiE... görüyorsunuz ya ne kadar kuskucuyum! Niçin böyle düşüneceğiniz kuskusu düstü içime? Hayatta çok zararı dokundu bana bu kuskuculuğun. Babanızla aramin bozulmasına da bu huyum sebep olmuştur belki de!.. Bugün salı. €arsamba, persembe, cuma günleri yokum Ptersburg'da. Cumartesi günü döneceğimi sanıyorum. Geldiğim gün ugrayacağım size. Söyler misiniz, akşam gelip birkaç saat oturabilir miyim?

Natasa,

Elbette, elbette! diye haykirdi. Cumartesi günü akşam bekliyorum sizi! Sabirsizlikle bekliyorum hem!

Ah, ne mutluyum!Daha yakından tanıyacağım sizi! Eh... artık gideyim!

Birden bana dönerek devam etti:

izinizle elinizi sikayım. Kusura bakmayın. Pek heyecanlıyım da. Sizinle karsılama mutluluğuna birkaç kere eristim, hatta bir keresinde tanistirdilar bizi. Sizinle yeniden tanismama ne kadar sevdiğimi belirtmeden gitmek elimden gelmez.

Ben de ona elimi uzatarak,

Evet, karsilastik sizinle, dedim, ama ne yazık ki tanistirildigimizi hatirlamiyorum.

Geçen yıl, Prens R. nin evinde.

Kusuruma bakmayın, hatirlamiyorum. Ama inanin, bu seferkini unutmayacagim. Bu aksami hiç unutmayacagini.

Haklisiniz,ben de.Natalya Ivanovna'ylaoglumun candan dostu oldugunuzu biliyorum. Araniza

dördüncü olaraktilabileceğimi umuyorum.

Natasa'ya dönerek ekledi:

™yle değil mi? Natasa son derece duygulu,

Evet, dedi, candan dostumuzdur, hiç ayrılmayacağız birbirimizden, hep beraber mutlu olacağız.

138

Zaval i kız! Prensın benimle de ilgilendiğini görünce gözlerinin içi gülmüştü. Ne çok seviyordu beni!
Prens,

Sanatınızın hayranı çok kimseyle karsılaştım, diye devam etti, sizi yüreğden seven iki de bayan tanıyordum. Sizinle tanışmak kim bilir ne kadar mutlu eder onları. En yakın dostum Kontes'le üvey kızı Katerina Fyodorovna Filimonova'dır bunlar. Sizi onlarla tanıştırmak mutluluğundan yoksun bırakmayın beni.

Seve seve. Gerçi bu sıralar pek az kimseyle görüşüyorum ama...

Adresinizi veriniz bana! Nerede oturuyorsunuz? Bir fırsatını bulup...

Evime konuk kabul etmiyorum Prens, hiç değilse simdilik...

Gerçi beni herkesle bir tutmamanızı hak etmedim henüz... ama...

O kadar istiyorsanız buyrun, basımın üstünde yeriniz var. ***ski sokagında, Klugen'inevinde oturuyorum.

Prens bir şeye sasmış gibi, yüksek sesle,

Klugen'in evinde ha! dedi. Demek öyle! Çoktanberi mi oturuyorsunuz orada?

Elimde olmadan gözlerinin içine bakarak,

Hayır, diye cevap verdim. Kırk dört numaralı dairede oturuyorum.

Kırk dört mü? Yalnız... basınıza mi kalıyorsunuz orada?

Evet.

Sey! Sey için sordum... o evi biliyorum yanılmıyorsam. Böylesi daha iyi... Muhakkak geleceğim size, muhakkak! Sizinle konuşmam gerek. Çok şey umut ediyorum sizden. Hayli iyiliğiniz dokunabilir bana. Görüyorsunuz ya, çıkarımı gözetiyorum hep. Hadi Al ahaismarla dik! Bir kere daha sıkayım elinizi!

139

Birer kere daha Alyosa'yla benim elimizi sikti, Nata., sa'ninkini öptü; Alyosa'ya eve ne zaman

geleceğini bile, sormadan çıktı.

Saskin, kalakalmistik odanın ortasında. Her şey o ka. dar birdenbire, beklenilmedik bir anda olmuştuk ki! Hepi, mizin içinde, karanlık günlerin artık geride kaldığı, yeni bir hayatın başladığı hissi vardı. Alyosa bir şey söyleme. den Natasa'nın yanına oturmuş, sessiz sessiz elini öpü.. yordu.

Genç kızın ne söyleyeceğini merak ediyormuş gibi, arada bir basını kaldırıyor, yüzüne bakıyordu.

Sonunda, konuştu Natasa:

Alyosa'cığım, dedi, yarın Katerina Fyodorovna'ya git.

Ben de düşündüm bunu, gideceğim.

Seni görmek ağır gelir ona belki... nasıl yapsak?Bilmem ki. Benim aklıma da gelmedi değil aynı şey. Durumu görür, ona göre hareket ederim.

Sonra tutamadi kendini delikanli,

Ne dersin Natasa, dedi, artık her şey degisti mi? Natasa gülümsedi, tatli tatli bakti ona. Alyosa, Ne kadar kibar su babam, dedi. Evinin perisan durumunu gördü de en küçük bir imada bulunmadi.

Hangi konuda? Alyosa'nın yüzü kızardı.

Sey... baska bir yere tasinmani... ya da...

Ne söylediğinin farkında misin sen Alyosa?

Çok kibardır diyorum. Seni nasıl ögüyordu! Söy, lemistim sana... söylemistim! Her şeyi anlar, hisseder o! Benden, bir çocuktan söz eder gibi söz etti. Hep çocuk ye. rine koyarlar beni! Dogru ama, farkim yok çocuktan.

Çocuksun, ama hepimizden de anlayıslısın. Terte. miz bir yüregın var Alyosa!

Babam, temiz yüregimin bana zararı dokundugu, nu söyledi. Ne demek istedi, anlamadım> Sen anladın mı 140

ne demek istediğini Natasa? Hemen gitsem mi acaba eve? Yarın sabah erkenden geleceğim sana.

Git canım, git. iyi akıl ettin bunu. Muhakkak gözük babana bu gece, duydun mu? Yarın da mümkün olduğu kadar erken gel

Alyosa'yi bakışlarıyla oksayarak,

Artık günlerce kaçmazsın benden, değil mi? diye takildi.

Hepimizin içinde bir huzur vardı. Alyosa odadan çıkarken,

Vanya, geliyor musun? diye seslendi.

Hayır, dedi Natasa, o kalıyor. Seninle konuşacaklarım bitmedi Vanya. Yarın çok erken, gün ağarırken bekliyorum seni Alyosa!

Tamam! Al ahaismarladık Mavra!

Mavra çok heyecanlıydı. Prensın konuşmasını kapının arkasından dinlemiş, ama çoğunu anlamamıştı. Anlamadıklarını sorup öğrenmeyi çok istiyordu, ama simdilik pek ciddi, hatta magrur bir tavırla bakıyordu. Durumun artık değiştiğinin o da farkındaydı.

Yalnız kaldık. Natasa elimden tuttu, ne söyleyeceğini düşünüyormuş gibi yüzüme bir süre dalgın dalgın baktı. Sonunda bitkin bir sesle,

Çok yorulduğum! dedi. Beni dinle, yarın bizimkilere uğrayacak misin?

Elbette.

Anneme anlat, ona bir şey söyleme.

Zaten senden hiç konuşmuyoruz onunla.

Nasıl olsa farkedecek. Ne söyleyeceğine, durumu nasıl karşılayacağına dikkat et. Tanrım! Ah Vanya! Evlenirsem gerçekten de lanetleyecek mi beni? Hayır, ola maz!

Aceleyle,

Her şeyi yoluna koyabilecek birisi varsa o da

141

Prenstir, dedim. Gidip babanla barışması gerekiyor, o zaman düzelir işler. Natasa yalvaran bir sesle,

Ah Tanrım! diye haykırdı. Eger, eger!..

Üzülme Natasa, düzelir her şey. Durum öyle gösteriyor.

Uzun uzun gözlerimin içine baktı.

Vanya! Prens üzerine ne düşünüyorsun?

Konuşması içten idiyse, bence dürüst bir insan olması gerekir.

Ne demek "konuşması içten idiyse"? içten olmayabilir mi?

Sanmam, dedim.

"içine bir kuskü düstü galiba, diye düsündüm, tuhaf!"

Gözlerini ayirmiyordun yüzünden...

TMyle, biraz garip göründü bana.

Bana da. Bir tuhaf konusuyordu... Çok yoruldu Vanya'cigim. Bak ne diyecegim sana: Sen de git yat. Yarın erkenden, onlardan önce gel. Dur, onu bir an önce sevmek için sabirsizlandigimi söylemem ayip olmadı, değil mi?

Hayır... niçin ayip olsun?

Saçma oldu mu? Simdi onu sevmedigim anlamına geldiği için, demek istiyorum.

Asla. içtenlikle söylenmiş bir sözdü bu. O anda öyle hostun ki! Bunu anlayamamıssa aptalın biridir.

Sanki kiziyorsun ona Vanya, öyle mi? Ne kötü, kuskucu, gösterise düskün bir kızım ben! Gülme; hiç bir şeyimi gizlemem senden. Ah Vanya, sevgili, biricik dostum! Gene mutsuz olursam, gene ağlamak varsa kaderimde, yanımda olacağına, yanibasımda yalnız senin olacağına inanıyorum!

Neyimle hakettim bu sevgini? Hiç bir zaman lanetleme beni sen, Vanya!.. 142

Eve dönünce hemen soyunup yattım. Odam bodrum gibi rutubetli, karanlıktı. Kafamın içinde bir sürü garip düşünce vardı. Uzun zaman uyuyamadım.

O anda bir baskası rahat yatağında uykuya dalmak üzereyken bize nasıl gülmüştü kim bilir... bizi gülmeye: değer buluyorduysa tabi .. Bulduğunu sanmam!

///

Devrısı sabah saat onda, önce Vasilyevski'ye Ihmenev'lere, oradan da Natasa'ya gitmek için evden aceleyle çıkarken kapıda dün gelen küçük kızla, Smith'in torunuy la burun buruna geldim.

Bana geliyordu. Neden bilmiyorum, onu gördüğüme birden pek sevindigimi hatırlıyorum. Dün akşam karanlıkta iyice inceleyememistim onu; gündüz gözüyle görünce daha da sasırttı beni.

Evet,hiç değilse dis görünüsüyleondan daha tuhaf bir yaratık olamazdı. Tuhaf bir pariltisi olan siyah gözleriyle, darmadağınık, son derece gür, kuzguni saçlarıyla, durgun, inatçı, esrar dolu bakisiyle bu ufak tefek kız yanından geçen herkesin dikkatini çekebilirdi. TMzelikle bakisi sasırtıyordu insani; bir zeka pariltisiyle kuskü, ürkeklik yan yanaydı bu bakista. Yırtık pırtık giysisi gün ışığında dün akşamkinden de daha bir perisan gözüküyordu. Onu için için kemiren, amansız bir hastalığı var sandım. Solgun, zayıf yüzünün tuhaf denecek derecede san, balmumunu andıran bir rengi vardı. Ama yoksul ugun, hastalığın kötü etkilerine karşılık gene de güzeldi. Kasları ince, siyah, güzeldi. TMzelikle geniş alni ve son derece biçimli, gurur ve cesareti gösteren bir kıvrımı olan, ama renksiz denecek kadar solgun dudakları göze hoş görünüyordu.

Ah, gene mi sen! diye haykirdim, geleceğini biliI yordum zaten. Gir bakalım!

Dün aksamki gibi gene yavaşça, kuskulu bakışlarım odanın içinde dolastırarak girdi içeri. Vaktiyle dedesinin oturduğu odayı, yeni kiracısının orayı ne kadar degistirdiğini anlamak istiyormus gibi merakla inceliyordu. "Torunu da dedesinden farksız, diye geçirdim içimden. Deli mi bu kız ne?"

Hala açmamıstı agzım. Bekliyordum. .Nihayet, basını önüne egerek, Kitapları almaya geldim! diye mirıldandı.

Ah, evet! Kitaplarını... iste buradalar, al! Sana saklıyordum onları.

Kuskuyla gülümsemek istiyor gibi garip bir biçimde merakla bakti yüzüme, kiristirdi dudaklarım.

Ama çabuk geçti bu, yüzünü gene eski soguk, esrarlı ifadesi kapladı. Beni tepeden tırnaga anlamlı anlamlı süzdükten sonra,

Dedem benden söz etti mi size yoksa? dedi.

Hayır, etmedi, ama... Sözümü aceleyle kesti:

Peki, geleceğimi nereden biliyordunuzöyleyse? Kim söyledi size geleceğimi?

Deden yapayalnız olamazdı dünyada. Birisinin ona "bakması gerekirdi; çok yaşlı, çökmüştü. Al kitaplarını. Okuyor musun onları?

Hayır.

Ne yapıyorsun öyleyse?

Buraya geldiğim zamanlar dedem onlardan okuma öğretilirdi bana.

Sonra gelmemeye mi başladın?

Evet...

Kendini temize çıkarmak istiyormus gibi ekledi:

Hastalandım da...

Annen baban var mı?144

Kaslarını birden çattı, yüzüme adeta korkuyla bakti Sonra basını önüne egdi, sessizce döndü, çünkü gibi soruma cevap vermeden kapiya yürüdü. Arkasından bakakalmıstım. Ama tam dışarı çıkarken durdu. Bana yarım dönerek, sert bir tavırla,

Neden öldü? diye sordu.

Dün aksam Azorka'yı da böyle, tam çıkarken, yüzü kapiya dönük olarak sormustu. Yanına gittim,

aceleyle anlatmaya başladım. Arkası bana dönük, başı önünde, dikkatle dinliyordu. ihtiyarın ölürken altıncı sokaktan söz ettiğini de söyledim.

Orada yakınlarından, sevdiklerinden birisinin olduğunu anlamıştım; gelip onu aramalarını bekliyordum. Son nefesini verirken seni andığına göre çok seviyor olmalıydı...

Kız kendi kendine konuşuyormuş gibi,

Hayır, diye mirıldandı, sevmezdi beni.

Çok heyecanlıydı. Anlatırken öne eğilerek yüzüne bakmıştım bir ara. Besbel i gururundan, heyecanını bastırmak için büyük çaba sarfettiği gözümde kaçmamıştı. Yüzü gittikçe beyazlamıyordu; alt dudakları dişlerinin arasında acıttığına sikiyordu. Ama beni en çok kalbinin küt küt vurusu şaşırtmıştı. Hızlandıkça hızlanıyordu vuruşları, öyle ki sonunda çarpıntı gelmiş gibi iki üç adımdan duyuluyordu. Çünkü gibi gene ağlayacak sandım, ama tuttu kendini.

Tahta perde nerede?

Hangi tahta perde?

Dibinde öldüğü,

Çekinca... gösteririm onu sana.Söylesene, adın ne senin?

Değmez...

Niçin?

İste... Ne yapacaksınız adımı? Yok benim adım.

145

Disari çıkacak oldu, tuttum kolundan.

Dur biraz. Çok tuhaf bir kızsın! Senin iyiliğini istiyorum. Düünden beri hep seni düşünüyorum; merdivende ağlamam çok dokundu bana. Unutamiyorum bunu... Üstelik dedem de kol arımın arasında can verdi. Ölürken altıncı sokak andığına göre seni bana emanet etti demektir. Geceleri hep düşlerime giriyor... Kitaplarını sakladım sana, oysa yabancı gibi korkuyorsun benden. Çok yoksul olsan gerek, belki de kimsen yoktur; öyle mi?

Bütün gayretimle güvenini kazanmaya çalışıyordum. Bu çocuğun beni neyiyle bu kadar kendine çektiğine aklım ermiyor. Acimadan başka bir duygu daha vardı içimde. Durumun esrarlı oluşundan mi, Smith'in üzerimde bıraktığı etkiden mi, yoksa yaradilistan hayale düşkün oluşumdan mi bilmiyorum, içimden bir his kızı doğru itiyordu beni. Sözlerim dokunmuşsa benziyordu ona. Tuhaf tuhaf baktı yüzüme; ama soğuk değildi bu bakışı, yumuşaktı, tatlıydı. Sonra düşünüyormuş gibi gene önüne eğdi başını. Birden son derece alçak bir sesle, Helena, diye fısıldadı.

Senin adin mi Helena?

Evet...

Peki, bana gelip gidecek misin?

Kendi kendisiyle mücadele ediyormus gibi dalgın,

Olmaz...diye fisildadi, bilmem ki... geleceğim.

Tam bu anda öteki dairelerden birinde bir duvar saatinin bir kere vurduğu duyuldu. Helena ürperdi, yüzüme büyük bir telasla baktı,

Kaçı vurdu saat? diye fisildadi.

Galiba on buçugu. Dehset içinde,

Tanrım! dedi.

EzilenlerF : 10146

Birden kosmaya başladı. Holde bir kere daha durdurdum onu.

Böyle bırakmam seni, dedim. Neden korkuyorsun? Geç mi kaldın?

Elimden kurtulmaya çabalarken,

Evet, evet, haber vermeden gelmistim! diye bağırıldı. Birakin gideyim! Dövecek beni!

Besbel i ağzından kaçırmısti dayak yiyeceğini.

Dur, dedim, beni dinle bir dakika. Vasilyevski'ye gideceksin değil mi? Ben de oraya gidiyorum, on üçüncü sokakta bir tanıdığima uğrayacağım. Ben de geç kaldım, bir araba tutmak istiyorum.

Benimle gelir misin? Eve kadar götürürüm seni. Yayan gidersen geç kalırsın...

Korku içinde,

Eve kadar olmaz! diye haykırdı.

Evine kadar götüreceğimi düşünmek bile dehsete düşürmüştü onu, yüzü korkudan al ak bul ak olmuştü.

On üçüncü sokakta bir tanıdığima gideceğim diyorum sana, senin evine gelmeyeceğim! Arabayla çabuk

gideriz! Hadi!

Aceleyle indik merdivenleri. Karsima ilk çıkan arabayitek atli, her yani dökülen bir paytondu bututtum. Kiz benimle gelmeye razı olduguna göre, besbel i çok acele ediyordu. Isin tuhafi, bir sey sormaya da cesaret edemiyordum. Böyle kimden korktugunu soracak oldum, kolunu sal ayarak arabadan atlamaya yeltendi. "Ne garip sey!" diye geçirdim içimden.

Arabada pek igreti oturuyordu. Her sarsilista düsmemek için pis, üstü çatlak çatlak sol eliyle paltoma yapisiyordu. ^{TM}teki elinde siki siki kitaplarım tutuyordu. Her halinden bu kitapların onun için çok degerli oldugu bel iydi. Bir sarsintidan sonra yerine yerlesirken eteginin altından ayagi gözüktü. Birden sasirdim: Ayagında çorap yoktu, delik desik kunduralarını öylece, çıplak aya 147

gina giymisti. Artık bir sey sormamaya karar verdigim halde tutamadım kendimi,

€orabin yok mu senin? diye sordum. Bu havada çorapsız çikilir mi sokaga.

Kısaca cevap verdi:

Yok.

Al ah Al ah... Birisinin yanında kaliyorsundur tabi€! Sokaga çıkarken çorap isteyebilirdin.

€orapsız gezerim ben.

Hasta olursun ama, ölürsün!

^{TM}ürsem öleyim.

Cevap vermek istemedigi, sorulanına kizdigi bel iydi.. Dedesinin dibinde öldüğü tahta perdeyi göstererek,

Iste surada öldü, dedim.

Dalgin dalgin bakti o yana, birden bana döndü, yalvaran bakislarla, Al ahaskina pesimden gelmeyin, dedi. Ben geleceğim size, geleceğim! ilk fırsatta hemen geleceğim!

Pekala. Gelmeyeceğimisöylemistim zaten.Ama neden korkuyorsun bu kadar? €ok dertlisinanlasılan. İçim sizliyor sana bakınca...

Biraz hirçin bir sesle,

Kimseden korktugum yok benim, dedi.

Ama demin "dövecek beni" dedin. Gözleri parladi.

Dövsün varsın!Dövebildigi kadar dövsün!Dövsün!

Magrur bir tavirle "dövsün" diye tekrarlarlarken hafife aliyor, yukari kivrilan üst dudagi titriyordu.

Bakislarinda bir endise vardi. Arkasindan gitmemem için yalvarirken dehset içinde, Yolunuza devam edin siz, diyordu, ben geleceğim size, geleceğim! Ğabuk gidin, çabuk!

Ayrildim ondan. Ama rihtim caddesinde biraz gittik 148

ten sonra arabayi saliverdim, geri dönüp gene altinci sokaga çıktım, kosarak karsi kaldirima geçtim. Gördüm onu; hep bakinarak hizli hizli yürüdüğü halde pek uzaklasmamisti. Hatta bir an durdu, arkasindan gelip gelmedigime bakmak için geri döndü. Hemen içerlek bir kapinin girintisine saklandim, göremedi beni. Yoluna devam etti. Karsi kaldirimdan izliyordum onu.

Iyice meraklanmistim. Gerçi pesinden içeri girmeyecektim, ama her ihtimale karsi, oturduğu evi öğrenmeye kararliydim. Tuhaf bir duygunun etkisi altındaydim. Pastahanede, Azorka öldüğü

zaman dedesinin hali de ayni duyguyu uyandirmisti bende...

IV

Taa Maby caddesine kadar yürüdük. Adeta kosuyordu. Sonunda bir dükkana girdi. Beklemek için durdum. "Dükkanda kalmiyor ya" diye geçirdim içimden.

Gerçekten de bir dakika sonra çıktı. Ama kitaplar yoktu elinde. Onlari birakmis, toprak bir çanak almisti. Birkaç adım yürüdükten sonra gösterissiz bir evin avlusuna girdi. Eski, kirlisari boyali, küçük, ama iki katli, tas bir evdi bu. Alt katin üç penceresinden birinde küçük, kirmizi bir tabut resmi vardi: Isleri kötü giden bir tabutçunun tabelasiydi bu. Üst katin pencereleri son derece küçük, kare biçimindeydiler. Tozlu, çatlak camlari pembe basmadan perdelerle örtülmüştü. O

yana geçip eve yaklastim, kapidaki "Bayan Bubnova'nin evi" levhasini okudum.

Tam o anda evin avlusundan tiz bir kadin çigligi, arkasindan küfürler isitildi. İçeri baktim; tahta merdivenlerle çıkılan taslikta yesil atkili, kentli gibi giyinmis, sis 149

man bir kadin duruyordu. Igrenç, mosmor bir yüzü vardi. Kanli, sis, ufak gözleri öfkeden parliyordu. Sabah sabah

kafayi çektiği bel iydi. Elinde çanakla karsisinda korkudan tir tir titreyen zaval i Helena'ya bagiriyordu. Mor suratli kadinin omuzunun üzerinden süslü püslü bir kadin basi uzanmistti. Biraz sonra, bodrum katina inen merdivenin kapisini açildi, besbel i haykirmayi duyan, fakir kilikli, kendi halinde, sevimli yüzlü, orta yasli bir kadin çık

ti disari. Alt katin aralanmis kapisindan çökmüs bir ihtiyarla bir kiz bakliyordu. Kapici olacak, boylu boslu bir

köylü elinde çali süpürgesiyle avlunun ortasinda durmus,

tembel tembel onlari seyrediyordu.

Kadin içinde birikmis küfürleri soluk almadan sirali

yordu:

Ah piç seni, Al ahin belasi, igrenç yaratik! Sana bakmamın, yedirip giydirmemin karsiligi bu mu, hain?!

Salatalik tursusu almaya yol adik onu, sivilisip gitti! Yol arken kaçacağı içime dogmustu zaten.

Anlamistim, anla

mistim! Kaçti diye dün aksam saçlarım yoldum, gene tinmedi! Nereye gidiyorsun böyle sokak süprüntüsü, nereye? Kimin yanma kaçiyorsun mel'un kafir, patlak göz lü igrenç yaratik, Al ahin belasi,kimin yanina,söyle?

Cevap ver bana, yoksa suracıkta gebertirim seni!

TMfkeden kudurmus kari zaval i kizin üzerine saldira

çak oldu, ama merdivenin basından bakan bodrum kat kiracisi kadini görünce birden durdu; ona dönüp, zaval i kurbaninin korkunç suçuna onu tanik tutmus gibi elini kolunu sal ayarak daha yüksek sesle bagirmaya basladi:

Anasi geberdi!Siz de biliyorsunuz, sevgili komsucugum, sipsivri kaldı ortada. Fakir olduğunuzu, karninizi zor doyurduğunuzu bildiğim için "Zaval i yetimi yanima alayım da Kutsal Nikola'nin ruhuna bir sevap isleyeyim bari" dedim. Demez olaydım! İki aydır kanımı emdi, yedi bitirdi beni!

Sülük! €ingirakliyılan!Inatçı. 150

domuz! istediğin kadar döv, istersen sokaga at, agzini açmaz; dilini yutmus gibi susar! Sinirden patlayacağım Ğ Kendini ne sanıyorsun, yılan suratlı, maymun! Ben olmasaydım duvar diplerinde açlıktan gebermiş gitmistin. Ayagımı yıkayıp suyunu içmelisin, canavar, kara masa. Tahtalı köyü

boylamistin ben olmasam...

Kudurmus cadıyı saygıyla dinleyen bodrum katin kiracisi kadın, Niçin bu kadar üzüyorsunuz kendinizi Anna Trifonovna? diye sordu. Gene ne yaptı size?

Ne yapmadı ki, komsucugum, ne yapmadı ki! Sözümün dinlenilmesini isterim ben! Karsımdaki, kendi düşündüğü iyi şeyi değil, benim söylediğim kötü bile olsa, onu yapmalıdır... böyle bir insanım ben iste! Az kaldı

"sikintidan öldürecekti beni bugün! Tursu alsın diye dükkana yol adım onu, üç saatte geldi!

Yol arken içime dogmustu gene kaçacağı, dogmustu! Nereye gittin a kaltak T Kimden yardım görüyorsun? Ben bakmıyor muyum ona söyleyin komsular! Orospu anasının on dört ruble borcunu bağışladım, kendi paramla gömdürdüm onu, su seytani da yanima aldım; biliyorsun bütün bunları komsucugum, iyi kadınsın sen, biliyorsun! Bütün bunlardan sonra onun üzerinde hakkım yok mu? Bunu anlaması gerekir, ama o ne dersem tersini yapıyor! iyiligini istiyorum.

Mendebura ipek entariler diktirdim, Gostini'den bir çift pabuç aldım, prensesler gibi süsledim...

seve seve yapıyordum bunları! Ama sonu ne oldu komsucugum! İki gün içinde parça parça yaptı üstündekileri, öyle dolasiyor şimdi! inanır mısınız, mahsus yırttı entarisini, yalan söylemeyi sevmem, gözlerimle gördüm; "istemem sizin ipek entarinizi, eski pis entarimle gezerim ben"

demek istiyordu. ^{TM}fkemi aldım ondan tabi , iyice bir dövdüm, öyle ki sonra doktor çağirtmam gerekti... bir de masraf ettim onun için. Oysa bırakmalıydım geberip gitsin, bir hafta 151

sütten olurdum o kadar! (1) Ceza olsun diye tahtaları yıka dedim; inanır mısınız, yikiyor! Hem de öyle güzel yikiyor ki! Deli olmak isten değil! Kaçar gider benden diye düşündüm. Düşünmemle kaçması bir oldu. Siz de biliyorsunuz, dün akşam gitti. Duydunuz, döve döve canını çıkardım, bir daha kaçmasın diye kunduralarını, çoraplarını alıp sakladım Artık yalınayak kaçamaz, diyordum; bugün gene gitti! Neredeydin? Söyle! Kime yakindin ben den? Söyle çingene suratlı, mendebur, söyle!

Korkudan dili tutulan kızcağızın üzerine hisimla atıldı, saçlarına yapıştığı gibi yere çarptı. İçinde tursu olan çanak bir yana fırlayıp parça parça oldu. Kudurmuş, sarhos kariyi bu daha da kızdırdı.

Kızın yüzüne gözüne rastgele vuruyordu. Ama Helena'nın hiç sesi çıkmıyordu. Kendimi kaybederek kostum, öfkeyle sarhos kadının karsısına dikildim. Kolunu tutarak, Ne yaptığınızın farkında mısınız siz? diye bağırdım. Zaval i bir yetimi ne hakla dövüyorsunuz?.

Kadın Helena'yi bırakıp el erini beline koydu. Hem o tiz sesiyle, Ne var? diye haykırdı. Kimsin sen? Ne isin var evimde?

Ben de bağırıyordum:

Merhametsiz, canavar kadın!Zaval i bir çocuga bu yaptığın nedir? Senin değildir; yetim olduğu için onu evine aldığı demin kendin söylüyordun, duydum...

Cadaloz da bağırıyordu:

Tanrım! Kimsin sen, geldin musal at oldun basıma! Onunla beraber mi geldin yoksa? Şimdi karakola haber vereceğim!Andron Timofeiç çok sayar beni!Kaçıp kaçıp sana mi geliyordu bu sil ik? Kimsin sen? Evimde

(1)Perhiz cezasından söz ediliyor.

(E. A.) 152

rezalet çıkarmaya geldin demek. Polis!

Yumruklarını sikarak üzerime yürüdü. Ama tam o anda bir çiglik duyuldu. Basımı çevirip baktım, ayakta hareketsiz duran Helena korkunç bir çiglikle yere yuvarlanmış, kivraniyordu. Yüzü

tanınmaz bir hale gelmişti. Sar'a nöbetiydi bu. Karta kaçmış süslü kızla bodrum katta oturan kadın kostular, kaldırdılar onu, aceleyle eve götürdüler. Cadaloz hala bağırıyordu arkasından: Gebereydin

de kurul aydım, Al ahin belası! Bir aydan beri üçüncü nöbet bu...

Sonra bana saldırdı gene:

«abuk defol sen de, gözüm görmesin dümbelek ! Ulan kapıcı, ne dikiliyorsun orada! Boy gösteresin diye mi aylık veriyorum sana?»

Kapıcı bir şey söylemiş olmak için, kalın sesiyle, tembel tembel, Hadi bas git! dedi. Yürü! Ense köküne yapıştırırım yoksa. İki kişi kavga ederken üçüncü karışmaz.

Selamini ver, çek arabam bakalım!

İster istemez çıktım. Araya bosuna girmistim. İçim içimi yiyordu. Karsi kaldırımında durdum, bakmaya başladım. Benim arkamdan sarhos kadın kosarak yukarı çıkmış, kapıcı da ortadan kaybolmuştu. Biraz sonra, Helena'yi eve götürmeye yardım eden kadın çıktı, merdivenleri aceleyle iniyordu, beni görünce durdu, merakla süzdü. Temiz yüzü cesaret verdi bana. Gene girdim avluya, doğru yanına gittim.

İzninizle bir şey sormak istiyorum size, dedim. Kimin nesidir bu kız? Su iğrenç karinin yaptığı nedir? Bunu basit bir meraktan sordugumu sanmayın lütfen. Dünden beri tanıyorum bu kızcagizi, bir durumdan ötürü de çok ilgileniyorum onunla.

Kadın içeri girmek için dönerek isteksiz isteksiz,

ilgileniyorsanız, burada ölmesine gözyuma

153

caginiza yanınıza alsanız onu, ya da birisinin evine yerleştirderseniz daha iyi edersiniz, dedi.

Bana yol göstermezseniz ne yapabilirim? Hiç bir şey bilmiyorum. Evin sahibi Bubnova'ydi bu galiba?

Ta kendisi.

Kız nasıl onun eline düştü? Annesi burada mı öldü?

Evet... Bizi ilgilendirmez bu.

Gene içeri girmek için yürüyecek oldu.

Lütfen aydınlatın beni, dedim; söyledim ya, çok ilgileniyorum bu kızla. Belki bir şeyler yapabilirim.

Kimin kızıdır? Annesi kimdir? Biliyor musunuz?

Yabancıydı galiba, disardan gelmişti; bodrum katta oturuyordu. Veremliydi, öldü zaval i.

Böyle bir yerde oturduğuna göre çok fakir olmalıydı.

Hem de nasıl! Hepimiz acıyorduk onlara. Bizim elimizden ne gelirdi, bes ayda bize de bes ruble borçlandı. Biz kaldırdık onu; kocam tabutunu yaptı.

Bubnova kendi kaldırdığını söyledi ama?

Yalan.

Soyadı neydi?

Dilim dönmeyecek beyim, zor bir addi. Almanca olsa gerek.

Smith mi?

Hayır, başka bir şey. Anna Trifonovna öksüzü yanına aldı; sözde bakacak ona... Ama hiç iyi etmiyor.

. Bir maksadı var galiba?

Kadın söylese mi söylemese mi kararsız, dalgın,

Kötü yapıyor, dedi. Bize ne... Arkamızdan bir erkek sesi duyuldu : Dilini tutsan iyi edersin!

Kirk yaşlarında, sabahlığının üzerine kaftan giymis, kentli kilikli bir adamdı bu. Konuştugum kadının koca 154

si olduğu bel iydi. Yan gözle beni süzerek,

Söylecek bir şeyi yoktur size karimin, bayım, dedi. Bizi ilgilendirmez bu... Yürü içeri bakalım!

Al ahaismarladık bayım, tabutçuyuz biz. Mesleğimizle ilgili bir iginiz olursa seve seve yardım ederiz size...Baska hiç bir isimiz olamaz sizinle...

Düünceli, son derece heyecanlı çıktım sokaga. Hiç bir şey yapamıyordum... Burayı böyle bırakıp gitmek de gelmiyordu içimden. ^{TM}te yandan, tabutçunun bazı sözleri de pek sasırtmısti beni. Kötü

bir şeyler dönüyordu ortada, hissediyordum bunu.

Basım önümde, dalgın dalgın yürürken birisinin beni adımla çağırdığını duydum. Gözlerimi kaldırdım, ayakta güç duran, üstübaşı temiz ama paltosu yırtık pırtık, kasketi kirli, sarhos bir adam duruyordu karsımda. Yüzü hiç de yabancı gelmemısti bana. Yüzüne saskin saskin baktığımı görünce göz kirpti, manalı manalı,

Ne o, tanımadın mı? dedi.

V

Oo! Sen miydin Maslobojev! diye haykırdım. Eski lise arkadaşımı birden tanıdımdım.

Ne tesadüf!

Evet, dedi, ne tesadüf! Altı yıldır karsilasmamistik. Daha dogrusu karsilastik da ekselans hazretleri bakmak lütfunda bulunmamisti bize. Ekselans, general oldunuz tabiE... yani edebiyat general erinden!..

Böyle söylerken alayli alayli gülümsüyordu. Sözüünü kestim : Saçmalama Masloboyev! Bir kere, edebiyat generali bile olsa, generale benzer yanim yok benim; sonra,.

_ 155 _

izninle sunu söyleyeyim ki, evet iki üç kere sokakta karsilastik seninle, ama kaçtin benden, pesinden kosacak degildim her halde. Ne düşünüyorum biliyor musun? Sarhos olmasaydin simdi de seslenmezdin bana. ^{TM}yle degil mi? Ama neyse, gene de merhaba! Seni gördüğüme çok çok sevindim kardesim.

Dogru! Sey... bu durumum... seni mahcup etmiyor ya? Neyse canim, sormaya degmez bunu; önemli degil. Ne akil i bir çocuktun okuldayken, Vanya! hiç unutmam o günleri. Hatirliyor musun?

benim yüzümden sopa yemistin bir keresinde. Ele vermemistin beni; ben de tesekkür edecek yerde, bir hafta dalga geçmistim seninle. Çok temiz yürekliydin! Merhaba canim kardesim, merhaba! (^{TM}püstük.) Hayat degil benimki, yuvarlanip gidiyoruz iste... o tatli günlerimizi unutmadim hala. Unutamiyor insan! Sen ne alemdesin bakalim?

Ben de senin gibi...

içkinin verdiği duygululukla uzun uzun bakti yüzüme. Zaten temiz yürekli bir insandi. Sonra acikli bir sesle,

Hayir Vanya, dedi, benim gibi degilsin sen! Okudum Vanya, okudum, okudum!.. Bak Vanya'cigim, gel seninle biraz konusalim! Acelen var mi ?

Var; dogrusunu söyleyeyim, hem çok acelem var. Iyisi mi bak ne yapalim, nerede oturuyorsun?

Söylemesine söyleyecegim, ama iyisi bu degil. Ne yapsak iyi olur söyleyeyim mi?

Söyle.

Durdugumuz yerden on adim ötedeki bir tabelayi gösterdi.

Iste! Gördün mü? Pastane ve lokanta, yani lokanta, ama iyi bir yerdir. Aklina kötü bir sey gelmesin diye önceden söyleyeyim, çok temiz bir lokantadir; hele votkasina diyecek yok!Kiev'den yayan gelmis derler 156

ya, o cinsten iste! Kaç kere içtim, biliyorum; zaten kötü bir sey çıkaramazlar bana burada. Filip Filipiç'i bilirler. Filip Filipiç derler bana. Ne oldu? Niçin burusturdun yüzünü. Birak da sözümü

bitireyim. Simdi saat tam on biri çeyrek geçiyor, demin baktim; tam on ikiye yirmi bes kala birakirim seni. Bu arada birkaç kadeh atariz. Eski bir arkadasin için yirmi dakikacik... geliyor musun?

Yirmi dakikayı geçmeyecekse gelirim; çünkü çok sık sık durumdayım kardescagizim, acele isim var...

Hadi öyleyse. Ama önce sunu söyleyeyim: yüzünden düşen bin parça oluyor, canın birseye sikkın, ne dersin?

TMyle.

Nasil anladim! Insanın içini yüzünden anlama bilimiyle ugrasiyorum artık ben. Hadi yürü, konusalım biraz. Yirmi dakikaya neler sigdirmam ki ben: bir semaverin dibini kurutur, arkasından kayın, yaban kerevizi, turunç, parfait amour likörlerinden birer kadeh yuvarlar, yetmezse baska bir sey daha bulurum... Durmadan içiyorum dostum! Yalnız bayram günleri kiliseye giderken ayigim.

istersen içme sen. Yanımda bulunman yeter bana. içersen çok daha iyi olur tabiE. Hadi! İki laf edelim, on yıl sonra görüşmek üzere ayriliriz gene. Senin dengin degilim ben Vanyacigim!

Birak gevezeligi de yürü. Yirmi dakika sonra giderim.

Lokanta ikinci kattaydi. Yukariya dar, ahsap bir merdivenden çikiliyordu. Merdivende zil zurna sarhos iki adamla karsilastik. Bizi görünce sal anarak yana çekildiler.

Sarhoslardan biri henüz çok genç, biyiklari terlememis, son derece ahmak yüzlü bir delikanliydi.

Sik, ama biraz gülünç giyimliydi: sanki üzerindeki giysi baskasinindi; parmaklarında pahali taslardan yüzükler vardi ;

157

kravatında gene pahali bir igne parliyordu. Pek tuhaf bir biçimde taranmış basının tepesinde bir tutam saç dimdik duruyordu. Hep siritiyor, kikir kikir gülüyordu. Arkadası ise sisman, göbekli, dazlak kafalı, el i yaslarında bir adamdi. Çiçek bozugu, sarhos yüzünün ortasındaki düğmeyi andıran burnunun üzerine bir gözlük oturtulmustu. Giyimine önem vermediği ilk bakista bel i oluyordu. Onun da kravatında oldukça büyük bir igne vardi. Yüzünde hirçin, heyecanlı bir ifade dikkati çekiyordu. Kalın bir yağ tabakasının arasında nokta kadar kalmış çirkin, hirs dolu gözleri kuskuyla bakıyorlardı. Maslobojev'i tanidiklari bel iydi; sisko bizi görünce bir an burusturdu yüzünü, genç olani ise pis pis gülümsedi. Kasketini çıkardi. Maslobojev'e siritarak, Kusura bakmayın Filip Filipiç, diye mirildandi.

Hayrola?

Kabahatimiz var... sey... Mitroska içerde oturuyor. Alçagin biridir o Filip Filipiç.

Ne oldu?

TMyle ya... Geçen hafta Mitroska'nin yüzünden bir yerde beyin suratına(basiyla arkadasim gösterdi)yogurt çalmislar... kih, kih!

Arkadası, canı sikilarak dirsegiyle dürttü onu.

Birkaç sise içemez misiniz bizimle Filip Filipçiç?

Hayir, dedi Maslobojev, simdi olmaz, isim var.

Kih! Benim de sizinle bir isim vardi... Arkadasi gene dirsegiyle dürttü onu.

Baska zaman, baska zaman!

Maslobojev'de, onların yüzüne bakmak istemiyormus gibi bir hal vardi. Ama bir uçtan öbür uca uzanan çeşit çeşit mezelerle, böreklerle, renk renk içki siseleriyle donatılmış tezgahın bulunduğu birinci salona girdiğimizde bir köseye çekti beni.

Gençolani tanınmış tüccar Sizobruhov'un oğlu 158

dur, dedi. Babasından kalan yarım milyonu tüketmeye çalışıyor. Paris'e gitti, orada yedigi paranın haddi hesabı yok, belki de uyutmuşlardır onu... Sonra amcasından bir miras kaldı, Paris'ten döndü

simdi, gerisini de burada bitirmeye çalışıyor. Bir yıl sonra avuç avuç dilenmeye başlayacak, farkında değil. Kaz kafalının teki... hep birinci sınıf lokantalarda, bodrum meyhanelerinde geçiriyor günlerini, aktrislerle düşüp kalkıyor. Geçenlerde de tutmuş, atlı muhafızlığa kabulü için dilekçe vermiş. Yaslı olanının adı Arhipov'dur. O da tüccar mı, bir yerde kahya mı ne... Bir ara sarapçilikle uğrasmış, düzenbazın, namussuzun teki... simdilik Sizobruhov'a yardıçılık ediyor. Ne hinoglu hindir! İki kere iflas etmiş, içi çiftit çarsisi, sapık bir adamdır. Dalavereli bir is yüzünden mahkemeye de düşmüş, ama kurtarmış paçayı. Onu burada gördüğüme bir bakıma sevindim; bekliyordum onu... Anlaşılan Sizobruhov'u soymakla mesgul bu günlerde. Bilmediği delik yoktur, bu yüzden gençlerin isine yarar. €oktan beri ona dis biliyorum. Mitroska da öyle... Su pencerenin dibinde ayakta duran kibar giyimli, çingene suratlı delikanlıdır Mitroska. At hirsizinin tekidir, buradaki bütün süvarilerle ahbablığı vardır. ^{TM}yle namussuzdur ki, gözlerinin önünde kalp parayı basar, gördüğün halde alır bozarsın bastığı banknotu. Gerçi kadife kaftan giyiyor, mil iyetçi bir Rustan farksızdır (yakisiyor da bu, kerataya) ama su anda frak giydir ona, al İngiliz kulübüne götür, ünlü kont, söz gelimi, Dümbelekof diye tanıt, hiç kimse aklının ucundan geçirmez kont olmadığını, yutarlar. Briç

oynar, bir kont gibi kibar konuşur... Sonu kötü ya bakalım... İste bu Mitroska da dis biliyor simdi siskoya. İyice yolamadığı, eski arkadaşısı Sizobruhov'u aldı elinden çünkü. Burada buluştuklarına göre ortada bir işler dönüyor demektir. Arhipov'la Sizobruhov'un buralarda dolastıkları, bir işler pesinde oldukları haberini bana Mitros

159

ka'nın yetistirttiğinden kuskum yok. Mitroska'nın Arhipov'a olan öfkesinden yararlanmak istiyorum; çünkü benim de kendime göre düşüncelerim var. Buraya da onun için geldim sayılır zaten.

Mitroska'ya bel i etmek istemiyorum; sen de bakma ona. Buradan çıktığımız zaman pe1 simizden kosacak, istediğim şeyi söyleyecektir bana... Simdi su odaya geçelim Vanya.

Garsona döndü :

Ne istedigimi bilirsin tabiE Stepan.

Bilirim,

Getirecek misin?

Elbette efendim.

Hadi bakalim. Otur Vanya. Niçin öyle bakiyorsun yüzüme? Farkındayim,gözlerini ayirmiyorsun benden. Sasiyor musun? Sasma. Insanin basina her sey gelir hayatta... çocuklugundaözel ikle beraberceCornelius Nepos'u ezberledigimiz günlerdeaklinin ucundan geçmeyen seyler gelir basina... Bak Vanya, suna inan: gerçi yolunu kaybetti Maslobojev, ama yüregi o zamanki gibi temizdir gene; sadece kosul ar degisti. Yüzüm kara olmasına karadir, ama herkesinki de en az benimki kadar karadir. Doktor olmak istedim, Rus dili öğretmenligine adayligimi koydum, Gogol üzerine bilimsel bir yazi dösendim, altin arayiciligi yapacak oldum, evlenmeye kalkistim... bir yuvasi olsun kim istemez, evim tamtakir oldugu halde razi oldu kiz. Düğün günü giymek için bir çift kundura ödünç aldım birisinden;benimkilerin dibi çikali bir buçuk yıl oluyordu çünkü... Sonunda evlenme isimiz suya düstü. O bir öğretmenle evlendi, ben de büroda çalismaya basladim. Büro dedimse öyle vizir vizir isleyen, büyük bir yer gelmesin aklina... Isler degismisti artik. Yil ar geçti aradan, çalismadan bol bol para kazanıyorum:rüsvet alıyor, gerçekleri savunuyorum.Koyuna karsi kurt, kurda karsi koyunum.Kendime göre 160

prensipierim var: söz gelimi, bir çiçekle bahar olmayacagina inanir, isimi ona göre tutarim. Daha çok kisisel, ayak takimi isi benimki... anliyorsun ya?

Detektif falan misin?

Yo... detektif sayilmam pek. Ama bir bakima resmE bir is sayilir, ama daha çok gönül ü çalisirim.

Anlayacagin, votkaiçerim Vanya.Votka yerine aklimi içmedigim için de gelecegimi biliyorum. Isim bitti benim artik, arabi istedigim kadar ov, beyaz olur mu hiç! Bir sey söyleyecegim sana Vanya: içimde dürüst bir yan kalmamis olsaydi gelmezdim yanina. Haklisin, çok gördüm seni, yanina gelmek istedim, ama cesaret edemedim, sonraya birakiyordum hep. Senin dengin degilim ben.

Sarhos oldugum için senden kaçmadigimi dogru söyledin. Birakalim beni artik. Senden söz edelim biraz. Okudum canim, ben de okudum! ilk yapitini, diyorum sevgili dostum. Okuyunca az kaldı dürüst bir insan oluveriyordum! Az kalmisti, ama vaz geçtim, namussuz olarak kalmayi yegledim. Iste böyle...

Uzun uzun anlatti. İçki gittikçe daha çok vuruyordu basina. Duygulanmisti, ha agladi ha aglayacakti. Maslobojev öteden beri hos, ama içten pazarlikli, kurnaz, uyanik, anasinin gözü bir çocuktu. Ama aslinda temiz yürekliydi. Yolunu yitirmis bir insan... Rus toplumunda böyleleri çoktur.

Genel ikle, büyük yetenekleri olan kimselerdir bunlar; ama akintiya kapilmislardir bir kere; üstelik, bazi yönleri zayıf oldugundan bile bile, vicdanlarinin gösterdiginin tam tersini yaparlar; göz göre göre sürüklenirler uçuruma. Maslobojev üstelik bir de içkiye vermisti kendini.

Simdi bir sey daha söyleyecegim sana, diye devam ediyordu. Ününün yildirim hizıyla her yana nasıl yayildigini duydum; sonra seninle ilgili bir çok elestiri yazisi okudum(okudum ya; artik hiç bir sey okumadi

161

gimi mi saniyordun); aradan bir zaman geçince sokakta gördüm seni, ayaginda eski bir potin vardi, sapkan burus burustu; çok sey anlatti bana senin, bu durumun. Simdi dergilere mi yaziyorsun?

Evet Maslobojev.

Hamal ik yapıyorsun yani.

Ona benzer bir sey.

Bak ne diyecegini kardesim: içmek daha iyi val ahi! Kafayi çekip kanepeme uzaniyorum(çok güzeldir kanepem, yaylan bile var), hayal ere birakiyorum kendimi. Söz gelimi Homer, ya da Dante, Barbaros oldugumu düşünüyorum. Oysa sen Dante ya da Barbaros oldugunu hayal edemezsin; çünkü bir kere, kendin bir seyler olmak istiyorsun; sonra, yasaktır sana böyle düşünceler, bir hamalsin çünkü. Benim hayal erim var, seninse gerçeklerin. Bak Vanya, açıkça, kardeşçe bir sey söyleyecegim sana, dinle beni (dinlemezsene çok gücenirim), paraya ihtiyacin var mi? Bol param var. Burusturma yüzünü öyle. Kabul et verecegim parayi, seni çalıştıran o yayincılara ne kadar borcun varsa hepsini ver, kes onlarla hesabini, seni bir yıl bakacak parayi vereyim sana, otur büyük bir roman yaz! Ne dersin?

Bak Maslobojev! Bu kardeşçe düşünce için minnettarini sana, ama simdi bir cevap veremem...

sebebini de söyleyemeyecegim, anlatması uzun sürer. Birtakim durumlar var. Ama söz veriyorum, sonra her sey anlatacagim sana. Teklifine çok çok tesekkürler. Sana ugrayacagim, söz veriyorum, sik sik ugrayacagim hem. Benimle açık, içtenlikle konustun, ben de, benden daha tecrübeli oldugunu sandigim bir konuda akil danisacagim sana.

Smith'le torununun hikayesini, pastaneden baslaya

EzilenlerP : 11162

rak sonuna kadar anlattim ona. Ben anlatirken, gözlerinde olayi biliyormus gibi bir ifadenin dikkatimi çekmesi sasirtmisti beni. Kuskumu açtim ona.

Hayir, dedi, ama Smith adında bir ihtiyarin pastanede öldüğünü duymustum. Ama madam Bubnova'yla ilgili bazı seyler biliyorum. İki ay önce rüsvet almistim ondan. Je prends mon bien ou je le trouve... (1) Moliere'e bir bu bakımdan benzerim. Gerçi yüz ruble almistim ondan ya, daha o gün kendi kendime, cadalozdan bes yüz ruble almaya karar vermistim. Ne Al ahin belasidir!

Karanlık işlerle uğrasiyor. Hele bazan öyle korkunç seyler yapıyor ki! Lütfen DonKisot sanma beni.

Belki benim payıma da bir seyler düşer diye ilgileniyorum; demin Sizobruhov'u görünce bunun için o kadar sevinmistim iste. Birisi getirdi buraya Sizobruhov'u, Siskodan baskasi olamaz bu.Siskonun ne

çesit islerle ugrastigim bildigim için... Neyse, onu da bir punduna getirip enselerim! Bu küçük kızın hikayesini öğrendigim iyi oldu; baska bir ipucu buldum simdi. Bazi özel isler de yapıyorum ben Vanya. ^{TM}yle kimselerle tanistim ki! Geçenlerde bir prensin kirli bir isini yakaladim... bir is ki sorma! Hiç kimse beklemezdi ondan bunu. istersen evli bir kadının marifetlerinden söz ederim sana? Sen gel bana Vanya, öyle seyler anlatacagim ki sana yazsan hiç kimse inanmaz....

Bir önseziyle sözünü kestim :

Soyadi neydi o prensin?

Ne yapacaksın? Valkonski.

Pyotr Valkonski mi?

Evet. Tanıyor musun onu ?

Uzaktan.

(1)Moliere'nin çok kul andigi bir söz : "Elimegeçen fırsatı kaçırmam."

163

Kalkarak,

Bu Prensle ilgili bazi seyler öğrenmek için birkaç kere geleceğim sana Maslobojev, dedim. Çok meraklandirdin beni.

Hay hay dostum, istedigın zaman buyur. Masal anlatmasını severim ama her şeyın bir sinin var. .

anlarsın ya! Yoksa kredimizi, itibarımıziticarCE itibarımızı yanıkaybederiz.

Sinin asmayız biz de. Heyecanlanmıstım. Kaçmadı gözünden bu.

Simdi sana anlattığım hikayeye ne dersin? diye sordum. Bir şey düşündüm mü?

Anlattığın hikaye mi? Bir dakika bekle, hesabi verip geliyorum.

Büfeye gitti, orada tesadüfenmiş gibi, herkesin senli benli bir tavırla Mitroska dedigi kaftanlı delikanlıyla yan yana geldi. Maslobojev onunla, bana söylediğinden biraz daha yakın dosttu gibime geldi. Hiç değilse, ilk kez konusmadıkları bel iydi. Gösterisli bir delikanlıydi Mitroska.

Kaftaniyla, kırmızı ipek gömleğiyle, güzel yüz çizgileriyle; gençlik, cesaret dolu siyah gözleriyle dikkati hemen üzerine çekiyordu. Hareketlerinde yapmacık bir kabadayılık vardı; ama simdi basi pek kalabalıkmış, önemli işlerle ugrasiyormuş gibi bir tavir takınmaya çalıştığı bel iydi. Maslobojev yanına dönünce,

Vanya, dedi, bu aksam üstü saat yedide ugra bana, belki bir seyler söylerim sana. Görüyorsun ya,

yalniz basima bir ise yaramiyorum. Eskiden yariyordum,ama geçti artik benden,islerden uzaklastim,içkiye verdim kendimi. Ama eski ahbaplarim var; onlardan bazi seyler öğrenebilirim.

Bu alanda usta olan kimseleresorarim. Gerçi bos bir zamanimda, yani ayikken ben de bir seyler yaparim... tabiE gene tanidiklarin yardimiyla...Isin asliniöğreniriz... Neyse,simdilik bu kadar yeter!
.Iste164

sana adresim: Sestilavoçnaya... Artik bogazim kurudu Vanya. Birkaç kadeh yuvarlayip dogru eve gidecegim. Söyle bir uzanayim. Gelirsen Aleksandra Semyonovna'yla tanistiririm seni; zaman olursa siirden falan söz ederiz.

Ya Prensten?

Ondan da.

Gelirim belki, geleceğim, geleceğim...

VI

Anna Andreyevna sabirsizlikle bekliyordu beni. Dün aksam Natasa'nin mektubu üzerine söylediklerim son derece meraklandirmisti onu; çok daha erken, saat onda bekliyormus beni.

TMgleyin saat ikide geldigim zaman zaval i kadin sabirsizlikten kivraniyordu. Üstelik, dünden beri içini dolduran yeni umutlarından, Nikolay Sergeiç'tendün aksamdan beri hastalanmis, ama ona karsi çok iyi davraniyormussöz etmek istiyordu bana. Oldukça soguk karsiladi beni, "Niçin geldin?

Her gün ne diye damlarsin buraya?" der gibi bir ilgisizlik vardi davranislarinda. Geç geldim diye kizmisti. Ama acelem vardi benim; kisaca dün aksam Natasa'nin evinde olanlari anlattim. Prens ziyaretini, Natasa'ya yaptigi teklifi duyunca kadincagizin yüzü güldü birden. O andaki sevincini anlatamam: kendini kaybetti, haç çıkardi, agladi, tasvirin önünde yerlere kadar egildi, boynuma atildi; hemen Nikolay Sergeiç'e kosup mutlu haberi vermek istedi.

Ugradigi hakaretler, küçük düşürülmeler hasta. etti onu. Natasa'nin gururunun kurtuldugunu öğrenince her seyi unutacaktır.

Zor vazgeçirdim onu. Zaval i kadincagiz yirmi bes yili

165

beraber yasadigi kocasini hala tanimamisti. Benimle hemen Natasa'ya gelmek de istedi. Bu hareketinin Nikolay Sergeiç'i kizdiracagini, isleri berbat edecegini anlattim. Sonunda yatisti, ama gereksiz sorularla uzun süre oyaladi beni, habire konustu. "Bu kadar sevinçliyken dört duvar arasinda bir basima mi kalayim?" diyordu. Natasa'nin beni sabirsizlikle bekledigini söyleyerek nihayet izin kopardim ondan. Kadincagiz pespese birkaç kere kutsadi beni, Natasa'ya en iyi dileklerini iletmemi söyledi; önemli bir sey olmazsa aksam muhakkak ona ugramami tembihlediginde, bu istegini kesinlikle reddedince aglamakli oldu. Bu gelismde Nikolay Sergeiç'i görmedim: bütün gece bas agrisindan, atesten sizlanmis, simdi odasinda uyuyordu.

Natasa da sabirsizlikle bekliyordu beni. İçeri girdigimde her zamanki gibi kol arini önünde kavusturmus, odanın içinde dalgın dalgın dolasiyordu. Simdi bile onu düşündüğüm zamanlar fakir odasında yalnız, terk edilmiş, bekleyen, kol arini göğsünün üzerinde kavusturmus, bası önünde, odanın içinde gayesiz, bir aşağı bir yukarı dolasirken gelir gözlerimin önüne.

Dolasmaına devam ederek alçak sesle, niçin bu kadar geç kaldigimi sordu. Basımdan geçenleri kısaca anlattım; ama dinlemiyordu beni sanki. Büyük bir endisesi olduğu beliydi.

Ne var ne yok? diye sordum.

Hiç, dedi.

Ama ses tonundan bir seylerin olduğunu, beni sabirsizlikle bunu anlatmak için beklediğini anlamıştım. Ama her zaman olduğu gibi şimdi değil, ben gitmeye hazırlanırken anlatacaktı.

Adetiydi bu. Alışmıştım ben de, bekliyordum.

Dün aksamki olaydan söz etmeye başladık. Yaslı Prensın ikimiz üzerinde de aynı izlenimi bırakmış olma 166

si sasırtmıstı beni: Natasa da hiç hoslanmamıstı ondan; hele şimdi dünkünden daha çok nefret ediyordu. Dünkü ziyaretini enine boyuna konuşmamızdan sonra Natasa birden, Bak sana bir şey söyleyeyim Vanya, dedi, denemisimdir: birisinden başlangıçta hoslanmazsam, bu, ondan sonra hoslanacağıma delildir. Her zaman öyle olmuştur.

insal ah Natasa. Her şeyi düşündüm tasındım, sonunda su karara vardım: Prens ne kadar kötü niyetli olursa olsun, evlenmenize karşı durmayacaktır.

Natasa odanın ortasında durdu, gözlerimin içine soğuk soğuk baktı. Yüzü değişmişti; dudakları bile hafiften titriyordu. Gururlu bir saskinlikle,

Böyle bir durumda nasıl kurnazlık edebilir... yalan söyler? diye sordu.

Aceleyle doğruladım onu :

Haklısın, haklısın!

Yalan söylemiyordu her halde. Bence olamaz böyle bir şey. Kurnazlık etmesi için bir sebep yok ortada. Hem benimle bu derece eğlenmesi için çok değersiz olmalıyım gözünde... Bir insani bu kadar küçümsemek olur mu?

Doğru! dedim.

Ama içimden söyle düşünüyordum: "Zaval i yavrum, hep aklında bu galiba, belki benden bile çok kusu ediyorsun."

Ah, dedi, bir an önce dönmesini öyle istiyorum ki! Geç saatlere kadar oturacaktım burada, artık o zaman... Her şeyi yüz üstü bırakıp gittiğine göre çok önemli bir iş olsa gerek. Bir şeyler duymadın mı bu konuda Vanya?

Hayır. Ne işi olduğunu Tanrı bilir. Para pesindedir hep. Burada bir yer almaya hazırlandığını duydum. İsten anlamayız biz, Natasa.

167

™yle. Alyosa, dün akşam bir mektup aldığını söylüyordu.

Bir haberdir. Alyosa geldi mi?

Geldi.

Erken mi?

Saat on ikide: sabahları geç kalkar zaten. Biraz oturdu. Katerina Fyodorovna'nın yanına yol adım onu. Baska türlü olmaz Vanya.

Kendi istemiyor muydu ?

Hayır...

Natasa bir şey daha söylemek istedi, ama vazgeçti. Yüzüne bakıyor, bekliyordum. Üzgündü. Bir şeyler soracaktım, ama kendisine soru sorulmasını sevmediği için sustum.

Sonunda, dudaklarını hafifçe bükerek,

Çok tuhaf bir çocuk bu Alyosa, dedi. Sanki yüzüme bakmamaya çalışıyordu.

Neden? Bir şey mi oldu?

Yoo, bir şey olmadı; hatta bana karşı sevimliydi... Yalnız...

Bütün üzüntüsü, endişeleri bitti artık, dedim.

Natasa uzun uzun baktı gözlerimin içine. Belki söyle cevap vermek istiyordu: "Eskiden de pek üzüldüğüm, endişelendiğim yoktu zaten"; ama benim söylediğim de aynı anlama geldiğini sezince yüzünü eksitti.

Ama hemen neseli, sevimli tavrını takindi gene. Pek uysaldı nedense. Bir saatten fazla oturdum.

Çok endişeliydi. Prensen korkuyordu. Bazı sorularından, dün akşamki ziyaretinden sonra Prensin buradan nasıl bir izlenimle ayrıldığını bilmeyi çok istediğini anlamıştım. Girebilmiş miydi gözüne?

Sevincini biraz fazla bel i etmemiş miydi? Fazla mı çekingen davranmıştı? Yoksa gereğinden çabuk

mu indirmisti yelkenleri suya? Aklina kötü bir sey gelmis miydi Prensini? İçin için alay mi etmistti 168 onunla yoksa? Küçümsemis miydi onu?.. Bu düşünceler yanaklarim kipkirmizi yapmisti.

Kötü bir insanin senin için ne düşündüğü nasil oluyor da bu kadar ilgilendiriyor seni? dedim. Ne düşünürse düşünün!

Niçin kötü olsun?

Natasa vesveseliydi ya, temiz yürekli içtendi. Kuskulu olusu sagligindan geliyordu. Magrurdu, ama onunki soylu bir gururdu; herkesten üstün gördüğü bir insanin onunla alay etmesine dayanamazdi. Asagilik bir insanin onu küçümsemesine ise küçümsemeyle karsilik verirdi. Ama kutsal saydigi bir seyle alay edilincealay eden nasil bir insan olursa olsunüyüregi sizlardi, Irade zayifligindan degildi bu. Dünyayi tanimamasi, insanlara alisik olmamasi, içe kapanikligiydi bunun nedeni. Dis dünyayla hemen hiç iliskisi olmamisti. Ona belki de babasindan geçmis, son derece iyi yürekli, temiz ruhlu insanlara vergi bir özel igi daha vardi: karsisindaki insani oldugundan daha iyi görmek için adeta zorlardi kendini; iyi yanlarini gözünde büyütürdü. Böyle insanlarin sonra hayal kirikligina ugramalari kötü olur... hele kabahatin kendilerinde oldugunu sezinlerlerse istiraplarini daha da artar. "Niçin verebileceklerinden çok sey bekledim onlardan?" diye kara kara düşünürler. Bu çeşit insanlar sik sik ugrarlar böyle hayal kirikligina. Köşelerine çekilip insanlardan uzaklaşmaları en iyisidir. Dikkat ettim, köşelerini o kadar severler ki, zamanla yabanilesirler orada.

Ne var ki, Natasa çok hakarete ugramis, kara günler geçirmisti. Yarali bir insandi o artik, bu bakimdan, sözlerimde onu yeren yanlar varsa suç onun degildi.

Acelem vardi, gitmek için kalktim. Gitmeye hazirlandigimi görüncegeldigimden beri bana karsi hiç yakinlik göstermedigi, hatta her zamankinden daha bir so

169

guk davrandigi haldeaz kaldi aglayacakti. Sevgiyle öptü beni, gözlerimin içine uzun uzun bakti.

Beni dinle, dedi, bugün Alyosa pek tuhafti, öyle ki sastim. Çok neseli, mutluydu, ama pek zipir, yilisik bir hali vardi, aynanin karsisinda kiritti durdu. Eski çekingenligi yoktu... Üstelik çok az oturdu. Düşün bir kere, bir kutu seker getirmis bana.

Seker mi? İyi ya, yerinde, içten bir davranis. Dogrusu ikiniz de pek ömürsünüz! Simdi de birbirinizin yüzünden gizli duygularinizi anlamaya çalışiyorsunuz(oysa bir sey de anladiginiz yok!) Alyosa'ya kizilmaz bunun için. Eskisi gibi neseli, uçandır... Ya sen, ya sen Natasa!

Natasa ses tonunu degistirip, Alyosa'dan yakinmak ya da önemli bir konuda ne düşündüğümü

sormak için yanima geldigindehatirlarim . gülümseyerek, içini rahatlatacak bir seyler söyleyeyim diye yalvarir gibi bakardi gözlerimin içine. Ama gene hatirlarim, böyle anlarda elimde olmadan sert bir tavir takinirdim hemen, onu payliyormus gibi konusmaya baslardim. İyi de olurdu hani.

Sertligim, ciddî tavrım bir üstünlük saglardi bana; bilindiği gibi, insanlar bazan azarlanmaya, paylanmaya büyük bir ihtiyaç duyarlar içlerinde. Natasa böyle zamanlarda çoğunlukla avunmuş, rahatlamış ayrılırdı yanımdan.

Bir eli omuzumda, ötekiyle elimi sikiyor, gözlerimin içine bakarak gülümsüyordu.

Hayır, sana bir şey söyleyeyim mi Vanya, diye devam etti, biraz az duygulanmış gibi geldi bana...

Üstünde pek marî (1) hali vardı... hani evleneli on yıl olduğu halde karısına hala kibar davranan kocalar vardır....

(1)Koca (Fransızca)'. 170

Öok erken değil mi henüz?.. Gülüyor, yerinde duramıyordu, ama gene de eski hali yoktu...

Katerina Fyodorovna'nin yanına gitmek için pek acele ediyordu... Bir şey söylerken dinlemiyordu beni, ya dakıbarlar takimina özgü onu bir türlü vazgeçiremediğim o kötü alışkanlığıyla baska bir şeyden açıyordu. Anlayacağın, her zamankinden değişti... hatta soguktu sanki... Neler saçmalıyorum ben de! Sizlanmaya başladım mi susmam artık! Ah Vanya, ne bencil, ne yetinmek bilmez insanlarız bizler! Anlıyorum! Karsimizdakinin yüzünde en küçük bir değişiklik affedenleyiz, ama niçin olmuştur bu değişiklik, orasını düşünmeyiz! Demin sitem etmekte haklıydın bana Vanya!

Bütün kabahat bende! Kendi kendime üzüntü yaratıyor, sonra da ah vah ediyorum... Tesekkür ederim Vanya, içimi rahatlattın. Ah, ne olur bugün gelse gene! Nerde! Darılmıstır belki de!

Hayretle,

Kavga mi ettiniz yoksa? diye haykirdim.

Yok canım! Biraz üzgündüm, o da neseliyken birden düşüncelere daldı, giderken de biraz soguk vedalasti benimle gibime geldi. Neyse, çağirtirim onu... Sen de gel aksama Vanya.

Olur, isimi bitirebilirimsem tabî.

Ne işi bu ?

Dert aldım basıma! Ama gelebileceğimi sanıyorum.

VII

Saat tam yedide Masloboyev'deydim. Sestilavoçnaya'da küçük bir evin üç odalı, kasvetli, ama iyi döseli bir dairesinde oturuyordu. Ama asiri bir derbederlik çarpi 171

yordu göze. Öok sade, ama hoş giyimli, tertemiz, gözlerinin içi gülen, on dokuz yaşlarında bir kız açtı bana kapıyı. Masloboyev'in beni tanistiracağını söylediği Aleksandra Semyonovna'nin bu genç

kız olduğunu hemen anlamıstım. Adımı sordu; söyleyince, Masloboyev'in beni beklediğini, ama şimdi

odasında uyduğunu söyledi, fakat gene de oraya götürdü beni. Masloboyev son derece güzel, yumuşak bu koltuğa uzanmış, pis paltosunu üzerine örtmüştü, eski bir deri yastığı basının altına almış, uyuyordu. Uykusu çok hafifmiş; içeri girdiğimizde hemen seslendi bana, A!Sen miydin? Bekliyordum. Şimdi seni görüyordum düşümden, sözde gelmissin, beni uyandırmaya çalışıyordun. Vakit tamam demek. Gidelim.

Nereye gideceğiz?

O kadına.

Hangi kadına? Niçin?

Madam Bubnova'ya baskın yapacağız. Aleksandra Semyonovna'ya döndü; parmak uçlarını birleştirip öperek devam etti :

Ne dilberdir bilsen!

Aleksandra Semyonovna, onun bu haline biraz kızması gerekirmiş gibi bir tavırla, . Baslama gene! diye çıkıştı.

Tanımıyorsunuz değil mi Vanya? Tanıtırayım: Aleksandra Semyonovna, edebiyat generalini sana tanıtırayım. İsteyen, yılda ancak bir kere görebilir onu, başka zamanlar parayla...

Buldun aptalı, eğlen bakalım. Sözlerine kulak asmayın lütfen, hep alay eder benimle böyle. Niçin general

oluyormusunuz?

Bu general başka general. Siz de beyefendi, aptal sanmayın bizi lütfen, görüldüğümüz kadar akılsız değilizdir.172

Bakmayın ona siz! Kibar insanların yanında hep böyle rezil eder beni utanmaz! Bir kerecik tiyatroya götürse bari.

Evinizde birseyi sevecektinizAleksandrovna Semyonovna... Unutmadınız ya neyi seveceğinizi?

Adını unuttunuz mu? Hani söylemiştim size.

Unutmadım tabii. Saçma bir şey.

Peki söyleyin bakalım, neydi?

Konuştüğümüzün yanında rezil mi olacağım! Kötü bir anlamı vardır belki. Söylersem dilini kurusun.

™yleyse unuttunuz demektir.

Hiç de unutmamdim.Söylüyorum iste: Penatları!(1) Penatlarımızı sevecekmisim!.. Penat diye bir şey yoktur belki de. Hem ne diye sevmeliyim onları ? Her zaman saçmalar iste böyle!

Ama madam Bubnova'nin evinde...

Bubnova'nin da senin de caniniz çıksın!

Aleksandra Semyonovna öfkeyle kosarak çıktı odadan.

Hadiartık,gidelim! Al ahaismarladık Aleksandra Semyonovna!

€iktik.

TMnce su arabaya binelim, Vanya. Ha söyle. Senden ayrıldıktan sonra bir şeyler daha öğrendim; hem tahmine dayanmıyor bu seferkiler,hepsi de gerçek.Senin arkandan birsaatdahakaldımVasilyevski'de. OSisko yok mu, o sisko... ne namussuz, ıgrenç, düzenbaz, çirkef herifin biridir! Sapık birtakim zevkleri vardır. Bubnova olacak karıda bu çeşit marifetleriyle ünsalmis. Geçen gün temiz bir aile kızı yüzünden az kalsin yakayı ele veriyormus. Su yetim kıza giydirdiği ipek entariler

(1)Eski Roma'lilarda evi koruyan tanrılar(E.A.)

173

(sabahleyin anlattın ya) aklıma takıldı; çünkü bir şeyler çalınmısti kulagıma. Senden ayrıldıktan sonra tesadüfen bazı şeyler öğrendim; sanırım hepsi de doğru. Kaç yaşında bu kız?

On üç sularında gösteriyor.

Boyuna bakılırsa daha küçük, değil mi? Kan gerektiği yerde on bir, gerektiği yerde de on bes diyecektir yasını. Zaval i kızın koruyucusu, arayıp soranı olmadığı için de...

Doğru mu bu?

Ne sanıyordun ya? Madam Bubnova acidigından yetini bir kızı yanına alacak kadınlardan değildir.

Sisko oraya dadandığına göre is tamamıdır. Bu sabah görüşmüşler. €enesi düşük Sizobruhov'a da evli bir dilber vaatmişler, yüksek rütbeli bir subay karısı. Sefih tüccar oğul ari böyle şeylere pek düşkün olurlar;il e rütbe isterler...Latin gramerindeki gibi, hatırlıyor musun:anlam, sözcüğün aldığı ekten önemlidir. Hala sarhosum galiba. Bubnova'nin o kadar cesareti yoktur. Polisi de uyutmak istiyor; avucunu yalar! Gidip ödünü patlatacağım, bilir beni, eski yaptıklarından hatırlar... İste böyle, anlarsın ya?

Sasırmıstım. Bütün bu duyduklarım al ak bul ak etmişti beni. Geç kalacağız d€Eye korkuyor, habire arabacıyı sikistiriyordum. Masloboyev,

Korkma, tedbirimizi aldık, diyordu. Mitroska orada. Sizobruhov paradan olacak, sisko namussuzu da sopa yiyecek. TMyle kararlaştırdık. Bubnova da benim payıma düstü... Ona dersini ben vereceğim...

Gelip lokantanin önünde durduk, ama Mitroska denen adam yoktu görünürlerde. Arabacıya bizi lokantanin önünde beklemesini söyleyip Bubnova'nin evine yol andik. Mitroska dış kapının yanında bizi bekliyordu. Evin pencerelerinde ışık vardı; Sizobruhov'un sarhos 174

kahkahaları çinlatiyordu her yanı. Mitroska,

On beş dakikadan beri içerdelere, dedi, tam zamanında geldiniz.

Nasıl gireceğiz içeri? dedim. Maslobojev :

Konuk gibi. Beni de Mitroska'yi da tanıyor. Gerçi kapıyı bacayı kilitlemişlerdir ya, bize açarlar.

Avlu kapısını hafifçe tıklattı. Kapıcı açtı, Mitroska'ya göz kırptı. Sessizce girdik. İçerdekilerin bir şeyden haberi yoktu. Kapıcı merdivenden çıkardı bizi, kapıyı çaldı. İçerden seslendiler; yalnız olduğunu, "bir ışık için" geldiğini söyledi. Açıldı kapı, hep birden girdik. Kapıcı saklandı. Elinde kandil e hole çıkan sarhos, üstü başı perisan Bubnova,

Kimsiniz siz? diye sordu. Maslobojev,

Kim mi? dedi. Nasıl olur Anna Trifonovna, değerli konuklarınızı tanımadınız mı? Bizden başka kim olabilir?.. Filip Filipič.

Ah, siz miydiniz Filip Filipič! Değerli konuklarım... Hangi rüzgar attı böyle... şey... bu yandan buyrun.

Kadın saskına dönmüştü.

Orada ne var canım? Bölmenin arkasına mi alacaksınız bizi? Olmaz, daha iyi bir yerde ağırlamalısınız bizi. Soğuk bir şey içeceğiz. Maser'ler (1) yok mu?

Bubnova birden topladı kendini.

Böyle değerli konuklar için yoktan var ederim r €in'den getirtirim.

TMnce sunu sorayım Anna Trifonovna'cığım: Sizobruhov burada mı?

(1)Mach, re(Fransızca) : Cicim.,

175

Bu... burada.

€ok iyi, onu arıyordum da... Bana haber vermeden alem yapıyor demek namussuz?

Sizi unuttuğunu sanmanı Filip Filipič. Hep birisini bekliyordu, sizsiniz belki de beklediği.

Maslobojev kapıyı itti, sardunya saksıları dizili iki penceresi olan, küçük bir odaya girdik. Odada

hasir sandalyeler, igrenç bir piyano vardı; her sey gerektiği gibiydi... Ama biz daha holde konusurken Mitroska ortadan kaybolmustu. Sonra öğrendim, içeri girmemisti bile, kapinin arkasinda beklemisti. Sabahleyin Bubnova'nin omuzu üzerinden bakan yüzü boyalı, perisan kilikli kadın dostuydu, kapiyi o açmisti.

Sizobrühov yuvarlak, beyaz örtülü masanın yanındaki maun taklidi, bir kanapede oturuyordu.

Masanin üzerinde iki sise sarap, ucuz cinsinden bir sise rom, ayrıca seker, baharatlı börek, findik fistic dolu tabaklar vardı. Sizobrühov'un karsisinda yüzü çiçek bozugu, siyah tafta bir entari giymis, bakir bilezik, igneler takmis, kirklik, igrenç bir yaratik oturuyordu. Üst subay karisi dedikleri bu olmalıydı; tabiE subay karisi olduğu yalandı. Sizobrühov sarhostu; pek mutlu görünüyordu.

Sisko arkadası yoktu odada.

Maslobojev olanca sesiyle,

Kal eslik bu! diye gürlledi. Bir de Düsso'ya(1) davet edersin adamı!

Sizobrühov bizi karsilamak için mutlu bir yüzle yerinden doğrularak, Bu ne sürpriz Filip Filipiç! dedi.

içiyor musun ?

Kusura bakmayın.

(1)O zamanlar Petersburg'un en lüks lokantası (E.A.).176

TMzür dilemeyi bırak da konuklarını masaya buyur et. Seninle oturup eğlenmeye geldik. Bir arkadaşımı da getirdim!

Maslobojev "arkadaşım" derken beni göstermisti.

Tanistigimize sevindim efendim... TMksürdü Sizobrühov, Maslobojev, Sarap diye bunu mu içiyorsunuz? dedi. Eksi lahana tursusuna benziyor.

Estagfurul ah.

Demek ki Düsso'nun kapisindan içeri adım atamazsin sen; bir de tutmuş, beni davet ediyorsun!

Karsida oturan kokona söze karisti :

Paris'te bulduğundan söz ediyordu demin, yalandı hepsi anlaşılan!

Kusura bakmayın ama Fedosya Titisna, buldum Paris'te.

Senin gibi köylünün ne işi var Paris'te.

Gittim iste. Karp Vasilyeviç'le neler yaptık orada! Tanırsınız değil mi Karp Vasilyeviç'i?

Bana ne senin Karp Vasilyeviç'inden?

TMyle iste... Politika bu. Bir gece madam Joubert adındaki kadının evinde bir İngiliz trüma'si (1) da kirmistik.

Ne kirdiniz ne?

Trüma. Hani duvarda tavandan dösemeye kadar uzanan aynalar oluyor ya, onlardan iste. Karp Vasilyeviç zil zurna sarhos olmuştur, madam Joubert'le Rusça konuşmaya başlamasın mı bir ara...

Tam trümanın yanındaydılar. Dirseğini aynaya dayadı birden. Joubert kari bağırıyordu (kendi dilinde tabi(Ç)): "Trüma yedi yüz franktır (frank dedikleri bizim yirmi beslik değerinde bir pa (1) Trumeau : İki pencere arasına duvara konulan boy aynası.

177

fadır), kiracaksın!" Karp Vasilyeviç siritarak bana bakıyordu. Kargi kanepede oturuyordum; yanımda da bir dilber... ama bunun gibi suratsız değildi, süslü püslü, güzel bir parçaydı... Karp Vasilyeviç bağırıyordu bana karsidan: "Stepan Terentiç, hey Stepan Terentiç! Yarı yarıya var misin?" "Varım" deyince yumrugunu trümanın ortasına indirdiği gibi sangir!.. Koca ayna tuzla buz oldu. Joubert kari "Haydut herif, burasını ne sandın sen!" diye bağırarak üzerine saldırdı. Gene kendi dilinde konuşuyordu tabi(Ç). Karp Vasilyeviç "Al su parayı, ne istersem yaparım ben", dedi, çıkarıp bes yüz el i frank saydı kadına. El isini pazarlıkla düstüler.

Tam bu anda, bizim bulduğumuz odadan iki üç kapı ötede bir yerden korkunç bir çiglik duyuldu.

İrkildim, ben de bir çiglik attım. Helena'nin sesiydi bu. Yüregimi hoplatan bu acikli çigligin pesinden bağrismalar, küfürler duyuldu; gürültüler oldu, samar sesleri evin içini çinlattı. Mitroska görevini yapıyordu galiba. Birden ardına kadar açıldı kapı, Helena perisan bir durumda daldı içeri. Üzerinde paramparça olmuş, beyaz ipek bir entari vardı; saçı basi karmakarışıktı. Kapının tam karsısında, ayakta duruyordum. Doğru bana kostu, kucakladı. Herkes ayaga fırlamış, odanın içi ana baba gününe dönmüştü. Helena'nin arkasından Mitroska gözüktü kapıda. Sisko düşmanını iyice hirpalamış, saçından sürüyerek getirmisti. Odanın içine fırlattı onu. Sonra gülümseyerek, İste! dedi. Alın!

Maslobojev sakın bir tavırla yanıma geldi, omuzuma dokunarak, Şimdi beni dinle, dedi, kızı al, disarda bekleyen arabaya binip senin eve götür. Burda sana göre is kalmadı artık. Yarın da geri kalan işleri tamamlarız.

EzilenlerF : 12178

Söylediğini hemen yaptım. Helena'yi, kolundan tuttuğum gibi, bu çirkef kuyusundan çıkardım.

Arkamızdan neler oldu bilmiyorum. Durdurmaya kalkışan olmadı bizi: ev sahibesi sakin bir durumdaydı. Her şey o kadar çabuk olup bitmişti ki, kendini toparlamaya fırsat bulamadan çıkmistik. Arabacı bekliyordu bizi; yirmi dakika sonra benim evdeydik.

Helena yan baygın bir durumdaydı. Entarisinin düğmelerini çözüp çıplak bedenine su serptikten sonra kanepeye yatırdım. Atesi çıkmıyordu, sayıklıyordu. Solgun yüzüne, kani çekilmiş dudaklarına; kabartılmış, yana taranmış karmakarışık saçlarına, süsüne, entarisinin surasında burasında kalmış pembe fiyonglarına uzun uzun baktım... kızcağızın sapık niyetler için kul anılmak istendiğinden kuskun kalmamıyordu artık. Zaval i! Gittikçe kötüleşiyordu durumu. Bir an ayrılmıyordum yanından; Natasa'ya gitmekten de vazgeçtim. Helena arada bir uzun kirpiklerini kaldırıyor, tanımaya çalışıyor gibi yüzüme uzun uzun bakıyordu. Çok geç, saat gecenin ikisinde uyuyabildi ancak. Ben de yerde uyuyakalmışım...

VIII

Sabahleyin çok erken uyandım. Sabaha kadar hemen her yarım saatte bir uyanmış, zaval i konugumun yanına yaklaşıp, soluk almasını dikkatle dinlemiştim. Atesi vardı, sayıklıyordu. Ama sabaha doğru deliksiz bir uykuya daldı. "Bu iyiye işaret" diye geçirdim içimden. Sabahleyin kalkınca, zaval i uyanmadan gidip bir doktor çağırma kararı verdim. İyi yürekli, bekar, yaşlı bir doktor tanıyordum. Ben beni bildim bileli Vladimir köprüsü yakınında bir evde Alman hizmetçisiyle beraber otu

179

rudu. Doğru ona kostüm. Saat onda geleceğine söz verdi. Saat sekizdi daha. Dönüştür Maslobojev'e ugramayı çok istedim, ama vazgeçtim: çünkü yorgunlukla hala uyuyordu belki; sonra Helena uyanabilir, benim evimde yalnız olduğunu anlayınca korkabilirdi. Hasta hasta, buraya nasıl, ne zaman geldiğini unutmus olabilirdi.

Tam ben odaya girerken uyandı. Yanına gittim, alçak sesle, kendisini nasıl hissettiğini sordum.

Cevap i vermedi, ama anlamlı, siyah gözleriyle uzun uzun baktı yüzüme. Bakışından onun her şeyi anladığını, suyunun I yerinde olduğunu sezindim. Soruma cevap vermeyisi l belki de her zamanki huyundandı. Dün de evvelsi gün debazi sorularına cevap vermemiş, saskinlik, garip bir merak, anlaşılmazlıkla, gurur dolu, inatçı bakışını gözleri l min içine dikmişti. Şimdi de bir sogukluk, bir kuskun vardı bakışında. Atesi var mı diye bakmak için elimi alnına koyacak oldum, ama küçük eliyle sessizce itti kolunu, yüzünü duvara döndü. Rahatsız etmemek için çek kildim.

Büyük bir bakır çaydanlığım vardı. Semaver yerine j kul anıyordum onu, içinde su da kaynattığım oluyordu. Odunum vardı; kapıcı bir kerede bes günlük odunumu j birden getiriyordu. Sobayı yakıtım, gidip su aldım, çaydanlığı koydum. Çay takımlarımı masaya yerleştirdim. Helena dönmüş, merakla beni izliyordu. Bir şey isteyip istemediğini sordum. Gene sirtim döndü, cevap vermedi.

"Niçin kızıyor bana acaba? diye düşünüyordum. Ne tuhaf bir kız!"

Bizim yaşlı doktor, söylediği gibi tam saat onda geldi. Almanlara vergi o asiri dikkatle iyice bir muayene etti Helena'yi; tehlikeli bir durumun olmadığını, hastanın sadece üsüttüğünü söyleyerek ümit verdi bana. Sonra, "Hastanın başka, devamlı bir hastalığının daha ol 180

düğünü sanıyorum, diye devam etti, kalp atışları pek düzensiz. Bunun için özel bir muayeneden geçirilmesi gerekmektedir. Şimdilik bir tehlike söz konusu değildir hasta için". Gerekli olduğundan

degil de, daha çok adet yerini bulsun diye bir surupla birkaç toz yazdı ona; hemen arkasından sorguya çekti beni: "Neniz oluyor sizin bu kız? Ne işi var evinizde?" Bir yandan da odanın içinde merakla göz gezdiriyordu. Eneşi çok düşüktü.

Helena da sasırtmıstı onu. Nabzına bakarken elini itmiş, dilini göstermek istememişti. Sorularına hiç cevap vermiyor, gözlerini kırpmadan boynundaki kocaman Stanislav nisanına bakıyordu. "Basi çok ağrıyor galiba, dedi ihtiyar, bakisi çok tuhaf" Helena'nın basından geçenleri ona anlatmayı gereksiz buldum, sadece hikayesinin uzun olduğunu söylemekle yetindim.

Giderken,

Bir şey olursa haber verin bana, dedi. Simdilik bir tehlike yok.

Aksama kadar Helena'nın yanından ayrılmamaya, hatta tamamen iyilesinceye kadar onu elimden geldigince yalnız bırakmamaya karar verdim. Ama Natasa'yla Anna Andreyevna'nın beni bosu bosuna beklememeleri için, hiç değilse Natasa'yi, bugün ona ugrayamayacağımdan mektupla haberdar etmeye karar verdim. Anna Andreyevna'ya yazamazdım. Natasa'nın hastalığını ona mektupla bildirmemden sonra, kendisine bir daha mektup yazmamı söylemişti. "Hem mektubunu görünce bizimki de surat asıyor, demisti. Zavalim mektupta ne yazdığını çok merak ediyor, ama sormayı yediremiyor gururuna. Bütün gün yüzünden düşen bin parça oluyor. Hem mektupların canımı siktikten başka bir şeye de yaramıyor ki. Üç beş satır karalayıp yol uyorsun.

Sorup her şeyi ayrıntısıyla öğrenmek istiyorum, ama yoksun". Bu yüzden yalnız Natasa'ya yazdım; ilaçları ismarlamak

181

için eczaneye gittigimde mektubu da postaya attım.

Bu arada Helena gene uyumustu. Uykuda hafiften inliyor, irkiliyordu. Doktor yanılmamıstı: basi çok ağrıyordu. Zaman zaman bağırarak uyanıyordu. Kendisine gösterdiğim ilgi ona ağır geliyormuş gibi bana tuhaf tuhaf bakıyordu. Doğrusunu söyleyeyim, çok üzüyordu beni bu.

Saat on birde Maslobojev geldi. Telaslı, sanki biraz dalgindi. Ancak bir dakika kaldı. Pek acele ediyordu. Odayı gözden geçirdikten sonra,

Vanya, dedi, evinin öyle ahim sahim olmadığını tahmin ediyordum, ama doğrusu seni böyle birsandığın içinde bulacağımı hiç düşünmemistim. ^{TM}yle ya, ev değil bir sandıktır bu. Hadi diyelim ki önemi yok bunun; işin en kötü yanı, baskalarının dertleriyle uğrasmaktan yazmaya zaman ayıramaman... Dün Bubnova'ya giderken arabada düşündüm bunu. Yaradılış yönünden de sosyal durum yönünden de kendileri doğru dürüst bir şey yapmadıkları halde baskalarına öğütveren insanlardım ben. Şimdi beni dinle: yarın ya da öbür gün uğrarım sana belki; ama sen pazar sabahı muhakkak gel bana. Sanırım o zamana kadar bu kız sorunu bir sonuca bağlanır. Bu kez ciddi konuşacağım seninle, çünkü birisinin sikiya alması gerekiyor seni. Böyle yürümez bu.

Dün üzerinde durmamıstım, şimdi açıklayacağım. Söylesen misin, benden ödünç para almayı kendin için

gurur kirici bir sey mi saniyorsun? Sözüünü kestim :

Dur simdi, kavgaya baslama! Iyisi mi dün bizden sonra ne yaptiniz, onu anlat.

Ne olacak, her sey gayet iyi sonuçlandı, amaca eristik, anlarsin ya? Simdi hiç zamanım yok.

Sadece kapidan, ugrayip çok acelem oldugunu, seninle ugrasamiyacagimi söylemekistedim.

Ha,iyi kiaklima geldi:kizi 182

bir yere mi yerlestireceksin yoksa burada mi kalacak? Düşünüp bir karar vermek gerekiyor çünkü.

Dogrusu bilmiyorum henüz, beraber bir karar verelim diye seni bekliyordum. Söz gelimi, ne sifatla yanimda alakoyabilirim onu?

O da mi dert, hizmetçi olarak...

Yalniz biraz alçak sesle konus. Gerçi hasta, ama aklibasinda; senigörünce birdenürperdidemin,gözümünden kaçmadi. Dün aksami hatirladi demek...

Helena'nin nasil bir kiz oldugunu, dikkatimi çeken özel iklerini anlattim Maslobojev'e. Sözlerim pek ilgilendirdi onu. Kizi belki de bir eve yerlestirecegimi ekledim; kisaca benim ihtiyaarlardan söz ettim. Sasirmistim: Maslobojev'in Natasa olayindan haberi vardi. Bunu nereden bildigini sordugumda,

™yle biliyorum iste. Bir isi incelerken kulagima çalinmisti. Prens Valkonski'yi tanidigimi söylemistim ya sana. Kizi ihtiyaarlarin yanina vermekle iyi edersin. Çünkü yük olur sana. Sonra su var: bir kimlik cüzdani gerek ona. Ben hal ederim bu isi, sen merak etme. Hosça kal. Sik sik ugra bana. Uyuyor mu simdi?

Galiba.

Maslobojev'i yeni yolcu etmistim ki, Helena seslendi bana.

Kimdi o? diye sordu.

Sesi titriyordu ama hep o soguk, magrurbaska sözcük bulamiyorumbakisiydi üzerimdeki.

Maslobojev, dedim.

Onu Bubnova'nin elinden Maslobojev'in yardimiyla kurtardigimi, Bubnova'nin ondan çok korktugunu anlattim. Hatirladigi seylerden olacak, Helena'nin yüzü birden kizardi. Heyecanla gözlerimin içine bakarak,

Bubnova buraya gelemez, degil mi? diye sordu. Kuskusunun yersiz oldugunu anlattim. Sustu,sica

çik parmaklariyla elime dokundu, ama akli basina gelmis gibi birden çekti elini. "Benden bu derece nefret etmesine imkan yok", diye düşünüyordum. Huyuydu belki bu... belki de zaval i o kadar aci çekmisti ki, artik hiçkimseye inanamiyordu.

Söylenilen saatte ilaçlari almaya çıktim. Dönüste de, I bazan aksam yemegimi yedigim bir lokanta vardi yolumun üzerinde, oraya ugradim. Sahibi tanirdi beni, parasini sonra vermek üzere bir seyler verirdi bana. Evden çıkarken sefertasini yanima almistim. Lokantadan Helena için bir porsiyon tavuklu çorba aldım. Ama içmedi. Oldugu gibi sobanın üzerine koydum tasi.

ilacim verdikten sonra isimin basina oturdum. Uyuyor saniyordum, farkina varmadan ona bakınca, yatagin içinde hafifçe dogrulmus, beni seyrettigini gördüm. Farkina varmamis gibi davrandım.

Sonunda uyudu. Sakin, sayıklamadan, inlemeden uyumasina sevindim. Düşüneye daldim: bugün ona ugramadim diye gücenebilirdi Natasa, hatta onun için en gerekli oldugum böyle bir zamanda bu denli ilgisizligim çok üzerdi onu. Hem benini yapmam gereken bazi seyler de olabilirdi; mahsus gitmiyordum sanki...

Anna Andreyevna'ya gelince, yarin ona kendimi nasıl affettirecegimi bilmiyordum. Kara kara düşünüyordum, birden kararimi verdim: gidip ikisini de görecektim. Iki saatte dönebilirdim.

Uyuyordu Helena, çıktigimi duymazdi. Yerimden fırladım, paltomu omuzlanma attım, sapkami aldım, tam çikiyordum ki Helena seslendi arkamdan. Sasirmistim: uyuyor numarasi mi yapıyordu yoksa?

Sirasi gelmiskem söyleyeyim: gerçi benimle konuşmak istemiyor gibi bir tavir takiniyordu ama bana sik sik seslenisi, bazi seyleri sorusu tam tersini gösteriyordu. Dogrusu hosuma da gitmiyor degildi bu.184

Yanina gittim.

Kimin evine birakacaksınız beni? diye sordu.

Sorularini genel ikle böyle birdenbire, hiç beklemedigim anlarda sorardi. Ne sordugunu bir an kavrayamamistim.

Demin o adama, beni bir eve yerlestirmek istediginizi söylüyordunuz. Hiç bir yere gitmem ben.

Üzerine egildim: gene atesi çıkmis, fenalasmisti. Yatistirmaya çalıştım; benim yanimda kalmak isterse onu hiç bir yere vermeyecegimi söyledim. Paltomu, sapkami çıkardım. Böyle bir durumda yalnız birakamazdim onu.

Gitmekten vazgeçtigimi anlayarak,

Hayir, hayir, dedi, gidin! Uyumak istiyorum, hemen uyuyacagım.

Hayretle,

Yalnız nasıl kalırsın? diye sordum. Zaten en geç iki saat sonra dönecektim...

Hadi gidin. Belki bir yıl iyilesemem, bir yıl çıkmayacak misiniz evden ?

Gülümsemeye çalıştı. Tuhaf tuhaf bakti yüzüme. Yüregini saran iyi bir duyguyla cenklesiyordu sanki. Zaval i! Bütün yabaniligine, soguk görünmeye çalışmasına ragmen iyi yürekliligini, duygululugunu gizleyemiyordu.

TMnce Anna Andreyevna'ya gittim. Tedirgin bir sabirsizlikle bekliyordu beni; bir sürü sitem etti. Çok endiseliydi: Nikolay Sergeiç yemekten sonra çıkıp gitmisti evden; nereye gittigini bilmiyordu. Yasli kadının dayanamayip, kocasına her seyidaima olduğu gibiüstü kapali anlattigim anlamistim.

Kendisi de saklamiyordu bunu zaten: böylesine bir mutlulugu onunla paylaşmadan edememis; Nikolay Sergeiçyasli kadının deyimiylesuratini asmis, agzini açmamis, karisinin sorularim bile cevapsiz birakmis, yemekten sonra da alip basim gitmis. Anna Andreyevna korkudan titriyor, Ni 185

kolay Sergeiç gelene kadar beklemem için yalvariyordu. Kalamayacagimi, belki yarın bile gelmeyecegimi, simdi de bunu haber vermek için ugradigimi söyledim. Az kaldi kavga edecektik.

Aglamaya baglamisti; agzina geleni söyledi. Tam kapidan çikiyordum ki birden boynuma atildi, siki siki kucakladi, ona, "zaval i, kimsesiz bir kadina" kizmamami, sözlerinden alınmamami söyledi.

Natasa'yi, bekledigimin tani tersine gene yalnız buldum. Çok tuhaftir, beni gördüğüne baska zamanlar olduğu kadar sevinmedi gibime geldi. Ugramama cani sikilmisti sanki. Alyosa'nin gelip gelmedigini sordugumda "TabiE, dedi, çok oturmadi". Dalgin dalgin ekledi : Bu aksam gelecek, söz verdi.Peki, dün aksam geldi mi? Natasa çabuk çabuk konusarak, Hahayir, dedi. Birakmamislar onu. Senin isler nasil, Vanya?

Alyosa konusunu kapamak istedigini anlamistim. Dikkatle baktim yüzüne: çok heyecanlıydi.

Duygularini anlamak amaciyla yüzüne dikkatli dikkatli baktigimi farkedince birden öfkeyle bakti gözlerimin içine, bakisi yakti beni sanki... "Gene bir derdi var, diye düşündüm, ama açılmak istemiyor bana".

islerimin nasil olduğu sorusuna karsilik olarak Helena olayini ayrıntilariyla anlattim. Çok ilgilendi anlattiklarimla, hatta sasirdi.

Aman Al ahim! diye haykirdi. Hasta hasta, yalnız, nasil birakabildin onu evde?

Bugün gelmemek niyetinde olduğumu, ama bana kizacagini, belki bir yardimima ihtiyaci olabilecegini düşünerek bir ugramaya karar verdigimi söyledim.

Natasa bir seyler düşünerek,Yardimina ihtiyacim var galiba Vanya, dedi, ama 186

bunu baska bir zamana biraksak daha iyi olur. Bizimkilere ugradin mi? Anlattim.

Evet, dedi. Bu olanlari babamin nasil karsilayacagini Tanri bilir ancak. Hos, karsilayacagi bir sey de yok ya ortada...

Yok mu? Böylesine bir degisiklik!

Yaa, öyle... Nereye gitti gene acaba? O keresinde bana geldigini sanmistiniz. Bak Vanya, ugrayabilirsen yarin bir ara ugra bana. Belki bir seyler anlatirim sana... Üzmek istemiyorum seni; simdi eve, konugunun yanina gitsen iyi edersin. Yanindan ayrilali iki saati geçiyor çünkü.

Dogru.Hosça kal Natasa.Bugün nasildisana karsi?

Kim, Alyosa mi? eh iste... Merakina sasiyorum Vanya.

Al ahaismarladik dostum.

Güle güle.

Elimi önemsemez bir tavirle sikti, gözlerini kaçirdi benden. Biraz sasirmis ayrildim ondan. Kendi kendime "Düünceli olmakta hakli. Durumu hiç de iç açici degil galiba. Yarin ben sormadan her sey bir bir anlatir", diye düşünüyordum.

Eve son derece üzgün döndüm; kapidan adimimi atar atmaz sasirarak durakladim. içerisi karanlikti. Helena'yi sedirde, derin düşüncele dalmis, basi önüne egik oturur gördüm. Bana bakmadi bile. Kendinde degildi sanki. Yanina gittim; bir seyler mirildaniyordu kendi kendine.

"Sayikliyor mu yoksa?" diye geçirdim içimden.

Yanina oturdum, kolumu omuzuna koydum. . '

Helena, dedim, ne oluyor sana yavrum? Basini kaldirmadan,

187

Ben buradan... diye mirildandi, onun yanma gitsem daha iyi olacak.

Sasirmistim.

Nereye? dedim. Kimin yanina?

Bubnova'nin. Ona çok borçlu olduğumu, annemi kendi parasiyla kaldirdigini söylüyordu...Anneme beddua etmesini istemiyorum... Onun yaninda çalisip borcumuzun hepsini ödemek istiyorum. O zaman kendim ayrilirim yanindan. Simdi gene oraya dönecegim.

Kendine gel Helena, dedim, onun yanina gidemezsin. ^{TM}ldürür seni...

Helena heyecanlı bir sesle,

^{TM}ldürsün varsin, dedi, istedigii kadar eziyet etsin! Benden çok daha iyi durumda olanlar bile çekiyorlar eziyet. Bir dilenci söyledi bunu bana. Yoksulum ben, yoksul olarak da kalmak istiyorum.

Mrümün sonuna kadar yoksul kalacağım, ölürken böyle kalmami söyledi annem. €alisacağım...

Bu entariyi istemiyorum...

Yarin yenisini alacağım sana. Kitaplarını da getireceğim. Burada kalacaksın hep. istemezsen hiç kimseye vermem seni. Üzülme artık...

Bir eve hizmetçi gireceğim.

Peki yavrum, nasıl istersen öyle olsun! Simdi yat da uyu!

Ama gözleri yasardı zavalinin, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ne yapacağımı sasırmıstım; gidip bir bardak su aldım, sakaklarını, basını elimle ısladım. Sonunda bitkin bir durumda sedirin üzerine yığıldı; gene bir titreme nöbeti geldi. Ne bulduysam örttüm üzerine, sardım sarmaladım; uyudu. Ama ikide bir siçriyor, uyanıp gene dalyordu. Gerçi çok dolasmamıstım o gün, ama müthis yorgun düsmüstüm gene de; bir an önce yatmak istiyordum. Kafamın içi karmakarışıktı. Bir ses bu kızla çok uğrasacağımı, basıma çok işler açacağını fisildi 188

yordu kulagıma. Amadaha çok Natasa'nındurumuna üzülüyardum. Düşünüyorum da, o uğursuz gece yataga girdiğimdiki kadar berbat bir ruhsal durumda olduğumu pek hatırlamıyorum.

IX

Sabahleyin çok, geç, saat onda uyandım. Hastaydım. Basım hem dönüyor, hem ağrıyordu.

Helena'nin yatağına baktım, bostu. Tam o anda yan odadan birtakım sesler geldi kulagıma: birisi yerleri süpürüyordu sanki. €ikip baktım. Helena bir elinde süpürge, ötekiyle o geceden beri üzerinden çıkarmadığı süslü entarisinin etegini tutarak odayı süpürüyordu. Sobanın yanına yığılı odunlar köseye güzelce yerleştirilmiş, masa temizlenmiş, çaydanlık yıkanmıstı. Kisacasi, Helena göreve baslamıstı...

Bak Helena, diye bagırdım, kim söyledi sana yerleri süpürmeni? istemiyorum, hastasın sen.

Hizmetçi mi geldin evime?

Doğrulup yüzüme baktı.

Peki kim süpürecek buraları? Hasta değilim artık.

Ama iş yapasın diye almadım seni yanına Helena. Bubnova gibi, yediğın ekmeğini haketmediğini söyleyerek sana bagırıp çağıracağımdan korkuyorsan yanılıyorsun. Hem bu iğrenç süpürgeyi de nereden buldun? Süpürğem yoktu benim.

Ben getirdim. Dedem buradayken evini ben süpürürdüm. O zamandan sobanın altında kalmış.

Odama düşünceli döndüm. Yanılıyordum belki; ama konukseverliğim ona ağır geliyor, yanımda

bedavadan kalmadigini bana göstermek istiyor saniyordum. "Eger 189

öyleyse çektiği istiraplar ruhunda derin izler bırakmış demektir!" diye düşündüm. iki dakika sonra Helena girdi içeri, hiç bir şey söylemeden geçip sedirde dünkü yerine oturdu. Gözlerini ayırmıyordu benden. Bu arada ben suyu kaynattım, çayı demledim, bir fincanı doldurup bir parça beyaz ekmekle ona verdim. Sessizce aldı. Yirmi dört saattir hiç bir şey yememisti.

Eteğinde kocaman bir çamur lekesi görünce,

Bak, dedim, süpürürken güzel elbiseni de kirletmişin.

Bakindi, elindeki fincanı bırakıp ipek entarisinin eteğini soğukkanlılıkla tuttu, bir çekiste boydan boya yırttı. Sasırmıstım. Sonra basını kaldırıp dik dik baktı gözlerimin içine. Yüzü bembeyaz olmuştı.

Ne yapıyorsun Helena? diye bağırđım. Kızcağızın aklını yitirdiğinden kuskum yoktu. Heyecandan tikanacak gibi oluyordu.

Güzel değil bu entari, dedi. Niçin güzel dediniz? Birden ayağı fırladı.

istemiyorum onu! diye bağırđmaya başladı. Yırtacağım onu! Bana entari vermesini istemedim Bubnova'dan. Zorla süsledi beni, Bir tanesini yırtmıştım, bunu da yırtacağım! Paramparça edeceğim! Yırtacağım!..

TMfkeyle saldırdı zaval i entarisine. Bir dakika sonra giyilecek hali kalmamıstı. Yüzü bembeyazdı, ayakta zor duruyordu. Böylesine bir öfkeyi saskinlikle seyrediyordum. Ben de ona karşı bir suç

islemişim gibi meydan okurcasına bakıyordu gözlerimin içine. Ama ne yapmamın gerektiğini biliyordum artık.

. Hemen o sabah yeni bir entari alacaktım ona. Bu yabancı, yüreği nefret dolu yaratığı iyilikle etkilemeliydim. TMmründe hiç iyi insan görmemiş gibi bakıyordu yüzüme. Gene böyle bir entarisini yırttığı için yedığı sopaya rağmen, şimdi bunu da parça parça ettiğine göre 190

o aksamki olayın verdiği dehşetten hala kurtulamadığı anlaşılıyordu.

Bit pazarında ucuz, güzel bir entari bulabilirdim. Ne yazık ki hiç param yoktu. Aksam yattığımda o gün, para alacağımı umduğum bir yere uğramaya karar vermişim. Orası da bit pazarı yolu üzerindeydi. Sapkama aldım. Helena gözlerini ayırmıyordu benden, bir şey bekliyordu sanki.

Dün de önceki gün de olduğu gibi disardan kapiyi kilitlemek için anahtarı aldığımı görünce, Gene kapayacak misiniz beni buraya? diye sordu.

Yanına gittim,

Yavrum,dedim, gücenme böyle yaptığım için. Belki bir gelen olur diye kilitliyorum kapiyi. Hastasın, korkarsın belki. Hem kimin geleceği de bel i olmaz ki, bakarsın Bubnova gelir...

Mahsus söylemistim böyle. Aslında ona güvenmediğim için kilitliyordum kapiyi. Beni bırakıp kaçacak gibime geliyordu. Bir süre ihtiyati elden bırakmamaya karar vermistim. Helena susuyordu. Çünkü kapiyi kilitledim.

Büyük bir kitabı üç yıldan beri parça parça çıkaran bir yayın evi sahibi tanıyordum. Paraya acele ihtiyacım olduğu zamanlar gider biraz is alırdım ondan. Dürüst bir insandı, iyi para verirdi. Ona gittim, bir haftaya kadar derleme bir makale hazırlamaya söz vererek yirmi beş ruble avans aldım.

Romanımdan zaman ayırarak bunu yetistirebileceğimi umuyordum. Çok sıkıştığım zamanlar sık sık bası vurdüğüm bir yoldu bu.

Parayı alıp doğru bit pazarına yol andım. Eski püskü giyecekler satan tanıdığım yaşlı bir kadın vardı orada. Hemen buldum onu. Helena'nın boyunu söyledim, açık renk, yeni sayılabilecek topu topu bir kere yıkamış

191

ti belki basma bir entari çıkardı, inanılmaz derecede az bir para istedi. Yanına bir de basörtü aldım.

Parayı verirken Helena'ya onu soğuktan koruyacak manto gibi bir şeyin de gerekli olduğunu düşündüm. Havalar soğumustu, üstünde basında yoktu. Ama manto isini bir dahaki sefere erteledim. Helena öylesine alingan, gururluydu ki! Bit pazarındaki en sade, en gösterişsiz entariyi seçtiğim halde, bu alışverişimi nasıl karşılayacağını bile bilmiyordum. Gene de ona iki çift pamuklu, bir çift yün çorap almadan edemedim. Hastalığım, odanın da çok soğuk olduğunu bahane edebilirdim. İç çamasırına da ihtiyacı vardı. Ama bunu da onunla iyice tanışmaya kadar ertelemistim. Sonra karyolasının önüne gemesi için eski bir de perde aldım.

Gerekli, Helena'nın da çok hoşuna gideceğini sandığım bir şeydi bu.

Eve döndüğümde saat bir olmuştü. Kapiyi usulca açtım; öyle ki, geldiğimi duymadı Helena.

Masanın basında ayakta duruyor, kitaplarımı, kagıtlarımı karıştırıyordu. Geldiğimi duyunca baktığı kitabı aceleyle kapadı, hemen uzaklaştı masanın yanından. Yüzü kıpkırmızı olmuştü. Kitaba bir göz attım: ilk romanımdı bu. Kapagında adım yazıyordu.

Siz yokken birisi çaldı kapiyi, dedi.

Kapiyi kilitlediğim için sitem etmek istiyordu bana sanki.

Doktor olmasın, dedim, seslenmedin mi?

Hayır.

Bir şey söylemedim, getirdiğim bohçayı açtım, aldığım entariyi çıkardım. Yanına giderek, Al Helena, dedim, bu kilikte dolamazsın. Her güne giymen için, son derece ucuz bir entari aldım sana. Üzülme değmez, topu topu bir ruble yirmi köpek. Güle güle giyin.

Entariyi yanina biraktim. Yüzü kipkirmizi olmustu, 192

bir süre gözlerini kirpmadan bakti yüzüme.

Sasirmisti. Ayni zamanda çok utaniyor gibi geldi bana. Ama bakisinda yumusak, duygulu bir parilti belirdi. Bir sey söylemedigini görünce masaya döndüm. Bu hareketim besbel i sasirtmisti onu.

Ama büyük çaba sarfederek tutuyordu kendini, basi önünde oturuyordu.

Basimin dönmesi, agrisi da gittikçe artiyordu. Temiz havanın hiç faydasi olmamisti. Natasa'ya da ugra. mam gerekiyordu. Dünden beri çok merak ediyordum onu. Birden Helena bana seslendi gibime geldi. Döndüm.

Basi öte yanda kanepenin kumasini çekistirerek,

Artik disari çıkarken kilitlemeyin kapiyi, dedi, birakip kaçmam sizi...

Pekala Helena, kabul. Ama ya bir yabancı gelirse? Kim bilir, kim gelir?

™yleyse anahtari bana birakin, içerden kilitleyeyim kapiyi; bir gelen olursa "evde yok" derim.

"Bundan kolay ne var?" der gibi kurnaz kurnaz yüzüme bakiyordu. Cevap vermeme birakmadan,

€amasirlarinizi kim yikar sisin? diye sordu.

Alt katta, bir kadın oturuyor, o.

€amasir yikamak gelir elimden. Dün yemegi nereden aldiniz peki?

Lokantadan.

Yemek de pisiririm. Yemekleriniziben pisirecegim artik.

Yeter Helena; ne yemek yapabilirsin ki sen! Bos konusuyorsun...

Helena sustu, basini önüne egdi. Böyle söylememden alınmisti galiba. En azindan en dakika geçti aradan; ikimiz de susuyorduk. Basim kaldirmadan,

€orba, dedi. Sasirmistim.

Ne çorbasi? diye sordum.

193

€orbayapabilirim. Annemhastaykençorbasini hep ben yapardim. Pazara da çıkardim.

Gidip yanina, kanepeye oturdum.

Bak Helena, dedim, gururuna öyle düskünsün ki! İçimden geldiği gibi davraniyorum sana karşı.

Yapayalnız kalmışsin dünyada, kimsen yok. Yardım etmek istiyorum sana. Benim durumum kötü

olsa sen yardım ederdin bana. Ama sen böyle düşünmüyorsun. En basit bir armağanımı bile kabul etmek gücüne gidiyor. Hemen karşılığını vermek istiyorsun. Sanki ben Bubnova'yımda yaptığımı basına kakıyorum... Eger öyleyse çok ayıp doğrusu...

Cevap vermedi, dudakları titriyordu. Bel'i bir şey söylemek istiyordu, ama tuttu kendini, söylemedi. Natasa'ya gitmek için kalktım. Bu keresinde anahtarı Helena'ya bıraktım, bir gelen olursa, seslenip kim olduğunu sormasını tembihledim. Natasa'nın basından çok kötü bir olayın geçtiğinden kuskum yoktu; ama her zaman olduğu gibi, zamani gelinceye kadar benden saklayacaktı bunu. Ne olursa olsun, bir dakikalığına uğrayacaktım ona; canını sıkmaktan korkuyordum.

Gittim. Gene isteksiz, sert bir bakışla karşıladı beni. Hemen kalkmalıydim, ama ayaklarım hareket etmiyordu.

Bir dakikacık kalacağım, Natasa, dedim; küçük kızı ne yapsam acaba diye soracaktım sana da...

Aceleyle Helena'nın durumunu anlattım. Natasa ağzını açmadan dinliyordu beni.

Ne akıl vereyim sana bilmem ki Vanya, dedi. Bel'i ki çok garip bir kız bu. Çok istirap çekmiş, hakarete uğramış olsa gerek. Bırak hastalığı geçsin bari. Bizimkilerin yanına mı vermek istiyorsun onu?

EzilenlerF: 13 194

Benden dünyada ayrılmayacağını söylüyor. Hem ihtiyaçlarının nasıl karşılayacağını da bilmiyorum. Üekingten bir sesle ekledim :

Daha sen nasilsin Natasa? Dün hasta gibiydin! Dalgın dalgın, Evet... dedi, bugün de tuhaf bir ağrı var basımda. Bizimkilerden hiç kimseyi görmedin mi?

Görmedim. Yarın uğrayacağım onlara. Yarın cumartesi, değil mi?..

Niçin sordun?

Prens gelecek ya...

Ne olmuş gelecekte? Biliyorum.

Hayır, laf olsun diye söyledim...

Natasa karşımda durmuş, gözlerimin içine bakıyordu. Bakışında tuhaf bir inat, bir kararlılık vardı.

Son derece heyecanlı olduğu beliydi.

Sana bir sey söyleyeyim mi Vanya, dedi,beni yalniz biraksan çok iyi olacak; canimi sikiyorsun...

Oturduğum koltuktan kalktim, büyük bir hayretle baktim yüzüne. Dehset içinde.

Natasa! diye bagirdim. Ne oldu sana?

Hiç! Yarin her seyi, her seyi öğreneceksin, simdi yalniz kalmak istiyorum. Duydun mu Vanya, hemen git simdi. Seni karsimda görmeye dayanamiyorum!

Bari su kadarini söyle...

Her seyi yarin öğreneceksin, her seyi! Tanrim! Hadi, gidiyor musun?

İktim. ^{TM}ylesine saskindim ki, kendimi bilmiyordum. Holde Mavra yetisti arkamdan.

Ne oldu, kizdi mi gene? diye sordu. Yanina girmeye korkuyorum.

Evet. Neyi var?

Neyi olacak, bizimki evvelsi günden beri yok görünürlerde.

195

Hayret içinde,

Nasil olur? dedim. Dün bana, sabahleyin geldigini, aksama gene ugrayacagini söylemisti...

Ne aksami, sabahleyin bile ugramadi! Söyledim ya, evvelsi günden beri görünmüyor. Sahi öyle mi söyledi sana?

Evet. Mavra düşünceli,

^{TM}yleyse gelmedigini söylemek istemedi demektir. Bu da iyi!

Peki ne olacak simdi? diye bagirdim. Mavra kol arini iki yana açarak devam etti : Bilmem! Kizcagiza nasil yardım etmeli! Dün iki kere o herife yol ayacak oldu beni, sonra vazgeçti.

Bu gün konuşmak istemiyor benimle. Sen gidip görsen onu nasil olurdu acaba? Buradan ayrilamam ben.

Deli gibi indim merdivenleri. Mavra seslendi arkamdan :

Aksama gelecek misin?

Sokak kapisindan çıkarken,

Bu orada bel i olacak, diye bagirdim. Belki de haber almaya önce sana gelirim. TabiE basima bir hal gelmezse.

Yüregim sikisiyordu.

X

Dogru Alyosa'ya gittim. Malaya Morska'ya sokaginda, babasinin evinde kaliyordu. Yalniz basina yasadigi halde oldukca genisti Prens'in evi. Alyosa'nin iki güzel odasi vardi. Çok seyrek giderdim oha; yanilmiyorsam, sözünü ettigim ziyaretimden önce bir kere gitmistim. O 196

bana daha sik gelirdi. TMzelikle önceleri, Natasa'yla beraber yaşamaya basladigi ilk zamanlar hemen her gün ugrardi.

Evde yoktu. Dogru onun odasina gittim, söyle bir mektup yazip biraktim :

" Alyosa, siz aklinizi yitirdiniz galiba. Sali aksami babaniz Natasa'dan, kariniz olmayi kabul etmesini diledi; ben de oradaydim, buna nasil sevindiginizi gördüm. Simdi bu yaptiginiz biraz garip kaçmiyor mu? Natasa'nin durumunu hiç düşünmüyor musunuz? Gelecekte kariniz olacak bir insana böyle davranmanizin yersiz, düşüncelessizce bir hareket oldugunu hatirlatirim size. Böyle bir uyarmada bulunmaya hakkim olmadigini biliyorum, ama umurumda degil.

Not: Bu mektuptan Natasa'nin haberi yok. Ona ugramadiginizi bile gizledi benden".

Yazdigim puslayi bir zarfa koydum, agzini kapayip masanin üzerine biraktim. Usak soruma, Aleksey Petroviç'in eve hiç ugramadigi, her gece sabaha karsi geldiği cevabini verdi.

Eve zor attim kendimi. Basim dönüyor, dizlerim titriyordu. Kapi açikti. Nikolay Sergeič Ihmenev beni bekliyordu. Masanin yaninda oturmus, hayretle Helena'ya bakiyordu. Kiz da, agzini açip bir sey söylemediği halde, en az onun kadar saskin, ihtiyari süzüyordu. "O da yadigamistir kizi", diye geçirdim içimden.

Nerelerdesin be kardesim, bir saattir bekliyorum seni.

Ihtiyar, odaya göz gezdirirken hiç bel i etmeden Helena'yi göstererek devam etti : Dogrusu, böyle bir durumla karsilasacagimi hiç aklima getirmemistim.

Bakislarinda hayret vardi. Ama daha dikkatli bakinca bunun hayret degil de endise, keder oldugunu far

197

kettim. Yüzü her zamankinden daha bir solgundu.

Telasli telasli,

Otur bakalim, otur, diye devam etti. Acelem var; bu halin ne senin böyle? Yüzünde renk kalmamis.

Hastayim biraz. Sabahtan beri basim dönüyor.

Bak, böyle seyleri önemsememeye gelmez. Üsüttün mü?

Hayir, sinirlerim bozuk. Bazan olur bana bu. Siz nasilsiniz, Nikolay Sergeic? Pek iyi görünmüyorsunuz'.

Iyiyim, iyiyim! Biraz çabuk yürüdüm, ondan olacak. Bir mesele var da... Otur.

Bir sandalye çekip masada tam karsisina oturdum. İhtiyar hafifçe bana dogru uzanip alçak sesle, Kiza bakma, baska seyden söz ediyormusuz gibi davran. Nereden geldi bu çocuk?

Sonra her seyi anlatacagim size Nikolay Sergeic. Kimsesiz, yetim bir kizdir bu; eskiden burada oturan, pastanede ölen Smith'in torunu.

Yaa, torunu varmis demek! Çok tuhaf bir kiz ! TMyle bakiyor ki insaninyüzüne! Açık söyleyeyim, bes dakika daha gecikseydin kalkip gidecektim. Zorla açtirdim ona kapiyi; geldim geleli de agzini açmadi. Insana pek benzemiyor. Söylesene nereden buldun onu? Anladim: öldüğünü bilmeden dedesine gelmistir.

Evet. Perisan bir haldeydi. İhtiyar, ölürken onu hatirlamisti.

Him! Torunu da dedesi gibi. Sonra bütün bunlari anlatirsin bana. Belki bizim de bir yardimimiz dokunur. Durumu söyledigin kadar kötüyse... Vanya, simdi söylesen de gitse artik, seninle önemli seylerden söz edecegiz çünkü.

Gidecek yeri yok ki. Burada kalıyor.

ihtiyara dilim döndüğü kadar anlattim durumu, daha çocuk olduğu için onun yanında konusmamizin sakın 198

casi olmadigini ekledim.

Haklisin... TMyle ya, çocuktur daha. Dogrusu sasirttin beni Vanya. Burada kalıyor demek, Tanrim!

ihtiyar hayretle birkaç kere bakti Helena'ya. Kizcagiz, kendisinden söz edildiğini anlamis, basi önünde, sessiz oturuyor, kanepenin kumasini çekistiriyordu. Pazardan aldigi yeni entarisini giymisti. Tam üzerine göreydi. Saçlaribelki de yeni entarisinin serefineher zamankinden daha bir özenle taranmistir. Bakislarındaki o yabanilik olmasa tatli, cana yakin bir kiz olurdu.

İhtiyar devam etti :

Kisa ve açık olarak söyleyecegim, Vanya; konu su... çok önemli, karisik bir mesele bu...

Basi önünde, dalgın, magrur bir tavirle oturuyordu; acele ettigi, "kisa ve açık" anlatmak istedigini halde nereden başlayacağını bir türlü kestiremiyordu. "Bakalım ne çıkacak altından", diye geçirdim içimden.

Bak Vanya, çok önemli bir dileğim var senden. Ama önce... görüyorum ki önce bazı açıklamalarda

bulunmaliyim... son derece önemli durum...

™ksürdü, yan gözle yüzüme bakti; yüzü kızardı. Beceriksizliğine kızdı, kızınca verdi kararını.

Açıklayacak bir durum yok ortada zaten! Sen de biliyorsun. Kısaca, Prensi düel oya çağırmak istiyor, senden de bu işle ilgilenmeni, düel o tanigim olmanı istiyorum.

Sandalyenin arkalığına yaslanıp hayretle baktım yüzüne.

Ne bakıyorsun yüzüme öyle! Aklımı kaçırmadım korkma!

Ama bir dakika Nikolay Sergeič! Niçin? Maksadınız ne? Hem sonra nasıl olur...

ihhtiyar bagirarak kesti sözümü :

Niçin mi? Maksadım mi ne? Bu güzel iste!..

199

Peki, peki, ne söyleyeceğinizi biliyorum. Ama bu hareketiniz ne kazandıracak size? Sonra düel o da nereden çıktı? Dogrusu hiç bir şey anlamadım.

Anlamayacağını biliyordum zaten. Dinle beni: davamız sona erdi (yani bu günlerde erecek; sadece birkaç önemsiz formalite kaldı); suçlu olduğuma karar verildi. On bin ruble cezaya çarptırıldım. İhmenevka karsılar bu parayı. Orayı satar, o asagilik herifin parasını çalarım suratına, çekilirim, bir yana. Alnim açık dolabilirim artık. Sonra "Sayın Prens, derim, iki yıl gururumla oynadınız, ailemin onurunu bir paralık ettiniz; hepsine katlandım! O zaman düel oya çağıramadım sizi. Ah seni gidi kurnaz, diyebilirdiniz, mahkemenin er geç beni haklı bulacağını bildiğin için, para cezasından kurtulmak amacıyla öldürmek istiyorsun beni! Hayır, önce dava sona ersin hele, sonra istersen çağır düel oya. Sayın Prens, dava, karara bağlandı artık; paranızı da aldınız; artık bir engel kalmadı ortada, buyurun şimdi çarpışalım". Mesele bu iste Vanya. Ne dersin, öcümü, her şeyin, her şeyin öcünü almaya hakkım yok mu?

Gözlerinin içi parlıyordu. Hiç bir şey söylemeden uzun uzun baktım yüzüne. Gizli düşüncelerini sezinlemeye çalışıyordum. Sonunda, birbirimizi anlamamız için gerekli olan şeyi söylemeye karar verdim,

Bakin Nikolay Sergeič, dedim, benimle tamamen içten konuşabilir misiniz?

Elbette.

Açık söyleyin: Prensi düel oya sadece öç almak için mi çağırıyorsunuz, yoksa başka bir amacınız daha var mı?

Vanya, dedi, bilirsin ki karsımdakinin bazı konulara dokunmasından hoşlanmam. Ama şimdi hoş göreceğim seni, çünkü bu noktaya değinmeden geçemeyeceğimizi anladın hemen. Evet, bir amacım daha var. Sudur bu 200

amacim: kizimi mahvolmaktan kurtarmak, son olayların onu ittigi felaket yolundan çekip çıkarmak istiyorum.

Benim sordugum da bu zaten, düel o etmekle nasıl kurtaracaksınız onu?

Simdi orada hazirlanan planların hepsini bozacağım böylelikle. Beni dinle: babalık damarımın kabardığını, uygulandığım için böyle bir karar verdiğimi sanma. Yanılırsın! İçimi kimseye açmam ben. Sen de öğrenemeyeceksin bunu. Kızım beni birakıp dostuyla kaçtı; ebediyen çıkarıp attım onu kalbimden, hem de o aksam... anlıyor musun? Onun resminin üzerine kapanıp ağladığımı gördün, ama bu onu affetmek istediğim anlamına gelmez. O anda bile affetmemistim onu.

Kaybettiğim mutluluğa, boş hayal erime ağlıyordum, yoksa ona değil. Belki sık sık ağlıyorumdur; bunu itiraf etmekten utanmam; yavrumu eskiden dünyada her şeyden çok sevdiğimi itiraf etmekten utanmadığım gibi... Bütün bunlar simdiki davranışımın uzlaşmıyor belki. Söyle diyebilirsin bana: "Artık evladınız olduğunu kabul etmiyorsanız, hiç bir şeyiyle ilgilenmiyorsanız ne diye orada hazirlanan planlara engel olmaya kalkıyorsunuz?" Cevap vereyim: bir kere, aşağılık, alçak bir insanın ortalıkta istediği gibi at oynatmasına engel olmak istiyorum. Sonra, en olagan bir duygudur bu. O artık benim kızım olmasa bile zayıf, arkasız, aldatılmış, uçuruma sürüklenmiş bir insandır. Olaya doğrudan karışmam, ama Prensi düel oya çağırarak kazılan kuyuya bir zavalinin düşmesini önleyebilirim. ^{TM}İdürülürsem ya da kanım akarsa bunu hiçe sayar, katilimin oğluyla evlenmek için hatırlar misin, okumayı yeni öğrendiğinde bir kitap vardı bizde, onu okurdun; babasının cesedi üzerinden saltanat arabasıyla geçen bir kralın kızından söz ederdi evet, o da o kral kızı gibi, katilimin oğluyla evlenmek için benim cesedimi çigneyip geçer mi dersin? Hem iş düel oya kadar vardikten sonra

201

bizim soylu Prens ailesi de istemez zaten bu evliliği. Anlayacağın, birleşmelerini istemiyorum, bütün gücümle engel olmaya çalışacağını buna. Simdi anladın mı beni?

Hayır. Natasa'nın iyiliğini istiyorsanız evlenmesine, lekelenen adının temize çıkmasına niçin engel olacaksınız? Daha gençtir, alınına sürülen lekenin silinmesi çok önemlidir onun için.

Sosyete de ne derlersedesinler, umursamamalı! Onun için en büyük lekenin bu aşağılık aileden birisiyle evlenmek olduğunu anlaması gerek. Soylu bir gururla sırt çevirmelidir sosyeteye. O

zaman belki ben de uzatırını ona elimi; ondan sonra görürüz bakalım kim çamur sıçratabilirmiş yavruma!

İhtiyarın bu çilginca düşüncesi sasırtmısti beni. Ama onun kendinde olmadığını, heyecandan böyle konuştüğünü anlamakta gecikmedim.

Olmayacak bir şey bu, dedim, üstelik zalimce de... Kızınızdan, kendisini dünyaya getirirken ona belki de vermediğiniz bir güç göstermesini istiyorsunuz. Prenses olmak istediği için mi evlenecek sanıyorsunuz? Hayır, seviyor; ask bu; kader... Sonra, ondan sosyetenin ne diyeceğini umursamamasını istiyorsunuz, oysa kendiniz aman ne di

yecelder diye korkudan tir tir titriyorsunuz. Prens hakaret etti size, kizinizla oglunun çocukluklarından yararlanarak bir prens ailesine akraba olmak için dolap çevirmekle suçladı sizi.

Simdi, Prensın kizinizdan oğluyla evlenmesini istemesinden sonra Natasa'nın bu istegi geri çevirmesinin eski iftiraların haksız olduğunu kesinlikle gösterecegi kanisindasınız. İste bunun için çalışıyorsunuz. Prensın düşüncesi önemli sizce. Yanıldığını itiraf etmesini istiyorsunuz. Onunla alay etmek, öcünüzü almak çabasındasınız, bunun için kizinizin mutlulugunu feda ediyorsunuz.

Bencil ik değil de nedir bu? 202

İhtiyar, kaslarını çatmış, hiç bir şey söylemeden öyle oturuyordu. Neden sonra, Yanlıs düşünüyorsun Vanya, diye mirıldandı. Gözleri sulanmıştı. Yemin ederim ki yanılıyorsun.

Doğrudu, sapkasını alırken devam etti :

Neyse, boş ver; içimi açamam sana, yalnız su kadarım söyleyeyim, kızimin mutlulugundan söz ettin. Ortada mutluluk falan olmadığını kesinlikle biliyorum; hem ben karışmasam da gerçekleşmeyecektir bu evlilik.

Merak içinde,

TMyle mi? diye haykırdım. Nasıl oluyor da bu kadar kesin konuşuyorsunuz ? Bir şeyler biliyorsunuz galiba?

Hayır, sizlerin bildiginizden ayrıca bir bildiğim yok. Ne var ki bu uğursuz tilki durup dururken böyle bir karar vermezdi. Hepsi numaradır bunların. Hiç kuskum yok, unutma bu sözlerimi. Hadi tutalım ki evlendiler, o alçak bir şeyler düşünerek, ne düşündüğünü hiç kimse bilmez onunrazi oldu evlenmelerine diyelim; şimdi sen söyle: bu evlilik mutlu eder mi onu? Küçük görecekler onu, hakaret edecekler... Oğlan daha simdiden söğüdü ondan, evlenince de hakaret etmeye, küçümsemeye başlayacak; bu durumda berikinin sevgisi yavaş yavaş sönecek; kıskançlık, istirap, cehennem azabi, ayrılık, belki bir cinayet... hayır Vanya! Orada bir şeyler basarmak için uğraşıyorsunuzdur belki de, ama uyarırım seni, iyi düşün, sonra is isten geçmiş olur... Hoşça kal!

Durdurdum onu.

Bakin Nikolay Sergeič, dedim, söyle yapalım: bekleyelim. Bu işle yakından ilgilenen sadece siz değilsiniz, inanin buna. Belki de kendiliginden, söz gelimi, düel o gibi uygunsuz yol ara bas vurmada düzelir işler. En iyisi beklemektir bence! Sonra izninizle sunu da söyleyeyim, bu düşündüğünüzü yapmak da imkansızdır. Pren

203

sin düel o çağrınızı kabul edeceğini nasıl oluyor da düşünabiliyorsunuz !

Kabul etmez mi yani? Ağzından çıkani kulagin duyuyor mu senin!

Yemin ederim ki kabul etmeyecektir; herkesin hak verecegi bir bahane bulacaktır; bunu ukalaca bir

kibirle yapacak, sizi iyice küçük dösürecektir...

Insaf et Vanya, insaf! Ne söyleyeceğimi sasırttin! Nasıl kabul etmez? Hayir Vanya, bir ozan gibi düşünüyorsun sen; evet, tam bir ozan gibi! Ne yani, benimle düel o etmeyi kendisi için bir küçüklük mü sayacak? Ondan asagi yanini yok benim. Hakarete ugramis bir babayim; sen de bir Rus yazari... saygideger bir insan sayilirsin, düel o tanigi olabilecek kadar degerin var, hem...

hem... Daha ne istedigini anlayamiyorum dogrusu...

Göreceksiniz. ^{TM}yle bahaneler bulup öne sürecektir ki, onunla çarpismanizin imkansiz oldugunu herkesten önce siz kabul edeceksiniz...

Him... Pekala oglum, senin dedigin olsun! Bekleyecegim, bir zamana kadar tabiCE. Bakalim zaman ne gösterecek. Bak ne diyecegim ama: bu konusmamizi ona da Anna Andreyevna'ya da anlatmayacagina söz ver bana.

Söz veriyorum.

Sonra, bundan böyle bu konuyu ne olursun açma bana Vanya.

Olur, söz veriyorum, açmayacagim.

Son bir dilegim daha var: bizde caninin sikildigim biliyorum ama, elinden gelirse biraz daha sik ugra bize. Zaval i Anna Andreyevna öyle çok seviyor ki seni... senin gelmedigin günler ^{TM}yle üzüyor ki... anliyorsun degil mi?

Elimi kuvvetlice sikti. Isteklerini yapacagima içtenlikle söz verdim.204

Simdi bir önemli dilegim daha kaldı Vanya: paran var mi ?

Sasirmistim,

Param mi ? dedin.

Evet, paran (ihtiyarin yüzü kipkirmizi olmustu, basim önüne egdi); oturdugun yere bakıyorum da...

pek perisan bir durumun var... özelikle bu son günlerde bazı önemli giderlerin olabilecegini düşünerek... al yavrum, simdilik yüz el i ruble sana...

Yüz el i ruble mi? Hem de simdilik! Davayi kaybetmemis miydiniz?

Görüyorum ki hiç anlamiyorsun beni Vanya! Bazı önemli giderlerin olabilir diyorum, anla bunu.

Para bir çok durumlarda insanin serbest karar vermesine yardım eder. Belki su anda ihtiyacin yoktur, ama ilerde olmayacagini nereden biliyorsun. Her ihtimale karsi al bu parayi. Ancak bu kadar bulabildim.Harcayamazsanoldugu gibi geri verirsin. Simdilik Al ahaismarladik!Yüzünde renk kalmamis! Çok hastasin...

Diretmedim, aldım parayı. Bu yüz el i rubleyi bana niçin verdiği bel iydi.

Zor ayakta duruyorum, dedim.

Dikkat et kendine Vanya'cığım, dikkat et! Bugün dışarı çıkma. Hasta olduğumu söylerim Anna Andreyevna'ya. Doktor ister misin? Yarın uğrar bakarım nasilsin diye. Gelmeye çalışırım. Ayaga kalkacak durumum olursa muhakkak geleceğim. Şimdi hemen yatsan iyi edersin... Hadi hoşça kal.

Al ahahsmarladık küçük... arkasını döndü! Bak Vanya, al su bes rubleyi de, kız için bu. Ama parayı benim verdiğimi söyleme ona, bir şeyler al, çorap, çamaşır falan... az mı ihtiyacı var, baksana!

Al ahahsmarladık yavrum...

205

Aşağı kapıya kadar geçirdim onu. Kapıcıyı yiyecek bir şeyler almaya yol ayacaktım. Helena öğle yemegini hala yememisti.

XI

Yukarı çıktığımda basım birden döndü, odanın ortasına yığıldım. Sadece Helena'nin çığlığını hatırlıyorum. El erini birbirine vurarak tutmak için bana doğru atıldı. Sonrasını hatırlamıyorum...

Kendime geldiğimde yatagımdaydım. Sonra Helena anlattı, biraz sonra yemeği getiren kapıcıyla yataga yerleştirmişler beni...

Birkaç kere ayılır gibi oldum, her keresinde Helena'nin üzerime eğilen endiseli yüzünü gördüm.

Ama bütün bunları hayal meyal hatırlıyorum. Zaval i kızın sevimli yüzü silik bir resim gibi kalmış bel eğimde. Bana su içiriyor, yatagımı düzeltiyor, ya da karşımda üzgün, ürkek oturuyor, küçücük parmaklarıyla saçlarımı arkaya yatırıyordu. Hatırlıyorum, bir keresinde de usulca öptü

yanagımdan. Gece yarısında birden uyandığımda, yatagımın yanına çekilmiş sehpanın üzerinde yanan mumun ışığında Helena'nin yastığına basını koymuş, solgun dudukları yarı açık, eli sıcak yanaginın altında, misil misil uyduğunu gördüm. Ama ancak sabaha doğru kendime gelebildim.

Mum bitmek üzereydi, sökmek üzere olan safagin kızıl ışığı duvara vurmuştu. Helena masanın yanındaki sandalyede, yorgun basını masanın üzerinde yatık duran sol kolunun üzerine koymuş, uyuyordu. Hatırlıyorum, uykuda bile çocuklarda hiç görülmeyen bir hüzün ifadesiyle kaplı çocuk yüzünü, soluk dudaklarını, uzun kirpiklerini; iki yanda gelisigüzel bağlanmış, uzun, gür, siyah saçlarım uzun uzun seyrettim. ^{TM}teki kolu be206

nim yastığımın üzerindeydi. Bu ciliz eli usulca öptüm; ama zaval i çocuk uyanmadı; soluk dudaklarında bir gülümseme belirdi sanki. Bir süre baktım ona, sonra huzur dolu, derin bir uykuya daldım. Taa öğlene kadar uyudum. Uyandığımda tamamen iyileşmiş hissediyordum kendimi.

Yalnız kol arımda ve bacaklarımdaki dermansizlik hastalıktan daha yeni kurtulduğumu bel i ediyordu.

Sinir bozuklugunun sebep oldugu bu cesit nöbetler daha önce de gelmisti bana.

€ogunlukla yirmi dört saat sonra bir seyim kalmazdi; ama çok sarsardi beni bu yirmi dört saat.

Neredeyse öğlen olacakti. Gözüme ilk çarpan, kösede bir ipe gerilmis, dün bit pazarından aldığım perde oldu Helena kendine o köseyi ayirmisti. Sobanın yanında oturmus, çay kaynatiyordu.

Uyandigimi görünce neseyle gülümsedi, hemen yanima geldi. Elinden tutarak, Yavrum, dedim, bütün gece ugrastin benimle. Senin bu kadar iyi yürekli oldugunu bilmiyordum.

içten, utangaç bir muziplikle,

Sizinle ugrastigimi nereden biliyorsunuz?dedi; belki bütün gece uyudum.

Kendi söylediğinden utanarak kizardi.

Arada uyanip gördüm. Ancak sabaha karsi uyudun. ..

Bu konu ona agir geliyormus gibi (dürüst, temiz yürekli insanlar, onlari övdükleri zaman sikilirlar),

€ay istiyor musunuz? dedi.

istiyorum. ^{TM}gle yemegi yedin mi sen dün?Aksam yedim. Kapici getirmisti.

€ayi yanima getirip, yatagimin kenarina otururken ekledi : Ama konusmayin artik, yatin; daha tamamen iyilesmediniz.

Yatayim mi? Neyse, hava kararincaya kadar ya

207

tayim bari, sonra çıkarim. Bir yere gitmem gerek Lenoç

ka.

^{TM}yle mi? Kime gideceksiniz? Dün gelen adama

mi?

Hayir, ona degil.

Buna sevindim iste. Dün sinirlerinizi o bozdu. ^{TM}yleyse onun kizina gideceksiniz?

Kizi oldugunu nereden biliyorsun? Helena basini önüne egdi.

Dün bütün konustuklarinizi dinledim. Kaslarini çatmisti.

€ok kötü ruhlu bir ihtiyar o, diye ekledi.

Taniyor musun onu yoksa? Tam tersine, son derece temiz yüreklidir.

Helena heyecanla,

Hayir, hayir, diye karsilik verdi, kötü, hain bir adamdir o; duydum konustuklarinizi.

Ne duydun bakalim?

Kizini affetmek istemiyor...

Ama seviyor onu. Kizi suçludur; ama o gene de aci çekiyor onun için, ugrasiyor...

Peki niçin affetmiyor? Artik affetse bile kizi gitmesin ona.

Nasil? Nedenmis o? Helena iyice heyecanlanmisti.

Kizinin sevgisine layik degil de ondan. Babasina dönmektense gidip dilensin, o da kizinin dilendigini görüp aci çeksin.

Gözlerinin içi alev alev yaniyordu. Yanaklari al al olmustu. "Bosuna böyle konusmuyor galiba" diye geçirdim içimden. Kisa bir sessizlikten sonra,

Onun evinemiyerlestirmekistiyordunuzbeni? diye sordu.

Evet Helena. 208

Olmaz, bir ailenin yanina hizmetçi girerim, daha

iyi.

Ne biçim konusuyorsun Lenoçka?Saçmaliyorsun: hangi ailenin yanma gireceksin?

Rastgele bir köylü ailesinin yanina...

Basini önüne iyice egmis, sözlerimi sabirsizlikle cevaplandiriyordu. ^{TM}fkeli oldugu bel iydi.

Gülümseyerek,

Köylü senin gibi hizmetçiyi ne yapsin? dedim.

Ben de bir bey evine girerim.

Bu huyunla barinabilir misin orada?

Barinirim.

^{TM}fkelenidikçe daha sert cevaplar veriyordu.

. Zaten sen dayanamazsin.

Dayanirim. Bana bagirip çagirsalar, azarlasalar inadima ses çikarmam. Dögseler de, agzimi açip bir sey söylemem; öldürseler bile aglamam. Bu daha çok kizdirir onlari, hirslerinden çatlarlar.

Ne diyorsun Helena! Ne büyük bir hinç var yüreginde; üstelik ne kadar da gururlusun! Hayatta çok istirap çekmiş olmalisin...

Kalkip büyük masanın yanına gittim. Helena yatağın kenarında oturuyordu hala; basi önünde, dalgın dalgın yatağın çarsafıyla oynuyordu. "Sözlerime mi kızdı acaba?" diye düşündüm.

Masanın yanında ayakta dururken, derleme yazım için dün getirdiğim kitapları bir şey düşünmeden söyle karistirmaya başladım, sonra okumaya daldım. Sık sık olur bana bu: bir göz gezdirmek için açtığım bir kitaba kendimi kaptırıp her şeyi unuturum.

Helena sessizce masaya yaklaşıp, dudaklarında ürkek bir gülümseme, Durmadan ne yazıyorsunuz öyle? diye sordu.

209

¶esitli seyler, Lenoçka. Bu yazdiklarima karsilik para veriyorlar bana.

Dilekçe falan mi yaziyorsunuz?

Hayir, dilekçe degil.

Dilim döndüğünce, birtakim insanların basından geçen olayları yazdığımı, bunların sonra roman ya da hikaye denilen kitaplar olarak basıldığını anlattım. Büyük bir dikkatle dinliyordu beni.

Hep olmuş seyleri mi yaziyorsunuz?

Hayir, uyduruyorum.

Niçin yalan yaziyorsunuz?

Al su kitabi oku; bakmistin ona zaten.Okuma biliyorsun, degil mi?

Biliyorum.

Oku görürsün. Ben yazdim bu kitabi.

Siz mi? Okuyacagim onu...

Bana bir seyler söylemek istiyordu, ama söyleyemiyordu; çok heyecanlıydı. Sorularının altında bir seyler gizliydi. Sonunda çıkardı agzından baklayı :

Bunun için çok para veriyorlar mi size?

Bel iolmaz.Bazan çok verirler...yazamadığım zamanlar da hiç vermezler. Güç bir istir bu Lenoçka.

Demek zengin degilsiniz?

Hayir, degilim.

™yleyse ben de çalisip size yardım edecegim...

Çabuk bir göz atti bana, yüzü kızardi, basim önüne egdi, bana dogru iki adım atip birden boynuma sarildi, basini gögsüme bastirdi. Sasirmistim.

__. Sizi seviyorum... dedi, gururlu degilim ben. Dün

gururlu olduğumu söylediniz. Hayir, hayir... yaniliyorsunuz... seviyorum sizi. Dünyada bir tek siz seviyorsunuz beni...

EzilenlerF : 14 210

Sonunu getiremedi, hiçkira hiçkira ağlamaya baslamisti. Dünkü nöbet sirasindaki gibi ağliyordu.

™nümde yere diz çöktü, el erimi, ayaklarimi öpmeye basladi...

Yalniz siz seviyorsunuz beni !..diye tekrar edip duruyordu, yalniz siz, yalniz...

Bacaklarima sarilmis, birakmiyordu. Bunca zamandır içinde sakladigi duygulari birden disari tasmisti. Kendini son ana kadar tutan kalbinin bu tuhaf inadini anliyordum. Kendini birden sevgiye, duygululuga, gözyaslarina birakmisti...

Bir sinir buhrani gelinceye kadar ağladi. Bacaklarima doladigi kol arini zorla çözdüm. Ayaga kaldirdim onu, götürüp sedire yatirdim. El eriyle yüzünü kapayip, bana bakmaktan utaniyormus gibi yüzünü yastiga gömmüs., küçücük avucunun içinde kuvvetlice siktigi elimi kalbinin üzerine bastirarak usun süre hiçkira hiçkira ağladi.

Yavas yavas sakinlesti, ama hala kaldirmiyordu yüzünü. İki kere kaydi gözleri bana, bakislarinda derin bir yumusaklik, ürkek bir duygululuk vardı. Sonunda yüzü kızararak gülümsedi.

Nasil, açıldin mi biraz Lenoçka, benim duygulu, hasta yavrum!

Küçücük yüzünü hala benden saklamaya çalisarak,

. Lenoçka demeyin bana... diye fisildadi.

Lenoçka demeyeyim mi? Neden?

Nel i deyin.

Nel i mi? Niçin? Olur, bu da hos bir isim. ™yleyse bundan böyle Nel i diyecegim sana.

Annem Nel i derdi bana... Ondan baska hiç kimse bu adla çağirmamistir beni... Zaten ben de istemem... Ama siz çağirin; istiyorum... ^{TM}lünceye kadar seveceğim sizi, ölünceye kadar...

"Seven, magrur çocuk, diye geçirdim içimden; sana... Nel i demek hakkini kazanmak için ne çok ugrastim". A

211 artık kazanmıstım kalbini, kuskum yoktu bundan. İyice sakinlesmesini bekledikten sonra, Bak Nel i, dedim, seni hayatta yalnız annenin sevdiğini söylüyorsun. Deden sevmiyor muydu?

Sevmiyordu...

Ama onun için ağlamistin, hatırlıyor musun, aşağı merdivende...

Bir an düşündü.

Hayır, sevmiyordu... Çok kötüydü o. Yüzünü bir istirap ifadesi kapladı.

Ama akli basında değildi ki, Nel i; hoş görmelisin. ^{TM}lürken deli gibiydi. Anlatmıstım sana nasıl öldüğünü.

Evet. Ama son bir ay öyleydi. Bütün gün otururdu burada, ben gelmesem günlerce bir şey yemeden, içmeden öyle dururdu. Eskiden çok daha iyiydi.

Ne zaman yani?

Annem ölmeden önce.

Demek ki yiyeceğini içeceğinisen getiriyordun Nel i?

Evet.

. Nereden alıyordun? Bubnova'dan mi?

Titrek bir sesle,

Hayır, Bubnova'dan bir şey almadım ben, dedi.

. Nereden alıyordun öyleyse? Paran yoktu.

Nel i cevap vermedi, yüzü kıpkırmızı olmuştı; sonra uzun uzun bakti yüzüme.

. Dilenişiyordum... Bes köpek toplayınca ekmekle enfiye alıp götürüyordum ona...

O da göz yumuyordu buna demek! Nel i! Nel i!

^{TM}nceleri ondan gizli dilenişiyordum. Sonra, söyledim, kendi yol amaya başladı beni... Köprüde duruyor, gelip geçenlerden para dilenişiyordum, o da yakınlarımda dolasıyordu hep.

kol uyordu;birisinin bana para verdi 212

gini görünce, aldığım parayı ondan saklayacakmışım, onun için dilenmiyormuşum gibi üzerime atılıp parayı alıyordu elimden.

Acı acı gülümsedi.

Annem öldükten sonra geldi ona bu hal er diye ekledi. Onu kaybetmek deliye döndürdü onu.

Demek ki çok seviyordu anneni.Niçin beraber oturmazdı sizinle?

Hayır, sevmezdi...

Helena güç isitilir bir sesle,

Dünkü ihtiyar adam gibi haindi o da... diye fisildadi. Affetmiyordu annemi...

Yüzü gittikçe beyazlaşıyordu.

İçim ürperdi birden. Bütün bir roman canlanıvermişti hayalimde. Bodrum katta, tabutçunun yanında ölen yoksul bir kadın ve arkada bıraktığı, arada bir annesini lanetleyen dedesini görmeye giden yetini kızı; pastanede köpeğinin pesinden ölen deli ihtiyar!..

Nel i bir sey hatırlayarak birden gülümsedi.

. Azorka annemindi, dedi. Dedem eskiden çok severmiş annemi; annem onu birakıp gidince Azorka da onda kalmış. Azorka'yi bunun için seviyordu o kadar...

Nel i soguk bir sesle ekledi:

Annemi affetmedi, köpek ölünce kendisi deöldü.

Gülümsemesi kaybolmuştu. Bir an bekledikten sonra,Nel i, dedim, deden eskiden ne is yapardı?

Çok zenginmiş... Ne is yaptığını bilmiyorum. Bir fabrikası varmış... Annem anlatırdı. Küçük olduğum için önceleri her şeyi söylemezdi bana.Kucagina alıp sever oksar, "Biricik, sanssiz yavrum benim, derdi, zamani gelince öğreneceksin her şeyi". Hep "biricik, sanssiz yavrum" derdi bana. Bazi geceler uyudugumu sanarak (mahsus uyumaz, uyuyormuş gibi yapardım) basucumda ağ

213

lardı, öperdi beni, "biricik, sanssiz yavrum benim" derdi.

Neydi annenin hastalığı?

Verem. Altı hafta olacak öleli.

Dedenin zengin olduğu zamani hatırlıyor musun?

O zaman dünyada yoktum. Annem ben daha dogmadan birakip kaçmis dedemi.

Kiminle?

Nel i bir an düşündükten sonra düşünceli,Bilmiyorum, diye fisildadi. Yurt disina kaçmislar, ben de orada dogmusum.

Yurt disina mi? Nereye?

isviçre'ye. Her yeri gördüm; Italya'yi, Paris'i. Sasirmistim.

Hatirliyor musun Nel i bu gördüğün yerleri?€ogunu hatirliyorum.

Ruşçayi bu kadar güzel nasıl öğrendin Nel i?

Annem daha oralarda öğretmeye baslamisti bana. Rustu o; annesi Rus, dedem de Rustan farksiz bir Ingilizdi. Bir buçuk yıl önce annemle buraya geldigimizde de adamakil i öğrendim.

Annemin hastaligi iyice ilerlemisti. Durumumuz gün geçtikçe kötülesiyordu. Annem hep agliyordu.

™nceleri burada çok aradi dedemi; ona karsi suçlu oldugunu söylüyor, hiçkira hiçkira agliyordu!..

Dedemin yoksul düstüğünü öğrenince daha çok aglamaya basladi. Sik sik mektup yaziyordu ona, ama dedem cevap vermiyordu.

Annen niçin döndü buraya? Babasi burada diye mi?

Bilmiyorum. Orada öyle iyiydi ki durumumuz!gözleri parladiAnnemle beraber yalnız yasiyorduk.

Bir arkadasi, sizin gibi iyi yürekli bir dostu vardi. Daha buradayken tanisiyorlarmis. Ama öldü

orada, annem de döndü... 214

Annen dedeni birakip onunla mi kaçmisti?

Hayir. Annem baska birisiyle kaçmis, ama sonra adam birakmis onu...

Kimle kaçmis?

Nel i yüzüme bakti, bir sey söylemedi. Annesinin kimle kaçtigim, babasinin kim oldugunu bildigi beliydi. Onun adini bana bile söylemek agir geliyordu ona...

Sorularimla canini sikmak istemiyordum. €abuk heyecanlanan, ama duygularini saklayabilen tuhaf huylu; cana yakin, ama gururlu bir kizdi bu. Beraber kaldigimiz sürece beni en az ölen annesi kadar sevdiği haldeonu hatirladikça hala aglamakli olurduvevet, beni de en az o kadar yürekten sevdiği halde pek seyrek açiliyordu bana; o günden sonra da geçmisi üzerine pek konusmadi benimle. Israrla saklaniyordu benden. Ama o gün birkaç saat arada bir hiçkirkiklarla aglamaya baslayarakonu en çok

heyecanlandiran, üzen anilarini anlatti bana; o korkunç seyleri hiç unutmuyacagim. Ama onun asil hikayesi ilerdedir...

Korkunç seyler anlatmisti o gün: mutlulugunu yitirmis, terkedilmis bu hasta, herkesin sirt çevirdigi, son güvenecegi insanin, bir zamanlar gücendirdigi babasinin, dayanilmaz istiraplar içinde aklini yitiren babasinin da tanımak istemedigi zaval i kadinin hikayesi... Tüm umutlarini yitirmis; soguk, çamurlu Petersburg sokaklarimla daha çocuk sayilan kiziyla dilenen; sonra rutubetli bir bodrumda aylarca ölümle pençelezen kadinin; onu hayata gözlerini kapayana kadar affetmemis, akli basina ancak son anda gelip de kizini affetmeye kosunca, dünyada en çok sevdiği insanin soguk cesediyle karsilasan bir babanin hikayesiydi bu... Aklini yitirmis bir ihtiyarla, onu anlayan, çok küçük oldugu halde hayati, rahat, huzur içinde yasamis bir insandan daha iyi bilen torunu arasindaki esrarli, güç anlasilir iliskilerin tuhaf hi

215

kayesiydi... Kisiyi karamsarliga düşüren bir hikaye... Kasvetli Petersburg göğü altında, koskoca kentin karanlik ara sokaklarinda; çilgin bir yasayisin sürüp gittigi, bencil iklerin, çıkarlarin çarpistigi, gizli cinayetlerin islendigi, cehennemden farksiz kenar mahal elerinde yasanmis yüzlerce, binlerce hikayeden biri... Ama sonra anlatacagim bunu... ÜÜNCÜ B™LÜM

I

S ular çoktan kararmis, aksam olmustu; hüzün dolukabustan ancak o zaman uyandim, durumu düşündüm.

Nel i, dedim, hastasin, sinirlerin bozuk, ama ne yazik ki seni aglarken birakip gitmek zorundayim.

Yavrum benim! Affet beni; annen gibi mutsuz, hakarete ugramis, terkedilmis, babasinca lanetlenmis bir insanin yanina gittigimi düşün... Bekliyor beni. Zaten bu anlattiklarindan sonra karsi konulmaz bir kuvvet oraya çekiyor beni; öyle ki, onu simdi, su anda görmezsem dayanamam...

Söylediklerimi Nel i anladi mi anlamadi mi, bilmiyorum. Biraz önce anlattiklari, yeni geçirdigim hastalik perisan etmisti beni. Natasa'ya kostum. Oraya vardigimda iyice geç olmus, saat sekizi geçmisti.

Natasa'nin oturdugu evin önünde bir kupa arabasi duruyordu. "Prens gelmis" diye düşündüm.

Avluya geçtim; merdivenden çıkmaya baslamistim ki, benden bir kat üstte birisinin karanlikta el yordamiyla yukari çiktigim duydum. Yavas yavas, dikkatle adım atisindan ya 217

banci oldugu bel iydi. ™nce Prens sandim onu; ama biraz sonra kuskuya düstüm. Yabancı durmadan homurdaniyor, söyleniyor, agzini gittikçe bozuyordu. Evet, merdiven dar, pis, dik ve zifiri karanlikti; ama yabancinin üçüncü katta savurmaya basladigi küfürleri Prens in edebilecegini düşünemezdim: adam bir arabaci gibi kaba küfürler ediyordu. Ama üçüncü kattan sonra yavas yavas aydinlanmaya baslamisti merdiven; Natasa'nin kapısında küçük bir kandil yaniyordu.

Yukarda yetistim yabanciya; onun Prens oldugunu görünce çok sasirdim. Galiba bu beklenmedik

karsilasmadan hiç hoslanmamisti, İlk anda taniyamadı beni; ama yakından bakınca yüzü birden degisti; az önceki hasin, öfke dolu bakisi tatlılasti, sevinçle iki elini birden uzatti bana.

Aa, siz miydiniz! Neredeyse yere diz çöküp hayatimi kurtarmasi için Tanriya yalvarmaya baslayacaktim. Küfürlerimi duydunuz mu?

İçten bir kahkaha attı. Ama birden ciddilesti, üzgün, basini sal ayarak, Alyosa Natalya Nikolayevna'yi böyle bir yerde oturtuyor demek! dedi. ^{TM}nemsiz gibi görünen bazı seyler insanin ne mal oldugunu iste böyle çıkarir ortaya. Korkuyorum onun adina. İyi yürekli, temiz bir çocuktur, ama bir de gelin suna bakin: delicesine sevdiği bir insanin böyle bir mezbelede oturmasına göz yumuyor.

İngiragin ipini ararken,

Kızcagizin "bazan yiyecek ekmek bile bulamadigini duydum, diye fisildadi. Bu çocugun gelecegini, daha önemlisi, onunla evlendikten sonra Anna Nikolayevna'nin çekeceklerini düşündükçe basım çatlayacak gibi oluyor...

İngiragin ipini bir türlü bulamamanin verdiği can sikintisi arasında Natalya diyecegine Anna dediginin farkina varmadi. İngirak yoktu zaten Natasa'nin kapisin 218

da Kilit takılan halkayı oynattım, Mavra hemen açti kapıyı, endiseli bir yüzle karsiladi bizi. Daracık antreden tahta bir bölmeyle ayrılan mutfagin aralık kapisindan içerde birtakim hazirliklar gözüme ilisti: her ey tertemizdi ; soba yanıyordu; masaya yeni yemek takimlari konulmustu. Bizi bekledikleri bel iydi. Mavra paltolarimizi almaya kostu.

Alyosa burada mi ? diye sordum. Esrarli bir sesle,

Gelmedi, diye fisildadi.

Natasa'nin yanma girdik. Odasında özel bir hazirlik: yoktu; her zamanki gibiydi. Zaten daima derlitoplu, temiz tutardi odasını. Natasa kapıda karsiladi bizi. Onu birden o kadar zayıf, rengini o kadar solukoysa ölünükilerini andıran yanaklarında bir pembelik bir an dolasıp kaybolmustubuldum ki, sasirdim. Gözlerinde garip pariltılar vardı. Susuyordu; saklayamadığı bir telas, heyecanla elini Preense uzatti. Bana bakmadi bile. Bir sey söylemeden ayakta bekliyordum.

Prens içten, neseli bir tavırla,

Iste geldim! dedi. Birkaç saat önce döndüm, (Natasa'nin elini saygiyla öptü.)O günden beri hiç

çıkmadiniz aklımdan;hep sizi düşündüm!Heran gözlerimin önündeydüi z...Neyse,sonra bolbolkonusuruz bunlari! ^{TM}nce sunu söyleyeyim, bakıyorum benim haylaz gelmemis daha...

Natasa kızarıp bozararak kesti sözünü Prens in :

Kusura bakmazsaniz Ivan Petroviç'e bir sey söylemek istiyorum Prens. Vanya, gel benimle... bir sey söyleyecegim sana...

Kolumdan tutup bölmenin arkasına götürdü beni. En uzak köseye çaktı, Vanya, diye fisildadi, affedecek misin beni?

Birak simdi Natasa, ne oluyorsun! ;

219

Hayir Vanya, hayir, fazlasiyla affettin beni, ama sabrin da bir sonu, bir siniri vardir. Biliyorum, bana olan sevgin hiç bir zaman sönmeyecektir, ama nankör olduğumusöyleyebilirsin bir gün; dün de önceki gün de nankörlük ettim sana; bencil ik, hainlik ettim...

Birden aglamaya basladi, yüzünü göğsüme bastirdi. Yatistirmaya çalistim onu : Yeter artik Natasa. Bütün gece çok hastaydim: simdi bile zor ayakta duruyorum. Dün aksam da bugün de onun için gelemedim; gücendim de gelmedim saniyorsun ama... Canim benim, sevgili dostum, içini bilmiyor muyum saniyorsun!

Gözyaslari arasindan gülümsedi, elimi bütün gücüyle sikarak, İyi öyleyse... dedi, demek her zamanki gibi affettin. Gerisini sonraya birakalim. Anlatacak çok seyim varsana Vanya. Simdi içeri geçelim...

Hemen, Natasa;gelir gelmez yalnız biraktik onu...

Neler olacak göreceksin simdi, diye fisildadi. Her sey i biliyorum; içime dogdu hepsi. Bütün suç onda. Bu aksam çok sey bel i olacak Gidelim!

Neden söz ettigini anlayamamistim, ama sorup öğrenecek zaman yoktu. Natasa güleç bir yüzle çıktı Prensın yanına. Odanın ortasında hala sapkasi elinde duruyordu. Natasa içten bir tavirle özür diledi ondan, sapkasini aldı, bir sandalye çaktı ona, üçümüz de küçük masaya oturduk. Prens, Benim haylazdan söz ediyordum, diye devam etti, ancak bir dakikacik görebildim onu o da sokakta... kontes Zinaida Fyodorovna'ya gitmek üzere arabasına biniyordu. Çok acele ediyordu; düşünün bir kere, dört gündür ayrı olduğumuz halde arabadan inip de eve gelmedi benimle.

Sanirim onun simdi burada olmamasinin suçu be 220

nimdir Natalya Nikolayevna; oraya gitmesinden yararlanayim dedim, bugün Kontese ugrayamayacağım için bir is verdim ona. Neredeyse gelir.

Natasa, Prense bakarak içten bir tavirle,

Bugün geleceğini söyledi size galiba? diyesordu.

Prens hayretle bakti Natasa'ya.

Ne demek galiba? Nasıl sorabiliyorsunuz bunu? Ama anladim: kiziyorsunuz ona. Dogrusu haklisiniz, herkesten sonra gelmesi çok ayip.Ama gene söylüyorum, bütün suç bende. Ona da kizmayin. O kadar derin düşünemez, akli bir karis yakardadir. Savunmuyorum onu ama birtakim durumlardan ötürü bu aralik Kontesin eviyle, bazi tanidiklarımızla iliskilerini kesmemesi, hatta ortalarda daha sik

görünmesi gerekiyor. Dizinizin dibinden ayrılmıyordur tabiE; sanirim dört gündür gidip bir kimsenin hatirini sormamistir. Yalniz bundan böyle bazi islerim için onu sizden iki saatligine, en çok iki saatligine alırsam kusuruma bakmayiniz. Eminim, o aksamdan bu yana Prens K. nin evine bir kerecik olsun ayak basmamistir. Ne yazik ki soramadim ona demin!

Natasa'ya baktim. Prensi, dudaklarında yari alayli bir gülümsemeyle dinliyordu. Ama berikinın konusmasi içten, yapmaciksizdi. Görünüste kusku etmeye imkan yoktu ondan.

Natasa, kendisi için son derece olagan bir seyden söz ediyormus gibi sakin, Onun siz gittiniz gideli bana hiç ugramadigından gerçekten haberiniz yok mu? diye sordu.

Prens büyük bir hayretle,

Nasil? dedi. Hiç mi ugramadı? Ne diyorsunuz!

Sali aksami geç vakit gelmistiniz bana; devrиси sabah ugradi, yarim saat kalip gitti. O günden beri de hiç görmedim onu.

221

Prensın saskinligi gittikçe artiyordu.

Olur sey degil! Oysa ben, yaninizdan ayrılmayacagini sanıyordum. Kusura bakmayın ama çok tuhaf bir durum bu...inanilacak gibi degil.

Ama gerçek... Çok yazık, ben de sizi bekliyor, onun nerede olduğunu sizden öğrenebileceğimi sanıyordum.

Hay Al ah! Neredeyse gelir! Dogrusu, sözleriniz çok sasirtti beni, öyle ki... ne yalan söyleyeyim, ondan her şeyi beklerdim, ama bunu... bu kadarini aklimin ucundan geçirmezdim!

Ne kadar da sastiniz öyle! Oysa ben sasmak söyle dursun, bunun böyle olacağını önceden bildiginizi sanıyordum.

Biliyor muydum? Ben mi? Ama inanin, Natalya Nikolayevna, ancak bir dakika gördüm onu, hiç kimseye de bir şey sormadim. Bana inanmıyor gibi bir tavir takinmanız çok sasirtti teni.

Bir bana bir Natasa'ya bakarak konusuyordu. Natasa kesti sözünü : Al ah saklasin... dogruyu söylediğimize bütün kalbimle inaniyorum.

Prensın gözlerinin içine bakarak öyle bir gülümsedi ki, adam ürperdi, bozuldu.

Açık söyleyin, dedi.

Açık söyleyecek bir şey yok ki. Zaten açık konusuyorum. Oglunuzun ne kadar havai, unutkan olduğunu bilirsiniz. Tamamen serbest birakilince kapiliverdi.

Ama böyle kapılmak olmaz, bunda bir is var. Gelince anlasilir durum. Ama beni en çok sasirtan, burada bulunmadigim halde, bir suçum olduğuna inanir gibi bir tavir takinmanızdır. Görüyorum ki çok kiziyorsunuz ona Natalya Nikolayevna... anliyorum sizi! Haklisiniz...

Yüzünde sinirli bir gülümsemeyle bana döndü : 222 _

Benim de var kabahatim, hemen gelmemeliydim buraya, öyle degil mi?

Natasa'nin yüzü kizardi. Prens agirbasli bir tavirle devani ediyordu : Birakin sözümü bitireyim Natalya Nikolayevna, kabul ediyorum, suçluyum,ama yalnız su yönden: tanismamızın hemen devrиси

günü gittim; yaradılışınızda sezindiğim kuskuculuğunuz benim üzerime olan düşüncelerinizi, birtakim olayların da yardımıyla, değiştirdi... Gitmeseydim daha yakından tanırdınız beni; Alyosa da gemi aziya alamazdı. Gelince ona neler söyleyeceğimi göreceksiniz,

Yani benden bıkması için çalışacaksınız... Sizin gibi zeki bir insanın, böyle bir hareketin bana faydası olacağını içtenlikle düşünmesine imkan yoktur.

Onun sizden bıkmasını istediğimi mi ima ediyorsunuz? Ama hakaret ediyorsunuz bana Natalya Nikolayevna.

Kimle konuşsam konuşayım, elimden geldiğince az imali söz kul anırım; belki bugün siz de anlarsınız bunu. Hakaret etmek istemiyorum size; hem ne diye kalkışayım böyle bir seye, nasıl olsa ne dersem diyeyim alınmazsınız sözlerimden. Bundan hiç kuskum yok, karşılıklı ilişkilerimiz anlıyorum çünkü: ciddiye almış olamazsınız bu ilişkileri, değil mi? Ama sizi gerçekten gücendirdiyse mev sahipliği görevimi yerine getirmek için... hemen özür dilemeye hazırım.

Gerçi Natasa, dudaklarında alaycı bir gülümsemeyle söylüyordu bunları, ama onu o andaki kadar heyecanlı, sinirli hiç görmemistim. Son üç gündür ne istiraplar çektiğini ancak şimdi anlıyordum.

Her şeyi bildiği, anladığı üzerine söylediği esrarlı sözler korkutuyordu beni; Prensle ilgiydi söyledikleri. Düşüncelerini değiştirmiş, onu bir düşman olarak görüyordu karşısında, belki iy 223

di bu. Alyosa'nın kendini geri çekmesinde Prens'in parmağı olduğundan kuskulanıyordu; belki de bazı şeyler biliyordu. Birden parlamalarından korkuyordum. Natasa açıktan açığa alay ediyordu...

Aralarındaki ilişkileri Prens'in ciddiye almış olamayacağı, ev sahibi olarak özür dilemeye hazır olduğu üzerine söylediği son sözlerindeki ve bu aksam ona açık konuştüğünü göstereceğine dair verdiği tehdit dolu vaatteki açık alayı Prens hissetmemiş olamazdı. Yüzü deşismisti, ama tutuyordu kendini. Natasa'nın söylediklerindeki gizli anlamları farketmemiş gibi davrandı, sakayla geçiştirdi. Gülerek,

"Özür mü dileyeceksiniz, dedi, Tanrı korusun! Böyle bir şeyi aklımın ucundan geçirmedim. Zaten kadınların benden özür dilemelerini istemek adetim değildir. İlk görüşmemizde nasıl bir insan olduğumu az çok anlatmıştım size; bu yüzden, şimdi söyleyeceklerim gücendirmeyecektir sizi sanırım zaten kadınlar için genel olarak söyleyeceğim bunu.

Gülümseyerek bana döndü,

Sanırım siz de benim gibi düşünüyorsunuz, diye devam etti. Kadınların bir özel iğine dikkat ettim: suç üstü yakalanan bir kadın o anda özür dilemekten, suçunu kabul etmektense sonra günlerce uğrasıp gönlünüzü almayı, kendilerini affettirmeyi yegliyorlar. Bunun için, sözlerinizden alınmış olsam bile, şimdi özür dilemenizi istemezdim sizden: sonra, hatanizi anladığınız, gönlümü

almak istediğiniz zaman bunu yapmanız daha isime gelir... O kadar iyi yürekli, temiz, içten bir kızsınız ki, pisman olduğunuz zaman özür dilemeniz çok hoş olacak, hissediyorum bunu... Özür dilemeyi bırakın da şimdi, söyleyin bana: size karşı sandığınızdan daha içten davrandığımı bugün

neyle ispat edebilirim size?

Natasa'nin yüzü kızardı. Bana da, Prens'in bu cevabında

binda bir hafiflik, umursamazlık, kibirli bir alay var gibi gelmişti.

Natasa Prens'in gözlerinin içine dik dik bakarak,

Bana karşı içten olduğunuzu mu ispat etmek istiyorsunuz? diye sordu.

Evet.

™yleyse su dileğimi yerine getirin.

Getireceğime şimdiden söz veriyorum.

Alyosa'ya bugün de yarın da benden hiç söz etmeyin. Beni unuttu diye en küçük bir sitemde bulunmayın ona; azarlamayın da. Durumun farkına varmaması için aramızda hiç bir şey geçmemiş gibi davranacağım. Yaptığının farkında olmamasını istiyorum. Söz veriyor

. musunuz bana?

Elbette. İzninizle günü da söyleyeyim, böyle bir durumda sizin kadar iyi düşünen bir insan görmedim... Hah, Alyosa geldi galiba.

Gerçekten de antrede bir gürültü olmuştü. Natasa ürperdi, bir şeye hazırlandı sanki. Prens ciddi

bir tavırla oturuyor, olacakları bekliyordu. Gözleri hep Natasa'daydı. Kapı açıldı, Alyosa daldı içeri.

//

Neseden, sevinçten parlayan bir yüzle gerçekten bir dalıştı bu. Dört gündür pek mutlu olduğu, bizlere bir haber vermek için sabırsızlandığı beliydi. Yüksek sesle, iste geldim! dedi. Oysa en önce benim gelmem gerekirdi. Ama şimdi her şeyi öğreneceksiniz, şimdi! Demin hiç konuşamadık babacığım, o kadar çok söyleyeceğim var ki sana! Bana döndü, Ancak keyfi yerinde olduğu zamanlar ona sen dememe izin verir, inanin ki 225

baska zaman yasaktır bana bu! Hem nasıl yasaklar bunu biliyor musunuz, kendisi siz demeye baslar bana. Ama bundan böyle keyfinin daima yerinde olmasını istiyorum, bunun için de elimden geleni yapacağım! Bu son dört gün içinde tamamen, evet tamamen degistim, her şeyi anlatacağım size. Ama sonra. Şimdi önemli olanı... iste o! iste gene o! Natasa, melegim benim, merhaba canım! Natasa'nin yanına oturup elini hararetle öptü.

™yle özledim ki seni! Ama ne yaparsın ki gelemedim! Fırsat yoktu. Sevgilim! Biraz zayıflamışsın sanki, rengin solmuş...

Cosmus, Natasa'nin el erini durmadan öpüyor, o güzelim gözleriyle, bakmaya doyamıyormuş gibi

yüzüne bakiyordu. Natasa'nin yüzüne bir göz attım, ikimizin de aynı şeyi düşündüğümüzü

anladım: suçsuzdu Alyosa. Zaten hiç bir zaman suçlu olamazdı bu saf çocuk. Damarlarındaki bütün kan basına akin etmiş gibi yüzü birden kıpkırmızı oldu Natasa'nin. Gözlerinin içi parladi, magrur bir tavirle Prense bakti. Sogukkanli, kisik bir sesle, Ama bunca zaman... nerelerdeydin? dedi.

Sik sik soluyordu. Tanrim, ne çok seviyordu bu çocuğu!

Sana karsi suçlu gibi oldugum yan da budur zaten; gibi de ne demek! Suçluyum tabi , ben de biliyorum bunu; bilerek geldim buraya. Katya dün de bugün de, bir kadının böylesine bir ilgisizligiaffedemeyecegini söylüyordu (sali günü burada olanlari biliyor; devrиси gün hepsini anlatmistim ona). Bahse girdik onunla; ben, bu kadının Natasa oldugunu, dünyada onun ayarında belki de ancak bir kadının bulunabilecegini, bunun da Katya oldugunu söyledim; buraya gelirken kazanacagimi da biliyor

EzilenlerF : 15226

dum tabi . Senin gibi bir melek affetmeden durabilir mi. hiç ? "Gelmediyse fırsat bulamamistir da ondan gelmemistir; yoksa bana olan sevgisi söndü demek degildir bu" benim Natasa'm böyle düşünür iste! Sana olan sevgim söner mi hiç? Olabilir mi böyle bir sey? Her an aklımda, kalbimdeydin. Ama gene de suçluyum! Her şeyi öğrendiginde en önce sen hak vereceksin bana!

Hemen anlatacagim hepsini, sizlere içimi dökmeye ihtiyacim var; zaten bunun için geldim. Yarini dakika bos zamanım oldu bugün hemen sana kosup bir kerecik öpmek istiyordum, gene fırsat olmadı: Katya çok önemli bazı işler için acele çağirtti beni. Baba, beni arabaya binerken gördüğünde ikinci kere gidiyordum Katya'ya: gene mektupla çağirmisti beni. Bu günlerde pek sik mektuplasiyoruz. Ivan Petroviç, puslanizi ancak dün gece okuyabildim; çok haklisiniz. Ama elden ne gelir! "Yarin aksam gider, anlatirim durumu", diye düşündüm; bu aksam sana gelmek zorundaydim çünkü Natasa.

Ne puslasi bu? diye sordu Natasa.

Bana ugramis, evde bulamadi tabiE, bir mektup birakmis, sana gelmiyorum diye güzelce haslamis.. Çok hakli. Dün oldu bu.

Natasa bana bakti. Prens,

Sabahtan aksama kadar Katerina Fyodorovna'nin yaranda kalacak zaman bulduguna göre... diye basladi.

Alyosa kesti sözünü :

Biliyorum, biliyorum ne söyleyecegini. "Katya'da.: ne isin vardi, diyeceksin, önce buraya gelmeliydin". Yerden göge kadar haklisin; önce buraya gelmeliydim! Ama hayatta öyle beklenmedik olaylar vardir ki, her şeyi bir anda karmakarisik,altüst ederler. iste benim basima, da bu çeşit olaylar geldi. Söyledim ya size, bu dört gün içinde tamamen degistim, bambaska bir Alyosa oldum;

basimdan önemli olaylar geçmese degisir miydım bu kadar?

Natasa, Alyosa'nin heyecanına gülümseyerek,

Hay Al ah, anlatsana neler geldi basına! Meraktan çatlayacağız! dedi.

Aslında pek gülünç bir hali vardı Alyosa'nin: €abuk çabuk konuşuyor, sözcükler birbiri ardından düzensiz, bir gürültü gibi dökülüyordu agzından. Konusmak, durmadan konuşmak, anlatmak istiyordu. Ama anlatırken Natasa'nin elini de bırakmıyor, öpmeye doyamıyormuş gibi ikide bir dudaklarına götürüyordu...

^{TM}nemli olan da basıma gelenler zaten, diye devani etti. Ah dostlarım! Neler gördüm, neler yaptım, kimlerle tanistim bilerseniz!^{TM}nce Katya'dan söz edeyim size: Bulunmaz bir kizdir o! Simdiye kadar hiç mi hiç tanimiyor

musum onu! Natasa, hatirliyor musun sali günü ne heyecanla söz etmistim sana ondan; düşün ki o zaman bile tanimiyormusum onu iyice! Son ana kadar gizledi benden nasıl bir insan oldugunu.

Ama artık biliyoruz, taniyoruz birbirimizi. Senli benli konuşuyoruz. Ama bastan başlayayım: Ah Natasa, burada olanları çarsamba günü ona anlattığım zaman senin için söylediklerini duymalıydın bir!.. Simdi hatirladım: €arsamba sabahi sana geldigimde ne budalaca hareket ettim!

Sevinçle karsiladin beni, degisen durumumuzun verdiği mutluluktan gözlerinin içi gülüyordu; uzun uzun konuşmak istiyordun benimle; bir yönden üzgün olduğun halde gülmek geliyordu içinden.

Ben de kasildikça kasiliyordum! Ah ne aptalim! Budala! Yakında bir koca, ciddi bir aile reisi olacağım diye kendimi agirdan salmak istiyordum... ama kime yapıyordum bunu... sana! Ah, kim bilir ne alay ettin benimle o zaman! Hakettim dogrusu!

Prens söze karismadan oturuyor, alayli bir gülümsemeyle Alyosa'ya bakıyordu. Oglunun böylesine gülünç bir 228

duruma düşmesine seviniyordu sanki. O aksam hep onun hareketlerini izledim; sonunda, her ne kadar oglunu çok sevdiğini söylüyorlarsa da, aslında onu hiç sevmediği sanısına vardım.

Alyosa durmadan anlatıyordu:

Senden ayrıldıktan sonra Katya'ya gittim. Ancak o sabah birbirimizi iyice tanıdığımızı söylemistim sanırım. €ok tuhaf oldu bu... Nasıl olduğunu hatirlamıyorum bile... Birkaç heyecanlı söz, gizlenmeyenbirkaç duygu, açıkça söylenen birkaç düşünce ömrümüzün sonuna kadar bağladı bizi. Tanimalisin onu Natasa! Seni nasıl anlatti bana, davranislarini nasıl yorumladı bilemezsin!

Benim için ne değerli bir insan olduğunu açıkladı! Sonra kendi düşüncelerini, dünya görüşünü

anlattı. ^{TM}ylesine agirbasli, duygulu bir kiz ki! Görevlerimizden, insanliga hizmet etmenin borcumuz olduğundan söz etti. Konusmaya dalmisiz, bes alti saat geçmiş aradan. Sonunda ölünceye kadar dost olarak kalacağımıza, daima beraber çalışacağımıza ant içtik.

Prens hayretle,

Neye çalisacaksiniz? diye sordu. Alyosa magrur bir taviryla karsilik verdi:

¶ok degistim ben, baba, bütün bunlarin seni sasirtmasi olagandir; bendeki bu degisikligi yadiryayacagini biliyordum zaten. Hepiniz törelere, katilasmis birtakim kural ara siki siki bagli insanlarsiniz; yeni, çiçegi burnunda her seyi kuskuyla, alayla, tepkiyle karsiliyorsunuz. Ama üç dört gün önce tanidigin Alyosa degilim artik ben. Degistim! Dünyada herkesin gözünün içine cesaretle bakabiliyorum. Dogru olduguna inandigim düşüncemi sonuna kadar savunmaktan yilmam; böyle olduktan sonra dürüst bir insan sayilirini. Bu da yeter bana. Ne dersiniz deyin, kendimden eminim ben.

Prens alayli alayli,

229

Yaa! dedi.

Natasa endiseyle bizleri süzüyordu. Alyosa için korktuğu bel iydi. Konusurken heyecanlanmasinin iyi sonuç vermedigim bilirdi. Bizlerin, özelikle babasinin yaninda Alyosanın küçük düşmesini istemiyordu.

Neler söylüyorsun Alyosa! dedi. Felsefe yapmaya basladin; birisi öğretti sana bunlari galiba... anlatmana devam etsen daha iyi olur.

Alyosa,

Anlatiyorum ya! diye haykirdi. Dinle: Katya'nin iki uzak akrabasi var; kuzenleri mi ne oluyor...

birinin adi Levinka, ötekininki Borinka... biri üniversitede okuyor, öteki de öyle bir delikanli iste, Katya görüşüyor onlarla; ikisi de çok iyi insanlar! Kontesin yanina hiç ugramiyorlar. Katya'yla kisinin görevleri ve öteki seyler üzerine konusmamizdan sonra onlardan söz etti bana, tanismam için bir mektup verdi; evlerine kostum. Hemen o akşam canciger arkadas olduk. On iki kisi toplanmistti orada: Üniversite öğrencileri, subaylar, sanatçilar; bir de yazar vardi... hepsi taniyorlar sizi Ivan Petroviç, yani yapitlarinizi okumuslar, gelecekte çok sey bekliyorlar sizden. ^{TM}yle dediler.

Ahbap oldugumuzu söyledim, sizi onlara tanistirmaya söz verdim. Hepsi kardeşçe karsiladilar beni, bagirlarina bastilar. ^{TM}nce, yakinda evlenecegimi söyledim onlara; evli barkli bir insanimsim gibi davrandilar bana. Taa tepede, besinci katta oturuyorlar. Sik sik, özelikle sali günleri Levinka'yla Borinka'nin evinde toplaniyorlar. Aydin düşünceli gençler hepsi de; insanligi çok seviyorlar. Toplumumuzun durumundan, geleceğinden, bilimlerden, edebiyattan söz ettik.

^{TM}ylesine hos, içten konusuyorduk ki... Bir lise öğrencisi de geliyor oraya. Birbirlerine öyle iyi davraniyorlar ki! Böylesini hiç görmedim simdiye kadar! Zaten nereye gittim, ne gördüm ki! Yalniz sen böyle seylerden biraz söz ederdin bana Natasa. Ah Natasa, muhakkak tanismalisin sen onlarla; Katya230

tanisiyor. Ondan heyecanla söz ediyorlar; Katya Levinka'yla Borinka'ya, servetini istediği gibi kul anacak yasa gelir gelmez önce, toplum yararına bir milyon ruble bağışlayacağını söyledi.

Prens,

Tabii bu bir milyonu Levinka'yla Borinka'nin topluluğu gerekli yerlere harcayacaklar, değil mi? diye sordu.

Alyosa heyecanla bağirdi :

Hayır, hayır; ayıp böyle konuşman baba! Ne düşündüğünü tahmin ediyorum! Bu bir milyonun nasıl kul anılacağı konusu görüşülüp karara bağlandı bile. ^{TM}nce eğitim konusu ele alınacak...

Prens, dudaklarında hep o alaylı gülümsemesi, Evet, dedi, gerçekten hiç tanımiyordum Katerina Fyodorovna'yi. Çok şey beklerdim ondan, ama bu kadarını...

Alyosa babasının sözünü kesti:

Beklemezdin! Neyini yadırgadın bu kadar? Alistiginiz dünya görüşünden biraz ayrılmasını mı? Bir milyon rublenin bağışlanması mı seni bu kadar şaşırttı? ^{TM}yle mi? Ya baskasının sırtından geçinmek istemiyorsa Katya? Bu milyonları yemek baskasının sırtından geçinmektir. Çünkü (yeni öğrendim bunu). Yurduna faydalı olmak, topluma gücünün yettince bir şeyler vermek istiyor.

Topluma bir şeyler vermenin iyiliklerinden bir zaman sizler de söz ederdiniz; ama bu bir şeyler milyon olunca iş değişiyor, değil mi? ^{TM}yleyse, o kadarınandığım sağduyu neye dayanıyor? Niçin öyle bakıyorsun bana baba? Karşında bir soytarı, budala var sanki! Budala olsam ne çıkar! Bu konuda Katya'nın ne söylediğini bir duymalıydın Natasa: Önemli olan akıl değil, onu güden yaradılış, yürek, soylu duygular, bilgidir". Budalalık üzerine Bezmigin'in çok hoş bir sözü var.

Bezmigin Levinka'yla

231

Borinka'nın bir tanidigidir; doğrusu, kafası çalışkan, zeki bir genç! Dün söz arasında şöyle dedi:

"Budala olduğunu anlayan bir insan budalalıktan kurtulmuştur artık!" Ne doğru, değil mi! Sık sık böyle anlamlı sözler söyler. Her sözünde derin bir anlam vardır.

Gerçekten de çok doğru! dedi Prens.

Hep alayındasın işin. Amasenden de, senin sosyete kibarlarının hiç birinden de böyle bir söz duymadım şimdiye kadar. Sosyete de herkes saklar bu çeşit düşüncelerini; suya sabuna dokunmak istemezler! Hepsi de kendilerini eskiden beri süregelen birtakim düşüncelere, kalıplara uydurmak çabasında dırlar. Oysa düşüncelerimizi bu denli zorlamak hiç de iyi değildir. Bir de hayalci derler bize! Dün bana söylediklerini dinleseydin bir...

Natasa,

Neler düşünüyor, nelerden söz ediyorsunuz bakalım? dedi. Biraz açıklasana Alyosa, söylediklerinden buraya kadar hiç bir şey anlamadım.

Kisiyi başarıya, iyiliğe, sevgiye götüren her şeyden söz ediyoruz. Günümüzün sorunlarından açtığımızda kendiliginden oraya geliyor söz. Basından, yeni devrimlerden, insanlık sevgisinden, toplum için çalışanlardan söz ediyor, bunlar üzerinde konuşuyor, okuyoruz. Kendi aramızda içten olmaya, düşüncelerimizi hiç "çekinmeden birbirimize açmaya yemin ettik. Amaca ulaşmanın tek yolu içtenliktir. ^{TM}zelikle Bezmigin ugrasiyor bunun için.. Katya'ya anlattım, o da hak verdi onun bu çabasına. Bezmigin'in önderliğinde, ömrümüzün sonuna kadar dürüst olacagımıza, bizim için ne söylerlerse, ne düşünürlerse umursamadan, heyecanimizdan, tutkularımızdan, hatalarımızdan utanmadan doğru bildiğimiz yolda yürüyeceğimize ant içtik. Baskalarının seni saymasını istiyorsan önce kendini say; yalnız bu, kendi kendini sayman, baskalarının seni saymasına yetecektir.

Bezmigin söylüyor bu 232

nü; Katya da aynı düşünceyi paylaşıyor. Simdilik toplaniyoruz, herkes kişisel düşüncelerini anlatıyor, kendini topluluğa tanıtıyor... Prens endişeyle,

Saçma! diye bağırırdı. Bu Bezmigin de kim oluyor? Hayır, en kısa zamanda önüne geçilmeli bunun...

Neyin ? dedi Alyosa. Ben de bunları senin yanında ne diye anlatıyorum biliyor musun baba?

Çünkü seni de grubumuza almak istiyorum. Söz verdimonlara. Gülüyorsun, biliyordum zaten güleceğini! Ama sonuna kadar dinle söyleyeceklerimi! İyi yüreklisin, soylu bir ruhun var, anlayacaksın onları. Tanımıyorsun bu gençleri, hiç görmedin onları, dinlemedin. Tatalım ki her şeylerini biliyorsun, bilmediğin yoktur çünkü; ama görmedin onları, aralarına katılmadin, bu yüzden düşüncelerinde yanılabilirsin! Gerçeği bildiğini sanıyorsun, o kadar! Evet, karış aralarına, dinle onları, o zaman senin de bizden olacağını inanıyorum! Seni öylesine bağlandığın çevrede mahvolmaktan, zararlı düşüncelerinden kurtarmak için elimden gelen her şeyi yapmaya kararlıyım.

Prens, alaylı bir gülümsemeyle dinliyordu. Bakışla, rında nefret vardı. Natasa gizleyemediği bir tiksintiyle bakıyordu ona. Prens de farketmişti bunu, ama farkında değilmiş gibi davranıyordu.

Alyosa sözünü bitirince Prens kahkahayla gülmeye başladı. Hatta katiliyormuş gibi sandalyenin arkasına bıraktı kendini. Ama bu kahkahalar yapmacıktı. Oglunu daha bir küçük düşürmek için böyle güldüğü beliydi. Alyosa gerçekten kırılmıştı; yüzünü derin bir hüznü kapladı. Ama babasının nesesinin geçmesini sabırla bekliyordu. İçli bir sesle,

Baba, dedi, niçin alay ediyorsun benimle? Açık yüreklilikle geldim sana. Söylediklerimin saçma olduğu kanısında alay edeceğine aydınlat beni. Hem alay edecek ne var ortada? Soylu, iyi duygular edinmem mi?

233

Yanılsam, yanlış yolda bulunsam, birkaç kere söylediğin gibi bir aptal olsam da içtenim ya...

Yanılmak onursuzluk demek degildir. Yüce düşünceleri seviyorum. Varsin yanlis olsunlar, ama özleri kutsaldır. Dedim sana, sen de çevrendeki bütün kibarlar da beni gerçeğe götürecektir, pesinden sürükleyecek böyle bir şey söylemediniz bana. Yalanla onların dediklerini, daha güzel şeyler söyle bana, senin pesinden geleyim, ama alay etme benimle, çok üzülüyorum çünkü.

Alyosa pek içten, ağır basli bir tavirle konuşuyordu. Natasa ilgiyle bakıyordu ona. Prens hayretle dinledi, Alyosa sözünü bitirdiğinde tavrım birden degistirdi.

Kalbini kırmak istemedim yavrum, dedi, yanlis anladın beni, oysa acıyorum sana. Hayatta önemli bir adım atmak üzeresin, bu çeşit çocuklukları bırakmalısın artık. Benim düşüncemi sorarsan böyledir. Elimde olmadan güldüm, yoksa seninle alay etmek degildi amacım.

Alyosa son derece üzgün, devam ediyordu:

Niçin öyle geldi bana? Niçin uzun zamandan beri bana bir babanın oğluna baktığı gibi degil de düşmanca, soguk bir alayla bakıyormussun gibime geliyor hep? Niçin senin yerinde olsam oğlumla, senin benimle su anda ettiğin gibi onu küçük düşürecek biçimde alay etmezdim diye geçiyor içimden? Bak, açık konuşalım, aramızda anlaşılmayan bir şey kalmasın. Gerçeği olduğu gibi söylemek istiyorum: Odaya girer girmez aranızda soguk bir havanın estigini anladım; burada böyle bulacağımı hiç sanmıyordum sizi. Yanılıyor muyum? Yanılmıyorsam, herkes duygularını anlatsa daha iyi olmaz mı? Açık yüreklilik çok belayı defeder!

Prens,

Devam et Alyosa, devam et! dedi. önerdiğin çok iyi bir şey.

Natasa'ya bakarak ekledi:234

TMnce bundan başlamamız gerekiyordu belki de.

Alyosa,

Tamamen açık konuşacağım için kızma bana. Sen istiyorsun bunu, kendin söyledin. Dinle.

Natasa'yla evlenmeme razı oldun; bu mutluluğu bağışladın bize, alçakgönül ülük ettin. Bu soylu davranışım hepimiz sevgiyle karşıladık. Peki niçin gizli bir haz duyarak durmadan, gülünç bir çocuk olduğumu, koca olamayacağımı ima ediyorsun bana? Sonra, Natasa'nın gözünde beni küçük düşürmeye, bir paralık etmeye çalışıyorsun sanki. Benim gülünç bir yanımı baskalarına göstermeyi basardığın zamanlar pek seviyorsun; eskiden beri de şimdi de böyle bu. Nedense bizlere evlenmemizin pek gülünç, anlamsız, budalaca bir şey olduğunu, birbirimizin esi olmadığımızı ispat etmeye çalışıyor bir halin var. Doğrusu, evleneceğimize inanmıyorsun sanki; bir saka, eğlenceli bir oyun, bir komedi olarak görüyor gibisin bunu... Sadece bugünkü sözlerin üzerine söylemiyorum bunları. Sali gecesi eve döndüğümde beni sasirtan, hatta üzen çok tuhaf sözler duydum senden. Ğarsamba günü giderken de, simdiki durumumuz üzerine birkaç imali söz kul andın; ondan söz ettin. Gerçi saygisizca, onu küçük düşürücü bir söz edis degildi bu,ama gene de öyle

konusmamistemezdim; biraz hafif, önemsemez, soguk bir ifaden vardı... Anlatamam bunu, ama yüregim sezinliyor... Yanıldigimisöyle bana. Beni de... onu da inandır buna, içimiz rahat etsin; onu da üzdün çünkü. Odaya girer girmez yüzlerinizden anladım...

Alyosa cosmos, kararlı bir tavırla konuşuyordu. Natasa, gözlerinde gurur parıltıları, yüzü kipkirmizi, heyecanla dinliyordu; Alyosa konuşurken kendi kendine üç kere "Evet, doğru!" diye mırıldanmıstı.

Prens yüzünü eksitti,

Sana neler söylediğimi su anda hatırlayamam tabiE, yavrum, dedi; ama sözlerimi böyle anlaman çok tu

235

haf. Yanıldığını ispat etmek için ne istersen yapmaya hazırım. Simdi gülmeme gelince, bunda da anlaşılmayacak bir yan yok. Sunu söyleyeyim ki, acımı gizlemek için isi sakaya bogmaya çalışıyordum. Yakında evleneceğini düşündükçe bir tuhaf oluyorum; anlamsız, kusura bakma ama gülünç bir şey geliyor bana bu. Güldüm diye sitem ediyorsun bana, oysa sendin gülmeme sebep olan. Bende de var kabahat: Belki son zamanlarda yeterince ilgilenemedim seninle; bu yüzden marifetlerini ancak şimdi öğreniyorum... Natalya Nikolayevna'ylakuracağınız yuvanın geleceğini düşündükçeürperiyorum şimdi: Acele ettim, yaradılışlarınızın birbirine hiç uymadığını geç anladım.

Her çeşit sevgi söner zamanla, ama yaradılışlar arasındaki uyumsuzluk devam eder. Geleceğini bırak, yalnız sunu düşün yeter sana: Gerçekten dürüst bir insansan, yanında Natalya Nikolayevna'yi da uçuruma sürüklemesin! İnsan sevgisinden, soylu inançlardan, tanistığın iyi insanlardan uzun uzun söz ettin; şimdi de sor bakalım Ivan Petroviç'e; demin su igrenç

merdivenden dördüncü kata çıktığımızda kapının önünde, düşüp kolumuzu bacagımızı kirmadığımızasükrettikten sonra ne söyledim ona, öğren! Biliyor musun su anda ne düşünüyorum?

Natalya Nikolayevna'yi bu kadar seviyorsun da onun böyle bir mezbelelikte oturmasına gönlün nasıl razı oluyor, sasiyorum! Elinde imkan yoksa, üzerine aldığın sorumlulukların altından kalkamayacaksan evlenmeye de, üzerine her hangi bir sorumluluk almaya da hakkın olmadığını anlaman gerekirdi. Sadece sevgi yetmez her şeye. Kisi kendi yaratır sevgiyi. Sense söyle düşünüyorsun: "İstirap da çeksen yanımda ol yeter"... ama bencil bir düşüncedir bu! Bir yanda insanlığa beslenen yüce sevgiden söz etmek, toplumsal sorunlarla yakından ilgilenmek; öte yanda sevginin kuyusunu kazmak... akıl almaz bir şey bu! Sözümü kesmeyin Natasa Nikolayevna, bırakın bitireyim. 236

söyleyeceklerimi; içim kan ağlıyor, hem bu benim babalık görevimdir. Alyosa, son günlerde kendini yüce, güzel, dürüst duygulara kaptırdığını söyledin; benim çevremde bu çeşit tutkular yok, her şey kuru, kupkuru diye sitem ettin bana. Bak hele: Yüce, güzel duygulara kapılmak; arkasından, salı günü burada olanlardan sonra, senin için dünyada en değerli varlık olması gereken insani dört gün arayıp sormamak! Katerina Fyodorovna'yla, Natalya Nikolayevna'nin seni her suçunu affedecek kadar sevdiği üzerine bahse girdiğini de itiraf ettin. Peki ama ondan böylesine bir sevgi beklemeye, üstelik böyle bir bahse girmeye ne hakkın var? Bu dört gün içinde Natalya Nikolayevna'nin aklına ne kötü

seylerin gelmesine sebep oldugunu düsündün mü hiç ?

Yoksa, yeni birtakim düsüncelere kapilman en önemli sorumlulugunu unutmak hakkini mi kazandirdi sana? Sözümü tutmadigim için bagislayin beni Natalya Nikolayevna. Ama bu is verdigim sözden önemlidir: Sirasi gelince siz de anlayacaksınız bunu... Alyosa, buraya geldigimde Natalya Nikolayevna'yi istiraplar içinde kivranir buldugumu biliyor musun? Hayatindanki en mutlu günleri olması gereken bu dört günü ona zehir ettigin yüzündeki derin istirap ifadesinden bel iydi.

Bir yanda böyle davranislarin, öte yanda bir sürü laf... haksiz miyim? Kendin tepeden tirnaga suçluyken beni nasıl suçlayabiliyorsun ?

Prens magrur bir taviryla bitirdi sözünü. Konusmasini pek begenmisti. Alyosa, Natasa'nin istirap çektiğini duyunca aci bir kederle bakti ona. Ama Natasa vermisti kararini.

Birak Alyosa, dedi, üzülme, senden çok daha suçlu olanlar var. Otur da babana söyleyeceklerimi dinle. Bu is bitmeli artık!

Prens atildi:

Rica ederim konusun Natalya Nikolayevna! İki

237

saattir birtakim esrarli sözler dinliyorum. Can sikmaya basladi artık; dogrusunu söyleyeyim, böyle karsilanmayı beklemiyordum burada.

Olabilir; çünkü güzel sözlerinizle gözlerimizi boyayarak gizli niyetlerinizi sezinlememize engel olabileceğinizi umuyordunuz. Neyiaçiklayayım size? Zaten her şeyi biliyorsunuz. Alyosa haklidir.

Bizi ayirmak istiyorsunuz. O akşamdan sonra burada olacaklari ezberle biliyordunuz. Bana da evlenmemize de ciddi gözle bakmadiginizi söyledim sise saten. Alay ediyorsunuz bizimle, oynuyorsunuz; gizli niyetleriniz var. Ne yapmak istediginiz ortada. Alyosa evlilik isimizi eglenceli bir oyun olarak gördüğünüzü söylerken hakliydi. Oglunuzu azarlayacaginiza kutlamaniz gerekirdi; çünkü bilmeyerek tani sizin istediginizibelki daha bile çoğunuyapti.

Saskinliktan donup kalmistim. Bu akşam bir patirdi kopacagi içime dogmustu zaten. Ama Natasa'nin bu denli açık konusmasi, tavirlarındaki gizlemediği küçümseme çok sasirtmisti beni.

"Gerçekten bÇer seyler biliyordu demek, diye düşünüyordum, dananın kuyrugunu koparmayı koymustu aklina. Yüzüne kargi haykirmek için belki de sabirsizlikle bekliyordu Prensi".

Prensın rengi uçmustu. Alyosa'nin yüzünde saf bir korku, aci bir bekleyis vardı. Prens, Ne söylediginizin farkında misiniz siz! diye bagirdi. Agzinizdan çikani kulaginiz duysun... bir şey anlamadım söylediklerinizden.

Natasa,

Yaa! dedi. İki sözcükten anlamadınız demek! Alyosa da ben debu konuda hiç konuşmadığımız, hatta görüşmediğimiz haldeevet o da ben de bir anlamısız sEzi! Bizimle igrenç, asagılık bir oyun oynadığınızın o da farkına varmış! Sizi seven, size bütün varlığıyla inanan Alyosa varmış bunun farkına! Ona karsi biraz daha dik _ 238

katli, biraz daha kurnazca davranmayı gerekli görmediniz; anlayamayacağını sandınız. Ama hassas, ince, çabuk etkilenen bir yüreği vardır onun; söylediği gibi, sözleriniz, tavırlarımız içinde yer etti...

Prens, beni tanık tutuyormuş gibi, son derece sakin bir tavırla bana döndü. Pek sinirli, öfkeli olduğu beliydi,

Hiç bir şey, hiç bir şey anlamıyorum! dedi. Sonra Natasa'ya döndü: Kuskucu bir insansınız siz; sınırlarınız da bozuk... Aslında, KaterinaFyodorovna'yıkiskaniyorsunuz; bu yüzden herkesi, en başta da beni... suçluyorsunuz; izninizle sunu söyleyeyim ki, çok tuhaf bir insansınız... Bu çeşit olaylara alisik değildir; oğlumun geleceği söz konusu olmasaydı bir dakika kalmazdım burada... Gene de durumu açıklamanızı bekliyorum.

Her şeyi bildiğiniz halde, iki sözcükle yaptığım açıklamayı anlamamakta diretiyorsunuz demek!

Daha açık konuşmamı mı istiyorsunuz?

Evet.

Natasa, gözleri öfkeden parlayarak,

Pekala, diye bağirdi, dinleyin öyleyse, her şeyi, her şeyi anlatacağım!

m

Natasa ayağa kalkmışeyecandan farkında değildi bununöyle konuşuyordu. Prens önce oturduğu yerden dinliyordu, sonra o da ayağa kalktı. Durum fazlasıyla ciddileşmişti. Natasa, Sali günü söylediklerinizi hatırlayın, diye devam etti. Paraya, yükselmeye, sosyete de önemli bir yere ihti

239

yacınız olduğunu söylüyordunuz; hatırlıyor musunuz?

Hatırlıyorum.

Paraları cebe indirmek, kaçırdığınız imkanları tekrar elde edebilmek için Sali günü buraya geldiniz; emellerinize erismekte size yardımcı olacağım düşünerek bu evlenme işini attiniz ortaya.

Natasa! diye bağirdim, sözlerine dikkat et! Prens, gururu çok incinmiş bir tavırla, Para! İmkan! diye mirildandı.

Alyosa üzüntüden bitmiş, bir şeyanlamadan öyle bakıyordu. Natasaya iyice sinirlenmişti.

Hayir, hayir, kesmeyin sözümü, dedi, hepsini söyleyecegime yemin ettim. Kendiniz de biliyorsunuzdur, Alyosa dinlemiyordu sözünüzü. Onu benden geri çekmek için tam altı ay uğraştınız. Bir türlü boyun egmiyordu. Birden artık samanin kalmadığının farkınavardınız.

Oglunuzu serbest bırakırsanız Katerina Fyodorovna'yi da, paraları da özelikle paraları... üç milyonluk drağoma vardı ortadakaçıracaktınız. Tek kurtuluş umudunuz kalmısti: Alyosa, onun için seçtiğiniz kızı severse belki de uzaklasırdı benden...

Alyosa elem dolu bir sesle,

Natasa, Natasa! diye bağırdı. Neler söylüyorsun! Natasa, Alyosa'nın bağırmamasına devam ediyordu:

Düşündüğünüz gibi yaptınız, ama o da bir sonuç vermedi! Ben olmasam her şey düzelecekti! Size umut veren bir durum daha vardı: Tecrübeli, kurnaz bir insan olduğunuz için, Alyosa'nın bazan benden bikar gibi olduğunu farketmıstınız. ^{TM}yle ya, kimi zaman bana karşı pek ilgisiz olduğu, dört beş gün yanıma ugramadığı gözünüzden kaçmış olamaz. Belki iyice sığır dabrakır diye umutlanıyordunuz; Alyosa'nın salı günkü ani hareketi iyice şaşırttı sizi. Ne yapacaktınız şimdi!.. 240

Prens,

Bir dakika, diye haykırdı, tam tersine, bu olay... Natasa sert bir sesle kesti Prensın sözünü: O aksam "Simdi ne yapayım ben?" diye düşündünüz, söyle karar verdiniz: Oğlunuzun benimle evlenmesin ^{CE} gerçekten değil, onu yatıstırmak için söz derazi olacaktınız. Düşünü istediğiniz kadar uzak bir tarihe atabilirdiniz; öte yandan, yeni ask filizlenmeye başlamısti; farkındaydınız bunun. İste bütün planinizi bu yeni ask üzerine kurmustunuz.

Prens kendi kendine konuşuyormuş gibi,

Romanlar, hep su romanlar, diye mirıldandı; yalnızlık, hayale düşkünlük, roman okumak...

Natasa, Prensın söylediğini duymadan, onun ne dediğine dikkat bile etmeden, gittikçe heyecanlanarak,

Evet, bütün planinizi bu yeni ask üzerine kurmuş" ^{tunuz}, diye tekrar etti. Hem bu askin sizi basarıya ulaştırma şansı da çoktu! Çünkü Alyosa Katerina Fyodorovna'ya taa bastan, onun ne denli iyi bir kız olduğunu henüz bilmezken tutulmuştu! Alyosa o gece bu kıza onu sevemeyeceğini, çünkü görevi, başka birisine olan sevgisi bunu ona yasakladığını açıklayınca kız öylesine soylu davranıyor; ona da, sevdiği erkeği elinden alan kadına da öylesine içten bir ilgi gösteriyor, onları öylesine yürekten affediyor ki genç kızı zaten beğenen Alyosa onun ruh güzel iği karsısında büyüleniyor!.. Buraya gelince hep Katerina Fyodorovna'dan söz etti. Devrisi gün bu soylu kızihıç

değilse minnet duygusundan tekrar görmek için önüne geçilmez bir istek duyacaktı elbette. Hem ne diye gitmesindi oraya? ^{TM}yle ya, eski sevgilisinin üzüntüsü geçmişti nasıl olsa, onun için kesin karar verilmısti, ömrünün sonuna kadar beraber olacaktı; birdakikacık da... Natasa bu bir dakikacığı kiskanacak kadar nankör müydü ? Bu bir dakikadan sonra hiç farkında olmadan bir gün 241

aldi Natasa'dan, sonra bir gün daha, bir daha... Bu dört gün içinde kizin bilmediği yanlarını öğrendi: Temiz, duygulu, bir çocuk kadar içtendi; huylan da o kadar uyusuyordu ki... Dost, kardeş olacaklarına yemin ediyorlar. ^{TM}lünceye kadar ayrılmayacaklarına söz veriyorlar birbirine. Bes altı saat süren bir konuşmanın" sonucunda yepyeni duygular tadıyor Alyosa'nın ruhu, yüreği heyecanla doluyor... Bunları bildiğiniz için "bir zaman gelecek eski askini bu yeni duygularıyla karşılaştıracaktır, diye düşünüyordunuz; eski sevgiliyle aralarındaki ilişkilerin çekici bir yanı kalmamıştır artık onun için; kız hep surat asıyor, bir şeyler yapmasını istiyor; kiskanıyor, sitem ediyor; ağlıyor... Arada bir yüzüne gülse, sakalassa bile, karşıdaki bir çocukmuş gibi yapıyor bunu... Bikmaya başladı artık, kanıksadı..."

Gözyaşları bosaldı birden, boğazında bir şey düğümlenmiş gibi sustu; ama topladı kendini: Sonra mi ne oldu? Her şeyi zamana bıraktınız; nasıl olsa hemen evlenmeyecektik; daha çok zamanınız vardı, her şey değişebilirdi... Bir yandan imalarınızla bir yandan da telkinlerinizle amacınıza erismeye çalışacaktınız... İftiralarınızla su can sıkıcı Natasa'yi küçük düşürebilirdiniz...

sonucun ne olacağı bilinmezdi, ama zafer sizindi! Alyosa! Suçlama beni canım! Askini anlamadığımı, değerini bilmediğimi söyleme. Su anda bile beni sevdiğini, sözlerimi belki de anlamadığını biliyorum. Böyle konuşmakla çok çok kötü yaptığının da farkındayım. Bunların hepsini görüyor, seni de gün geçtikçe daha çok seviyorsam elimden ne gelir... çildirasiya...

çildirasiya seviyorum seni!..

El erini yüzüne kapadı, kendini kanepenin üzerine atıp hiçkır hiçkır ağlamaya başladı. Alyosa bir çığlık

EzilenlerF : 16 242

atarak kostu yanına. Natasa ağlayınca hemen o da ağlamaya başladı.

Natasa'nın bu ağlaması Prens'in isine çok yaramıyordu tabii: Natasa'nın heyecanını, sert ithamlarını bir kiskançlık nöbetine, hakarete ugramış askinin sebep olduğu sinir bozukluğuna, hatta hastalığa vermek o kadar yadigar olmayacaktı şimdi. Kıza yakınlık göstermesi bile olagandı bu durumda.

Üzülme Natalya Nikolayevna, dedi, öfke, yalnızlık sınırlarınızı bozmuş... Onun bu düşüncesizce davranışı hasta etmiş sizi... Durmayın üzerinde, çocukluğuna verin. ^{TM}nemli olan, sizin de söylediğiniz gibi, salı günkü olaydır; onun size ne denli bağlı olduğunu ispata yeter bu, ama siz...

Natasa acı acı ağlayarak kesti Prens'in sözünü:

Ah, böyle söylemeyin, hiç değilse su anda iskence etmeyin bana! İçime dogmustu bunlar! Onun beni artık eskisi gibi sevmediğini bilmiyorum muyum sanıyorsunuz... Burada... su odada yalnız basıma...terkedilmiş, beklerken her şeyi uzun uzun düşündüm. Ne yapabiliyordum, elimden ne gelirdi!Seni suçlamıyorum Alyosa...Niçin kandırmaya uğrattıyorsunuz beni? Kendi kendimi kandırmaya çalışmadım mı sanıyorsunuz?... Ah, hem de kaç kere, kaç kare! Sesindeki en küçük bir değişiklikten az mı anlam çıkarmaya çalıştım? Yüzünden, gözlerinden ruhunu okumaya az mı uğrattım?.. Her şey bitti artık, her şey... Ah, ne bedbaht bir insanım!..

Alyosa önünde yere diz çökmüs, agliyordu. Hiçkiriıkları arasından, Evet, evet, bütün suç bende! diye tekrar ediyordu. Her sey benim basimin altından çıktı!...

Hayir, kendini suçlu görme Alyosa... baskalarindadir suç... Düşmanlarımızda! Bütün suç onlarda Prens biraz sabirsiz,

243

Söyler misiniz, bütün bu... suçlari neye dayanarak bana yüklüyorsunuz? dedi. Hepsi sizin uydurmanız...

Natasa birden ayaga fırlayarak,

Uydurmam mi! diye bagirdi. Demek öyle ha, riyakar adam! Sali günü buraya geldiginizde baska bir niyetiniz olamazdi! Vicdan azabini dindirmek, kendini daha bir rahatlıkla Katya'ya vermesini saglamak için oglunuzu yatistirmanız gerekiyordu; yoksa hep beni hatirlayacak, isteklerinize boyun egmeyecekti; öte yandan, beklemek canınıza tak demisti. Yalan mi söylüyorum?

Prens alayli alayli gülümseyerek,

Dogrusunu söyleyeyim, sizi aldatmak isteseydim gerçekten de böyle düşünürdüm; çok...

zekisiniz; ama iddialarınızı ispat etmelisiniz, yoksa bir insan için böyle seyler söylemek...

ispat mi? Alyosa'yi benden sogutmak için yaptıklarınızdan daha güzel delil mi olur? Birtakim çıkarlar ugruna ogluna görevlerini unutturmaya, sevdiği insani yüz üstü birakmaya çalışan bir baba! Demin oturduğum evin merdiveninin kötülüğünden dem vuruyordunuz yanılmıyorsam!

Parasizlikten, açlıktan ayrılmak zorunda kalalım diye Alyosa'nin ayligini kesen siz degil misiniz?

Sizin yüzünüzden oturuyorum burada, bir de kalkmissiniz oglunuza sitem ediyorsunuz; iki yüzlü

bir insansınız siz! O aksam birdenbire nasıl da degistiniz o kadar? Niçin birden o kadar hoslandınız benden? Dört gündür su odanın içinde dolasiyor, düşünüyorum; her seyi enine boyuna düşündüm; her sözünüzü, yüzünüzün her ifadesini ölçtüm biçtim, sonunda hareketlerinizin yapmacik, alay dolu oldugunu anladim; çirkin bir oyun oynuyordunuz bizimle... Zaten çoktan tanıyorum sizi! Yanınızdan geldiği zamanlar Alyosa'nin yüzünden, ona söylediklerinizin, kafasına sokmaya çalıştığınız düşüncelerin hepsini anlardim; üzerindeki etkinizi çok iyi öğrenmistim artik!

Hayir, aidata_ 244

mazsiniz beni! Belki baska hesaplarınız vardır, en önemli olanı söylememis olabilirim, ama degismez! Beni aldatmaya çalışıyordunuz ya, ha sunun için ha bunun için, orasi önemli degil!

Bunu yüzünüze karsi söylemek istiyordum!

Hepsi bu kadar mi? Bütün deliliniz bu mu? Ama düşünün bir kere, sali aksami size yaptigim teklifle

kendimi baglamis olmadim mi? Bu kadar dsncesiz hareket etmis olabilir miyim?

Neyle baglamissiniz kendinizi? Neyle? Sizce beni aldatmanin ne anlami olabilir? Her hangi bir kizin gururuyla oynamanin bir önemi olabilir mi sizin için! ^{TM}yle ya, zaval i bir kaçak, babasinin lanetlediği, kimsesiz, kendini rezil etmiş, ahlaksız bir kizim ben! Bu oyun size küçücük de olsa bir ikar saglayabilecekse böyle bir zaval iyi dnmeye deger mi!

Natalya Nikolayevna, kendinizi ne duruma drdgnzn farkında misiniz? Il e de size hakaret etmiş olayım istiyorsunuz. Ama bu öylesine ağır bir hakaret ki, bunda ısrar etmenizi birakin, böyle bir şeyi nasıl dnebildiğimize de sasiyorum doğrusu. Kusura bakmayın ama bunu bu kadar kolaylıkla dnebilmek için insanın pek piskın olması gerek. Böyle konusmaya hakkım var sanırım; oğlumu bana karsi kiskirtiyorsunuz çünkü. Su anda sizden yana ikip bana bas kaldirmiyorsa da için için dis biliyordur...

Alyosa,

Hayir baba, diye bagirdi, bas kaldirmiyorum sana, çünkü ona hakaret etmedigine, bir insana böyle hakaret edilemeyecegine inanıyorum!

Duyuyor musunuz? diye haykirdi Prens.

Natasa, bütün suç bende, babami suçlama. Günah, korkunç bir sey bu!

Natasa,

245

Duydun mu Vanya? diye bagirdi. Bana karsi çıkmaya basladı bile!

Prens,

Yeter! dedi. Bir son verelim artık bu can sikici konusmaya. Bu ilgin kiskanlığınız sizi bana bambaska bir yaninizdan tanitti. Uyardınız beni. Acele etmişiz, evet evet gerçekten çok acele etmişiz. Bana nasıl hakaret ettiğimizin bile farkında değilsiniz; bunu umursadığınız da yok ya...

Acele ettik... acele ettik... sözümü tutmam gerekir tabi, ama... bir babayım ben de, oğlumun mutlu olmasını isterim...

Natasa kendini kaybederek,

Sözünüzden dönüyorsunuz demek! diye bagirdi. Firsata sevinmissinizdir! Ama sunu bilirsiniz ki, iki gün önce burada kendi kendime bir karar verdim ben, simdi hepinizin yanında da tekrar ediyorum bunu : Alyosa'yla evlenmekten vazgeçtim!

Yani onu gene huzursuz etmek, duygulandırmak, demin söylediğiniz gibi

"sorumluluklarını" hatırlatmak, böylece onu tekrar kendinize baglamak istiyorsunuz demektir bu...

Demin siz öyle demiyor muydunuz? Ama yeter artık; zamana birakalım... Sizinle konuşup anlaşılmak için daha bir sakin olduğunuz zamani bekleyeceğim. İlişkilerimizi tamamen kesmeyeceğimizi umarım. Belki de, zamanla daha iyi anlarsınız beni. Oysa buraya gelirken, ailenizle ilgili bazı niyetlerimden söz etmeyi düşünüyordum size; görecektiniz ki... ama yeter artık!

Yanına gelerek devani etti :

Ivan Petroviç! Simdiye kadar sizinle tanışmayı çok istiyordum; hele şimdi büyük bir mutluluk verecektir bana dostluğunuz. Umarım anlıyorsunuzdur beni. Birkaç gün sonra geleceğim size; izin verirseniz tabii.

TM'ne hafifçe eğilerek kabul ettiğimi belirttim. Ondan kaçamayacağımı anlamıştım. Elim sıkı, hiç bir şey söy 246

lemeden Natasa'yi selamladı, gururu incinmiş bir insan tavrıyla çıktı.

IV

Birkaç dakika hiç konuşmadık. Natasa üzgün, bitik, düşünceli oturuyordu. Bütün heyecanı, canlılığı bir anda sönmüştü. Donuk bakışlarını tam karşısında bir noktaya dikmiş, Alyosa'nın eli elinde, hareketsiz öyle duruyordu. Alyosa sessiz sessiz ağlıyor, arada bir başını kaldırıp ürkek, merak dolu bakışlarla Natasa'nın yüzüne bakıyordu.

Sonunda çekingen bir tavırla Natasa'yi yatıstırmaya başladı. Kızması için yalvarıyordu ona, bütün suçu kendi üzerine alıyordu. Babasını temize çıkarmayı çok istediği belli idi. Birkaç kere söz etti bundan, ama Natasa'yi tekrar kızdırmaktan korktuğu için açık söyleyemiyordu. Natasa'yi eskisi gibi sevdiğine, ölünceye kadar da seveceğine yeminler ediyor; Katya'yi bir kızkardeş, sevimli, iyi yürekli bir kızkardeş olarak sevdiğini söylüyordu. "Onu bırakmam büyük kabalık olur, diyordu.

Katya'yi tanısan sen de çok seversin onu, hiç ayrılmak istemezsin ondan; o zaman bu tatsızlıklar da biter". Bu düşünce pek hoşuna gitmişti. Yalvarı söyleyemiyordu zaval i. Natasa'nın endişesini anlamıyordu; onun demin babasına söylediklerinin de farkında değildi. Bildiği, onların bozuşlarıydı, bu da çok üzüyordu onu. Natasa,

Babama öyle davrandığım için gücendin mi bana? diye sordu.

Delikanlı derin bir üzüntü içinde cevap verdi:

Bütün suç bendeyken, her şey benim basımın altından çıkmışken gücenebilir miyim hiç? Seni böylesine bir öfkeye ben saldim; sinirlerin bozuk olduğu için onu 247

suçladın, çünkü beni temize çıkarmak istiyordun; her zaman benden yana olursun zaten, oysa degmem ben buna. Bir suçlu bulmak gerekiyordu, o çıktı karşına... Ama hiç suçu yoktur onun, hiç!

Alyosa heyecanlanmış, sesini yükseltmişti. Adamcağız ne için geldi buraya, ne buldu!

Natasa'nin elemli, sitemli baktigini görüncü yutkundü.

Peki, peki, bir daha söylemeyeceğim, dedi, affet... Bütün suç bende!

Natasa son derece üzgün,

Evet Alyosa, diye mirildandi.Aramizdan kara kedi gibi geçti baban, bütün dünyamizi yikti. Bu güne kadar herkesten çok bana inanirdin; simdi bir kuskü düsürdü içine, beni suçlu buluyorsun; kalbinin yarisini aldi benden. Karakedi geçti aramızdan.

Böyle söyleme Natasa. Niçin "Karakedi" diyorsun?

Sahte bir iyi yüreklilikle, yapmacik bir büyüklükle kendine bagladi seni; simdi de her gün biraz daha sogutacak seni benden.

Alyosa iyice heyecanlanmisti,

Yemin ederim ki yaniliyorsun Natasa! diye bagirdi. "Acele ettik" derken çok sinirliydi. Göreceksin, yarin ya da birkaç gün sonra yatisacaktır. Hem evlenmememiz için diretecek kadar kizmissa da önemli degil; sana yemin ederim ki, ne derse desin, dinlemem onu. O kadar da zayıf degilim..

Kim yardım eder bize biliyor musun?Birden sevinçle yükseltmisti sesini.Katya yardım eder! Sen de görürsün onun ne iyi bir kız oldugunu! Senin rakiben olup olmadigini, bizi ayırmak isteyip istemedigini anlayacaksın!Evlendiginin devrasi günüsevgisi sönen erkeklerden oldugumu nasıl dilin vardi da söyleyebildin demin? Yüregime isledi busözün!Hayir, yaniliyorsun, 248

Katya'ya sik sik gittiysen...

Yeter artık Alyosa, istedigün zaman gidebilirsin ona. Demin söyledigim bu degildi benim. Yanlis anladin. Kime istersen ona git, mutlu ol. Kalbinden, bana vereceğinden daha çok sevgi isteyemem...

Mavra girdi içeri.

€ayı getireyim mi artık? İki saattir kaynıyor semaver; on bir oldu saat.

Kaba, sert bir tavirle sormustu bunu; caninin çok sikkin oldugu, Natasa'ya kizdigi bel iydi. Salidan bu yana pek heyecanlıydi, çok sevdiği hanimi evleniyordu... ^{TM}teki kiracılara, komsulara, kapıcıya yetistirmisti haberi; dükkana her gittiginde oradakilere hep haniminin yakında evleneceğinden söz etmisti. Büyük bir adam olan, general ige kadar yükselmiş, ayrıca son derece varlıklı Prens'in gelip hanimina, ogluyla evlenmesi için yalvardigini, bunu "kulaklariyla" duyduğunu kurula kurula anlatmış durmustu. Gelgelelim, birden işler sarpa sarmisti simdi, Prens çay bile içmeden, öfkeyle çikip gitmisti. Bütün suç hanimindaydi tabi€. Onun Prens'le nasıl bagira bagira konustugunu duymustu mutfaktan. Natasa,

Getir bakalım, dedi.

Yiyecek bir seyler de getireyim mi? Natasa bozuldu.

Getir. Mavra,

Dünden beri oturmadık, bir sürü sey hazırladık, diye söylendi. Sarap almak için taa Nevski'ye gittim, şimdi de...

Kapiyi öfkeyle çarparak çıktı. Natasa'nin yüzü kızardı, tuhaf tuhaf bakıyordu bana. Mavra semaverle yiyecekleri getirdi; av eti, balık, iki sise iyi cins Yeliseyev sarabı vardı. "Bu kadar sey kime hazırlamışlar acaba?"

249

diye geçirdim içimden. Natasa masaya yaklaştı. Benden bile sikildiği bel iydi.

Iste böyle garip bir insanım ben Vanya, dedi. Olacakları önceden bildiğim halde gene de bir umut vardı içimde. Alyosa gelip özür diler, belki barışırız; kuskularımın asilsiz olduğu anlaşılar, inandırırılar beni... diye umutlanıyordum; onun için hazırlattım bunları... Olur ki oturur, geç saatlere kadar konuşuruz diye düşündüm...

Zaval i Natasa! Bunu söylerken yüzü öyle kızarmıştı ki! Alyosa birden heyecanlandı.

Gördün mü ya Natasa! diye bağırıldı, İki saat öncesine kadar kuskularına kendinde inanmıyormussun! Evet, düzeltmek gerek durumu. Bütün suç bende, her sey de ben düzeltercem. Natasa, izin ver hemen şimdi babama gideyim! Görmeliyim onu; gururu incindi, hakarete uğradı. Avutmalıyım, hep kendi düşüncelerimi söyleyeceğim ona, sadece kendi düşüncelerimi; seni karıştırmayacağım. Her sey düzelecek... Seni bırakıp onun yanına kosmak istediğim için gücenme. Yanılırsın öyle düşünürsen; acıyorum ona; görürsün, suçsuz olduğunu zamani gelecek sen de anlayacaksın... Yarın sabah gün dogar dogmaz geleceğim buraya, gece geç saate kadar yanında kalacağım, Katya'ya gitmeyeceğim.

Natasa kalmasını istemedi ondan, hatta gitmesinin daha iyi olacağını söyledi. Alyosa'nin şimdi kendini zorlayarak günlerce yanında kalacağından, bile bile kendine eziyet edeceğinden korkuyordu. Yalnız Alyosa'dan babasına onun adına bir sey söylememesini istedi, onu yolcu ederken neseyle gülümsemeye çalıştı. Alyosa kapıdan çıkarken birden döndü, Natasa'nin yanına gitti, iki elini avuçlarının içine aldı, yanına oturdu. Derin bir sevgiyle yüzüne bakıyordu.

Natasa, sevgilim, melegim benim, gücenme bana, hiç bir zaman bozulsunmayalım. Bundan böyle birbirimizin 250

her dedigine inanacağımıza söz verelim. Bak şimdi ne anlatacağım sana canım: Neden olduğunu hatırlamıyorum. Kavgalıydık bir keresinde. Kabahatli bendim. Konuşmuyorduk. ^{TM}zür dilemek istemiyordum senden, ama öte yandan da çok üzülüyordum. Kentte suraya buraya gidiyor, sokaklarda avare avare doluyor, arkadaşlarıma uğruyordum, ama içim kan ağlıyordu... Birden aklıma ya hasta olur da ölürsen, diye geldi. Büyük bir umutsuzluga düştüm, seni kaybettim sandım. Gittikçe kararıyordu içim. Sözde mezarının üzerine kapanıp kederimden öyle kalmış hayal ediyordum kendimi. Mezarını öpüyor, sana sesleniyor, seni karşımda bir anlık bile olsa diriltmesi, bir mucize göstermesi için. Tanrıya yakarıyordum. Kosup kucaklıyordum seni, bağrıma basıyor, öpüyordum.

Seni o anda eskisi gibi bir kerecik daha kucaklasani mutluluktan ölürüm saniyordum.

Böyle hayal görürken birden söyle düşünüyordum kendi kendime: "Onu bana bir an göstermesi için yakariyorum Tanriya, oysa alti aydir beraberiz; kaç kere kavga ettik, kaç gün konusmadik birbirimizle!" Günlerce dargin durduk, mutlulugumuzun degerini bilmedik; simdi de tutmus mezarından disari çağiriyordum seni; bir dakika için hayatimi vermeye hazirdim!.. Daha fazla dayanamadim, kostum sana, sen de beni bekliyordun; hatirliyorum, öyle bastirdim seni ki gögsüme, gerçekten kaybedecektim seni sanki. Natasa! Bundan böyle hiç bozusmayacagiz!

Dayanamıyorum! Tanrim, seni birakabilir miyim hiç!

Natasa agliyordu. Kucaklastilar; Alyosa, onu hiç birakmayacagina bir kere daha yemin etti. Sonra babasinin yanina kostu. Her seyi yoluna koyacagina, düzeltecegine kesinlikle inaniyordu.

Natasa elimi sinirli sinirli sikarak,

Her sey bitti artik! dedi. Her sey mahvoldu! Seviyor beni, hiç de sönmeyecek bu sevgisi; ama Katya'yi

251

da seviyor, bir zaman sonra onu benden çok sevecek. TabiE bu alçak Prens de firsati kaçirmayip...

Natasa! Prens'in dürüst davranmadigina ben de inaniyorum, ama...

Ona söylediklerimin hepsini dogru bulmuyorsun, degil mi! Yüzünden anlamistim zaten. Ama biraz sabret, hakli miyim haksiz miyim görürsün! Hem ben genel konustum, kim bilir daha ne domuzluklar vardir kafasinin içinde! Korkunç bir adamdir o! Dört gün dolastim durdum bu odanın içinde, hep düşündüm. Evet, Alyosa'nin durulmasini; istedigigi gibi yasamasini engel iyen üzüntüsünden, bana olan sevgisinin verdigisorumlulukduygusundan kurtulmasini saglamakti asil amaci. Bu evlilikte razi olmasinin bir nedeni daha vardi: Aramiza sokulup iyi yürekliligiyle,içtenligiyle Alyosa'nin gözünü boyayacakti. Evet Vanya, bu böyledir! Alyosa çok saftir; benim için üzülmeydi artik. Söyle düşünürdü: "Natasa karim olacak, ömrümüzün sonuna kadar beraber yasayacagiz". Elinde olmadan Katya'yla daha çok ilgilenirdi bu durumda. Bel i ki Prens bu Katya denen kizi çok iyi anlamis; tam Alyosa'nin aradigi kiz oldugunu, onu benim elimden alabilecegini sezinlemis. Ah Vanya! Simdi bütün umudum sende : Seninle dost olmayi istedigine göre, gene bir seyler düşünüyor demektir. Bu firsatikaçirma canim, ne olur Kontes'e yaklasmaya çalis. Su Katya'yla tanis, incele onu, nasil bir kiz oldugunu öğren bana. Senin düşüncen önemli benim için. Senin gibi hiç kimse anlayamaz beni; ne istedigimi de iyi bilirsin.

Sonra, aralarındaki dostluk derecesini, iliskileri, nelerden sözettiklerini de öğren. ^{TM}zel ike Katya'yi incele, Katya'yi... Bir kere daha ispat et bana sevgili; biricik dostum Vanya, bir kere daha ispat et bana dostlugunu! Artik bütün umudum sende!.. 252

Eve döndüğümde saat gecenin biri olmustu. Nel i uykulu bir yüzle açti kapiyi. Beni görünce gülümsedi, gözlerinin içi güldü. Uyuyakaldi diye kendi kendine kizdi. Ben gelinceye kadar uyumamak

istiyormus zaval i. Birisinin beni aradigini, oturup uzun süre bekledigini, masanin üzerine bir pusla biraktigim söyledi. Maslobojev'dendi pusla. Yarın saat on ikide evine çağırıyordu beni. Nel i'ye bir seyler soracaktım, ama sabaha bıraktım, gidip yatmasını söyledim. Zaval i zaten bekleye bekleye yorulmuş, ancak ben gelmeden yarım saat önce dalmıstı.

V

Sabahleyin Nel i Maslobojev'in ziyareti üzerine oldukça ilginç seyler anlattı. Maslobojev'in gece gece beni araması pek garipti: Evde olmayacağımı biliyordu; çok iyi hatırlıyordum, son görüşmemizde cumartesi aksami evde bulunmayacağımı söylemistim ona. Nel i, önce kapiyi açmak istemedigini söylüyordu: Çünkü saat sekizmiş geldiginde, korkmuş. Ama Maslobojev razı etmiş onu açmaya; bana bir puslayla haber bırakmazsa yarın basıma bir is açılacağını söylemiş.

İçeri girince hemen bir pusla yazıp masanın üzerine bırakmış, sonra Nel i'nin yanına kanepeye oturmuş. "Hemen ayağa kalktım, diye anlatıyordu kız, konuşmak istemedim onunla; çok korkmustum. Bubnova'dan söz etmeye başladı; kadının sinirden çatladığını, artık beni yanına almaya cesaret edemeyeceğini söyledi, sonra seni öğdü. Yakın dost olduğunuzu, sizi taa küçüklükten tanıdığını anlattı. O zaman konuşmaya başladım onunla. Cebinden seker çıkardı, uzattı bana, istemedim; beni iyi bir insan olduğuna inandırmak için dil dökmeye başladı, sarkı söyleyebildiğini, güzel dans ettiğini

253

söyledi; ayağa fırlayıp oynamaya başladı. Gülesim geldi. Sonra, biraz daha oturup sizi bekleyeceğini söyledi; ondan korkmamam, yanına oturmam için yalvardı. Oturdum; ama canım konuşmak istemiyordu onunla. Annemle dedemi tanıdığını söyleyince konuşmaya başladım.

Bunun üzerine çok oturdu".

Neler konuştunuz?

Annemden Bubnova'dan... dedemden. İki saat oturdu.

Neler konuştuklarını söylemek istemiyordu sanki. Ben de, Maslobojev'den öğrenebileceğimi düşünerek sormuyordum. Maslobojev'in Nel i'yi yalnız görmek için mahsus ben yokken geldiği kanisındaydım. "Niçin acaba?" diye soruyordum kendi kendime.

Maslobojev'in verdiği sekerleri gösterdi bana Nel i. Bunlar kırmızı yeşil kagitli, en adi cinsindenbelki de rastgele bir mahal e bakkalından almıstı onları Maslobojevüç akide sekeriydi.

Nel i sekerleri bana gösterirken gülümsedi.

Niçin yemedin onları? diye sordum. Kaslarını çatarak cevap verdi : İstemiyorum. Almadım bile, kendi kanepenin üzerine bıraktı...

O gün çok yere gidecektim. Kalktım. Giderken sordum Nel i'ye: Yalnız sikiliyor musun?

Hem sikiliyorum, hemsikilmiyorum. Sikiliyorum, çünkü uzun zaman olmuyorsunuz evde.

Yüzüme öyle tatli, sevgi dolu gözlerle bakiyordu ki! O sabah hep öyle bakmisti bana; neseli, cana yakin bir hali vardi; ayni zamanda bir seyden utaniyor, hatta canimi sikmaktan, sevgimi kaybetmekten, agzindan bir sey kaçirmaktan korkuyordu sanki.

Gülümseyerek, 254

Peki niçin sikilmiyorsun? diye sordum. "Hem sikiliyorum, hem sikilmiyorum" diyorsun.

Bu çocuga giderek daha çok isiniyordum. Gülümseyerek,

Bunu ben bilirim, dedi.

Nedense gene utanmisti. Kapıda konusuyorduk. Basi önünde, karsimda duruyordu. Bir eli omuzumda, ötekiyle ceketimin kolunu çekistiriyordu.

Sir midir bu? diye sordum.

Tatli bakisim yüzüme kaldirarak alçak sesle,

Yoo... dedi, önemli degil zaten, siz yokken kitabinizi okuyorum...

Kipkirmizi olmustu.

Demek öyle! dedim. Nasil, begeniyor musun bari?

Yüzüne karsi ögülen bir yazarin mahcuplugunu duyuyordum. O anda onu öpebilmeye neler vermezdim! Ama olmazdi; Nel i kısa bir sessizlikten sonra, son derece üzgün, Niçin, niçin öldü o? diye sordu.

Yüzüme bir kere daha bakip basim önüne egdi gene.

Kim? dedim.

Kim olacak, o delikanli, veremli... kitaptaki iste.

Ne yapalim, ölmesi gerekiyordu, öldü. Isitilir isitilmez bir sesle, Hiç de gerekmiyordu, dedi.

Birden somurttu, basini iyice önüne egdi. Aradan bir dakika geçti. Kolumu çekelemeye devam ederek,

Peki ya o kiz... dedesiyle o kiz ne olacaklar? diye fisildadi. Hayatlarinin sonuna kadar beraber mi yasayacaklar? Yoksul uktan kurtulacaklar mi?

Kizcagiza iyi bir sey söyleyemedigim için gerçekten çok üzgün, Hayir Nel i, dedim, kiz uzak bir kente gidip ora

da bir toprak sahibiyile evlenecek, ihtiyar da yalnız kalacak.

Demek... demek öyle! TMf, ne hainsiniz! Artık okumayacağım kitabınızı.

TMfkeyle itti kolumu, dönüp masanın yanına gitti, yüzü duvara doğru, bası önünde, öyle kösede durdu. Büyük bir üzüntü içindeymiş gibi sık sık soluyordu; yüzü kıpkırmızı olmuştü. Yanına gittim.

Kızdın mı Nel i? Orada yazılanlar doğru değil ki! Hepsü uydurma;kızacak ne var!Öok duygulu bir kızsın!

Kızmadım, dedi.

Sevgi dolu, ısıldayan bakısını gözlerimin içine dikti; sonra birden elimi yakaladı, yüzünü göğsüme bastırıp, nedense ağlamaya başladı. Ama aynı zamanda gülüyordu da; hem gülüyor hem ağlıyordu. Benim de içimden gülmek geldi. Ama yüzünü bir türlü göstermek istemiyordu bana; basım göğsümden ayırmak istedikçe diretiyor, gittikçe daha çok gülüyordu.

Bu duygulu duruş bitti sonunda. Vedalaştık; acele ediyordum. Nel i, yüzü pespembe, hala utangaç, gözlerinin içi ısı ısı, merdivenin basına kadar kostu arkamdan; çabuk dönmemi söyledi.

TMglene kadar, belki daha erken döneceğime söz verdim.

TMnce ihtiyarlara gittim. İkisi de keyifsizdi. Hele Anna Andreyevna iyice hastaydı. Nikolay Sergeïç odasında oturuyordu. Geldiğimi duymuştu, ama her zamanki gibi, Anna Andreyevna'yla konuşacaklarımızı konuşalım diye on beş dakika sonra yanımıza geleceğini biliyordum. Yaslı kadını fazla üzmemek için dün akşamki olayı elimden geldigince yumuşatarak anlattım, ama gerçeği gizlemedim tabiÖ. Anna Andreyevna'ninüzülmekle beraberevlilik isinin suya düştüğü

haberini soğukkanlılıkla karşılaması şaşırttı beni. 256 .

Bunu bekliyordum zaten Vanya, dedi. Arkanızdan uzun uzun düşündüm, bu işin olmayacağı sonucuna vardım. Ulu Tanrının katında hak etmedik bu mutluluğu; hem adam da alçağın biri; iyilik beklemek aptal ik olur ondan... Dile kolay, hiçten yere on bin rublemizi alıyor; haklı olduğumuzu bile bile alıyor. Elimizde avucumuzda bir şey bırakmayacak... İhmenevka'yi satıyorlar.

Natasa'cığım onlara inanmamakla akil ilik etmiş.

Sesini alçaltarak devam etti :

Hem ne var biliyor musun Vanya, bizim ki hiç istemiyordu bu evliliği! Arada bir "istemiyorum" diye kaçıriyordu agzından. TMnceleri nazlanıyor sandım; ama hayır, gerçekten istemiyor. Peki kızım, yavrum ne olacak şimdi? Babası istemez onu. Peki Alyosa olacak herif ne diyor?

Anna Andreyevna daha bir sürü şeyler sordu, cevaplarımıher zaman olduğu gibiah vahlarla karşıladı, sizlandı. Son günlerde sakin bir hali olduğu kaçmamısti gözümde zaten. Her yeni haber şaşıyordu onu. Natasa'nin üzüntüsü sınırlarını da sağlığını da bozmuştu.

Nikolay Sergeič sirtında sabahlığı, ayaklarında terliğıyle geldi. Üsüttüğünden yakındı. Sevgi dolu bakislarini karisından ayirmiyordu; orada kaldigim sürece her hizmetine bir dadi gibi kostu; gözlerinin içine bakıyor, hatta ondan korkuyordu sanki. Bakislarında sefkat vardı. Karisini kaybedeceğı endisesi düsmüstü içine; onu kaybederse kendisinin de artık yasayamayacağını hissediyordu.

Bir saat kadar oturdum orada. Eikarken Nikolay Sergeič dis kapiya kadar geldi benimle, Nel i'yi sordu. Onu kizinin yerine yanlarına almaya kararlı görünüyordu. Anna Andreyevna'yi buna nasıl razı edebileceğini bilmiyordu. Kız üzerine yeni bir şey öğrenip öğrenmediğimi özel bir ilgiyle soruyordu. Kısaca anlattım. Sözlerim pek

257

etkilemişti onu. Kararlı bir sesle,

Daha konuşuruz, dedi, simdilik... neyse, ben gelirim sana, biraz iyileseyim, gelirim. O zaman kararimizi veririz..

Saat tam on ikide Maslobojev'deydim. İçeri girdiğimde karsıma ilk çıkan Prens olunca pek sasırdım. Antrede paltosunu giyiyordu; Maslobojev de telaslı telaslı yardım ediyordu ona, bastonunu tutuyordu. Tatistiklerini biliyordum, ama bu karsılasma gene de saskına çevirmisti beni.

Prens beni görünce heyecanlanır gibi oldu.

Oo, siz miydiniz! dedi. Ne tesadüf! Ben de bay Maslobojev'le tanistiginizi demin öğrendim. Sizinle karsılastıgıma sevindim, hem çok sevindim. Sizi görmeyi çok istiyordum; ilk fırsatta gelmeyi düşünüyorum size, izin veriyor musunuz? Sizden bir dileğim var: Yardım edin bana, ortadaki durumu açıklayın. Dün aksamki olaydan söz ettiğimi anlamissinizdir sanırım... Taniyorlar sizi orada, seviyorlar; olayları ta bastan beri izliyorsunuz; etkiniz var... Simdi gitmeyip, sizinle konuşamadığım için çok üzgünüm... Bazı acele işlerim var! Ama birkaç güne kadar, belki de daha erken, uğrayacağım size. Simdilik...

Elimi biraz fazla hararetle sikti, Maslobojev'e göz kırptıktan sonra çıktı. Odaya girince, Al ahaskına söylesene... diye başladım. Maslobojevaceyle sapkasını alıp disarı çıkarken sözümü ağzıma tıkadı:

Bosuna uğrasma, söylemem, isim var, ben kaçıyorum, zaten geç kaldım!..

Saat on ikide gelmemi yazan sen değil miydin?

Ne olmuş yazdıysam? Dün ben sana yazdım, bu

EzilenlerF: 17 258

gün de bana yazdılar; hem de nasıl... basım döndü. Ne iş! Bekliyorlar beni. Kusura bakma Vanya.

Seni bosuna buraya kadar yordüğüm için istersen güzel bir sopa çek bana. Yalnız lütfen biraz çabuk tut elini! Bekletme, çok isim var, bekliyorlar. . .

Niçin sopa çekecekmişim sana? Isin çikmissa git: tabiE, herkesin acele isi çikabilir. Yalnız...

Maslobojev holeçikiyorduben de pesindenpaltosunu giyerken kesti sözümü : Yalnizi falan yok, söylemem. Seninle de isim var; çok önemli bir is bu; zaten bunun için gelmeni istedim; seni yakından ilgilendiren bir is... Simdi ayak üstü anlatamayacağım, bugün saat tam yedide, ne erken ne geç, tam saat yedide bana geleceğine söz ver. Evde olacağım..

Kararsız,

Bugün mü? dedim, bu aksam bir yere...

Aksam gideceğin yere şimdi git, aksama da bana gel. Sana neler anlatacağımı bir bilsen Vanya.

Peki, peki. Ne yalan söyleyeyim, meraklandirdin beni.

Bu arada sokaga çikmiş, yaya kaldırımında duruyorduk. Israrla bir kere daha sordu : Geleceksin değil mi?

Dedim ya geleceğim diye.

Söz ver bana.

TMf, can siktin artık! Peki, söz veriyorum.

çok güzel. Ne yana gidiyorsun? Sagi göstererek,

Bu yana, dedim. O da solu göstererek,

Ben bu yana, dedi. Al ahaismarladik Vanya! Unutma, tam saat yedide.

Arkasından bakarken "Tuhaf sey" diye düşündüm. Aksam Natasa'ya gitmekniyetindeydim.

Maslobo

259

yev'e söz verdiğim için şimdi gitsem iyi olur, diye düşündüm. Alyosa'yi orada bulacağımdan kuskum yoktu. Gerçekten de oradaydı; beni görünce pek sevindi.

Natasa'ya karsi son derece candan, sevimli davranıyordu; benim aralarına katılmam iyice neselendirmisti onu. Natasa da onunla beraber söyleyip gülüyordu ya, bunu zoraki yaptığı bel iydi.

Benzi uçtu; hiç uyuyamamisti gece.

Alyosabesbel i Natasa'yi gülümsetmek içinhabire konusuyor, bir sürü seyler anlatıyordu, ama Katya'yla babasından hiç söz etmiyordu nedense. Dünkü, Natasa'yla babasını baristirma denemesi iyi sonuç vermemise benziyordu. Bir ara Mavra'ya bir sey söylemek için disari çıktığında Natasa

aceleyle fisildadi bana:

Bir sey söyleyeyim mi sana? Buradan gitmeye can atiyor, ama çekiniyor. Ben de söyleyemiyorum git diye; o zaman belki mahsus gitmez de cani sikildiği halde kalir yanimda, iyice sogur benden belki... Ne yapsam ki?

Tanrim, kendi kendinizi ne durumlara sokuyorsunuz! Ikiniz de çok vesveselisiniz, biribirinizi kol uyorsunuz. Oturup açık açık konussanız olmaz mi! Bu durum belki gerçekten de sogutur onu senden.

Natasa dehset içinde,

Ne yapayim? dedi.

Dur, ben simdi hal ederim...

Emurlanmış çizmemi Mavra'ya temizletmek bahanesiyle mutfaga gittim. Natasa arkamdan, Dikkatli ol Vanya! diye seslendi.

Mutfaga girdigimde, Alyosa beni bekliyormus gibi yanima kostu.

Ivan Petroviç, sevgilidostum, ne yapsam ben? Bir akıl verin bana: DünKatya'ya söz vermistim, bu saatte orada olacaktim. Gitmesem olmaz! Natasa'yi çok seviyorum onun için kendimi atese atmaya hazirim; ama260

siz de kabul edersiniz ki öte yani da tamamen birakmak olmaz...

Ne duruyorsunuz, gidin...

Ya Natasa? Üzülür sonra. Yardim edin bana Ivan Petroviç...

Bence gidin daha iyi. Sizi ne çok sevdiğini biliyorsunuz;sonra yanında sikiliyorsunuz,kendinizi zorlayarak kalıyorsunuz sanir. Gitmeniz çok daha iyi olur. Simdi girelim içeri, ben yardım ederim size.

Ne iyisiniz Ivan Petroviç! İçeri girdik ; bir dakika sonra, Demin babanizi gördüm, dedim. Zaval i korkuyla,

Nerede? diye haykirdi.

Sokakta karsilastik. Bir dakika kadar konustuk; gene dost olmamizi söyledi. Nerede oldugunuzu bilip bilmedigimi sordu. Sizi görmeyi çok istiyordu ; bir sey söyleyecekti galiba.

Sözü nereye getirmek istedigimi anlayan Natasa,

Ah Alyosa, diye bagirdi, git gözük ona.

Peki ama... nerede bulabilirim onu? Evde midir acaba?

Sanmam. Yanilmiyorsam Kontes'e gidiyordu, öyle bir sey söyledi çünkü.

Alyosa, elemli elemli Natasa'ya bakarak saf bir taviryla,

Sey... ne yapsam simdi? diye mirildandi. Natasa,

Ah Alyosa, dedi, ne yapsam ne demek! Ben üzölmeyeyim diye oraya hiç gitmemek niyetinde misin yoksa? Çocukluk etme. Bir kere, yakisik almaz; sonra, Katya'ya kabalik etmis olursun. Arkadassiniz, insanarkadaslik baglarim böyle koparip atar mi hiç? Hem seni bu kadar kiskandigimi sanirsan üzölürüm. Git, hemen git,

261

ben istiyorum! Babani da bekletme.

Alyosa hem sevinç hem pismanlik içinde,

Ah, sen bir meleksin Natasa! diye bagirdi. Küçük parmagina degmem inan ki! ^{TM}yle iyisin ki, oysa ben... ben... Bak sana gerçegi söyleyeyim! Gitmeme yardım etmesi için demin mutfakta Ivan Petroviç'e ben yalvardim. O da bunu uydurdu. Ama gücenme bana Natasa'cigim ! Düsündüğün kadar suçlu degilim; çünkü dünyadaki bütün varliklardan bin kat çok seviyorum seni; yeni bir karar verdim kendi kendime : Katya'ya her seyi, durumumuzu, dün aksam burada olanlari anlatacagim.

Kurtulusumuz için bir seyler düşünür, çok seviyor bizi çünkü...

Natasa gülümsedi.

Hadi git. Bir seysöyleyeyim mi sana Alyosa, Katya'yla tanismayi ben de çok isterdim. Nasil yapariz bunu?

Alyosa'nin sevinci sonsuzdu Hemen iki genç kizi nasil tanistirabilecegi üzerine düşüncelerini siralamaya basladi. Ona bakilirsa çok kolaydi bu: Katya bir yolunu bulurdu. Heyecanlı heyecanlı anlatiyordu. Iki saat sonra Katya'nin cevabini getirecegine, gece geç vakte kadar da oturacagina söz verdi. Natasa onu yolcu ederken,

Sahi gelecek misin? diye sordu.

Kuskun mu var bundan ? Hosça kal Natasa'cigim, melegim benim, biricik sevgilim! Hosça kal Vanya! Aman Al ahim, yanlislikla Vanya dedim size, bakin Ivan Petroviç, sizi öyle seviyorum ki...

niçin senlibenli konusmuyoruz sizinle? Bundan böyle sen diyelim birbirimize.

Olur.

Hele sükür! Belki yüz kere düşünüm bunu, ama söylemeye bir türlü cesaret edemiyordum size.

Bakin, hala siz diyorum. Dogrusu, birisine sen demek hiç de kolay bir sey degil. Yanilmiyorsam

verirler;ama bir türlü beceremezler bunu, konusurken içinde sahis zamiri olmayan cümleler kul anirlar hep. Ah Natasa! Bir gün "Çocukluk ve İlk Gençlik" i okuyalim seninle, çok hos bir kitaptir! Natasa gülümseyerek,

Peki, peki, dedi, hadi simdi git! Sevinçten çenen düstü...

Al ahaismarladik! İki saat sonra buradayim! Alyosa Natasa'nin elini öptü, aceleyle çıktı. Natasa, Gördün ya Vanya, gördün ya! diye mirildandi. Gözlerinden yaslar bosaldi. İki saat kaldim yaninda; avutmaya çalıştim onu, sonunda oldukça rahatladi içi. Endiselerinde hakliydi tabiÇE. Onun durumunu düşündükçe yüregim sizliyordu; korkuyordum. Ama elimden ne gelirdi!

Alyosa'yi da tuhaf buluyordum: Natasa'ya olan sevgisi azalmamisti; hatta duydugu pismanliktan, üzüntüden belki de çoğalmis, güçlenmisti. Ne var ki yeni aski da giderek yüregini sarmaktaydi.

Sonuç neye varacak, kestirmek imkansizdi. Katya'yi ben de çok merak ediyordum. Onunla tanisacagima bir kere daha söz verdim Natasa'ya.

Sonunda neselenir gibi oldu. Bu arada ona Nel i'yle aramızda geçenleri, Maslobojev'i, Bubnova'yi, Maslobojev'in evinde Prens'le bugünkü karsilasmami, saat yedide oraya gidecegimi de anlattim. Bunlarla çok yakindan ilgilendi. ihtiyarlari kısa geçtim, Ihmenev'in beni ziyaretinden simdilik söz etmedim. Nikolay Sergeic'in Prensle düel oya hazirlandigi haberi sarsabilirdi onu.

Prens'in Maslobojev'le iliskisi; durumda anlasilmayacak bir yerolmadigi halde, Prens'in benimle dost olmayi böylesine ısrarla istemesi Natasa'nin da tuhafina gitmisti.

263

Saat üçte eve döndüm. Nel i o küçücük, güleç yüzüyle karsiladi beni...

VI

Saat tam yedide Maslobojev'deydim. Beni görünce sevinç çigliklari atti, boynuma sarildi.

Çakirkeyif oldugu, bel iydi. Ama beni en çok sasirtan, ben geleceğim diye evde yapilan hazirlikti.

Çok hos, pahali cinsinden bir yaygiyla örtülü yuvarlak masada güzel, bakir bir semaver kayniyordu. Kristal, gümüs ve fagfur çay takimi piril pirildi. Baska bir çeşit, ama gene de en az birincisi kadar agir bir örtüsü olan öteki masada tabak tabak, sekerlemeler, Kiev reçel eri, kurabiyeler ve pastalar, marmelat, pestil, Fransiz reçel eri, jöle, portakal, elma, findik fistic vardi...

kisacasi bir manav dükkanında bulunan çeşitlerin hepsinden yigilmisti masanin üzerine.

Bembeyaz bir örtüsü olan üçüncü bir masada da akla gelebilecek her çeşit mezeler siralanmisti: Havyar, peynir, ciger ezmesi, salam, jambon, balik, kristal sürahilerde en iyi cinsinden; renk renk votka... Kösedeki, gene bembeyaz bir örtüyle örtülü küçük masada da içinde sampanya siseleri

bulunan iki küçük kova vardı. Kanepenin yanındaki masanın üzerinde üç güzel sise çarpiyordu göze : Suaternes, Lafete,, bir de konyak sisesi. Yeliseyev'den alindiklari, çok pahalı olduklari bel iydi. Eay masasının başında Aleksandra Semyonovna oturuyordu; sade, ama özenerek giyinmiş kendine yakistirmisti. Güzel olduğunun farkındaydı, bunun için de biraz kuruluyordu.

Yerinden hafifçe doğrularak, magrur bir tavirle karsiladi beni. Körpe yüzünde bir nese, sevinç

isiltisi vardı. Maslobojev'in üzerinde zengin bir sabahlik, temiz, sık bir gömlek; ayaklarında Eın isi, güzel terlikler vardı. Gömleginin çok sık dikilmiş düğme264

leri son modoydu. Saçlari da modaya göre ortadan ayrılarak özenle taranmış, pomatlanmisti.

Saskinlikten odanın ortasında kalakalmış, agzim açık; bir Maslobojev'e, bir zevkten gözlerinin içi gülen Aleksandra Semyonovna'ya bakıyordum. Sonunda endiseyle, Ne o Maslobojev? diye bagirdim.Toplantın mi var bu gece?

Maslobojev pek ciddiymi.

Yoo. Yalnız sen varsın.

Pekisunlarne? (Mezelerigösteriyordum.) Bir alay doyar bunlarla!

Maslobojev,

En önemlisini unuttun dedi, doyurduktan başka susuzlugunu giderecek seylerimiz.de var!

Bütün bunlari yalnız benim için mi hazırladin?

Senle Aleksandra Semyonovna için. O istedi. Aleksandra Semyonovna yüzü kızararak, Bak hele!diye bagirdi. Tahmin etmistim zaten! Konuk agirlamak da suç mu yani!

Ama yüzündeki mutluluk ifadesi kaybolmamisti. Maslobojev devam ediyordu: Sabahtan beri, düşün bir kere, bu aksam senin geleceğini öğrendi öğreneli oturmadi hiç, telas içinde saga sola kostu durdu...

Bu da yalan iste! Hiç de sabahtanberi değil... dün aksamdan beri heyecanlıyım. Dün gece geldiğinde bu aksam bize buyuracaklarını söylemistin...

Yanlis duymussunuz.

Hiç de yanlis duymadım, öyle dedin. Yalan söylemem ben. Hem ne diye agirlamayacakmısız konugumuzu? Kapimizi çalan yok zaten, oysa neyimiz eksik! Bizim de insan gibi yaşamayı bildigimizi görsün herkes.

Maslobojev,

Daha önemlisi, sizin ne denli üstün, becerikli bir ev hanımı olduğunuzu öğrensin, diye ekledi. Pekiyi benim günahım ne, dostlarım! Hol anda bezinden bir gömlek geçirdiler sirtima, kol düğmeleri taktılar; Ein isisi terlikler, sabahlik giydirdiler... oturup saçlarımı taradı, po~ matladı.

bergamot muydu neydi... kremlerle dediği bir de koku sürmek istedi ama o kadarına dayanamadım artık, bas kaldırdım, kocalığımı gösterdim...

Aleksandra Semyonovna kipkirmizi kesilmistiHiç de bergamot değildi; kristal sisede en iyi cinsinden Fransız pomadı sürdüm saçına! Siz hak verin Ivan Petroviç, ne dansa, ne tiyatroya yol ar beni, sadece giyecek alır; ama ne yapayım ben giyeceği? Süslenip püsleniyor, odanın içinde yalnız basıma bir aşağı bir yukarı dolasıp duruyorum. Geçen gün yalvar yakar, tiyatroya gitmeye razı ettim. Hazırlanıyorduk, ignemi takmak için odama gittim bir ara, dönünce içki dolabının basında buldum onu, pes pese yuvarlıyordu kadehleri... biraz sonra tamam oldu tabii.

Gidemedik, kaldık. Hiç kimse gelmiyor evimize, hiç kimse, hiç kimse. Yalnız sabahları birtakım adamlar geliyor, beni de öteki odaya yol uyorlar. Oysa semaverimiz, çay takımımız, güzel güzel fincanlarımız var... hepsi de hediye. Yiyecek de getiriyorlar; disardan sadece sarapla pomadı, bir de bazı mezeleri alıyoruz. Sözgelimi, sizin için pestil, jambon, seker aldık... Bari birisi gelip ilgilense bizimle! Bir yıldır hep kibar bir konuk gelse de esyalarımızı göstersek ağır sak, övse bizi, tanıdıklarına anlatsa diye düşünürüm. Bu aptali bosuna süslemiş, saçlarım pomatlamışım, değmez buna; pasaklı gezmekten hoslanıyor. Sirtındaki sabahlığı görüyor musunuz, hediye dir.

Böyle bir sabahlik giyecek surat var mı onda, siz söyleyin! Zikimlanmaktan başka düşündüğü yok. Görürsünüz şimdi, çaydan önce votka sunacaktır size.

Hay aklınla bin yasayasin! Birkaç kadeh likör 266

atistiralim da içimiz aydınlansın; rahat rahat öteki içkilere geçelim.

Demedim mi!

Üzülmeysin Saska, sağlığınıza bir kadeh de konyaklı çay içeriz.

Aleksandra Semyonovna el erini birbirine vurarak,

Oldu! diye bağırıyor. Evvelsi gün bir tüccar, kutusu altı ruble olan Hint çayı getirmisti, onu da konyakla içmek istiyor. Ona bakmayın siz Ivan Petroviç, şimdi doldururum fincanınızı...

göreceksiniz ne güzel çay olduğunu!

Semaver'in basında telaslı telaslı bir şeyler yapıyordu.

Beni gece geç saate kadar tutmak niyetinde oldukları beliydi. Aleksandra Semyonovna bütün bir yıl konuk beklemisti, şimdi de acısını benden çıkarmaya hazırlanıyordu. Benim hesapta yoktu bu.

Yerime otururken,

Bak Maslobojev, dedim, konukluga gelmedim ben buraya, is için geldim; bir seyler anlatacaktin...

Isin de sirasi var, dostça söylemenin de.

Hayir canini, öyle düşünme. Sekiz buçuga kadar oturur, kalkarim. Isim var, söz verdim...

Sanmam. insaf et, neler söylüyorsun? Aleksandra Semyonovna'ya yaptiginin farkindamisin?

Yüzüne bak bir, bembeyaz kesildi. Bosuna mi o kadar süsledi beni, saçimi pomatladi; hem de bergamot... düşün biraz!

Hep isin sakasindasin Maslobojev. Aleksandra Semyonovna'ya söz veriyorum, gelecek hafta, sözgelimi cuma günü aksam yemegine konugunuz olacagim; ama simdi verilmiş bir sözüm var Maslobojev, daha dogrusu bir yere gitmek zorundayim. Simdi su bana anlatacaklarına geçsen iyi olur...

Aleksandra Semyonovna misk gibi kokan bir fincan

267

çayi önüme koyarken aglamakli bir sesle,

Ancak sekiz buçuga kadar mi oturacaksınız? dedi.

Maslobojev atildi öteden:

Üzmayın tatli caninizi Saska, bos konusuyor. Kalacak. Söylesene bana Vanya, nereye gidiyorsun böyle ikide bir? Ne isler pesindesin? ^{TM}grenebilir miyim? Her gün bir yerlere gittigini, çalışmadigini biliyorum...

Ne yapacaksın nereye gittigimi? Ama belki sonra, anlatirim. ^{TM}nce sen sunu söylesene bana, dün aksam evde olmayacagimi bile bilesöylemistim sana bir yere gidecegimini için geldin?

Sonra hatirladim söylediğini, unutmustum. Birtakim haberler verecektim sana; daha çok da Aleksandra Semyonovna zorladi. "Bak, bir dostun oldu, niçin çağirmiyorsun onu?" diyordu. Dört gündür basimin etini yiyor. Su bergamot yüzünden de hani yok mu ya, öteki dünyada kirk günahimi bagislarlar galiba... Dogrusu benim de aklım yatmadi degil buna: Eski bir arkadasimla söyle güzel bir aksam geçirmek hiç de fena olmazdi. Kurnazlık ettim: Gelmezsen durum kötüye varir, diye yazdim.

Bir daha böyle yapmamasini, dogru haber birakmasini söyledim. Ne var ki gene de bir kisku vardi içimde.

Peki öğleyin nereye gittin öyle aceleyle?

Evet, o zaman gerçekten önemli bir isim vardi, yalan söylemek adetim degildir.

Prensle mi?

Aleksandra Semyonovna tatli bir sesle,

Çayimiz hosunuza gitti mi? diye sordu.

Çayini öveyim diye deminden beri bekliyordu meger, anlayamamistim, __ Çok güzel, Aleksandra Semyonovna, çok çok güzel! dedim. Böyle çay hiç içmemistim.268

Zavalinin yüzü sevinçten kirkirmizi oldu, bir fincan daha doldurmaya kostu. Masloboyev, Ah o Prens! diye haykirdi. Ne hinoglu hindir bilmezsin... alçak herifin biri! Bak ne diyecegim sana Vanya: Gerçi ben de alçagim, ama onun gibi olmaktan utanç duyarim! Ama açmayayimagzimi...tutayim çenemi! Onun için sana söyleyebilecegim tek sey de budur zaten.

Oysa ben onun üzerine bilgi almak için gelmistim sana. Neyse, sonra konusuruz bunu. Simdi söyle bakalim, dün ben yokken niçin seker verdin Helena'ya, karsisinde dans ettin? Sonra, bir buçuk saat ne konustun onunla?

Masloboyev birden Aleksandra Semyonovna'ya dönerek açıkladi: Helena dedigi, Ivan Petroviç'in evinde kalan on iki, belki de on bir yaslarinda küçük bir kizdir.

Sonra bana döndü, Aleksandra Semyonovna'yi göstererek,

Suna bak hele Vanya, diye ekledi,adini ilk kez duydugu bir kiza seker verdigimi duyunca nasil mosmor kesildi yüzü birden, gördün mü? Odanın içinde tabanca patlamis gibi nasil irkildi...gözlerinde simsekler çakti. Saklamayin iste Aleksandra Semyonovna! Kiskaniyorsunuz beni! Helena'nin on bir yasinda bir kizcagiz oldugunu söylemeseydim o saat saçlarima yapismisti, bergamot bile kurtaramazdi beni!

Simdi de kurtaramayacak!

Aleksandra Semyonovna çayi birakip yanimiza kostu, Masloboyev'in basini çekmesine fırsat vermeden saçina yapisti.

Al sana, al bakalim! Konugumuzun yaninda kiskanç oldugumu söylemenin cezasi bu iste! Hele bir daha söyle!

Aleksandra Semyonovna'nin yüzü kirkirmizi olmustu; sakayla karisik hayli yakti Masloboyev'in canini..

269

Sonra bana dönerek, ciddi bir tavirila ekledi:

Hiç utanmadan böyle seyler söyler! Masloboyev saçlarini düzeltirken,

Çektigimi görüyorsun Vanya! dedi. Bunun üzerine birer votka içmek gerek!

Kosarak içki masasina gidiyordu ki Aleksandra Semyonovna ondan önce davrandi. Kosup kadehi

kendi doldurdu, Maslobojev'e verdi, hatta gülümseyerek yanagim oksadi. Beriki magrur bir taviryla göz kirpti bana, dilini sapirdatti, bir dikiste kadehteki içkinin hepsini içti. Sonra yanima geldi, otururken,

Sekerlere gelince, diye basladi, nasil söylesem sana; evvelsi gün sarhosken bir mahal e bakkalindan almistim onlari. Belki de amacim yurt ekonomisine yardım etmektir... kesin olarak bilmiyorum. Sadece zil zurna sarhos, çamuruniçineyuvarlandigimi, saçimi basimiyolarak bes para etmez, ise yaramaz bir adam olduguma agladigimi hatirliyorum. Sekerleri unutmustum tabi, cebimde kalmislar; dün aksam senin evde üzerlerine oturunca hatirladim. Dans etmeme gelince, bunun sebebi de sarhoslugum... dün de çekmistim kafayi; sarhos oldugum zamanlar keyfim yerindeyse bazan oynarim öyle. Hepsi bu kadar iste; önemsiz baska sebepler de var tabi. Bir kere, acimistim bu zaval i yetim kiza; sonra, benle konusmak istemiyor, sanki kiziyordu bana. Neselendireyim diye oynadim, seker ikram ettim.

Sakin kizin agzindan bir seyler almak için yapmis olmayasin bunlari ? itiraf et: Evde olmadigimi bile bile ugradin; Helena'yla yalnız konusmak, ondan bir seyler öğrenmek istiyordun. Bir buçuk saat konusmussunuz; annesini tanidigini söylemis, birtakim sorular sormussun.

Maslobojev gözlerini kisti, kurnaz kurnaz gülümsedi.

Niyetim ondan bir sey öğrenmek olsaydi, dogrusu 270

akil ica hareket etmis olurdu, dedi. Hayir Vanya, yaniliyorsun. Hos fırsat çikinca insan merak ettigi seyleri sorar; ama düşündüğün gibi bir niyetim yoktu. Simdi beni dinle garip dostum, gerçi her zamanki gibi sarhosum gene, ama sunu unutma ki Filip seni kötü bir maksatla aldatmaz, yani kötü bir...

Peki, turalim ki yoktu kötü maksadin.

Yoktu tabi . Birak simdi su isi; içelim! Kadehini diktikten sonra devam etti: Zaten sözünü etmeye degmez. Bubnova denen karinin kiza sahip çikmaya hiç bir hakki yokmus; her sey öğrenim. Evlatlik edinmek için dilekçe bile vermemis. Kizin annesi kendisine borçlu ölünce o da tutmus kizi almis. Gerçi cadi, azgin bir kadindir Bubnova, ama bütün saçi uzunlar gibi akli kisadir. TMlen kadinin kimlik cüzdanı tamam, temiz de. Helena senin yaninda kalabilir. Dogru dürüst bir ailenin yanina girip okusa, egitilse daha iyi olurdu tabi. Ama simdilik sende kalsin.

TMnemi yok bunun; ben yoluna koyarim isleri: Bubnova parmagini oynatamaz. Kizin ölen annesi üzerine kesin bir sey öğrenemedim. Dul oldugunu, bir de soyadinin Zaltsman oldugunu biliyorum.

Evet. Nel i de söylemistir. Maslobojev ciddi bir taviryla,

Burasi tamam, dedi, simdi beni dinle Vanya, bir dilegim olacak senden. Kirma beni. Sik sik nerelere gittigini, ne islerin oldugunu elinden geldigince ayrıntilariyla anlat bana. Gerçi birtakim seyler biliyorum ama daha ayrıntili bilmem gerekiyor.

Maslobojev'in bu ciddiyeti sasirtmistibeni, hatta endiseye kapildim.

Ne oldu? dedim. Niçin öğrenmek istiyorsun bunu? TMyle ciddi soruyorsun ki...

Bak Vanya, kısaca söyleyeyim: Sana iyilik etmek:

271

istiyorum. Unutma ki dostum, kurnazlık etseydim ciddi tavırlar takinmadan da öğrenebilirdim senden öğrenmek istediklerimi. Oysa sen durup dururken kuskulanıyorsun benden, seni uyutmaya çalıştığımı saniyorsun. Demin seker konusu... kaçmadı gözümden. Ciddi konusuyorsam bu kendim için değil, senin içindir. Gel inan bana, gerçeği açık açık, ayrıntılarıyla anlat...

Ne yardımından söz ediyorsun deminden beri Al ahim seversen? Beni dinle Maslobojev; niçin Prens üzerine bilgi vermeye yanasıyorsun bana? Benim istediğim bu... Bundan daha iyi yardım edemezsin bana.

Prens üzerine ha! Him...^{TM}yleyse açık söyleyeyim : Ben de Prens için soruyorum sana.

Nasıl?

Anlatayım: Prens'in seninle pek ilgilendiğini farkettilim nasılsa. Hatta bir keresinde seni sordu bana.

Seninle tanıştığımızı nereden bildiğini söylemeyeceğim, üstüne vazife değil. Yalnız bunu söyleyeyim, koru kendini Prens denen bu adamdan. Namussuz, bencil herifin biridir. Seninle ilgilendiğini farkedince bir kisku düstü içime. Ama pek az şey biliyorum henüz; durumu anlayabilmem için de senden öğrenmek istiyorum... Bugün biraz da bu amaçla çağırdım seni.

^{TM}nemli dediğim iş buydu iste, olduğu gibi anlattım sana.

Prensten niçin sakinmam gerektiğini de söyleyecek misin?

Pekala... Vanya, bazı özel işlerini üzerime ben. Müsterilerimin bana güvenmesi çenemi tutmama bağlıdır. Nasıl anlatırım sana her şeyi? Üstü kapalı, çok üstü kapalı konuşayım, sen anla... bunu da sadece sana onun ne alacağın biri olduğunu göstermek için yapacağım. Ama önce sen söyle...

Kendi kendime düşündüm, işlerimi Maslobojev'den saklamamamın bir sakıncası olmadığı sonucuna vardım. 272

Natasa'nın durumunda gizlenecek bir şey yoktu; üstelik Maslobojev'in bir yardımı da dokunabilirdi. Anlatırken bazı noktaları atladım tabii. Maslobojev özelikle Prense ilgili yerleri asin bir dikkatle dinliyordu; sık sık duruyordu, bir çok şeyi yeni bastan soruyor, daha ayrıntılı anlatmamı istiyordu. Yarım saat kadar sürdürdü anlatmam. Maslobojev, Him! dedi, akıl i bir kız bu. Prens üzerine düşünceleri tam doğru olmasa bile, karsisindeki adamın ne mal olduğunu bastan anlayıp ona göre hareketetmesi iyi. Aferin Natalya Nikolayevna'ya! Onun sağlığına içiyorum! (Bir kadeh daha devirdi.) insanın böyle bir adamın kazdığı kuyuya düşmemesi için sadece akıl i olması yetmez, kalbi de olmalı. Aldatmamış onu kalbi. Davayı kaybetti sayılır: Prens diretecek, Alyosa da bırakacaktır onu. Yalnız İhmenev'e çok acıdim... su alçaga on bin ruble verecek! Davasıyla kim ilgilendi acaba? Kendi ha! Yazık. Böyledir hep bu tezcanlı, soylu kişiler!

Halk bes para etmez onların gözünde! Prense karşı başka türlü davranmak gerekirdi. İhmenev'e öyle bir avukat bulurdum ki sorma gitsin!...

™fkeyle bir yumruk indirdi masaya.

Şimdi sıra sende, dedim, Prensi anlatacaktın...

Bir Prens'tirtutturmuş gibi yapıyorsun. Anlatılacak bir şey yok zaten; herifin sözünü etmek istemiyorum.

İlerde basına bir iş açılmasın diye bu alçaktan sakınmanı söyledim sana, hepsi o kadar. Onun yanında olan herkes tehlikeydedir. Sana söyleyeceğim, tetik dur. Oysa sana birtakim büyük sırlar açacağımı sanıyordun, değil mi? Romancı olduğun nasıl belki! Alçak için başka ne söylenir? Alçak alçaktır... Sana onun bir marifetini anlatayım; tabii yerini, kişileri, zamanı belirtmeden... Yalnız memur aylığıyla geçinmek zorunda olduğu ilk gençliğinde zengin bir tüccar kızıyla evlendiğini biliyorsundur. Sonra peri

273

san etmiş bu zaval iyi... neyse, önemli olan bu tüccar kızı değil zaten, böyle daha çok marifetleri var. Al sana bir daha: Avrupa'ya gitmiş. Orada...

Dur Maslobojev, hangi gidişinden söz ediyorsun? Hangi yılda?

Tam doksan dokuz yıl üç ay önce. Orada bir adamın kızını kandırıp Paris'e götürmüş. ™yle de becermiş ki bunu! Kızın babası fabrikatör müymüş, yoksa bir fabrikaya ortak mıymış, orasını pek bilemiyorum. Bunlar öteki öğrendiklerimden çıkardığım sonuçlardır. Prens bu adamı da kafese koymuş, fabrikaya girmeyi başarmış. Adamın ağzından girip burnundan çıkmış, hayli para almış ondan. Adam verdiği paralara karşılık birtakim kağıtlar imzalatmış ona. Oysa Prens, bizde olduğu gibi senetsiz sepetsiz almayı, yani kısacası iç etmeyi istemiş. İhtiyarın güzel mi güzel bir kızı, kızın da Schil er'in kardeşlerinden, yani ozan bir sevgilisi varmış. Delikanlı aynı zamanda tüccar olmuş da; yani tam bir Alman... Pfefferkuhen miymiş ne...

Soyadıydı Pfefferkuhen tabii?

Ne bileyim ben, belki Pfefferkuhen değil de başka bir şeydi, önemi yok bunun zaten. Prens adamın kızına sokulmaya başlamış bu kez. Kızcağızı deli gibi aşık etmiş kendine. İki şey gerekiymiş onun için: Bir, kızı avucunun içine almak; iki, aldığı paralara karşılık ihtiyara imzalayıp verdiği kağıtlar. İhtiyarın bütün dolaplarının anahtarları kızda durmuş. Babası kızını canından çok severmiş; o kadar ki, kocaya vermek istemiyormuş onu. Ciddi söylüyorum. Kızıyla evlenecek erkeği kiskanır, kızından ayrılmayı düşünmezmiş. Pfefferkuhen'i de kovmuş; tuhaf bir İngilizmiş...

İngiliz mi? Nerede olmuş bu anlattıkların?

EzilenlerF : 18 274

İngiliz dedimse, İngiliz değildi tabii; isimleri değiştirerek söylüyorum. Anlattıklarımın nerede olduğunu mu soruyorsun, belki Santafede Bogoto kentinde, belki de Krakov'da; ama en akla yatkini

Nassou Fürstentum'unda... (1) hani Zelter suyu siselerinin üzerinde Nassau yazilidir ya, iste orada. Yeter mi sana bu kadari? Prens sonunda kandirmis kizi, Paris'e kaçirmis. Kiz Prens'in israriyla babasinin birtakim kagitlarini da yanina almis. Böyle asklar da var iste Vanya! Aman Al ahim! Ama kiz iyi, dürüst bir kizmis! Belki de kagitlarin öneminden haberi yoktu. Tek endisesi varmis: Babasinin onu lanetlemesi. Prens bunun da kolayini bulmus: Kiza, onunla evlenecegi üzerine imzali bir kagit vermis. Kaçip bir süre Paris'te kalacaklarina, ihtiyarin öfkesi geçince de karikoca olarak geri döneceklerine, üçü beraber ömürlerinin sonuna kadar mutlu yasayacaklarina inandirmis zaval iyi. Kiz kaçmis, ihtiyar da lanetlemis onu, arkasindan da iflas etmis. Frauenmilh de isi gücü birakip kizin pesinden Paris'e gitmis; çok seviyormus çünkü.

. Dur hele! Kim bu Frauenmilh?

Sey... neydi adi canim? Feyerbah... yo yo... Pfefferkuhen! Prens evlenemezdi tabiE bu kizla; öyle ya. kontes Hlestova ne derdi sonra; baron Pomoykin ne düşünürdü? Kizcagizi aldatmaktan baska yapacagi bir sey yokmus. Aldatmis da... ama alçakça. Zaval iya bir dayak atmadigi kalmis.

Sonra mahsus Pfefferkuhen'i dadandirmis evlerine; saf delikanliyla kizin dostluklari ilerlemis. Her aksam basbasa dertlesip aglasiyorlarmis. Prens bile bile yalnız birakiyormus onlari. Bir gece geç

vakit gelmis eve, kizla Pfefferkuhen'i basbasa bulmus; onlari suç üstü yakaladigini iddia ederek ikisini de kapi disari et

Prenslük(Almanca)

275

mis; sabahleyin de kendisi kalkip Londra'ya gitmis. Kadın da gebeymis; evden kovulduktan birkaç

gün sonra bir kiz dogurmus... yani kiz degil de oylan, evet evet, bir oylan dogurmus, adini da Volodya koymuslar. Pfefferkuhen evlat edinmis çocuğu. Kadın Pfefferkuhen'le beraber yasamaya baslamis. Adamın eskiden biriktirdigi biraz parasi varmis. Beraberce Isviçre'yi, Italya'yi dolasmislar... anlayacagin, siir dolu yerlerde bulunmuslar hep. ^{TM}yle olmasini da olagan karsilamali. Kadın habire agliyor, Pfefferkuhen de içleniyormus; yıl ar böyle geçmiş, kiz büyümüş.

Prensin keyfi yerindeymis, yalnız bir düşüncesi varmis: kadina verdigi imzali kagidi geri alamamismis. Ayrilirken kadın "Alçak herif, diye bagirmis yüzüne karsi. Soyduñ sogana çevirdin beni, onurumu bir paralık ettin, şimdi de birakip kaçiyorsun. Hosça kal! Ama kagidi geri vermeyeceğim sana. Seninle evlenmek yol arini arayacağım için degil, bu kagittan pek korktuğun için saklayacağım onu. ^{TM}lünceye kadar bende kalacak". Kisacasi, bagirip çağiriyor, agzina geleni söylüyormus; ama Prensin orali oldugu yokmus. Böyle alçaklar, karsilarındaki iyi yürekli, soylu bir insansa çok daha rahat olurlar. Saf olduklarindan kolayca aldatilabilirler. Sonra, yasalardan yardım beklemeyi kendileri için bir küçüklük sayarlar. Sözgelimi bu kadini alalım ele: kagittan yararlanmayı yakistiramamis kendine de saklamis onu. Zaten Prensin de kuskusu yokmus bundan, kadının kagidi gidip gerekli yere vermektense ölmeye razı olacagini biliyormus. Bu yüzden de bir zamana kadar rahatmis içi. Kadın onun pis suratına tükürmüş ama Volodya da kucagında kalmis; ölse çocuğun hali nice olurdu? Bunu kimsenin düşündüğü yokmus tabiE.

Brudersaft da avutmaya çalisiyormus onu; beraberce Schil er'i okuyorlarmis. Günün birinde Brudersaft durup dururken tahtali köyü boylamis... 276

Yani Pfefferkuhen?

Her neyse iste! Kadın da...

Dur! Kaç yıl dolasmislar?

Tam iki yüz yıl. Kadın da Krakov'a dönmüs. Babasi kabul etmemis onu, lanetlemis; bir zaman sonra da zaval i ölmüs; Prens bunu duyunca sevincinden göklere uçmus.Onlar ermis muradina biz çikalim kerevetine... içelim Vanya'cigim, içelim!

Yanilmiyorsam Prens bu isiyle ilgileniyorsun, Maslobojev.

Bu çok mu lazim sana?

Ama anlamadigim bir sey var: senin elinden ne gelir bu konuda?

Bunda anlasilmayacak ne var? Kadın on yıl ik bir ayriliktan sonra yabancı bir adla dönmüstüMadrid'e; Bruderstaf'in, ihtiyarin durumunu, kadinin gerçekten dönüp dönmedigini, çocukun ne oldugunu, kadinin öldüğü haberinindogrulukderecesini,kagidinkimde kaldigini v.b.

öğrenmesi gerekiyordu. ^{TM}grenmek istedigini öyle seyler vardi ki! Çok igrenç bir heriftir bu, Vanya, sakin kendini ondan ; Maslobojev'in de bir alçak oldugunu hiç bir zaman getirmeaklina!Gerçi alçaktır (bencealçak olmayan insan yoktur) ama sana karsi alçaklik etmez. Çok sarhosum, biliyorum, ama gene de dinle beni: günün birinde, Maslobojev'in sana oyun oynadigi (lütfen bu oyun oynamak sosunu unutma) kuskusuna kapilirsan,bunu senin kötülüğünü düşünerek yapmadigina inan. Maslobojev senin iyiligini düşünüyordur yüzde yüz.Kuskulara kaptirma kendini, gel Maslobojev'in kendisine kardesçe, açık açık sor durumu. Simdi bir kadeh içer misin?

Hayir.

^{TM}yleyse bir seyler ye.

Hayir Maslobojev, kusura bakma...

Hadi git öyleyse, saat dokuza çeyrek var, kibirli

277

sey... Geç kaldin.

Aleksandra Semyonovna aglamakli bir sesle,

Nasil? Ne dedin ne? Patlayana kadar içtin, simdi de konugumuzu kovuyorsun ha! diye bagirdi.

Her zaman böyledir iste.

Biz onunla uyusanlayız Aleksandra Semyonovna! Basbasa kalalım daha iyi. Bu generaldir! Hayır Vanya, saçmaladım; sen general değilsin, ben alçagım! Bak su halime, neye benziyorum? Senin yanında kaç paralık değerim olabilir. Bağışla beni Vanya, kusuruma bakma, bırak dökeyim içimi...

Boynuma sarıldı, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Kalktım. Aleksandra Semyonovna pek üzgün, Aman Al ahim! dedi. Oysa yemek hazırlamıştık size! Cuma günü gelecek misiniz bari?

Geleceğim Aleksandra Semyonovna,söz veriyorum.

Ondan... böyle sarhos oldu diye tiksindiniz belki de. Sakin tiksintmeyin Ivan Petroviç; iyi, çok iyi bir insandır; sizi de çok seviyor! Son zamanlarda gece gündüz hep sizden söz ediyor. Kitaplarınızı aldı bana; ama "okuyamadım daha; yarın başlayacağım. Geleceğiniz günü dört gözle bekleyeceğim! İnsan yüzü gördüğüm yok; hiç kimse bize oturmaya gelmiyor. Her şeyimiz var, ama gelen gidenimiz yok. Deminden beri konuşmanızı dinliyorum, öyle hosuma gitti ki... Cumaya görüşürüz...

VII

Çabuk adımlarla eve doğru yürüyordum; Maslobojev'in anlattıkları çok şaşırtmıştı beni. Neler neler geliyordu aklıma... Aksine, evde de beni elektrik çarpmış gibi 278

bi sarsan bir olayla karşılaşmıştım.

Oturduğum evin tam karşısında bir sokak feneri vardı. Avlu kapısından giriyordum ki, fenerin dibinde duran tuhaf bir yaratık bana doğru atıldı. ^{TM}yle ki, korkudan bağırDIM. Dehşete kapılmış, zangir zangir titreyen, aklım yitirmiş gibi bir kız çocuğuydu bu; acı acı haykırarak koluma yapıştı.

Ürperdim. Nel i'ydi!

Nel i! Ne oldu sana? diye bağırDIM. Ne işin var burada?

O... yukarda... bizim evde...

Kim? Hadi beraber çıkalım yukarı.

Olmaz, olmaz! O gidinceye kadar merdiven başında beklerim ben... içeri girmem.

içimde tuhaf bir önsezi, yukarı çıktım, kapıyı açtım.....

karımdaki Prensi. Masanın başına oturmuş, romanımı okuyordu. Okumasa bile, önünde açık duruyordu. Beni görünce sevinçle,

Ivan Petroviç! diye haykırdı. Nihayet gelebildiniz! Biraz daha bekleyip gidecektim. Bir saatir buradayım. Kontesin devamlı ısrarlarına dayanamadım, bu akşam sizi oraya götüreceğime söz verdim.Sizinle tanışmayı çok istiyorum! Bana vaat edtiniz; ben de buna güvenerek, sizi bir yere gitmeden evde bulmak, alıp Kontesegötürmek için erkengeldim.Hizmetçiniz evde

olmadiginizi söyleyince ne kadar üz oldüm bilemezsiniz. Elden ne gelirdi! Bu akşam oraya sizinle gideceğime söz verdim; oturup on beş dakika bekleyeyim dedim. Hala bitmedi bu on beş dakika: romanınıza dalmışım. Ivan Petroviç! Yüce bir şey bu! Böyle bir eserden sonra anılar artık değerini! Ağlaya ağlaya bir hal oldum! Evet, ağladım, oysa pek ağlamam ben...

Sizinle gelmemi istiyorsunuz ama bilmem ki... Doğrusunu söyleyeyim, şimdi... seve seve gelirdim, ama...

279

Al ah askına gelin! Sonra halim nice olur benim? Bir buçuk saattir bekliyorum sizi!.. Üstelik sizinle muhakkak konuşmalıyım... ne üzerine olduğunu anlıyorsunuz, değil mi? Bütün bu işleri benden iyi biliyorsunuz... Belki de bir karara varırız sizinle, düşünün bir kere! Al ah askına kirmayın beni!

Eninde sonunda oraya nasıl olsa gideceğimi düşündüm. Natasa o anda yalnız basına oturuyor, beni bekliyor olsa bile bir an önce Katya'yla tanışmamı o istemisti. Hem Alyosa da yanındaydı belki... Sonra, ona Katya'yla ilgili haber götürmedikçe Natasa'nın için rahat etmeyeceğini de biliyordum; gitmeye karar verdim. Ama Nel i düşündürüyordu beni.

Biraz bekleyin, dedim.

Disarı çıktım. Nel i merdivenin başında, karanlık bir köşeye sinmiş, kipirdamadan duruyordu.

Niçin içeri gelmek istemiyorsun Nel i? Ne yaptı sana? Ne söyledi?

Hiç... girmem içeri, girmem... korkuyorum... Ne kadar yalvardıysam olmadı. Ben Prense çıkınca arkamdan içeri girip kapıyı kilitleyeceğine söz verdi.

Kim gelirse, ne derse desin, açma kapıyı Nel i.

Onunla mi gideceksiniz?

Evet.

Ürperdi, Prense gitmeyeyim diye yalvaracakmış gibi kolumdan tuttu, ama bir şey söylemedi. Onu sorguya çekmeye karar verdim.

içeri girip, Prensten özür diledikten sonra giyinmeye başladım. O kadar uzun boylu hazırlanmamın gereksiz olduğunu söylüyordu. Ama beni yukardan aşağı süzdükten sonra, Daha iyice bir şey giyseniz fena olmazdı, diye ekledi. Sosyeteninkati kural arını bilirsiniz...

kisiistese

kurtulamaz onlardan. 280

Fragim olduğunu görünce can sıkıntısı geçti.

Toplumumuz hiç bir zaman bu denli olgun olmayacaktır, diye ekledi.

İktik. Ama merdivenin yarısında onu bırakıp geri döndüm, arkamizdan hemen içeri giren Nel i'yle bir kere daha vedalastım. Çok heyecanlıydı. Yüzü mosmor olmuştı. Onu yalnız bırakmak istemiyordu canım, korkuyordum.

Merdivenleri inerken Prens,

Çok tuhaf bir hizmetçiniz var, dedi. Hizmetçinizdi değil mi o küçük kız?

Hayır... şey... simdilik öyle yanımda kalıyor.

Tuhaf bir kız. Deli her halde. Düşünün bir kere, önce güzel güzel cevaplar veriyordu bana, ama ne zaman ki isikta yüzümü yakından gördü birden üzerime atıldı; bağırıyor, zangir zangir titriyordu, koluma yapıştı... bir şeyler söylemek istiyor, ama söyleyemiyordu. Dogrusu korktum. Elinden kurtulup kaçmak istiyordum, ama, neyse ki o kaçtı. Sasırmıştım. Nasıl geçinebiliyorsunuz; onunla?

Saralı zaval i... dedim.

Simdi anlaşıldı! Bayılmaları da varsa olagan...

Birden bütün bu olaylar birbirine bağlı gibi geldi bana: Maslobojev'in dün benim evde olmadığını bile bile gelmesi, bugün ona ugramamı yazması, sarhos halinde istemeye istemeye anlattıkları, bana oyun ederse bunu benim kötülüğümü düşünerek yapmadığına inanmam için ısrarı, nihayet, Prensini beni bir buçuk saat beklemesioysa benim Maslobojev'de olduğumu biliyordu belki de,Nel i'nin dışarı kaçması... evet, bu olaylar bağlıydı birbirine. Düşünmek gerekti.

Avlu kapısında Prensini kupa arabası bekliyordu. Binip yola koyulduk.

281

VIII

Yolumuz pek uzak değildi. Torgoviy köprüsüne kadar gidecektik. ^{TM}nceleri hiç konuşmadık.

Benimle nereden konuşmaya başlayacağını merak ediyordum. Agzimi arayacak, beni yoklayacak, dolambaçlı yol arla benden bilgi edinecek sanıyordum. Ama hiç de öyle olmadı, doğrudan doğruya konuya girdi.

Ivan Petroviç, diye başladı, bu günlerdeaklimdan hiç çıkmayan bir durumla karşı karşıyayım. Bunu önce sizinle konuşmak, düşüncenizi öğrenmek istiyorum: kazandığım davadan vazgeçmeye, tartışma konusu on bin rubleyi İhmenev'e bırakmaya karar verdim. Nasıl hareket etmeliyim?

"Nasıl hareket etmenin gerektiğini bilmemene imkan yok, diye geçirdim içimden. Alay mı ediyorsun benimle?"

Elinden geldigince saf bir tavırla,

Bilmem ki Prens, dedim, baska bir konuda, yani Natalya Nikolayevna'yla ilgili istediginiz bütün bilgiyi verebilirim size, ama sözünü ettiginiz şeyi hiç kuskusu yok ki siz benden iyi bilirsiniz.

Hayır, hayır, bilmiyorum. Siz sık sık görüyorsunuz onlarla; belki Natalya Nikolayevna bile bu konuda düşündüklerini bir çok kereler söylemiştir size. Benim için çok önemli bu. Yardım edebilirsiniz bana; güç durumdayım. ^{TM}teki işler nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın demek istediğimi anlıyorsunuz tabi. Ebu parayı almamaya kararlıyım. Ama bunu nasıl yapmalıyım, beni düşündüren bu işte. İhtiyar gururuna düşkün, inatçıdır; benim bu iyi niyetimden alınır, paraları yüzüme fırlatır belki...

Sormama izin verin, bu parayı kimin sayıyorsunuz: kendinizin mi onun mu?

Davayı ben kazandığıma göre benim demektir.

Ama hakçası?

Prens, benim böyle çekinmeden, açık açık sormamdan biraz gücenmiş gibi, Tabi. E benimdir, dedi. Galiba bu işin aslında bilmiyorsunuz. İhtiyarı, beni bile bile aldatmakla suçlamıyorum; inanin hiç bir zaman da suçlamadım. Bu çirkin iddiayı kendi attı ortaya. Suçu işlerle gerektiği gibi ilgilenmemek, görevini yapmamaktır. Oysa aramızda bir anlaşma vardı. Hem sunu da bilmenizi isterim, bunun da o kadar önemi yok; asıl önemli olan, o zaman birbirimize ettiğimiz hakaretlerdir. On bin rubleyi önemsemezdim bile belki; sanırım, aramızdaki tartışmanın için, nasıl başladığını biliyorsunuzdur. Kabul ediyorum, kuskucu, hatta belki haksızdım (tabi. E o zaman), ama bunun farkına varamadım, ugradığım hakaretin etkisi altında fırsatı kaçırmayıp mahkemeye verdim. Bu yaptığım dürüst bir hareket saymayabilirsiniz. Kendimi temize çıkarmaya çalışmayacağım; sadece su kadar söyleyeceğim size: öfkeye kapılmak, gururunun incinmesi sonucu uygunsuz bir şey yapmak kişinin dürüst olmadığına delil değildir; tam tersine, en olagan, insanca bir tepkidir. Sonra sunu da itiraf edeyim, o zamanlar İhmenev'i pek az taniyordum; bu yüzden, Alyosa'yla kızı üzerine çıkarılan söylentilere inandım, benim güvenimi kötüye kullandığının da doğru olduğunu sandım... Ama artık bırakalım bunu. ^{TM}nemli olan, şimdi ne yapmam gerektiğidir. Bir yandan dava açmakta haklı olduğumu söylerken bir yandan da parayı almazsam bu, on bin rubleyi ona bağışladığım anlamına gelecek. Buna Natalya Nikolayevna'nın durumunu da eklerseniz... Muhakkak yüzüme fırlatır parayı...

283

Bakin, fırlatır diye kendiniz söylüyorsunuz, demek "ki dürüst bir insan sayıyorsunuz onu; bu durumda paranızı çaldığına inanmamanız gerekir. ^{TM}yleyse ne diye gidip haksız olduğunuzu söylemiyorsunuz kendisine? Dürüst bir davranış olurdu bu; hem İhmenev de parasını geri almaya razı olurdu belki.

Him... parasını demek! önemli olan bu işte. Bir de benim durumumu düşünün ama. Gidip davada haksız olduğumu söyleyeceğim ona. Ya "Haksız olduğunu biliyordun da ne diye verdin mahkemeye?" derse? Ya her önüne gelen bu soruyu sorarsa bana? Zaten haklıyım; paramı çaldığını hiç bir zaman iddia etmedim; ama işlerimle ilgilenmediğinden iyi bir yönetici olmadığından yakındım, şimdi de bundan kuskum yok. Bu para benimdir, bunun aksini söylemek kendi kendime iftira etmek gibi geliyor bana. Hem hakareti bile bile üzerine aldı ihtiyar; siz de şimdi gidip ondan özür dilememi istiyorsunuz. Bu kadari fazla.

Bence iki kisi barismak istiyorsa...

Bunun kolay bir sey oldugunu mu saniyorsunuz?

Evet.

Hayir, bazan çok güçtür, üstelik...

Üstelik arada daha baska engel er de var degil mi? Iste bu konuda sizinle ayni fikirdeyim Prens.

Natalya Nikolayevna'yla oglunuz arasindaki durumu Ihmenev'lerinistedigi biçimde yoluna koymanız gerekiyor. Dava konusunu da içtenlikle ancak o zaman konusabilirsiniz Ihmenev'le.

Henüzhiçbir seydüzelmemisken yapacağınız tek sey var: davada haksız olduğunuzu itiraf etmek; hatta, gerekiyorsa bunu herkesin önünde açıklamak... ben böyle düşünüyorum iste. Açık konuşuyorum, çünkü bu konuda ne düşündüğümü siz sordunuz;sanırım, yalan söylememi istemezsiniz. Bu durum size sunu sormakcesaretini veriyor bana:on binrubleyiIhme 284

nev'e geri vermeyi niçin istiyorsunuz? Kendinizi haklı görüyorsanız ne diye vereceksiniz ona parayı? Merakimi bağışlayın, ama öteki durumlarla o kadar yakın ilişkisi var ki bunun...

Prens, sorumu duymamış gibi,

Ne dersiniz? diye sordu, hiç bir sey söylemeden parayı Ihmenev'e versem kabul etmez mi?

Etmez!

TMfkeden titremeye başlamıştım. Bu küstahça soru, adam yüzüme tükürmüş gibi sinirlerimi bir anda ayaga kaldırmıştı. Canımı sikan bir sey daha vardı: duymamış gibi davranıp, soruma cevap vermedenona böyle seyler soracak kadar ileri gitmememi hatırlatmak istiyormuş gibikibirli bir tavırla sözümü kesmişti. Sosyetede olanlara özgü bu kibirli tavırdan nefret ederdim; Alyosa'yi da bu alışkanlıktan vazgeçirmek için çok uğraşmıştım.

"Etmez!" diye bağırmana Prens sakın sakın karşılık verdi : Him... çok heyecanlısınız, ama hayatta bazı seyler sizin düşündüğünüz gibi olmaz.Sanırım bu konuda Natalya Nikolayevna da bir yol gösterebilir bize.Bir sorun bakalım.

Kabaca cevap verdim :

Gösteremez. Demin dinlemek lütfunda bulunmadınız beni, sözümü kestiniz. Parayı özür dilemeden verirseniz Natalya Nikolayevna, on bin rubleyi babasına kızının karşılığı; ona da Alyosa'yi elinden almanıza karşılık verdiğinizi düşünecektir...

Prens gülümsedi. (Niçin gülümsemisti acaba?)

Him... aklınıza neler geliyor Ivan Petroviç. Daha çok konuşacaklarım var sizinle. Simdilik yeter bu kadar, zamanım yok. Yalnız sunu unutmamanızı dileyeceğim: durum doğrudan doğruya Natalya

gelecegiyle ilgilidir; her sey biraz da sizinle verecegimiz karara baglidir. Çok gereklisiniz bu konuda, sonra anlayacaksınız... Bu bakimdan, benden ne kadar hoslanmasaniz da, Natalya Nikolayevna'nin dostu oldugunuz sürece benimle konusmaktan kaçamazsiniz. Geldik... a bientot (1).

IX

Kontesin evi pek güzeldi. Odalar sade olmakla beraber hos, zevkle döşenmistti. Gene de her seyde bir igretlilik hissediliyordu. Bu, gösteris için bir sürü esyayla doldurulmus, varlikli bir ailenin devamlı olarak oturduğu bir evden çok, geçici bir süre için oturulmak üzere oldukça sade döşenmis uygun bir daireydi. Kontesin yazın Simbirsk ilindeki harap, iki kere ipotek edilmiş çiftliğine gideceği, Prens'in de ona yol arkadaslığı edeceği söylentileri dolasiyordu. Bu söylentileri duymus, kendi kendime canım sikilarak düşünüyordum: Katya Kontesle gidince Alyosa'nin tutumu ne olacakti acaba? Natasa'yla bu konuyu konusmamistim daha; korkuyordum. Yalnız bazı hal erinden bu söylentilerin onun kulagina kadar geldigini sezinlemistim. Ama bana açılmıyor, için için istirap çekiyordu.

Kontes çok iyi karsiladi beni, içtenlikle elimi sikti; beni evinde görmeyi çoktan beri istedigini söyledi. Evresinde toplandigimiz dört kisiydik: Kontes, ben, Prens, bir de diplomat tavirli, saçları hafif pomatlanmis,

(1) Yakında görüşürüz (Fransızca); burada: konusmamıza yakında devam ederiz. 286

yakasinda nisaniyla, yüksek sosyeteden oldugu bel i orta yasli bir beyçok güzel gümüş semaverden çaylarımızı Kontes kendi dolduruyordu. Diplomat tavirli beye özel bir saygı gösteriyorlardı. Kontes, Avrupa'dan döndükten sonra, umduğu gibi yüksek kisilerle iliski kurmayı basaramamisti Petersburg'da. O aksamki konuktan baska hiç kimse aksamları oturmaya gelmiyordu ona. Gözlerimle Katerina Fyodorovna'yi aradım; öteki odada Alyosa'yla beraberdi.

Ama geldigimizi duyunca hemen yanımıza çıktı. Prens saygıyla öptü elini; Kontes beni gösterdi.

Prens hemen tanistirdi bizi. Sabirsiz bir dikkatle inceliyordum onu: beyazlar giyinmis, kısa boylu, yüzünde sakin, durgun bir ifade olan, Alyosa'nin dedigi gibi masmavi gözlü, sadece gençlik güzel igi olan narhi yapili, sarisin bir kizdi bu. Çok çok güzel bir kizla karsilasacagimi bekliyordum, hayal kırıkligina ugramistim. Yuvarlak yüzünün çizgileri düzgün, sade bir biçimde taranmis gür saçları gerçekten güzel, bakisi sakindi. Sokakta karsilassam basımı çevirip bakmazdim bile. Ama ilk anda böyle düşünmüstüm. O aksam sonra daha yakından inceledim Katya'yi. Yalnızca, elimi sikarken gözlerimin içine hiç bir sey söylemeden garip, ısrarlı, içten bir dikkatle uzun uzun bakması sasirmama yetmisti; nedense elimde olmadan gülümsedim. Karsimdakinin temiz ruhlu bir insan oldugunu hemen anlamistim tabi. Kontes gözünü ayirmiyordu ondan. Katya elimi siktikten sonra tuhaf bir acelecilikle odanın öte kösesine gitti, Alyosa'nin yanına oturdu. Alyosa benimle tokalasirken "Az kalacagim burada, sonra hemen oraya gidecegim" diye fisildadi.

"Diplomat" soyadini bilmedigim için böyle söz edecem ondanagirbasli, magrur bir tavirle

anlatiyordu. Kontes de büyük bir dikkatle dinliyordu. Prens, diplomatın sözlerini onaylıyor gibi, yaltaklanarak gülüm

287

süyordu; konuşmacı, besbel i ona değer verdiğinden, sık sık dönüp bakıyordu yüzüne. Bana çayımı vermiş, bir yanda rahat bırakmışlardı. Bu çok hoşuma gitmişti. Elimden geldigince Kontesi de inceliyordum. İlk bakışta istemiyerek begendim onu. Belki genç sayılmazdı, ama bana en çok yirmi sekizinde gibi geldi. Yüzü hala taptazeydi; ilk gençliğinde çok güzel olsa gerekti. Siyah saçları oldukça gürdü; bakisi son derece içten, ama biraz oynak, muzipti. Ne var ki, nedense şimdi kendini tuttuğu bel iydi. Bakisinde ayrıca zeka, iyi yüreklilik, nese pariltıları da vardı. Onun biraz havai yaradılışlı, eglenceye düşkün, içten ama bencil bir insan olduğunu anlamıştım. Prensın etkisi büyüktü üzerinde. Aralarında gizli bir ilişkinin olduğunu biliyordum. Avrupa'dayken sevistiklerini, Prensın Kontesi pek kiskanmadığını da duymuştum. Ama onları geçmisteki ilişkilerinden başka esrarlı, birtakim çıkarılara dayanan bazı durumların da birbirine bağladığını sanıyordumsimdi de öyle düşünüyorum. Aralarında bir şeyler vardı... Prensın son zamanlarda ondan biktığını, ama ilişkilerini kesmediğini de biliyordum. Katya üzerine kurulan planlar bağliyordu onları birbirine belki de. Bu niyeti yüzünden Prens, Kontesin çok istemesine rağmen evlenmiyordu bile onunla. Oysa kadın, evlenirlerse üvey kızının Alyosa'yla evlenmesi konusunda ona yardımcı olacağım da vaatmiş. Bunu, Alyosa'nın bana anlattıklarından çıkarıyordum. Gene onun anlattıklarından Prensın, avucunun içine iyice aldığı Kontesten nedense çekindiğini de biliyordum. Alyosa bile farketmişti bunu. Sonraları, Prensın kontesi başka biriyle evlendirmeyi çok istediğini, hatta onu Simbirsk'e, sırf ona orada bir koca bulmak umuduyla götürdüğünü duydum.

Bir yanda oturmuş dinliyor, Katerina Fyodorovna'yla basbasa konuşma fırsatını nasıl yaratabileceğimi düşünüyordum. Dimlomat, Kontesin son günlerdeki durum, 288

yeni devrimler, onların korkması için ortada bir neden olup olmadığı üzerine sorduğu soruları cevaplandırıyordu. Adam ağırbaşlı, magrur bir tavırla anlatıyor, sözü uzattıkça uzatıyordu. Güzel konuşuyor, düşüncesini ustalıkla açıklıyordu ya, savunduğu görüş iğrençti. Bu devrimlerin, değişikliklerin en kısa zamanda beklenen ürünü vereceğini; bu ürünleri görünce sağduyunun baskın çıkacağını, toplumda (tabii hepsinde değil) yepyeni bir ruhun doğacağını, yanlış yoldan gidildiğinin anlaşılıp gene geriye döneceğini iddia ediyordu. Bu tecrübeninaci da olsatoplumumuza çok yararlı olacağını, çünkü mutlu geçmişe nasıl bağlanmamızın gerektiğini bize öğreteceğini; bu basibozuklunun bir an önce bardağı tasırmasının daha iyi bile olacağını söylüyordu. "Bizsiz olmaz, diye bağladı sözünü, bizsiz hiç bir toplum ayakta duramamıştır. Biz bir şey kaybetmeyiz, hatta kazanırız. Yüze yüze karaya çıkarız; o anda elimizdeki bayrakta söyle yazar: Pire ça va, minem ça est (1)". Prens, dudaklarında bu düşünceye katıldığını bel i eden iğrenç bir gülümseme, dinliyordu. Diplomat pek keyifliydi. O anda az kaldı itiraz edecek kadar budalalasacaktım, içim içimi yiyordu. Prensın çirkin bakisi durdurdu beni. Hafifçe, benden yana dönmüş, heyecanlı bir çıkış yapmamı bekliyormuş gibi tuhaf tuhaf yüzüme bakıyordu. Kendimi küçük düşürmem için böyle bir atılış yapmamı belki de istiyordu. Üstelik diplomatın itirazımı anlamayacağından, hatta beni adam yerine koymayacağından da kuskum yoktu. Onların yanında oturmaktan tiksiniyordum; Alyosa kurtardı beni.

Sessizce yanıma geldi, omuzuma dokunup, biraz konuşmak için çağırdı. Onu Katya'nın yol adığını anlamış

Ne denli kötü olursa o denli iyi(Fransızca).

289

tim. Yanılmamışım. Bir dakika sonra genç kızla yan yana oturuyorduk. TMnce "ne biçim seysin sen böyle" der gibi bakti yüzüme; konuşmaya nereden başlayacağımızı bir an kestiremedik. Bununla beraber, onun bir başlayınca belki sabaha kadar konuşacağı inancı vardı içimde. Alyosa'nın "bes altı saat konuştuk", dediği geldi aklıma. Alyosa yanımızda oturuyor, başlamamızı heyecanla bekliyordu. Gülümseyerek bize bakıp,

Niçin konuşmuyorsunuz? diye sordu. .Katya,

Ah Alyosa, ne seysin...dedi, başlayacağız iste. Sizinle konuşmak istediğim o kadar çok şey var ki Ivan Petroviç, söze nereden başlayayım bilemiyorum. Çok geç tanıştık, daha erken tanışmalıydık birbirimizi; zaten ben sizi hanidir tanıyorum. Sizi görmeyi öyle istiyordum ki! Hatta mektup yazmayı düşünüyordum size...

Elimde olmadan gülümseyerek,

Ne üzerine? diye sordum. CiddCE bir tavırla cevap verdi :

Yazacak çok şey vardı. Sözgelimi, Alyosa Natalya Nikolayevna'nın böyle bir zamanda onu yalnız bıraktığı için hiç gücenmediğini söylüyor, bunun doğru olup olmadığını sormak istiyordum size.

Sonra, Alyosa'nın bu yaptığı olacak şey mi yani? Söyler misin, ne işin var şimdi burada?

Ah, şimdi, şimdi gidiyorum. Bir dakika kalıp nasıl konuştunuza baktıktan sonra gideceğimi söylemistim zaten.

Bakacak ne var bunda, oturuyoruz iste, görmüyor musun?

Bana döndü, yüzü kızararak Alyosa'yi gösterdi,

Her zaman böyledir, diye ekledi. "Bir dakika, bir

EzilenlerF : 19 290

dakikacik kalacağım" der, bir türlü kalkmak bilmez, bakarsın gece yarısı olmuş. O saatten sonra oraya da gidemez tabiCE. "Natasa kızmaz, dedi, çok iyidir o". İşte böyle düşünüyor! Doğru mu bu şimdi? dürüst bir davranış mı?

Alyosa acikli bir sesle,

Gitmesine gideceğim, dedi, ama sizin yanınızda kalmayı da o kadar istiyorum ki...

Ne yapacaksın yanımızda? Hem bizim de yalnız konuşmamız gereken çok konu var. Bak Alyosa, gücenme; Ivan Petroviç'le yalnız konuşmamız gerekiyor... anla beni.

TMyle gerekiyorsa giderim tabiE... gücenecek ne var bunda. Gider bir dakikacik Levinka'da oturur, sonra oraya geçerim.Sapkasini aldi. Bana döndü.Bakin ne diyecegim, Ivan Petroviç, babamin Ihmenev'lerle arasindaki dava sonucu kazandigi parayi almayacagini duydunuz mu?

Duydum; kendisi söyledi bana.

Ne soylu bir hareket, degil mi? Oysa Katya hiç de öyle düşünmüyor. Bu konuyu da konusun onunla .Hosça kal Katya, hem yalvaririm Natasa'yi sevdiğimden kuskun etme. Niçin hepiniz sitem edersiniz bana durmadan?... Onu ne kadar sevdiğimi biliyor, güveni de sonsuzdur bana; bundan kuskun yok. Onu bütün kalbimle seviyorum. Ama bu sevginin nasıl bir sevgi olduğunu bilmiyorum.

TMyle seviyorum iste. Suçlu gibi ikide bir sorguya çekmeyin beni. Ivan Petroviç geldi iste, sor ona bakalim; Natasa'nin kiskanç, beni çok sevdiği halde son derece bencil olduğunu, benim için fedakarlik etmeye yanasmadigim o dadogrulayacaktır.

Kulaklarima inanamiyordum, hayretle,

Nasil? diye sordum.

Katya el erini birbirine vurarak adeta haykirdi:

291

Neler söylüyorsun Alyosa?

Sasilacak ne var bu söylediğimde?IvanPetroviç biliyor. Hep yaninda olmami istiyor. Gerçi açiga vurmuyor istegini, ama bel i...

Katya'nin yüzü öfkeden kipkirmizi olmustu.

Utanmiyor musun, utanmiyor musun böyle konuşmaya? dedi.

Utanacak ne var bunda ? Çok tuhaf bir kizsin Katya! Onun sandigindan çok seviyorum onu, o da beni benim sevdiğim gibi gerçek bir sevgiyle sevseydi haz duydugumseyledengeri çekmeyeçalismazdibeni. Evet, kendisi söylüyor gitmemi, ama yüzünden bunu istemeye istemeye yaptigi bel i oluyor; söylemese daha iyi bu durumda.

Katya öfkeden parlayan gözlerini gene bana çevirdi.

Hayir, hayir, bunda bir is var! diye bagirdi. Itiraf et Alyosa, hemen simdi itiraf et, bütün bunlari baban söyledi sana, degil mi? Bugün soktu aklina! Lütfen yalan söylemeye kalkisma: hemen anlarim çünkü! TMyle degil mi?

Alyosa bozulmustu.

Evet, o söyledi, dedi, bundan ne çıkar? Bugün çok dostça konustu benimle, hep öğdü onu, öyle ki, sasirdim kaldim:o kadar hakaret etti ona, gene de ögüyordu onu.

Siz de inandiniz, dedi. Her seyini size vermisen; simdi biledaha bugunhep sizi dusunuyor, aman caninizsikilmasin,Katerina Fyodorovna'yla gorusmekten yoksun kalmayasiniz diye elinden geleni yapiyorken siz böyle dusunebiliyorsunuz demek!Bugun kendisi soyledi bunu bana.Nasil oldu dainanabildiniz bu iftiralara! Utanmadiniz mi?

Katya, karsisinde toplum icin zararli bir insan var 292

mis gibi kolunu sal ayarak,

Nankor! dedi. Utanmak nedir bilmez zaten! Alyosa aglamakli bir sesle, Sizinki de fazla oldu artik!diye soylendi. Hep boylesin Katya! Benim icin iyi dediginiduymadim ki hic... Ivan Petrovich'i birak zaten! Natasa'yi sevmedigimi saniyorsunuz. Bencil oldugunu kotu

maksatla soylemedim. Beni cok sevdiğini, ölçüyü kaçırdiğini, bunun da hem beni hem onu üzdüğünü söylemek istedim. Babama gelince,istese bilehiç bir zaman kandiramaz beni. Kanmam.

Natasa'nin bencil oldugunu kotu anlamda soylemedi; anladim ama. Ayni demin anlattigim gibi soyluyordu: beni o kadar cok seviyor ki, sonu bencil ige variyor, bu yuzden hem o uzuluyor hem ben; zamanla daha da artacak bu uzuntum.. Haksizmiyani; benimiyiligimidusunerek soyluyordu; hem bunda Natasa'yi kucuk dusuren bir yan da yok. Tam tersine, onun bana karsi sonsuz bir sevgi besledigini...

Ama Katya sözünü bitirtmedi Alyosa'ya, Heyecanla sitem etmeye basladi ona. Babasinin, sirf Natasa'yla aralarina sogukluk sokmak icin kizcagizi ogdugünü, iyi yurekli gozukerek onu aldattigim delil er göstererek ispat etmeye calisiyordu. Natasa'nin onu nasil sevdiğini, bu yaptiklarini ancak böyle bütün varligıyla seven bir insanin bagislayabilecegim, gerçek bencilin o, Alyosa oldugunu saydi doktu. Katya'nin sözleri yavas yavas etkisini gösterdi; derin bir keder, pismanlik kapladi benligini. Basi önünde, hiç cevap vermeden, bitik, yüzünde bir istirap ifadesi, yanimizda öyle oturuyordu. Ama Katya'nin ona acidigi yoktu. Asiri bir merakla dinliyordum anlattiklarini. Bu tuhaf kizi bir an önce daha yakindan tanımak istiyordum. Henüz cocuktu, ama inanç dolu, iyiye, hakliya yurekten bagli, tuhaf bir çocuk... Onun çocuk oldugu soylenebilirse, o halde günümüz ailelerinde pek

293

çok rastlanan dusünen, çocuklardandi... Kafasinin çalistigi bel iydi. Bu dusünen, küçücük basin içinde neler oldugu; orada çocuksu düşünceler, kavramlarla yasanmis izlenimlerin, gözlemlerin (Katya yasiyordu artık çünkü) nasil karsilastiklari; henüz yasamadigi, kitaplardan edindigi, ama onu çok sasirtmisbelki onlari da yasanmis saniyordudüşüncelerin de ötekiler arasina katilisi dikkate, incelenmeye degerdi dogrusu. O aksam, yaninda kaldigim sürece ve sonraki görüşmelerimizde bu kizi oldukça iyi inceledim saniyorum. Duygulu, heyecan dolu bir yüregi vardi.

Gerçegi her seyın üstünde tuttuğu için kimi zaman sogukkanli olmayi önemsemez, hayatta uyulmasi gereken bazi kural ari kör inanç sayar; atak yaradilisli bütün insanlar gibi bu yaniyla ögünürdü. Bu ona ayrica bir çekicilik veriyordu. Düşünmeyi, gerçegi arayip bulmayi çok seviyordu ya, öylesine içten, çocuksu bir hali vardi ki, insan hemen isiniyordu ona. Levinka'yla Borinka'yi hatirladim; genç kizin onlarla iliski kurmasi olagandi. Çok tuhafti: ilk bakista bana hiç bir özel igi yok gibi görünen

yüzü o aksam giderek daha bir güzel, çekici gelmişti. Bu çocuksu saflıkla yan yana olan düşünen bir kadının ağırbaşlılığı; bu, gerçeğe duyulan asiri susamışlık, inançlarına siki sikiya bağlılık... bütün bunlar genç kızın yüzüne içten, yüce, ruhsal bir güzel ik veriyordu. Onu yeni tanıyan kimse, yüzeyde kalan, ilgisiz bir bakışın sezinleyemeyeceği bu güzel için insanın içine yavaş yavaş islediğini zamanla anlıyordu. Alyosa'nın ona, "sonunda deli gibi tutulacağından kuskun yoktu artık. Delikanlı düşünmekten, kafa yormaktan pek hoşlanmazdı ya, onun yerine düşünenleri, hatta bir şey isteyenleri severdi... kendini Katya'nın el erine bırakmıyordu... Temiz bir yüreği vardı; dürüst, güzel olan her şeyin etkisine hemen kapılırdı kendini. Katya da çocuksu içtenliğiyle kendine bağlamıştı onu. irade gücü hiç yoktu; oysa genç 294

kız heyecanlı, inanç dolu, güçlüydü. Alyosa da onu yönetebilecek, hatta buyruğu altına alabilecek bir insana bağlanabilirdi ancak. Bu yaniyla önceleri Natasa bir ölçüde bağlamıştı onu kendine; ne var ki Katya çok daha sansliydi ondan... hala çocuktuk çünkü, uzun süre de çocuk kalacağına benziyordu. Onun bu çocuksu saflığı, parlak zekası, öte yandan mantığının sesini dinlemektense duygularının etkisi altında kalması Alyosa'ya daha yakındı. O da hissediyordu bunu, bu yüzden Katya'ya giderek daha çok bağlanıyordu. Basbasa konusurlarken ciddî, "toplumsal" sorunların yanında oyuncaklardan da söz ettiklerine eminim. Gerçi Katya da sık sık sitem ediyordu Alyosa'ya, avucunun içine iyice almıştı onu, ama delikanlının kendini Katya'nın yanında Natasa'nın yanında olduğundan çok daha rahat hissettiği beliydi, ikisi daha bir denktiler, önemli olan da buydu.

Alyosa ayağa kalkıp şapkasını aldı, elini genç kıza uzatarak, Pekala Katya, pekala, dedi, yeter artık; zaten her zaman sen haklısın, ben de haksız. Çünkü

senin ruhun benimkinden temiz... Şimdi hem ona, hem de Levinka'ya uğrarım...

Levinka'yla bir işin yok. Sözümü dinlediğin zamanlar pek sevimli oluyorsun.

Alyosa mahzun bir tavırla,

Sen herkesten bin kat sevimlisin, dedi. Ivan, Petroviç, bir şey söylemek istiyorum size.

Odanın bir köşesine çekildik.

Bugün bir alçaklık ettim, diye fisildedi. Çok büyük suçum var. TMgleden sonra Aleksandrovna adında güzel mi güzel bir Fransız kadınıyla tanıştırdı beni, babam. Şey... hoşlandım ondan, ve...

neyse iste; ne burada ne Natasa'nın yanındakı olmayayüzüm var. Al ahahışmarladık Ivan Petroviç.

295

Gelip tekrar yanına oturduğumda Katya,

Çok iyi, temiz bir çocuktur, dedi, ama bunun üzerinde sonra uzun uzun konuşacağız. TMnce anlamamız gerek: sizce Prens nasıl bir insan?

Çok kötü...

Bence de. ^{TM}yleyse bunda anlastik. Simdi gelelim Natalya Nikolayevna'ya...Biliyor musunuz Ivan Petroviç, dört gözle bekliyordum sizi. Her şeyi öğrenebilirim sizden, şimdiye kadar Alyosa'nin anlattıklarından bir şeyler çıkarmaya çalışıyordum. Bilgi alacağım başka kimse de yoktu. ^{TM}nce sunu söyleyin bana (en önemli olan budur): ne dersiniz, sizce Alyosa'yla Natasa mutlu olacaklar mı? Nasıl hareket edeceğim konusunda son kararımı vermem için bunu bilmem gerekiyor.

. Bunu kesin olarak nasıl söyleyebilirim?.. Katya sözümü kesti : Kesin olarak söylemeyin, ne düşündüğünüzü söyleyin yeter. Çünkü çok zeki bir insansınız.

Bence mutlu olamazlar.

Niçin?

Birbirinin dengi degildirler.

Ben de öyle düşünüyorum!

Genç kız derin bir keder içinde kol arını önünde kavuşturdu.

Daha açık anlatın, dedi. Bakın, Natasa'yi görmeyi çok istiyorum; çünkü konuşacağımız çok şey var. Sanırım her şey ikimizin vereceği karara bağlı. Simdilik hep hayalimde canlandırıyorum onu: çok akil i, ağırbaşlı, dürüst, son derece güzel olsa gerek. ^{TM}yle, değil mi?

^{TM}yle.

Bundan kuskum yoktu zaten. Peki nasıl oldu da Alyosa gibi bir çocuğu sevebildi ? Bunun nedenini açıklayın bana, bunu çok düşünüyorum.

Bu açıklanamaz Katerina Fyodorovna. Kisinin ni 296

çin, nasıl sevdiğini hiç kimse bilmez. Evet, bir çocuktur Alyosa. ^{TM}yle ama, bir çocuğun nasıl sevildiğini biliyor musunuz? (Yüzümden ayırmadığı ciddE, sabirsiz, merak dolu gözlerine baktıkça içim bir hoş oluyordu.) Natasa, çocukluktan uzak olduğu ölçüde çok sevebilir Alyosa'yi, diye devam ettim. Dürüst, içten, pek safbazan yakısır ona bu saflığıbir çocuktur Alyosa. Natasa belki de... nasıl söylesem? acımaya benzer bir duyguyla sevmis olabilir onu. Soylu bir yürek acıyarak da sevebilir... Size bu konuda hiç bir şeyi açıklayamayacağımı hissediyorum; üstelik ben soracağım size: siz seviyor musunuz onu?

Hiç çekinmeden, cesaretle sormuştum bu soruyu; aceleciligimin onun temiz, çocuk ruhunu incitmeyeceğini hissetmistim.

Gözlerimin içine tatlı tatlı bakarak,

Val ahi bilmiyorum henüz, dedi, sanırım çok seviyorum...

Gördünüz mü ya. Onu niçin sevdiğinizi Siz söyleyebilir misiniz?

Bir an dündükten sonra cevap verdi :

Yalan dolani yok; gözlerimin içine bakarak bir sey anlatmasi çok hosuma gidiyor... Bakin Ivan Petroviç, ben bir kizim, sizse erkeksiniz; size böyle seyleri anlatmam dogru mudur acaba?

Bunda kötü ne var ki?

Dogru. Kötü bir sey yok bunda. Ama onlar (gözleriyle, semaverin bulunduğu masada oturanlari gösterdi) duysalar kinarlardi beni. Haklari var mi sizce?

Yok! Kalbiniz kötü bir sey yaptiginizi söylemiyor size, öyleyse...

Besbel i, konusmamizi elinden geldigince uzatmak istegiyle kesti sözümü

Ben de öyle yaparim her zaman; içime bir davra

297

nisimin kötü oldugu kuskusu düserse hemen kalbime bakarim, o rahatsa ben de rahat olurum.

Insanin daima böyle yapmasi gerekir. Sizinle, kendi kendimle konusuyormus gibi açık, içten konusuyorum; çünkü, çok iyi bir insansiniz; sonra, Alyosa daha ortaya çıkmadan Natasa'yla aranızda geçenleri biliyorum; dinlerken aglamistim.

Kim anlatti bunu size?

TabiE Alyosa. Anlatirken iki gözü iki çesme agliyordu. O hali pek hosuma gitmisti. Bana kalirsa o sizi, sizin onu sevdiginizden çok seviyor Ivan Petroviç. Iste bu huyuna bayiliyorum onun. Sizinle böyle açık, içten konusmamın ikinci nedeni de çok zeki, bana akil verebilecek bir insan olmanızdır.

Benim size akil verebilecek kadar zeki olduğumu nereden biliyorsunuz?

Katya bir an dündü.

Bel i! dedi. TMnemli olan bu degil zaten; esas konumuza gelelim. Yol gösterin bana Ivan Petroviç: Natasa'nin rakibesi olduğumu hissediyorum artık; ne yapsam, nasıl hareket etsem? Mutlu olup olmayacaklarını da bunun için sordum size. Gece gündüz hep bunu düşünüyorum. Perisan bir durumumuz var, perisan! Alyosa'nin Natasa'ya olan sevgisi iyice söndü, gün geçtikçe bana daha çok baglaniyor. TMyle degil mi?

Galiba.

Ama Natasa'ya söyledikleri de yalan degil. Artık onu sevmediginin farkında degil; bence Natasa farkındadır bunun. Ne istirap çekiyordur kizcagiz!

Ne yapmak istiyorsunuz Katerina Fyodorovna? Genç kiz ciddE bir tavirle cevap verdi :

"Bir sürü düşünce var kafamın içinde; hangisini seçeceğimi bilmiyorum. Sizi de bunun için sabirsizlikle bekliyordum zaten: kararı siz verin. Siz her şeyi benden çok daha iyi biliyorsunuz.

Simdi bir tanrisiniz siz benim 298

için. Dinleyin, önceleri söyle düşünüyordum: birbirlerini seviyorlar, mutlu olacaklarsa benim kendimi feda etmem, onların mutluluklarına yardımcı olmam gerek. Nasıl?

Kendinizi feda ettiğinizi biliyorum.

Evet, öyle oldu, ama sonraları Alyosa sık sık buraya gelmeye, beni sevmeye başlayınca kendimi feda etsem mi etmesem mi diye düşünmeye başladım. Çok kötü Mr sey bu, değil mi?

Son derece olagandır... dedim,hiç bir suçunuz yok.

Sanmam; çok iyi yürekli olduğunuz için böyle söylüyorsunuz. Kalbimin hiç de temiz olmadığını sanıyorum. Temiz olsaydı, nasıl hareket edeceğime karar verirdim. Ama birakalım bunu şimdi!

Sonra Prensten, mamran'dan, (1) Alyosa'nin kendisinden aralarındaki ilişkiler üzerine daha çok bilgi topladım, birbirinin dengi olmadıklarını anladım; siz de aynı şeyi söylüyorsunuz. Bu kez kararsızlığım iyice arttı... Mutlu olamayacaklarsa ayrılışlar daha iyi olur bence. ^{TM}nce sizden her şeyi ayrıntılarıyla öğrenmeyi, sonra da Natasa'ya gidip beraberce bir karar vermeyi koydum aklıma.

Ama nasıl bir karar vereceksiniz, önemli olan da bu zaten!

Söyle diyeceğim ona: "Alyosa'yi dünyada her şeyden çok sevdiğinize göre, mutlu olmasını yürekten istemeniz gerekir, öyleyse ayrılmalısınız ondan."

Güzel ama bunu duyunca Natasa'nin ne hale gireceğini düşündünüz mü hiç. Sonra, söylediğinizi kabul etse bile, Alyosa'dan ayrılmaya gücü yetecek mi bakalım?

Benim düşündüğüm de bu zaten, hem...hem... Birden ağlamaya başladı. Dudakları titreyerek, (1)Anne(Fransızca)

299

Natasa'ya ne kadar acıdığımı bilemezsiniz, diye fısıldadı.

Ne söyleyebilirdim! Susuyordum. Katya'ya bakarken benim de içimden ağlamak geliyordu. Ne tatlı bir çocuktü! Alyosa'yi kendisinin mutlu edebileceğine nereden böylesine inandığını sormadım artık.

Biraz sakinleştikten sonra, deminkinden daha bir mahzun,

Müzik sever misiniz? diye sordu. Sasırmıştım.

Severim, dedim.

Zaman olsaydi Beethoven'in üçüncü konçertosunu çalardim size. Son günlerde hep onu çalıyorum, İçimdeki... duygulari o kadar güzel dile getiriyor ki... Sanki benim için bestelemis onu Beethoven.Neyse bir daha geldiginizde çalarim, simdi konusmamiz gerek.

Natasa'yla onun görüşmesini nasıl sağlayabileceğimiz üzerine konuşmaya başladık. Katya, hareketlerinin devamlı kontrol altında bulunduğunu; üvey annesi iyi yürekli bir kadın olduğu, onu da sevdiği halde, Natasa'yla tanışmasına dünyada izin vermeyeceğini; bu yüzden, kurnazlık etmeyi aklına koyduğunu söyledi. Sabahlari araba gezintisine çoğu zaman Kontesle beraber çıkarmis. Bazan kontes gelmez, Fransız mürebbiyeyi katarmis yanına. Mürebbiye de hastaymis simdi. Basi agridigi zamanlar böyle yaparmis Kontes; bu yüzden, basinin, agriyacagi zamani beklemek gerekiyormus. Yasli mürebbiye çok iyi yürekli olduğu için, onu kandirmek kolaymis.

Kisacasi, Natasa'yla görüşecekleri günü önceden kararlaştırmak imkansızdi.

Natasa'ylatanistiginizapismanolmayacaksiniz, dedim. O da sizinle tanışmayı çok istiyordu;hiç degilse, Alyosa'yi kime bıraktığını görmesi bakımından sizinle tanışması iyi olacak.Bunun için üzmemyinkendinizi;300

zamanla her şey düzelir. Yakında köye gidiyorsunuz galiba?

Evet, bir aya kadar gideceğiz.Bunu daha çok Prens'in istediğini biliyorum.

Ne dersiniz, Alyosa da gelecek mi sizinle? Katya gözlerimin içine uzun uzun bakti.

Ben de bunu merak ediyorum! diye mirildandi. Sanirim gelecek!

TMyle.

Tanrim, bunun sonu neye varacak acaba?Beni dinleyin Ivan Petroviç. Her şeyi yazacağım size; çok çok yazacağım. Görüyorsunuz ya,simdidensikmaya başladım caninizi. Sik sik gelecek misiniz bize?

Bilmiyorum Katerina Fyodorovna: duruma bağlı. Belki bir daha hiç gelmem.

Niçin?

Bir çok nedenleri olabilir bunun. Sonra Prensle aramızdaki ilişkiler de önemli.

Katya kararlı bir sesle,

Uğursuz adam, dedi. Bakın Ivan Petroviç, ben size gelsem nasıl olur?

Sizce?

Genç kız gülümsedi.

Bence iyi olur. Bir gün ziyaret etmek isterim sizi... Sunu söyleyeyim ki, sizi saydığım kadar

seviyorum da... İnsan çok sey öğrenebilir sizden. Seviyorum sizi... Bunu söylemem ayip degil mi?

Neden ayip olsun? Ben de öz kizkardesimgibi seviyorum sizi.

Dostum olmak istiyor musunuz?TabiE, tabiE istiyorum! dedim.

Gene çay masasinda oturanlari gösterdi.

Onlar olsa muhakkak ayip derler, genç bir kiza böyle konuşmanın yakışmayacağını söylerlerdi.

301

Sirasi gelmiskende sunu da söyleyeyim, bol bol konusalim diye Prens bu kadar uzun süre mahsus basbasa bırakmıstı bizi galiba. Katya,

Prensın paralarına göz diktiğini çok iyi biliyorum, diye devam etti. Beni çocuk sanıyorlar; yüzüme karşı bile söylüyorlar bunu. Oysa ben hiç de çocuk olmadığım kanısındayım. Çok tuhaf insanlardır bunlar: kendilerinin farkı yok çocuktan. Nedir bu telasları?

Sormayı unuttum,Katerina Fyodorovna:Alyosa'nın sık sık gittiği Levinka'yla Borinka kimin nesidirler?

Uzak akrabalarım. Çok zeki, dürüst çocukturlar, ama biraz fazla konuşurlar... İkisini de yakından tanırım...

Gülümsedi.

Onlara bir milyon ruble vereceğiniz doğru mu?

Gördünüz mü, bu milyon lafını ağızlarından düşürdükleri yok, can sıkımaya başladı artık. Yararlı bir iş için seve seve yardım ederim tabiE, ne yapacağım bu kadar parayı! Ama bu yardımı ne zaman yapacağım belki değil; oysa onlar gece gündüz, bağışlayacağım parayı nereye harcayacakları üzerine tartışip duruyorlar... bir kavga etmedikleri kalıyor. Çok tuhaf doğrusu. Çok telaslı çocuklar.

Ama gene de iyidirler...dürüst, zekidirler, Okuyorlar. Ne de olsa, baskaları gibi basibos yaşamaktan çok daha iyi bir şey bu. ^{TM}yle değil mi?

Uzun uzun konuştuk. Hemen bütün hayatını anlattı bana; benim anlattıklarımı da büyük bir dikkatle dinledi. Daha çok Natasa'yla Alyosa'dan söz edeyim istiyordu. Prens yanımıza gelip, artık geç olduğunu söylediğinde saat on ikiydi. Kalktı. Katya elimi kuvvetlice sıktı, gözlerimin içine manalı manalı baktı. Kontes, sık sık gelmemi diledi.Burada tuhaf, belki de pek yersiz bir açıklama yap 302

madan geçemiyeceğim. Katya'yla üç saatlik konuşmamızın sonunda içimde garip, ama kesin bir inanç yer etmişti: onun, kadın erkek ilişkilerinden bile habersiz, saf bir çocuk olduğu inancıydı bu.

Birtakım düşüncelerine, çok önemli bazı şeylerden söz ederken takındığı ciddiE tavra pek gülünç

bir hava veriyordu bu durum...

X

Arabasına bindiğimiz zaman Prens,

Bakin ne diyeceğim Ivan Petroviç, dedi, beraberce bir şeyler yesek, ha? Ne dersiniz?

Kararsız,

Bilmem ki Prens, diye cevap verdim, gece yatmadan önce bir şey yemek adetim degildir de...

Gözlerimin içine kurnaz kurnaz bakarak ekledi :

Hem yer hem konuşuruz.

Açıktı! "Benimle konuşmak istiyor, diye geçirdim içimden, benim de istediğim bu zaten". Razi oldum.

Anlastık. Büyük Rihtim caddesinde B. ye gidiyoruz.

Biraz sasırmıştım,

Lokantaya mi? diye sordum.

Evet. Ne öldü? Aksam yemeklerini çoğunlukla dışarda yerim ben. Sizi davet etmeme izin vermez misiniz?

Gece yemek yemediğimi söyledim size.

Bir kerelik yemekten bir şey çıkmaz. Hem davet ediyorum sizi...

Yani "yediklerinin parasını ben vereceğim"; benÇE davet ettiğini mahsus belirttiğinden kuskum yok. Razi oldum, ama lokantada hesabımı kendim ödemeye kararlıydim. Lokantanın önünde indik arabadan; Prens ayrı bir oda tuttu; zevkle, ustalikle yapılmış birkaç çeşit yemek söyledi. Yemekler de, istediği sarap gibi en pahalı çeşitin

303

dendi. Benim gücüm yetmezdi onların parasını ödemeye. Listeye bakıp, bir yarım dag tavuğuyla bir kadeh Lafite sarabı ismarladım. Prens köpürdü.

Benimle yemek istemiyorsunuz demek!Çok garip bir davranış bu. Pardon, mon ami, (1) ama bu yaptığınız...asiri bir kibir. Gurur değil, düpedüz kibir bu. Bahse girerim, bunun altından sınıf farkı sorunu çıkacak, inanin ki kiriyorsunuz beni.

Ama ben diretiyordum.

Nasıl isterseniz, dedi. Zorlamam sizi... Ivan Petroviç, sizinle dostça konuşabilir miyim?

Lütfen.

Bence bu kadar alinganlık zararlıdır size. Zaten sizin gibilerin huyudur bu! Bir edebiyatçisiniz, dünyayı görüp tanımanız gerek, oysa siz her şeyden uzaklaşıyorsunuz. Dag tavugundan söz etmiyorum; bizim çevremize gösterdiğiniz asiri soğukluğun zararlı olduğunu belirtmek istiyorum.

Çok şey kaybetmenizden başka hiç değilse yükselme şansınızı yok ediyorsunuz romanlarınızda, hikayelerinizde anlattığınız kontların, prenslerin yasantılarına, zengin salonlara yabancı kalıyorsunuz... ben de neler diyorum? Siz yoksul ari, küçük memurları, kavgacı subayları, birtakım soyguncuları, kaybolan kaputları anlatıyorsunuz... biliyorum, hepsini biliyorum.

Ama yanıyorsunuz Prens; "yüksek sosyete" nize girmiyorsam, bu orada canımın sıkıldığından, bir de yapacak isim olmadığındandır! Hem hiç girmiyorum da denemez...

Evet, Prens R. ye yılda bir kere uğruyorsunuz; görmüştüm sizi orada. Yılın geri kalan zamanında da gururunuzla basbasa, tavan aralarında çürüyorsunuz. Oysa (1) Kusura bakmayın dostum (Fransızca).
304

sizinkilerin hepsi de böyle yapmıyor... TMyle serüven arayanlar var ki igreniyor insan...

Prens, lütfen kapatalım bu konuyu, tavan arasından da bir daha söz etmeyelim.

Ah, gördünüz mü, gene alindiniz. Oysa sizinle dostça konuşmama izin vermistiniz. Ama suç bende, dostluğunuzu kazanacak hiç bir şey yapmadım çünkü. Güzel saraptır. Tadin bir kere.

Kendi sisesinden bardağımı yarisına kadar doldurdu.

Bakin Ivan Petroviç, birisinin dostluğunu zorla kazanmaya çalışmanın çirkin bir hareket olduğunu bilmez değilim. Ne var ki, düşündüğünüz gibi çevremizde herkes küçük görmez sizleri. Su anda yanımda beni sevdiğinizden değil de, sizinle konuşmaya söz verdiğim için oturduğunuzu da biliyorum. Yanılıyor muyum?

Gülümsedim. O da öfkeyle gülümsedi.

Bir bayanın durumuyla yakından ilgilendiğiniz, onu savunmayı üzerinize aldığınız için buradasınız.

TMyle değil mi?

Sabirsizlikle kestim sözünü :

TMyle.

Prens'in, karsısındaki az da olsa ona ihtiyacı olduğunu görünce bunu hemen asığa vuran insanlardan olduğunu anlamıştım. Benim de ihtiyacım vardı ona şimdi. Anlatmak niyetinde olduğu şeyleri sonuna kadar dinlemeden bir yere gidemezdim; o da biliyordu bunu. Küstah, alaycı bir tavır takinmişti.

Yanılmıyorsunuz Prens, diye ekledim, sizi dinlemek için geldim,yoksa val ahı oturmazdım... çok geç oldu çünkü.

Aslında söyle demek istiyordum: "Yoksa val ahi oturmazdım sizinle bir masada"; ama değistirdim sözümü. Bunu korkumdan değil, yere batasica su yufka yü

305

rekliligimden, kibarligimdan yapmıstım. Haketse bile, bir insanın yüzüne karsi hakaret etmek gelmezdi elimden. Saniyorum Prens de farketmisti bunu; benim bu zayıfligim ona haz veriyormus, bakisiyla bana "Ne o, söyleyemiyor musun, değistirdin lafi değil mi!" der gibi gözlerimin içine bakıyordu. Evet, yüzde yüz öyleydi; çünkü sözümü bitirince bir kahkaha attı, dizimi oksadı.

Gözlerinde su ifadeyi okudum: "Güldürüyorsun adami canım". İçimden "Hele dur!" diye geçirdim.

Yüksek sesle,

Bugün keyfim pek yerinde! dedi, sebebini de bilmiyorum. Evet dostum, evet, evet! Ben de bu bayan üzerine konusmak istiyorum sizinle. Konusup isi bir karara bağlamak gerek; umarım bu kez anlarsınız beni. On bin ruble, su altmislik bebekten, himbil babadan söz etmıstım size... Neyse!

Birakalım şimdi bunları. Laf olsun diye söylemıstım! Hahaha! ^{TM}yle ya, edebiyatçisiniz, anlamanız gerekirdi...

Hayretle bakıyordum yüzüne. Sarhos olamazdı.

Bu kıza gelince, inanin ki saygım var ona, hatta beğeniyorum, seviyorum onu; birazcık kaprisli, o kadar;ama atalarımızın dediği gibi "gülü seven dikenine katlanır"... diken acıtır, ama bu acının da bir tadı vardır; gerçi aptaldır benim Aleksey ya, ağzinin tadını bildiği için hos görüyorum onu.

Anlayacağınız,bu kızlar hosuma gidiyor;hem(dudaklarınımanalı manalıbüktü) kendime göre bazı düşüncelerim var. Bunu sonra anlatacağım size...

Prens! Beni dinleyin Prens! diye bağırdım. Sızdeki bu anı değisikliğin sebebini anlayamadım, ama... bu konuyu kapatın, lütfen!

Gene heyecanlandınız! Pekala... kapatıyorum, ka , patıyorum!Yalnız bir şey sormak istiyorum size dos

EzilenlerF : 20 306

tüm: çok mu değer veriyorsunuz bu kıza? Kaba bir sabirsizlikle cevap verdim :

Ok.

Pis pis siritarak, gözlerini kisti.

TabiE... tabiE seviyorsunuzda?dedi.

İleri gidiyorsunuz! diye bagirdim.

Peki, peki, bir daha söylemem! Kızmayın! Bugün pek sinirlisiniz. Oysa ben de uzun zamandan beri bu ka dar keyifli olmamistim. Sampanyaiçseniz! Ne dersiniz ozan dostum benim?

içmeyeceğim, istemiyorum.

Yoo, olmaz! Bu gece arkadaslik etmelisiniz bana. Neseliyim, temiz ruhlu bir insan oldugum için yalnız basima mutlu olamam. Kim bilir, belki de can ciger dost olana kadar içeriz, hahaha! Evet, genç dostum, tanimiyorsunuz beni daha!Tanirsanız seveceginize eminim. Bu gece sevinci de, üzüntüyü de, gözyasini dagerçi agrayacagimi pek sanmiyorum ya... benimle paylasmanizi istiyorum. Ee, ne dersiniz Ivan Petroviç? Istedigim olmazsa heyecanimin uçup gidecegini,niyetimden vazgeçeceğimi, konuşmayacagimianliyorsunuz tabi; oysa buraya benden bir seyler isitmek için geldiniz.

Gene küstahça göz kirparak ekledi :

TMyle degil mi? Su halde verin kararinizi. Korkmustum.Razioldum. Bir yandan da"Sarhos etmek mi istiyor beni acaba?" diye geçiriyordum içimden. Sirasi gelmiskende, Prens için çıkarılan, çok eskiden duyduğum bir söylentiden söz etmem gerekiyor. Onun,toplum içinde o kadar kibar, agirbasli olduğu haldebazi geceler meyhanelerde içip içip rezalet çıkardigini söylüyorlardı...

Korkunç seyler duymustum... Alyosa da babasının bazan içtiğini biliyor, bunu herkesten özelikle Natasa'dan sakliyormus. Bir keresinde yanımda agzından bir seyler kaçırmis, ama hemen toparlanmis, sorularima

307

cevap vermemisti. Zaten o söylemeden de biliyordum bunu; ama itiraf edeyim, önceleri inanamiyordum. Simdi de sonucu merakla bekliyordum.

Sarabi getirdiler; Prens ikimizin de kadehini doldurdu. Sarabi zevkle yudumlarken, Gerçi kabalik etti bana ya, çok sevimli, çok sevimli bir kiz! diye devam etti. Ama bu yaratıklar sadece böyle anlarda sevimlidirler... Beni mahcup ettigini, çamura buladigini saniyordur...hatirliyor musunuz o aksami? Hahaha! Yanaklarının al al olması ne yakismisti ona! Kadınları tanir misiniz?

Solgun yanaklarının birden kirkirmizi olması bazan pek yakisir onlara; farketiginiz oldu mu bunu hiç? Aman Al ahim! Gene kizdiniz galiba?

Artık tutamadim kendimi,

Evet, kizdim! diye bagirdim. Natalya Nikolayevna'dan böyle söz etmenizi istemiyorum. Izin vermiyorum!

Oh, oh! Pekala, sizi memnun etmek için degistiriyorum konuyu. Uysal, yumusak huyluyumdur.Sizden söz edelim. Severim sizi, Ivan Petroviç;sizinle ne candan, dostça ilgilendigimi bilemezsiniz...

Sözünü kestim :

Prens, esas konuya gelsek daha iyi olmaz mi?

Yani konumuza demek istiyorsunuz. Siz daha leblebiyi anlarim ben, mon ami; ama sizden söz etmekle konumuza çok yakından değinmiş olacağız... sözümü ağzıma tıkamazsanız tabi. Devam ediyorum; hanidir sunu söylemek istiyordum size, değerli dostum Ivan Petroviç: böyle yaşamakla kendi kendinizi mahvediyorsunuz! Bu nazik konuya dokunmamı bağışlayın; sizi sevdiğimi için böyle konuşuyorum. Yoksulsunuz, yayinevi sahibinden basılacak bir romana karşılık biraz para alıp borçlarınızı ödüyor, geri kalanıyla da altı ay çay ekmek yiyerek geçinmeye çalışıyor, tavan arasını tatireyerek 308

romanınızın dergide basılmasını bekliyorsunuz. Tmyle değil mi?

Tmyle olsa bile, bu...

Elip çirpmaktan, el ayak öpmekten, rüşvet almaktan, önüne geleni dolandırmaktan v.b. daha saygıdeğer bir şeydir. Biliyorum, ne söyleyeceğinizi biliyorum kaç kere yazıldı bunlar...

Tmyleyse benim durumumu karıştırmamalısınız. Size nezaket dersi vermek bana düşmez Prens.

Elbette. Ama ne yaparsınız ki bu ince tele dokunmak zorundayım. Baska türlü olmayacak. Neyse, tavan arasını falan bırakalım şimdi. Ben de heveslisi değilim zaten böyle konuların; ama bazı durumlarda olur tabi ... (igrenç bir kahkaha attı). Aklımın almadığı ne biliyor musunuz: ikinci adam olmayı bu kadar sevmeniz... Evet, sizin yazarlardan biri bir yerde, hatırladığıma göre söyle diyormuş: "Kisioglu için en büyük kahramanlık, hayatta ikinci adam olmakla yetinebilmektir..." Tam olmasa bile aşağı yukarı böyleydi! Bir yerde duymuştum. Alyosa nisanlinizi aldı elinizden, biliyor muyuz; siz de Schil er'e yaradır bir duygululukla onlar için didinip duruyorsunuz, neredeyse usaklık edeceksiniz onlara... Bağışlayın beni dostum, kendinizi yüce duygulu bir insan olarak gösterme oyununuz da can sıkımaya başladı artık... Hala bıkmadınız mı? Ayıp val ahi. Sizin yerinizde olsam hirsimden öldürdüm. Okayıp, çok!

Tm'keden kendimi kaybederek,

Prens! Buraya hakaret etmek için getirdiniz beni galiba! diye bağırDIM.

Ah, hayır dostum; hayır, su anda sadece bir iş adamıyım, sizin mutluluğunuzu istiyorum. Kısacası, işlerinizi yoluna koymak, istegim. Ama işi bir yana bırakalım şimdi, sözümü bitirinceye kadar dinleyin beni; hiç değilse iki dakika heyecanlanmamaya çalışın. Ne dersiniz? Evlen 309

seniz nasıl olur? Görüyorsunuz ya baska şeyden söz ediyorum... niçin öyle tuhaf tuhaf bakıyorsunuz yüzüme? Sasırdınız mı?

Yüzüne gerçekten saskinlikle bakarak,

Sözünüzü bitirmenizi bekliyorum, dedim.

Uzun degil zaten. Mutlu olmanizi yürekte isteyen bir dostunuz size geç, güzel, ama... basindan bazi üzücü olaylar geçmiş,üstü kapali söylüyorum, ama ne demek istedigimi anliyorsunuzdur Natalya Nikolayevna gibi ama hayli yüklü bir drahomasi olan... bir kizla evlenmenizi saglik verse ne diyeceginizi grenmek istiyordum... (Yalniz unutmayin, baska, isimizle iliskisi olmayan bir seyden söz ediyorum.) Ne dersiniz?

Siz... siz aklinizi yitirmissiniz, dedim.

Hahaha! Oo! Dövecek misiniz beni yoksa?

Gerçekten de üzerine atilmaya hazirdim. Artık dayanamamistim. Bir sürüngen, ayagimin altinda ezmek istedigim kocaman bir örümcek gibi görüyordum onu karsimda. Benimle alay etmek haz veriyordu ona; avucunun içinde oldugumu sanarak kedinin fareyle oynadigi gibi oynuyordu benimle. Karsimda maskesini ikarmasi, ne denli asagilik, igrenç bir insan oldugunu saklamamasi ona büyük bir haz, iliklerine isleyen bir sehvet duygusu veriyordu sanki (ok iyi anliyorum bunu).

Saskinligim, dehsete kapilmam hosuna gidiyordu. Beni küçümsüyor, alaya aliyordu.

Niyetinin kötü oldugunu ta bastan anlamistim; ama öyle bir durumdaydim ki, ne pahasina olursa olsun boyun egmek zorundaydim. Natasa için yapmaliydim bunu; her seye katlanmaliydim...

Çünkü kaderi belki de o anda benim elimdeydi. Ama onun için söylenen bu igrenç sözlere sogukkanlilikle nasil dayanabilirdim! Üstelik, onu dinlemeden yapamayacagimi da biliyordu Prens; hakareti bu yüzden daha da agir geliyordu bana. "Onun da bana ih 310

tiyaci var" diye düsündüm; daha bir sert, agir cevaplar vermeye basladim.

Yüzüme ciddi ciddi bakarak,

Bakin, geç dostum, diye devam etti, böyle olmayacak, gelin anlasalim sizinle. Bazi seyler anlatmak istiyorum size, ama önce beni ne söylesen söyleyeyim, sonuna kadar dinleyeceginize söz vermelisiniz. Canimin istedigim, hosuma gittigi gibi, daha dogrusu, durumun gerektirdigi biimdekonusmayi severim. Ne diyorsunuz dostum, sabirli olacak misiniz?

Yüzüme, sert bir itirazda bulunmam için beni kiskirtircasina zehir dolu bir bakisla baktigi halde, tuttum kendimi, cevap vermedim. Kalkip gitmeyecegimi anlamisti, devam etti: Gcenmeyin bana, dostum. Niçin kizdiniz o kadar T Syleyisime, degil mi! Sizinle nasil konusursam konusayim, baska bir sey söylemem beklemiyordunuz tabi; anlamdegismeyecekti...

Küçümsüyorsunuz beni, degil mi? Bendeki safligi, itenligi, nasil derler, bonhomie (1) görüyorsunuz.

Her seyi, çocukluk tutkularimi bile itiraf edecegim size. Evet, mon cher, (2) evet, siz de biraz daha bonhomie gösterin, oturup konusalim, sonunda birbirimizi iyice anlayalim. Sasmayin bana: Bütün bu safliklar, Alyosa'nin içli konusmalari, Schil er'vari duygululuk, su Natasa'yla (ama hos bir kizdir da) oglum arasindaki pis iliskinin sözüm ona soylulugu sonunda canimi öyle sikmaya baslamisti ki, içimi dökmek firsati çikinca ister istemez sevindim. ^{TM}zel ikle size ailmak istiyordum. Ha, ha, ha!

Sasirtiyorsunuz beni Prens, anlayamiyorum sizi

(1) Temis yüreklilik (Fransızca).

(2) Sevgili dostum (Fransızca).

311

Takindiginiz bu soytarica tavir, sizden hiç beklenilmeyen bu açık yürekliliginiz...

Ha, ha, ha, yalan degil! Çok hos bir benzetme! Ha, ha, ha! Hovardalik ediyorum dostum, hovardalik ediyorum; seve seve yapıyorum bunu... hos görmelisiniz beni, ozan dostum.

Kadehlerimizi doldururken son derece mutlu, devam etti :

Hadi içelim... Size bir sey söyleyeyim mi dostum, Natasa'nin evindeki o manasiz aksami hatirliyor musunuz, iste o iyice bitirdi beni! Gerçi pek sevimliydi Natasa, ama içimde büthis bir öfkeyle çıktım oradan, unutamiyorum bunu. Unutmak, saklamak da istemiyorum zaten. Elbette bize de gelecek sıra, hem de yakin zamanda... ama simdi birakalim bu konuyu. Sonra, sunu da söylemek istiyorum: Bilmediginiz birhuyum vardir benim; bu bayagi, hiç bir ise yaramayan safliklardan, duygululuklardan nefret ederim; masum bir çocuktan farki olmayan böyle Schil er'lere önce onlar gibi içten gözükme, sonra da birden maskemi çıkarip onlari saskina çevirmek çok hosuma gider.

Ne oldu? Bu hazzin igrenç, manasiz, çirkin bir duygu oldugu kanisindasiniz, degil mi?

Elbette.

İçten bir insansiniz. Canimi sikiyorlarsa ne yapayim! Aptalca bir sey bu açık yürekliligim, ama elden ne gelir, huyum kurusun. Hayatimdan bazi bölümler anlatmak istiyorum size. O zaman daha iyi anlayacaksiniz beni; hem ilgileneceksiniz anlatacaklarimla. Evet, gerçekten palyaçolugum üzerimde bugün; ama palyaçolar içten, açık yürekli olur, degil mi?

Bakin Prens, geç oldu, hem...

Efendim? Aman Al ahim, ne kadar da sabirsizsiniz! Ne aceleniz var? Oturalim biraz daha, arkadasça konusalim, hem içelim hem konusalim. Sarhos oldugumu 312

saniyorsunuz degil mi? ^{TM}nemi yok, böylesi daha iyi. Ha, ha, ha! Val ahi, insan bu çeşit dostça konusmalari unutamaz, hatirlayinca içi bir hos olur. Çok hainsiniz Ivan Petroviç! Hiç hassas degilsiniz! Benim gibi bir dostunuzla; bir saatçik oturup konussanız ne olur yani? Hem isten. söz edecegiz... Bunda anlasilmayacak ne var? Bir de edebiyatçı olacaksınız! Oysa seve seve dinlemelisiniz beni. Romaninizda bir tip olarak canlandirabilirsiniz, ha, ha, ha! Tanrini, ne açık yürekliyim bugün!

içki basina iyice vurmustu. Yüzü degismis, bir öfke ifadesiyle kaplanmisti. Ignelemek, isirmek, alay etmek istedigini bel iydi. "Sarhos olmasi bir bakima iyi, diye geçirdim içimden, çenesi açilir".

Ama akli basindaydi. Keyifli keyifli devam ediyordu:

Dostum, saf insanlari sasirtmaktan büyük haz duyduğumu söylemekle önemli, belki de yersiz bir itirafta bulundum size. Buna karsilik siz de tuttunuz palyaçoya benzettiniz beni; kahkahayla güldürdünüz. Ama size karsi kaba, belki de içten pazarlikli, kisacasi bir köylü gibi davrandigimi düşünür, beni bunun için azarlarsaniz haksizlik etmis olursunuz. Bir kere, istedigim gibi hareket etmekte serbestim; sonra, evimde degil, sizinleyim.. yani" iki arkadas gibi içiyoruz demek istiyorum; son olarak da, kapris yapmaya bayilirim. Biliyor musunuz ki, bir zamanlar kaprisim yüzünden metafizikçi oldum, hayirsever kimselerle is birligi yaptim; asagi yukari sizin simdiki düşüncenizdeydim. Ama çok eskidendi bu, çiçeği burnunda, gencecik bir delikanliydim.

Hatirliyorum, içim soylu duygularla dolu, köyüme gitmistim; tabiE sikintidan patliyordum da. O

zaman basima ne geldi, bir bilseniz! Can sikintisinden, güzel güzel kızlarla arkadaslik kurmaya basladim.. Yüzünüzü niçin burusturdunuz? Ah, genç dostum benim! Arkadasça konusuyorduk hani! insan içki masasinda içten olur! Tam bir Rus'umdur ben, yurdumu seve 313

rim, içten olmaya da bayilirim, insan daima hayattan zevk almanın yol arini aramali. Yarın öbür gün göçüp gideceğiz bu dünyadan; ^{TM}te yanda ne var biliyor muyuz? Neyse, köyde günlerim hep kari kiz pesinde geçiyordu. Hiç unutmam, bir çoban kadin vardi; kocasi yakisikli, arslan gibi bir gençti. Adama agir bir ceza verdim, er olarak yol ayacaktim onu orduya (geçmiş yaramazliklarımız iste, ozanim!) ama olmadı. Köyün saglik yurdunda öldü... Evet, köyüme güzel, tertemiz, yerleri parke döseli, yirmi yataklı bir saglik yurdu yaptirmistim. Yiktirali çok oluyor onu, oysa o zamanlar ögünürdüm onunla: Hayirseverdim; ama köylü delikanliyi karisi için sopayla öldürttüm.. Niye gene burusturdunuz yüzünüzü? Mideniz mi bulandı? Soylu duygulariniz incindi, degil mi? Peki, peki, üzülme! Hepsi geçti artık. Romantik olmaya heves sardigim, insanligin velinimeti adini kazanmak, birbirini seven insanlardan kurulu bir toplum yaratmak için çalistigim zamanlarda yaptim bunlari... böylesine bir akintiya kaptirmistim kendimi iste. Bir yandan da kirbacimi isletiyordum. Artık kul anmiyorum kirbaci; kaslarimi çatmakla yetiniyorum; herkes gibi... devir öyle gerektiriyor... Ama en çok su aptal İhmenev'e sasiyorum. O köylüye yaptigimi yüzde yüz biliyordu... Ama yaradilistan temiz ruhlu oldugu, o zamanlar beni yürekten sevdiği için söylenenlere inanmadi; yani tam on iki yıl, ta ki ucu kendine dokununcaya kadar bütün gücüyle savundu beni. Ha, ha, ha! Aman, hepsi bos sey bunlari! içelim, genç dostum. Bakin, kadinlari sever misiniz?

Cevap vermedim. Sadece dinliyordum, ikinci siseye baslamisti.

Oysa ben, içki sofrasinda onlardan söz etmeye bayilirim. Buradan çikinca sizi bir mademoiselle e Philiberte'yle tanistirsam ister miydiniz, ha? Ne diyorsunuz? Ne 314

oluyor size? Anladim. . yüzüme bakmaktan igreniyorsunuz... him!

Bir an daldi. Ama birden kaldirdi basini, yüzüme tuhaf tuhaf baktiktan sonra devam etti : Bakin, genç ozan dostum, doganın, bilmediginizi sandigim bir sirrim açmak istiyorum size. Beni su anda karsinizda bir günahkar, hatta bir alçak, ahlaksiz, rezil olarak gördüğünüzü biliyorum.

Ama bakin ne söyleyeceğim size! Imkan olsaydi da (oysa insani yaradilisi el verisli degildir buna,

olamaz böyle bir sey) evet, ne diyordum, imkan olsaydi da hepimiz içimizde sakladigimiz bütün kötü seyleri, sadece en yakin dostlarimize açtiklarimizi degil, bazan kendi kendimize bile itiraf etmekten utandigimiz duygularimizi, anilarimizi açiga vursaydik... dünyayi öylesine igrenç bir koku kaplardi ki, soluk alamaz, bogulurduk. Toplumun koydugu kural ar da bu bakimdan iyidir zaten.

Derin bir anlami vardir bu kural arin... ahlak yönünden yararlıdirlar demeyecegim, ama koruyucudurlar, rahatlik verirler kisiogluna; hem böylesi daha da iyidir, çünkü ahlak aslında rahatligin ta kendisidir, yani rahatlik için düşünölmüştür. Ama görgü kural arından sonra söz edeceğim, simdi karismasin kafam, sonra hatirlatin bana. Kisaca söyleyeyim: Ahlaksizlikle suçluyorsunuz beni, oysa bütün suçum, baskalarından daha açık yürekli olmam; herkesindemin söylediğim gibikendinden bile sakladigi seyleri açık açık anlatmamdir... Kötü yaptigimin farkındayim, ama su anda böyle istiyor canim.Alayli alayli gülümsedi.Ama korkmayın, suçlu olduğumu söylediysem özür dileyeceğim demek degildir bu; yapmam böyle bir sey. Sunu da unutmayin: Sizin de bu çeşit sirlariniz olup olmadigini sorarak mahcup etmeyecegim sizi...

Kibarca, efendice davranacağim. Zaten daima efendice davranirim...

Küçümseyerek yüzüne baktim:

315

Saçmalamaya basladiniz.

Saçmalamaya mi basladim? Ha, ha,ha!Neden söz etmemi isterdiniz acaba? Sizi buraya niçin getirdigimi, niçin durup dururken bu kadar açıldigimi merak ediyorsunuzdur, öyle degil mi?

Evet.

Sirasi gelince öğreneceksiniz bunu.

İki sise içtiniz tabiE... içki basiniza vurdu.

Yani sarhos oldum. Belki de öyledir. "İçki basiniza vurdu!" dogrusu daha bir ince söyleyis... Ah çok kibarsiniz! Ama... gene kavgaya basladik galiba; oysa pek ilginç bir konuya geçmistik.Evet,ozan dostum benim, dünyada kadinlardan tatli, hos bir sey yoktur.

Bakin Prens, sirlarinizi, tutkularinizi bana açmak aklınıza nereden esti, hala anlayamiyorum...

Him... sirasi gelinceöğreneceksiniz dedim ya. içiniz rahat olsun; belirli bir amacim yok zaten; bir ozansiniz, anlarsiniz beni, önceden de söylemistim bunu... Kisinin, maskesini birden indirmesinde; hiç utanmadan, sikilmeden içindeki bütün kötölükleri ortaya döküvermesinde bambaska bir tat var. Bir hikaye anlatacağim size: Pariste deli bir adam varmis; deli olduğu kesinlikle anlasilince akil hastanesine yatirmislar onu sonra. Herif, babalari tutunca, gönlünü

eglendirmek için evindeanadan dogma çirilçiplak olur, sadece ayakkabilarini çıkarmaz, üzerine ta topuklarına kadar uzanan bir pelerin alip ona siki siki sarilir, magrur bir tavirle sokaga çıkarmis.

Gören kendihisinde,uzun peleriniymektenhoslanan bir adam sanirmis onu. Ne var ki, issiz bir yerde birisiyle karsilastigi zaman adamin üzerine üzerine gidip tam karsisinde durur, pelerininin önünü açarmis...Bir an öyle durur, sonra gene pelerinine bürünür, hiç bir sey söylemeden, gayet ciddi bir tavirle, donakalan zaval inin saskin bakislari arasinda Hamlet'deki hayalet gibi magrur, çekip316

gidermis. Erkek, kadin, çocuk ayirdigi yokmus. Tek zevki buymus adamin. Hiç beklemediği bir anda saf bir Schil er'ciyi sapsal astirmek da hemen hemen ayin hazzi verir kisiye.

"Sapsal astirmek"... ne tuhaf bir sözcük? Yeni edebiyatinizda karsilastim onunla.

Adam deliyimis, ama siz...

Kötü niyetliyim, degil mi?

Evet.

Prens bir kakhaha atti. Sonra, yüzünde küstah bir ifade,

€ok dogru düşünuyorsunuz canim, diye ekledi. ^{TM}fkelenmistim.

Prens, dedim, bizlerden nefret ediyorsunuz, bütün hincinizi da benden aliyorsunuz. Gururunuzden yapıyorsunuz bunu. €ok hainsiniz. Kiziyorsunuz bize; en çok da o aksam olanlar kizdirdi sizi belki.

Beni böylesine küçümsemekle sanirini öcünüzü almıs oldunuz; her insanin birbirine göstermek zorunda olduğu en basit nezaket kural arini bile umursadiginiz yok. Karsimda o igrenç maskenizi çıkarmakla, tüm ahlaksizliklarinizi ortaya dökmekle, benden utanmaya bile tenezzül etmediginizi açıkça belirtmis oldunuz...

Yüzüme kötü kötü bakarak,

Bana niçin söyluyorsunuzbütünbunlari? diye sordu. Gözünüzden bir sey in kaçmadigini göstermek için mi?

Sizi anladigimi bilesiniz diye.

Birden eski geveze, neseli tavrini takindi:

Quel e id,e, mon cher.(1)Kafami karistirdiniz.. Buvons, mon ami, (2) izin verin doldurayim kadehinizi.

(1)Bunu da nereden çıkardiniz, canini (Fransızca).

(2)İçelim, dostum (Fransızca).

317

Oysa çok hos, son derece ilginç bir sey anlatmaya hazirlaniyordum size. Söyle kisaca anlatayim bari.

Vaktiyle bir hanimefendi tanimistim; pek genç sayilmazdi, yirmi yediyirmi sekiz yaslarinda vardi. Ama bitirim bir seydi: O ne yüz, o ne endam, o ne yürüyüştü! Bakislari keskin, daima kuru, sertti. Erisilmez, magrur bir kadin tavrı vardi. Soguk mu soguktu. Ahlak temizligiyle bütün çapkinların gözünü korkutmustu. Çevresinde ahlak kural arına onun kadar bagli tek kisi daha yoktu. ^{TM}teki kadınların suçlarını birakin, en küçük bir kabahatlerini bile bagislamaz, hemen damgayı basardi. Çevresinde pek sayilir, sevilirdi. En magrur, en titiz kocakarılar bile severlerdi onu, hatta yaltaklanırlardı. Karsisindakini bir ortaçağ manastirinin basrahibesine yarasir duygusuz, donuk bakislarla süzerdi. Sosyetenin genç bayanları onun bu bakisından, amansiz hükümlerinden tir tir titrerlerdi. Bir sözü, bir iması o zamana kadar sevilen, sayılan bir kimseyi mahvederdi.

Sosyetede öylesine önemli bir yeri vardi; erkekler bile korkardi ondan. Zaten yaslanınca da kendi kabuguna çekildi; magrur, çatik kasli, çevresindekileri devamlı olarak yeren huysuz bir sey oldu...

Inanir misiniz, aslında ondan daha rezil bir kadin gelmemistir yeryüzüne. Güvenini kazanmayibasarmistim... Anlayacagınız, gizli, esrarli asigiydım. İlişkilerimiz öylesine ustalıkla düzenlenmişti ki, hizmetçileri bile kuskulanamazlardı bir seyden. Hanimin pek cici bir Fransız oda hizmetçisi vardi, yalnız o biliyordu sırımizi, ama ona güvenebilirdik; oyunumuza, o da katiliyordu çünkü... nasıl katildigini simdilik anlatmayacağım. Bizim hanım Marki de Sade'ye (1)tas çıkartacak kadar sehvedüskünüydü. Ama aramızdaki ilişkinin en güçlü, en iç gıcıklayıcı hazzi (1)Bir Fransız erotik yazar. 318

onun gizliliğinde, baskalarına söylenen yalandaydı. Kontes'in sosyetede savunucusu olduğu yüce, kutsal ahlak kural ariyla edilen bu alay, bu için için atılan seytanca kahkaha, daima saygi duyulması gereken seyleri bile bile ayaklar altına almakta gösterilen bu inat... en atesli bir hayalin bile kapsayamayacağı bu sinirsiz çilginlik... tattığımız hazzi güçlendiren bunlardı iste. Evet, insan kiliginda bir seytandı bu kadın, ama gözkamastirici bir seytan... Onu hatırladıkça tüylerim hala diken diken olur. Sevismemizin en atesli anında birden çildirmis gibi kahkahalarla gülmeye baslardı; bu kahkahaları anlar, ben de basardım kahkahayı ...Aradan uzun yıl ar geçtiği halde, hatırladıkça hala solugum kesilir gibi oluyor. Bir yıl sonra sepetledi beni, baskasını aldı yerime.

Istesem bile bir zararım dokunamazdı ona. Kim inanirdi bana? ^{TM}ylesine soylu bir hanimefendiden beklenir miydi böyle bir sey? Ne diyorsunuz genç dostum?

Prensın bu anlattıklarını tiksinererek dinlemistim.

Igrenç! dedim.

Baska türlü bir cevap verseydiniz genç dostluktan atardım sizi! Böyle söyleyeceğinizi biliyordum zaten. Ha, ha, ha! Zamanla anlarsınız mon ami,, birkaç fırın ekmek daha yemeniz gerek. Ama ozan dediginiz sizin gibi olmaz dogrusu; bu kadın hayatı anlıyor, yasamasını biliyordu.

Bunun için isi böylesine bir hayvanliga vardirmek mi gerekiyor?

Ne gibi?

O kadınla sizin yaptığınız hayvanlıktır.

Buna hayvanlik diyorsunuz demek... hala gem altinda oldugunuzu gösteriyor bu! Oysa ben, kisinin özgürlüğü tadabilmesi için... neyse, gelin daha anlasiilir bir dil e konusalim mon ami... kabul edin ki saçma bir sey bu.

Peki saçma olmayan ne?

Kisilik... ben. Her sey, evren bile benim için ya

319

ratilmistir. Bakin dostum, dünyada hala mutlu olunabilecegine inananlardanim. Inançların en güzelidir bu, çünkü buna inanmayan yasama gücünü yitirir, kendi kendini zehirlemek zorunda kalir. Isittigime göre budalanin biri öyle yapmis. Felsefeye öylesine dalmis ki, her seyi, kisioglundun koydugu en olagan kural ari bile paramparça etmis, sonra bakmis ki yaninda yöresinde bir sey kalmamis; dünyanın hiçlik üzerine kurulduğunu, kisioglu için tutulacak en iyi yolun siyanür içmek oldugunu buyurmus. Siz bunun Hamlet'e yarasir sonsuz bir umutsuzluk, bizlerin hiç bir zaman akıl erdiremeyecegimiz yüce bir davranis oldugunu söylersiniz. Ama siz de ozansiniz, bense basit bir insanim; bunun için konuya en pratik açıdan bakilmasi gerektiği görüsünü savunurum. Sözelimi, ben kendimi tüm bağlardan, zorunluluklardan kurtarali çok oluyor. Yalnızca kendi çıkarim söz konusu oldugu zaman kendimi zorunlu hissederim. Ama siz böyle düşünemezsiniz tabiE. Eliniz kolunuz bağlı çünkü, duygulariniz körelmis... Yüce düşüncelerden, soylu davranislardan baska bir endiseniz yok. Ama siz ne söylerseniz kabul etmeye hazirim dostum. Gelgelelim, kisioglundun fazilet dedigi her seyin temelinde bir bencil için bulundugunu kesinlikle biliyorsam ne yapayim?

Kisi ne denli faziletli olursa o denli bencil esir. Bence insan önce kendini sevmeli... bunu bilir bunu söylerim. Hayat bir ticarettir; parayi bos yere saga sola savurmaya gelmez, kendi zevkiniz için harcayin onu, yakinlariniza karsi görevlerinizi yerine getirin... il e de öğrenmek istiyorsanız, benim hayat felsefem budur isteaslinda daha da ileri giderim, para vermeden zevk almaya çalışirim.Ülküm falan yoktur, olmasini da istemem; hiç özenmedim böyle bir seye. Kisi ülküsüz de güzel, hos bir hayat sürebilir... en somme, (1) si

(1) Sözün kisasi(Fransızca).320

yanür içmek zorunda kalmadigima seviniyorum. Birazcik daha faziletli olsaydim belki o aptal filozof gibi (Alman'di muhakkak) ben de içecektim siyanür. Ama olmaz! Hayat o kadar güzel ki!

Sosyetede önemli bir yerim olmasini, yükselmeyi, yüksek oynamayi (kumara bayilirim) seviyorum.

Hele kadınlari... her çeşit kadın kabulümdür; degisiklik olsun diye asagi tabakadan kadınlarla bile yatıp kalkarim... Ha, ha, ha! Su anda öyle tiksiniyorsunuz ki benden; yüzünüzden bel i!

Haklisiniz.

Tutalım ki siz de haklisiniz,ama kabul edin ki çirkef siyanürden daha iyidir. TMyle degil mi ?

Hayir, siyanür daha iyidir.

TMyle degil mi diye mahsus sordum size; cevabinizin bana haz vereceğini biliyordum. Hayir, dostum: insanlari gerçekten seviyorsaniz, akil i olanlari benim haz duyduğum seyleri benimsemelerini dileyin.. Akil i bir insan dünyada çirkefin içinde yasar, ya da can sikintisinden intihar eder, o zaman da dünya aptal ara kalir tabi. Onlar mutlu olur! Bir atasözü bile vardır: Keyif aptal arindir, derler. Hem biliyor musunuz, akilsizlarla beraber yasmaktan, onlara kafa sal amaktan daha hos bir sey yoktur; akil inin isine de gelir bu! Kör inançlara deger verdiğime, birtakim kural ara uyduguma, yükselmek için didindigime bakmayin siz benim; bos, anlamsiz bir toplumda yasadigimin farkındayim; bu toplumda keyfim yerindeyken kafa sal arim ona, savunucusu olduğumu belirtmekten geri kalmam, ama sirasi gelince en önce ben birakip kaçirim onu. Yeni dünya görüşünüzü, düşüncelerinizi biliyorum, ama hiç bir zaman dert edinmedim onlari kendime, adetim degildir zaten bir sey dert edinmek. Vicdan azabi nedir bilmem. Ekarima olan her sey kabul ederim. Eoktur benim gibiler, keyfimiz de yerindedir. Dünyada her sey mahvolabilir, sadece bizim kilimiz incinmez. Dün

321

ya kurulali beri variz. Dünya altüst olsa da biz gene üstte kaliriz. Bizim gibilerin ne kadar çok yasadiklarina bakin, yeter size. Gerçekten çok uzun ömürlü oluruz; hiç dikkatinizi çekti mi bu?

Seksen, doksan yasina kadar yasariz. Demek ki doga da bizden yana, ha, ha, ha! Doksan yasina kadar yasmaya kararliyim. TMlümü sevmiyorum, korkuyorum ondan. Nasıl ölecegim, kim bilir?

Ama yeri mi simdi bunun! O asagilik filozof getirdi bunlari aklima. Felsefe de neymis! Buvons, mon cher! Ne güzel, kizlardan açmistik... Aa, nereye!

Gidiyorum, geç oldu...

Birakin canim! Ben her seyimi anlattim size, hala dost kabul etmiyorsunuz beni. Keh, keh, keh!

Sevmesini bilmiyorsunuz siz, ozan dostum. Durun, bir sise daha içecegim...

Üçüncüyü mü?

Evet. Fazilete gelince, benim genç müridim (sizi bu güzel adla çağirmama izin verin: Kim bilir, bakarsiniz bir gün öğütlerim yarar size)... evet, ne diyordum, fazilete gelince "bir insan ne denli faziletliyse o denli bencildir", demistim size. Bunun üzerine çok hos bir hikaye anlatacagim size: Vaktiyle bir kiz sevmistim. İçtendim. Eok seyini feda etti benim ugruma...

Kendimi tutmayı gerekli bulmuyordum artik. Kaba bir taviryla, Soyup sogana çevirdiginiz kizdan söz ediyorsunuz galiba? diye sordum.

Prens irkildi, yüzü degisti, alev saçan gözlerini yüzüme dikti; bakisinde saskinlik, çilgin bir öfke vardı. Kendi kendine konusuyormus gibi,

Durun, dedi, durun biraz düşüneyim. Gerçekten sarhosum, düşünemiyorum...

EzilenlerF : 21 322

Sustu, kaçacağımdan korkuyormuş gibi elimi bırakmadan, hep o öfkeli bakisiyle süzüyordu beni.

O anda, hiç kimsenin bilmediği bu kız olayını benim nereden öğrendiğimi, bunda onun için bir tehlikenin söz konusu olup olmadığını anlamaya çalıştığımdan kuskum yok. ^{TM}yle bir dakika kadar baktı yüzüme, sonra yüzü birden değişti; gene deminki alaylı, sarhos ifade parladi gözlerinde.

Kahkahayı bastı :

Ha, ha, ha! Taleyran, bu kadar olur! Evet, onu soyup sığana çevirdiğimi yüzüme karşı haykırınca gerçekten de donup kalmıştım. Nasıl da bağırıp çağırıyor, küfürler savuruyordu! Gözüpek... çilgin bir kadındı! Şimdi de beni dinleyin: Bir kere, söylediğiniz gibi hiç de soymadım onu. Bütün parasını kendi vermisti bana, benim paramdı artık... Tatalım ki, en iyi fraginizi bana verdiniz (bunu söylerken, üç yıl önce terzi Ivan Skornyagin'e diktirdiğim hayli biçimsiz, tek fragima bakıyordu), te sekkür ettim, giyiyorum onu, bir yıl sonra aramız bozuldu, kavga ettik, verdığınız fragi geri istiyorsunuz, oysa ben eskitip attım onu... Verilen bir şey geri istenir mi? Sonra, paranın benim olduğuna bakmaz, geri verirdim onu, ama siz de kabul edersiniz ki ha deyince bulamazdım o kadar parayı. Demin de söyledim, duygulu, Schil er'ci insanlardan nefret ederim... ayrılmamızın sebebi de buydu zaten. Karşıma dikilip (zaten benim olan) parayı bana bağışladığını nasıl da kiritarak haykirdiğini görmeliydiniz. Tepem attı, ama gene de yerinde bir karar verdim: Parayı geri verirsem onu belki de mutsuz edeceğimi düşündüm. Benim yüzümden bedbaht olmak, ömrü

boyunca bana lanet okumak zevkından yoksun ederdim onu sonra. İnanın ki dostum, bu çeşit bir bedbahtlıkta, kişinin kendini haklı, dürüst görmesinin; ona kötülük eden insanın alçak olduğunu söylemeye hak kazandığına inanmasının verdiği yüce bir haz vardır. Nefret dolu bu 323

haz daha çok Schil er'cilerde görülür... anlayacağınız, yiyecek bir lokma ekmeği bile olmasa, kendini mutlu hissedeceğini biliyordum. Onu bu mutluluktan yoksun etmek istemedim, para yol amadım ona. Böylece benim kuralım tam olarak ispat edilmiş oluyor: Kisioglunun faziletleri büyüdükçe, çoğaldıkça bencil iği de o ölçüde iğrençleşir... Anlayamıyor musunuz bunu yoksa?

Ama... yakalayacağınız beni, değil mi? ha, ha, ha!.. Hadi itiraf edin, yakalamak istiyordunuz beni!.. Ah sizi gidi Taleyran! Kalktım.

Hosça kalın!

O iğrenç sesini birden değiştirdi, ciddi bir tavırla,

Bir dakika! diye bağırıldı. Son birkaç söz daha... Bakın, anlattıklarımın, çıkarımı ne pahasına olursa olsun elimden kaçırmaya yansmayacağımı kesinlikle anlamışsınızdır sanırım. Parayı severim; ihtiyacım da vardır ona. Katerina Fyodorovna'nın parası çok; babası on yıl sarap tekelliliği yaptı. Üç milyonu var; çok işime yarayacak bu para. Alyosa'yla Katya tam birbirinin dengidir: İkisi de son derece aptal; benim istediğim de bu zaten. Bir an ^{TM}nce evlenmelerini bunun için istiyorum. İki üç hafta sonra Kontes'le Katya köye gidiyorlar. Alyosa da onlarla gitmeli. Natalya Nikolayevna'yi uyur, duygulu, Schil er'vari sahneler olmasın, banakarı gelmesin. Kindar, hainimdir; dediğimi yaparım. Ondan korkmam, her şey benim istediğim gibi olacak; bu uyarımı sadece onu düşündüğüm için yapıyorum. Aptal ik etmesin, aklını basına toplasın. Yoksa kötü olur onun için, çok

kötü olur. ^{TM}püp de basına koysun, mahkemeye vermedim onu. Su:nu bilirsiniz ki ozan dostum, yasalar aile huzurunun koruyucusudurlar;evladi baba sözüdinlemesini buyurur, evlada anababaya olan kutsal görevlerini unutturan kimseleri de hoş görmezler. Sonra, düşünün ki sözü geçen bir insanım, oysa o zavalinin biri... hem... ona neler ya 324

pabileceğimi anlayamıyor musunuz ? Ama yapmadım, çünkü bu zamana kadar akli basında hareket etti. Sasırmayın: Altı aydır her an her hareketi en dikkatli gözlerle izleniyordu, her şeyi bütün ayrıntılarıyla biliyorum. Alyosa'nın onu bırakmasını bunun için soğukkanlılıkla bekliyordum; oğlum biraz da eglensin dedim. Beklediğim an gelmek üzere şimdi. Onun gözünde iyi bir baba olarak kaldım, benim için daima böyle düşünmesi gerek. Ha, ha, ha! Alyosa'yla şimdiye kadar evlenmediği için o aksam nasıl iltifatlar yagdiriyordum ona! Oysa bilmek isterdim nasıl evleneceğini! O aksam onu ziyaret etmeme gelince: Aralarındaki ilişkinin sona ermesi gerekiyordu artık, sadece bunun için geldim. Hem durumu kendim görüp öğrenmek istedim... Yeter mi size bu kadar bilgi? Belki daha bir şeyler öğrenmek istersiniz: Sizi buraya niçin getirdiğimi, her şeyi açık açık söylemek varken karsınızda niçin bu kadar hokkabazlık ettiğimi, içimi döktüğümü merak ediyorsunuzdur belki?

Evet.

Kendimi tutuyor, dikkatle dinliyordum. Baska bir cevap veremezdim.

Kafanızın bizim iki aptalınızdan daha iyi çalıştığını, durumu daha iyi kavradığınızı gördüğüm için.

Benim nasıl bir insan olduğumu anlayabilir, bir sürü tahminler yürütebilirdiniz;ama sizi bunca zahmetten kurtarmak istedim, karsınızda kimin bulunduğunu size açık açık anlatmaya karar verdim. Böylesi daha iyi oldu. Anlayın beni, mon ami. Nasıl bir insan olduğumu biliyorsunuz artık, onu da sevdiğinize göre, birtakım tatsız durumlarla karşılaşmaması için elinizden geleni yapacağınızı umarım. Sizin sözünüzü dinler. Yoksa is açılır basına. Sonra, sizinle böyle açık konuşmamın üçüncü bir sebebi var... (anladınız tabi (E ne olduğunu) evet, gerçekten de bütün bu serüveni biraz alaya almak, hem bunu size kar

325

si yapmak istedi canım...

Heyecandan zangir zangir titreyerek,

istediğiniz de oldu, dedim. ^{TM}fkenizi, bizleri ne denli küçük gördüğünüzü bu açık konuşmanızla en iyi biçimde göstermiş oldunuz. İtiraflarınızın sizi benim karsımda küçük düşüreceğinden korkmadığınız gibi, utanmadınız bile benden... Gerçekten de anlattığınız pelerinli deliye çok benziyordunuz. Adam yerine koymadınız beni..

O da kalktı.

Çok doğru anlamıyorsunuz genç dostum, dedi, anlamıyorsunuz, bosuna değilmiş edebiyatçılığınız... Umarım dostça ayrılırız. Dostluğumuzun onuruna içmeyecek miyiz?

Sarhoşsunuz, sadece bunun için hakettiğiniz cevabı vermeyeceğim...

Gene üç nokta; nasıl bir cevap hakettiğimi söylemediniz, ha, ha, ha! Hesabınızı ödememe izin vermezsiniz sanıyorum.

Üzülmeysin, kendim öderim.

Elbette ödersiniz. Yolumuz da ayrı galiba?

Evet.

Hosça kalın, ozan dostum. Umarım anladınız beni...

Dönüp, hafif yalpa vurarak çıktı. Usagi arabaya binmesine yardım etti. Ben kendi yoluma gittim.

Gecenin üçüydü. Yağmur yağıyordu, zifiri bir karanlık vardı...D^{TM}RDÜNCÜ B^{TM}LÜM

I

^{TM}fkemi anlatmayacağını. Olacakları önceden kestirdiğim halde, gene de sasırmıştım. Tüm iğrençliğini bir anda sermişti gözlerimin önüne. Hatırlıyorum, duygularım pek belirsiz, bulanıktı: Sanki bir şeyin altında eziliyor, boguluyordum; kapkara bir iç sıkıntısı giderek doluyordu kalbime.

Natasa için korkuyordum. Çok istirap çekeceğini biliyor; ona nasıl yardımcı olabileceğimi, olayların onu yıkmaması için neler yapmam gerektiğini düşünüyordum. Sonuç beliydi artık, ayrılacaklardı.

Her şeyin bitmesine çok az kalmıştı!

Yağmurun altında eve kadar nasıl yürüdüğümü bilmiyorum. Saat üçtü. Kapiya daha bir kere vurmuştu ki, içerden bir inleme duydum, anahtar aceleyle çevrildi. Nel i hiç yatmamış, kapının dibinde beni beklemişti sanki. Isık yanıyordu. Nel i'nin yüzünü görünce ürperdim. Gözlerinde hummalı parıltılar, bakışında vahşi bir ifade vardı; tanımamıştı beni sanki. Atesler içinde yanıyordu.

Eğilerek kucakladım onu.

Nel i, neyin var, hasta misin?

Bir şeyden korkuyormuş gibi sokuldu bana; kesik kesik bir şeyler mirıldandı. Bunları bir an önce söylemek

327

için dört gözle beklemişti beni sanki. Ama ne dediği anlaşılmıyordu; sayıklıyordu.

Hemen yatığa götürdüm. Korkuyormuş, onu birisinden korumam için yalvarıyormuş gibi sokuluyordu bana; yatığa uzandıktan sonra bile, onu bırakıp gene gideceğim korkusuyla kolumdan tutuyordu. Sınırlarım o kadar bozuktu ki, onun bu halini görünce ağlamaya başladım.

Ben de hastaydim. Agladigimi farkedince, bir sey anlamaya çalisiyormus gibi dikkatli dikkatli bakmaya basladi yüzüme. Kendini çok zorladigi bel iydi. Yavas yavas ifa: deye benzer bir sey belirdi yüzünde. Sara nöbetlerinden sonra çoğunlukla bir sey düşünemez, anlasilir bir dil e konusamazdi. Simdi de öyle olmustu: Kendini çok zorladigi halde derdini anlatamayınca kolunu uzatti, gözyaslarimi sildi, sonra boynuma sarildi, kendine dogru çekti beni, öptü...

Besbel i, ben yokken nöbet gelmisti ona. Hem de kapinin yaninda dururken... Nöbet geçince de uzun süre gelememisti kendine. Böyle anlarda insan gerçekte hayali birbirine karistirir. Bir kabus görmüş olmalıydı. Tam o" sirada benim gelecegimi, kapiyi çalacagimi düşündü; kapinin dibinde yerde yatarken heyecanla beni bekliyordu; geldigimi duyunca aceleyle dogruldu.

"Peki ama kapinin yaninda ne isi vardi?" diye düşününce birden kürklü mantosunun üzerinde oldugunu farkettim. (Ara sira bana ugrayip, veresiye esya satan yasli kadından bir manto almistim ona.) Sasirmistim, Demek ki bir yere gidecekti, tam kapidan çıkarken nöbet gelmisti. Nereye gitmek istiyordu acaba? Gitmeye hazirlanirken de kendinde degil miydi acaba?

Atesi düsmek bilmiyordu. Biraz sonra gene kaybetti kendini. Bana geleli beri bu üçüncü nöbeti.

Ilk ikisini kolay atlatmisti; oysa simdi sitmaya yakalanmisti sanki. Basucunda yarim saat bekledikten sonra sedire bir san 328

dalye dayayip, beni çağirinca hemen uyanayim diye, soyunmadan yanina uzandim. Isigi söndürmemistim. Uykuya dalincaya kadar birkaç kere basimi kaldirip baktim ona. Yüzü

bembeyazdi. Dudaklari atesten çatlak çatlakti; düşünce bir yere vurmus olacak, üst dudagi kanamisti. Yüzündeki korku, istirap ifadesiuykuda bile atamiyordu onu içindenbir an kaybolmuyordu. Fenalasiswa sabahleyin ilk is doktora gidecektim. Sitmaya yakalanacagindan korkuyordum.

Nefretle "Prens korkuttu onu" diye geçirdim içimden; suratina parayi firlatan kadini hatirladim.

II

iki hafta geçti aradan; Nel i yavas yavas iyilesiyordu. Atesi düsmüstü ya, hala hastaydi. Nisanin sonlarında, güzel, güneşli bir günde kalkti yataktan. Paskalyaya bir hafta vardi.

Zaval i kiz! Hikayeme eski düzende devam edemiyecegini artik. Bu anlattigim olaylarin üzerinden çok zaman geçti; ama Nel i'nin o soluk, zayıf yüzünü; yalnız kaldigimizda yattigi yerden bana, aklından geçenleri anlamami istiyormus gibi uzun uzun bakisini hatirladıkça hala içim sizlar, bir tuhaf olurum. Ne düşündüğünü anlamadigimi, saskinligimin geçmedigini görünce dudaklarında hafif bir gülümseme belirir, ince, kuru parmakli, ates gibi yanan elini içtenlikle bana dogru uzatirdi... Artik her sey geçti, her sey öğrenildi; ama ben bu hasta, bitmiş, ezilmiş küçük kalbin sirrini hala bilmiyorum.

Hikayemden uzaklasacagimin farkındayim, ama su anda yalnız Nel i'yi düşünmek istiyorum. Çok tuhaftir: Simdi hastane ranzasında, bir zamanlar öylesine sevdi 329

gim herkesçe terk edilmiş, yalnız basima yatarken geçmisi düşündükçe bazan aklima, o zaman dikkatimi çekmemiş, üzerinde durmadigim birtakim küçük ayrıntilar geliyor, birden bambaska bir

önem kazanıyorlar, şimdiye kadar anlayamadığım bazı şeyleri anlatıyorlar bana.

Nel i'nin hastalığının ilk dört gününde doktorla ben çok korku çektik, ama besinci gün doktor dışarı çağırdı beni, korkulacak bir şeyin olmadığını, kızın iyileşeceğini söyledi. Bu, Nel i'nin ilk hastalığında çağırdığım, boynundaki kocaman Stanislav nisaniyle onu pek sasırtan, tanıdığım iyi kalpli, babacan, yaşlı doktordu.

Sevinçle,Korkacak hiç bir şey kalmadı demek? diye sordum.

Evet, iyileşecek,ama kısa bir zamansonra da. ölecek.

Bu söz saskına çevirmisti beni.

™lecek mi? diye bagırdım. Niçin?

Evet, günleri sayılıdır. Hastanın kalbinde doğustan organik bir aksaklık var; en küçük bir kötü durumda gene yataga düşecek. Belki gene atlatır, ama sonra gene hastalanacak, sonu ölümdür.

Kurtulmasına en küçük bir umut yok mu? Hayır, doktor, olamaz bu!

. Olur. Ama hasta her çeşit heyecandan uzak, huzur, mutluluk dolu bir hayat sürerse ölümden bir zaman için uzak olabilir, hatta hiç umulmadık... tuhaf, akıl almaz olaylar görülmüştür... sözün kısası, hasta çok sayıda uygun koşulun bir araya gelmesiyle kurtulabilir belki, ama kesinlikle kurtuluş hiç bir zaman için yoktur.

Tanrım, ne yapsam ben şimdi?

™gütlerimi dinleyecek, hastayı her çeşit heyecandan uzak tutacak, ilacını zamanında almasına dikkat edeceksiniz. Kızın sinirli, heyecanlı bir yaradılışı var, çok da. 330

alayci. Ilacini zamaninda almak istemeyebilir, demin oldugu gibi.

Evet doktor. Gerçekten çok tuhaf bir kiz, ama ben hastaligina veriyorum bunu. Dün pek uslu ydu; bugün de ilacim ona verirken farkinda degilmis gibi kolunu bir sal adi, kasigi düsürdü elimden. Yeni bir paket tozuacıp kasiga bosaltiyordum ki, kutuyu birden kapti, yere fırlatti, sonra da aglamaya basladi...

Bir an düsündükten sonra ekledim:

Aglamasi ilaci almak istemediginden degildi galiba...

Him! Sinirlerinin bozuklugu bunun sebebi. Basindan geçen felaketlerin bir sonucu(Nel i'nin hikayesinin bir çok yerlerini açık açık, ayrıntilariyla anlatmistim doktora, duygulanmisti). Zaten bu yüzden hasta oldu zaval i. Simdilik ilacini düzenli almasına dikkat etmemiz gerekiyor. Bir kere daha konusacagim onunla, doktor sözü dinlemesini... yani ilacim almasını söyleyecegim.

Mutfaktan çıktık (doktorla orada konusuyorduk), ihtiyar hastanın yanına gitti. Nel i konusmalarimizi duymustu galiba; basini yastiktan kaldirmis; bizden yana kulak kabartiyordu. Aralık kalmis kapidan görmüstüm bunu; biz odaya girince yaramazi yataga gömülmüs bulduk. Alayli alayli gülümseyerek yüzümüze bakiyordu. Dört gün içinde çok zayıflamisti zaval i; gözleri çukura kaçmisti; atesi bir türlü düsmüyordu. Petersburg'daki Almanların en iyi yürekli si olan doktoru pek sasirtan muzip bakislari, yaramaz hal eri yadirganiyordu artık.

Ihtiyar ciddi bir tavir la, ama sesini elinden geldigince yumusatarak, verdigi tozun önemini, onun iyilesmesine yardım edecegini, ilacini zamanında almasının gerektiğini tatlı bir dil e anlatti. Nel i hafifçe dogruldu, birden kolunu kasiga çarptibilmeden çarpmis gibi davranmis 331

ti, gene döktü ilaci. Bunu mahsus yaptigini biliyordum. Ihtiyar sakın sakın,

çok dikkatsizsiniz, dedi, hiç iyi bir sey degil bu. Hem öyle saniyorum ki mahsus döktünüz ilaci, ayip, yakismaz size. Ama... olsun varsın, bir paket daha açiveririz.

Nel i doktorun gözlerinin içine bakarak gülmeye basladi.

Beriki basım sal iyordu. Yeni bir paket açarken,

Ayip bu yaptiginiz, çok ayip, diyordu. Nel i gene gülmemek için kendini zorlayarak, Kizmayın, dedi, içecegim...Seviyor musunuz beni?

Yaramazliki yapmazsanız çok severim.

çok mu?

Evet, çok.

Ya şimdi sevmiyor musunuz?

Simdi de seviyorum.

Sizi öpmek istersem siz de beni öper misiniz?

Tabi . Ama bunu haketmelisiniz.

Nel i gene tutamadi kendini, gülmeye basladi. Doktor, son derece ciddi, fisildadi bana:

. Hasta aslinda sen yaratilisadir, ama simdi nesesini sinirden...

Nel i bitkin sesiyle, birden,

Pekala, içeceğim ilacimi, diye bagirdi, ama siz de, büyüdüğüm zaman evleneceksiniz benimle, tamam mi?

Bu bulusu bel i ki pek hosuna gitmisti. Biraz sasiran doktorun verecegi cevabi beklerken gözleri isil isil parlıyor, gülmek için kendini tuttugundan dudaklari titriyordu.

Kizin bu yeni sakasina elinde olmadan gülümseyen

doktor,

Iyi, akil i uslu bir kiz olursanız, dedi, bir de... 332

Nel i sözünü gesti :

Bir de ilacimi zamaninda alirsam, degil mi?

Evet!

Doktor gene fisildadi bana:

Çok iyi yürekli bir kiz, çok da akil i, ama dogrusu... su evlenmek isini nereden çıkardi anlayamadim...

Kasigi doldurup gene götürdü Nel i'ye. Kiz bu kez kurnazlik etmeye bile kalkismadi, kasiga asagidan yukari hizla vurdu gibi ilaci adamcagin yüzüne, gömlegine bosaltti. Nel i kahkahayla gülüyordu, ama önceki gibi çocuksu, sen kahkahalar degildi bunlar. Yüzünden sert, hain bir ifade gelip geçti. Benimle göz göze gelmekten kaçiniyor, sadece doktora bakiyor, huzursuz oldugu besbel i alayci tavriyla "gülünç" ihtiyarin ne yapacagim bekliyordu.

Doktor mendilini çıkarip yüzüyle gömlegini temizlerken,

O! dedi, gene mi... Ne sanssizlik! Neyse... bir paket daha açabiliriz.

Nel i'yi çok sasirtmisti bu. Kizmamizi, bagirip çağirmamizi bekliyordu; hemen aglamaya baslamak, sinir krizi gelmis gibi hiçkirmak, ilaci gene bir vurusta dökmek, hatta eline geçirdigi bir seyi kirmak böylece sizlayan yüreciginin atesini söndürmek için belki bilinçsiz olarak istiyordu bile. Bu çeşit

kaprisler sadece hastalarda ya da Nel i'de görülmez. İçimde, birisinin bana hakaret etmesi ya da gücenebileceğim bir şey söylemesi isteğiyle odamda "bir aşağı bir yukarı dolastığım çok olmuştur.

Böyle durumlarda "bosalan" kadınlar acı acı ağlarlar, duygulu olanlarına sinir buhranı bile gelir.

Son derece olagan bir durumdur bu; çoğunlukla insanın içinde hiç kimsenin bilmediği, istediği halde kimseye açmadığı bir keder bulunduğu zamanlar görülür.

Ama alaya alınan ihtiyarın kötü bir sözcük söyleme

333

yip, ona üçüncü kere ilaç hazırlarken gösterdiği meleklerle vergi iyi yüreklilik Nel i'yi bir anda durultmuştu. Gülmesi kesildi, yüzü kızardı, gözleri nemlendi; bana baktı, hemen kaçırdı bakışını.

Doktor ilacı götürdü ona. Sessizce, ürkek ürkek içti hepsini; sonra doktorun kırmızı, tımbul elini tuttu, basını yavaşça kaldırıp yüzüne baktı.

Siz... kızdınız... çok kötü bir ki... diye başladı. Ama sözünün sonunu getiremedi; yorgani basına çe kip hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Ah yavrum, ağlamayın. . ^{TM}nemi yok bunun... Sinirleriniz bozuk biraz, hepsi o kadar; su için.

Ama Nel i'nin dinlediği yoktu. İhtiyar ha ağladı ha ağlayacaktı. .

Kendinize gelin... diye devam etti, üzülmeyin. İyi bir kız olursanız evleneceğim sizinle...

Yorganın altından hiçkırıklarla kesilen tiz, sinirli, çok iyi tanıdığım bir kahkaha duyuldu.

İlacımı da alırsam tabi ! Doktor ağlamakli,

İyi, temiz bir kız, dedi. Zaval i yavru!

O günden sonra doktorla Nel i arasında tuhaf bir yakınlık başladı. Bana karşı da giderek aksilesiyordu. Bunu neye vereceğimi bilmiyordum; bu değişikliğinin onda birdenbire olması şaşırtıyordu beni. Hastalığının ilk günlerinde bana son derece düşküncü, bakmaya doyamıyormuş gibi gözlerini ayırmıyordu yüzümden; elimi sıcak avucuna alıyor, yanına oturtuyordu beni; canımın sıkkin, üzüntülü olduğumu farkedirse, kendi acılarını unutmaya çalışarak benimle sakalıyor, neselenmem için çirpiniyordu. Geceleri çalışmamı, ya da oturup onu beklememi istemiyor, sözünü dinlemediğimi görünce üzülmüyordu. Bazen telaşlı bir hali oluyordu, niçin canımın sıkıldığını, neler düşündüğümü öğrenmek için soru yağmuruna tutuyordu beni. Ama tuhaftır, söz Natasa'dan açılınca hemen susu 334

yor, ya da konuyu değiştiriyordu. Natasa'dan söz etmeyi sevmediği beliydi, bu durum çok şaşırtıyordu beni. Eve döndüğüm zamanlar seviniyor, bir yere gitmek için sapkani aldığım zamanlarsa mahzun mahzun bakıyordu yüzüme.

Hastaliginin dördüncü günü gece geç saate kadar Natasa'nin yanındaydim. Konusacak çok seyimiz vardi. Evden çıkarken Nel i'ye çabuk dönecegiminiyetim öyleydişöylemistim. Natasa'da otururken Nel i'yi hiç merak etmiyordum: Yalnız degildi. Bir ara bana ugrayan Maslobojev'den Nel i'nin hasta oldugunu, çok zorluk çektiğimi duyan Aleksandra Semyonovna yanındaydi. Tanrim, iyi yürekli kadın bir seyler yapabilmek için nasıl paralıyordu kendini! Maslobojev'e, Bu durumda yemege de gelemebize!.. demis. Ah Tanrim! Yalnız basına ne yapıyor acaba zaval i!

Elimizden gelen iyiligi yapmalıyız ona. Bu fırsattan yararlanmalıyız.

Kocaman bir bohça hazırlayıp, bir paytona atladığı gibi hemen bize gelmiş. Bana yardım etmek için geldiğini söyleyerek bohçayı açtı. Neler çıkmadı içinden: Hastaya, suruplar, reçel er, piliç, tavuk,hasta iyilesmeye yüz tutarsa yer diyeelma, portakal, (doktor izin verirse hastaya yedirmek için) Kiev reçel eri; hastane donatıyormuş gibi yatak takımları, iç çamasırları, peçeteler, sargı, pansuman bezi...

Bir acelesi varmış gibi çabuk çabuk konuşarak,

Her şeyi getirdim, dedi, bekar olduğunuz için sizde bulunmaz diye düşündüm. Bulunsa bile bir tane olur... Filip Filipiç söyledi... Ne duruyorsunuz, çabuk tutun elinizi biraz! Yapılacak işleri söyleyin bana. Kız nasıl? Kendinde mi? Ah, böyle çok rahatsız yatar, yastığım düzeltmeliyiz, bası biraz daha alçak olmalı; hem basının altına, deri bir yastık koysak iyi olurdu... Serin tutar basını.

Ah,,

335

ne aptalım ben de! Getirmeyi nasıl oldu da akıl edemedim! Hemen gidip alırım... Ates de getireyim mi? Bizim kocakariyi yol arım size. Tanıdığım yaşlı bir kadın var. Kadın bir yardımcı yok... Şimdi ne yapsak? Bu da nedir? Ot... doktor verdi değil mi? Kaynatıp suyunu içmek için olacak. Hemen gidip yakayım atesi.

Ama yatıstırdım onu; umduğu kadar çok isin olmadığının öğrenince sasırdı, kederlendi. Ne var ki hevesi gene de kırılmadı. Hemen Nel i'yle ilgilenmeye başladı, çok faydası dokundu bana... Her gün ugradı. Telaslı bir hali vardı. Hep "Filip Filipiç böyle yapmamı söyledi" diyordu. Nel i'den çok hoslanmıştı. İki kızkardes gibi seviyorlardı birbirini. Bence Aleksandra Semyonovna da en azından Nel i kadar çocuktı. Hasta kızcağızi eğlendirmek, neselendirmek için hikayeler anlatıyordu ona. O

kadar anlaşımlardı ki, Aleksandra Semyonovna eve giderken Nel i ağlamaklı oluyordu. Oysa Aleksandra Semyonovna ilk geldiği gün benim hasta kız pek sasırmış, hattaniçin geldiğini hemen anladığındansurat asmış, aksilesmişti. Aleksandra Semyonovna gidince, canı sıkkin sormustu : Ne diye geldi bu kadın?

Sana yardım etmek için, Nel i.

Aman... Niçinmiş? Benim bir iyiliğim dokunmadı ki ona.

Temiz yürekli insanlar iyilik yapmak için kendilerine iyilik yapılmasını beklemezler Nel i. İhtiyacı

olan kimselere seve seve yardım ederler. Dünyada iyi insan çoktur Nel i. Senin sanssızlığın, ihtiyacın olduğu zaman onlarla karşılaşmamanda.

Nel i sustu, masama oturdum. Ama on beş dakika sonra su istemek bahanesiyle çağırdı benisesi pek zayıf çıkmistiyanına gidince birden kucakladı beni, basını göğsüme dayadı, uzun süre öyle durdu. Devrisi gün Alek 336

sandra Semyonovna geldiğinde tatlı bir gülümsemeyle, ama bir şeyden utanıyormuş gibi karşıladı onu.

III

Iste o gün gece geç saate kadar Natasa'da oturdum. Eve geldiğimde Nel i uyuyordu. Aleksandra Semyonovna'nın da çok uykusu vardı, ama hastanın basucunda oturmuş, beni beklemisti.

Nel i'nin önceleri pek neseli olduğunu, hatta kahkahalarla güldüğünü söyledi; ama benim gelmediğimi görünce sesi kesilmiş, düşüncelere dalmış. Aleksandra Semyonovna şöyle diyordu:

"Sonra basının ağrıdığından yakındı, hiçkırta hiçkırta ağlamaya başladı; ne yapacağımı şaşırtdım kaldım. Bir ara Natalya Nikolayevna'yi sordu bana, ama tanımıyorum ki Natalya Nikolayevna'yi...

sorularına cevap veremedim tabii; gene ağlamaya başladı, öyle ağlaya ağlaya da uyudu. Hadi Al ahaismarladık Ivan Petroviç. Şimdi biraz daha iyi... eve gitmeliyim, Filip Filipiç geç kalma demisti. Saklamayacağım sizden, bu akşam iki saatliğine yol amisti beni, bu saate kadar izinsiz kaldım. Ama siz merak etmeyin beni; kızmaz... Yalnız bir şey var... Ah, sevgili Ivan Petroviç, ne yapsam, son günlerde kör kütük sarhos geliyor eve hep! ^{TM}nemli işleri var, benimle konuşmuyor bile, durmadan düşünüyor; farkındayım; ama aksamları gene sarhos... Hep aklım evde: Dönmüşse kim yatıracak onu? Hadi hoşça kalın, ben gidiyorum. Al ahaismarladık Ivan Petroviç.

Baktım da, çok kitabınız var; galiba hepsi de akıl i insanların okuyacağı şeyler. Çok aptalımdır... bu yasa geldim, bir tek kitap bile okumadım... Neyse, yarın görüşürüz..."

Sabahleyin pek keyifsiz uyandı Nel i, sorularıma cevap vermek istemiyordu. Bana kızmisti sanki.

Yalnız,

337

kaçamak bakışlarını birkaç kere yakaladım üzerimde; bu bakışlarında gizli bir iç acisi, bana çekinmeden baktığı zamanlardaki bakışında bulunmayan bir sevgi vardı. Yukarıda anlattığım ilaç

içme yüzünden doktorla arasında geçen olay da o gün olmuştü. Sasirip kalmistim doğrusu.

Nedense Nel i değişmişti bana karşı. Tuhaflığı, kaprisleri, bana olan nefreti, benden ayrıldığı güne, romanımızın bütün düğümlerini çözen olaya kadar sürdü. Ama bunu sonra anlatacağım.

Bana karşı eskisi gibi iyi, candan davrandığı anlar da oluyordu. Sanki daha bir fazla seviyordu beni böyle anlarda, çoğunlukla ağlamaya başlıyordu. Ama biraz sonra gene aksilesiyor, gene kötü

kötü bakıyordu bana, doktorun yanında olduğu gibi huysuzluk ediyor, bir hareketinden hoslanmadığımı görünce kahkahalarla gülmeye başlıyor, sonunda çoğunlukla ağlıyordu.

Aleksandra Semyonovna'yla bile atısmıstı bir keresinde, ondan yardım istemediğini söylemişti.

Aleksandra Semyonovna'nın yanında ona sitem edince kızdı, içinde birikmiş tüm öfkeyle karşı geldi bana, ama sonra birden sustu, tam iki gün hiç konuşmadı benimle, ilaç almak, hatta yemek yemek, su içmek istemedi. Yalnız ihtiyar doktorun sözünü dinliyordu.

İlaç olayından sonra doktorla ikisinin arasında tuhaf bir yakınlığın başladığını söylemiştim. Nel i çok seviyordu ihtiyarı, her zaman biraz önce somurtan o değilmiş gibi güle yüzle karşılıyordu onu.

İhtiyar da her gün ugramaya başlamıştı, bazan günde iki kere geliyordu. Nel i iyilesmeye, yavaş yavaş yataktan kalkmaya başlayınca bile onun kahkahalarını, sakalarını duymadan bir gün edemiyordu adamcağız; öylesine büyülenmişti. Eğitici, resimli kitaplar getiriyordu ona. Hatta bir tanesini

EzilenlerF : 22 338

parayla almıştı. Daha sonra tatlılar, güzel kutularda sekerler getirmeye başladı. Böyle zamanlarda, yas günü eğlencesine geliyormuş gibi magrur bir tavırla girerdi içeri, Nel i hemen anlardı armaganla geldiğini. Doktor, getirdiği şeyi göstermez, kurnaz kurnaz gülümseyerek Nel i'nin yanına oturur; akil i uslu bir kızın iyi armaganlar hakettiğini söylerdi. Bunu söylerken Nel i'ye öylesine içten bakardı ki, kahkahalarla gülen kisin bakışlarında elinde olmadan sevgi parıltıları belirirdi. İhtiyar sonunda magrur bir tavırla ayağa kalkar, seker kutusunu Nel i'ye uzatır, her keresinde de "Benim cici nisanlıma" diye eklerdi. O anda hiç kşku yok ki Nel i'den mutlu hissediyordu kendini.

Sonra konuşmaya başlıyorlardı; bir doktor olarak bir sürü öğütler veriyordu Nel i'ye. Ders verir gibi,

Kisi önce sağlığına dikkat etmelidir, diyordu. Bunun üç faydası vardır: Bir, ölmez; iki, sağlığını yitirmez; üç, bunların sonucunda mutlu olur. Sevgili Nel i, sizi üzen birtakım şeyler varsa, unutmaya çalışmalısınız onları, hiç aklınıza getirmemelisiniz. Yoksa...o zaman hep iyi, neseli şeyler düşünün...

Nel i soruyordu:

İyi, neseli dediğiniz nedir? Doktoru şaşırtıyordu bu soru.

Şey iste canım... sözgelimi, sizin yasiniza yarasan bir oyun düşünün; ya da... buna benzer bir şey...

Oyun oynamak istemiyorum ben, diyordu Nel i, oyun oynamaktan hoşlanmıyorum. Yeni yeni giysiler seviyorum.

Yeni giysiler mi? Him! Bu iyi değil iste. Kisi kendisinin olan şeylerle yetinmesini bilmelidir. Ama...yeni giysi sevmek de... ayıp değil tabii.

Sizinle evlendiğimiz zaman bana yeni giysiler alacak mısınız?

Doktor elinde olmadan kaslarım çatarak,

Bu da nereden çıktı şimdi? diyordu.

Nel i muzip muzip gülümsüyordu. Hatta bir keresinde galiba farkına varmadangülümseyerek bana da bakmisti. Doktor,

Ama sey... iyi bir ev kadim olursanız alırım tabiE, diye devam ediyordu.

Evlendigimiz zaman da her gün ilaç içecek miyim?

Doktorun yüzü yavas yavas gülmeye basliyordu.

Arada bir içmen gerekir belki.

Nel i kakhahayla gülmeye basliyordu. İhtiyar da gülüyor, sevgiyle bakiyordu ona. Sonra bana dönerek,

€ok zeki! diyordu. Ama gene de kaprisli, hodbin... sınırları hala düzelmemis.

İhtiyar hakliydi. Nel i'yi bir türlü anlayamiyordum. Ona karsi büyük bir suç islemisim gibi, hiç

konusmak istemiyordu benimle. €ok üzüyordu beni bu durum. Canım sikilmaya baslamisti artık, hatta bir gün ben de konusmadım onunla, ama devrisi gün yaptigimdan utandım.. Sik sik agliyordu, onu susturmak, avutmak için ne yapacağımı bilemiyordum. Ama bir keresinde konustu benimle.

Bir akşam üzeri eve döndüğümde yastigin altına aceleyle bir kitap sakladigini gördüm. Ben yokken masamin üzerinden alıp okuduğu romanımdı bu. Niçin saklamisti onu benden? "Utaniyor sanki" diye geçirdim içimden, ama renk vermedim. On bes dakika sonra bir is için mutfaga gitmemden yararlanarak aceleyle fırladi, kitabı eski yerine koydu; döndüğümde masamin üzerindeydi... İki dakika sonra yanına çağirdi beni, sesinde heyecana benzer bir sey vardı. Dört gündür ilk kez konusuyordu benimle. Titrek bir sesle,

Siz... bugün...Natasa'yagitmeyecek misiniz? diye sordu. 340

Gideceğim Nel i; bugün muhakkak görmeliyim onu.

Nel i bir süre sustu, sonra gene o zayıf, titrek sesiyle,

€ok mu...seviyorsunuz onu? dedi.

Evet Nel i, çok seviyorum,

Ben de çok seviyorum onu, diye fisildadi.

Gene sustu. Biraz sonra yüzüme ürkek ürkek bakarak,

Ona gitmek, onun yaninda kalmak istiyorum, dedi.

Sasirmistim.

Olmaz Nel i, dedim. Benim yanimda niçin kalmak istemiyorsun ?

Yüzü birden kipkirmizi kesildi.

Niçin olmazmis? Onun babasinin yanina gitmem için beni kandirmaya çalisan siz degil miydiniz?..

Hizmetçisi var mi Natasa'nin?

Var.

Yol versin ona; ben görürümbütün hizmetini. Karsilik istemedem her isini yapacagim.. Sevecegim onu, yemegini pisirecegim. ^{TM}yle söyleyin kendisine.

€ok tuhafsin Nel i! Hem onu çok yanlis tanimissin: Seni hizmetçi almaya razı olacagini mi sanıyorsun? Alsa alsa küçük kız kadesi gibi alir seni.

O zaman istemem. Istemem...

Neden?

Nel i cevap vermedi. Dudaklari titriyordu: Ha agladi ha aglayacakti. Biraz sonra, Peki, sevdiği adam birakiyor mu onu? diye sordu.

Sasirmistim.

Nereden biliyorsun bunu sen Nel i? dedim.

Siz anlatmistiniz ya...evvelki sabah Aleksandra

341

Semyonovna'nin kocasi geldigindeona da sordum: Her seyi anlatti bana.

Maslobojev mi geldi buraya ? Nel i basim önüne egerek cevap verdi: Evet.

Bana niçin söylemedin bunu?

Iste...

Bir an düşündüm. Ne dolaplar çeviriyordu acaba su Maslobojev. Gidip görmeliydim onu.

Hem Alyosa'nin Natasa'yibirakmasindan sana ne Nel i?

Basini kaldirmadan,

Siz çok seviyorsunuz onu, dedi, yalnız kalırsa evlenirsiniz onunla.

Hayir Nel i, benim onu sevdiğim gibi o beni sevmiyor... sonra ben... Hayir Nel i, olamaz böyle bir şey.

Nel i basını kaldırıp yüzüme bakmadan alçak sesle,

Hizmetçi gibi her işinize koşardım, diye fısıldadı, keyfinizce, mutlu yasardınız.

İçim sızlıyordu, "Nesi var bu kızın, Tanrını, nesi var?" diye soruyordum kendi kendime. Nel i sustu, o akşam bir daha hiç konuşmadı benimle. Sonra Aleksandra Semyonovna söyledi, arkamdan geç

saatlere kadar ağlamış, öyle ağlaya ağlaya da uyumuş. Gece uyku arasında sık sık bir şeyler sayıyordu...

Ama o günden sonra daha bir kapandı içine, benimle hiç mi hiç konuşmamaya başladı. Evet, sevgi dolu kaçamak birkaç bakışım yakalamıştım üzerimde, ama bu zayıflığına kızıyormuş gibiydi. Mahzunlaşıyor, hatta doktora bile zaval i ihtiyarı pek üzüyordu busoguk davranıyordu.

TMte yandan, gün geçtikçe iyileşiyordu, doktor a, çik havada birkaç dakika dolmasına bile izin vermişti. Havalar pek güzel gidiyordu. O yıl hayli geç rastlayan paskalya yortusundan önceki Kutsal Haf342

ladaydık. Sabahleyin erkenden çıkmıştım evden, Natasa'yi görmeliydim; ama Nel i'yi biraz dolastırmak için erken dönecektim eve; hem yanında kimse yoktu.

Ama evde beni nasıl çarpıcı bir olayın beklediğini anlatamam. Aceleyle dönmüştüm. Anahtar kapının dışındaydı. Girdim: Kimsecikler yoktu. Elim ayagım tutulmuştu. Masanın üzerinde bir kâğıt parçası ilisti gözüme. Kursun kalemle, iri iri söyle yazılmıştı kâğıda:

"Sizi bırakıp kaçıyorum, bir daha da hiç dönmeyeceğim. Ama çok seviyorum sizi.

Nel i'niz"

Dehşet içinde bir çığlık attım, kosarak çıktım evden.

IV

Sokaga yeni çıkmış, ne yapmam, nereye gitsem diye düşünüyordum ki kapının önünde duran bir payton ilisti gözüme. Aleksandra Semyonovna iniyordu içinden; bir kere daha kaçmasından korkuyormuş gibi, Nel i'nin elinden siki siki tutmuştu. Yanlarına kostüm.

Nel i, ne oldu sana! diye bağırardım. Nereye gittin? Niçin gittin?

Aleksandra Semyonovna kus civiltisine benzeyen ince sesiyle, Durun, dedi, acele etmeyin. TMnce içeri girelim, her şeyi öğreneceksiniz.

Yolda çabuk çabuk konusarak fisildadi bana:

™yle seyleler anlatacagim ki size Ivan Petroviç, küçük dilinizi yutacaksınız... Hele bir girelim içeri...

Çok önemli haberleri olduğu yüzünden bel iydi. Yukarı çıktığımızda, . Hadi sen yat Nel i, dedi, hemen yataga gir; çok

343

yorgunsun... hasta hasta o kadar yolu kostun, hadi yat canım. Biz de mutfaga geçelim, rahat uyusun kız.

Ardından gitmem için göz kırpti bana. Ama Nel i yatmamısti; yatağında oturmuş, el erini yüzüne örtmüs, öyle duruyordu.

Disarı çıktık, Aleksandra Semyonovna hemen anlatti bana durumu. Sonra daha ayrıntilariyla öğrendim olayları. Söyle olmustu:

Benim eve dönmemden iki saat önce Nel i bana yazdığı puslayı masanın üzerine bıraktıktan sonra doğru ihtiyar doktora kosmustu. Adresini biliyordu. Doktor, onu görünce donup kaldığını söylüyordu, "gözlerine inanmamış". Sözlerini bitirirken "onu gerçekten gördüğüme şimdi bile inanmıyorum, hiç bir zaman da inanmam buna", diye ekledi. Oysa Nel i'nin ona gittiği doğruydı.

Kız içeri girip, ihtiyar kendini daha toparlayamadan boynuna atıldığında doktor çalışma odasında koltuğuna oturmuş, sırtında sabahlığı, keyifli keyifli kahvesini içiyormuş. Nel i, boynuna sarılıp yanaklarını, el erini öpmüş, ağlamaya başlamış; birbirini tutmaz sözcüklerle onu yanına alması için yalvarmış; benimle artık yaşayamayacağını, evden kaçtığını, çok istirap çektiğini, bir daha onunla alay etmeyeceğini, yeni giysi istemeyeceğini, akıl i uslu bir kız olacağını, çok okuyacağını,

"gömleklerini yıkayıp ütölemesini" öğreneceğini (hiç kuskusu yok ki yoldabelki de çok öncedendüşünmüştü bütün bunları) nihayet, gerekirse her gün ilaç içeceğini söylemiş. Evlenme konusununsa bir saka olduğunu eklemiş, ihtiyar Alman, ağzi açık, sigarasını tuttuğu sağ eli havada, öyle kalakalmış. Sigarasının söndüğünün bile farkına varmamış. Biraz kendine gelince, Matmazel, demiş, anladığım kadarıyla sizi yanına almamı istiyorsunuz. Ama olamaz bu!

Gördüğünüz gibi, fakirim, param yok... Hem böyle birdenbire... Korkunç344

bir şey bu! Sonra, yanılmıyorsam evinizden kaçtınız. Çok ayıp... Hem su da var, yalnız iyi havalarda büyüğünüzle dolasmanıza izin verdim, oysa siz evden kaçtığınız... ilacınızı içmiyorsunuz. Aklim almıyor doğrusu...

Nel i sözünü bitirtmemiş ona. Gene ağlamaya, yalvarıp yakarmaya başlamış, ama hiç birinin faydası olmamış. İhtiyar giderek daha sasırıyormuş. Sonunda Nel i "Tanrım!" diye bağırarak çıkmış odadan. Doktor olanları bana anlatırken sözlerini söyle bitirdi: "O gün aksama kadar gelemedim kendime... gece de ilaç içtim..."

Nel i oradan Maslobojev'lere kosmuş. ™nceden onların adresini de öğrenmiş, güç de olsa bulmuş evlerini. Maslobojev evdeymiş. Nel i'nin onlarla kalmak istediğini duyunca Aleksandra Semyonovna

el erini birbirine vurmus. Bunu niçin istedigini, onu üzen seyin ne oldugunu, benden kaçmasınınin sebebini sormus. Nel i cevap vermemis, kendini sandalyenin üzerine atmis.

Aleksandra Semyonovna Öyle agliyordu, öyle agliyordu ki, ölecek sandim", diye anlatiyordu. Nel i onu hizmetçilige, hiç degilse aşçilige kabul etmeleri için yalvariyor, "yerleri süpürürüm, çamasir yıkamasini ögerenirim" diyormus. (Bu çamasir yıkama konusuna, pek umut bagliyor, nedense bunu çok önemli sayiyordu.) Aleksandra Semyonovna, Nel i'yi yanlarinda alakoyamak, durumu da bana bildirmek daha iyi olur demis. Ama Filip Filipiç kesinlikle karsi durmus bu düşünceye, kaçagi hemen geri götürmesini buyurmus. Yolda Aleksandra Semyonovna kucaklamis Nel i'yi, öpmüs; kiz bu kez nedense daha çok aglamaya baslamis. Onu görünce Aleksandra Semyonovna da aglamis. Yol boyunca hep aglamislar. Aleksandra Semyonovna hiçkiriklar arasindan, Niçin, niçin onun yaninda kalmakistemiyorsun Nel i? diye sormus. Eziyor mu seni?

Hayir, ezmiyor.

345

Neden öyleyse?

Nel i, sinir krizi gelmis gibi hüngür hüngür aglayarak,

Iste... istemiyorum onun yaninda kalmak... demis, yasayamam artik orada... hep huysuzluk ediyorum ona... ama o çok iyi... sizin yaninizda huysuzluk etmem... çalisirim.

Niçin huysuzluk ediyorsun Nel i?

Iste...

Aleksandra Semyonavna gözyaslarini silerek,

Ondan öğrenebildigim tek sey bu "iste" oldu, diye bagladi sözünü. Ne zaval i bir çocuk! Sar'adan mi öyle dersiniz Ivan Petroviç?

Nel i'nin yanma girdik; yüzünü yastiga gömmüs, agliyordu. ^{TM}nünde yere diz çöktüm, el erini tutup öpmeye basladim. Hizla çekti el erini, daha çok agladi. Ne söyleyecegimi bilemiyordum. Tam bu anda ihtiyar Ihmenev girdi içeri. Hepimizi yukardan asagi süzdükten sonra, Merhaba Ivan, dedi, bir is için geldim sana.

Beni yere diz çökmüs görünce sasirmisti. Son günlerde hastaydi. Yüzü bembeyazdi, zayıflamisti, ama birisine gösteris yapıyormus gibi, hastaligini umursamiyor, Anna Andreyevna'nin yalvarip yakarmalarına aldirmadan, yatmiyor, isleri için oraya buraya kosturup duruyordu.

Aleksandra Semyonovna ihtiyarin yüzüne dikkatli dikkatli bakarak, Simdilik hoşça kalin, dedi. Filip Filipiç erken dönmemi söylemisti. Islerim var da... Neyse, aksam üzeri gene ugrarim size, iki saat kahrim.

Ihmenev, besbel i akli baska bir yerde,

Kim bu? diye fisildadi. Anlattim.

Him... Sana bir is için geldim Ivan...346

Niçin geldigini biliyor, bana gelmesini bekliyordum zaten. Nel i'yle, benimle konuşmak, kizi benden istemek için gelmişti. Anna Andreyevna yetim kizi eve almaya sonunda razı olmuştı. Onu kandırmak için çok uğrasmıştım; annesi dedesince lanetlenen bu kimsesiz kızın durumunun Nikolay Sergeič'in duygularını değıstireceğini söylemiştim. Planımı öylesine güzel, heyecanlı anlatmıştım ki, kizi bir an önce gidip getirmesi için kocasını bu kez o sıkıstırmaya başlamıştı.

İhtiyar dünden hazırdı böyle bir seye: Anna Andreyevna'sini sevindirmek istiyordu, sonra bazı düşünceleri vardı... Ama ilerde daha ayrıntılarına inerek anlatacağım bütün bunları...

Nel i'nin ihtiyarı daha ilk görüşünde sevmeydiğini söylemiştim. Sonraları, İhmenev'in adı edilince kızın gözlerinde bir nefret parıltısı dikkatimi çekmeye başladı. İhtiyar doğrudan doğruya konuya girdi. Hala yüzünü yastığa gömmüş, öyle duran Nel i'nin yanına gitti, elini tuttu, Kızımız olarak evimize gelmek ister misin? diye sordu. Bir kızım vardı, canımdan, dünyada her şeyden çok severdim onu, ama yok artık o. ^{TM}İdü. Evimde ve .. kalbimde onun yerini almak ister misin?

İhtiyarın atesten kúpukuru, kızarmış gözlerinde yaşlar parlıyordu.

Nel i basını kaldırmadan,

Hayır, istemem, diye karşılık verdi.

Peki ama niçin, yavrum? Hiç kimsen yok. Ivan'ın yanında temel i kalamazsın, oysa benim evim sıcak bir yuva olacaktır sana.

Nel i basını kaldırdı, yatakta ihtiyarın karşısına oturarak : İstemiyorum, çünkü siz hain, kalpsiz bir insansınız! dedi. Evet, kalp diye bir şey yok sizde! Ben de kalp

347

sizim, hem herkesten kalpsiz... ama siz benden de kalpsizsiniz...

Kızın yüzü bembeyaz olmuştı, gözlerinin içinde tuhaf parıltılar vardı. Güçlü bir duygunun etkisiyle olacak, titreyen dudakları bile beyazlaşmış, büzülmüştü. İhtiyar saskin saskin bakıyordu ona.

Evet, benden kalpsizsiniz, öz kızınızı affetmek istemiyorsunuz çünkü. Onu temel i unutmak için baskasının çocuğunu almak istiyorsunuz yanınıza... insan öz evladını unutabilir mi hiç?

Sevebileceğinizi mi sanıyorsunuz beni? Yüzüme her bakışınızda benim bir yabancı olduğumu, kalbinizden söküp attığınız kızınızı hatırlayacaksınız... kötü bir insansınız çünkü. Kötü insanların yanında yaşamak istemem ben, istemem, istemem!..

Nel i hiçkirdi, bana bir an baktı.

Yarin degil öbür gün paskalyadir... o gün herkes öpür, kucaklasir, barisir... bütün kusurlar unutulur... Ama siz... evet yalnız siz... Ah ne hain bir insansiniz! Gidin buradan!

Hüngür hüngür aklamaya baslamisti. Bu söylevi besbel i, ihtiyar onu bir kere daha evine götürmek isterse söylemek için önceden hazirlamis, ezberlemisti. Ihmenev sasirip kalmis, yüzü bembeyaz olmustu. İçinin sızladigi bel iydi. Nel i birden çilgin bir öfkeyle, Hem niçin, niçin herkes bu kadar düşünür beni, üzerime düşer? anlamiyorum. Istemem, hiç kimse ilgilenmesin benimle, istemem! Dilenecegim ben!

Kendimi tutamadim,

Nel i, ne oluyor sana? diye haykirdim.

Ama karismam öfkesini büsbütün körükledi. Hiçkira hiçkira aklamaya basladi: Evet, burada kalmaktansa gider sokaklarda dilenirim daha iyi! Annem de dilenirdi benim, ölürken yoksul olmami, dilenmemi vasiyet etmistti bana, "ama, demisti, 348

yalnız..." Dilenmek ayip degildir, bir kimseden dilenmeyecegim ki... insanin herkesten dilenmesinde utanilacak bir sey yok; bir dilenci kadin öyle söylemistti. Daha küçügüm, baska ne gelir elimden... Herkesten dilenecegim ben de. Ama burada durmam, durmam... kötü bir kizim ben, ne kadar kalpsiz oldugumu görüyor musunuz!

Nel i birden masanin üzerindeki çay fincanini kaptigi gibi yere fırlatti. Gözlerimin içine meydan okurcasina bakarak,

Kirildi iste, dedi. Topu topu iki fincaniniz vardi, öbürünü de kiracagim... O zaman çayi neyle içeceksiniz bakalim!

İildirmisti sanki, ama bu öfkenin ona haz verdigi; bunun kötü, ayip bir sey oldugunu bile bile, kendini daha sonraki çilginliklara hazirladigi bel iydi. Ihtiyar, Hasta bu, Vanya, dedi, eger hasta degilse. . dogrusu çok tuhaf. Hadi hoşça kal!

Sapkasini aldi, elimi sikti. Perisan bir durumdaydi. Nel i çok agir konusmustu. ^{TM}fkelenmistim.

Yalnız kalinca,

Çok hamsin Nel i! diye bagirdim. Utanmadin mi, hiç utanmadin mi! Evet, kötü, kalpsiz bir kizsin sen!

^{TM}yle oldugum gibi, sapkasiz kostum ihtiyarin pesinden. Onu kapiya kadar geçirmek, avunmasi için bir seyler söylemek niyetindeydim. Merdivenleri kosarak inerken Nel i'nin siteminden bembeyaz olmus yüzü gözlerimin önündeydi. Yetistim arkasindan.. Aci aci gülümseyerek, Zaval i kizin kendi derdi basindan askin, dedi, inan buna Ivan; bir de ben üzerine üzerine gittim.

Yarasini destim. Aç tokun halinden anlamaz derler; ben sunu ekleyecegim buna, aç da açin halinden her zaman anlamaz. Hadi hoşça kal!

Baska bir sey söyleyecek oldum, ihtiyar kolunu sal adi.

Beni birak artik, dedi. Bak da kiz kacmasin. Sonra tuhaf bir ofkeyle ekledi:

TMyleye benzer.

Bastonuyla kaldirim taslarina vura vura, hizli adimlarla uzaklasti yanimdan.

O anda icine dogan seyin gercekleseceğini biliyor muydu acaba?

Yukari ciktigimda Nel i'nin gene evde olmadigini gorunce ne denli buyuk bir dehsete kapilmistim!

Disari kostum, komsularin kapilarini calip Nel i'yi sordum. Onun beni birakip gene kactigina bir türlü inanamiyordum. Hem nasil kachmis olabilirdi? Evet bir avlu kapisini vardi. Biz ihtiyarla konusurken yanimizdan gecmesi gerekiyordu. Ama onun, merdivende saklanip ben eve döndükten sonra kaçmış olabileceğini düşünce aklima gelince büyük bir umutsuzluga kapildim.

Ama çok uzaga gittigini sanmiyordum.

Telasla disari kostum. Ne olur ne olmaz diye kapiyi acik birakmistim.

TMnce Maslobojev'lere gittim. Evde kimsecikler yoktu. Ne Maslobojev ne de Aleksandra Semyonovna vardi. Bir pusla birakarak yeni felaketten haberdar ettim onlari, Nel i gelirse durumu hemen bana bildirmelerini yazdim; hemen doktora gittim. O da yoktu evde. Hizmetçisi Nel i'nin sabahkinden baska bir kere daha gelmedigini soyledi. Simdi ne yapacaktim? Bubnova'nin evine kostum, tabutçunun karisindan ev sahibesinin bir is yüzünden iki gündür karakolda oldugunu, Nel i'nin de o samandan beri oralarda hiç görünmedigini öğrendim. Yorgun, bitkin bir durumda gene Maslobojev'lere kostum. Gene ayni cevap: Gelen giden olmamisti; kendileri de dönmemisti daha. Puslam masanin üzerinde duruyordu. Ne yapmaliydim?_ 350

TMlesiye üzgün, bitmis, gece geç saat eve dönüyordum. O aksam Natasa'ya gitmem gerekiyordu; sabahleyin çagirmisti beni. Oysa bütün gün agzima bir lokma bir sey koymamistim. Nel i'yi düşündükçe fena oluyordum. "Nedir bu? diye düşünüyordum. Hastaliginin tuhaf bir sonucu mu acaba? Aklim mi kacirdi yoksa? Tanrim! Nerede o simdi, nerede arasam onu?"

Kendi kendime böyle sordugum onda V. köprüsünde, birkaç adım önümde birden Nel i'yi gördüm.

Sokak fenerinin dibinde duruyor, beni görmüyordu. Ona dogru kosmak geldi içimden, ama durdum. Sasirmistim. "Ne yapıyor orada acaba?" diye düşündüm. Onu artık kaybetmeyecegime emin oldugum için durup beklemeye karar verdim. On dakika izledim hareketlerini, öyle dikiliyor, gelip geçenlere bakiyordu. Iyi giyimli bir ihtiyar görünce yanina gitti. Adani cebinden bir sey çikarip ona uzatti, durmadan geçti. Nel i öne egilerek saygilarim belirtti, O anda hissettiklerimi anlatamam. Yüregime dayanilmaz bir aci gelip saplanmisti... Benim için çok degerli, sevdiğim, üzerine titredigim bir yaratik gözlerimin önünde ayaklar altina alinmis, çamura bulanmisti sanki.

Gözyaslarini birden bosandi.

Evet, o anda çok öfkeli olduğum halde zaval i Nel i için agliyordum: İhtiyaci olduğundan dilenmiyordu; sokaga atılmış, kaderiyle basbasa bırakılmış değildi. Ona eziyet eden insanlardan değil, gözünün içine bakan, onu seven dostlarından kaçmısti. Bu davranisiyla birisine eziyet etmek, göz dagi vermek istiyor, ögünüyordu sanki! Ama ruhunda esrarli bir degisiklik oluyordu...

Evet, ihtiyar hakliydi; hakarete ugramis, ezilmisti bu çocuk, yarasi öyle kolay kolay onacak çesidinden değildi. O da bu yarayi bizlere olan güvensizligiyle mahsus desiyordu. Duydugu aci, deyim yerindeyse, bu istirap bencil igi haz veriyordu ona sanki. Acilarini böyle körüklemesini, duy
351

dugu hazzi anliyordum: Ezilen, gururu incinen, kaderin sil esini yiyen insanların çoguna bunlari bir haksizlik olduğunu bilmek özel bir haz verir. Ama Nel i hangi haksizlikten yakinabilirdi?

Kaprisleriyle, tuhaf çikisleriyle bizleri sasirtmak, korkutmak istiyor, ögünüyordu sanki... Ama hayir!

Yalnizdi simdi, hiç birimiz görmüyorduk dilendigini. Yoksa dilenmek miydi ona haz veren? Ne yapacakti sadakayi, parayi ne yapacakti?

İhtiyarin verdigini aldıktan sonra köprüyü geçti, vitrini iyice aydinlatilmiş bir magazanın önünde durdu. Kazandigi paralari saymaya koyuldu. On adım ötesinde duruyordum. €ok para vardı elinde; sabahtan beri dilendigini bel iydi. Paralari avucunda siki siki tutarak sokagi geçti, küçük bir dükkana girdi. Hemen dükkani ardina kadar açık kapisina yaklastim, Nel i ne yapacak diye baktim.

Avucundaki paralari tezgahin üzerine koymus, sabahleyin İhmenev'le bana ne denli kötü bir kız olduğunu göstermek için kirdigi çay fincanina benzeyen bir fincana bakiyordu. On bes köpek degerinde bir fincandi bu; belki daha bile ucuzdu. Adam fincani kagida sarip Nel i'ye verdi. Kiz mutlu bir yüzle, çabuk çabuk yürüyerek çikti dükkandan. Tam önümden geçerken, Nel i! diye seslendim, Nel i!

Ürperdi, yüzüme bakti, fincan elinden kayip yere düstü, kirildi. Yüzü bembeyazdi; ama yüzümden her şeyi gördüğümü, bildigimi anlayınca kizardi. Dayanılmaz, istirap dolu bir utangaçlik vardı bu kizarmada. Elinden tutup eve götürdüm onu; uzak değildi ev. Yolda hiç konusmadik. İçeri girince sandalyeye çöktüm. Nel i karsimda dalgin, üzgün ayakta duruyor, önüne bakiyordu. Yüzü her zamanki gibi renksizdi. Basini kaldirip bana bakamiyordu.

Nel i, dedim, dileniyor muydun?

Evet! diye fisildadi. 352

Basini daha da egdi önüne.

Bana sabahleyin kirdigin çay fincaninin aynisini almak için mi yaptin bunu?

Evet...

Bu fincan için sitem mi ettim sana, bagirip çagirdim mi? Bu yaptiginin ne kadar kötü, haince bir şey olduğunu anlamiyor musun Nel i? Yakisir mi sana? Hiç utanmiyor musun? Yoksa...

isitilir isitilmez bir sesle,

Utaniyorum... diye fisildadi.

Yanagından asagi iri bir gözyasi tanesi yuvarlandi.

Utaniyorsun demek... dedim. Sevgili Nel i, sana karsi suçluysam affet beni, barisalim.

Basini kaldırıp yüzüme bakti, gözlerinden yaslar bosandi, boynuma atildi.

Tam bu anda Aleksandra Semyonovna daldi içeri.

Ne o? Burada mi? Gene ha? Ah Nel i, ah! Ne oluyor sana? Neyse canim, evde olsun da... nerede buldunuz onu Ivan Petroviç?

Soru sormaması için göz kırptim Aleksandra Semyonovna'ya, anladi beni. Hala aci aci aglayan Nel i'yle tatli tatli vedalastim; iyi yürekli Aleksandra Semyonovna'ya ben dönünceye kadar bir yere gitmemesini tembihledim, Natasa'ya kostum. Çok geç kalmistim, onun için acele ediyordum.

O aksam kaderimiz bel i olacakti: Natasa'yla konusacak çok seyimiz vardi; ama ben gene de sözü

Nel i'ye getirdim, her seyi ayrıntilariyla anlattim. Natasa'yi pek ilgilendirmis, hatta sasirtmisti anlattiklarim. Bir an düsündükten sonra,

Bak ne diyecegim Vanya, dedi, bana öyle geliyor ki seviyor seni bu kiz.

Sasirma sirasi simdi bendeydi.Ne... nasıl?

353

Kadinca bir sevgiyle...

Saçmalama Natasa! Daha çocuktur!

Neredeyse on dört yasinda bir çocuk... Bu hirçinligi onu anlamamandan, belki kendi kendini bile anlamamasindandir ...Çocuksu, ama sön derece ciddi, istirap dolu bir hirçinliktir bu. Isin en önemli yani da: Seni benden kiskaniyor. Beni çok sevdiğin için evde hep benden söz ediyor, beni düşünüyor, merak ediyorsundur; tabiE bu yüzden onunla geregince ilgilenemiyorsun. Budurumu farketmişti için cani sikiliyordur. Belki de seninle konusmak, duygularini sana açmak istiyor, ama bunu basaramiyor, utaniyor, ne istedigini bilemiyor... bir fırsat bekliyordur. Oysa sen, bu firsati ona verecegine kaçiyorsun ondan, hasta hasta yalnız birakiyorsun onu, bana gelip sabahtan aksama kadar kalıyorsun. Arkandan agliyordur... seni ariyordur... hele onu anlamaman istirabini bir kat daha dayanılmaz yapıyordur. Bak, böyle bir anda bile benim için yalnız biraktin onu. Görürsün, yarın gene hastalanacak. Nasıl birakabildin onu? Çabuk kos yanina...

Birakmasina birakmazdim, ama...

Ben çagirmistim seni, degil mi? Simdi de git diyorum.

Peki, gidecegim, ama bu söylediklerinin hiç birine inanmiyorum.

Yadrigamakta haklisin. Ama kizin basindan geçenleri düşün, o zaman anlarsin. Benim, senin gibi bir çocukluk devresi geçirmedim o...

Gene de geç döndüm eve. Aleksandra Semyonovna Nel i'nin o aksamki gibi durmadan agladigini,

"öyle ağlaya ağlaya Uyuyakaldi" gini söyledi. "Ben gideyim artık, Ivan Petroviç, Filip Filipiç erken gel demisti. Zaval i bekliyordur beni".

EzilenlerF: 23 354

Tesekkür ettim, Nel i'nin basucuna oturdum. Böyle bir anda onu yalnız bıraktığım için kendi kendimden utaniyordum. Basucunda gece geç saatlere kadar oturdum, düşündüm... Ne uğursuz günlerdi onlar!

Ama önce su iki haftada olanları anlatmalıyım...

V

Prensle B. lokantasında yedigim o yemekten sonra birkaç gün hep Natasa'yi merak ettim. Her an

"Su Al ahin belasi Prens Natasa'ya ne yapacak, nasıl öç alacak ondan acaba?" diye soruyordum kendi kendime. Kafamin içi karmakarışıktı. Düşüne düşün, Prens'in tehditlerinin kuru siki olmadığı, Alyosa'yla ilişkisini kesmediği sürece Natasa'nin basını belaya sokabileceği sonucuna vardım. "Kisiligi olmayan, kindar, kötü ruhlu, çıkarıcı bir adamdır", diye düşünüyordum. Kendisine edilen hakareti kolay kolay unutamaz, ilk fırsatta öcünü alırdı. Bir noktayı açık açık söylemişti bana: Alyosa'yla Natasa'nin ayrilmalarını kesinlikle istiyor, benden de "duygulu, Schil er'varE bir olay olmaması için Natasa'yi bu ayrılığa hazırlamamı" bekliyordu. En çok üzerinde durduğu konu Alyosa'nin onu iyi, sevimli bir baba saymakta devam etmesiydi tabiiE; sonra Katya'nin paralarını ele geçirmek için bu çok önemliydi. Böylece bana Natasa'yi yakın olan ayrılığa hazırlamak kalıyordu. Oysa Natasa'da tuhaf bir değişiklik dikkatimi çekiyordu son günlerde: benimle eskisi gibi içten değildi artık; hatta güvenmiyordu bana sanki. Avutmaya çalışmam sadece acı veriyordu ona; sorularım canını sıklamaya, hatta sinirini bozmaya başlamıştı. Bazen ben yanında otururken odanın içinde kol arını önünde kavuşturmuş, dalgın, benim var 355

ligimi bile unutmuş gibi bir aşağı yukarı dolasıyordu. Arada göz göze geldiğimiz olursa (bakışlarım bile kaçırılmaya başlamıştı benden) yüzünü bir can sıkıntısı ifadesi kaplıyor, hemen öte yana çeviriyordu basını. Onun da ayrılmayı düşündüğünü, planlar kurduğunu biliyordum. İstirap duymadan, yüreği sızlamadan düşünebilir miydi bunu? Alyosa'dan ayrılmaya kararlı olduğundan kuskum yoktu. Ama hüznü dolu umutsuzluğu gene de üzüyor, korkutuyordu beni. Bu konuda onunla konuşmaya, onu avutmaya cesaret edemiyor, dehşet içinde sonucu bekliyordum.

Onun bana karşı şokluğuna gelince, bu durum beni huzursuz ediyor, üzüyordu ama, Natasa'min duygularına inancım sonsuzdu: çok kederli, sınırlı olduğunun farkındaydım. Her çeşit ilgi sadece

canini sikiyor, öfkelen diriyordu onu. Böyle durumlarda özelikle yakınlarımızın, içimizi bilen dostlarımızın ilgisi daha bir ağır gelir bize. Ama sonunda Natasa'nın gene bana geleceğini, iç huzurunu gene benim kalbimde arayacağım çok iyi biliyordum.

Prensle aramda geçen konuşmadan hiç söz etmemistim ona tabi: anlatacaklarım onu daha da heyecanlandırmaktan, üzmetten başka bir şeye yaramazdı. Yalnızca, söz arasında Kontesin evine Prensle gittigimi, bu adamın çok alçak, hain olduğuna kuskun kalmadığını söyledim. Natasa bu konuda hiç bir şey sormadı bana; buna çok sevindim. Ama Katya üzerine anlattıklarımı büyük bir dikkatle dinledi. Sözlerimi bitirince Katya üzerine de bir şey söylemedi, ama soluk yüzü hafiften kızardı. O gün yanında kaldığım sürece pek heyecanlıydı. Katya'nın bende bıraktığı izlenimi saklamadım ondan. Niçin saklayacaktım. Nasıl olsa anlardı bunu, kızardı sonra. Bunun için elimden geldiğince ayrıntılarıyla, sorabileceği her şeyi daha o sormadan cevaplandırmaya çalışarakonun 356

bu durumda bir şey sormasının güç olacağını biliyordum: sevgilisini elinden alan bir kızın üstünlüklerini soğukkanlılıkla sorabilir mi insan?evet, sorabileceği her şeyi daha o sormadan cevaplandırmaya çalışarak anlattım.

Prensın Alyosa'yı Katya'yla birlikte köye götüreceğini Natasa'nın bilmediğini sanıyor, bunu ona nasıl açacağımı düşünüyordum. Ama durumu alıştırma alıştırma anlatmaya çalışırken Natasa sözümü

kesip, onu avutmaya bosuna uğrasmamamı, her şeyi bes gündür bildiğini söyleyince sasırıp kaldım.

Tanrım!diyehaykırdım, kimsöyledibunusana?

Alyosa.

Nasıl? Alyosa mı?Evet, her şeyi göze aldım Vanya.

Bunu söylerken gözlerinin içinde öyle bir ifade vardı ki, bu konuyu kapamak istediğini hemen anladım.

Alyosa sık sık uğruyordu Natasa'ya, ama ancak bir dakika kalıp gidiyordu. Yalnız bir keresinde birkaç saat kalmıstı; ama o zaman da ben yoktum, İçeri çoğunlukla üzgün giriyor, Natasa'ya ürkek ürkek bakıyordu; ama Natasa öylesine içten, iyi karşılıyordu onu ki, biraz sonra her şeyi unutup gülmeye başlıyordu Alyosa. Bana da sık sık, hemen her gün uğruyordu. Doğrusu çok üzülüyor, istirap çekiyordu; bir an yalnız kalamıyor, avunmak için bana kosuyordu.

Ne söyleyebilirdim ona? Soğuk olduğumu, onunla ilgilenmediğimi, hatta ona kızdığımı söyleyerek sitem ediyordu bana. Üzülüyor, ağlıyor, Katya'ya kosuyor, orada avunuyordu.

Natasa bana bu yolculuktan haberdar olduğunu söylediği gün (Prensle konuşmamın üzerinden bir hafta geçmişti) Alyosa son derece üzgün, bana geldi, boynuma sarıldı, bebek gibi hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ben

susuyor, ne diyeceğini bekliyordum.

Asagilik, adi bir insanim ben, Vanya, diye basladi. Kendi kendimden kurtar beni. Alçak, igrenç bir insan oldugumdan degil, benim yüzümden Natasa mutsuz olacağı için agliyorum. Evet, mutsuz edeceğim onu... Vanya, sevgili dostum, söyle bana, benim yerime sen karar ver, hangisini daha çok seviyorum? Katya'yi mi Natasa'yi mi?

Bunu ben bilemem, dedim, sen daha iyi bilirsin...

Hayir Vanya, anlamadin; sana böyle bir soru soracak kadar budala degilim. Sasirip kaldim. Kendi kendime soruyorum busoruyu, amabircevapveremiyorum. Sen disardan baktigin için daha iyi görebilirsin... Bilmesen bile, düşünceni söyle.

Bence Katya'yi daha çok seviyorsun.

TMyle mi saniyorsun?! Hayir, hayir! Yaniliyorsun! Natasa'ya olan sevgim sinirsizdir. Ondan dünyada ayri yasayamam, birakamam onu; Katya'ya da söyledim bunu, o da benimle ayni düşüncede. Neden susuyorsun? Gördüm, gülümsedin. Simdiki gibi... çok üzgün olduğum zamanlar beni avutacak ne söyledin ki bana, şimdi söyleyeceksin ! Al ahaismarladik!

Kosarak çıktı gitti. Konusmamizi sessizce dinleyen Nel i sasirip kalmisti. Hala geçmemisti hastaligi, hep yatiyor, devamlı olarak ilaç aliyordu. Bana geldiği zamanlar hiç konusmazdı onunla Alyosa, hatta hiç ilgilenmezdi.

iki saat sonra Alyosa gene geldi. Gülüyordu. Gene boynuma sarildi.

Her sey tamam!diye haykirdi. Bütün kuskular kalkti ortadan artık. Sizden çikinca dogru Natasa'ya gittim: sinirlerim bozuktu, onu görmeden edemezdim. İçeri girer girmez önünde yere kapanip ayaklarini öptüm: yapmalıydım bunu, yoksa üzüntümden ölürdüm. Hiç bir sey söylemeden kucakladı beni, aglamaya bağladı.Katya'yi 358

ondan çok sevdiğimi açık açık söyledim kendisine...

Ne dedi?

Hiç bir sey demedi, sadece oksadi beni, yaticirmaya çalisti; beni, bunu ona söyleyen beni! insana huzur vermesini biliyor Natasa, Ivan Petroviç! Ah, uzun uzun agladim, içimi döktüm ona. Katya'yi çok sevdiğimi açık açık söyledim, ama kimi seversem seveyim onsuz, Natasa'siz yasayamayacağımı,öleceğimi de ekledim.Evet Vanya, onsuz bir gün yasayamam ben, biliyorum!

bunun için hemen evlenmeye karar verdik. Ama kutsal hafta olduğundan evlenemiyoruz,köyden dönüsteevleneceğiz. Yani haziranin birinde...Babam sesçikarmayacaktır, bundan kuskum yok.Katya'ya gelince, önemli degil!.. Natasa'siz yapamam ben... Evlenir, onun, Katya'nin yanına gideriz...

Zaval i Natasa! Bu çocuğu avutmak, onunla oturup anlattiklerini dinlemek, bu saf bencilin içini rahatlatmak için ona yakında evlenebileceklerini söylemek kim bilir ne agir gelmistir ona!..

Gerçekten de birkaç gün rahatlamıstı Alyosa. Zayıf yüregi bu üzüntüye yalnız basına dayanamayacağı için kosuyordu Natasa'ya zaten. Ama ayrılık zamanı yaklaşıncaya gene telaslandı, gene bana kosup içini döktü. Son günlerde Natasa'ya öylesine bağlanmıstı ki, değil bir buçuk ay, bir gün bile ayrılamıyordu ondan. Son ana kadar bir buçuk ay için ayrılacaklarına, dönüste hemen evleneceklerine içtenlikle inanıyordu. Natasa'ya gelince, kaderinin artık tamamen değişmekte olduğunu, Alyosa'nın ona bir daha hiç dönmeyeceğini, öyle olmasının da gerektiğini biliyordu.

Sonunda ayrılık günü geldi çattı. Natasa hastaydı. Benzi uçuk, bakışları donuk, dudakları kupa kuruydu. Arada bir kendi kendine bir şeyler mirıldanıyor, seyrek olarak da basını kaldırıp gözlerimin içine dikkatli dikkatli bakıyordu. Aglamıyor, sorularıma cevap vermiyordu. O

359

daya giren Alyosa'nın çin çin öten sesi duyulduğunda kuru bir yaprak gibi titredi. Yüzü bir anda kirkirmizi oldu, aceleyle Alyosa'nın yanına gitti; heyecanla kucakladı onu, öptü, gülümsedi...

Alyosa dikkatli dikkatli bakıyordu Natasa'nın gözlerinin içine; arada bir endişeyle hasta olup olmadığını soruyor, köyde çok kalmayacağını, dönünce hemen evleneceklerini söyleyerek avutmaya çalışıyordu onu. Natasa'nın kendini tutmak, gözyaşlarını bastırmak için insanüstü bir güç harcadığı beliydi. Alyosa'nın yanında ağlamak istemiyordu.

Bir ara Alyosa, o yokken sıkıntı çekmesin diye Natasa'ya yeterince para bırakması gerektiğini, babasının ona yol için çok para vereceğini vaadettiğini söylemiş, Natasa hemen çatmıstı kaslarını.

Yalnız kaldığımızda Natasa'ya, bende onun için yüz el i ruble olduğunu söyledim. Bu paranın nereden çıktığını sormadı. Alyosa'nın gidisinden iki, Natasa'yla Katya'nın ilk ve son görüşmelerinden bir gün önce olmuştı bu. Katya Alyosa'yla bir pusla yol amis, Natasa'dan yarın onu ziyaret etmesine izin vermesini dilemişti; bir iki satır da bana yazmıştır benim de orada bulunmamı istiyordu.

Basım çok kalabalık olduğu halde, saat on ikide (Katya'nın görüşme için önerdiği saati bu) Natasa'da olmaya karar verdim. Nel i'den başka, son günlerde İhmenev'lerle de uğraşıyordum...

İki hafta önce taşınmaya bağlamıştım onlara. Bir sabah Anna Andreyevna önemli, son derece önemli bir iş için çağırtmıştı beni. Gidince yalnız bulmuştum onu evde: heyecandan tir tir titreyerek, dehşet içinde odada bir aşağı bir yukarı doluyor, Nikolay Sergeiç'in dönüşünü

bekliyordu. Geçen her anın çok değerli olduğu beliydi ya, gene de ne olup bittiğini uzun süre öğrenemedim ondan. Gereksiz, durumla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir sürü sitemden hiç

ugramadığımdan, onla 360

ri yetim gibi bir yana ittiğimden, kederleriyle basbasa bıraktığımdan uzun uzun yakındısonra Nikolay Sergeiç'in son üç gündür "anlatılmaz" bir telas, heyecan içinde olduğunu söyledi.

Eski Nikolay Sergeiç değil sanki, diyordu. Hummaya yakalanmış gibi. Geceleri usulca kalkıyor yataktan, tasvirin önünde diz çöküp dua ediyor, uykuda sayıklıyor, uyanık olduğu anlarda ise yarı deli gibi: dün sofraya oturmuştuk, önündeki kasığı görmedi; bir şey soruyorsun ona, hiç ilgisi olmayan

cevaplar veriyor. Sik sik bir yerlere gidiyor; "Isim var, diyor, avukati görmem gerek". Bu sabah odasına kapandı, "dava için istenen bir kagit yazacagim" dedi. Önündeki kasigi göremezken kagit mi yazacaksın?" diye geçirdim içimden. Kapidaki delikten baktim, dogru, bir seyler yaziyor, ama bir yandan da agliyordu. "Is kagidi da böyle mi yazilirmis ki!" dedim kendi kendime, Belki de bizim Ihmenevka için üzülyordu. Tam ben böyle düşünürken birden fırladi yerinden, kalemi masanın üzerine fırlatti, yüzü kızardi, gözleri parladi, sapkasini kaptigi gibi disari çıktı. "Biraz sonra dönecegim Anna Andreyevna", dedi. O gidince ben de dogru masasinin yanina vardim. Masasinin üzeri her zaman davayla ilgili kagitlarla doludur, dokundurtmaz onlara beni.

Kaç kere yalvarmisimdir ona "birak da bir düzene koyayim sunlari, masanın tozunu alayim" diye.

Hemen kızar ben böyle söyleyince. Buraya, Petersburg'a geleli çok sinirli oldu. Biraz önce yazdigi kagidi aramaya koyuldum masanın üzerinde. Kagidi yanina almadigini, kalkarken öteki kagitların altına soktugunu görmüstüm. Bak anam babam, Ivan Petroviç, ne buldum orada...

Yarisina kadar karmakarısik bir elyazisiyla doldurulmuşöyle ki bazı yerleri okunmuyordubir dosya kagidi uzatti bana.

361

Zaval i ihtiyar! Daha ilk satirdan kime, niçin yazdigi bel iydi. Natasa'ya, sevgili Natasa'sina mektuptu bu. Sefkat, sevgi dolu sözlerle kızini affettigini bildiriyor, onu eve çağiriyordu. Aceleyle yazilmis, bir çok yerine mürekkep bulasmis mektubun bazı satirlari okunmuyordu. Ama ihtiyari kaleme sarilmaya zorlayan taskin duygu apaçik bel iydi. Biraz sonra yerini baska bir duyguya birakmisti bu: ihtiyar kızma sitem etmeye, suçunu yüzüne vurmaya basliyor, inadini öfkeyle hatirlatiyor, duygusuz bir kız oldugunu, annesine babasına yaptigini belki de bir kere düşünmedigini söylüyordu. Gururu yüzünden onu cezalandirmakla, lanetlemekle tehdit ediyor; mektubunu, hemen eve dönmesini, ancak o zaman, "aile yuvasında" yeni bir hayata basladiktan sonra onu affedebilecegini söyleyerek bitiriyordu. ilk satirlarda gösterdigi coskunluktan biraz sonra utandigi, gururunun incinmesinden istirap duydugu bel iydi; mektubunu öfkeyle, tehditler savurarak bitirmesi bu yüzdendi. Yasli kadın kol arini gögsünün üzerinde kavusturmuş, karsimda ayakta duruyor, ne söyleyecegimi bekliyordu.

Düüncelerimi açık açık söyledim :

Ihtiyarin Natasa'sız yaşamaya gücü kalmadi artik, dedim; görürsünüz, yakında affedecek onu; tabiCe gene de duruma bagli... Davanın böyle sonuçlanması zaval inin sinirlerini çok bozdu, gururunu incitti. Bu durumda kendisine bir can yoldasi araması olagandı; tabiCe dünyada en çok sevdiği insani, Natasa'yi daha çok hatirlamaya basladi bu yüzden... Sonra, Alyosa'nin onu yakında birakacagini da duymustur, devamlı olarak ilgileniyor Natasa'yla çünkü. Kızinin durumunu anlamis, onun simdi tesel iye ne denli muhtaç oldugunu hissetmis olabilir. Ama gururuyla oynandigina inandigi için yenememistir kendi kendini. İlk adimi Natasa'nin atmayacagini; onlari belki aklina bile getirmediğini, barismak ihti 362

yaci duymadigini düşünmüş de olabilir. Evet, yüzde yüz böyle düşündü, mektubun sonunu da bunun için getirmedi. Bu durum, eskisinden daha etkili olacak hakaretlerin dogmasına sebep olacaktır belki de...

Yasli kadin aglayarak dinliyordu beni. Hemen Natasa'ya gitmem gerektiğini, geç kaldığımı söyleyince birden ürperdi, en önemli olanı unuttuğunu söyledi. Mektubu kâğıtların arasından çıkarırken bir kaza olmuş, mürekkep sisesini devirmiş. Gerçekten de kâğıdın bir kösesi mürekkeplenmişti. Yasli kadın, kocasının bu lekeden o yokken kâğıtlarının karıştırıldığını, Anna Andreyevna'nın mektubu okuduğunu anlayacağından korkuyordu. Haklıydı da: Nikolay Sergeič

sırrını öğrendiğimizi anlarsa utancından, öfkesinden inadini sürdürür. Natasa'yi affetmemek için diretirdi.

Ama durumu söyle bir düşündükten sonra üzülmemegini söyledim yasli kadına. "Masadan kalkarken o kadar heyecanlıydı ki, bu ayrıntıları hatırlayamaz bile, dedim, mektubu kendi mürekkepledi sanır". Anna Andreyevna'yi böylece avuttuktan sonra mektubu dikkatle eski yerine koyduk. Tam çıkarken aklıma yasli kadınla Nel i konusunu ciddi olarak konuşmak geldi. Ölen annesi tipki Natasa gibi babasınca lanetlenen kimsesiz, zaval i kizin basından geçen acikli olaylar Nikolay Sergeič'i yumusatabilir belki, dedim. Böyle bir duygulanmaya hazirdir zaten; kizinin özlemi gururunu yavas yavas kirmaya basladi. Simdi son bir itis gerek ki, Nel i olabilir hu". Yasli kadın büyük bir dikkatle dinliyordu beni. Heyecandan, umuttan yüzüne bir canlilik gelmişti. Simdiye kadar bunu ona niçin söylemedim diye sitem etmeye basladi bana. Nel i'yle ilgili bir sürü sorular sordu; kocasına simdi Nel i'yi alması için kendisinin yalvaracağı söyledi. Nel i'yi yürekten sevmeye baslamisti; hasta olduğu için üzülüyordu. Kilere kosup bir kutu reçel getir 363

di, "bunu ona götür" dedi. Doktor param olmadığını düşünerek yirmi ruble vermek istedi bana, almayınca çok us—ldü; ancak Nel i'nin giyecege ihtiyaci oldugunu söyledigimde rahatladi; kosup sandiginde "yetimcik" için bir seyler aramaya koyuldu.

O sandigin içindekileri bir bir disari çıkarırken ben de Natasa'ya gittim. Merdivenleri döne döne çıkarken Natasa'nin kapisinda bir adam gördüm. Kapiyi çalmaya hazirlaniyordu, beni görünce durdu. Bir anlik kararsizlikten sonra aceleyle asagi inmeye basladi. Natasa'nin katina çıkan son basamakta karsilastim onunla. Bunun Ihmenev oldugunu gördüğüm andaki saskinligimi anlatamam. Merdiven gündüzleri bile pek karanlik olurdu. Bana yol vermek için sirtim duvara yasladi; yüzümden ayirmediği bakisindeki tuhaf parilti hala aklımdadir. Yüzü kipkirmizi olmalıydı.

Sasirmis, heyecanlanmisti. €atlak bir sesle,

Sen miydin Vanya? dedi. Bir tanidigi ariyordum da... katip... hep su isler... geçenlerde buraya bir yere... tasinmisti... anlasilan burada degil. Yanlis geldim. Hadi hosça kal.

€abuk çabuk inmeye basladi basamaklari.

Zamani gelinceye kadar Natasa'ya bu karsilasmadan söz etmemeye karar verdim, ama Alyosa köye gidince hemen söyleyecektim. O siralar çok sinirli, üzgündü, bu olayin önemini geregi gibi kavrayamazdi. Erkendi daha.

O gün Ihmenev'lere gitmeyi çok istedigim halde, gitmedim. Ihtiyarin benden sikilacagini düşünüyordum; hatta merdivenlerdeki karsilasmamızdan sonra mahsus kosup geldigimden de kuskulanabilirdi. İki gün sonra ugradim onlara. İhtiyar üzgündü, ama oldukça serbest bir tavirle

karsiladi beni, hep islerinden söz etti.

Bir ara durup dururken, son derece önemsemez bir 364

tavirleama gözlerini benden kaçırarak,

"Nceki gün kime gidiyordun öyle? dedi. Hani merdivende karsilasmistik.

Ben de gözlerimi kaçırarak cevap verdim :

Bir arkadasima.

"Myle mi! Ben de katip Astafyev'i ariyordum;o evi göstermislerdi...meger orada oturmuyormus..._

Hep su islerim... sana anlatmistim galiba, senatoda verilen karar...

Durmadan anlatiyordu. islerinden söz etmeye baslayınca yüzü kızarmisti bile. Anna Andreyevna'yakadincagizi sevindirmek içino gün her seyi anlatmis; ama ihtiyarin yüzüne dikkatli bakmaması, renk vermemesi, imali konusmaması; kisacasi, kocasinin bu hareketinden haberdar oldugunu bel i etmemesi için yalvarmistim. Kadincagiz o kadar sevindi ki, önce inanmadi bana.

Yetim kiz konusunu Nikolay Sergeic'e ima ettigini, ama kocasinin önceleri o kadar istedigini halde, hiç ses çıkarmadigini söyledi. Yarin Anna Andreyevna'nin, kocasina yetim kizi eve almasini dogrudan dogruya söylemesine karar verdik. Ama devrisi gün ikimiz de çok heyecan, korku çektik.

Ihmenev sabahleyin, onun isiyle ilgilenen memuru görmüştü. Memur, Prensi gördüğünü, Prensın

"bazi ailevCE durumlardan ötürü" Ihmenevka'ya el koymakla beraber, on bin rubleyi almamak niyetinde oldugunu söylemis, ihtiyar, memurdan dogru bana kosmus. Son derece sinirliydi, gözleri parliyordu. Nedense disari, merdiven basina çağirdi beni, hemen gidip Prensi onun adina düel oya çağirmam için yalvarmaya basladi. TMylesine sasirmistim ki, uzun süre hiç bir sey düşünemedim. Yatistirmek istedim onu. Ama ihtiyar birden öfkeleni, fenalasti. Bir bardak su getirmek için içeri kostum; geri döndüğünde Ihmenev'in yerinde yel er esiyordu.

365

Devrisi gün evine gittim, yoktu. Üç gün gören olmadı onu.

Üçüncü gün her seyi öğrendik. Benden dogru Prensın evine gitmis; onu evde bulamayınca bir pusla birakmis. Memura söylediklerinden haberdar oldugunu, bunu kendisi için büyük bir hakaret, Prensi de asagilik bir insan saydigini, bu yüzden onu düel oya çağirdigini yaziyor; bu çağirisini kabul etmezse onu rezil edecegi tehdidini savuruyordu.

Anna Andreyevna ihtiyarin eve çok heyecanlı döndüğünü, hemen vurup kafayı yattigini söylüyordu. Karisina karsi pek yumusak davranmis, ama sorularına kısa kısa cevaplar vermis; büyük bir heyecan içinde bir sey bekledigi bel iymis. Devrisi gün postadan bir mektup gelmis.

İhtiyar bu mektubu okuyunca bir çiglik atmış, basını el erinin arasına almış. Anna Andreyevna'nın yüreği korkudan duracak gibi vuruyormuş. Nikolay Sergeič sapkasiyla bastonunu kaptığı gibi çikip gitmiş.

Mektup Prensten geliyordu. Kısa kesin bir dil e İhmenev'e, memura söylediği sözler için hiç

kimseye hesap vermek zorunda olmadığını bildiriyordu, İhmenev'in davayı kaybetmesine üzüldüğünü; ama davayı kaybeden bir insanın öfkesinden, davayı kazanani düel oya çağırmasının hiç de iyi bir hareket olmadığını da yazıyordu. "Rezil etme" konusundaysa, Prens İhmenev'in bunu kendine dert edinmemesini, böyle bir şeyin olamayacağını; çünkü mektubunu gerekli yere hemen vereceğini, durumdan haberdar edilen polisin her halde kisinin güvenliğini, huzurunu sağlamak için tedbir alacağını söylüyordu.

İhmenev elinde mektupla doğru Prese koşmuştu. Gene evde yoktu Prens. Ama ihtiyar, usaktan onun o saatte kont N. nin evinde olabileceğini öğrenmiş; hiç düşünmeden oraya koşmuş.

Merdivenleri çıkarken kontun kapıcısı durdurmuş onu. İlgin bir öfkenin etkisinde olan366

ihtiyar bastonuyla vurmuş kapıcıya. Bunun üzerine hemen yakalamışlar adamcagizi, dışarı çıkarıp polise vermişler, polis de karakola götürmüş. Durumu konta bildirmişler. O sırada orada bulunan Prens, çapkin ihtiyara bunun su İhmenev, adı geçen Natalya Nikolayevna'nın babası olduğunu anlatınca (Prens bu çeşit işlerde çok hizmet etmişti konta) soylu ihtiyar sadece gülmüş, hemen yumuşamış: İhmenev'in serbest bırakılması için emir vermiş; ama bizim ihtiyarı ancak iki gün sonra bırakmışlar; (besbel i Prens'in istegiyle) serbest bırakırlarken de konta onu affetmesi için Prens'in yalvardığını söylemişler.

İhtiyar eve dönmüş, deli gibiymiş, hemen yatığa girmiş, bir saat kadar hiç kipirdamadan yatmış; sonra kalkmış, mağrur bir tavırla Anna Andreyevna'yi dehsete düşürmüş bukizim ölünceye kadar lanetlediğini, baba hakkını haram ettiğini söylemiş.

Anna Andreyevna perisan bir haldeydi, ihtiyara hizmet etmek gerekiyordu, oysa kadıncagiz bir gün bir gece hiç uyumamış, kocasının basına sirkeye bastırılmış havlular, buz koymuştu.

İhmenev'in atesi vardı, sayıklıyordu. Gecenin üçünde ayrıldım onlardan. Devrisi sabah da İhmenev bana gelmiş, Nel i'yi alıp götürmek istemisti. Nel i'yle aralarında geçen olayı yukarda anlattım; ihtiyarı iyice sarsmıştı bu. Eve dönünce gene yatmış. Bütün bunlar kutsal cumada, Katya'yla Natasa'nın görüşecekleri gün olmuştı; Katya'yla Alyosa bir gün sonra gideceklerdi Petersburg'dan. Görüşmelerinde ben de bulundum. Sabahleyin erken, ihtiyarın bana gelmesinden, Nel i'nin birinci kaçışından önce görüştüler.

VI

Alyosa görüşmeden bir saat önce geldi, Natasa'ya ha

367

ber verdi. Ben de tam Katya'nın kupa arabası evin kapısında durduğu anda geldim. Katya'nın yanında

yasli Fransiz kadin vardi; genç kizla buraya gelmeye, onu Natasa'nin yanina birakmaya ancak uzun yalvarmalardan sonraKatya'nin yukari Alyosa'yla cikmasi sartiylarazi olmustu. Kendisi asagida, arabanın içinde kaldı. Katya beni yanina çağirdi; arabadan çıkmadan, Alyosa'yi asagi çağirmami söyledi. İçeri girdigimde Natasa da Alyosa da agliyorlardı. Katya'nin geldigini duyunca hemen ayaga fırladı Natasa, gözyaslarini sildi, heyecan içinde kapinin karsisinde durdu. O sabah bastan asagi beyazlar giyinmişti. Koyu kahverengi saçlarini düz taramis, arkasinda topuz yapmişti. Bu saç biçimini pek severdim. Odada yalnız kaldigimizi görünce benim de gidip konuklari karsilamami söyledi. '

Merdivenleri çıkarken Katya bana,

Bugüne kadar gelemedim,dedi. Hepgözetliyorlar beni. İki haftadır yalvarıyorum madame Albert'e.

Ya siz, Ivan Petroviç,ya siz!bir kere ugramadiniz bana. Mektup yazmak da istemedim size, mektupta her sey anlatilamiyor çünkü. Oysa öyle istiyordum ki sizi görmeyi... Tanrim, kalbim duracakmis gibi çarpıyor...

Merdiven dikdir, dedim.

Sey... evet, çok dik... ne diyorsunuz, sizce kızacak mi bana Natasa?

Hayir.

™yle ya...kizmaz tabiÇ; ben de ne diye soruyorum bunu sanki; simdi kendim görürüm...

Koluna girmistim, merdiveni çıkmasına yardım ediyordum. Yüzü bembeyaz olmustu, korktuğu bel iydi. Son dönemeçte soluk almak için durdu, ama bana söyle bir bakınca yürüdü, çabuk çabuk çıkmaya başladı basamakları. 368

Natasa'nin kapisinin önünde bir kere daha durdu,

İçeri girip, buraya hiç çekinmeden gelecek kadar ona güvendiğimi söyleyeceğim...diye fisildadi.Ben de bosuna konusuyorum; Natasa'nin dünyanın en iyi yürekli insani oldugunu biliyorum. ™yledir, degil mi?

Ürkek, suçlu gibi, gözlerini Natasa'dan ayirmeden girdi içeri. Onu görünce Natasa hemen gülümsedi. O zaman Katya aceleyle gitti yanina, kol arindan tuttu, dolgun dudaklarini uzatıp dudaklarından öptü. Sonra, Natasa'ya hiç bir sey söylemeden Alyosa'ya döndü, ciddÇ, hatta sert bir tavirle bizi yarim saat yalnız birakmasini söyledi.

Gücenme bana, Alyosa, diye ekledi, senin duymaman gereken konusacağım o kadar önemli seyler var ki Natasa'yla. Hak ver bana da çık dışarı. Siz kalın Ivan Petroviç. Konusmamizi dinlemelisiniz.

Alyosa çıktıktan sonra Natasa'ya döndü :

Oturalım; ben sizin karsınıza oturacağım.™nce biraz seyretmek istiyorum sizi.

Natasa'nin tam karsisine oturdu, birkaç saniye gözlerini kirpmadan bakti ona. Natasa elinde olmadan

gölümsedi. Katya,

Resminizi görmüştüm, dedi, Alyosa göstermisti...Resmime benziyor muyum bari?

Katya kararlı, ağırbaşlı bir tavırla,

Siz daha güzelsiniz, diye cevap verdi. Ben de öyle tahmin ediyordum zaten.

Sahi mi? Ben de sizden gözlerimi ayıramıyorum. ^{TM}yle güzelsiniz ki!

Katya titreyen eliyle Natasa'nin elini tuttu.

Yok canım! Güzel ik kim ben kim!.. Canım kardesim benim!

Sonra gene sustular. Birbirinin yüzüne bakmaya başladılar. Sessizliği Katya bozdu.

369

Bak melegim, yarım saatimiz var; madame Albert'i buna bile zor razı ettim, oysa konuşacak o kadar şey var ki... Sunu öğrenmek istiyorum... daha doğrusu öğrenmek zorundayım... açık açık soracağım: Alyosa'yi çok mu seviyorsunuz?

Evet, çok!

Katya ürkek bir fisiltiyle,

^{TM}yleyse... dedi, onu çok seviyorsanız... mutlu olmasını da istiyorsunuz demektir...

Evet, istiyorum...

Güzel... şimdi su var: ben mutlu edebilecek miyim onu? Sonra, böyle konuşmaya hakkım var mı acaba? çünkü onu elinizden alıyorum. Eğer sizinle mutlu olacağı kanısındaysanız, eğer şimdi buna karar verirsek, o zaman... o zaman...

Natasa basını önüne eğerek alçak sesle,

Karar verildi sevgili Katya, dedi, kendiniz de biliyorsunuz verildiğini.

Konuşmakta güçlük çektiği beliydi. Katya'nin, Alyosa'yi ikisinden hangisinin daha mutlu edeceği üzerine uzun bir konuşmaya hazırlandığı anlaşıyordu. Ama Natasa'nin sorusu, artık kesin kararın verildiğini, konuşacak bir şeyin olmadığını ona anlattı, Natasa'nin eli hala avucunun içinde, güzel dudaklarım yarım açmış, sakinlikle yüzüne bakıyordu. Natasa birden, Siz de çok mu seviyorsunuz onu? diye sordu.

Evet.Size sunu sormak için geldim daha çok: söyler misiniz, niçin bu kadar çok seviyorsunuz onu?

Natasa,

Bilmiyorum, dedi.

Sesinde elemli bir sabirsizlik vardi sanki. Katya,

Sizce akil i midir? diye sordu.

EzilenlerF : 24 370

Hayir. Sebebini bilmeden seviyorum onu.

Ben de. Sanki aciyorum ona. Natasa,

Ben de öyle, dedi. Katya,

Simdi neyapsa!diye haykirdi.Benim içinsizi nasıl birakabildi, aklım almıyor! Sizi gördükten sonra daha da sasirtti beni bu!

Natasa hiç bir şey söylemeden önüne bakiyordu. Katya bir an sustu, birden ayaga kalkip sessizce kucakladı Natasa'yi. Birbirine sarılarak ağlamaya başlamışlardı. Katya Natasa'nin koltugunun kenarina oturmuş, el erini öpüyordu. Ağlayarak,

Sizi ne kadar sevdiğimi bir bilerseniz! dedi.Kizkardes olacağız sizinle, her zaman yazacağız birbirimize... ölünceye kadar seveceğim sizi... öyle seveceğim, öyle seveceğim ki...

Natasa,

Haziranda olacak düğünümüzden söz etti mi size?

Etti. Sizin de razı olduğunuzu söyledi. Onu avutmak için öyle söylediniz bunu, değil mi?

Elbette.

Anlamistim zaten. Çok seveceğim onu Natasa, her şeyi de hemen yazacağım size. Yakında evleneceğiz galiba, gidis o gidis. Onlar da hep öyle söylüyor. Sevgili Natasa'cık, şimdi... evinize döneceksiniz tabii, değil mi?

Natasa cevap vermedi, sessizce öptü Katya'yi.

Mutlu olun! dedi.Siz... siz de...

Tam bu anda kapi açıldı, Alyosa girdi içeri. Artık bekleyememisti. Katya'yla Natasa'yi birbirine sarılmış, ağlar görünce bitkin bir durumda ikisinin birden ayaklarına kapandı. Natasa, 371

Neden, neden ağlıyorsun ? dedi, benden ayrıldığı için mi? Çok kalmayacaksın ki! Haziranda geliyorsun.

Katya gözyaşları arasından aceleyle,

Düğününüz de o zaman olacak, diye ekledi.

Ama senden bir gün ayrilamam ben Natasa, bir gün ayrilamam! Sensiz ölürüm... benim için simdi ne kadar degerli oldugunu bilmiyorsun! ^{TM}zel ikle simdi!..

Natasa birden canlanarak,

Bak nasil yap Alyosa, dedi, Kontes Moskova'da biraz kalacak, degil mi?

Katya atildi :

Evet, bir hafta kalacagiz Moskova'da.

Bir hafta mi! Bu güzel iste: yarin onlarla Moskova'ya gider, hemen dönersin; bir günlük yol zaten.

Moskova'dan hareket edecekleri zaman yetisirsin onlara.

Katya, Natasa'ya manali manali bakarak,

Çok hos... diye haykirdi, dört gün daha beraber kalirsiniz.

Bu yeni düşünce karsisinda Alyosa'nin sevincini anlatamam. Birden geçmisti üzüntüsü, yüzü

sevinçten isil isil olmustu. Natasa'yi kucakladi, Katya'nin el erini öptü, benim boynuma atildi.

Natasa aci bir gülümsemeyle bakiyordu ona, ama Katya bu kadarina dayanamadi. Parlayan bakislarini bana dogrulttu, Natasa'yi kucakladi, gitmek için ayaga kalkti. Tam bu anda da kapici geldi, Fransiz madamin artik görüşmeye son verilmesini istedigini, yarim saatin doldugunu söylediğini haber verdi.

Natasa kalkti. Iki kiz da ayakta karsilikli, el ele duruyor, bakislariyla çok seyler anlatmak istiyor gibi birbirinin gözünün içine bakiyorlardi. Katya,

Bir daha hiç görüşemeyecegiz, dedi. Natasa:

Evet, Katya.

^{TM}yleyse vedalasalim. 372

Kucaklastilar. Katya aceleyle,

Lanetlemeyin beni, diye fisildadi. Bense... daima... inanin ki... mutlu olacak...

Alyosa'nin kolunu tutarak ekledi:

Gidelim Alyosa, götür beni.

Onlar çikinca Natasa heyecanlı, üzgün,

Vanya! dedi, sen de git onlarla... geri gelme sakın: Alyosa aksama kadar burada kalacak, saat sekizde gidecek. Ondan sonra yalnız olacağım... Saat dokuzda gel. Lütfen!

Saat dokuzda Nel i'yi (çay fincanını kırmasından sonra) Aleksandra Semyonovna'yla bırakıp Natasa'ya geldiğimde yalnızdı, sabırsızlıkla beni bekliyordu. Mavra semaveri getirdi. Natasa bardağımı doldurdu, kanepeye oturdu beni de yanına çağırdı. Yüzüme dikkatli dikkatli bakarak, o bakışını hiç unutmayacağım,

Iste her şey bitti artık, dedi. Elimi sıkarak ekledi:

Askimiz da sona erdi. Altı ay! Bütün bir ömür boyu unutulmayacak bir altı ay...

Eli simsiçakti. Siki siki giyinip yatmasını söyledim.

Şimdi, Vanya'cığım, şimdi sevgili dostum. Bırak da içimi dökeyim biraz, geçmişi hatırlayayım...

Perisan bir durumdayım... Yarın son kez göreceğim onu, saat onda... son kez!

Natasa, hastasın, ateşin çıkacak şimdi, kendine acımaz misin sen!...

__ Bos ver! Alyosa'nın arkasından yarım saattir burada seni beklerken neler düşündüm biliyor musun Vanya? Onu sevip sevmediğimi, bizim bu sevgimizin ne biçim bir sevgi olduğunu soruyordum kendi kendime. Bunu ancak şimdi düşünmem tuhafına mi gitti Vanya?

Üzülme Natasa...

373

Bak Vanya: onu bir dengini gibi, bir kadının erkeği sevdiği duyguyla sevmediğimi anladım. Bir annenin oğlunu sevdiği gibi seviyordum onu... ^{TM}yle sanıyorum ki, iki insan birbirinin dengi olarak sevmeyenler birbirini, sen ne dersin?

Endişeyle bakıyordum ona, fenalacağını korkuyordum. Sanki bir şey dürtüyordu onu, durmadan konuşmak istiyordu; arada bir sözleri birbirini tutmuyor; ne söylediği anlaşılmıyordu.

Büyük bir korku içindeydim. Natasa devam ediyordu:

Benimdi o. Daha ilk karşılaşmamızda benim olması, hiç kimseye bakmaması, benden başka hiç tanıması isteğine kapılmıyordum... Katya demin çok güzel söyledi: onu severken bir yandan da acıyordum ona sanki... Yalnız kaldığım zamanlar onun mutlu olması isteği yakardı içimi, istirap verirdi bana. Yüzüne (yüzünün ifadesini bilirsin Vanya) bakınca yüregim sızlardı; hiç kimsem yüzünde böyle bir ifade yoktur. Hele gülümsediği zamanlar... sırtımdan doğru bir ürperti sarardı bedenimi... Doğru söylüyorum Vanya!...

Natasa, beni dinle...

Kisiligi olmadigini, diye kesti sözümü, çocuk gibi saf oldugunu söylediler, sen de bunu söyleyenlerdensin, biliyorum. Inanir misin... en çok da bu yanini seviyordum. Ne var ki, yalnızca bunu sevdiğimi de bilmiyorum. Anlayacagin, oldugu gibi seviyordum onu; kim bilir, kisilik sahibi, kafasi çalisan bir insan olsaydi belki de bu kadar sevmezdim. Bak Vanya, bir itirafta bulunacagim sana: hatirliyor musun, üç ay önce bir kavgamiz vardi...su, adi da neydi...Minna'ya gitmisti de, bunu duyunca kizmistim; inanir misin bir yandan da hoslanmistim bu davranisindan...sebebini bilmiyorum... onun da büyükler gibi, onlara katilarak Minna'lara falan gitmesi hosuma gitmisti sanki!Ben...O kavgamiz, sonra374

375

onu affetmem ne büyük haz vermisti bana. . . Ah Vanya'cigim!

Natasa yüzüme bakip tuhaf tuhaf gülümsedi. Sonra, geçmiş günleri düşünüyor gibi daldi.

Dudaklarinda tatli bir gülümseme, uzun süre öyle durdu.

Onu affetmekten çok hoslaniyordum Vanya, diye devam etti. Bak ne diyecegim sana: günlerce yanima ugramadigi zamanlar su odanın içinde aglayarakdolasir, ama bazan söyle düşünürdüm:

"Bana karsi ne kadar suçlu olursa o kadar iyi..." evet Vanya! Onu küçük bir çocuk olarak hayal ederdim hep; sözde basini kucagima koyar, ben de saçlarini usul usul oksardim.. Yanimda olmadigi zamanlar hep böyle düşünürdüm onu...

Sesine birden bir canlilik geldi :

Bak Vanya, su Katya ne tatli bir kiz, degil mi? Natasa'nin bunlari mahsus anlattigini, yarasini desmekten tuhaf bir haz duydugunu anlamistim. Çok istirap çekmis insanlarda görülür bu hal.

Bence Katya mutlu edebilir onu, diye devam etti. Kisilik sahibi bir kiz. . . kendinden de emin.

Alyosa'yla nasıl agirbasli konustugunu gördün. Büyümüs de küçülmüs sanki. Oysa kendisi çocuk daha! Tatli, çok tatli bir kiz! Ah! varsin mutlu olsunlar! Varsin mutlu olsunlar, olsunlar!..

Birden gözyaslari bosandi, hiçkira hiçkira aglamaya basladi. Tam yarim saat gelemedi kendine, hep agladi.

Melek ruhlu Natasa! O kadar üzgün oldugu halde, biraz sakinlestigini, daha dogrusu yorulduğunu görünce onu biraz oyalamak için Nel i'den söz ettiğimde gene de ilgilenibildi anlattiklarimla... O

gece çok geç ayrildik; uyuyuncaya kadar bekledim basucunda, çıkarken de Mavra'ya hasta haniminin yanindan sabaha kadar ayrilmamasini siki siki tembihledim.

Eve dönerken yolda kendi kendime,

Ah, çabuk bitsin bu istiraplar! diyordum. Bir an önce bitsin! Bitsin de nasıl biterse bitsin!

Sabahleyin saat onda Natasa'daydim. Vedalasmak için gelen Alyosa'yla aynı anda girdik içeri. O

ani anlatmayacağım, hatırlamak istemiyorum... Natasa kendini tutmaya, neseli, soğukkanlı gözükmeye karar vermisti sanki, ama olmuyordu. Alyosa'yi heyecandan titreyerek kucakladı, sikti.

Az konuşuyordu onunla, ama istirap dolu, durgun bakışlarını yüzünden ayırmıyordu. Delikanlının anlattıklarını yutarcasına dinliyordu, ama söylediklerinin hiç birini anlamadığı beliydi. Hatırlıyorum, Alyosa onu affetmesi; ihanetini, Katya'yi sevmesini bağışlaması için yalvarıyordu... Onun sözleri de karmakarışıktı, hiçkırıklar boğazında düğümleniyordu. Arada bir "kendini toparlayıp Natasa'yi avutmaya çalışıyordu: "Bir ay, en çok beş hafta sonra buradayım, diyordu. Yazın gelince düğünümüz olacak; babam da kabul edecek o zaman evlenmemizi. Hem yarın değil öbür gün Moskova'dan döneceğim, dört gün hiç ayrılmayacağız birbirimizden; sadece bir gün için ayrılıyoruz burada..."

Ne tuhaftır, doğru söylediğine, bir gün sonra Moskova'dan döneceğine içtenlikle inanıyordu...

TMyleyse ne diye ağlayıp sızlanıyordu?

Sonunda on bir oldu saat. Alyosa'yi gitmeye zor razı ettim. Moskova treni saat tam on ikide kalkıyordu. Bir saat kalmıştı. Natasa sonra, Alyosa'ya son kez bakışını hatırlamadığını söyledi bana. Ben hatırlıyorum: kapıda gözlerinin içine bakarak kutsadı onu, öptü. sonra el eriyle yüzünü

kapayıp içeri kostu. Alyosa'yi ta arabasına kadar götürmem gerekti; yoksa geri dönüp Natasa'nın yanına kosacaktı. Merdivenleri inerken,

Bütün umudum sizde, dedi. Sevgili Vanya! Sana karşı suçluyum, sevgini ne yaparsam yapayım hakedemem, ama ölüncüye dek kardeş olalım seninle: sev onu,376

yalnız bırakma, her şeyi elinden geldiğince ayrıntılarıyla, uzun uzun yaz bana. TMbü gün burada olacağım, muhakkak döneceğim Moskova'dan! Ondan sonra yazarsın!

Natasa'nın yanına dönerken yüregim küt küt vuruyordu. Odanın ortasında, kol arını önünde kavuşturmuş, ayakta duruyor, yüzüme sasırmış gibi bakıyordu, tanımamıstı beni sanki. Saçları karışmış, bir yana dökülmüştü; bakışı donuk, anlamsızdı. Korkudan ne yapacağını bilemeyen Mavra kapının yanında dikiliyor, dehşet içinde hanımına bakıyordu.

Natasa'nın gözleri birden parladı.Aaa! Sen misin! Sen ha! diye haykırdı. Yalnız sen kaldın. Nefret ediyordun ondan zaten! Onu sevdiğim için kızıyordun... Gene yanımdasın! Ne o? Beni lanetleyen, evlatlıktan atan babama dönmem için kandırmaya mı çalışacaksın beni gene? Avutacaksın!

Biliyordum bunu zaten; iki aydır farkındayım!., istemiyorum, istemiyorum ! Ben de onları lanetliyorum!.. Git artık, seni karşımda görmeye dayanamıyorum! Git, git!

Natasa'nın sinirlerinin çok bozuk olduğunu, beni karşımda görünce daha da öfkelenmiş olduğunu anlamıştım. Ekişim iyi olacak diye geçirdim içimden. Merdivenin en üst basamağına oturup beklemeye koyuldum. Arada bir ayağa kalkıp kapıyı açıyor, Mavra'yi çağırıp soruyordum, Mavra ağlıyordu.

Aradan yarim saat geçti. Bu yarim saat içinde çektiklerimi anlatamam. Yüregim duracak gibi çarpıyor, sizliyordu. Birden kapi açildi, Natasa sapkasini, pelerinini giymis, kosarak disari çikti.

Kendinde degildi sanki; sonra kendisi anlatti bana: o anda kosarak nereye, niçin gittigini hatirlamiyordu.

Yerimden kalkip saklanacak zamani . bulamadim; birden gördü beni, sasirmis gibi oldugu yerde durdu. Son

377

ra söyle anlatiyordu: "O anda hain, kalpsiz bir insan oldugum; seni, dünyada biricik dostumu, kardesimi kurtaricimi kovabilecegim geldi aklima! Ama seni kovdugum halde merdivende oturduğunu, gitmeyip tekrar çağirmami bekledigini görünce... Tanrim! O andaki duygularimi anlatamam sana Vanya! Yüregime bir ok saplandi sanki..."

Kol arini bana dogru uzatarak,

Vanya! Vanya! diye bagirdi. Buradasin ha!.. Kucagima düstü, içeri götürdüm onu.Bayılmisti.

"Ne yapmalı! diye düşündüm. Sitma nöbeti gelecek biraz sonra; besbel i bu".

Doktora kosmaya karar verdim; hastaligi önlemek gerekiyordu. Acele etmeliydim. Bizim ihtiyar Alman ikiye kadar çogunlukla evde olurdu. Mavra'ya Natasa'yi bir an, bir saniye yalnız bırakmaması, bir yere gitmesine izin vermemesi için yalvararak doktora kostum. Tanrı yardım etti bana: birazcık geç kalsaydım ihtiyari evde bulamayacaktım. Sokakta karsilastım onunla. Daha ne oldu ne bitti anlayamadan hemen kiraladığım arabaya bindirdim onu, Natasa'ya yol andık.

Evet, Tanrı yardım ediyordu bana! Ben yokken Natasa'nin evinde öyle bir olay olmustu ki, doktorla ben tam zamanında yetismeseydik kızcağiz ölürdü... Benim arkamdan on bes dakika sonra Prens gelmiş. Alyosa'yla Katya'yi, Kontesi yolcu ettikten sonra tren istasyonundan dogru Natasa'ya kosmuş. Bu ziyareti yapmaya besbel i çok eskiden karar vermişti. Natasa Prensi gördüğüne önce hiç bile sasirmedigini söylüyordu. "Kafam durmustu" diyordu.

Prens gelip Natasa'nin karsisina oturmuş, yüzüne açıyormuş gibi bakarak, derin bir soluk almış, Sevgili küçük hanım, diye başlamış, kederinizi anlıyorum; bu anda ne denli üzgün olacağınızı bildigimden 378

sizi ziyaret etmeyi bir görev bildim. Hiç olmazsa sunu düşünerek avunun: Alyosa'yi bırakmakla onun mutlu olmasını sağladınız. Ama bunu siz benden iyi anlarsınız, çünkü davranışınızın soylulugu...

Natasa "Oturmuş dinliyordum onu, diye anlatiyordu, ama dogrusu önceleri ne dedigini arılamıyordum. Hatırladığım tek şey, yüzüne dik dik bakmam... Elimi avucunun içine alıp sikkmaya başladı. Anlaşılan bu ona büyük bir haz veriyordu. TMylesine kendimde degildim ki, elimi çekmeyi bile akıl edemiyordum".

Prens,

Alyosa'yla evlenirseniz sonralari sizden nefret edecegini anladiniz, diye devam ediyormus; bunu anlayip kesin kararinizi verebilecek kadar akil ica davrandiniz... ama sizi ögmek için gelmedim buraya. Benden daha içten yakin bir dostu kendinize hiç bir yerde bulamiyacaginizi size söylemeye geldim. Sizin için çok üzülüyorum. Elimde olmadan karistim bu islere... daha dogrusu görevimi yaptim. Soylu yüreginiz bunu anlar, benimle baristirir sizi... inanin ki ben sizden çok üzüldüm!

Yeter artik, demis Natasa. Rahat birakin beni.

Elbette hemen gidiyorum, ama sizi kizim gibi seviyorum, arada sirada ziyaretinize gelmeme izin verin. Bundan böyle bir baba bilin beni kendinize, size yardimci olabilmem için fırsat verin bana.

Natasa gene sözünü kesmis :

Hiç bir sey istemiyorum sizden, birakin beni.

Biliyorum, gururlusunuz... Ama ben içten konusuyorum. Simdi ne yapmak niyetindesiniz ?

Babanizla annenizle barisacak misiniz? En iyisi öyle olurdu, ama babaniz hain, kalpsiz bir insandır... böyle konustugum için bagislayin beni.Evinize dönerseniz yaptiginiz her gün basiniza kakilacak orada,azar isiteceksiniz... Sizin hiç kimsenin agzinin kokusunu çekmedenyasamaniz gere

379

itiyor; simdi de benim görevim, kutsal borcum size böyle bir hayati saglamak, yardimciniz olmaktır.

Alyosa sizi yalnız birakmamam, dostunuz olmam için yalvardi bana. Zaten benden baska dostlariniz, sizi yürekten seven yakinlariniz da var. Size Kont N. yi tanistirmama izin verirsiniz sanirim. Çok iyi yürekli bir insandır; akrabamiz sayilir, hatta ailemizin velinimeti de diyebilirim.

Alyosa'ya büyük iyilikleri dokundu. Alyosa çok sever sayar onu. Nüfuzludur; yasli oldugu için sizin gibi bir kizi evine kabul etmesinin hiç bir sakincasi olamaz. Sizden söz ettim ona. Size iyilikleri dokunabilir. akrabasi kadinlardan birinin yaninda yer bulabilir size. Bizim isi anlatali çok oluyor ona, yakindan ilgilendi, son derece iyi yürekli oldugu için simdi her görüşmemizde soruyor...

sizinle tanismak istedigini söylüyor... Çok temiz ruhlu, iyi saygideger bir ihtiyardir, inanin bana! eli de açıktir, karsisindaki insanin degerine göre hareket eder. Hatta geçenlerde bir olayda babaniza karsi pek soylu davrandi...

Natasa deli gibi kalkmis yerinden. Prens niyetini anlamisti.

Defolun buradan, hemen defolun! diye bagirmis.

Ama Kontun babaniza da yardimi dokunabilecegini unutuyorsunuz.

Natasa hep bagiriyormus :

Babam sizden gelecek hiç bir iyiligi kabul etmez. Defolup gidiyor musunuz buradan!

Prens biraz telasli, çevresine bakınarak,

Tanrım, demis, ne kadar sabirsiz, kuskucusunuz! Cebinden büyük bir deste para çıkararak devam etmiş :

Gene de size, bana bu akli verenKontla benim dostlugumuzun bir delili olarak bunu birakmama sanirim izin verirsiniz. On bin ruble var burada. 380

Natasa'nin öfkeyle yerinden fırladigini görünce,

Bir dakika, demis, sözlerimi sabirle sonuna kadar dinleyin, babanizin davayi kaybettigini biliyorsunuz. Bu on bin ruble...

Natasa,

Defolun! diye haykirmis,defolun! Ne asagilik, igrenç bir insan oldugunuzu biliyorum artik!..

Prens, yüzü bembeyaz, ayaga kalkmis.

Besbel i durumu incelemek için gelmisti; herkesin; biraktigi, hayatta yapayalniz kalmis Natasa'ya bu on bin rubleyle etki edebilecegini saniyordu... Bu çesit igrenç islerde çapkin ihtiyar kont N. ye çok hizmetleri olmustu. Ama Natasa'dan nefret ediyordu, istediginin olmadigini görünce hiç

degilse bir sey yapmadan gitmemek için ham bir hazla ona hakaret etmeye basladi. Hakaretinin etkisini bir an önce görmek için sabirsizlanarak,

Böyle birden heyecanlanmaniz olmadı ste canim, demis, hiç iyi degil bu davranisiniz. Size iyilik etmek istiyorlar, burnunuzu havaya dikiyorsunuz...Oysa bana minnettar olmalisiniz; bastan çıkardiginiz bir gencin babasiolarak siziislahaneye attirabilirdim,ama yapmadim bunu... hehehe!

O sirada biz girdik içeri. Mutfaktayken erkek sesi duyunca doktoru bir an durdurmus, Prensın son sözlerini duymustum. Pesinden igrenç bir kahkaha, Natasa'nin umutsuz haykirisi duyuldu: "Ah Tanrım!" Tam o anda kapiyi açtim, Prensın üzerine saldirdim.

Yüzüne tukurdum, var gücümle bir tokat yapistirdim suratına Bana karsilik verecekti, ama iki kisi oldugumuzu görünce, önce masanın üzerindeki paralari kaparak kaçti. Evet, yapti bunu, gördüm.

Mutfakta masanın üzerinden aldigim merdaneyi pesinden fırlattım... Odaya döndüğümde Natasa'yi doktorun kol arında sinir

381

buhrani içinde çirpinir buldum. Yatistirmek için uzun süre ugrastik onu. Sonunda yatagina yatirdik.

Sayikliyordu sanki.

Dehset içinde,

Doktor! dedim. Ne oluyor ona?

Durun biraz, hastalığın gidisini incelemeden bir şey söyleyemem... ama durum kötü galiba. Atesi çıkacaga benzer... Biz tedbirimizi almaliyiz gene...

Ama aklima baska bir şey gelmisti o anda. Doktora Natasa'nin yaninda iki üç saat kalmasi, onu hiç yalnız bırakmaması için yalvardım. Söz verdi bana; ben de kalkıp eve kostum.

Nel i kösele yüzü asik, üzgün oturuyor, tuhaf tuhaf bana bakıyordu. Benim görünüşüm de tuhaftı galiba,

Nel i, dedim, melegim! Bizi, hepimizi kurtarmak ister misin?

Kızcağız sasırmisti.

Nel i! Artık bütün umudum sende! Bir baba var: gördün onu, tanıyorsun. Kızını lanetledi, dün de gelip senden kızının yerini almanı istedi. Simdi bu kızı, Natasa'yi (sevdiğini söylüyordu onu!) o genç, ugruna baba evinden kaçtığı, sevdiği genç bırakıp gitti. Bu genç o Prensin ogludur; Prensi hatırlayacaksın: geçenlerde buraya gelmisti de korkmustun ondan, sonra da hasta olmustun...

Tanıyorsun onu değil mi? Çok kötü bir insandır!

Nel i ürperdi, yüzü bembeyaz oldu.

Tanıyorum.

Evet, çok kötü bir insandır. Oglu Natasa'yla evlenmek istedi diye nefret ediyor kızcağızdan. Alyosa gitti bugün, oğlunu yolcu eder etmez doğru Natasa'nin evine kosmuş, hakaret etti ona, islahhaneye attirmekle gözdağı verdi; alay etti zavalıyla. Anlıyor musun Nel i?

Nel i'nin siyah gözleri parlıyordu, basım önüne eğdi. isitilir isitilmez bir sesle, 382

Anlıyorum, diye fisildadi.

Simdi yapayalnız kaldı Natasa, hasta da. Bizim doktoru bıraktım yanma, sana kostum. Dinle beni Nel i: beraber Natasa'nin babasına gidelim; sevmiyorsun onu, biliyorum, gitmek istemedin ona, ama simdi beraber gidelim. Simdi kızlarının yerini almak istediğini söyleyeceğim onlara, ihtiyar hasta yatıyor, çünkü Natasa'yi lanetledi, birkaç gün önce de Alyosa'nin babası çok kötü oynadı gururuyla. Kızının adını anmak istemiyor, ama seviyor onu Nel i, seviyor, barışmak istiyor onunla; kesinlikle biliyorum bunu! Evet, istiyor!.. Duydun mu Nel i?.. istiyor!

Nel i gene fisildayarak,

Duydum, dedi.

Konusurken ağlıyordum. Ürkek ürkek bakıyordu bana Nel i.

Söylediklerime inanıyor musun?

inaniyorum.

™yleyse seni götürürüm oraya, oturturum, kucaklarlar seni, oksar, severler, sormaya baslarlar.

Konusmayı öyle bir yere getiririm ki, geçmişini, anneni, dedeni sorarlar sana. Her şeyi bana anlattığın gibi onlara da anlat Nel i. O kötü adamın anneni nasıl birakıp gittiğini, onun Bubnova'nın bodrumunda nasıl öldüğünü, sokaklarda annenle nasıl dilendiginizi; ölürken sana ne dediğini hep anlat... Dedeni anlatmayı da unutma. Anneni affetmediğini, annen ölüm döşegindeyken onu çağırarak için seni yol ayısını, ama dedenin gene gelmekistemeyisini, sonra olanları... anlat. Hiç

bir şey atlama! Sen anlatırken ihtiyar bunları kendi içinde hissedecektir. Alyosa'nın bugüngittiğini, Natasa'nınyapayalnız, kimsesiz kaldığını biliyordur. Her şeyi biliyor... Nel i! Kurtar Natasa'yi! Gelecek misin?

Nel i göğüs geçirerek,

383

Evet, dedi.

Yüzüme tuhaf tuhaf bakıyordu; siteme benzer bir şey vardı bu bakışta, ta içimde hissettim bunu.

Ama niyetimden vazgeçemezdim. Düşündüğüm şeyin yararlı olacağına umudum vardı. Nel i'nin elinden tuttum, çıktık. ™gleden sonra saat üç olmuştü. Yavaş yavaş bulutlar kaplıyordu gökyüzünü. Son günlerde havalar pek sıcak gitmişti, ama şimdi uzaklardan ilkbaharın pek erken gelen gökgürültüleri duyuluyordu. Rüzgar sokaklarda toz bulutlarım öteye beriye savuruyordu.

Bir paytona bindik. Yol boyunca hiç konuşmadı Nel i, yalnız arada bir hep o tuhaf, esrarlı bakışıyla süzüyordu beni. Gögsü inip kalkıyordu. Faytonda fazla sarsılmasın diye tutuyordum onu; küçük kalbi avucumun içinde dışarı fırlayacak gibi vuruyordu.

VII

Yol bir türlü bitmek bilmiyordu. Sonunda gelebildik. İhtiyarların yanına girerken yüregim duracak sandım. Yanlarından nasıl ayrılacağımı bilmiyordum, ama bildiğim bir şey vardı: Natasa'yi affettirmeden, aradaki buzları kırmadan çıkmayacaktım bu evden.

Saat dört olmuştü, ihtiyarlar, her zamanki gibi yalnız oturuyorlardı. Nikolay Sergeiç hastaydı. Benzi uçuk, bitkin bir durumda, basında havlu, kanepesine uzanmıştı. Anna Andreyevna onun hemen yanında oturuyor, arada bir sirkeye batırılmış bezle sakaklarını ovuyor, endişeyle yüzüne bakıyordu. Yaslı kadının bu bakışı ihtiyarın canını sikiyor, hatta kızdırıyordu onu. İhmenev susuyor, zaval i kadın da bir şey sormaya cesaret edemiyordu. AnCE gelisimiz ikisini de sasırttı. Anna Andreyev 384

na benim Nel i'yle geldiğimi görünce nedense birden korktu; ilk anda bize, kendisini suçlu hissediyormuş gibi baktı, içeri girer girmez,

Iste Nel i'mi getirdim size, dedim. Kendi kendine düşünmüs tasınmış, sizinle oturmaya karar vermiş. Kabul edin onu, sevin...

ihhtiyar kuskuyla bakti bana; sadece bu bakisından onun her şeyiyani Natasa'nin yapayalnız bırakıldığını belki de hakarete ugradığını bildiği beliydi. Böyle birdenbire çıkagelmemizin sırrını bilmeyi çok istiyor, soru dolu bakışlarım benim de Nel i'nin de üzerimizden ayırmıyordu. Nel i elimi avucunun içinde var gücüyle sıkarak titriyor, hep önüne bakıyor; arada bir, kapana sıkıştırılmış küçük bir yabancı hayvan gibi çevresinde ürkek ürkek göz gezdiriyordu. Ama Anna Andreyevna çabuk topladı kendini: kosup Nel i'yi kucakladı, yanaklarından öptü, sevdi, elini tutup yanına oturttu. Nel i tuhaf bir merakla yan yan bakıyordu ona.

Yaslı kadın Nel i'yi oksayıp yanına oturtuktan sonra ne yapacağım bilemiyordu artık, saf saf yüzüme bakmaya başladı. ihtiyargaliba Nel i'yi niçin getirdiğimi anlamistikaslarını çattı. Canının sıkıldığını, alnının burustüğünü farketdiğimi görünce elini basına götürdü, kısaca, Basım ağrıyor, dedi.

Hepimiz susuyorduk; nasıl başlayacağımı düşünüyordum. Odanın içi lostu; kara bulutlar iyice kaplamisti gökyüzünü, uzaklarda bir yerde gök gürledi.

ihhtiyar,

Bu bahar gök çok erken güremeye başladı, dedi. Hele otuz yedide, hiç unutmam, bizim oralarda daha da erken başlamisti.

Anna Andreyevna göğüs geçirdi. Eekingem,

Semaveri koyalım mı? diye sordu.

385

Ama cevap veren olmadı ona, o da gene Nel i'ye döndü :

Adın neydi senin yavrum?

Nel i bitkin bir sesle söyledi adını, basım iyice önüne egdi. ihtiyar dik dik ona bakıyordu. Anna Andreyevna canlı bir sesle,

Helena demek bu galiba? diye sordu. Nel i,

Evet, dedi.

Gene bir sessizlik oldu. Biraz sonra Nikolay Sergeič,

Praskovya Andreyevna'nin kızkardesinin de bir yegeni vardı, dedi, adı Helena'ydi, ona da Nel i derlerdi. Hatırlıyorum.

Gene Anna Andreyevna atıldı :

Annen, baban, kimin kimsen yok mu senin yavrum?

Nel i çekingen,

Yok, diye fisildadi.

Duymustum ben de, duymustum. Annen öleli çok oluyor mu?

Hayir.

Yasli kadin, kiza sefkat dolu gözlerle bakarak, içli bir sesle, Yetim yavrum benim, dedi.

Nikolay Sergeiç parmaklariyla masaya sabirsiz sabirsiz vuruyordu. Yasli kadinin ürkek sorulari devam ediyordu :

Annen Rus degil miydi? ^{TM}yle söylemistiniz galiba Ivan Petroviç?

Nel i, beni yardima çağiriyormus gibi, siyah gözleriyle bakti yüzüme. Soluk alisi bir tuhaflasmisti.

EzilenlerF : 25 386

Dedesesi Ingiliz, ama annesi Rus'tu Anna Andreyevna, diye basladim, daha çok Rus sayilirdi. Nel i yurt disinda dogmus.

Annesi babasiyla yurt disinda miyasiyorlarmis yani ?

Nel i'nin yüzü birden kipkirmizi oldu. Anna Andreyevna baltayi tasa vurdugunu anladi, kocasinin öfkeli bakisi altinda ürperdi. Nikolay Sergeiç sert sert bakti ona, sonra basini pencereden yana çevirdi. Birden karisina dönerek,

Alçak, adi herifin biri aldatmis annesini, dedi. Kadincagiz babasini birakip onunla kaçmis, babasinin paralarini sevgilisine vermis; adam da paralari elde edince tekmeyi yapistirmis ona, yüzüstü birakip kaçmis...Iyi yürekli bir arkadasi yardım etmis ona, ölünceye kadar yalnız birakmamis. O arkadasi da ölünce yapayalnız kalmis, iki yıl önce buraya, babasinin yanina dönmüs. ^{TM}yleydi degil mi Vanya?

Nel i heyecandan zangir zangir titreyerek ayaga, kalkti, kapiya dogru yürüdü. Ihtiyar, nihayet ona elini uzatarak,

Gel buraya Nel i,dedi. Gel otur yanima!..Ha. Söyle...

Kizin üzerine egilerek alnından öptü, saçlarim oksamaya basladi. Nel i titriyor... ama tutuyordu kendini. Anna Andreyevna kocasinin yetim kizi oksayisim umutla, heyecanla seyrediyordu. Ihtiyar, Nel i'nin saçlarini oksamaya devam ederek, heyecanla

Annenialçakahlaksizbir herifinmahvettigini biliyorum Nel i, dedi,ama babasini sevdigini, saydigini da biliyorum...

Bize tas atmadan da edememisti. Renksiz yüzünü hafif bir pembelik kaplamisti; bizimle göz göze gelmemeye çalışiyordu.

387

Nel i de hiç kimsenin yüzüne bakmamaya çalışarak ürkek, ama kararlı bir tavırla, Annem dedemi, onun onu sevdiğinden çok severdi, dedi.

İhtiyar, çocuksu bir acelecilikle, ama bu sabirsizli.gından utanmış gibi, kısaca, Nereden biliyorsun? diye sordu.Biliyorum... Annemin yüzünü görmek istemiyordu... kovuyordu onu...

Nikolay Sergeič'in bir şey söylemek, söz gelisi "kızını kabahatli bulmuş" diye bir karşılık vermek istediği bel iydi. Ama bir şey söylemedi bize bakarak sustu.

™zelikle bu konu üzerine konuşmaya devam etmeyi isteyen Anna Andreyevna, Deden sizi kabul etmediğine göre nerede kalıyordunuz? diye sordu.

Buraya dönünce uzun süre aradık dedemi, ama bir türlü bulamadık. Annem dedemin eskiden çok varlıklı olduğunu, bir fabrika kurmayı düşündüğünü söylüyordu. "Sonra o adam dedemin bütün parasını almış...Annem anlattı bunları bana...

İhtiyar,

Him... dedi.

Nel i gittikçe heyecanlanıyor, Nikolay Sergeič'e itiraz etmek istiyor gibi, ama Anna Andreyevna'ya dönerek,

Annem haksız olduğunu da saklayamazdı benden, diye devam etti, dedeme karşı büyük suç

islediğini, dünyada dedemden başka kimsesi kalmadığını söylediler. Anlatırken ağlardı... Buraya gelirken yolda "Affetmeyecek beni, diyordu, belki seni görür, kani kaynar da affeder". Annem çok severdi beni, bunları anlatırken yanaklarımdan, gözlerimden öperdi; ama dedeme gitmekten çok korkardı. Dedem için dua etmeyi öğretirdi bana, kendi de 388

her gün durmadan dua ederdi. Genç kızlığında dedemle birbirini nasıl sevdiklerini anlatırdı.

Dedem canından çok severmiş onu. Annem piyano çalarmış ona, aksamları kitap okurmuş, dedem de öpermiş onu, hediyeler almış... çok çok hediyeler almış anneme. Hatta annemin bir yaş gününde aralarında kavga çıkmış. Dedem aldığı hediyeyi annemin bilmediğini sanıyormuş, oysa annem çoktan biliyormuş... Anneni bir çift küpe istemiş, dedem o yaş günü bir broş alacağım söylemiş ona, aldığı hediyeyi verirken annem kutudakinin broş değil de küpe olduğunu bildiğini söyleyince dedem kızmış, yarım gün konuşmamış annemle, sonra gelip öpmüş onu, özür dilemiş...

Nel i heyecanlı heyecanlı anlatıyordu, renksiz yanakları kızarmıştı bile.

Annemin Nel i'ye eski mutlu günlerinden çok söz ettiği; karanlık bodrum köşesinde, hayatta

baglandigi tek varlik olan kizini bagrina basip, bu anlattigi seylerin onun hasta kalbinde ne gibi etkileri olacagini düşünmeden ona her seyi aci aci aglayarak anlattigi bel iydi.

Ama kendini heyecana kaptiran Nel i sanki birden kendine geldi, çevresine bakinarak sustu, ihtiyar kaslarini çatti, gene parmaklariyla masaya vurmaya basladi; Anna Andreyevna'nin gözleri yasarmisti, sessizce mendiliyle sildi yaslarim. Nel i alçak sesle devam ediyordu : Buraya geldigimizdeannem çok hastaydi, gögsü çok agriyordu. Dedemi ne kadar aradiysak bulamadik, bir bodrum katina yerlestik.

Anna Andreyevna,

Hasta hasta bodrum katma, öyle mi? diye haykirdi.

Evet... Annem yoksuldu. Nel i gene yükseltti sesini :

Annem yoksul ugun degil de zengin olup baskalarına hakaret etmenin günah oldugunu söylerdi...

Tanri

389

böylelerini cezalandirmis.

ihhtiyar, sessiz oturmak istemiyormus gibi,

Vasilyevski'de oturuyordunuz degil mi? diye sordu.

Sonra bana dönüp umursamaz bir tavirle ekledi :

Bubnova'nin bodrumunda...

Nel i,

Hayir, orda degil... dedi. ^{TM}nce Mesçanskaya'da oturuyorduk. Bir an sustuktan sonra devam etti Orasiçokkaranlik, rutubetliydi. Annemin hastaligi yice ilerledi. Ama o zamanlar yürüyebiliyordu.

Emasirlarim yikiyordum, o da hep agliyordu. Bizimle ayni bodrumda yasli bir yüzbasi karisiyla emekli bir memur kaliyordu. Memurheraksamsarhosgelirdi, bagiripçagirirdi. Çok korkuyordu ondan.

Annem yatagina alirdi beni, kucaklardi, kendi de zangir zangir titrerdi, memur durmadan bagirirdi, küfürler savunurdu. Bir keresinde yüzbasi karisini dögmek istedi, kadin ihtiyar oldugu için hep bastonla gezerdi. Annem kadina acidi, ondan yana çıktı; memur anneme de vurdu, ben de memura...

Nel i sustu. Anilari heyecanlandirmisti onu. gözleri parlamaya baslamisti.

Nel i'nin anlattiklariyla yakindan ilgilenen Anna Andreyevnakiz ona bakarak anlatiyordu zaten, Tanrim! diye haykirdi. Nel i devam ediyordu:

O zaman annem disari çıktı, beni de yanina aldı. Gündüzdü. Aksama kadar sokaklarda dolastik, annem durmadan agliyordu, el ele yürüyorduk.. Çok yorulmustum. Bütün gün agzimize bir lokma bir sey koymamistik. Annem hep kendi kendine konusuyor, bana da "Fakir ol Nel i, diyordu, ben öldükten sonra hiç kimsenin sözüne kulak asma. Hiç kimsenin yanina gitme;yalniz basina, yoksul uk içinde yasa, çalis; is bulamazsan dilen,.390

;ama onlara gitme". Hava kararmisti, büyük bir sokagi karsidan karsiya geçiyorduk, annem birden

"Azorka! Azorka!" diye bagirdi... tüyleri dökülmüs, kocaman bir köpek kosarak geldi yanimize, ince sesiyle ulumaya basladi, annemin üzerine üzerine atladi. Ama annem korkmustu, yüzü bembeyaz olmustu; bir çiglik atip bastonlu, hep önüne bakan, uzun boylu bir ihtiyarin ayaklarina kapandi.

Dedemdi bu ihtiyar; öyle zayif, eski püskü giyimliydi ki! Dedemi hayatimda ilk kez görüyordum.

Dedem de çok korkmustu; yüzü bembeyazdi. Annemin ayaklarina kapandigini görünce bir tekmeyle itti onu, bastonuyla yere vurdu, çabuk adimlarla uzaklasti yanimizdan. Azorka hala ayrilmiyordu annemden, aci aci uluyordu, sonra kostu, dedemin paltosunun eteginden yapisip geri döndürmeye çalisti, ama dedem bastonuyla vurdu ona. Hayvan gene bizim yanimize kosuyordu ki dedem çagirdi onu, zaval i köpek öyle aci aci uluyarak gitti dedemin arkasindan. Annemse ölü gibi hareketsiz yatiyordu yerde; kalabalik toplandi basimize, polis geldi. Ben bagira bagira agliyor, annemi kaldirmaya çalisiyordum. Sonunda dogruldu, çevremizde toplananlara bakti, uzaklastik oradan. Eve götürdüm onu. Herkes arkamizdan bakip bakip basini sal iyordu..

Nel i soluk almak, kendini toparlamak için sustu. Yüzünde renk yoktu, ama bakislarinda bir kararlilik vardi. Nihayet her sey anlatmaya karar verdigi bel iydi. O anda meydan okur gibi bir tavri vardi.

Nikolay Sergeic sinirli, çatlak bir sesle,

Tabi , dedi, deden annenin ona ettiginin karsiligini verdi...

Nel i sert bir sesle kesti ihtiyarin sözünü:

Annem de ayni sey söylüyordu.Eve giderken yolda hep "Senin dedendir o, Nel i, diyordu, ona karsi bü

391

yük bir suç isledim, o da lanetledi beni, simdi de cezami çekiyorum; o aksam da, ondan sonraki birkaç gün de hep böyle söyledi. Kendi dedigini anlamiyordu sanki..

ihiyar susuyordu. Sessiz sessiz aglamaya devam eden Anna Andreyevna, O oturdugunuz bodrumdan nasil tasindiniz sonra? diye sordu.

Annem o gece çok hastalandi, yüzbasinin karisi da Bubnova'nin bodrum katinda bir yer bulmus, üçümüz oraya tasindik. Annem orada üç hafta kalkamadi yataktan, hep ben baktim ona. Paramiz bitmisti, yüzbasinin karisiyla Ivan Aleksandric yardim etti bize.

Bodrumkatindaoturantabutçu...diye açıkladım.

Annem biraz iyilesip de odanın içinde dolasmaya, basladigi zaman Azorka'yi anlatti bana.

Nel i bir an sustu, ihtiyar, konu degisti, artik Azorka'dan söz edilecek diye sevinmistti sanki.

Oturdugu koltuktayüzünü saklamak istiyor gibiöne daha da egilerek, , Neyin nesiymis Azorka? diye sordu.

Her an, dedemden söz ediyordu bana, uykudayken bile onu sayikliyordu. Yavas yavas iyilesmeye baslayınca konustugumuz tek konu dedemdi, eskiden nasıl yasadigini gözleri yasli, anlatirdi...iste o siralarda bir gün Azorka'yi, hayvani boynuna bagladiklari bir iple çeke çeke nehre bogmaya götüren çocukların elinden parayla almış... Dedem çocuklara katıla katıla gülüyormuşHayvan, bagi çözülünce kaçmış gitmiş. Annem ağlamaya başlamış; dedemi çok üzmüş annemin ağlaması, Azorka'yi yakalayip getirene yüz ruble vereceğini söylemişÜç gün sonra getirmişler Azorka'yi, dedem de çıkarmış yüz ruble vermiş getirene; o günden sonra da pek isinmiş hayvana. Hele annem o kadar seviyormuş ki, gece yatagina ali 392

yormuş. Annemin anlattigina göre Azorka gezginci artistlerin köpegiymiş, salta durur, sirtinda bir sey tasir, tüfekle oyunlar yaparmış, daha bir çok marifetleri varmış... Annem kaçtıktan sonra dedem köpegi bırakmamış, yanından hiç ayırmazmış onu; annem Azorka'yi görünce dedemin de oralarda bir yerde olduğunu hemen anlamış...

Ihtiyar, Nel i'nin Azorka üzerine baska seyler anlatacagını umuyor olmalıydı ki, gittikçe asiyordu yüzünü. Artık hiç bir sey sormuyordu. Anna Andreyevna,

Ondan sonra hiç görmediniz mi dedenizi? diyesordu.

Gördüm. Annem biraz iyilesince çıkmaya başlamıştım sokaga, bir gün sokakta karsilastim onunla.

Ekmek almak için bakkala gitmiştim: Birden Azorka'yi gördüm karsimda, yanındaki adamı tanıdım hemen, dedemdi bu. Yana çekilip duvara yapıştım. Dedem yüzüme bakti, bakti... öyle korkunçtu ki yüzü... ödüm koştı; geçip gitti yanımdan. Azorka tanımtı beni, yanımda atlayıp ziplamaya, el erimi yalamaya başladı. Eve doğru çabuk çabuk yürümeye başladım; arkama baktım, dedem dükkana giriyordu. Nerede oturduğumuzu soracak, diye düşündüm, daha çok korktum, evde anneme, gene hasta olmasın diyehiç bir sey söylemedim. Devrisi gün, basım ağrıyor deyip bakkala gitmedim, öbür gün gittim, hiç kimseyle karsilasmadım. Çok korkuyordum, kosa kosa gidip geldim. Birkaç gün sonra gene bakkala giderken kösede birden onunla karsilastim;Azorka da yanındaydı.Hemen öte sokaga kostum, oradaki dükkana girdim; tam çıkarken gene onu gördüm karsimda, dona kaldım... Yüzüme hep öyle dik dik bakıyordu, sonra basımı oksadı, elimden tuttu, yürüdük; Azorka da kuyruk sal aya sal aya arkamızdan geliyordu. O anda dedemin rahat yürüyemedigini, bacaklarının titredigini, bastonuna dayana dayana adım atabildigini farkettim. Kösedeki çörek, elma sekeri satan

393

adamin yanına götürdü beni. Horoz sekeri, çörek, karamela, elma sekeri aldı bana; para kesesini

çıkartırken el eri çok titriyordu, bir beslik düsürdü yere, hemen aldim parayi yerden, ona uzattim, almadi, bana verdi;onu. Sekerleri de verdi bana, gene basimi oksadi, hiç bir sey söylemeden dönüp uzaklasti yanimdan. Eve dönüp olanlari anlattim anneme. ^{TM}nce inanmadi, sonra çok sevindi, o aksam geç saatlere kadar bir sürü sorular sordu, öptü beni, agladi; dedemden korkmamami, beni sevdiği için evimizinçevresindedolastiginisöyledi. Dedeme sokulmami, onunla konusmami tembihledi. Dedemin hep aksam üzerleri geldigini söylediğim halde, devrisi gün öğlene kadar birkaç kere yol adi beni bakkala. Kendi de beni uzaktan izliyor, köse baslarinda saklanip kol uyordu, ama dedem birkaç gün gelmedi. O günler yagmur yagdiği için de annem üsüttü, gene yataga düstü. Dedem bir hafta sonra geldi ancak, gene seker, çörek aldi bana, gene bir sey söylemedi. Arkasindan gizli gizli izledim onu; nerede oturduğunu öğrenip anneme söylemeye karar vermistim. Dedem beni görmesin diye karsi kaldirimdan, uzaktan izliyordum.. O

zamanlar, sonra öldüğü evde oturmuyordu. Çok uzakta, Grohovaya sokaginda büyük bir evin dördüncü katina girdi. Her sey öğrenip eve hayli geç döndüm. Annem nerede oldugumu bilmediği için çok merak etmis. Anlatinca gene çok sevindi, devrisi gün hemen dedeme gitmeye karar verdi; ama sonra düşününce korkmayabasladi, üç günü korku içinde geçirdi;gitmekten vazgeçti. Üçüncü

günü yanma çağirdi beni, "Nel i, dedi, dedene gitmek istiyorum ama hastayim, ayaklarim tutmuyor, bir mektup yazdim, götür ona ver bu mektubu. Mektubu nasil okuduguna, ne dedigine çok dikkat et Nel i, sonra gelip bana anlatacaksin. Ayaklarina kapan, anneniaffetmesi için yalvar ona..." Annem hem konusuyor hem agliyordu, çok çok öptü beni, haç çıkararak kutsadi, tasvirÇen önünde ya 394

mina diz çöktürdü, dua etti, çok hasta oldugu halde avlu kapisina kadar yolcu etti beni, geri dönüp baktim, hala orada durup arkamdan bakiyordu...

Dedemin oturduga daireye gittim, kapi kilitli degil

di, açip içeri girdim. Dedem masada oturmus, patatesle ekmek yiyordu, Azorka da yere uzanmis, kuyrugunu sal ayarak onu seyrediyordu. Dedemin oturdugu yer de hiç iyi degildi, pencereler alçak, küçük, içerisi karanlikti; esya diye bir masayla bir sandalye vardi. Yalniz basina yasiyordu.

Beni görünce birden korktu, titremeye basladi. Ben de korkmustum, hiç bir sey söylemeden masanın yanma gittim, mektubu biraktim. Dedem mektubu görünce birden kizdi, ayaga fırladi, bastonunu kapip bana sal adi, ama vurmadi, disari atti beni. Daha iki basamak inmemistim ki kapiyi açti gene, mektubu bana atti. Açmamisti bile onu. Eve gelip her sey anlattim. Annem yeniden

yataga düstü...

VIII

Tam o anda oldukça siddetli bir gökgürültüsü duyuldu, iri yagmur taneleri camlara vurmaya basladi; hava iyice kararmisti. Yasli kadin korkudan haç çıkardi. Hepimiz birden susmustuk.

ihthiyar pencereden disari bakarak,

Simdi geçer, dedi.

Sonra ayaga kalkti, odanın içinde bir asagi bir yukari dolasmaya basladi. Nel i yan gözle ona bakiyordu. Kizcagiz çok heyecanliydi.Farkındaydim;ama nedense benimle göz göze gelmekten kaçiniyordu. Ihtiyar gene koltuguna otururken,

Eee, sonra? dedi.

395

Nel i ürkek ürkek bakindi çevresine.

Dedeni ondan sonra bir daha görmedin mi?

Gördüm...

Anna Andreyevna atildi hemen:

Evet, evet! Hadi anlat yavrum, anlat? Nel i,

Üç hafta hiç görmedim onu, diye basladi. Kis bastirincaya kadar... Kar yagmisti. Dedemi gene ayni yerde görünce çok sevindim.. çünkü gelmiyor diye annem çok üzülüyordu.Karsilasinca, ondan kaçtigimi görsün diye mahsus karsi kaldirima kostum. Arkama baktim, dedem çabuk çabuk geliyordu pesimden,sonra kosmaya basladi, "Nel i, Nel i!" diye sesleniyordubana. Azorka da arkasindaydi. Acidim ona, durdum. Gelip elimden tuttu, yürüdük;agladigimi görünce durdu, yüzüme bakip egildi, yanagimdan öptü. Pabuçlarimin eski oldugunu görünce baska pabucum olup olmadigini sordu. Hemen annemin hiç parasi olmadigini, ev sahibimizin acidigindan bize yemek verdigini söyledim. Dedem hiç bir sey söylemedi, çarsiya götürüp bir çift pabuç aldi bana, hemen orada giydirdi; sonra evine, Grohovaya'ya götürdü, dükkandan börekle seker aldi bana, evine gidince oturttu, böregi yememi söyledi, ben yerken seyretti beni. sonra sekerleri verdi. Azorka da ön ayaklarini masanin üzerine koymus, bana bakiyordu, böregimden bir parça da ona verdim, dedem gülümsedi. Sonra alip yanina oturttu beni, basimi oksadi, sorular sordu: "Bir yerde okuyor musun? Neler biliyorsun?" Anlattim ona. Her gün saat üçte ona gelmemi, bana ders verecegini söyledi. Sonra pencereye dönmemi, haber verinceye kadar geri bakmamami emretti. ^{TM}yle dururken sessizce döndüm,baktim.Yastiginin içinden para çıkariyordu. Dört gümüs rubleydi bu.

Sonra parayi bana getirdi, "Bu yalnız senindir", dedi.Aliyordum ki, sonra düşündüm, söyledim:"Yalnız benimse al 396

mam". Dedem birden kizdi, "Nasil istersen öyle olsun, hadi al," dedi. Eikarken öpmedi beni... Eve gelince anneme her sey oldugu gibi anlattim. Annemin durumu gittikçe kötülesiyordu. Tabutçuya gelip giden bir üniversite öğrencisi vardi. Annemin hastaligiyla o ilgileniyordu, ilaç veriyordu ona.

Ben de sik sik gidiyordum dedeme. Annem öyle istiyordu. Dedem Yeni Kutsal kitapla bir de cografya kitabi almisti. Onlardan öğretiyordu bana. Bazan da dünyadaki ülkelerden, bu ülkelerde yasayan insanlardan, denizlerden, eski insanlardan, isa'nin insanlari nasıl bagisladigindan söz ediyordu. Ben bir sey sorunca da pek seviniyordu. O seviniyor diye ben de sik sik sorular sormaya baslamistim ona. Tanridan uzun uzun söz ediyordu. Bazan da ders yapmiyor, Azorka'yla oynuyorduk: Azorka pek

seviyordu beni. Sopa üzerinden atlamayı öğretmistim ona, dedemin hosuna gidiyordu bu, basımı oksuyordu. Dedem çok seyrek gülüyordu. Konusurken birden susuyordu. Gören uyuyor, derdi, ama gözleri açıktı... Hava kararınca kadar öyle oturuyordu.

Karanlıkta çok korkunç oluyordu... Bazan geldiğimde sandalyesinde oturur buluyordum onu. Derin düşünelere dalmış oluyordu, ne dersem duymuyordu. Azorka da yanında yatıyordu.

Bekliyordum, biraz sonra öksürüyordum; dedem hala bakmıyordu. Biraz daha durup gidiyordum.

Annem de evde dört gözle beklerdi beni. Yatagının yanına oturur, dedemin orada olanları uzun uzun anlatırdım ona. Bana ne dersleri verdiğini, neler anlattığını, neler yaptığını büyük bir dikkatle dinlerdi. Azorka'yi sopanın üzerinden atlattığımı anlatınca gülümsüyor, anlattıklarımı bir kere daha anlattırıyordu bana, sonra dua ediyordu. Annemin dedemi o kadar sevdiği halde dedemin onu hiç

sevmediğini biliyordum. Dedemin yanındayken mahsus annemden söz ediyordum. O hep surati asık, dinliyordu beni, hiç bir şey söylemiyordu. Bir gün annemin onu o kadar sevdiği, hep 397

ondan söz ettiği halde, onun annemi niçin hiç sormadığını sordum. Dedem kızdı, kovdu beni.

Gitmedim, kapının dışında bekledim. Biraz sonra açtı kapıyı, içeri çağırdı. Ama hiç konuşmuyordu benimle, çok kızgındı. Sonra Tanrının Yasalarını okumaya başladığımızda gene sordum: "İsa birbirinizi sevin, birbirinizin suçlarını affedin dediği halde siz niçin affetmiyorsunuz anenemi?"

Birden köpürdü, bunları bana annemin söylediğini bağırdı, kolumdan tutup dışarı attı, bir daha onun evine gelmememi söyledi. Ben de zaten bir daha gelmeyeceğimi söyledim, çıkıp gittim..

Devrisi gün o evden çıkmış zaten... Nikolay Sergeič pencereden yana dönerek, Yağmurun çabuk geçeceğini söylemişim, dedi, bakın, güneş çıktı... gördün mü Vanya?

Anna Andreyevna asiri bir saskinlikle bakıyordu ona, o ana kadar uysal, sessiz yaşlı kadının gözlerinde birden bir nefret parıltısı belirmişti. Nel'i sessizce tuttu elinden, kucagina oturttu.

Bana anlat yavrum, dedi, ben dinliyorum seni... Varsın kalpsizler...

Sözünün sonunu getiremedi, ağlamaya başladı. Nel'i korku içinde, sasırmış, bana baktı. İhtiyar da baktı bana, omuz silkecek oldu, ama birden arkasını döndü.

Devam et Nel'i, dedim.

___ Üç gün gitmedim dedeme. Annem de bu ara iyice

fenalasmıştı. Paramız hiç kalmamıştı, ilaç alacak paramız da yoktu. Günlerdir agzımıza bir lokma ekmek de koymamıştık. Ev sahipleri vermiyordu artık: Onların da parası kalmamıştı. Üstelik hep onların yemegini yiyoruz diye sitem etmeye başlamışlardı bize. Üçüncü gün sabahleyin kalktım, giyinmeye başladım. Annem nereye gideceğimizi sordu. Dedeme, para istemeye, dedim. Sevindi.

Anneme dedemin beni evinden kovduğunu, bir daha oraya gitmek istemediğimi söylemişim. Çok

rarimdan dönmemistim. Gittim... dedem evini degistirmisti. Yeni evini aramaya koyuldum. Beni görünce küplere bindi. Annemin çok hasta oldugunu, ilaç almak için el i köpege ihtiyacimiz oldugunu, kaç gündüragzimize bir lokma yiyecek koymadigimizi söyledim. Dedem kolumdan: tuttuğu gibi disari fırlatti beni, arkamdan da kapiyi kilitledi. Beni disari atarken, merdivende oturacagimi, para verinceye kadar merdivende bekleyecegimi söylemistim ona. Oturdum merdivene. Biraz sonra kapiyi açti benim orada oturduğumu görünce gene kapadi. Aradan uzun zaman geçtikten sonra gene açti, beni gene orada görünce; gene kapadi. Sonra birkaç kere daha açıp kapadi. Sonunda Azorka'yla çıktı, kapiyi kilitledi, bir sey söylemeden, geçti yanımdan. Ben de bir sey söylemedim, hava kararincaya kadar öyle oturdum orada. Anna Aleksandrovna, Yavrurum... diye haykirdi, soguk degil miydi? Demek merdivende oturdun ha...

Nel i,

Mantom vardi, dedi.

Manto olsun... Zaval im, ne kadar aci çekmissin!... Peki deden olacak adam ne yaptı ?

Nel i'nin dudaklari titremeye baslamisti, ama büyük; çaba harcayarak tutuyordu kendini.

Iyice karanlik olmustu geldiginde. Görmedigi içini çarpti bana. Birden "Kim o?" diye bagirdi.

Benim, dedim. Beni çoktan gitmis saniyordu galiba, sasirdi, karsimda bir süre kalakaldi. Birden bastonunu yere vura vura kostu, kapiyi açti, bir dakika sonra getirip bir avuç beslik atti yere. "Al, diye bagirdi, bütün param bu. Annene de onu lanetledigimi söyle." İçeri girip gene kilitledi kapiyi.

Paralar merdivenden asagiyuvarlanmisti.Karanlikta aramaya basladim onlari. Dedem paralan karanlikta bulamadigimi anlamis olacak, biraz sonra elinde mumla disa 399

ri çıktı, hemen topladim yerlere yuvarlanan paralari. Dedem de yardım etti bana, hepsinin yetmis köpek olacagini söyleyerek içeri girdi. Eve gelip paralari anneme verdim, "durumu gittikçe kötülesiyordu. Ben de bütün gece hastaydim; devrиси gün atesim çıktı. Ama aklima koymustum...

dedeme çok kiziyordum çünkü. Annem uyuyunca disari çıktim, dedeme gidiyordum, ama gitmedim. köprüde durdum. O sirada o adam geçti...

Arhipov'u söylüyor, Nikolay Sergeič, dedim. Tüccarla Bubnova'nin evine gelen,patakladigimiz adam... "Nel i'yi ilk kez o zaman görmüs... Devam et Nel i.

Durdurdum onu. bir ruble istedim. Yüzüme bakip "Bir ruble mi?" diye sordu. "Evet," dedim. O

zaman güldü. "Benimle gel", dedi. O sirada yanımdan altın çerçevesi gözlüğü olan yasli bir adam geçiyordu. Konusmamizi duymustu. Durdu, niçin il e de bir ruble istedigimi, bu kadar parayi ne yapacagimi sordu. Annemin hasta oldugunu, ilaç almak için bir ruble gerektigini söyledim. Nerede oturduğumuzu sordu, adresimizi yazdi, sonra çıkarip kagit bir ruble verdi bana. O adamsa, ihtiyarin yanıma geldigim görünce kaçmisti. Bir dükkana gidip parayi bozdurdum, otuz köpegini bir kagida

sarip annem için ayırdım, geri kalan yetmiş köpeği de avucumda sikip dedeme yol andım. Kapiyi açıp içeri girdim, esikte durup paraları dedemin suratına doğru fırlattım. Hepsi yere düştü... "Alın paralarınızı, sizin paranıza ihtiyacı yok annemin, lanetliyorsunuz onu çünkü."

Kapiyi hızla çekip çıktım, kosarak eve geldim.

Kızın gözleri parlıyor, içten bir meydan okumayla ihtiyara bakıyordu. Anna Andreyevna Nikolay Sergeiç'e "bakmadan, Nel i'yi bacrına basarak,

İyi ettin, dedi, çok iyi ettin ona. Deden hain, kalpsiz adamin biriymis...

Nikolay Sergeiç, 400

Himm... diye mirildandi. Anna Andreyevna sabirsiz,

Sonra, anlatsana sonra ne oldu? diye sordu.

Artık hiç gitmiyordum dedeme, o da bana gelmiyordu.

Peki annenin durumu nasildi? Ah zaval ılar, zaval ılar.

Nel i titrek bir sesle devam etti:

Annem gittikçe fenalasiyordu. Artık pek seyrek kalkabiliyordu yataktan. Paramız bitmisti; ben de yüzbasinin karisiyla çikiyordum artık. Yüzbasinin karisi evleri dolasir,sokakta üstü

basidüzgüninsanlaridurdurur, onlardan para dilenirdi. Dilenci olmadigini söylerdi bana. Yüzbasinin karisinin, ayni zamanda yoksul olduklarini gösteren yazili kagitlari varmis elinde. Bu kagitlari gösterir, öyle para dilenirdi. Sonra, kisinin herkesten dilenmesinde utanilacak bir yanolmadigini söylerdi bana. Ben de onunla beraber çıkardim, topladigimiz parayla geçinirdik. Annem bunu duydu:Kiracilar yüzbasinin karisinin dilenci oldugunu söylemisler ona. Ev sahibimiz Bubnova beni dilendirmektense onun yaninavermesini söyledi anneme. Daha önce de birkaç kere anneme para yardimi yapmak istemis, annem almayınca, "Amma da gururlusunuz" demis, bu kez yemek yol amisti. Annemden beni isteyince annem vermedi, agladi, korktu. Bubnova hakaret etmeye basladi ona. Sarhostu günkü. Benim zaten dilencilik ettigimi, yüzbasinin karisiyla kapi kapi dolasip sadaka dilendigimi söyledi. Hemen o gece de yüzbasinin karsini kovdu evden. Annem bunu duyunca aglamaya basladi, birden fırladi yataktan, giyindi. "elimden tuttu, disari götürüyordu. Ivan Aleksandroviç durdurmak istedi onu, ama dinlemedi, çıktik. Annem zor yürüyordu. ikide bir duruyor, oturup dinleniyordu, ben de tutuyordum onu. Annem dedeme gittigini söylüyordu. Ge 401

ce geç oldugu halde, "Dedene götür beni", diyordu. Birden büyük bir caddeye çıktik. Bir evin önünde bir kupa arabasi duruyordu. Giren çıkan çoktu eve. Pencerelerde isik vardi. Müzik çaliyordu içerde. Annem durdu, kolumdan tuttu: "Nel i, dedi, ömrün boyunca yoksul ol, ama seni çagiran varlikli bir insanin yanma gitme. Orada iyi yasayabilirsin, güzel güzel giysilerin olabilir, ben istemiyorum bunu. Kötü, hain insanlardir onlar, sana vasiyetim su olsun : Yoksul ol, çalis, dilen, ama seni yanina almak isteyen birisi olursa gitme, istemiyorum size gelmem de..."

Nel i, heyecandan titreyen sesiyle yüzü kipkirmizi olmuştur, Hastayken annem söyledi bunu bana, ölünceye kadar dinleyeceğim sözünü, diye ekledi.

Çalışacağım. Sizin yanınıza da çalışmak, hizmetçilik etmek için geldim, kiziniz olmak istemiyorum, Anna Andreyevna Nel i'yi siki siki kucaklayarak,

Yeter, yeter artık yavrum! diye bağırdı. Bunu söylerken hastaydı annem.

İhtiyar sert bir sesle,

Akli basında değildi, dedi.

Nel i ihtiyara dönerek aynı sertlikle cevap verdi :

Olsun varsın! Akli basında olmasa bile, öyle vasiyet etti bana, yapacağım söylediğini, ömrümün sonuna kadar yoksul olacağım. Bunu bana söylerken bayılmıştı bile...

Anna Andreyevna,

Tanrım! diye haykırdı. Hasta hasta kis günü sokakta. ..

Polise vermek istediler bizi, ama bir adam girdi araya, nerede oturduğumuzu sordu, on ruble verdi bana, annemi kendi arabasıyla eve götürmemi söyledi.

Ondan sonra bir daha yataktan kalkmadı annem, üç

hafta sonra da öldü.

EzilenlerF : 26 402

Anna Andreyevna,

Peki ya babası? diye haykırdı. Affetti mi onu? Nel i kendini tutmaya çalışarak, Affetmedi! ^{TM}İmeden bir hafta önce yanına çağırdı beni annem "Nel i, dedi, dedene bir kere daha git, gelip beni affetmesi için yalvar ona. Birkaç gün sonra öleceğimi, seni yetim bırakacağımı söyle ona. ^{TM}İmek istemediğimi de ekle..." Gidip dedemin kapısını çaldım, açtı, beni görür görmez yüzüme kapamak istedi kapiyi, ama iki elimle engel oldum ona, "Annem ölüyor, diye bağırdım, sizi görmek istiyor, gidelim!.." Ama itti beni, kapiyi kapadı. Eve döndüm, annemin yanına uzandım, hiç

bir şey söylemedim ona... Annem sarıldı bana, o da hiç bir şey sormadı...

Nikolay Sergeič masaya dayanarak ayağa kalktı, hepimizi tuhaf bir bakışla süzdü, dizlerinde derman kalmamış gibi koltuğuna yığıldı gene.

. ^{TM}İmeden bir gün önce ise yanına çağırdı beni annem, elimden tutup, "Bugün öleceğim Nel i,"

dedi, daha bir şeyler söylemek istiyordu, ama söyleyemedi. Gözlerinin içine bakıyordum, sanki

görmüyordu beni, sadece elimi avucunda sikiyordu. Yavaşça çektim elimi, evden çıktım, kosarak dedeme gittim. Beni görünce birden ayaga kalktı, korkmuş gibi yüzü bembeyaz oldu. Titremeye başladı. Elinden tutup "Ölüyor", dedim. Birden heyecanlandı ; bastonunu kapıp arkamdan kostu, sapkasını bile unutmuştu, oysa çok soguktu dışarı. Ben aldım sapkasını, merdivenleri inerken basına giydirdim. Acele ediyordum, annem ölmeden yetismemiz için bir araba tutmasını söyledim, ama cebinde olup olacağı yedi köpek vardı. Arabacıları durduruyor, pazarlığa girisiyordu, ama arabacılar söylediği fiyata sadece gülüyorlardı. Azorka'ya da gülüyorlardı, çünkü hayvan sokaklarda bizimle beraber kosuyordu. Dedem yorulmuştu, sık sık soluyordu, ama dur 403

muyor, acele ediyordu. Birden yere yuvarlandı, sapkası düştü basından. Kaldırdım onu, gene giydirdim sapkasını, koluna girdim, yürümeye başladık. Eve geldigimizde gece yarısı olmak üzereydi.. Annem ölmüştü. Dedem onu görünce el erini birbirine vurdu, titremeye başladı, basına dikildi. Hiç bir şey söylemiyordu. O zaman annemin yanına gittim, dedemi kolundan tutup "Gör iste, hain, kalpsiz, merhametsiz adam!.. diye bağırDIM. Gör!" Dedem bir çığlık atıp yere yuvarlandı...

Nel i Anna Andreyevna'nin kucagından kurtulup ayaga fırladı; yüzü bembeyaz, odanın ortasında durdu. Dehşet içindeydi. Ama Anna Andreyevna ona doğru atıldı, gene kucakladı onu, heyecanla bağırıyordu:

Ben, ben olacağını senin annen şimdi Nel i, sen de benim kızını! Alıp basimizi gidelim buradan, bu insafsız insanların yanından! Varsın herkesle alay etsinler, Tanrı cezalarını verir... Gidelim Nel i, gidelim buradan!..

Yaslı kadını o zamana kadar böyle bir durumda hiç görmemişim. Hem onun bir gün bu kadar heyecanlanacağını da aklımın ucundan geçirmemişim. Nikolay Sergeič koltuğunda hafifçe doğruldu, sonra ayaga kalktı, kesik kesik bir sesle,

Nereye gidiyorsun Anna Andreyevna? diye sordu. Yaslı kadın bağırarak cevap verdi : Onun yanına.

Nel i'yi elinden tutarak kapıya doğru yürüdü.

Dur, dur, bekle!..

Bekleyecek bir şey yok, hain adanı! Ben de o da çok bekledik... hadi hoşça kal.

Anna Andreyevna böyle cevap verdikten sonra dönüp kocasına baktı, bakmasıyla donup kalması bir oldu: Nikolay Sergeič sapkasını giymiş; güçsüz, titreyen el eriyle paltosunu sırtına geçirmeye çalışıyordu. Anna Andreyevna böylesine bir mutluluğa inanamıyormuş gibi kocasına404

kuskuyla bakarak el erini dua ediyorgibi birleştirdi önünde: Sen... Sen de mi geliyorsun? diye haykırdı. İhtiyar bağrından kopan bir iniltiyle, Natasa, Natasa'm nerede? dedi. Nerede o? Kızım nerede? Natasa'mi verin bana! Nerede o, nerede?

Ona uzattığım koltuk degnegini kapıp kapıya kostu. Anna Andreyevna, Affetti, Affetti! diye bağırıyordu.

Ama ihtiyar kapıya kadar gitmemisti ki, kapı birden açıldı, Natasa daldı içeri. Gözlerinin içi

parliyordu, yüzü bembeyazdı. İliklerine kadar islanmisti. Basörtüsü omuzlarına kaymış, karmakarışık saçlarında yağmur taneleri parliyordu. Kosarak girdi içeri, babasını görünce ayaklarına kapandı, kol arını uzattı ona.

IX

İhmenev, Natasa'yi kaldırmış, kucaklamıştı bile.

Çocuk gibi kucagina aldı onu, koltuğuna götürdü, oturttu, bu kez o önünde yere kapandı. El erini, ayaklarını öpüyordu. Onu, kızını, Natasa'sini yeniden yanında gördüğüne inanamıyormuş gibi acele acele öpüyor, kucaklıyordu onu; seyretmeye doyamıyordu! Anna, Andreyevna Natasa'nin basını göğsüne bastırdı, bir şey söylemeden öyle kaldı. İhtiyar, Natasa'nin el erini tutup soluk, zayıf ama güzel yüzüne, nemli gözlerine tutulmuş gibi bakarken heyecanlı heyecanlı, Yavrum!... hayatım!... Her şeyim!... diyordu. Biricik kızım!

Bir an susup Natasa'nin yüzünü tatlı tatlı seyrettikten sonra, hala yere diz çökmüş, bir durumda bizlere dönerek çocuksu bir gülümsemeye, çabuk çabuk konuşarak, 405

Zayıfladığım söylemişlerdi bana! dedi. Zayıf olmasına zayıf, yüzünde de renk kalmamış, ama baksanıza gene de ne güzel!...

Yüregini parçalayacak gibi olan bir sizi yüzünden ,bir an sustuktan sonra, Böyle eskisinden de güzel! diye ekledi. Natasa,

Kalkın baba! dedi. Hadi kalkın artık. Ben de sizi öpmek istiyorum!..

İhtiyar sevgiyle kucakladı kızını.

Oh yavrum! Duydun mu Annuska, duydun mu ne diyor? Hayır Natasa, hayır, beni affettiğini kalbim anlayınca kadar yatacağım ayakların dibinde. Kendimi sana affettirmem çok güç çünkü! Seni evlatlıktan attım, lanetledim... duyuyor musun Natasa, lanetledim. . yapabildim bunu! Ya sen Natasa, ya sen... seni lanetlediğime inandın! Inandın buna değil mi, inanabildin? İnanmamalıydın!

Hiç inanmamalıydın! Çok insafsızsın! Niçin gelmedin bana? Seni nasıl karşılayacağımı bilmiyor muydun? Ah Natasa, eskiden seni nasıl sevdiğimi biliyorsun! Kaçtıktan sonra eskisinden yüzkat, bin kat daha çok sevmeye başladım! Yüregim sevginle doluydu! Ruhumu, kalbimi parça parça ederek ayaklarının altına serebilirdim... Ah canım!

Natasa, mutluluktan bitkin, zayıf bir sesle,™yleyse dudaklarımdan öpün beni, zalim babam benim; annem gibi yanaklarımdan öpün!

İhtiyar, kızıyla uzun uzun kucaklastıktan sonra,

Gözlerinden de, dedi. Gözlerinden de! Hatırlıyor musun eskiden nasıl öperdim gözlerinden? Oh Natasa! Düşünde hiç gördün mü bizi? Ben seni hemen hemen her gece görüyordum düşümde.

Her gece geliyordun bana, basını göğsüme dayıyordun, ağlıyordum. Bir keresinde de küçüklük halinle

geldin. Hatirliyor musun, on yasinday 406

dm daha, piyano çalmaya yeni baslamistin... iste o halinle. Eteklerin kısa kisaydi, cicili biciliydi pabuçların, el erin pamuk gibi... O zamanlar ne güzeldi el eri, degil mi Annuska? Gelip dizime oturdun, kucakladin beni... Ah ne yaramazsin sen Natasa! Demek seni lanetledigimi, gelirsen kapiyi yüzüne kapayacagimi sandin ha!... Dogru, Ben... bak Natasa: Sik sik geliyordum sana ben, annen de bilmiyordu bunu, hiç kimse bilmiyordu. Pencerenin dibinde durup bekliyordum.

Oturduğun evin avlu kapisinin önünde bazan saatlerce bekledigim oluyordu ! €ikarsan hiç

olmazsa uzaktan göreyim seni diye... Aksamlari çogunlukla isik oluyordu pencerede; ah Natasa, pencereindeki isigi, gölgeni görebilmek, seni kutsamak için kaç gece bekledim karsi kaldirimda!

Sen de beni kutsuyor muydun? Hiç düşünüyor muydun beni? Pencerenin dibinde bekledigimi hissediyor muydu o küçük kalbin? Soguk geceler kaç kere çıktim yukari, tatli sesini duyabilir miyim diye kapini dinledim! Gülüsünü duymak istiyordum... Lanetledim ha! Inan ki c gece affetmek için geldim sana, ama kapidan döndüm... Ah Natasa!

ihthiyar ayaga kalkti, Natasa'yi da kaldirdi, kucakladi, bagrina basti.

Gene burada, gene kalbimin içinde! diye bagirdi. Ah Tanrim, sana sükürler olsun. Gazabin için de nimetlerin için de sükürler olsun sana!... Deminki yagmurdan, gök gürültülerinden sonra simdi piril piril parlayan günesin için de!... Su mutlulugum için sükürler sana! Ah! Varsin hakarete ugramis, ezilmis, onurlari bir paralik edilmis olalim, gene beraberiz ya... Varsin bize hakaret edenler gülsünler arkamizdan! Istedikleri kadar çamur atsinlar bize! Korkma Natasa... El ele yürüyecegiz seninle, söyle söyleyecegim onlara: "Biricik kizimdir bu benim, masum yavrumdur; hakaret ettiniz ona, küçük düsürdü

407

nüz, ama ben seviyorum onu, hayatimin sonuna kadar da kutsayacagim."

Natasa babasinin kol ari arasindan elini bana uzatarak,

Vanya, Vanya!... dedi.

Ah! O anda beni hatirlayisini, yanina çagirisini hiç unutmuyacagim!

Ihtiyar, çevresine bakinarak,

Nel i nerede? dedi. Anna Andreyevna,

Nerede o? diye haykirdi, yavrum! Tabi , hiç ilgilenmedik ki onunla!...

Nel i odada yoktu, sessizce yatak odasına geçmisti. Hepimiz oraya gittik. Kösede, kapinin arkasına saklanmis, ürkek ürkek bakiyordu bize. Ihtiyar onu kucaklamak isteyerek, Nel i, dedi, ne oldu sana yavrum?

Kız dalgın dalgın bakıyordu Nikolay Sergeïç'e. Sayıklar gibi, Annem, dedi, annem nerede? dedi. Titreyen kol arını bize doğru uzatarak, gene, Annem, benim annem nerede? diye haykırdı. Korkunç bir çığlık atarak yere yuvarlandı... 408

B E T I S

SON ANILAR

Haziranın ortaları. Sıcak, bogucu bir gün, kentte kalmak pek güç: toz, kireç, onarılan evler, kızgın taşlar, rutubet... Ama alın size mutlu bir haber! Uzaklarda bir yerde gök gürlüdü; gökyüzü yavaş yavaş bulutlarla kaplandı. Hafif bir rüzgar kentin toz bulutlarını önüne katıp götürüyor. Birkaç iri yağmur tanesi düştü yere. Arkasından gök delindi sanki, bardaktan bosanırçasına yağmur yağmaya başladı. Yarım saat sonra yağmur durup gene güneş çıktığında küçük odamın penceresini açtım, temiz havayı hasta ciğerlerime çektim. Kalemı kaldırıp atmayı, isı gücü birakıp Vasilyevski'de bizimkilere gitmeyi öyle istiyordu ki canım. Çok istedigim halde, yendim bu istegimi, gene kagidin üzerine egildim. Ne pahasına olursa olsun bitirmeliydim elimdeki isı! Yayinevi sahibi öyle emretmisti, yoksa para vermezdi bana. Bekliyorlardı beni orada. Aksama serbest, rüzgar gibi özgür olacaktım. İki gün iki gece çalışarak uzun öykümün üç buçuk formasını yazmamın mükafatı olacaktı bu aksam...

İste sonunda bitti isim; kalemı birakiyorum elimden, ayaga kalkıyorum, sirtimla göğsüm ağrıyor, basım dönüyor. Sinirlerimin çok bozuk olduğunu biliyorum; yaşlı doktorumun son sözleri çinliyor kulagımda: "Hayır, hayır, insan sınırları böyle bir çalışmaya dayanamaz, olmaz bu kadar!" Ama pekala oluyor iste! Basını fena halde dönüyor. Ayakta zor duruyorum. Ama mutluyum, yüregim öyle hafif ki! ^{TM}ykümü bitirdim artık. Yayın evi sahibi, ona çok borçlu olduğum halde, kitabı elinde görünce hiç değilse biraz para verecektir bana... en azından el i ruble 409

verir gene; oysa çoktan beri bu kadar parayı bir arada görmedim! ^{TM}zgürlük ve para!.. Sapkami kaptım, eserimi koltuğumun altına aldım, saygıdeğer Aleksandr Petroviç'imi evde yakalamak için aceleyle çıktım.

Tam çıkarken yakaladım onu. O da edebi olmayan, ama hayli karlı bir isı henüz bitirmisti. İki saatir çalışma odasında beraber oturduğu marsık gibi kara bir Yahudiyi nihayet sepetledikten sonra içtenlikle sikti elimi; o tatlı, kalın sesiyle sağlığını sordu. Çok iyi bir insandı; ne yalan söyleyeyim, çok şey borçluydum ona. Edebiyat dünyasında bir yayın evi sahibi olmaktan ileri gidemediyse kabahat onda mı... Edebiyata yayın evi sahibinin de gerektiğini zamanında anlamış, kendini bu yola adamisti. Gurur duymalıydı bundan.

^{TM}ykünün bittigini öğrenince tatlı tatlı gülümsedi; derginin gelecek sayısının simdiden hazır olması sevindirmisti onu. Benim kırk yılda bir kere bir isı zamanında bitirdigimi söyleyerek hoş bir nükte yaptı. Söz verdiği el i rubleyi bana sunmak için kasasına gitti, ama bu arada muhaliflerin kalın bir dergisini de uzattı bana. Derginin elestiri sayfasında son romanım üzerine iki satırlık bir yazı vardı.

Baktım, "Kopyacı"nın yazısıydı bu. Yermesine yermiyordu beni, ama ögmüyordu da; gene de sevinmistim. "Kopyacı" eserlerimin "ter koktuğu"nu söylüyordu. Yazılarımın, romanlarımın üzerinde o kadar çalışıyormuşum ki, insana bıkınlık geliyormuş.

Yayın evi sahibi de ben de kahkahalarla güldük. Bundan önceki öykümü iki gecede, sonuncununsa üç buçuk formasını iki gün iki gecede tamamladığımı bilse, beni yapıt üzerinde fazla çalışmakla suçlayan "Kopyacı"nın kim bilir ne diyeceğini söyledim.

Ama sizde de kabahat var, Ivan Petroviç. Basta 410

elinizi çok yavaş tutuyorsunuz, sonra geceleri çalışmanız gerekiyor.

Elbette iyi bir insandır Aleksandr Petroviç, ama bir zayıf yani vardır: Koflugunu kendisi gibi bilen kimselere karşı, özelikle edebiyat dalındaki bilgisiyle övünür. Ama edebiyat üzerine tartışmaya girecek zamanım yoktu onunla, paramı alıp sapkama basıma koydum. Aleksandr Petroviç

Ostrova'ya gidiyordu. Benim de Vasilyevski'ye gideceğimi öğrenince arabasıyla seve seve götürmek istedi beni.

Yeni bir kupa arabası aldım, dedi, görmediniz onu değil mi? Çok hoş bir şey.

Disarı çıktık. Yeni arabası gerçekten de çok hoştu. Aleksandr Petroviç yeni arabasıyla tanıdıklarını bir yerlere götürmeye bayılıyordu nedense.

Yolda Aleksandr Petroviç edebiyat konusuna birkaç kere daha döndü. Benden hiç sikilmaz, düşüncelerine değer verdiği, güvendiği birtakim edebiyatçılardan duyduğu şeyleri kendi düşüncesiymiş gibi tekrar ederdi. Pek garip şeyler söylediği de olurdu. Bazan baskalarının düşüncelerini yanlış yerde öne sürer saçmalardı. Sessizce dinliyordum onu, kisioglunun tutkularının ne denli çeşitli, sınırsız olduğunu düşünüyordum kendi kendime. "Adam kazanacağı, kadar para kazanmış, diye geçiriyordum içimden, ama yetmiyor ona bu, iyi bir edebiyatçının, yayıncının, elestirmenin ününe erismek istiyor."

Üç gün önce benden duyduğu bir düşünceyi şimdi bana satmaya çakışiyordu; oysa o zaman karşı durmıştı bana. Çok unuttu, arkadaşları, onu tanıyan herkes bilirdi bunu. Arabasında ne mutluymuştu, ne keyifli oturuyordu... Bilimsel bir tartışmadaydı, yumuşak, tok sesi bilim kokuyordu.

Yavaş yavaş isiriciliğe döktü; edebiyatımızda hiç bir zaman içtenliğin olamayacağını, herkesin

"birbirini girtlaklamaya çalıştığını" söyledi. Bana öy 411

le geliyor ki Aleksandr Petroviç her dürüst, içten edebiyatçıyı, bu özel iklerinden ötürü aptal olmasa bile hiç değilse saf saymaktadır.

Ama artık dinlemiyordum onu. Vasilyevski'de indirdi beni, bizimkilere kostüm. İste on üçüncü

sokak, iste onların küçücük evleri. Anna Andreyevna beni görünce isaret parmağını gösteriyor bana, elini kolunu sal ayarak, gürültü etmeyeyim diye "sist" diyor. Aceleyle, Nel'i şimdi uyudu, diye fisiliyor. Yavrums! Ne olur gürültü etme! Zavalim çok hasta. Korku içindeyiz. Doktor simdilik korkacak bir şeyin olmadığını söylüyor. Senin o doktorun dedigine de inanılmaz ya... Sende utanmak diye bir şey yok mu Ivan Petroviç? İki gündür nerelerdesin?..

İki gün gelemeyeceğimi söylemistim size Anna Andreyevna, diye fisildadım. Elimdeki isi bitirmem gerekiyordu...

Bugün yemeğe gelecektin hani? Niçin gelmedin? Nel i zaval im yataktan kalktı, koltuğa oturttuk onu, sofraya getirdik. "Sizinle beraber ben de bekleyeceğim Vanya'yi", dedi. Ama bizim Vanya efendi gelmediler... Neredeyse altı olacak saat! Nerelerde sürtüyordun? Ah sizi gidi çapkinlar!

™yle üzüldü ki kızcağz... nasıl yatıstırdığımı bir ben bilirim... Tatlı bir uykuya daldı yavrucugum.

Üstelik Nikolay Sergeič de kente indi bugün, ne yana kosacağımı sasırdım... €aya gelecek. Bir ise giriyor, Ivan Petroviç, ama Perm'de olusuna canım çok sikiliyor...

Natasa nerede?

Bahçede, bahçede, yavrum. Yanına git... O da baska bir türlü... Anlayamadım gitti... Ah Ivan Petroviç, çok fenayım! İyi olduğunu söylüyor ama gel de inan... Git yanına Vanya, derdinin ne olduğunu öğrenmeye çalis, sonra anlatırsın bana... Duydun mu?

Anna Andreyevna'yi duyduğum yoktu artık, bahçeye 412

kostum. Küçük, uzunluguyla genişliği yirmi adım kadar olan bir bahçeydi bu. Yemyesildi, içinde üç yaşlı, gür ağaç, birkaç yayın fidanı, leylak ve hanımeli eri, bir kösede ahududuyla iki sıra çilek vardı. Kivrintili iki yol bahçeyi enine, boyuna kesiyordu. İhmenev pek seviyordu burasını.

"Bahçemde yakında mantar da yetisecek," diyordu. Hele Nel i bayılıyordu oraya. Tekerlekli koltuğuna koyup gezdiriyorlardı onu bu küçücük bahçede. Evin gözbebeğiydi Nel i. Natasa sevinçle karşıladı beni, kol arını uzattı... Ne kadar zayıflamıstı, renk kalmamıstı yüzünde! O da yeni kalkmıstı yataktan.

Tamamen bitirdin mi Vanya? diye sordu.

Evet, tamamen! Artık serbestim bu aksam.

Hele sükür! Aceleye gelmedi ya? Bozmasaydın sakın!

Elimden geleni yaptım. Ama önemli olan bu değil. Böyle siki çalisınca sinirlerimde tuhaf bir gerilme oluyor, daha iyi düşünabiliyor, daha canlı, yürekten hissediyor, hatta anlatısına daha iyi hakim olabiliyorum, İyi oldu..,

Ah Vanya, ah!

Natasa'nın son zamanlarda benim edebiyat dalındaki başarılarım ve ünümle pek ilgilendiği kaçmıyordu gözümde. Bir yıldır yazdığım her şeyi tekrar tekrar okuyor, üzerinde çalıştığım eserimi sık sık soruyor, benimle ilgili her eleştiri yazısını inceden inceye okuyor, bazılarını kızıyor, yükselmemi çok istiyordu. Sasırtıyordu beni bu durum.

Kendini harciyorsun, Vanya, çok yoruyorsun kendini, böyle giderse sagligini da yitireceksin. Bak, S... iki yilda bir uzun öykü yaziyor, hele N... on yilda ancak bir roman bitirdi. Ama yazdiklari nasil, görüyorsun...oya gibi islenmis! En küçük bir savrukluk yok.

TMyle ama onların paradan yana sikintileri yok, zamanında yetistirmek zorunda değil er romani, ama ben

413

posta beygiriyim! Hep saçma bunların hepsi! Bos ver Natasa. Yeni bir şey var mi?

€ok. Bir kere, mektup aldım ondan...

Gene mi?

Evet.

Natasa Alyosa'dan gelen mektubu verdi bana. Ayrıldıklarından beri üçüncü mektuptu bu.

Birincisini Moskova'dan yazmıştı. €ok heyecanlı bir mektuptu. Ayrılırlarken kararlaştırdıkları gibi Moskova'dan Petersburg'a dönemeyeceğini yazıyordu. İkinci mektupta birkaç güne kadar geleceğini, hemen evleneceklerini, buna hiç bir kuvvetin engel olamayacağını bildırıyordu. Ama mektubun havasından onun umutsuzluk içinde kıvrandığını, Katya'ya kendini iyice kaptırdığını, artık kendine güveni kalmadığını anlamak çok kolaydı. TMte yandan ona yalnız Katya'nin güç

verdiğini, yalnız onun yanında teselli bulduğunu söylüyordu. Üçüncü mektubunu büyük bir merakla açtım.

İki sayfalık mektup acele yazılmıştı ve birbirini tutmaz, karışık cümlelerle, mürekkep ve gözyası lekeleriyle doluydu. Alyosa mektubunun başında Natasa'dan ayrılmak zorunda olduğunu bildırıyor, onu unutmaları için yalvarıyordu. Birleşmelerinin imkansızlığını ispat etmeye; yan etkilerin, düşmanların güçlülüğünü, böylesinin daha iyi olduğunu yazıyordu. Mutlu olamayacaklarını, çünkü

birbirinin dengi olmadıklarını öne sürüyordu. Ama dayanamıyor, öne sürdüğü delilleri, düşünceleri birden yana itip mektubunun yarısında Natasa'ya karşı suçlu olduğunu itiraf ediyor, "Ben mahvolmuş bir insanım, diyordu. Köye gelen babamın isteklerine karşı duramıyorum." €ektigi istirabi anlatamadığını söylüyor; Natasa'yi mutlu edecek gücü kendinde bulduğunu itiraf ediyor; birden, birbirinin dengi olduklarını ispat etmek için dil dökmeye başlıyor; babasının gösterdiği delilleri öfkeyle, nefretle 414

çürütmeye çalışıyor; umutsuzluk içinde, evlenirlerse ne denli mutlu olacaklarını anlatıyor, kendine, yüreksizliğine lanet okuyor... "Elveda!" diyerek bitiriyordu mektubunu. Mektubu yazarken Alyosa'nin çok istirap çektiği belli idi, besbelli kendinde değildi zavalı. Gözlerim yasarmıştı...

Natasa bir mektup daha uzattı bana. Katya'dan geliyordu bu. İki mektup da aynı zarfta gelmişti, ama Katya'ninki ayrıca kapatılmıştı. Genç kız birkaç satırla Alyosa'nin gerçekten de çok üzüldüğünü, durmadan ağladığını, umutsuzluk içinde kıvrandığını, hatta kederinden hastalandığını, ama onun

yanında bulduğunu, Alyosa'nın mutlu olacağını yazıyordu. Katya aynı zamanda Natasa'nın, Alyosa'nın üzüntüsünün çabuk geçeceğini, kolay kolay avunabileceğini düşünmemesini yazıyordu. "Hiç bir zaman unutmayacaktır sizi, diyordu, istese de unutamaz zaten, öyle bir kalbi var. Size olan sevgisi sınırsızdır, ömrünün sonuna kadar da sevecek sizi. Size olan sevgisi bir gün sönerse, bir gün sizi hatırlayınca içi sizlamazsa o zaman benim ona olan sevgim de söner..."

İki mektubu da geri verdim Natasa'ya. Birbirimizin gözünün içine baktık, hiç bir şey söylemedik, ilk iki mektupta da böyle olmuştü; aramızda sözleşmiş gibi geçmisten hiç söz etmiyorduk artık. Çok istirap çekiyordu, farkındaydım, ama bana bile açılmak istemiyordu. Baba evine döndükten sonra üç hafta atesler içinde yatmış şimdi biraz düzelmisti. Hayatımızda yakında olacak değişiklikten, ihtiyarın is bulduğunu bildigimiz halde kısa bir zaman sonra ayrılacagımızdan da çok az söz ediyorduk. Gene de benimle öylesine yakından ilgileniyor, içten oluyor, her şeyimi öylesine önemsiyordu; kendim üzerine anlattığım her şeyi öylesine büyük bir dikkatle dinliyordu ki önceleri üzüyordu beni bu durum: Geçmiste ona yaptığım iyiliklerin karsiligim vermek istiyor sanıyordum.

Ama çabuk kurtuldum bu kuskularımdan: Bambaska düşünceleri 415

olduğunu, beni doğrudan doğruya sevdiğini, çok sevdiğini, bensiz yaşayamayacağım, benimle ilgili her şeyin onun için çok önemli olduğunu anlamakta gecikmedim. Sanırım hiç bir kızkardeş erkek kardeşini Natasa'nın beni sevdiği kadar sevmemistir. Yaklaşan ayrılık gününü düşündükçe yüreğinin sizladığını biliyordum. Benim de onsuz yaşayamayacağımı o biliyordu. Gelecekteki durumdan uzun uzun söz ettiğimiz halde bunu hiç karıştırmıyorduk...

Nikolay Sergei'yi sordum. Natasa,

Sanırım biraz sonra gelir, dedi, çaya yetiseceğini söylemişti.

Hep işi için mi uğrasiyor?

Evet. Artık yüzde yüz bu. Bugün bosu bosuna gitti.

Natasa bir an düşündükten sonra dalgın,

Yarın da gitse pekala olurdu, diye ekledi.

Niçin gitti öyleyse?

Mektup aldığım için...Gene bir an sustu.Beni o kadar takti ki aklına, Vanya, fena oluyorum artık.

Düşlerinde bile hep beni görüyor galiba. Üstelik, ne yapıyorum, ne ediyorum, bir derdim var mi?

Durmadan bunları düşündüğünden de kuskum yok.Birazcık üzüntülü görse beni bitiyor, perisan oluyor. Bazan üzüntüsünü yenip neseli gözükmeye çalıştığı, bizleri güldürmeye çalıştığı oluyor, ama beceremiyor... Annem bile kanmıyor onun bu hal erine, göğüs geçiriyor... Ne zaval i kadın su annem...Natasa gülümsedi.Yüreği çok temiz! Bugün mektubu aldığım zaman nedense birden işi çıktı babamın; benimle göz göze gelmemek için tabi .

Natasa basini önüne egdi, elimi sikarak,

Onu kendimden de, dünyadaki her seyden de çok seviyorum Vanya, diye ekledi, senden bile...416

Tekrar konuşmaya baslayincaya kadar iki kere dolastik bahçeyi, Bugün Maslobojev geldi, dedi, dün de gelmişti.

TMyle mi, son zamanlarda nedense biraz fazla gelip gitmeye basladi.

Niçin geldigini söylesem sasarsin! Annemin güveni sonsuz ona. Yasalari falan öyle iyi bildigine inaniyor ki, yapamayacagi isin olamayacagikanisinda. Bu son günlerde neyi takti aklina biliyor musun? Prenseler olamadim diye pek üzüüyor. Gece gündüz hep bunu düşünüyor zaval i. Sanirim her seyi anlatti Maslobojev'e. Babamla konuşmaya korkuyor bu konuyu, Maslobojev'in yasalar yoluyla bir seyler yapabilecegini saniyor. Maslobojev de umut veriyor ona.

Natasa gülümseyerek ekledi:

O da sarapla agirliyor onu.

TMyledir o yaramaz, dedim. Nereden biliyorsun bunu?

Annem agzindan kaçirdi... daha dogrusu ima etti...

Ya Nel i nasıl? Natasa sitemli,

Sasiyorum sana Vanya, dedi, deminden beri sormadin onu.

Evde herkes titriyordu Nel i'nin üzerine. Natasa çok seviyordu onu. Nel i de sonunda bütün kalbiyle baglanmisti ona. Zaval i çocuk! Bir gün böyle candan insanlarla karsilasacagini, böylesine bir sevgi görecegini hiç ummuyordu. Kati yüreginin giderek yumusadigini, hepimize içten davrandigim görmek pek sevindiriyordu beni. Eski inadi, hirçinligi, güvensizligi gitmis, çevresini kusatan sevgiye heyecanla karsilik veriyordu. Ama basta uzun süre direnmisti, gözyaslarini saklamisti bizden, sonunda birakmisti kendini. Natasa'yla ihtiyari çok seviyordu Bana 417

öylesine düskün olmustu ki, birkaç gün görünmeyecek olsam hastaligi agirlassiyordu. Son zamanlarda iyice bosladigim öykümü bitirmek için iki günlük izin almam hayli güç olmustu ondan.

Duygularini açık açık bel i etmekten hala sikiliyordu...

Hepimiz pek merak ediyorduk durumunu. Hiç konuşulmadigi halde, onun Ihmenev'lerin evinde kalmasına karar verilmisti. Oysa yolculuk yaklasiyordu, kizcagizin durumu da gün geçtikçe kötüye gidiyordu. Ihtiyarlara geldigimizden, Nikolay Sergeic'in Natasa'yla baristigi günden beri hastaydi.

Ben de ne diyorum yani? Eskiden beri hastaydi aslinda. Hastaligi ta bastan bu yana sinsi sinsi ilerlemektedydi, son zamanlardaysa hizini arttirmisti. Hastaliginin ne oldugunu kesin olarak söyleyemeyecegim. Nöbetler eskisinden daha sik geliyordu simdi. Ama anlasilmaz bir güçsüzlük, bitkinlik, devamlı ates öylesine perisan etmisti ki onu son günlerde ayaga kalkamiyordu. Çok tuhaftir:

Hastaligi ilerledikçe bize karsi daha bir içten, yumusak oluyordu. Üç gün önce yataginın yanından geçerken kolumdan tutmuş, çekmişti beni. Odada ikimizden baska kimse yoktu. Yüzü

ates gibi yaniyordu (çok zayıflamisti), gözlerinin içi parliyordu. Heyecanla bana doğru uzandı, kol arını boynuma doladı, sevgiyle öptü. Sonra Natasa'yi istedi; gidip çağirdim onu; yanına oturttu Natasa'ya uzun uzun bakti yüzüne...

Sizi seyretmek istedi canım, dedi. Dün düşünümde gördüm sizi, bu gece de görecegim... sık sık görüyorum sizi düşünümde... her gece...

Bir seyler söylemek istiyordu ama duygulanmisti, söyleyemiyordu. Ama kendisi de anlayamiyordu duygularını, onları nasıl söyleyeceğini bilemiyordu...

Benden sonra hemen hemen en çok Nikolay Sergeič'i

Ezilenler F : 27 418

seviyordu. Sunu da söylemeliyim ki, Nikolay Sergeič de en az Natasa kadar seviyordu onu.

Nel i'yi neselendirmesini, güldürmesini pek güzel beceriyordu. Kızın odasına girer girmez kahkahalar duyulmaya basliyordu içerden. Hasta kızcağız neselenerek ihtiyarla sakalasiyor, çeşitli maskaralıklar yapıyor, gördüğü düşleri anlatiyordu ona; her zaman bir seyler buluyor, ihtiyari konusturtuyor, anlattirtiyordu. İhmenev "küçük kızı Nel i"yi o kadar seviyor, ondan o kadar hoslaniyordu ki, her gün biraz daha bağlaniyordu ona.

Bir keresinde gece uykusuna yatması için onu kutsadıktan sonra yanından çıkarken,

¶ektigimiz istiraplara karşılık Tanrı yol adı onu bize. demisti bana.

Aksamları topladığımız zamanlar (Maslobojev bile hemen her akşam geliyordu. İhmenev'leri yürekten seven ihtiyar doktor da geliyordu bazı aksamlar.) Nel i'yi tekerlekli koltuğuyla salona çıkariyor, yuvarlak masanın başına, yanımıza oturtuyorduk. Balkon kapısını açıyorduk. Batmak üzere olan güneşin kızıl isinleri yemyesil, küçük bahçeye görkemli bir görünüm veriyordu. Taptaze bir yeşil iğ, yeni açmış leylak kokusu doluyordu içeri. Nel i koltuğunda oturur, hepimizi sevgi dolu bakışlarla süzer, konuşmalarımızı dinlerdi. "Bazan farkına varmadan o da heyecanlanır, söze karışirdi... Ama böyle anlarda endişeye kapılırdık, çünkü anıları arasında dokunulmaması gereken konular vardı. Ben de Natasa da İhmenev'ler de onu o gün hayat hikayesini anlatmaya zorladığımız için kendimizi suçlu hissediyorduk. Doktor özelikle bu çeşit konuşmalara karşıydı; bu yüzden daha çok baska seylerden açmaya çalışiyorduk. Böyle durumlarda Nel i niyetimizi anladığını bize bel i etmemeye çalışiyor, doktorla ya da Niklölöy Sergeič'le sakalasmaya basliyordu...

Bu arada durumu da gittikçe bozulmaktaydı.¶ok

419

duygulu olmuştü. Yürek atışları düzensizdi. Doktor, ölümünün belki de beklenenden çok erken olacağını söylemisti bana.

Heyecanlandırmamak için İhmenev'lere söylememistim bunu. Nikolay Sergeic onun yolda iyilesecegine inanıyordu.

Natasa babasının sesini duyunca,

Babam da geldi iste, dedi. Hadi içeri girelim Vanya.

Nikolay Sergeic içeri girerken her zamanki gibi yüksek sesle konuşmaya başlamisti. Anna Andreyevna susması için el kol sal amaya basladı ona. İhtiyar hemen alçalttı sesini; Natasa'yla beni görünce, fisiltiyle o günkü gezilerinin sonucunu anlattı: İsi olmuştı. Çok sevinçliydi. El erini ogusturarak,

İki haftaya kadar gidebiliriz, dedi.

Endiseyle Natasa'ya bir göz attı. Ama kızı gülümseyerek karsılık verdi ona, boynuna sarıldı; ihtiyarın kus kulari bir anda dagıldı. Bu kez sevinçli, devam etti: Gidelim daha iyi buradan! Ama senden ayrılmak güç Vanya... (Sunu dasöyleyeyim ki, onlarla gelmemi bir kere bile istememisti benden; oysa Natasa'yi sevdiğimi bilmeseydi yalvarırdı...) Ne yaparsınız! Sikiliyorum burada Vanya. Yer degisikligi hepimizi hayata yeniden bağlayacaktır...

Gene kizina bakarak ekledi:

Yani her şeyin degismesi!

inaniyordu buna, inandığı için de mutluydu. Ama Andreyevna, Ya Nel i ne olacak? diye sordu.

Nel i mi? Hiç... ne olacak... hastaligi öyle önemli bir şey degil ki, o zamana kadar iyilesir. Simdi biraz 420

daha iyi hem; öyle degil mi Vanya?

Korkmustu sanki, kuskusundan onu ben kurtaracakmisim gibi endiseyle bakıyordu yüzüme.

Durumu nasıl? diye devam etti. iyuyuyabildi mi? Nöbet falan gelmedi degil mi? Simdi uyuyor mu?

Bak ne diyecegim Anna Andreyevna, masayı balkona çıkaralım, semaveri getirsinler, biraz sonra konuklarımız da gelirler, orada oturalım bu aksam, Nel i'yi de oraya çıkaralım.. Çok iyi olur.

Uyanmistir belki? Gidip bir bakayım.

Anna Andreyevna'nin gene elini kolunu sal adigim görünce,

Korkma uyandırmam onu, kapidan bir bakacağım o kadar.

Ama Nel i uyanmisti. On bes dakika sonra her zamanki gibi yuvarlak masaya oturmuş, aksam çayimizi içiyorduk.

Nel i'yi tekerlekli koltuguyla çıkarmislardi gene. Doktor, biraz sonra da Maslobojev geldiler. Nel i için büyük bir demet leylak getirmisti... ama tedirgin, üzgün bir hali vardı.

Sirasi gelmiskén söyleyeyim: Maslobojev hemen her gün ugruyordu. Herkesin, özelikle Anna Andreyevna'nin onu çok sevdiğini söylemistim; ama Aleksandra Semyonovna'dan açık açık hiç

söz etmiyorduk aramızda; Maslobojev de adini hiç etmiyordu. Anna Andreyevna henüz evlenmediklerini benden öğrenince, onu eve alamayacaklarına karar vermisti. Bu konularda pek titizlik gösteriyordu. Ne var ki, Natasa'nin basından böyle bir olay geçmeseydi belki de daha bir hoş görürdü...

O akşam Nel i pek üzgün, hatta endiseliydi Sanki kötü bir düşünüş de hep onu düşünüyordu.

Ama Maslobojev'in hediyesine çok sevinmistim; önündeki bardaga konan çiçeklere gözlerinin içi gülerek bakıyordu, ihtiyar,

421

Çok mu seversin sen çiçeği Nel i? dedi. Dur hele! Yarın... neyse, yarın görürsün!..

Severim, annemi çiçekle karşıladığımızı hatırlıyorum. Oradaydık, (yurt dışına orası diyordu), annem bir keresinde bir ay çok hastaydı. Henri'yle karar verdik, annem bir aydır hiç çıkmadığı yatak odasından çıkacağı gün bütün odaları çiçekle bezeyecektik. Bezedik. Annem akşamdan, devrisi gün sabah kahvaltısını bizimle edeceğini söylemişti. Daha gün ağarmadan kalktık. Henri bir sürü çiçek getirdi; bütün evi yeşil yapraklarla, çiçeklerle donattık. Sarımsıklar, adını bilmediğim geniş yapraklı, iri, beyaz çiçekler, nergisler... Nergisi çok severim. Sonra gül er, öyle güzel gül er vardı ki... Hepsini çelenk yaptık duvarlara astık, saksılara koyup odanın her yerine yerleştirdik, annemin oturacağı koltuğun üzerine gül er serpistirdik; annem yatak odasından çıkınca sasırdı, çok sevindi; Henri mutluydu...

O akşam Nel i pek bitkin, duyguluydu. Doktor endiseyle süzüyordu onu. Ama durmadan konuşmak istiyordu kızcağız. Oradaki hayatını, geçmiş günleri uzun uzun anlattı; kesmiyorduk sözünü. Orada annesiyle, Henri'yle çok gezmişler. Her şeyi açık seçik hatırlıyordu. Masmavi gökyüzünden, yakınından geçtiği ya da gördüğü buz, kar kaplı, yüksek dağlardan, çağlayanlardan heyecanla söz ediyordu, İtalya'nın göllerini, ovalarını, çiçeklerini, ağaçlarını, esmer tenli, siyah gözlü köylülerini, giysilerini unutmamıstı. Baslarından geçen olayları, gördüğü kimseleri hep hatırlıyordu. Sonra büyük kentleri, sarayları, renk renk ışıklarla birdenbire aydınlanan, kubbeli, büyük kiliseyi, üzerinde masmavi bir gök, önünde masmavi bir deniz olan sıcak güney kentini... O

zamana dek Nel i anılarım hiç bu kadar ayrıntılarıyla anlatmamıstı bize, Heyecanla dinliyorduk onu. Bambaska anılarından haberdardık o akşama kadar: Kendisinin ve annesinin basına çok 422

isler açan bir sürü yarıdeli, hain insanlarla dolu, donuk güneşli, zengin yapıları daima çamurlu, havası pis, kasvetli bir kentle ilgiliydi bu anıları. Rutubetli, havasız bir bodrumda kasvetli bir akşam annesinin yatagında birbirine sarılmış, geçmisi, ölen Henry'yi, başka ülkelerin mucizelerini konuşmaları geldi gözlerimin önüne... Nel i'nin annesiz, yalnız basına Bubnova'nin insafsızca attığı

dayaklara, kötü yola sürüklemesine karsi durusunu dusundum..

Ama sonunda fenalasti Nel i, alip goturduler onu. Kizi bu kadar konusturdular, heyecanlandirdilar diye ihtiyar çok uzüldü, hatta kizdi. Nel i bayilmisti. Bu bayilmalari son zamanlarda birkaç kere tekrarlanmisti. Kendine gelince beni görmek istedi. Bana gizli olarak bir sey söylemek istiyordu. O

kadar yalvardi ki, bu kez istegini yapmamizi doktor söyledi. Odada yalnız biraktilar bizi. Nel i, Bak ne diyecegim sana Vanya, dedi, onlarla gidecegimi saniyorlar; ama gitmeyecegim,gidemem çünkü, senin yaninda kalacagim. Bunu söylemek istiyordum sana.

Kandirmaya çalistim onu. Ihmenev'lerin onu çok sevdiklerini, öz kızlarından ayirmediklerini söyledim. Onlardan ayrılırsa son derece üzüleceklerini anlatmaya çalistim.

Oysa benim yanimda hiç rahat edemezsin. Gerçi ben de çok seviyorum seni, ama ayrılmak zorundayız.

Nel i diretiyordu:

Hayir, olmaz! Annemi sik sik dusümde görüyorum, onlarla gitmememi, burada kalmami söylüyor.

Dedemi yalnız bırakmakla büyük günahisledigimi agraya agraya tekrar ediyor. Burada kalmak, dedemle ilgilenmek istiyorum Vanya.

Sasirmistim.

Deden öldü ama Nel i, dedim.

Bir an dusündü, yüzüme dik dik bakti.

423

Dedemin nasıl öldüğünü bir kere daha anlatsana bana Vanya. Her sey anlat, en küçük bir ayrıntiyi atlama.

Nel i'nin bu istegi sasirtmisti beni, ama gene de her sey en küçük ayrıntisine kadar anlattim.

Sayıkladigindan, ya da nöbetten sonra suurunun tam yerine gelmediginden kuskulaniyordum.

Anlattiklarimi büyük bir dikkatle, parlayan gözlerini benden ayirmeden dinledi. Hava kararmak üzereydi. Beni sonuna kadar dinledikten sonra bir an dusündü, Hayir Vanya, dedi, ölmedi o. Annem sik sik söz ediyor bana ondan, dün ona "Dedem öldü,"

deyince çok kizdi, agramaya basladi, hayir, dedi Ölmedi deden, sana mahsus öyle söylüyorlar, eskiden seninle yaptigimiz gibi dileniyor;seninle onu ilk kez gördüğümüz,ayaklarına kapandigim, Azorka'nin benitanidigi yerde dolasiyor hep..."

Düstür bu Nel i, dedim.

Ben de biliyordum ds oldugunu, onun için de hiç kimseye söylemedim. Yalnız sana söylemek istiyordum. Ama bugün senin gelmeden sonra uykuya dalınca dsmde dedemi gördüm. Evinde oturuyor, beni bekliyordu, öyle zayıflamıstı ki! Azorka'yla beraber iki gündür hiç bir sey yemedigini söyledi, kızdı bana, sitem etti. Enfiyesinin de kalmadigim, tütünsüz yasayamayacağını söyledi. Annem öldükten sonragerekten de bir keresinde sylemistı bana aynı şeyi. Çok hastaydı, söyleneni anla miyordu. Bugün bana bunu söyleyince gidip köprüde dilenmeyi, topladigim parayla ona ekmek, haslanmıstı patates, tütün almayı koydum aklıma. Sonra kendimi dilenirken gördüm. Dedem evremde dolasiyor, arada bir yanıma gelip avucumdaki paraları alıyordu. "Bu ekmek için, diyordu, simdi de tütün için dilen." Gelen geçen bana para verdikçe o gelip elimden alıyordu onları. Nasıl olsa

onun için dilendigimi, paraları ondan saklamak niyetinde olmadigimi söylüyorum. "Hayır, diyordu, çalarsın paralarımı; Bubnova hırsız oldugunu söyledi, zaten evime de onun için sokmuyorum seni.

Deminki besligi ne yaptın?" Bana inanmıyor diye ağlamaya başladım; o beni dinlemeyip habire bağıriyordu: "Bir besligi çaldın!" Hemen orada, köprünün üstünde dövmeye başladı beni, çok hızlı vuruyordu. Ağlamaya başladım... İste bunun için onun lmedigine, bir yerlerde yalnız basına dolastigına, beni bekledigine inanıyorum Vanya...

Onu inandırmak için gene bir sürü seyleler anlattım, sonunda inanır gibi oldu. Uyumaktan korktuğunu, çünkü dsnde dedesini grdgn söyledi. Sonunda sevgiyle kucakladı beni...

Küçücük yüzünü yüzüme bastırarak,

Ne olursa olsun senden ayrılamam Vanya! dedi. Dedem olmasa da bırakmazdım seni.

Nel i'ye gelen nöbet evde herkesi rktmst. Sayıklamalarının hepsini anlattım doktora, kızın hastalığı üzerine son dsncesini sordum. Bir an düsündükten sonra, Simdilik hiç bir sey bel i değıl, dedi, durumunu inceliyor, anlamaya alisiyorum, ama... simdilik hiç

bir sey söylenemez. İyilemesine imkan yok. ^{TM}lecek. Siz istediniz diye durumu söylemiyorum onlara, ama çok zlyorum, yarın bir konsultasyon yapmayı dsnyorum. Belki bir seyleler olur.

Ama çok acıyorum zaval iya, öz kızım gibi sevmistim onu... Ne sevimliydi! Cin gibi de zekiydi !

Nikolay Sergeı büyük bir heyecan içindeydi.

Bak ne düsündüm Vanya, iegi çok seviyor. Ne yapalım biliyor musun? Henri'yle annesine yaptıkları i, ekli karsılamanın aynısını yarın uyanınca biz ona yapalım... Anlatırken nasıl heyecanlanmıstı...

Heyecanlandı ama iyi değıl ki heyecanlanması..

425

İyi heyecanlar baskadır! Benim tecrübeme güven Vanya, iyi heyecanın zararı yoktur. Hatta iyilemesine yardım eder...

Kisacasi, bu düşünce ihtiyarın o kadar hosuna gitmişti ki, cosmustu. Vazgeçirmek imkansızdı onu.

Doktorun ne dedigini sordum, adamcağiz daha bir sey söylemeye fırsat bulamadan Ihmenev sapkasini kaptigi gibi aklina koydugu seyi yapmak için çikip gitti. Kapidan çıkarken bana, Su yakinlarda bir bahçe var, diye seslendi, çok güzel bir bahçe. Bahçivanlar çiçek de satiyorlar, ucuza alabiliriz oradan. Hem çok ucuza!. Sen Anna Andreyevna'yi yola getirmeye çalis, yoksa bosuna para harcıyoruz diye kızar... Hadi bakalim... Evet! Sonra bak ne diyecegim sana Vanya: Ne isin var evde? Yazman bitti nasıl olsa, evde ne yapacaksın? Tavan arasindaki odanda yat gene. Yatağın oldugu gibi duruyor. Fransız krali gibi güzel bir uyku çekersin orada. Ne diyorsun, kalacak misin? Sabahleyin erkenden kalkarız, saat sekizde getirirler çiçekleri, odayi güzel bir donatırız. Natasa da yardım eder bize: Zevki senden benden iyidir... Kabul mü? Kalacak misin?

Kalmama karar verdik. İhtiyar düzenledi işleri. Doktorla Maslobojev iyi geceler deyip gittiler, Ihmenevler'de erkenden, saat on birde yatıyordu. Giderken pek düşünceliydi Maslobojev, bir sey söylemek istiyordu bana, ama söylemedi, bir dahaki görüşmemize bıraktı, ihtiyarlara iyi geceler deyip tavan arasindaki odama çıkarken onu gene karsında görünce sasırdım. Küçük masaya oturmuş, önündeki bir kitabı karıştırırken beni bekliyordu.

Yoldan geldim Vanya, dedi, iyisi mi şimdi anlatayım. Otursana. Büyük bir aksilik oldu, canım öyle sikiliyor ki...

Hayrola?

__ Senin alçak Prens geçen hafta kızdırdı beni, hem426

öyle kızdırdı ki, sinirim hala geçmedi.

Ne oldu? Prensle ilişkin devam ediyor mu yoksa?

Bir sey varmış gibi hemen telaslanırsın sen de, "ne oldu?" dersin. Senin de benim Aleksandrovna Semyonovna'dan, bütün öteki karılardan farkın yok Vanya... Karılardan nefret ederim!... €eneleri durmaz hiç, "ne oldune var?" diye sormaya baslarlar hemen.

Peki, peki, kızma.

Kızdığım falan yok. insan her seyi heyecanlanmadan karsılmalı, büyütmemeli...söylemek istedigim bu iste.

Hala bana kızıyormuş gibi bir süre sustu. Bekliyordum.

Bak Vanya, diye bağladı, yeni bir iz buldum... aslında bulmadım da birtakim kuskularım var... yani bazı durumlar Nel i'nin... belki de... Kisaca söyleyecegim, Nel i'nin Prens'in kızı oldugunu sanıyorum.

Ne diyorsun!

Maslobojev öfkeyle sal adi kolunu.

Hemen "Ne diyorsun!" diye bögürme. Adam gibi konusmasinibilmezmisin sen!

Kesinolarakbiliyorum dedim mi, akilsiz! Prens tanikli delil i kizioldugunu söyledim mi? Söyledim mi söylemedim mi?..

Büyük bir heyecanla kestim sözünü:

Bak canim, ne olur kizma, bagirma da, açık açık anlat bana. Seni dinliyorum. Bunun ne kadar önemli bir sey oldugunu, sonuçlarini düşün. .

Sonuçlariymis... neyin sonuçlari? Delil erin nerede? Bu isler böyle yürütülmez; aramızda kalsin sana söylediklerim. Bunu sana niçin anlattigimi da sonra söylerim. Böyle gerekiyordu. Sus ve dinle, bütün bunların sir oldugunu da unutma... Durum su. Daha kisin, Smith daha ölmeden, Prens Varsova'dan döner dönmezilgilenmeye baslamisti bu isle. Anlayacagin geçen yildan baslamisti.

. 427

Ama yanlis iz üzerindeydi. Daha dogrusu izi kaybetmisti. Paris'te Smith'in kizini yüzüstü biraktigi günden beri devamlı olarak izliyordu onu, demin sözü edilen Henri'yle yasadigim biliyordu, bir kizi oldugundan, kadının hastaligindan da haberdardi; sözün kisasi her sey i biliyordu, ama birden kaybetmisti izi. Henri'nin ölümünden hemen sonra olmustu bu; kadin kiziyla beraber Petersburg'a gelmisti. Hangi adla dönerse dönsün, kolaylikla bulabilirdi onu Petersburg'da tabiE. Ne var ki, yurt disindaki adam lari yanlis bilgi vermislerdi ona: Kadının kiziyla beraber Almanya'nin küçük bir kentinde oldugu haberini yol amislardi. Oysa onlar da yanilmislardi, baskasiydi o. Aradan bir yıl belki de daha çok zaman geçti böyle. Bir yıl sonra kuskulanmaya baslamis Prens: Bazi olaylardan sözü edilen kadının o olmadigini sezinlemis. Simdi bir soru vardi kafasinin içinde: Smith'in kizi neredeydi? Durup dururken, sakın Petersburg'da olmasın? diye düşünmüs. Bu arada baska isler pesinde oldugu için resmi yoldan gidememis, böylece benimle tanisti. Birisi salik vermis beni ona, bu islerden iyi anlar falan demis... Durumu anlatti bana, ama pek üstü kapali anlatti namussuz.

Elismelere düstü, ayni olayi birkaç türlü anlatti... Ama yalancinin mumu yatsiya kadar yanar derler. TabiE saflık numarasi yaptim, Prense yürekten bagli göründüm. Her zaman oldugu gibi davrandim, bu arada doganın yasalarına da uydum (doganın bir yasasidir bu çünkü), önce söyle düşündüm: Bana söylenen seyin asli astari var miydi? Sonra: Bana söylenenin altında gizli baska bir durum daha var miydi? ^{TM}yle ya, bana yaptırmak istedig i isin altında bir is daha vardiy sa kazik yemis olurdu, bunu o ozan kafanla sen de anlayabilirsin sanıyorum... çünkü bakarsin bana söylediği is bir rubleliktir de, onun altındaki dört ruble eder, adam bir tasla iki kus vururken biz de hava aliriz. Bir rubleye dört rublelik is yapacak kadar 428

enayi degilim. Durumu yavas yavas kavramaya ve birtakim izler bulmaya basladim. Birini ondan, birini bu isle hiç ilgisi olmayan birisinden öğrendim; üçüncüsünü de kendi aklimla buldum. Niçin böyle hareket etmeyi uygun buldugumu soracaksindir simdi. Söyleyeyim: Prensi pek bir telasli görmüstüm çünkü, korkuyordu. Korkmasının sebebi neydi? Bir kizi babasından ayirmis, alip yurt disina götürmüs, kadin gebeyken de birakmisti onu. Bunda ne vardi? Hos bir çapkinlik örneğinden baska neydi bu? Prens gibi bir insanin korkmaması gerekirdi böyle bir serüvenden. Ama korktuğu beliydi... Beni kuskulandıran bu oldu iste. Henri'nin yardimiyla çok ilginç izler buldum, Vanya.

Adam hayat ta degil tabiE, ama burada bir kuzeni var. Kadin Alman bir firinciyla evli, gelgelelim sisko kocasina, göz açip kapayana kadar peydaladıkları sekiz çocuga ragmen on bes yildan beri seviyormus Henri'yi. Uzun ugrasmalardan sonra çok önemli bir sey öğrendim bu kadından: Henri devamlı olarak mektup yazarmis ona, Almancaymis tabi bu mektuplar; günlük de tutarmis, ölmeden önce birtakim kagitlarini ona yol amis. Salak kari mektupların öneminden habersiz tabiE, sadece mehtap, Mein lieber Augustefien, Wieland üzerine yazdiklariyla ilgilenmis Henri'nin. Ben gerekli bilgiyi aldim mektuplardan, artik yeni bir iz üzerindeyim. Sözelisi, Smith'in kizi üzerine bazi seyler, babasinin ne kadar parasini çaldigim ve Prensın parayı kizcagizin elinden aldigim öğrendim. Sonra bir sürü heyecanlı, üstü kapalı söz arasında gerçegi gördüm: yani, Vanya, el e tutulur hiç bir sey yoktu bu mektuplarda. Aptal Henri sakliyordu, ancak ima ediyordu, ama ben bu imalari birlestirerek büyük gerçegi buldum: Prens. Smith'in kiziyla evliydi! Nerede, burada Ptersburg'da mi, Avrupa'da mi evlendiler, belgeler neredeydi? Hiç biri bilinmiyordu bunların. Anlayacagin, sikintidan patliyordum Vanya. Ne yapacagimi bilemiyordum. Gece gündüz hep

429

bu bilmeceledi kafamda. Sonunda Smith'i buldum, ama sanssizliga bak ki, tam o sirada oluverdi adam. Konusamadim bile onunla. Sonra bir rastlantiyla, Vasilyevski'de benim için kisku çekici bir kadının öldüğünü öğrendim, durumu inceleyince yeni bir iz bulmus oldum. Hemen Vasilyevski'ye kostum; o gün seninle karsilasmistik, hatirliyor musun? Hayli sey öğrenmistim. Kisacasi, Nel i'nin çok yardimi oldu bana... Sözünu kestim:

Beni dinle, sence Nel i biliyor mu?..

Neyi?

Prensın kizi oldugunu.

Maslobojev yüzüme tuhaf bir öfkeyle bakarak,

Sen biliyorsun ya, dedi, ne diye böyle bos seyleri sorarsin? Isin yok galiba!^{TM}nemliolan bu degil hem, Prensın sadece kizi degil, mesru kizi oldugunu da biliyor. Düşünebiliyor musun?

Olamaz! diye haykirdim.

Basta ben de "Olamaz" dedim kendi kendime, simdi bile bazan "Olamaz!" diyorum. Gelgelelim, olabilirmis, olmus bile.

Bagirmaya devam ediyordum :

Hayir Maslobojev, yaniliyorsun, Nel i'ninbunu bilmesini birak, zaten mesru bir evlat olamaz.

Annesinin elinde her hangi bir belge bulunsaydi böylesine bir sefalete katlanir miydi, sonra, kizini yapayalniz birakir miydi? Kes artik! Olamaz bu.

Ben de senin gibi düşünüyordum, hala kurcaliyor kafami bu. Ama su da var ki, Smith'in kizi deli bozugun biriydi. Dünyada onun kadar sivri akil i kadina az rastlanir. Romantizmin, asiri aptal için

sonucu...Sunu düşün yeter: Ta bastanberiyeryüzündekibir cenneti, melekleri hayal etmist; bütün kalbiyle sevdi, inandı. Sonra erkeginin ona olan sevgisi söndüğü için degil de yanildiği, 430

öylesine güvendiği insan onu birakabildiği; melek bel edigi yaratik çamur çıktığı, onu asagiladigi için aklını kaybetti. Duygulu, çilgin ruhu dayanamadi bu degisiklige. Üstelik alnina sürülen leke...

bu lekenin ne olduğunu anlıyorsun sanirim! Dehsetle, gururla, nefretle uzaklasti adamdan. Bütün baglari koparip attigi gibi, elindeki delil eri de yok etti. Babasinin olduğunu unuttugu parayi elinden alan, onu aldatan insani ruh soyluluguyla ezmek, hirsiz sayabilmek, ömrünün sonuna kadar onu küçümsemek hakkini elde etmek için istemedi. Resmen ayrilmamislardi, ama de facto (1) ayrıydılar, öyleyken gelip yardım isteyebilir miydi ondan? Sunu da unutma ki deliydi kadın, ölüm döşeginde Nel i'ye "Gitme onlara, demis". Sürünse de gitmesini istemiyordu kizinin onlara; "Kim çağırirsa gitme"... Kizini çağiracaklarım biliyordu demek, böylece bir kere daha öc almak istiyordu.

Anlayacagin, yemek yerine intikam hirsiydi kadini besleyen. Çok sey öğrendim Nel i'den, Vanya, hala öğreniyorum. Annesi hastaydi, veremli hastaların daha bir sinirli, huysuz olduklari bilinir; ama sunu da biliyorum ki, kadın Prense bir mektup yazdi... Bubnova'nin evindeki bir dostumdan öğrendim bunu, evet Prens'in kendisine...

Mektup mu? diye haykirdim. Prensın eline geçmiş mi bu mektup?

™nemli olan da burasi zaten, bilmiyorum. Deli kadın, dostumla (hatirlarsin, boyali bir kiz vardi hani, simdi akil hastanesinde yatiyor) kafa kafaya vermis, onunla yol ayacakmis mektubu,yazmis,amazonra vazgeçmis, mektubu vermisken geri almış onu; ölmeden üç hafta önce oluyor bu... Çok önemli bir durum: Bir kere yol amaya karar verdikten sonra, vazgeçmiş olsa bile baska bir zaman yol ayabilirdi demektir. Sonra yol ayip yol amadigi (1)Gerçekte(Latince).

431

ni bilmiyorum iste; ne var ki, yol amadigini gösteren bazı belirtiler var ortada; öyle olsaydi Prens onun Petersburg'da bulunduğunu kesinlikle bilirdi. ™ldüğüne de sevinirdi tabi!

Evet, hatirladim, Alyosa onu pek sevindiren bir mektup aldigini söylemist. Ama bu daha geçenlerde olmuş, topu topu iki ay önce. Peki sonra, Prense senin işler ne oldu?

Ne olacak? Düşün bir kere: Yüzde yüz eminim, ama elimde delil yok... ne kadar ugrastiysam en küçük bir delil bulamadım. Durum kritikti! Yurt disıyla iliski kurmam gerekiyordu, ama nereyle ?

Bilmiyordum. Prense bir çatismaya girmemin, onu birtakim imali sözlerle, bildiklerimden daha çok sey biliyormus numarası yapmakla korkutmamin gerektiğini anlamistim tabi!

Sonra?

Kuru gürültüye pabuç birakmadi;ama gene de korktu,hala korku içinde.Birkaç kere bulustuk,nasil alttan alıyor görsen! Bir keresindearkadasça açılacak oldu bana. Benim her şeyi bildigimi saniyordu o zaman. Çok hos, duygulu, içtenlikle anlatiyordu, ama söylediklerinin hepsi yalandi tabi!, hayasızca yalansöylüyordu. Benden ne denli korktuğunu o zaman anladim iste. Çok safmisim da kurnazlik etmeye

kalkisiyormusum gibi görünüyordum ona. Beceriksizce korkutmaya çalışıyordum, tabii bile bile yapıyordum bunu. Mahsustan çam deviriyor, göz dağı veriyordum.

Niyetim kendimi ona saf bel etip ağzından söz almakti. Ama farkınvardı alçak! Baska bir keresinde sarhos numarasi yaptim, gene sökmedi: Çok kurnaz namussuz! Bilmemanlatabildim mi Vanya, bir kere benden ne kadar korktuğunu öğrenmem gerekiyordu; sonra, gerçekten bildigimden çok şey biliyor gözükmeliydim ona...

Sonunda ne oldu? 432

Hiç. Delil gerekliydi, ama benim elimde yoktu böyle bir şey. Ne var ki, benim bir gürültü

çıkartabileceğimi de anlamisti. Rezaletti korktuğu tek şey, çünkü birtakim ilişkiler kurmak üzereydi burada. Evleniyor, biliyor musun?

Hayır...

Gelecek yıl! Evleneceği kimseyi daha geçen yıldan kestirdi gözüne. Kız o zaman on dördündeydi, şimdi on besinde tabii, zaval i okul önlüğüyle dolasiyor daha. Kızın anası babası seviniyorlar!

Karısının ölümü onun için ne denli önemliydi, anlıyor musun şimdi? Kızın babası general... para istediğin kadar! Senle bana düşmez böylesi Vanya...

Maslobojev yumrugunu masaya öfkeyle indirerek,

Yalnız bir aptal iğimi hazmedemiyorum, diye bağirdi, namussuz herif iki hafta önce aldattı beni...

Nasıl?

Basbayagi...Elimde delil olmadığının farkına vardığını sezinliyordum; is ne kadar uzarsa güçsüzlüğümü o kadar anlayacağını düşündüğüm için iki bine razı oldum.

Aldın mı iki bini?..

Hem de gümüş iki bin... Dislerimi gıcirdata gıcirdata aldım. Böyle bir işin ücreti iki bin miydi!

Küçüldüm o anda. Samar yemis gibi duruyordum karsısında; "Maslobojev, dedi, eski iyiliklerinizin karşılığını vermedim henüz (oysa konuştüğümüz gibi, yüz el i ruble vermisti), şimdi de gidiyorum; su iki bini alın. Umarım isimiz bitti artık." "Tamamen bitti artık, Prens" dedim; ama yüzüne bakamıyordum. Bana "Çok bu para ama içimden koptu, senin gibi enayiye veriyorum"

dergibilerden baktığını düşünüyordum. Disari nasıl çıktığımı hatırlamıyorum.

Ama senin bu yaptığın düpedüz alçaklık Maslobojev! diye haykırdım. Nel i'yi düşün!

Alçaklık da söz mü, canilik, rezil ik... Bu... bu... anlatacak söz bulamıyorum!

Tanrim! Hiç degilse Nel i'ye biraz yardım etmesi gerekirdi!

Elbette. Ama nasıl zorlarsın buna onu? Korkutmakla mı? Korkmaz: Para aldım ondan. İki bin rubleye bana sattı korkusunu! Artık niçin korksun?

Umutsuzca,

Nel i'nin isisi de böylece kapandı mı yani? diye bagirdim.

Maslobojev ürperdi, heyecanlı bir sesle,

Asla! dedi. Birakmam bunu ona! Yeni bir iş açacağım basına Vanya, kararımı verdim! İki bin ruble aldıysam ne olmuş? Al ah belasını versin. Ugradığım hakarete sayarım, namussuz çok fena tongaya bastırdı beni çünkü, alay etti benimle. Tongaya bastırdığı yetmemiş gibi bir de alay etti!

Hayır, alaya gelemem ben... Şimdi ise Nel i'den başlayacağım Vanya. Bazı durumlardan, esrar perdesini onun yardımıyla kaldırmaya çalışıyorum. Her şeyi biliyor o, her şeyi... Annesi anlattı ona. Hastayken, sayıklarken anlatmış olabilir. İçini dökeceği kimsesi yoktu, kızma döktü, Maslobojev keyifli keyifli ogusturdu el erini. Belki bazı deliller de bulabiliriz. Buraya niçin bu kadar sık geldiğimi anlıyor musun şimdi Vanya? ^{TM}nce, seni sevdiğimden, bunu söylemeye lüzum yok zaten; sonra, Nel i'yi inceliyorum. Vanya'cığım, istesen de istemesen de yardım etmek zorundasın bana, çünkü Nel i'yi etkileyebiliyorsun.

Edeceğim, diye haykırdım, Maslobojev umarım önce kendi çıkarım değil de Nel i'yi, zaval i, mutsuz bir yetimi düşünerek hareket edeceksindir...

Kimin çıkarını düşünerek hareket edeceğimden sana ne! ^{TM}nemli olan bir şeyler yapmış olmak!

Elbette önce yetim kızı düşünceğim! Ama birazcık da kendimi EzilenlerF : 28 434

düşünürsem sakın gücenme! Yoksul bir insanım ben, yoksul ari hor görmemeli. Hakkımı yedigi yetmemiş gibi tuttu bir de alay etti benimle. Böyle bir madrabazin cezasını vermemeli miyim sence? Morgenfri!

Devrisi çünkü çiçek bayramımız olmadı. Nel i fenalasmisti, yatağından kalkamadı.

Yattığı odadan bir daha hiç çıkamadı.

İki hafta sonra öldü. Bu iki hafta içinde kendinde değildi, o tuhaf hayal erinden bir an kurtulamadı.

Aklını az da olsa yitirmisti sanki. ^{TM}lünceye kadar dedesinin onu çağıracağına, gelmiyor diye ona kızdığına, bastonuyla yere vurarak gidip dilenmesini, ekmekle tütün parasını bulmasını söylediğine inandı. Uykudayken birden ağlamaya başlıyor, hemen uyanıp, düşünde annesini gördüğünü

söylüyordu.

Arada bir kendine geliyordu. Bir keresinde yalnızdik odada: Bana doğru uzandı, bir deri bir kemik kalmış, ateş gibi yanan eliyle elimi tuttu.

Vanya, dedi, ben ölünce Natasa'yla evlen.

Bunu çoktan beri düşündüğü beliydi. Gözlerinin içine bakarak sessizce gülümsedim.

Gülümsediğimi görünce o da gülümsedi, zayıf parmağını beni tehdit eder gibi, müzip bir tavırla saladı, yüzümü gözümü öpmeye başladı...

TMlümünden üç gün önce nefis bir yaz akşamı perdeyi kaldırıp pencereyi açmamızı istedi. Küçük bahçeye bakıyordu bu pencere. Disardaki yeşil iğne, batmak üzere olan güneşe uzun uzun baktıktan sonra birden bizi yalnız bırakmalarını istedi. Çok bitkin olduğu için zayıf bir sesle, Vanya, dedi, yakında öleceğim. Hem de çok yakında... Beni unutmamamı istiyorum. Hatıra olarak sunu bırakıyorum sana. (Boynuna haçla beraber asılı muska gibi, beze sarı iğne bir şeyi gösterdi.) TMlürken annem bırakmıştı bunu bana. Ben ölünce al onu, aç, içinde yazılanları oku.

Bunu senden baskasına vermemelerini söyleye

435

ceğim. Ben öldükten sonra ona git, öldüğümü, ama onu affetmediğimi söyle, incil'i okuduğumu, orada "Bütün düşmanlarınızı affedin" diye yazdığı halde gene affetmediğimi de söyle. "Annem ölürken onu lanetle dedi bana diyor, de, kendim için değil, annem için lanetliyorum onu " Annemin nasıl öldüğünü, Bubnova'nın evindeki yasayışını anlat; beni orada ne durumda bulduğunu da anlat, her şeyi, her şeyi öğrensin... Onun yanına gitmektense Bubnova'nın evinde kalmaya razı olduğumu da söyle...

Nel i bunları söyleyince yüzü kireç gibi bembeyaz oldu, yüreği öyle hızlı çarpmaya başladı ki, basını yastığa koydu, iki dakika hiç bir şey söyleyemedi. Sonunda bitkin bir sesle,

Çağır onları Vanya, dedi, vedalasmak istiyorum hepsiyle. Elveda Vanya!...

Son kere sevgiyle kucakladı beni, sikti, sikti. Bizimkiler girdi içeri. Kızcağzın ölmek üzere olduğuna akıl erdiremiyordu ihtiyar. Son ana kadar hepimizle cenklesiyor, Nel i'nin iyileşeceğini söylüyordu. Üzüntüden büsbütün zayıflamıştı, gece gündüz hastanenin basucunda oturuyordu. ..

Son geceler hiç uyumadı. Nel i'nin en küçük bir isteğini yapmak için çirpiniyor; bazan dışarı çıktığında içli içli ağlıyor, ama bir dakika sonra gene umutlanıyor, Nel i'nin muhakkak iyileşeceğini söylüyordu. Odayı çiçeklerle donatmıştı. Bir keresinde Nel i'cigine kırmızı beyaz gül erden kocaman bir demet getirmişti... Hem çok uzak bir yere sadece bu gül eri almak için gitmişti. Bütün bunlar Nel i'yi çok heyecanlandırıyordu. Herkesten gelen böylesine bir sevgiyi karşılıksız bırakamıyordu. O vedalasma akşamı ihtiyar bir türlü ebediyen vedalasmak istemedi onunla. Nel i gülümsedi, uyuyuncaya kadar neseli görünmeye çalıştı, hatta sakalardı ihtiyarla... Odalarımıza çekilirken umutlanmıştık bile, ama devrini günü konuşamıyordu. İki gün sonra da öldü. 436

İhtiyarın tabutu çiçeklerle bezeyişini, kızın kuru, ölü yüzüne, donuk gülümseyişine, göğsünün üzerine

Çaprazlama konmus kol arina bakisim hiç unutamam. TMlen z kiziymis gibi agliyordu.

Natasa, ben, hepimiz avutmaya alisiyorduk onu, ama dinmiyordu aglamasi. Nel i'nin ölümünden sonra agir hasta oldu.

TMlnn boynundan ikarilan küçük torbacigi Anna Andreyevna'nin kendisi verdi bana. Nel i'nin annesinin Prense mektubu vardı içinde. Nel i ldg gün okudum onu. Prensi lanetle aniyor, onu hiç bir zaman affetmeyeceğini söylüyor, çektiklerini anlatiyor, Nel i'yi bekleyen korkunç günlerden söz ediyor, hiç olmazsa ocuk için bir seyler yapmasi için yalvariyordu. "Sizin evladinizdir o, diye yaziyordu, sizin kizinizdir, öz "kiziniz oldugunu sis de biliyorsunuz. Ben öldükten sonra size gelmesini, bu mektubu vermesini söyledim ona. Nel i'mi yüzüstü birakmazsaniz orada affederim sizi belki, yüce yargi günü Tanri'nin tahtinin önünde yere kapanir, gnahlarinizi bagislamasi için yalvaririm. Bu mektupta neler yazdigimi biliyor Nel i. Okudum ona. Her seyi anlattim, her seyi, biliyor, her seyi... "

Ama annesinin dedigini yapmamisti Nel i. Her seyi bildigi halde gitmedi Prense, onunla barismadan öldü.

Nel i'yi topraga verip eve döndükten sonra Natasa'yla bahçeye iktik. Gnesli, güzel bir gündü. Bir hafta sonra gideceklerdi. Natasa tuhaf bir bakisla uzun uzun bakti gözlerimin içine.

Vanya, dedi, Vanya, bir dst bu!

Ds olan ne?

Hepsi, hepsi. Bir yildanberi olan her sey. Ah Vanya, ne diye senin mutlulugunu da mahvettim!

Ömrümüzün sonuna kadar mutlu olabilirdik seninle!" demek istedigini okudum gözlerinde.

BiTTi ALTIN

KITAPLAR

YAYINEVI

ALTIN KLASIKLER

RUS EDEBIYATI

EZILENLER

Tam metin, Rusça aslindan dilimize eviren :

EZILENLER, ALTIN KLASIKLER dizisinin 14. kitabı olarak ilk defa Aralık 1969 da yayimlandı.

Kapak resmini Ayhan Erer'in hazırladığı bu kitap, As Basimevi'nde basıldı.

"EZILENLER" ÜZERINE

Dostoyevski'nin EZILENLER'i sonradan yazdığı nice ünlü romanlarının ilk tohumlarını taşıyor.

Buradaki kahramanlar onun dünyasını yansıtan en gerçek kişilerdir. Bütün elestirmenlerin sözbirliğiyle vardıkları yargı, yazarın en gerçekçi romanının EZILENLER olduğudur.

Roman ilk defa 1861'de Dostoyevski'nin erkek kardeşiyle birlikte yayınladıkları "Zaman" adlı dergide tefrika edilmiştir. Bu dergi Michael Dostoyevski'nin ölümü üzerine kapanmış, sonraları başka adla yeniden yayınlanmaya başlamıştır.

Romandaki tiplerin en ilgi çekicisi, askini, mutluluğunu baskaları uğruna harcayan Natasa'dır.

Natasa, ailesi, sevgilisi ve kendisi arasında denge kurmaya çalışan ama bütün Dostoyevski kahramanları gibi ruh bunalımları içinde eriyip giden bir kızıdır. Romanın anlatıcısı Ivan Petroviç'in (Vanya) karakterinde romancının kendi hayatından kesitler bulmak mümkündür. Gerçekten de kahramanın yazarlık serüveni ve elestirmenle olan ilişkileri bize Dostoyevski'nin Bielinski'yle olan bağlarını hatırlatmaktadır. Yukarıda romanın yazarın en gerçekçi eseri olduğu yargısını verirken dayandığımız bir tesbit de; ünlü Prens, iki yüzlülüklerini, düzenbazlıklarını, ahlaksızlıklarını yansıtmıştır. Devrim öncesi Rus toplumunun en tipik kişileridir bunlar. Para ve şöhret için yapamayacakları şey yoktur. Dostoyevski buna EZILENLER adını verirken romandaki kişilerin yalnız yoksul olduklarını değil onların bu asagılanmadan ötürü duydukları manevi bunalımı da vermiştir. Zenginlikten sonra, rutubetli bir odada can verecek hale düşen Smith, bu odada eserini yaratmaya çalışan Petroviç bir toplumun düzensizliğinin, aksaklığının aşağı kattaki insanlar üzerinde yaptığı yıkıntıların temsilcisidirler.

Kimi elestirmenlere göre bu roman, yazarın batı etkisinde kaldığını belirten eserleri arasında sayılmalıdır. Gerçekten de duygululuk yönünden bazı sayfalar Dickens'i andırır, daha ileri giderek söyleyelim, Prens gayrimesru çocuğu Nel y, uzaktan uzaga Oliver Twist'i hatırlatır.

Ayrıca yazarın ünlü BUDALA'sının kaynağı ve nasıl oluştuğunu merak edenler mutlaka EZILENLER'i okumak zorundadırlar. Çünkü Prens Miskin'in, karakter çizimleri yavaş yavaş EZILENLER'de belirmeğe başlar.

EZILENLER'in bir özel ilgi de Dostoyevski'nin burada tabiat tasvirleri yapmasıdır. Tasvirler daha ilk sayfada başlar. Yazarın diğer romanlarında yapılan bu tür tasvirler ancak bir "haleti ruhiye"yi vermek amacıyla yapılmıştır. Halbuki burada doğrudan doğruya tabiat tasvir edilmiştir.

EZILENLER'deki kişiler bir toplumun çürüyüşünün ilgi çekici destanıdır. Yazar burada sonradan

kendini adadigi gibi ruhi gerçeklere degil, somut gerçeklere egilmistir.

Natasa, Prens, Vanya ve hele hele hayatının yönünü bir türlü bulamayan Alyosa çok sevimli, gerçek tiplerdir ama bunun yanında da büyük trajedi kahramanlarıdır.

EZILENLER, Dostoyevski'nin romancılığı ve onun roman kahramanları hakkında bildiklerinize yeni görüş açıları getirecek önemli bir romandır.

BİRİNCİ BÖLÜM

I

Geçen yılın 22 mart akşamında garip bir olay geçti basımdan. Bütün gün dolasmış, kendime bir daire aramıştım. Oturdugum yer pek rutubetliydi, bu yüzden kötü kötü öksürmeye başlamıştım.

Daha sonbaharda koymuştum aklıma oradan çıkmayı, ama ilk bahara kadar uzamıştı.

Sabahtan beri dolastığım halde istediğim gibi bir yer bulamamıştım bir oda bile olsa, ayrı bir daire olsun istiyordum; sonra, geniş bir kirasi da azolmalıydı. Dar yerde kisinin düşüncelerinin de daraldığım anlamıştım. Yazacağım öyküleri düşünürken odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolasmayı severdim. Sirasi gelmişken söyleyeyim: Eserlerimi yazmaktan çok onlar üzerinde düşünmek, hayal kurmak hoşuma gitmiştir daima. Doğrusu, tembelliğimden değildir bu. Peki ama nedendir böyleyse?

Daha sabahleyin pek iyi hissetmiyordum kendimi, akşam üzeri ise oldukça fenalasmıştım, titriyordum. Üstelik, bütün gün ayaktaydım, yorulmuşum. Hava kararmaya başladığında Voznesenski caddesinden geçiyordum. Petersburg'un mart güneşine, özelikle gurupunataki

açık, dondurucu soğuk bir akşam bayılırım. Her yanı 10

kızıl bir ışık kaplar birden. Evler alev alev yanmaya başlar sanki. Boz, sarı, kirli yeşil renklerinin kasvetli görünümü bir anda kaybolur. Kisinin içi aydınlanır sanki; ürperir ya da biri dirseğiyle dürtmüş gibi irkilirsin. Yepyeni duygular doldurur içini... Bir güneş isininin kisinin ruhunda yaratabileceği değişiklik öyle büyüktür ki!

Gelgelelim, biraz sonra bu güneş isini yok olmuştü; dondurucu soğuk burnumun ucunu sızlatıyordu; hava iyice kararmıştı; dükkanların pencerelerinden gaz lambalarının ölgün ışığı sızıyordu dışarı. Mil er'in pasthanesinin önünden geçiyordum ki, yıldırım çarpmış gibi durdum birden, pasthanenin bulunduğu yana bakmaya başladım. İçimde, olaganüstü bir şey olacakmış, gibi bir his vardı. Tam o anda karşı kaldırımda yanında köpeğiyle yaslı bir adam ilisti gözüme.

Anlayamadığım, tuhaf bir duygunun kalbimi hızlı hızlı çarptırmaya başladığı bugünmiş gibi hatırımda.

Mistik bir insan değilimdir; batıl inançlarım yoktur, fala inanmam. Bununla beraber, herkes gibi benim basımdan da garip birkaç olay geçmiştir. Sözgelimi, bu ihtiyarı alalım: Onunla karşılaştığımda b akşam tuhaf bir şeyin olacağı niçin dogmuştü içime? Üstelik hastaydım da; insan hastayken duyguları daima yanıltıcı olur.

Yasli adam bitkin adimlarla,bacaklarini hiç bükmeden, degnek gibi öne atiyordukibüklüm, elindeki bastonu yere hafifçe vurarak pastahaneye dogru yavas yavas yürüyordu. ^{TM}mrümde böylesine garip biçimli bir insan görmemistim. Daha önce de, Mil er'in pastanesinde onunla her karsilasmamda tuhaf bir duyguya kapilirdim. Uzun boyu, kambur sirti, seksenlik ölgün yüzü, lime lime paltosu; ancak ense kısmında aktan çok saribeyaz bir tutam saç kalem çıplak basındaki, kul anilacak yeri kalmamis, yirmi yıl ik, yuvarlak kenarli sapkasi; sanki düşünülmeden yapılan, kurulmus bir zemberek yardimiyla

11

sürdürülüyormusa benzeyen hareketleri...Bütün bunlar ilk bakista elinde olmadan sasirtiyordu insani. Dogrusu, yasi böylesine geçkin bir ihtiyari yapayalniz, yardimcisiz görmek pek tuhafti; üstelik, bakicilarından kaçmis bir deliyi de andirmiyor degildi hani. Asiri derecede siskaligi da garibime gidiyordu: Beden diye bir sey yoktu onda sanki,iskeletinın üzerinesadece birderi yapistirilmis gibiydi. Çevresi mosmor, iri, ama fersiz gözleri hiç bir sey görmediği haldebunu kesinlikle biliyorumdaima karsiya bakardi. Yüzünüze baka baka, önünde kimse yokmus gibi üzerinize üzerinize yürürdü. Birkaç kere tanik oldum buna. Mil er'in pasthanesinde son zamanlarda gözükmeye baslamisti. Nereden geldigini kimse bilmiyordu. Köpegi daima yanındaydi. Pasthane müsterilerinden konusan yoktu onunla. O da konusmuyordu kimseyle zaten. Kaldirimda durmus, merakli gözlerle ona bakarken "Niçin Mil er'in pasthanesine dadandi bu adam? diyedüşünüyordum,neisiolabilirorada?" Hastaligimin, yorgunlugumun sonucu, anlasilmaz bir can sikintisi sarmisti içimi. Kendi kendime devam ediyordum: "Niyeti ne acaba? Ne düşünüyor? Bakalim düşünüyor mu hem? Yüzü bir sey ifade etmekten çok uzak... ^{TM}ylesine ölgün ki!Ondan bir parçaymis gibi yanından hiç ayrılmayan su köpegi de nereden bulmus? Ne kadar da benziyorlar

birbirine!"

Bu zaval i köpek de seksen yasinda olmalıydı; evet evet, muhakkak o da seksen yasındaydı. Bir kere, hiç bir köpegin gösteremeyeceği kadar yasli gösteriyordu; sonra, niçin onu ilk gördüğüm an, bu köpegin öteki köpeklere benzemeyen, olaganüstü bir köpek oldugunu geçirdim aklımdan?

Yüzdeyüz büyüğü, esrarli bir yani bulundugunu; belki de köpek kiliginda bir Mefisto oldugunu; kaderinin birtakim bilinmez, gizli baglarla sahibinin kaderine baglandigim düşündüm? Onu görerseniz, son 12

kez yirmi yıl önce bir seyler yedigini siz de kabul ederdiniz. Sahibi gibi bir deri bir kemikti. Hemen hemen hiç tüy kalmamisti üzerinde; arkasinda bir sopa gibi sarkan, daima bacaklarinin arasina sikistirdigi kuyruğu da çıplakti. Koca kulakli basini hiç kaldirmaz, dalgın dalgın önüne bakardi hep.

^{TM}mrümde onun kadar igrenç bir köpek görmedim. Adam önde, köpek arkada yürürlerdi daima; hayvanın burnu, yapisik gibi, sahibinin paltosunun eteginden ayrılmazdı. Yürüyüşleri de, görünüşleri de her adimda söyle söylerdi sanki :

Yasliyiz Tanrım, yasliyiz, öyle yasliyiz ki!

Hatirliyorum, bir keresinde "sakin ihtiyarla köpegi, Gavarni'nin resimlediği Hoffman'in masal ari kitabının sayfalarından siyirilip yeryüzünde dolasmaya baslayan varliklar olmasin?" diye geçirmistim

içimden. Karsiya geçip, ihtiyarin arkasından ben de girdim pastahaneye.

Ihtiyari herkes pek garipsiyordu pastahanede; bu istenmeyen konuk kapidan girince, tezgahin arkasinda ayakta duran Mil er de surat asmaya baslamisti son zamanlarda. Bir kere, bu acayip ihtiyar ne bir sey yiyor, ne de içiyordu. içeri girince dogru kösedeki sobanin yanina gidiyor, her zaman ayni sandalyeye çöküyordu. Sobanin yanindaki yerinde baska biri oturuyorsa, adamin karsisinda bir süre saskin saskin ayakta durduktan sonra cani sikilmis gibi öteki köseye, pencerenin dibine geçiyordu. Orada kendine bir sandalye buluyor, yavasça oturuyor, sapkasini çıkarip hemen yanina yere koyuyor, bastonunu da sapkasinin yanina biraktikten sonra sandalyenin arkaligina yaslanip üç dört saat öyle hareketsiz kaliyordu. Eline gazete falan almazdi; agzından bir sözcük çıktigi da yoktu. Gözlerini iyice açmiş, donuk bakislarla önüne bakardi hep; öyle ki, o anda hiç bir sey görmedigine, isitmedigine bahse girilebilirdi. Köpek de oldugu yerde iki üç kere döndükten sonra, usulca sahibinin bacaklarinin di

13

binde boyluboyunea yere uzaniyor, basini çizmelerinin arasina sokup derin bir göğüs geçirdikten sonra öyle kaliyor, ölmüş gibi hiç kipirdamiyordu. Sanki bu iki yaratik sabahtan beri bir yerde ölü olarak yatiyorlardi da, güneş batar batmaz, sirf Mil er'in pastahanesine gelmek, orada hiç

kimsenin bilmedigi, esrarli bir görevi yerine getirmek için canlaniveriyorlardi, ihtiyar, üç dört saat oturduktan sonra nihayet kalkiyor, sapkasiyla bastonunu alip evine gidiyordu. Köpek de dogruluyor, her zamanki gibi kuyrugunu bacaklari arasina sikistiriyor, basim önüne sarkitiyor, agir adimlarla sahibinin pesi sira yürüyordu. Pastahaneye gelenler zamanla uzaklasmaya baslamislardi ihtiyardan; igreniyormuş gibi yakininda bile oturmuyorlardi. Oysa ihtiyar hiç bir seyin farkinda degildi.

Bu pastahanenin müsterileri daha çok Almandi. Voznesenski caddesinde oturan ne kadar çilingir, firinci, boyaci, sapkaci, kosumcu kisacasi, saygi deger Alman varsa hepsi buraya gelirdi. Mil er'in pastahanesinde içten bir hava esardi çoğunlukla. Patron sik sik tanidik müsterilerinin masasina oturur, onlarla beraber birkaç kadeh puñç yuvarlardi. Dükkan sahibinin çocuklari, köpekleri de giderlerdi bazan müsterilerin yanina; müsteriler onlari sever, oksarlardi. Herkes birbirini tanir, sayardi. Müsteriler Almaa gazetelerini okumaya daldiklarinda salondan bir kapiyla ayrilan patronun dairesinden, Mil er'in tipki beyaz bir fareye benzeyen, saçlari bukleli, sa, risin büyük kizinin akordsuz bir piyanoda çaldigi Augustin'im (1) duyulurdu. Bu valsı seve seve dinlerdi herkes. Her ayin ilk günlerinde Mil er'in pastahanesine gider, oraya gelen Rus dergilerini okurdum.

(1)O siralar Alman, küçük, esnafı arasinda peksevilenbir sarki:"Mein lieber Augustin" ("Benini sevgili Augustin'im.") 14

Içerigirdigimdeihtiyarpencerenindibinde oturuyordu; köpegi de ayaklarinin dibindekiyerini almisti.

Hiç bir sey söylemeden geçip köseye oturdum. "isim falan yokken, böylesine hastayken, bir an önce eve gidip çayimi içtikten sonra yatmam gerekiyorken niçin girdim buraya? diye soruyordum kendi kendime. Gerçekten de su ihtiyari seyretmek için mi geldim acaba?" Canim sikilmaya baslamisti. Disarda onu gördüğüm zaman ruhuma dolan o tuhaf duyguyu hatirlayarak "Bana ne ondan? diye

geçirdim içimden. Bütün bu soguk Almanlardan bana ne? Bu tuhaf duygum nereden geliyor? Son zamanlarda benliğimi saran; yasamama,son öykümü okuyan usta elestirmenin söylediği gibihayati açık seçik görmeme engel olan bu ucuz, incir çekirdeginidoldurmayan seylerden duyduğum endisenin sebebi nedir?" Böyle düşündüğüm, kendi kendime sitem ettiğim halde kalkıp gitmiyordum. Bu arada iyice fenalasmistim, sicacik yerden disari çıkmayı hiç

istemiyordu canım artık. Bir Frankfurt gazetesi aldım elime, iki satır okuyunca daldım. Almanların engel olduğu yoktu bana.Onlar gazetelerini okuyor, sadece arada, yarım saatte bir alçak sesle yeni haberler, ünlü Alman mizahçisi Safir'in nükteleri üzerine kısa kısa konuşuyorlar; sonra, bir kat dahaçoğalmis ulusal bir gururla okumaya dalıyorlardı gene.

Yarım saat sonra uyandığımda zangir zangir titriyordum. Artık eve gitmek zorundaydım. Tani bu sırada salonda geçen sessiz bir olay bir kere daha beni gitmekten alakoydu. İhtiyarın oturduktan sonra gözlerini karsısındaki bir seye dikip, kalkıncaya kadar bakışlarını oradan bir daha ayırmadığını yukarda söylemistim. Anlamsız bir ısrarla bir yere dikilen bu donuk bakışın bana yöneltildiği aksamlar da olmuştü: İçimi son derece kötü, hatta dayanılmaz bir duygu kaplardı, elden geldigince çabuk yerimi degistirirdim. Bu keresinde ihtiyarın 15

kurbani, kentimize yeni gelmiş, Adam Ivaniç Sultz adında, Mil er'in yakın dostubunu sonra öğrendimama ihtiyari da müsterilerin çoğunu da tanımayan, dis görünüsü pek hos, sert kolali yakalari kalkık, yüzü kiptirmizi zi, sismanca, Riga tüccarlarından ufak tefek bir Almandı.

"Darfbarbier" i (1) büyük bir hazla okur, bir yandan da punçunu yudumlariken birden basım kaldırıp ihtiyarın, durgun bakışlarını ona diktigini farkettil. Bu sasirttil onu. "Soylu" bütün Almanlar gibi Adam Ivaniç da utangaç, duygulu bir insandı. Yüzüne böyle saygisizca, dik dik bakılması tuhafına gitmisti, sikilmisti. ^{TM}fkesini tutup, saygisizadamdan gözlerini kaçirdi,kendi kendinebir seylerhomurdanarak yüzünü gazeteyle kapadi. Ne var ki sabredemedi, iki dakika sonra basini uzatip gazetesinin üstünden merakla bakti: İhtiyarın anlamsız bakışı hala ona yönelmisti. Adam Ivaniç gene bir sey söylemedi. Basini üçüncü kez uzattığında yüzü birden kiptirmizi oldu. Kendini, gururunu savunmaya, soylukisilerin yanında güzel kentiRiga'nin adininlekelenmesine engelolmayakendisini Riga'nin temsilcisi sayiyordu besbel i karar vermisti. Elindeki gazeteyi sinirli bir hareketle masanın üzerine fırlatipgazetinin raptiyeyle tutturulduğu çita gürültüyle çarpti masayapunçtan, gururundan yüzü kiptirmizi, içi alev alev yanan küçük gözlerini zaval i ihtiyara diktil.Sanki Almanla rakibi, bakışlarının manyetik gücüyle birbirini yenmeye çalışiyorlardı. Eitanın masaya çarpmasından çıkan sesle Adam Ivaniç'in tuhaf durusu bütün müsterilerin dikkatini çekmisti. Hepsi el erindeki gazeteleri bırakmis, magrur, sessiz bir merakla iki rakibe bakıyorlardı.

Pek gülünç bir sahneydi bu. Gelgelelim, Adam Ivaniç'in bakışlarındaki manyatik gücün (1)"Köy berberi"O zamanlar çıkan bir Alman gazetesi.16

hiç bir etkisi olmamisti. İhtiyar, öfkeden, kuduran bay Sultz'a gene öyle dalgın dalgın bakiyordu.

Akli baska yerlerdeymis gibi, herkesin onunla ilgilendiginin bile farkında degildi. Sonunda sabri tükendi Adam Ivaniç'in. Sert, çin çin öten bir sesle, Almanca, Niçin öyle dikkatli dikkatli bakıyorsunuz bana bayım? diye bagirdi..

Ama rakibi onun ne söylediğini anlamıyorduk, sesini duymuyorduk gibi susmaya devam ediyordu. Adam Ivaniç bu kez Rusça sormaya karar vermişti. Bir kat daha öfkeli bir sesle, Size sormak için böyle dik bakıyor bana? diye haykırıyordu.

Ayaga fırlayarak devam etti :

Beni tanırlar sarayda, sizi tanımazlar!

Ama ihtiyarın kipirdandığı bile yoktu. Almanlar nefretle homurdanmaya başlamıştı. Mil er de gelmişti gürültüye. Durumu öğrenince ihtiyarın sağır olduğunu düşünerek kulagina iyice eğildi.

Müsterisinin yüzüne dik dik bakarak yüksek sesle,

Bay Sultz ona bakmamanızı rica ediyor, diye bağırıyordu.

Ihtiyar birden Mil er'e baktı, o ana kadar durgun olan yüzünde endişeli bir düşünce, bir heyecan ifadesi belirdi. Telaslandı, inleyerek eğildi, aceleyle sapkasını, bastonunu aldı; acı bir gülümsemeyle anlamlılıkla oturduğu yerden kavulan bir zavalının sinik gülümsemesiydi buayaga kalktı, dışarı çıkmaya hazırlandı. Zavalı, çökmüş ihtiyarın bu uslu, ezik aceleciliğinde öylesine acıklı, insanın içini burkan bir şey vardı ki, basta Adam Ivaniç olmak üzere bütün müşterilerin düşüncesi bir anda değişmişti. Ihtiyarın, birisine hakaret etmek söyle dursun, bir dilenci gibi her yerden kovulabileceğini bildiği beliydi.

17

Mil er iyi yürekli, duygulu bir insandı. Ihtiyarın sırtını oksayarak, Hayır, hayır, dedi, oturun! Aber (1) ger (2) Sultz sadece ona dikkatli dikkatli bakmamanızı rica etmişti. Sarayda tanırlar onu.

Gelgelelim, zavalı ihtiyar gene anlamadı, daha da telaslandı; sapkasının içinden düşen eski, delik desik, açık mavi mendilini eğilip aldı; bası ön ayakları arasında, hiç kipirdamadan yerde yatan köpeğine hayvan belbeli derin bir uykuya dalmıştı seslenmeye başladı. Titrek, bitik bir sesle, Azorka, Azorka! dedi. Azorka!

Azorka'nın kipirdadığı yoktu. Ihtiyar, can sıkkin,

Azorka, Azorka, diye tekrar etti.

Bastonuyla dürttü köpeği, ama Azorka kipirdamıyordu. Elinden bastonu düştü ihtiyarın. Ömeliğe yere diz çöktü, Azorkanın basını elinin arasına aldı. Zavalı Azorka! ^{TM}İmüstü. Zavalı hayvan, sahibinin ayakları dibinde belki yaşlılıktan, belki de açlıktan, sessizce ölmüştü. Ihtiyar saskin saskin, Azorka'nın öldüğünü anlamıyorduk gibi bir dakika kadar öyle baktı yüzüne; sonra yavaşça eğildi emektar dostuna doğru, solgun yüzünü hayvanın solum basına dayadı. Bir dakika çit çıkmadı salonda. Hepimiz duygulanmıştık... Sonunda doğruldu ihtiyar. Yüzü

bembeyazdı, sıtma nöbeti gelmiş gibi titriyordu. Yufka yürekli Mil er, onu teselli etmek isteğiyle, Doldurmak saman bu köpeğin içini, dedi. İyice saman doldurmak. Fyodor Karloviç Kriger ustasıdır bu işin.

Bastonu yerden alip ihtiyara verirken ekledi:

(1)ama (Almanca)

(2)bay (Almanca)

EzilenlerF : 2 18

Fyodor KarloviçKriger çokiyi hayvan doldurmak.

™ne çıkan bay Kriger alçakgönül ü bir tavırla,

Evet, ben çok iyi doldurmak hayvan.

Bu, tepesinde tutam tutam kızıl saçlı, gaga burnunun üzerinde gözlüğüyle, zayıf, uzun boylu, görünüşte iyi yürekli bir Almandi. Aklına gelen düşünceden cosan Mil er, Her çeşit hayvani doldurmakta çok kabiliyetlidir Fyodor Karloviç Kriger, diye ekledi.

Bay Kriger atildi gene:

Evet, her çeşit hayvani doldurmakta çok kabiliyetliyimdir.

Coskun bir cömertlik içinde devam etti:

Hem köpeginizi parasız dolduracağım size.

Adam Ivaniç Sultz, yüzü bir kat daha kızarmış, ihtiyarın ugradığı felakete kendisinin sebep olduğu inancıyla,

Hayır, hayır!diye haykırdı, emeginizin karşılığım ben verecek size.

Ihtiyar bütün bu konuşmaları dinliyordu ya, bir şey anlamadığı beliydi; zangir zangir titriyordu.

Garip müşterisinin gitmeye hazırlandığını gören Mil er,

Bir dakika! diye bağırıldı. Bir kadeh nefis konyagimizi için!

Konyagi getirdiler. Ihtiyar, çabuk bir hareketle aldı kadehi, ama el eri titriyordu, ağzına götüreceğine yarısını döktü, bir damla içmeden tepsiye geri koydu. Sonra Azorka'yi olduğu yerde bırakıp tuhaf, o anda pek yadırganan bir gülümsemeyle çabuk çabuk kapiya yürüdü. Herkes sasırmıştı. Almanlar birbirinin yüzüne bakarak,

Schwerenot! Was für eme Geschichte! (1)diye mirildandılar.

(1)Felaket! ise bakın!

Ben ihtiyarın arkasından kostum. Pastahaneden birkaç adım ötede, sağda dar, iki yanında kocaman kocaman evler olan, karanlık bir ara sokak vardı. İçimde bir ses ihtiyarın o sokaga saptığını söylüyordu bana. Sokaga girince sağdan ikinci ev yeni yapılıyordu, dışı kalaslarla çevriliydi. Evin önündeki tahta perde sokagın neredeyse ortasına kadar çikiyordu. Yayalar için tahta perde boyunca bir sıra kalas döşenmişti. Tahta perdeyle evin arasında kalan karanlık bir kösede buldum ihtiyarı. Kaldırma oturmuş, dirseklerini dizlerine dayayıp basını el eri arasına almıştı. Yanına oturdum. Nereden başlayacağımı bilemeden,

Bakin, dedim, Azorka için üzülme. Gelin evinize götüreyim sizi. Geçsin artık üzüntünüz. Gidip bir araba çağırayım. Nerede oturuyorsunuz?

İhtiyar cevap vermiyordu. Ne yapacağımı bilemiyordum. Gelip geçen yoktu sokaktan. Birden koluma yapıştı. Kisik, isitilir isitilmez bir sesle,

Suluk alamiyorum! dedi, soluk alamiyorum! Ayaga kalktım, zorla onu da kaldırırken, Evinize götüreyimsizi! diye bağırDIM. Birkaç bardak çay içip yatmalısınız... Şimdi bir araba getiriyorum. Doktor da çağıracağım... tanıdığım bir doktor var...

Daha neler söylediğimi hatırlamıyorum. Ayaga kalkacak oldu, ama doğrulur doğrulmaz gene yere çöktü, hep o kisik, boguk sesiyle bir şeyler mirıldanmaya başladı. Üzerine iyice eğilip dinledim.

Vasilyevskiadasında, diyordu. Altıncı sokak... altıncı sokak...

Sesi kesildi.

Vasilyevski'de mi oturuyorsunuz? Ama o yana gitmiyordunuz;pastahaneden çıkınca sola dönmeniz gerekirdi Vasilyevski'ye gitmek için, oysa siz soga döndünüz. Şimdi bir arabayla götürürüm sizi... 20

İhtiyar kipirdamiyordu. Elini tutup kaldırdım, birakinca ölününki gibi düştü. Eğilip yüzüne baktım, parmağımın ucuyla dokundum... ihtiyar ölmüştü. Düş görüyordum sanki.

Bu serüven hayli uğrastirdi beni, o arada sitmam da kendiliginden geçti. İhtiyarın evini bulduk.

Vasilyevski adasında değil, öldüğü yerden birkaç adım ötedeki Klugen'in evinin besinci, çatı katında küçük bir antreyle son derece basık, pencere diye duvarlarında üç deliği bulunan büyük odalı ayrı bir dairede oturuyormuş. Çok yoksul olduğu beliydi. Bir masa, iki sandalyeyle, tas gibi sert, her yanından pamuklan fırlamış, eski mi eski bir kanepesindenmeger o da ev sahibinin misbaska esyasi yoktu. Sobanın uzun zamandan beri yanmadığı beliydi; muma falan da rastlanılmadı. İhtiyarın, pastaneye sırf sıcak, ısıyan bir yerde oturmak için geldiği kanisindaydım. Masanın üzerinde bos bir toprak çanakla kupkuru bir ekmek kabuğu vardı. Bir köpek bile para bulunmadı. Zaval iyi gömmek için degismeklik fanilası bile yoktu; birisi kendi fanilasını verdi de onu giydirdik. İhtiyarın bu kosul ar altında yalnız yasayamiyacığı, birisinin seyrek de olsa ona yardima geldiği beliydi. Masanın gözünden kimlik cüzdanı çıktı. Rahmetli, Yeremiya Smith adında, yetmiş sekiz yasında, Rus uyruklu bir yabanciydi. Makinist olduğu anlasiliyordu. Masanın üzerinde iki kitap vardı: Kısa bir coğrafya kitabıyla, kursun kalemle bir çok yerine isaret konulmuş Incil'in Rusçası. Bu iki kitabı ben aldım. Evde oturan öteki kiracılara, ev sahibine sorduk, hiç kimsenin bir şey bildiği yoktu. Çok kalabalikti

evin içi; fabrika ustalari, pansiyon olarak oturan Alman kadinlari bütün odalari doldurmuslardi. Kibar bir kimse olan evin yöneticisi de eski kiracisi üzerine, ati katinda alti ruble kirayla oturduundan, son iki aydir bir köpek vermediginden, bu nedenle onu kapi disari et

21

meleri gerektiinden baska pek bir bilgi veremedi. "Ihtiyarin gelip gideni var miydi?" diye sorduk, bu konuda da kimse bir sey bilmiyordu. Koskocaman evdi, böyle yerlere girip çikan çok oldugu için bilinmezmi. Bir seyler grenebileceğimiz evin bes yil ik kapasisi da, yerine daha kiracilarin yarisini tanimayan geç yegenini birakip iki hafta önce izinle köyüne gitmi. Bütün bu sorusturmalarin nereye vardigini kesin olarak bilmiyorum; sonunda topraga verdiler ihtiyari. O

günlerde öteki islerim arasinda bir gün de Vasilyevski adasina, altinci sokaga gidip geldim. Oraya varinca kendi kendime güldüm: Olaganüstü hiç bir yani olmayan sira sira evlerden baska ne görebilirdim altinci sokakta? "Peki ama, diye dsnyordum, ihtiyar ölürken niçin Vasilyevski adasi altinci sokaktan söz etti? Sayikliyor muydu acaba?"

Smith'ten bosalan daire hosuma gitmi. Baskasina kiralamamasini, daireyi benim tuttugumu yöneticiye sylidim. Odanin tavani gerçi pek basiktiyle ki, önceleri basim vuracak sanmistimama istedigim kadar genisti ya! Zaten kısa zamanda alistim. Ayda alti rubleye bundan iyisi de bulunamazdi. Dairemin ayri olmasi pek hosuma gitmi. Simdi bir hizmetçi bulmaktaydi is, yalnız basima yapamazdim çünkü. Kapici, hiç olmazsa günde bir kere ugrayip en gerekli isleri yapmaya söz verdi basta. Ihtiyar için birisinin geleceğini saniyordum. Oysa öleli bes gün olmu. Gelen giden yoktu.

II

O siralar dergilerde çalisiyor, ufak tefek yazilar yaziyordum; günün birinde büyük bir eser vereceğimden hiç kuskum yoktu. Büyük bir roman üzerinde çalisiyor 22

dum; ama sonunda hastaneye dstm... yakinda ölürüm herhalde. Sonum yaklastigina göre anilarimi yazmasam da pekala olurdu ya...

Hayatimin su aci son yili geliyor aklima. Her sey i yazmak istiyorum, kendime bu ugrasi bulmasaydim sanirim can sikintisinden lrdm. Bütün bu olaylar bazan. ylesine heyecanlandiriyor, öylesine üzüyor ki beni! Kelimeler kalemimin ucundan kagida dklrlerken daha bir huzur verici, daha bir olagan biçime girecek, hayale, kabusa daha az benziyecekler saniyorum. Yazmak beni avutacak, içimdeki atesi söndürecek, eski yazarlik damarimi kabartacak; anilarimi, aci hayal erimi bir ise, ugrasa döndürecektir... Evet, çok iyi düsündüm bunu. Üstelik saglik memuruna da bir miras birakmis olurum; hiç degilse kisin pencerelerini kagitlar.

Gelgelelim, nedense ortasından basladim hikayeme. Her sey i yazmaya karar verdigime göre bastan baslamaliyim. ^{TM}yle olsun. Zaten pek uzun sürmeyecektir kendimi tanitmam.

Buradan uzak ...skiy ilinde dogmusum. Ben küçükken ölen annemle babam iyi birer insan olmalıydilar. Acidigi için beni evine alan söyle böyle varlikli toprak sahibi Nikolay Sergeyiç

Ihmenev'in yanında büyüdüm. Tek çocuğu olan Natasa benden üç yaş küçüktü. Agabeykardes gibiydik onunla. Ah sevgili çocuklugum! Yirmi bes yasinda, son günlerimi yasiyorken aklimda sadece senin olman; heyecanla, coskunlukla sadece seni anmam ne garip aslinda! O zamanlar ne maviydi gökyüzü, Petersburg günesine hiç benzemezdi günes; yüreklerimiz ne hizli çarpardi!

O zamanlar her yanda göz alabildigine çayirlar, ormanlar vardi; simdiki gibi soguk tas yiginlari karartmazdi insanin içini. Nikolay Sergeyiç'in yönetmeni oldugu Vasilyevski'deki park ne hostu!

Natasa'yla dolasirdik orada. Parkin bitiminde de büyük, los bir koruluk 23

vardi, bir keresinde kaybolmustukiçinde Natasa'yla... Ne güzel, tatli günlerdi! Hayati esrarengiz, çekici bir sey olarak görüyor, onunla tanismaktan hoslaniyorduk. Her "çalinin, agacin arkasinda bizim için esrarli, bilmedigimiz bir insan vardi sanki. Masal dünyasi gerçekte içice gibiydi. Aksam sisi koyulasip, büyük derenin çakil i kiyisina yapismis gibi duran çalilarin dal arinda küme küme biriktigi zamanlar Natasa'yla ben sahilde el ele durup ürkek bir merakla uzaklara bakar, sisin içinden dogru birisinin "çikip yanimiza geleceğini ya da sesleneceğini, böylece dadimizin anlattigimasal arin gerçekleseceğini sanirdik. Aradan uzun zaman geçtikten sonra bir keresinde Natasa'ya, "€ocuk hikayeleri" nin elimize geçtiği, kitabi kapip dogru bahçedeki havuzun yanında yasli, sik yaprakli mese agacinin altindaki yesil kanepemize kosup oturduğumuz, hemen

"Alphonse ile Dalinde" hikayesini okudugumuz günü hatirlatmistim. Bu hikayeyi hatirladikça hala tuhaf bir burkulma olur içimde; geçen yil ilk iki satirini Natasa'ya ezbere okudugumuz zaman da aglamamak için güç tutmustum kendimi: "Kahramanim Alphonse Portugal'dedogmustur.

DonRamiro'dur babasinin adi"... Belki de pek budalaca bir seydi bu; kim bilir, Natasa'nin heyecanima öyle tuhaf tuhafgölümsemesinin sebebi de buydu belki. Ama çabuk toparlamisti kendini (çok iyi hatirliyorum bunu), beni avutmak için o da geçmiş günlerden açmisti. Biraz sonra kendisi de duygulandi. €ok güzel bir aksamdi o; eskiyi yenibastan yasadik: "Beni il merkezine, yatili okula yol adiklari günüTanrim, ne çok aglamisti o gün!Vasilyevski'den temel i ayrilisimi...Okulu bitirmis,üniversiteyehazirlanmak için Petersburg'a gidiyordum. On yedi yasindaydim, o da on bes. O zamanlar pek biçimsiz oldugumu söylüyor Natasa. TMylesine uzun boylu, öylesine siskaymisim ki, bana bakınca tutamazmiskendini, gülermis.Ayrilirken 24

çok önemli bir sey söylemek için bir kenara çektim onu; ama birden dilim tutuldu. O anda müthis heyecanlı oldugumu hatirliyor Natasa. Konusamadik tabi€. Ne söyleyeceğimi bilmiyordum.

Söylesem de anlayamazdi beni zaten. Birden bosandim, hiç bir sey söyleyemedim öyle gittim.

€ok sonra, bundan iki yil önce görüştük. Yasli Ihmenev bir dava için gelmisti Petersburg'a. Ben de edebiyat alanında yeni yeni duyurmaya baslamistim adimi.

III

Nikolay Sergeyiç Ihmanev iyi, ama çok eskiden beri yoksul düsmüs bir aileden geliyordu. Grene de yüz el i kölelik, oldukça iyi durumda bir çiftlik kalmisti ona babasından. Yirmi yasinda süvari subayi olmustu. Isleri iyi gidiyordu, gelgelelim, hizmetinin altinci yilinda bir aksam kumarda varini yogunu

kaybetti. O gece sabaha kadar, uyku girmede gözüne. Devrиси aksam gene gitti oyun salonuna, sahibi oldugu tek seye, atina karsilik bir kart aldı. Kazandı. Arkasından bir daha, bir daha... Yarım saat sonra köylerinden birini, son sayıma göre el i kölelik Ihmenevka'yi geri almisti. Oyuna paydos deyip, devrиси gün de istifasını verdi. Yüz kölesini kaybetmisti. İki ay sonra tegmen rütbesiyle ayrıldı ordudan, küçük köyüne gitti. Bu kumar olayından söz edilmesini hiç sevmezdi; öyle ki, o kadar iyi yürekli, babacan oldugu halde, birisi kaybettigi yüz köleden açacak olsa, öfkelenir, bozusurdu onunla. Köyde kendini çiftçilige verdi. Otuz bes yasinda soylu ama yoksul bir ailenin kizi olan Anna Andreyevna Sumilova'yla evlendi. Drahomasi bile yoktu Anna Andreyevna'nin, göçmen madam MonReves'in kentte soylu kızlar için açtigi yatili okulda okumustuh zaman övünür

25

dü bununla; oysa orada ne okudugunu bilen, anlayan da yoktu. Nikolay Sergeič iyi bir toprak sahibi olmustu. Komsu toprak sahipleri ders aliyorlardiondan. Birkaç yıl sonra bes yüz kölelik komsu Besilyevski köyüne Petersburg'dan sahibi prens Pyotr Aleksandroviç Valkonski geldi, Prensın gelisi büyük bir olay olmustu çevrede. Henüz genç sayılırdi; büyük bir rütbesi, önemli ilişkileri vardı. Yakisikliydi, varlikliydi, nihayetçevrenin kızlarını, kadınlarını en çok bu yani ilgilendiriyordubekardi. Akrabasi olan valinin il merkezinde onu içtenlikle karsilamasini, kent bayanlarının "kibarligina hayran kalmalarını" v.s. anlata anlata bitiremiyorlardi. Sözüñ kisasi, Petersburg yüksek sosyetesinin tasrada pek seyrek gözüken, gözüktüklerinde de büyük ilgi uyandıran üyelerinden biriydi bu. Ne var ki, ihtiyaci olmadigi, kendisinden az da olsa, asagi buldugu kimselere karsi kibar davranmıyordu Prens. Komsu toprak sahiplerini küçümseyip, onlarla tanismak istememesi bir çok düşman kazandirmisti ona. Durup dururken Nikolay Sergeič'i ziyaret etmesi de bu yüzden sasirtmisti herkesi. En yakin komsusu Nikolay Sergeič'di oysa.

Ihmenev'lerin evinde büyük bir heyecan yaratti bu ziyaret. Kari koca bayılmislardi genç adama; hele Anna Andreyevna cosmustu. Kısa bir zaman sonra aileden biriymis gibi haber falan vermeden her gün gelip gitmeye baslamisti. Onlari da kendi evine çağiriyor, nükteler savuruyor, gülünç hikayeler anlatiyor, Ihmenev'lerin kötü piyanosunda hem çalip hem söylüyordu. Ihmenevler sasiyorlardi dogrusu: Böylesine candan, böylesine degerli bir insan için kendinibegenmis, kibirli, bencil nasıl diyebiliyorlardi komsular? İçten, temiz yürekli, çıkarini düşünmeyen, dürüst bir insan olan Nikolay Sergeič'ten hoslanmis olmalıydı Prens. Kısa bir zaman sonra her sey anlasildi.

Prens, madrabaz, gözü doymaz; ak saçli, gözlüklü, gaga burunlu, utanmazcasına çalan, _ 26

üstelik iskenceyle birkaç köylüyü öldüren çiftlik yöneticisi kahyasi Alman'in isine son vermek için gelmisti Va~ silyevski'ye. Sonunda yakayı ele vermisti Ivan Karloviç.. Yerin dibine girmisti utancından, Alman dürüstlüğünden, uzun uzun söz etti; ama yüz kızartıcı bir biçimde kovulmasına engel olamadi bütün bu çabaları. Bir yönetmen gerekliydi Prense; bulunmaz bir çiftçi, son derece dürüstbundan hiç kimsenin kuskusu olamazdibir insan olan Nikolay Sergeič'i seçmisti. Prens, bu isi üzerine alması için Nikolay Sergeič'ten teklif bekliyordu galiba; ama olmadı bu, Prens güneşli bir sabah dostça, son derece saygılı bir tavırla dileğini açtı ona. ^{TM}nce kabul etmek istemedi Ihmenev, ama hayli dolgun ücret Anna Andreyevna'yi ayarttı, genç adamın bir kat daha artan kibarlığı da geri kalan kararsızlıkları silip süpürdü... Prensın istediği olmustu. İnsanları iyi tanıdığı bel iydi. Görüşmeye başlamalarından kısa bir zaman sonra Ihmenev'in nasıl" bir insan oldugunu, onu parayla değil de göstereceği içtenlikle, yakınlıkla kendine bağlayabileceğini, istediğini yaptırabileceğini

biliyordu. Gözü kapalı, her şeyini güvенеbilecegi bir kahyaya ihtiyaci vardi; bundan böyle Vasilyevski'ye bir daha gelmek istemiyordu. Ihmenev'i öylesine büyülemisti ki, adamcagiz yürekten inaniyordu dostluguna. Nikolay Sergeic bizde çok olan son derece temiz yürekli, içten, duygulu bir insandi; böyleleri (bazan Tanri bilir niçin) birisini sevdiler mi bütün varligiyla baglanirlar ona; bu bagliliklari bazan gülünç bile kaçır.

Aradan uzun yıl ar geçti. Prens in çiftligi gelistikçe gelismisti. Prensle Ihmenev arasindaki iliskiler iyiydi, resmi is mektuplariyla sürdürülüyordu bu iliskiler. Prens Nikolay Sergeic'in yönetimine hiç karismiyor, bazan Ihmenev'i sasirtan son derece pratik, uygun ögütler veriyordu ona. Parayi bos yere harcamayi, çarcur etmeyi

27

sevmedigi, hatta elinin siki oldugu anlasiliyordu. Vasilyevski'ye gelisinden bes yıl sonra ayni ilde dört yüz kölelik, pek iyi durumda baska bir köyü satin almasi için Nikolay Sergeic'e vekalet yol adi.

Nikolay Sergeic mutluydu. Prens in basanlarina, yükselisine, yükselen öz kardesiymig gibi yürekten seviniyordu. Hele Prens bir is konusunda, ona son derece güvendiğini bel i edince adamcagiz iyice duygulanmisti. Anlatayim bunun nasıl oldugunu... Ama önce, hikayemin bir bakima en önemli kisilerinden olan Prens Valkonski üzerine kısa bir açıklama yapmam gerekiyor.

IV

Dul oldugunu söylemistim. Çok gençken, para için evlenmisti. Moskova'da varini yogunu iyice kaybeden ailesinden hemen hemen hiç bir şey kalmamisti ona, Vasilyevski üstüste birkaç kere ipotek edilmiş, borç içindeydi. Moskova'da devlet dairelerinden birinde çalışmak zorunda kalan yirmi iki yasindaki Prens'e ailesinden bir köpek bile kalmamisti; "eski bir soyun baldiri çıplak evladi"

olarak atilmisti hayata. Bir tüccarin tohuma kaçmış kiziyla evlenmesi onu kurtardi. Tüccar drahoma konusunda aldatti tabiE Prensi; ama gene de karisinin parasiyla, ailesinden kalan çiftligi geri alip kurtarabildi. Prens in kismetine çıkan tüccar kizinin okuyup yazmasi yoktu, iki sözcüğü bir araya getirip konusamazdi; yüzü de pek çirkindi, sadece bir iyi yani vardi: İyi yürekli, sessizdi.

Prens onun bu yanindan yararlanmasini bildi: Evlenmelerinden bir yıl sonra o siralar bir erkek çocuk doguran karisini Moskova'da tüccar babasinin yanina birakip, ...ski iline gitti.

"Petersburg'daki soylu bir akraba 28

sinin yardimiyla orada oldukça yüksek bir memuriyet edinmisti, İçi yükselmek, parlamak atesiyle yaniyordu. Karisiyla Petersburg'da da Moskova'da da yapamayacagini anladigi için ise tasradan baglamaya karar vermisti. Evliliklerinin ilk yilinda karisina etmedigi iskencenin kalmadigini söylüyorlar. Bu söylenti pek sasirtiyordu Nikolay Sergeic'i, heyacanla savunuyordu Prens'i, onun böylesine kaba hareket edebilecek bir insan olmadigini söylüyordu. Ama yedi yıl sonra nihayet ölmüstü Prens, dul kalan Prens de hemen Petersburg'a aktardi. Baskente ilgi bile uyandirmisti.

Bir çok meziyetleri olan, zeki, zevk sahibi, henüz yakisikli, genç sayilan Prens sosyeteye mutluluk

arayan, himaye pesinde kosan bir insan degil de, baslibasina bir deger olarak girmisti. Onda gerçekten de insani çeken, baglayan, güçlü bir seyin oldugunu söylüyorlardi. Kadınların pek hosuna gidiyordu; sosyete dilberlerinden biriyle iliskisini duymayan, kalmamisti. Soydan gelme, cimrilik derecesine varan eli sikiligina ragmen parayi hiç acimadan harcıyor, her önüne gelene kumarda para veriyor, ne kadar çok kaybederse etsin hiç üzülüyordu. Ama Petersburg'a eglenmek için gelmemisti; yükselmek istiyordu, istedigide oldu. Onun sosyetedeki basarilarina sasan, akrabasi ünlü kont NainskiPrens karsisina her hangi bir dilekçi olarak çiksaydi yüzüne bile bakmazdi belkionunla ilgilenmis, hatta yedi yasindaki oglunu yetistirmek için evine almisti. Prensın Vasilyevski'ye gelisi, Ihmenev'le tanismasi da bu zamana rastliyor. Sonunda, Kontun araciligıyla elçiliklerden birinde önemli bir yere atanarak yurt disina gitti. Onunla ilgili söylentiler biraz anlasilmaz olmaya bile baslamisti: Yurt disinda basından kötü bir olay geçtigini söylüyorlardi, ama bunun nasıl bir olay oldugunu bilen yoktu. Yalniz, yukarda sözünü ettigim dört yüz kölelik köyü

satın aldigi biliniyor kesinlikle. Uzun zaman sonra önem

29

li bir kimse olarak döndü yurda; Petersburg'da oldukça büyük bir memuriyete getirildi. Ihmenev'de onun yeniden evlenmeye, varlikli, taninmis bir ailenin kizini almaya hazirlandigi söylentileridolasiyordu.Nikolay Sergeič sevinçten el erini ogusturarak "Gördünüz mü, diyordu, kodamanlar sinifina giriyor bizimki!" O siralar Petersburg'da üniversitedeydim; hatirliyorum, Ihmenev bana mektup yazip, Prens'in evlenecegi haberinin dogru olup olmadigini arastirmami istemisti. Prende de bir mektup yazmis, beni himayesine almasini dilemisti;amaPrens cevap vermedi bu mektubuna. Sadece, Kontun evinde yeterince yetistirildikten sonra liseye giden Prensınoglunun, on dokuzyasindaöğreniminibitirdiginiöğrenebildim. Ihmenev'lere bunu yazdim.

Prensın, oglunu çok sevdiğini, bir dedigini iki etmedigini, simdiden onun gelecegi için ugrastigini da ekledim. Bütün bu bilgileri Prensın oglunun tanıdığı olan öğrenci arkadaslarımdan almistim.

Iste tam o günlerde, güzel bir sabah Nikolay Sergeič Prensten onu pek sasirtan bir mektup aldı...

Yukarda da söylediğim gibi, Nikolay Sergeič'le iliskilerini o zamana kadar resmi is mektuplariyla sürdüren Prens şimdi son derece içten, dostça bir tavirle aile sirlarım açıyordu ona: Oglundan yakiniyor, kötü davranislarina üzüldüğünü yaziyordu. Oglunu temize çıkarmak için de ekliyordu:

"Bu yasta bir çocugun ufak tefek hatalari pek önemli sayilmaz tabi(Çe aslında". Ceza olarak bir zaman için köye, Ihmenev'in yanina yol amaya karar vermisti oglunu. Prens, "Dünyanın en iyi yürekli, dürüst insani Nikolay Sergeič'e, özelikle Anna Andreyevna'ya" güvendiğini yaziyor; onlardan, yaramaz oglunu ailelerine kabul etmelerini, ona biraz akil vermelerini, el erinden gelirse onu sevmelerini, en önemlisi de uslandirmalarini, "insan hayatında öylesine önemli yeri olan kurtarici kesin ilkeleri ona asilamalarini" diliyordu. Yasli Ih 30

menev tabi(Çe dört el e sarildi ise. Genç Prens geldi sonunda; öz çocuklari gibi karsiladilar onu.

Kisa bir zaman sonra Nikolay Sergeič onu cani gibi seviyordu. Hatta sonralari, Prensle Ihmenev tamamen ayrildiklari zaman, ihtiyar bazan mutlu bir gülümsemeyle anardi Alyosa'siniPrens Aleksey

Petroviç'e Alyosa'm derdi. Gerçekten de pek tatlı bir çocuktuktu bu: Yakisikli, kız gibi narin yapılı, sinirliydi. ^{TM}te yandan neseli, temiz yürekli, duyguluydu da... İhmenev'lerin evinde pek seviliyordu. On dokuz yasında olduğu halde, çocukluğu hala atamamisti üzerinden. Söylentilere bakılırsa üzerine titreyen babasının, onu köye niçin sürdüğünü anlamak güçtü. Delikanlinin Petersburg'da düzensiz bir hayat yasadığını, çalışmak istemediğini, babasının da bunlara üzülüğünü söylüyorlardı. Nikolay Sergeiç, Alyosa'ya bu konuda hiç bir şey sormadı; Pyotr Aleksandroviç de mektubunda oğlunu sürmesinin asil nedeninden söz etmemisti. Bununla beraber birtakim söylentiler dolasiyordu ortalıkta: Alyosa'nin bağislanamayacak kadar ağır bir yaramazlık yaptığından, sosyeteden bir bayanla gizli iliskisinden, birisini düel oya çağirdiğinden, kumarda büyük bir para kaybettiginden söz ediyorlardı. Baska birisinin parasini yedigi bile söyleniyordu. Prens, oğlunu bir suçtu olduğu için değil de birtakim bencil düşünceleri yüzünden köye yol adigini söyleyenler de vardı. Nikolay Sergeiç bu sonuncu söylentiye nefretle reddediyordu. Çocukluk çağında Prensi hiç görmemiş olan Alyosa da taparcasına seviyordu babasını zaten; ondan söz ederken cosuyor, heyecanlaniyordu. Babasının etkisi altında olduğu bel iydi. Alyosa bazan, babasının da kendisinin de aynı zamanda kur yaptıkları bir kontesten, onun (Alyosa'nin) kadini elde etmesine babasının çok sinirlendigiinden söz ediyordu. Bu hikayeyi daima heyecanla, çocuksu bir içtenlikle, çin çin öten neseli kahkahalar atarak anlatiyordu; ama Nikolay 31

i Sergeiç onu hemen susturuyordu. Alyosa, babasının evlenmek niyetinde olduğunu da doğruluyordu.

Hemen hemen bir yıl olmustu köye sürgün geleli. Belirli zamanlarda saygılı, ağırbaşlı mektuplar yaziyordu babasına. Sonunda Vasilyevski'ye o kadar alisti ki, Prens yazın köye geldiğinde (İhmenev'leri daha öncedenhaberdar etmişti) sürgün, köyde kalmasına izin vermesi için yalvarıp yakarmaya başlamisti babasına. Köy hayatının tam ona göre bir hayat olduğunu söylüyordu.

Alyosa'nin verdiği her karar, kapıldığı her heves asiri duygululugun , dan, heyecanlı yaradilisından, bazan saçmalığa varan havailiginden, dis etkilere pek çabuk kapilmasından, iradesinin olmayisından geliyordu. Ama Prens kuskulu kuskulu dinledi oğlunun, bu dileğini...NikolaySergeiç

eski "dostu" nu güç taniyabilirdi: Çok degismisti Prens Pyotr Aleksandroviç. Nikolay Sergeiç'e karsi pek bir tuhaf davraniyordu; hesaplar gözden geçirilirken igrenç bir titizlik, cimrilik, anlasilmaz bir kuskü gösterdi. Bütün bunlar pek üzdü dürüst İhmenev'i; uzun süre inanmak istemedi. On dört yıl önce Vasilyevski'ye gelen Prens degildi bu sanki: Simdi bütün komsularıylaönemli olanlarıyla tabiÇetanisti. Nikolay Sergeiç'e hiç gelmiyor, bir usagiymis gibi davraniyordu. Birden acayip bir şey oldu: durup dururken tamamen ayrıldılar Prense Nikolay Sergeiç. Birbirlerine kötü sözler söylediler, İhmenev öfkeyle çikip gitti Vasilyevski'den, ama olay bununla kapanmadi. Çevrede igrenç dedikodular dolasmayabasmisti. Genç prensin yaradilistan zayıf olduğunu sezinleyen Nikolay Sergeiç'in, onun eksikliklerinden yararlanmaya çalıştığını; kızı Natasa'nin(osiralar daha on yedisinde olan Natasa'nin) yirmi yasındaki delikanliyi kendine zorla asik ettiğini; anasiyla babasınınhiç farkında degilmisler gibi davrandıkları haldebu aski körüklediklerini söylüyorlardı.

Sözde, kurnaz, "ahlaksız" Natasa, gene .32

onun ugrasmasi sonucu komşu toprak sahiplerinin evlerindeki sayıları hayli kabarık olan kibar kızlardan hiç birini görmek fırsatini bulamayan delikanliyi nihayet büyülemisti. Sonra, sevgililerin Vasilyevski'ye on bes verst uzaklıkta olan Grigoryev köyünde evlenmeye karar verdiklerini iddia

edenler de vardı. "TabiE Natasa'nin anne babasından gizli, diyorlardı. Ama Ihmenev'le karisi her şeyi pekala biliyorlar, kızlarını kiskirtiyorlardı". Sözün kisasi, çevrenin kadınlı erkekli dedikodularının bu olayla uydurup uydurup söylediklerini sıralayacak olsak başlıbaşına bir kitap olurdu. Isın tuhafı, Prens bütün bunlara inanmış, hatta Vasilyevski'ye de sırf Petersburg'dayken aldığı imzasız bir mektup üzerine gelmişti. Hiç kusku yok ki Nikolay Sergeič'i birazcık olsun tanıyan bir insan bu iftiraların bir tekine bile inanamazdı; gelgelelim herkese bir şeyler olmuştü; her kafadan bir ses çıkıyor, herkes dudak bükerek basını salıyor... zaval i ihtiyari kesinlikle suçluyordu. Ihmenev, kızını dedikodulara karşı savunmaya kalkışmayacak kadar gururluydu.

Karisına da komsularına her hangi bir açıklamada bulunmamasını siki siki tembihlemişti. iftiraya uğrayan Natasa'nın bir yıl sonra bile bir şeyden haberi yoktu: Olayları büyük bir titizlikle saklamışlardı ondan; on iki yaşında bir kız kadar neseli, saftı.

Bu arada kavga da gittikçe kızisiyordu. Yaltakçılar bos durmuyorlardı. Birtakim fitneciler, tanıklar çıktı ortaya; Prensi Nikolay Sergeič'in Vasilyevski'yi yıl ardan beri hiç de dürüst yönetmediğine inandırmayı sonunda basardılar. Dahası var: Sözde üç yıl önceki kuru satısında Nikolay Sergeič

on iki bin gümüş rubleyi iç etmiş; bu konuda açık seçik, yasalara uygun delil er varmış; üstelik, koruyucu Prensten izin falan da almamış, kendi bildiği gibi hareket etmiş, mal sahibini her iş olup bittikten sonra korunun satılmasına razı etmiş, satıstan 33

aldığı paranın çoğunu da cebe indirmiş. Sonradan da anlaşıldığı gibi, bütün bunlar iftiraydı tabiE, ama Prens söylenenlerin hepsine inandı, herkesin içinde Nikolay Sergeič'in yüzüne karşı "hirsiz" diye haykardı. Ihmenev tutamadı kendini, hakarete hakaretle karşılık verdi. Büyük bir rezalet oldu.

Dava hemen başladı. Nikolay Sergeič birtakim kâğıtları saklamadığı; daha önemlisi, ne koruyucusu, ne de bu gibi durumlarda tecrübesi olduğu için dava aleyhine isliyordu. Eftliğine haciz kondu. Sınırları fena halde bozulan ihtiyar, il merkezindeki davayı tecrübeli avukatına bırakıp, durumu yakından izlemek için Petersburg'a geldi.. Saniyorum kısa bir zaman sonra Prens, Ihmenev'i bos yere kirdiğini anlamıştı. Ne var ki, birbirlerine çok ağır hakaret etmişlerdi, barısamazlardı. Prens davayı kendi lehine çevirmek, yani eski çiftlik kahyasının elinden son lokmasını almak için bütün gücüyle çalışıyordu.

V

Böylece Petersburg'a taşınmış oldu Ihmenev'ler,, Bunca uzun bir ayrılıktan sonra Natasa'yla karşılaşmamı anlatmaya girişmeyeceğim. Aradan geçen dört yıl içinde bir gün bile unutmamıştım onu. Natasa'yi hatırladıkça içimi dolduran duygunun ne olduğunu o zamanlar bilmiyordum tabiE, ama bu ikinci buluşmamızdan kısa bir süre sonra, kaderimin onunkine bağlı olduğunu anladım.

Basta, gelişlerinin ilk günleri aradan geçen dört yılın onu pek az degistirdiğini, ayrılmamızdan önceki küçük kız olarak kaldığını sanıyordum. Ama günler geçtikçe onda Ezilenler F: 3 34

yeni, o zamana kadar bilmediğim, sanki benden mahsus saklanmış bir şeyler sezinlemeye başlamıştım. Gerçek yanlarını benden gizler gibi bir hali vardı... bunları bir bir sezinlemek ne hostu!

Petersburg'a geldiklerinde ihtiyar pek sınırlı, huysuzdu. İşleri kötüydü. Durmadan söyleniyor, davayla ilgili kâğıtlarla uğraşıyordu; bize baktığı yoktu. Anna Andreyevna aklını yitirmiş gibi dolasıyordu ortada, neye uğradığını bilmiyordu. Petersburg ürkütmüştü onu. Eski günlerinin, İhmenevka'nın özlemiyle ağlayıp sizliyor; gelinlik çağa gelen Natasa'nın geleceğini düşünecek kimse yok diye üzülüyor; içini dökebileceği başka kimsesi olmadığı için bana tuhaf itiraflarda bulunuyordu.

İste tam o sıralarda, onların gelişinden biraz önce, edebiyat alanına atıldığım ilk romanımı yeni bitirmiş, işin acemisi olduğum için eserimi ne yapacağımı, kime vereceğimi bilmiyordum.

İhmenev'lerin evinde hiç söz etmemistim bundan; avare dolastığım, çalışmadığım, kendime bir iş aramadığım için neredeyse kavga edeceklerdi benimle, İhtiyar azarlıyordu benibeni bir evlat bilerek tabii. Roman yazdığımı onlara söylemekten düpedüz utanıyordum. Çalışmakta gönlümün olmadığını, roman yazmak istediğimi nasıl açabilirdim onlara? Bu yüzden sırası gelinceye kadar yalan söyledim, var gücümle iş aradığımı, ama bulamadığımı inandırdım onları, ihtiyarın yalan söyleyip söylemediğini araştırarak durumu yoktu. Hatırlıyorum, bir keresinde Natasa, babasıyla konuşmamızı sonuna kadar dinledikten sonra esrarlı bir tavırla bir köseye çekti beni; nemli gözlerle, geleceğimi düşünmem için yalvardı, sorular sordu, bir şey öğrenemeyince de, işi avarelige verip kendimi mahvetmeyeceğime dair yemin ettirdi bana. Gerçi ne yaptığımı, neyle uğraştığımı açmadım ona, ama yaptığımı, ilk romanımı beğendiğini açığa vuran tek sözcüğünün o anda benim için, sonraları e

35

İstirgenlerden, edebiyattan anlayanlardan duyduğum övgülerden çok çok değerli olduğunu hatırlıyorum. Sonunda çıktı romanım. Daha basılmadan çok önce edebiyat dünyasında hayli gürültü koparmıştı. Müsveddelerimi okuyan B. (1) bir çocuk gibi coşmuştu. Hayır! Mutlu olduğum anlar olduysa bu, ilk başarımın verdiği sarhosluk dakikaları değil, romanımın müsveddelerini hiç

kimseye okumadan, göstermeden önceki günlerdi: Coşkun umutlar, hayal er, çalışma tutkusuyla geçirdiğim uzun geceler mutluydum; yakınlarımın gibi benimsediğim, gerçekten ayırdedilemeyen, yarattığım kişilerle, hayal erimle beraber geçirdiğim geceler... Kahramanlarımla güler, gene onlarla acı çekerdim. Zavalılar ağlarken benim de gözyaşı döktüğüm olurdu...

İhtiyarların, önce pek sastıkları halde, ilk başarımına ne çok sevindiklerini anlatamam! Söz gelimi Anna Andreyevna, herkesin öve öve bitiremediği yazarın o küçücük Vanya olduğuna inanmıyor, basını salıyordu. İhmenev uzun süre teslim olmadı, romanımla ilgili ilk söylentiler çıkmaya başladığında korktu bile; geleceğimi mahvettiğimi, yazarların çoğunlukla derbeder insanlar olduklarını söylüyordu. Ama ardi kesilmeyen övgüler, dergilerde çıkan yazılar; nihayet, düşüncelerine gözü kapalı inandığı bazı kimselerden duyduğu benimle ilgili iyi sözler, görüşünü

değiştirmek zorunda bıraktı onu. Birden elime para geçtiğini görünce, hele bir de insanın edebiyattan ne kadar para kazanabileceğini öğrenince son kuskuları da kayboldu.

İçindeki kuskulardan kurtulduğu anda kendini tam, coşkun bir inanca kaptıran insanlardan olan ihtiyar, mutluluğuma bir çocuk gibi sevinerek geleceğim üzerine sınır tanımayan, göz kaması (1) Burada Dostoyevski'nin ilk romanı "İnsancıklar" la devünlü elestirmeni Belinski'den söz ediliyor.

tirici hayal er kurmaya, umutlar beslemeye baslamisti. Her gün baska bir plan kuruyordu; neler neler yoktu bu planlarda! Bana karsi davranislarinda, o zamana kadar olmayan, bambaska bir saygi vardi. Ama kimi zaman, birden gene kuskuya kapildigi, en heyecanli aninda ne söyleyeceğini sasirdigi oluyordu.

"Yazar, ozan! Ne tuhaf... Ozanlardan adam olan, rütbe kazanan olmus mudur? Geveze, sapik insanlardir!"

Onun bu çesit kuskulara daha çok hava kararirken kapildigi kaçmamisti gözümünden (o mutlu günleri unutabilir miyim hiç!) Bizim ihtiyar, ortalik kararmaya basladiginda nedense daha bir karamsar, duygulu, vesveseli olurdu. Natasa'yla ben bilirdik bunu, önemsemezdik. Hatirliyorum, general Sumarokov'dan, Derjavin'e içinde birkaç köpek bulunan bir enfiye kutusu yol anilmasi olayindan, çariçenin Lomonosov'u ziyaret edisinden, Puskin'den, Gogol'den söz ederek avutmaya çalisirdim onu.

Bunlari belki de ilk kez duyan ihtiyar,

Biliyorum canim, hepsini biliyorum, derdi. Him ! Bak Vanya, senin su yazdigin seyin manzum olmadigina sevindim. Si r saçmaliktir bence. Itiraza kalkisma hemen, bu ihtiyara güven; kötülüğünü istemem senin; evet saçmalik, düpedüz saçmaliktir siir, issiz güçsüzlerin ugrasacağı bir sey! Si r yazmak lise öğrencilerine yakisir... Bu siir belasi var ya, sizin gençligi toptan çildirtacak sonunda... Turalim ki Puskin büyük bir ozandir, kime ne bundan! Si r degil mi yazdiklari... hava civa yani... Yazdigi bazi seyleri okudum okumasina... Düz yazi baskadir! Yazar okuyucularim egitmek olanagina bile sahiptir burada... ulus sevgisini, ya da erdemi insanlari için yerlestirebilir... öyle degil mi? Anlatmak istedigimi anlatamiyorum canim ama anliyorsun beni tabiE; seni sevdiğim için söylüyorum bunlari.

Romanimi getirdigim gün, çaydan sonra hep beraber

37

yuvarlak masaya oturduğumuzda babacan bir tavirle,

Hadi bakalim oku, dedi. Oku dagörelim neler yazmissin; herkes senden söz ediyor!Görelim bakalim! Kitabi açip, okumaya hazirlandim.Romanim o aksam yeni çikmisti baskidan, bir tanesini kaptigim gibi solugu Ihmanev'lerde almistim.

Romanimi onlara daha önce, editördeki müsveddelerimden okuyamadigim için üzülüyordum.

Natasa üzüntüsünden agliyor, benimle çekisiyor, romanimi ondan önce baskalari okuyor diye sitem ediyordu bana... Ama sonunda masanin basindaydik iste. Ihtiyar son derece ciddi, elestirmeye hazır bir tavir takinmisti. Ince eleyip sik dokumak, "durumu anlamak" istiyordu.

Karisinin da pek magrur bir görünüsü vardi; romanimin okunmasi serefine neredeyse yeni bosörtüsünü takacakti. Sevgili kizi Natasa'ya ne zamandır sonsuz bir sevgiyle baktigimin; onunla konusurken heyecanlandigimin, Natasa'nin da bana eskisinden daha bir içten baktiginin farkındaydi.

Evet, nihayet o an; basari, mutluluk ani gelmisti! Yasli kadin, kocasinin beni biraz fazla ögmeye basladiginin, kiziyla bana tuhaf tuhaf baktiginin da farkındaydi... birden ürküttü onu bu: Ne olursa olsun, bir kont, bir prens, hiç degilse dokuzuncu dereceden, kordonlu, genç, yakisikli bir memur bile degildim! Anna Andreyevna yarim seylerle yetinmeyi sevmezdi.

"Göklere çikariyorlar onu, diye geçiriyordu içinden, ama nedenini bilen yok. Yazarmis, ozanmis...

Ne demekmis yazar?"

VI

Bir oturusta okudum onlara romanimi. €aydan hemen sonra baslamistik, kalktigimizda saat gecenin ikisiydi. Ihtiyar basta biraz eksitmisti yüzünü. Yüce, belki kendisinin de anlayamayacagi, ama gene de yüce bir sey 38

3er bekliyordu; oysa çika çika günlük, bildigimiz, çevremizde gördüğümüz basit seyler çikmisti karsisina. Kahramanim büyük ya da ilginç, hiç degilse Roslavlev gibi Yuri Miloslavski (1) gibi tarihe geçmiş kisiler olsaydi bari; oysa resm€ giysisinin dügmeleri bile kopuk, zaval i, kisiligi olmayan, hatta aptalca bir memurun öyküsüydü bu; hem öylesine sade, ari bir dil e anlatilmisti ki bunlar... €ok tuhafti! Anna Andreyevna soru dolu bakislarim kocasinin yüzünden ayirmiyordu; bir seye alınmis gibi surat da asiyordu: "Böyle saçmalari basmaya, dinlemeye deger mi? Para verip bunu alanlar da olacak ha!" demek istedigini yüzünden bel iydi. Natasa dikkat kesilmis, dudaklarima, her sözücüğü nasıl söylediğime bakarak dinliyor, kendi de o güzelim dudaklarini oynatiyordu.

Sonra mi ne oldu? Daha yariya gelmemistim ki, dinleyicilerimin gözlerinden sipir sipir yaslar akmaya baslamisti. Anna Andreyevna agliyor, mirildanmalarindananladigima göre kahramanima aciyor, ugradigi felaketlerde ona birazcik olsun yardimci olabilmeyiyürekten istiyordu, ihtiyar ise büyüğü, yüceyi bir yana atmisti, "Pek öyle ahim sahim bir sey olmadigi bastan bel iydi zaten, diyordu; basbayagi bir hikaye iste; ama kisinin yüregine isliyor; adam yerine koymadigimiz silik, ezik bir zavalinin da bir insan oldugunu, kardesimiz sayildigini duyuyor insan içinde!" Natasa hem agliyor hem dinliyor, arada bir masanin altindan kolumu gizlice var gücüyle sikiyordu. Romanimin okunusu bitti. Natasa ayaga kalkti; yanaklari al al olmustu, gözlerinde yaslar parliyordu; birden elimi yakaladi, öptü, kosarak çikti odadan. Annesiyle babasi bakistilar. Kizinin hareketine sasan Ihmenev,

Böyle duyguludur iste bu kiz, dedi, ama kötü bir

(1)M.N. Zagoskin'in(17891852) ayni adli romanlarinin iki kahramani.

39

sey degil bu, hatta iyi, çok iyi!

Natasayiayni zamanda nedense beni detemize çikarmak istiyormus gibi karisina kaçamak bir göz atarak,

Iyi kizdir... diye mirildandi.

Gelgelelim Anna Andreyevna, ben okurken heyecanlandigi, duygulandigi halde, söyle söylemek istiyormus, gibi bakiyordu:

"Iyi yazmis, anladik; ama ne diye kendimizi paraliyalim?" v.b.

Biraz sonra döndü Natasa; neseli, mutluydu, yanimdan geçerken gizlice bir çimdik atti bana.

ihhtiyar gene "ciddi" tavrini takinip romanimi elestirecek oldu ama sevincinden tutamadi kendini, duygulandi:

Enfes bir sey bu, Vanya, dedi, enfes!Yüregim öyle rahatladi ki sorma! Bu kadarini beklemiyordum senden dogrusu! Yüce, parlak bir sey degil, bel i bu.. "Moskova'nin Kurtulusu" vardir bende, Moskova'da yazilmis. Nasil söylesem sana, kitabın yüce, çok yüce bir sey oldugu daha ilk satirindan bel i...Ama biliyor musun Vanya, seninki daha bir basit, anlasilir olmus. En çok hosuma giden yani da anlasilmasi! Insan kahramanlari daha bir yakin hissediyor kendine, sanki olaylar benim basimdan geçmis. ^{TM}tekiler gibi yazmis olsaydin, kendin de bir sey anlamazdin yazdigindan. Yalnizdilini biraz düzeltmen gerek: Gerçi ögüyorum seni ya, ne dersen de dilin biraz yavan kaçiyor, yüceligi yok...Ama is isten geçti artık, basildi bir kere. Ikinci baskidadüzeltiriz. Ikinci baski yapar mi dersin romanin? O zaman gene para alirsin... Him!

Anna Andreyevna,

Gerçekten verdiler mi sana o kadar parayi, Ivan Petroviç? diye sordu. Inanamiyorum bir türlü.

Aman Al ahim, artık nelere para veriyorlar! 40

Gittikçe duygulanan ihtiyar,

Sana bir sey söyleyeyim mi Vanya? diye atildi, gerçi bir memuriyet falan degildir bu seninki, ama gene de bir meslek sayilir. Büyükler de okuyacak senin kitaplarini. Gogol'e bilmem ne kadar yil ik baglandigini, Avrupa'ya gönderildigini söylüyorsun.Sana da niçin yapmasinlar ayni seyi? ^{TM}yle degil mi? Dahaerken midir dersin ? Bir roman daha, yazmalisin degil mi ? ^{TM}yleyse yaz sen de birader, bir an önce yaz!Basariya ulastim diye gevseme hemen. Demir tavinda dövülür!

Kendisinden öylesine emin, öylesine içten konusuyordu ki, sözünü kesmeye, hayal erine set çekmeye kiyamadim.

Bakarsin bir enfiye kutusu verirler sana... Ne diyeceksin? Gönül eri öyle isterse bir sey diyemezsin ki. Tesvik için olur mu olur.

Sol gözünü anlamlı anlamlı kirparak fisildadi:

Kim bilir, belki saraya bile kabul edilirsin. Olmaz mi yani? Henüz erken mi yoksa?

Anna Andreyevna alınmis gibi atlidi:

Saraya ha! içtenlikle gülümseyerek,

Biraz daha gayret ederseniz general yapacaksınız beni, dedim.

İhtiyar da gülümsedi. Pek mutluydu. O aralık bize kahvaltı hazırlayan Natasa neşeyle, Ekselans yemeğe buyurmazlar mı acaba? diye seslendi.

Kahkahalarla gülmeye başlayıp kostu, babasının boynuna siki siki sarıldı.

Sevgili babacığım, canım babacığım! İhtiyar duygulanmıstı.

Anladık, anladık, pekala! Bilirsin, içimden geldi

41

gi gibi konuşurum daima. General olsun olmasın, şimdi kahvaltımızı yapalım.

Sevgili kızının pembeleşmiş yanagını oksayarak her fırsatta oksardı Natasa'nın yanagını, Hani ya çok da duygulusun! diye ekledi. Sonra bana döndü.

Seni sevdiğim için söyledim bunları Vanya. Gerçi general değilsin (general ik çok uzak sana), ama ne olursa olsun, tanınmış bir kisisin, bir müel ifsin!

Şimdi yazar diyorlar babacığım.

Müel if demiyorlar mı artık? Bilmiyordum. Varsın yazar desinler, asil söylemek istediğim suydü: Roman yazdı diye adamı mabeyinci yapmazlar tabi (böyle buseyi düşünmek saçmalık olur ama gene de yükselirsin; atase falan yaparlar seni hiç olmazsa. Sağlığının düzelmesi, ya da bilgini görgünü arttırmak için Avrupa'ya, İtalya'ya yol arlar belki; para yardımı yaparlar. Yeter ki dürüst ol; parayı, saygıyı onun bunun himmetiyle değil, hakederek kazan...

Anna Andreyevna gülümseyerek,

"Burnun da büyümesin Ivan Petroviç, dedi.

Oldu olacak bir de yıldız taksinler göğsüne bari, babacığım, ataselik nedir ki!

Koluma bir cimcik daha attı Natasa, İhtiyar, yanakları al al olmuş, gözleri nereden birer yıldız gibi pırıldayan kızına heyecanla baktı.

Bu kız da hep alay eder benimle! Galiba gene fazla ileri gittim çocuklar; her zaman böyleyimdir zaten... ama sana bir şey söyleyeyim mi Vanya, pek sade bir görünüşün var...

Aman Al ahim! Kime benzesin istiyorsun babacığım?

Hayır canım, onu söylemek istemedim. Laf ola be ri gele iste. Vanya, öyle bir yüzün var ki... Yani ozanla 42

rinkine hiç benzemiyor demek istiyorum... Duyduğuma göre uçuk benizli olurlar, saçlarını

uzatirlarmis, gözlerinde anlasilmaz bir parilti sezilirmis... Goethe, daha baska ozanlar da öyleymis sözün gelisi... Abbaddonne'de(1)okudum bunu...Gene saçmalamaya basladim galiba, ne dersiniz? Su yaramaz da nasil üzerime üzerime geliyor! Bilgin degilim ben dostlarim, sadece duygularim kuvvetlidir.Yüzün yüz degilmis, olsun varsin,o kadar önemli degildir bu, hele benim için üç kat iyidir de... Onun için söylemiyorum...Sadece dürüst ol yeter Vanya, önce dürüst olmaya bak; gözün yukarlarda olmasin! ^{TM}nünde genis bir yol vardir. Dosdogru yürü bu yolda, sana asil söylemek istedigim buydu iste!

Ne güzel günlerdi onlar! Bos zamanlarimi, bütün aksamlarimi onlarda geçiriyordum, ihtiyara edebiyat dünyasindan, nedense birden pek ilgilenmeye basladigi edebiyatçılardan haberler getiriyordum. Ona çok sözünü ettigim B. nin elestiri yazilarini bile okuyordum.Gerçi bir sey anladigi yoktu ama heyecanla ögüyorduonu, "Kuzeyli Ana Ari" da yazan düşmanlarına ates püskürüyordu. Anna Andreyevna gözlerini Natasa'yla benden ayirmiyordu, ama biz gene de birbirimizesöyleyecegimizi söyledik! Natasa'nin, basini önüne egip, yarim açık dudaklari arasindan evet diye fisildadigini sonunda duymustum. İhtiyarlar da öğrendi durumu,düşünüptasindilar; Anna Andreyevna basini uzun uzun sal adi durdu. Sasirmisti, ne söyleyecegini bilemiyordu, inanmamisti bana.

Simdi islerin iyi Ivan Petroviç, dedi, ya günün bri nde bozulursa, ya biraksilikolursa?Küçük bir memuriyete girsen nasil olurdu acaba? ihtiyar biraz düşündükten sonra, (DN.A. Polevoy'un(17961846)romantik uzun hikayesi.

_ 43 _

Bak ne diyecegim sana Vanya, dedi, farkındaydim zaten durumun, ne yalan söyleyeyim, hosuma da gitmiyordu degil, senle Natasa... dogrusu çok iyi bir sey bu ! Biliyor musun Vanya, henüz ikiniz de çok gençsiniz; sonra, Anna Andreyevna da hakli. Bekleyelim, bakalim zaman ne gösterecek.

Bir kabiliyet, hatta üstün bir kabiliyet oldugunu kabul edelim... ama ilk basta söyledikleri gibi dahi de degilsin, basbayagi bir kabilyetsin, o kadar (bugün "Ana An" senin için böyle yaziyor, sabahleyin okudum; çok kötü tanitiyor seni; ne biçim bir gazetedir bu al asen!) Evet! Görüyorsun ya: Kabiliyet insanin geleceğine güvenle bakmasına yetmiyor; ikinizin de elinde avucunda yok. Bir buçuk, hiç degilse bir yıl bekleyelim: islerin iyi gider, edebiyat alaninda kendine saglam bir yer yaparsan Natasa senindir; basaramazsan karan sen vereceksin gene!.. Bilirim, dürüstsündür, iyi düşün tasin!..

Böyle karar vermistik. Bir yıl sonra bakin neler oldu.

Evet, tam bir yıl geçmisti aradan! Güzel bir eylül aksami, bitkin bir durumda benim ihtiyarlarin yanina girdim, sandalyenin üzerine yigildim. Soluk alamiyor, bayılmamak için kendimi zor tutuyordum; öyle ki, beni bu durumda görünce korktular. Ama basimin dönmesinin, yüregimin sikismasinin sebebi, kapilarina on kere gelip, çalmadan geri dönmem degildi... Edebiyat alaninda basari saglayamamam, paraya, üne kavusamamam, "atase" falan olamamam, sagligimin düzelmesi için italya'ya gönderilmekten çok uzak bulunmam da degildi ...insan bazan bir yilda on yıl yasayabildigi; Natasa'm da böyle bir yıl geçirdigi için bu durumdaydim. Aramızla dipsiz bir uçurum vardi... Hatirliyorum, ihtiyarin karsisinda oturmus, hiç konusmuyor, sapkamin zaten kirik kenarlarini farkina_ 44

varmadan iyice kırıyordum. Neden bilmem, Natasa'nin çıkmasını bekliyordum. Üzerimdeki elbise pek eskiydi, üstelik boldu. Zayıflamış, süzül müstüm, benzim de uçtu... gene de ozana benzemiyordum, bir zamanlar babacan Nikolay Sergeič'in öylesine istediği yüce piriltılar da yoktu gözlerimde. Anna Andreyevna yüzüme acıyarak bakıyor, içinden söyle geçiriyordu:

"Natasa'yi az kaldı veriyorduk ona, Tanrı korudu!" Elem dolu bir sesle hala kulagımdadır o sesi, "ay ister miydiniz acaba Ivan Petroviç ? diye sordu (Semaver masanın üzerinde kaynıyordu). Daha nasilsiniz bakalım? Pek hasta görünüyorsunuz.

Bugünmüs gibi gözümün önündedir: Böyle söylüyordu ama gözlerinde başka bir endişe vardı.

Sogumus çayı önünde, dalgın dalgın oturan kocasının bakışlarındaki kederdi bunun sebebi. Prens Valkonski'yle aralarındaki davanın iyice kötüye gittiğini, başlarına başka aksiliklerin de geldiğini, bütün bunların Nikolay Sergeič'i hasta ettiğini biliyordum. Davanın açılmasına sebep olan genç

Prens bes ay önce bir fırsatını bulmuş, İhmenev'lere gelmişti. Alyosa'sını öz oğlu gibi seven ihtiyarlanmadığı gün yoktu onusevgiyle karşılamıştı delikanlıyı, Vasilyevski'yi hatırlayan Anna Andreyevna ağlamıştı. Alyosa o günden sonrababasından gizli daha sık gelip gitmeye başlamıştı onlara. Dürüst, içi dışı bir Nikolay Sergeič ihtiyatlı davranmayı kendisi için küçülme saydığından, böyle bir şeye kalkışmıyordu. Soylu gururu, durumu öğrenince Prens'in ne diyeceğini düşünmeye bırakmıyordu onu; düşmanın yersiz kuskularını küçümsüyordu. Gelgelelim, onu bekleyen hakaretlere dayanıp dayanamayacağını da bilmiyordu. Genç prens hemen her gün gelmeye başlamıştı onlara. İhtiyarlar hoşlanıyorlardı ondan. Akşam geç saatlere, hatta geceyarılarına kadar oturuyordu. Sonunda babası öğrendi her şeyi tabii. E. İrkin

45

bir dedikodu çıktı. Gene aynı konuda, korkunç bir mektupla hakaret etti ona, oğluna da İhmenev'lere gitmeyi kesinlikle yasakladı. Onlara gidisinden iki hafta önce olmuştuk bu İhtiyar perisan bir haldeydi. Nasıl üzülmüşü! Hiç bir günahi olmayan, tertemiz Natasa'sını gene bu iğrenç iftiraya, bu çamura sokmuşlardı. Aynı adam kızını ikinci kere lekeliyordu... Karşılıksız mı bırakacaktı bütün bunları! Bu felaket önce birkaç gün yatığa düşürdü onu. Hepsini biliyordum bunların. Üç haftadır bitkin bir durumda evde yattığım halde, her şeyden bütün ayrıntılarıyla haberdardım. Bildiğim bir şey daha vardı... hayır, hayır! O zamanlar sadece hissediyordum bunu, biliyordum ama inanmıyordum. Onları Prens olayından da çok endişelendiren bir şeyin olduğunu seziniyor, içim sızlıyordu. Evet, üzülmüyor; öğrenmekten, inanmaktan korkuyor; o mesum anı uzaklaştırmak için var gücümle çalışıyordum. Oysa şimdi onun için gelmiştim. O akşam bilmediğim bir kuvvet sürüklemişti beni oraya sanki! İhtiyar birden kendine gelmiş gibi, Evet Vanya, dedi, hasta miydin yoksa? Ne zamandır görünüyorsun. Sana karşı suçluyum: Epeydir gelip yoklamak istiyordum seni ama olmadı işte...

Gene daldı.

Biraz rahatsızdım, dedim.

İhtiyar gene bir dakika sonra cevap verdi:

Him, rahatsızdın demek! Rahatsızdın ha! Kaç kere söyledim sana, uyardım ama dinlemedin ki!

Demek öyle. Evet Vanya'cığım, sanat tanrısı yüzyıl ardan beri aç bi laç oturur tavan arasında, daima da oturacaktır. Böyledir bu!

Evet, hiç iyi değildi ihtiyarın durumu. Kendi yüreği yaralı olmasaydı aç sanat tanrisinden bana sözletmezdi. Gözlerimi yüzüne dikmistim: Sapsarıydı yüzü; bakışlarında, cevabını bulamadığı bir soru, bir saskinlik vardı. 46

Son derece heyecanlı, sinirliydi. Karısı endiseyle bakıyordu ona, basım sal iyordu. Kocası basını bir an öte yana çevirince, baskıyla gizlice onu gösterdi bana.

Endiseli bir sesle sordum Anna Andreyevna'ya:

Natalya Nikolayevna'nın sağlığı nasıl? Evde mi kendisi ?

Yaslı kadın, soruma cevap bulmakta güçlük çekiyormuş gibi, Evde, anam babam, evde, dedi. Simdi gelecek. Dile kolay! Üç hafta görmediniz birbirinizi! Son günlerde bir tuhaf oldu, hasta mi iyi mi anlaşılmıyor!

Ürkek ürkek kocasına bir göz attı. Nikolay Sergeič isteksiz isteksiz, Ne olmuş ki? dedi. Hiç bir şeyi yok. Gayet iyidir. Genç kız oluyor artık, çocukluktan çıkıyor, olagandır bu kadari. Genç kız kederini, tutkusunu anlamak öyle kolaydegildir.

Anna Andreyevna atıldı hemen.

Ne de tutku ya!

Gücenmişti. İhtiyar karşılık vermedi; parmaklarıyla masaya vuruyordu. Dehset içinde, "Aman Al ahim, aralarında bir şey mi geçti yoksa?" diye soruyordum kendi kendime. İhmenev gene başladı:

Sizin işler nasıl bakalım? B. hala elestiri mi yazıyor?

Evet.

İhtiyar, kolunu sal ayarak,

Ah Vanya, Vanya! dedi. Elestirinin sırası mı şimdi ?

Kapı açıldı, Natasa girdi içeri.

VII

Sapkasi elindeydi, piyanounun üzerine koydu onur

47

sonra benim yanima geldi, bir sey söylemeden elini uzatti. Dudaklari hafifçe kipirdiyordu; bir sey,

"hos geldin" demek istiyordu sanki, ama söylemedi.

Görüşmeyeli üç hafta oluyordu. Korkuyla, saskinlikla bakıyordum yüzüne. Üç haftada ne kadar degismisl ti! Solgun çökük yanaklarim, sitmalıymis gibi kavruk dudaklarini, koyu kirpiklerinin arasindan tutkulu bir kararlılıkla, bir heyecan atesiyle parlayan gözlerini görünce yüregim sızladı.

Ama, Tanrim, ne güzeldi! Ne daha önce ne de sonra o ugursuz günkü kadar güzel gördüm onu.

Natasa bu muydu? Surada bir yıl önce gözlerini üzerimden, ayırmadan, dudaklarini benimle beraber oynatarak romanımı dinleyen, o akşam kahvaltıda öylesine yürekten, mutlu kahkahalar atan; babasiyla, benimle sakalasan genç kız miydi bu? Simdi oturdugumuz odada basım önüne egerek, yüzü kipkirmizi, bana "evet" diyen Natasa bu muydu?

Aksam ayinine çağıran tok bir çan sesi duyuldu kilisenin kulesinden. Natasa birden ürperdi, annesi haç çıkardı.

Ayine gidecektin Natasa, bak çan çalıyor, dedi. Git Natasa'cigim, git yakar Tanriya, kilise suracıkta zaten!Biraz hava alırsın hem, yürürsün. Evden çıktığın yok kaç gündür. Baksana, nazar degmiş gibi sapsarı yüzün.

Natasa yavas yavas konusarak, adeta fisiltiyla,

Belki... gitmem bugün, dedi. Biraz... rahatsızım.

Yüzü çarsaf gibi olmustu. Anna Andreyevna, kizinin yüzüne ürkek ürkek bakarak korkuyordu ondan sanki,

Gitsen iyi edersin Natasa, dedi. Demin gideceğim diyordun; bak, sapkani da almissin. Tanriya yakar yavrum, sana saglık vermesi için yalvar ona. 48

İhtiyar da kizinin yüzüne endiseyle bakarak söze karisti:

Hadi git kizim; biraz hava alırsın hem,annen dogru söylüyor. Vanya götürsün seni.

Natasa'nin dudaklarinda aci bir gülümseme belirdi gibime geldi. Piyanonun yanina gitti, sapkasini alip giyindi; el eri titriyordu. Ne yaptığının farkında degilmis gibi bilinçsizdi hareketleri. Annesiyle babasi gözlerini ayırmıyorlardı ondan. isitilir isitilmez bir sesle, Al ahaismarladık! dedi.

Uzun yola çikiyormus gibi vedalasiyorsun sen de yavrum! Biraz rüzgar vursun yüzüne bari, yüzünde renk kalmamis. Ah! nasıl da unuttum (her seyi unuturum zaten!) bir muska diktim sana; iyi bir dua var içinde melegim; Kiyev'li rahibeden geçen yıl öğrenmistim. Faydali bir duadır; yeni diktim onu zaten. Hadi tak bakalım Natasa. Tanri saglık versin sana. Senden baska kimimiz var?

Yasli kadın is kutusundan, Natasa'nin, her zaman koynunda tasidigi küçük altın haçi çıkardı; kordelasina bir de muska takilmisti. Haçi kizinin boynuna takip, onu kutsadıktan sonra, Sifa niyetine

tasi! dedi. Bir zamanlar uykuya yatirirken hep kutsar, dualar okurdum sana, sen de benimle beraber okurdun. Ama simdi degistin, bu yüzden Tanri da huzur vermiyor sana. Ah Natasa, Natasa! Senin için gece gündüz ettigim anne dualarimin da bir faydasi olmuyor!

Yasli kadin aglamaya baslamisti. Natasa hiç bir sey söylemeden annesinin elini öptü, kapiya dogru yürüyordu ki, birden döndü, babasinin yanina gitti. Gögsü inip kalkiyordu. Ayaklarına kapanarak, tikaniyormus gibi kesik kesik,

. Babacigim! dedi. Kizinizi... Siz de kutsayin.

49

Natasa'nin beklenmedik bu davranisi hepimizi sasirtmisti. Babasi ne söyleyeceğini bilemeden birkaç saniye öyle bakti ona. Sonra,

Natasa'cigim, yavrum benim! diye haykirdi, bir tanem, kizim, ne oluyor sana?ihtiyarin gözlerinden yaslar bosalmisti.Nedir seni bu kadar üzen? Gece gündüz durmadan agliyorsun. Farkındayim; geceleri uyumuyorum, kalkip odanın kapisindan dinliyorum!.. Her sey anlat bana Natasa, hiç bir sey saklama babacigindan r sonra biz...

Sözünü bitiremedi, kizini omuzlarından tutup kaldirdi, kucakladı. Natasa babasinin gögsüne yaslandı, basini omuzuna birakti. Heyecanini bastirmaya, gözyaslarını tutmaya çalışarak, Bir sey yok, bir sey yok, diye tekrarliyordu, laf olsun diye söyledim öyle... Biraz rahatsizim da...

Benim kutsadigini gibi Tanri da kutsasin seni yavrucugum, biricik kizim benim!Mutlu olursun insal ah. Ben günahkar kulun dualarinin kabul olmasi için Tanriya yakar.

Yasli kadin hüngür hüngür aglayarak,

Benim dualarim da sana olsun, dedi. Natasa,

Al ahaismarladik! diye fisildadi.

Kapıda durdu, bir kere daha bakti onlara, bir sey söylemek istedi ama söyleyemedi, aceleyle çıktı.

Kötü bir sey olacagim sezinleyerek arkasından kostum.

VIII

Basi önünde, hiç konuşmadan,bana da bakmadan, çabuk adımlarla yürüyordu. Ne zaman ki sokagi geçip

EzilenlerF: 450

rihtima çıktik birden durdu, elimi tuttu.

Soluk alamıyorum! diye fisildadi, kalbim sikisiyor... Boguluyorum!

Dehset içinde,

Eve dönelim Natasa! dedim. Bakislarında sonsuz bir kederle yüzüme bakti.

Onlardan temel i ayrildigimi anlamadin mi Vanya? Bir daha dönmeyecegim eve!

Yüregime bir bıçak saplandi sanki. Daha onlara gelirken içime dogmustu bu; belki de o günden çok önce hissediyordum bütün bunlari; ama gene de birden çarpmisti beni Natasa'nin sözleri.

Rihtimde üzgün üzgün yürüyorduk. Bir sey söyleyemiyordum; kendimi kaybetmistim sanki, düşünüyor, duruma bir çözüm yolu bulmaya çalışiyordum. Basim dönüyordu. Aklım almiyordu olanlari! Sonunda konustu Natasa :

Beni suçluyor musun Vanya? Ne söylediğimi bilmeden,

Hayır, ama... Amainanmiyorum, olamaz bu!.. diye kekeledim.

Oldu bile Vanya! Biraktim onlari, sonlarının ne olacağını da bilmiyorum.. Benimkini de bilmiyorum aslında!..

Ona mi gidiyorsun Natasa? Ona mi?

Evet.

Ama imkansız bu! diye haykirdim. Natasa, zaval i dostum, bunun imkansız bir sey olduğunu bilmiyor musun? İlginliktir senin bu yaptığın. Üzüntülerinden ölür annenle baban, sen de mahvolursun! Biliyor musun bunu Natasa?

Biliyorum, ama ne yaparsın ki elimde değil. Sesinde, ölüme gidiyormuş gibi bir umutsuzluk vardı.

51

Eve dön Natasa, is isten geçmeden eve dön, diye yalvarmaya başladım.

TMgütlerimin o anda anlamsız, anlamsız olduğu kadar da faydasız olduğunu gördükçe daha bir heyecanla ısrar

ediyordum :

Babana yaptığının farkında misin Natasa? Enine boyuna düşündün mü bunu? Biliyorsun, babası düşmanidir babanın;Prens hakaret etti babana, parasını çalmakla suçladı;"hirsiz" diye haykirdi yüzüne karşı. Mahkemeleri devam ediyor... Keske bu kadar olsaydı hepsi! Bu bir şey değil, biliyor musun ki Natasa... (ah, evet hepsini biliyorsun!) Prensın babanla anneni, Alyosa köyde yanınızda kalırken ikinizin arasını yapmakla suçladığını da biliyor musun? Bu iftiranın o zaman babanı nasıl perisan ettiğini düşün bir kere. İki yılda bak nasıl bembeyaz oldu saçları! Ne yazık ki hepsini biliyorsun bunların Natasa! Seni temel i kaybetmelerinin onlar için ne demek olduğunu karıstırmıyorum! Her şeyisin onların, ihtiyarlık günlerinin tek isigisin. Sunu da unutmamalısın ki

baban, bu kendini beğenmişlerin sana iftira ettiklerini sanıyor; öcünü alamadı diye üzülüyor!

Alyosa'nın evinize gelip gitmeye başlaması eski düşmanlığı son günlerde iyice kızdırdı. Prens gene hakaret etti babana; bu yeni hakaretin öfkesi ihtiyarın yüregini yakıyorken, iftira sandığı her şeyin gerçek olduğunu görüverecek birden!.. Olayı bilenler babanla seni suçlayacak, Prense hak verecek. Düşecekleri durumu düşün bir kere! Baban dayanamaz buna, ölür! Rezalet, yüzkarası...

Hem de kimin yüzünden? Senin, kızının, biricik, canından çok sevdiği kızının yüzünden! Ya annen? Babandan çok yaşamaz o da... Natasa, Natasa! Ne yaptığının farkında misin? Geri dön!

Aklım basına topla!

Susuyordu. Sonunda basını kaldırıp sitemli sitemli baktı yüzüme. Bakışında öylesine bir acı, elem vardı ki,52

kanayan kalbinin, bunları söylemesem de ne denli sızladığını hemen anladım. Verdiği kararın ona neye mal olduğu; yararsız, boş sözlerimle ona nasıl istirap çektirdiğim beliydi; bunları düşündüğüm halde kendimi tutamıyorum, konuşmaya devam ediyordum : Demin Anna Andreyevna'ya evden belki çıkmayacağını... Kiliseye gitmeyeceğini kendin söyledin.

Demek ki kalmak istiyordun; demek ki kesin kararını vermedin henüz?

Natasa cevap olarak sadece acı acı gülümsedi. Hem ne diye sormuştum bunu? Artık her şeyin bittığını, geriye dönüşün olmayacağını görmüyor muydum sanki? Ama ben de kendimde değildim. Yüregimde dayanılmaz "bir sizi, yüzüne bakarak, ne sorduğumu kendim de bilmeden, Sahi bu kadar sevebildin mi onu? Diye bağurdum.

Natasa, dudaklarında aynı acı gülümseme,

Ne cevap verebilirim ki sana Vanya? Dedi. Görüyorsun işte! "Gel" diye buyurdu bana, ben de geldim, burada bekliyorum onu.

Son bir umutla gene yalvarmaya başladım :Ama beni dinle biraz Natasa, bak, işleri başka türlü de yoluna koyabilirsin! Evden kaçmasan da olur. Ne yapacağını ben söylerim sana Natasa'cığım! Her şeyi üzerime alıyorum, ben buluşturacağım sizi... Bana bırak her şeyi... Yeter ki anneni babam yalnız bırakma!.. Mektuplarınızı taşıyacağım; ne diye tasımayacakmışım.? Bu yaptığından iyidir böylesi. Yapabilirim bunu; ikiniz de pişman olmayacaksınız; görürsün... Sen de mahvolmaktan kurtulacaksın böylelikle Natasa'cığım... Oysa mahvolursun geri dönmezsen! Razi ol Natasa: Her şey tam istediğiniz gibi olacak, doya doya seveceksiniz birbirinizi... Babalarınız cenklesmeyi bırakınca da (çünkü so

53

nunda yüzdeyüz barısacaklardır)... O zaman...

Natasa elimisikip, gözyaşları arasından gülümseyerek,

Yeter Vanya, dedi, bırak artık. İyi yürekli Vanya'm benim! İyi yürekli, dürüst dostum! Kendinden hiç

söz etmiyorsun! Seni bırakıp baskasını sevdiğim halde her şeyi bağışladın, yalnız benim mutluluğumu düşünüyorsun. Aramızda mektup tasamak istiyorsun...

Ağlıyordu.

Beni eskiden de şimdi de ne kadar sevdiğini biliyorum Vanya. Ağzından kötü bir söz çıkmadı bana karşı, hiç suçlamadın beni! Oysa ben, ben... Tanrım, ne çok suçluyum sana karşı Vanya! Geçmiş günlerimizi hatırlıyor musun? Ah, onu hiç görmeseydim, hiç tanımasaydım ne iyi olurdu! Seninle güzel güzel geçinip giderdik, benim iyi yürekli, sevgili Vanya'cığım!.. Hayır, sana layık değilim ben!

Görüyorsun ya nasıl bir insan olduğumu: Böyle bir anda geçmiş mutlu günlerimizi hatırlatıyorum sana, acı çektiriyorum!.. Üç haftadır uğramıyordun bize; ama inan ki, beni lanetlediğini, nefretle andığını bir an bile düşünmedim Vanya. Niçin gelmediğini biliyordum: Bize engel olmak, karşımızda durarak bizi utandırmak istemiyordun. Acaba bizleri görmek de sana ağır gelmeyecek miydi? Ama gelmeni ne çok istiyordum bilemezsin! Beni dinle, gerçi Alyosa'yi çilgin gibi seviyorum, ama bir dost olarak seni belki daha çok seviyorum. Sensiz yaşayamayacağımı hissediyor, biliyorum; sen gereklisin bana; kalbine, altın kalbine ihtiyacım var... Ah "Vanya! Ne acı, ne güç günler var önümüzde!

Hiçkırık hiçkırık ağlıyordu. Evet, çok acı çekiyordu! Hiçkırıklarını tutarak devam etti : Ah, seni görmeyi ^{TM}yle çok istiyordum ki! Ne kadar da zayıflamışsın, yüzünde renk kalmamış; sahi hasta mıydın Vanya? Niçin şimdiye kadar sormadım bu 54

nu? Hep kendimden söz ediyorum. Yayın evleriyle işlerin nasıl bakalım? Yeni romanın ilerliyor mu?

Şimdi romanlarımdan, benden söz etmenin sırası mı Natasa? Ne önemi var işlerimin! Ağır aksak gidiyorlar işte; umursadığım yok zaten! Bak ne diyeceğim Natasa: Evden kaçmanı o mu istedi?

Hayır, o da istedi ama daha çok ben istedim. Doğrusu, ben de o da istedik bunu... Bak canım, her şeyi anlatacağım sana: Zengin, tanınmış bir ailenin kızını vermek istiyorlar ona. Babası bu kızla evlendirmeye kararlı onubilirsin, pek anasının gözüdür babası. Kol arı sıvamış, bir daha ele geçmez bu fırsatı kaçırmamak" için çalışıyor. Ünlü kişilerle akraba olmak, para... Kız da pek güzelmiş diyorlar; iyi öğrenim görmüş, temiz yürekliymiş; Alyosa bayılıyor ona... ^{TM}te yandan babası da, bir an önce evlendirebilmek, bir an önce başgöz etmek istiyor onu; bu yüzden ne pahasına olursa olsun ayırmaya kararlı bizi. Benden, Alyosa'nın üzerindeki etkimden korkuyor...

Hayretle kestim sözünü :

İliskilerinizden haberdar mı yoksa? Sadece kuskulanıyordu Hani.

Biliyor, her şeyi biliyor.

Kim söylemiş ona bunu?

Birkaç gün önce Alyosa açtı. Babasına her şeyi anlatmış.

Tanrım! Su yaptığınıza bakın! Kendisi açmış ! Hem de böyle bir zamanda ha?

Natasa sözümü kesti :

Alyosa'yi kinama Vanya, gülme ona! Baskalarına benzemez o. Biraz makul ol. Senle benim gibi degildir ki. €ocuktur daha; böyle yetistirmisler onu. Ne yaptigini biliyor mu saniyorsun? Simdi yeminle baglandigi bir seye bakarsin bes dakika sonra herhangi bir etkiy 55

le sirt çevirmistir... iradesi zayıftir. Seni sevdiğine yeminler ettigi gün gider içtenlikle baskasına da eder aynı yeminleri; sonra da gelir önce sana anlatır bunu. Kötü davranışları vardır elbette, ama bunlar için onu suçla mak olamaz, sadece acınır ona. En büyük fedakarlığı seve seve yapar! Ama yeni bir etkiyle karşılasıncaya dek: O zaman hemen unutturur her şeyi. Devamli olarak yanında bulunmazsam beni de unuttur. Böyle bir insandır iste!

Ah Natasa, belki de gerçek değildir bütün bunlar, dedikodudur. Böyle bir çocuk evlendirilir mi hiç?

Söyledim ya, babasının niyeti baska.

Peki, onunla evlendirmek istedikleri kızın çok güzel olduğunu, Alyosa'nin kızdan hoşlandığım nereden biliyorsun?

Kendi söyledi.

Yapma! Demek başka birisini sevebileceğini söyledi sana, sonra da böylesine bir fedakarlık yapmanı istedi ha?

Hayir Vanya, hayir! Bilmiyorsun nasıl bir insan olduğunu; çok az tanıyorsun onu; önce yakından tanımalı, sonra davranışlarını eleştirmelisin. Onun kalbinden daha temiz, saf bir kalp yoktur yeryüzünde! Ne yani? Yalan söylese daha mı iyi? Askına gelince, ondan bir hafta ayrı kalsam unutturur beni, baskasını sever; sonra beni görünce de gene dizimin dibine çöker. Hayir! Her şeyi bilmem, benden gizlisinin olmaması da ayrıca iyi; yoksa kuskudan ölürdüm. Evet Vanya! Anladım artık: Devamli olarak, her an, her saniye yanında bulunmazsam unuttur beni, sevgisi söner.

Yaradılışı böyledir; herhangi bir kadın onu kendine aşık edebilir. Ne yaparım ben o zaman?

TM]ürüm... TM]mek de ne ki! TM]meye çoktan raziyim! Onsuz nasıl yasarım! TM]mekten de, her çeşit iskenceden de kötüdür onsuz yaşamak! Ah Vanya, Van 56

ya! Onun için annemi babamı bıraktığıma göre bunda bir şey var demek! Kararımdan döndürmeye çalışma beni: Her şey bitmiştir artık! Her an yanında olmalıyım; dönemem geri. Bu hareketimle kendimi de baskalarını da mahvettiğimi biliyorum... Ah Vanya! Birden titremeye başlamış, sesini yükseltmişti. Ya sevmezse beni! Ya söylediğin gibi, beni aldatıyor, mahsustan öyle içten, dürüst gözüküyor, aslında kötü, gösterişe düşkün bir insansa? (Ona böyle bir şey söylememistim.) Burada onu sana karşı savunuyorum. O su anda belki de başka birisinin yanında, gülüyordur...

Karsındaki bu alçak kız da her şeyini terk etmiş, sokaklarda onu arıyor... Ah Vanya!

TM]ylesine derinden inlemisti ki, içimden bir şey koştı sanki. Natasa'nin kendini akıntıya kaptırdığını anlamistim. Asin, kör, delice bir kıskançlık böylesine çilgin bir karar verdirebilirdi ona. Ne var ki

benim içimi de yakıyordu kiskançlık kendimi tutamadım, iğrenç bir duygu sarmısti benimligimi.

Natasa, dedim, yalnız sunu anlamıyorum: Onun hakkında şimdi söylediklerinden sonra nasıl sevebiliyorsun "Alyosa'yi ? Saygın yok ona, seni sevdiğine bile inanmıyordun ama gene de yanına kosuyorsun, ugruna her şeyini

mahvediyorsun. Nasıl açıklarsın bu durumu? ^{TM}mürün boyunca istirap çektirecek sana, sen de ona tabi. Çok seviyorsun onu Natasa, gereğinden fazla! Böyle bir sevgiye aklım ermez benim.

Natasa'nın yüzü, acı çekiyormuş gibi bembeyaz olmuştı.

Evet, dedi, deli gibi seviyorum onu. Seni böyle hiç sevmedim Vanya. Aklımı yitirdiğimi, gerektiği gibi sevmediğimi ben de biliyorum. Hiç de iyi bir sevgi değil benimkisi... Bak Vanya, eskiden de, en mutlu anlarımızda bile, onun bana istiraptan başka bir şey verme 57

yeceğini hissediyordum. Ama bu istirap da beni mutlu ediyorsa elden ne gelir? Gülmek eğlenmek için gitmiyorum ki ben ona. Onun yanında neler çekeceğimi bilmiyor muyum sanıyorsun? Gerçi beni seveceğine yemin etti, bir çok şey vaadetti; gelgelelim, yalan söylemediğini; söyleyemeyeceğini bildiğim halde, vaatlerinden hiç birine inanmıyorum, inanmadım da. Onu zorlamak istemediğimi söyledim kendisine. Böylesi daha iyi: Zorlanmaktan hiç kimse hoslanmaz, basta ben... Sırf yanında olabilmek, yüzüne bakabilmek için kölesi, gönül ü kölesi olmaya can atıyorum! Gözlerimin önünde baskasını sevse de umursamam sanıyorum... Ne alçaklık, değil mi Vanya? Yüzüme bakarak sormuştı bunu. Gözlerinin içi parlıyordu. Bir an sayıklıyor sandım. Bu çeşit şeyleri istemek adildir elbette! Elden ne gelir? Adiliktir oldugunu, beni birakip kaçsa, kovsa, tekmelese bile dünyanın öbür ucuna kadar pesinden kosacağımı kendim söylüyorum. Sen de gelmiş, kararından döndürmeye çalışıyorsun beni... faydası olur mu bunun? Dönsem, yarın gene kosarım ona... Çağırır çağırılmaz kosarım. Bir köpekmişim gibi islik çalacak, seslenecek bana...

Kosarak gideceğim arkasından... İstirap! Ondaki gelecek istiraptan korkum yok! Bana istirap çektirenin O olduğunu bileceğim ya... Ah Vanya, anlatmak çok güç bunu!

"Ya annen baban?" diye geçirdim içimden. Sanki unutmuştu onları.

Natasa, evlenecek misiniz?

Söz verdi, evleneceğiz. Zaten onun için çağırdı beni. Kent dışında gizlice kiydiracağız nikahimizi.

Ne yaptığının farkında değil. Belki nikah nasıl kiyilir, onu bile bilmez. Hem nasıl koca olacak?

Doğrusu, gülünç bir şey. Evlilik mutsuz edecek onu, yakınmaya başlayacak... Benden yakınmasını istemiyorum. Her şeyimi vereceğim ona, varsın o hiç bir şey vermesin bana. Evlilik onu mut 58

süz edecekse, ne diye buna sebep olayım?

Hayır, kabus görüyorsun sen Natasa, dedim.. Şimdi onun yanına mı gidiyorsun?

Gelip beni buradan alacağım söylemişti; öyle kararlaştırmıştık...

Natasa bakisim uzaklara dikti, görünürlerde kimsecikler yoktu. ^{TM}fkeyle,

. Hala gelmedi! diye bagirdim. Üstelik önce sen geldin!

Natasa sendeler gibi oldu. Yüzü bembeyaz olmustu. Aciaci gülümseyerek, Belki de hiç gelmez, diye mirildandi. Evvelsi günbir mektup yazdi bana, "gelecegine kesin söz vermezsen nikahimizin kiyilmasiniertelemek zorunda kalacagim" „, diyordu. Babasi.öteki kiza götürecekmis onu. Iste böyle, pek önemsiz bir seymis gibi rahatlıkla haber veriyordu bunu bana...

Ya gerçekten de ona gittiyse Vanya?

Cevap vermedim. Elimi var gücüyle sikti; gözleri parliyordu. isitilir isitilmez bir sesle, Onun yanında simdi, diye mirildandi. Sifir oraya gidebilmek, sonra da bana haber verdigini, bulusma yerme gelmedigimi söyleyebilmek için gelmeyecegimi umuyordu. Bikti benden artik, kaçmaya basladi... Tanrim ! Deliyim ben! Son görüşmemizde benden biktigini söylemist, zaten...

Daha ne bekliyorum?

Alyosa'yi rihtimin ta öte ucunda görünce,

Iste geliyor! diye haykirdim.

Natasa ürperdi, bir çiglik atip, elimi birakarak, bize dogru gelmekte olan Alyosa'ya kostu. ^{TM}teki de siklastirmisti adimlarim; bir dakika sonra Alyosa'nin kol ari arasindaydi Natasa. Bizden baska kimsecikler yoktu rihtimda. ^{TM}püsüyor, gülüsüyorlardi. Natasa, uzun bir ayrilikdan sonra bulusmuslar gibi hem gülüyor hem agliyordu. Solgun yanaklari pembelesmist, heyecandan ti 59

kanacakti neredeyse... Alyosa beni görünce yanima geldi.

IX

Onu daha önce çok kereler gördüğüm halde derin bir dikkatle inceliyordum yüzünü; bakisi bana her sey i anlatacak, bu çocuğun Natasa'yi nasıl büyüdedigini; yüreginde, kutsal saydig i her sey i çigneyip geçmesine sebep olan sevgiyi doguran sim açacakmis gibi bakiyordum gözlerinin içine.

El erimden tuttu, kuvvetlice sikti; "candan, temiz bakisi yüregime isledi.

Sifir düşmanim oldugu için onun hakkındaki düşüncelerimde yanildigimi hissettim. Evet, sevmiyordum onu, dogrusunu söyleyeyim, onu taniyanlardan yalnız ben hiç sevememisimdir Alyosa'yi. Bir çok seyinden hoslanmiyordum; göz alici dis görünüsü bilebelki de fazla göz alici oldugundansinirime dokunuyordu. Sonralari, bu konuda da hislerimin etkisi altinda kaldigimianladim. Uzun boylu, ince yapiliydi; uzun yüzü solgundu; içten, dalgin bakisli, açık mavi, iri gözlerinde arada bir yürekten, çocuksu bir nese pariltisi belirirdi. Biçimli, dolgun, pembe dudaklarinin agirbasli bir durusu vardi; ama dudaklarında birdenbire beliren gülüsü öylesine içten, öylesine temizdi ki, o anda ruhsal durumunuz ne olursa olsun, onun gibi gülümsemek gelirdi içinizden. Giyiminde asiri Mr incelik yoktu, gene de daima zarif giyinirdi; kibarliginin zoraki olmadigi, dogustan geldigi bel iydi. Bu arada birtakim kötü tavirlari, aliskanliklari da yok degildi.

Düşüncesizce, kibirli, kendini beğenmişcesine davrandığı da oluyordu. Ne var ki fazlasıyla açık yürekli, içten olduğu için bu hal erinden kendi de yakınırdı. ^{TM}yle sanıyorum ki bu çocuk hiç bir zamansakadan bi 60

leyalan söyleyemezdi; söylese bile, bunda kötü bir şeyin olduğunu aklının ucundan geçirmezdi.

En asiri bir bencil ik bile, belki de açık yürekli olduğundan hos görülüyordu onda. Gizlisi yoktu.

Abuk kanan, ürkek,, yufka bir yüreği vardı; iradesi falan yoktu. Küçük bir çocuğu olduğu gibi onu da aldatmak, gücendirmek günahı, kötü bir şeydi sanki. Yasına göre pek saftı, hayat üzerine hemen hiç bir bilgisi yoktu; kırk yasına gelse de değişmeyeceğe benzerdi. Bu çeşit insanlar ömürlerinin sonuna kadar olgunlaşamazlar. Onu görüp de sevmeyecek bir insanın olabileceğini sanmıyorum; çocuk gibi sokulurdu karsisindakine. Natasa doğru söylüyordu: Baskasının etkisiyle kötü bir şey yapabilirdi; ama bu davranışının sonucunu görünce, sanırım üzüntüsünden de öldü.

Natasa Alyosa'yi avucunun içine alacağına, hatta onu istediği yöne çekebileceğine inanıyordu.

İldirasiya sevmenin, sevdiği insana sırf onu sevdiği için istirap çektirmenin hazzini tatmıştı bir kere; kendini feda etmek için böylesine sabırsızlanmasının sebebi belki de buydu. Ama Alyosa'nın gözlerinin içinde ask parıltıları vardı, heyecanlı bakıyordu sevdiği genç kızın yüzüne. Natasa magrur bir tavırla baktı bana. O anda her şeyi unutmuştu: Annesini babasını da, ayrılışını da kuskularını da... Mutluydu.

Vanya! diye haykırdı, ona karşı suçluyum, layık değilim ona! Alyosa, gelmeyeceğini sanmıştım. O

kötü düşüncelerimi sil at kafandan Vanya, unut.

Alyosa'ya gözlerinde sonsuz bir sevgiyle bakarak ekledi :

Hepsini unutturacağım!

Alyosa gülümsedi, Natasa'nın elini öptü, genç kızın elini bırakmadan bana döndü : Beni de suçlamayın. Hanidir bir kardeş gibi kucaklamak istiyordum sizi. Sizden çok söz etti bana N

61

tasa! Şimdiye kadar yarım yamalak tanisiyorduk. Yüzü biraz kızararak, alçak sesle, Sizinle dost olacağız... diye ekledi, bağışlayacaksınız bizi.

^{TM}ylesine içten, hoş gülümsemisti ki, kendimi tutamadım, ben de gülümsedim. Natasa girdi araya :

Evet, evet Alyosa, dostumuzdur o bizim, kardeşimizdir, çoktan affetti bizi, onsuz mutlu olamayız.

Söylemistim sana zaten... Ah, çok yaramaz çocuklarız biz Alyosa! Ama üçümüz hep beraber olacağız... Vanya! dudakları titremeye başlamıştı. Şimdi onların yanına gideceksin, biliyorum; öylesine altın bir kalbin var ki, beni affedemeyecekleri halde, seni görünce belki biraz yumuşayacaklardır. Her şeyi, her şeyi anlat onlara; öyle anlat ki... Savun beni, kurtar; gerçeği, bu davranışımın nedenlerini

anladigin gibi anlat. Dogrusunu söyleyeyim mi Vanya, bugün yanimda olmasaydin belki de bu karan veremezdim! Koruyucu melegimsin sen benim. Annemle babama durumu, yaptigimi öğrendikleri anda kapilacaklari dehseti hafifletecek biçimde anlatacagina inanıyorum. Ah Tanrim, Tanrim!.. Beni affetmelerinin imkansiz oldugunu bildigimi söyle onlara Vanya. Onlar etse bile Tanri affetmeyecektir. Varsin lanetlesinler beni, ben gene de ömrümün sonuna kadar dua edecegim onlar için. Kalbim daima onlarla beraber olacak! Ah, niçin bu kadar mutsuzuz hepimiz! Niçin, niçin!.. Tanrim! Ne yaptim ben!

Akli basina birden gelmis gibi bagirmisti "Ne yaptim ben!" diye. Dehsetten titriyordu. Yüzünü el eriyle kapadi. Alyosa kucakladi onu, bir sey söylemeden gögsüne bastirdi. Birkaç dakika süren bir sessizlik oldu. Sitemli sitemli Alyosa'ya bakarak,

Böylesine bir fedakarlik istiyebiliyorsunuz demek

ondan! dedim. 62

Suçlamayin beni! diye tekrar etti. inanın ki, ne denli güçlü olursa olsun, geçicidir bu üsüntüler.

Bundan hiç kuskum yok. Bu dakikalarin geçistirilmesi için insanin biraz iradesi olsun, yeter.

Natasa da ayni seyi söyledi bana. Biliyorsunuz ki bütün bunlarin sebebi aile gururu, anlamsiz birtakim çatismalar, davalardir!.. Ama... (inanin ki bu konuda çok düşündüm) bütün bu saçmaliklara bir son vermenin zamani gelmistir artik. Yeniden birleselim bizler, gerçek mutlulugu ancak o zaman tadacagiz, ihtiyaclar da bizi böyle görünce barisacaklardir. Kim bilir, nikahimiz onlarin barismalarinin baslangici olacaktır belki de! ^{TM}yle saniyorum ki baska türlü de olamaz. Siz ne dersiniz?

Natasa'ya bakarak,

Nikahtan söz ediyorsunuz, dedim. Ne zaman evleniyorsunuz ?

Yarin ya da devrasi gün yüzde yüz. Görüyorsunuz ya benim de pek bir sey bildigim yok henüz.

Dogrusunu isterseniz, hiç hazirlik yapmadim. Natasa'nin gelecegini sanmiyordum. Üstelik, babam bugün nisanlim sayilan kiza (evet, evlendirmek istiyorlar beni; Natasa anlatmistir size. Ama ben istemiyorum) götürecekti beni. Bu yüzden hazirlik yapamadim. Ama ne olursa olsun, yarindan sonra kiydiracagiz nikahimizi. ^{TM}yle saniyorum, çünkü baska türlü olmaz. Yarin Pskov yolundan gideriz. Yakın köylerden birinde liseden bir arkadasim var. Çok iyi bir insandır, belki tanistiririm sizi.

Ayni köyde bir de papaz var, aslinda kesin olarak bilmiyorum papaz var mi yok mu... ^{TM}nceden öğrenmeliydim bunlari, ama olmadı iste... Neyse o kadar önemli degil bu. Kararimizi verdik ya, gerisi kolay. Olmazsa komsu köyden bir papaz çağiririz, degil mi? Yakında baska köyler de var çünkü! Ne yazık ki bir iki satir yazip durumdan haberdar edemedim arkadasimi. Belki de köyde bile degildir... Ama bu

y

da önemsiz! Kararimizi verdikten sonra her sey kendiliginden olur, öyle degil mi? Yarina, ya da öbür güne kadar yanimda kalacak Natasa. Ayri bir ev tuttum kendime; köyden dönünce orada oturacagiz. Artik babamin evinde kalamam, degil mi? Gelirsiniz bize artik; güzel bir evimiz var.

Arkadaslarim gelip gidecek; aksam yemekleri verecegim...

Saskinlikla, içim burkularak ona bakiyordum. Natasa, Alyosa'yi suçlamamam, onu hosgörmem için bakislariyla yalvariyordu bana. Delikanlinin anlattiklarini dudaklarinda hüznü bir gülümsemeye; ayni zamanda karsisindaki anlamsiz, ama tatli tatli konusan sevimli, neseli bir çocukmus gibi ona sevgiyle bakarak dinliyordu. Kaslarimi çatarak baktim Natasa'ya. Hali pek dokunmustu

bana. Alyosa'ya.

Ya babaniz? Diye sordum. Sizi affedecegine emin

misiniz?

Eminim. Hemen etmez tabiE. Ne önemi var bunun? Benim de bir kisiligimin oldugunu gösterecegim ona. "Kisiligin yok, havaisin", diye sitem eder bana daima. Havai olup olmadigimi görür simdi! Aile babasi olmak kolay degildir, biliyorum...çocukluktan çıkacagim artik... yani ben de baskalarına benzeyecegim demek istiyorum. .. kendi emegimle geçinecegim. Natasa bunun, hepimiz gibi baskalarinin sirtindan geçinmekten çok daha iyi oldugunu söylüyor. Bana ne iyi seyler anlattigini bir bilerseniz! Dünyada aklima gelmezdi bunlar, böyle yetistirmediler beni.

Dogrusunu söylemek gerekirse, havai oldugumu, bir ise yaramadigimi ben de biliyorum. Ama biliyor musunuz, evvelsi gün parlak bir düşünce geldi aklima. Gerçi simdi sirasi degil ama anlatacagim size bunu, çünkü Natasa'nin da duymasini istiyorum, siz de bir akil verirsiniz bize.

Ben de sizin gibi roman yazip dergilere satmak istiyorum. Dergilerin romanlarimi almasinda yar 64

dimci olursunuz bana tabiE? Size güvendiğim için dün gece sabaha kadar bir roman konusu kurdum kafamda, inanir misiniz, hos bir sey olacaga benzer. Scribe'nin bir komedisinden aldım konuyu... Ama sonra anlatayim bunu size. iyi para getirecek bana bu roman... Para veriyorlar degil mi?

Tutamadım kendimi, gülümsedim.O da benim arkamdan gülümseyerek, Gülüyorsunuz, dedi. Asiri bir içtenlikle ekledi :

Bakin, görünüsüme aldanmayın benim.Aslında görmüş geçirmiş bir insanımdır. Zamanla anlayacaksınız bunu. Ne diye denemeyeyim? Bakarsınız bir seyler yaparım... Ama haklisiniz galiba: Gerçek hayat üzerine hiç bilgim yoktur; Natasa da öyle söylüyor. Herkes söylüyor bunu zaten; yazar olmak kim, ben kim? Gülün, gülün, ama düzeltin beni; Natasa için yapacaksınız bunu, seviyorsunuz onu. Gerçegi söyleyecegim size: Ona layik degilim; hissediyorum bunu. Agir geliyor bana bu, benim neyimi sevdigine de bir türlü akil erdiremiyorum. Her seyimi feda edebilirim onun ugruna! Dogrusu, su ana kadar hiç bir seyden korkmuyordum, ama simdi korkuyorum: ne yapıyoruz biz! Tanrim! Kisi kendisini görevine tamamen verdigi zaman irade gücü

mahsus mu kayboluyor acaba? Hiç olmazsa siz yardım edin bize, sevgili dostumuz! Tek dostumuz sizsiniz artık, baska kimsemiz kalmadi. Yalnız basima ne gelir benim elimden? Size bu kadar güvendiğim için bagislayin beni. Sizi çok iyi, kendimden üstün bir insan sayıyorum. Ama düzeleceğim, inanin buna, istediginiz gibi olacağım.

Gene elimi sikti, güzel gözlerinde içten, hos bir parilti belirdi. ^{TM}ylesine içten uzatmisti elini bana, dostu olduguma öylesine yürekten inanıyordu ki!

Düzelmem için Natasa yardım edecek bana, di

65

ye. devam etti. Ama kötü bir sey gelmesin aklınıza, bizler için üzölmeyin. Bir çok niyetlerim var, para yönünden de hiç sikintimiz olmayacak. Romanım bir ise yaramazsa (dogrusunu isterseniz, roman yazmamın saçmalık oldugunu biliyorum; siz ne diyeceksiniz, onu öğrenmek için açtım bu konuyu), evet romanım bir ise yaramazsa müzik dersleri veririm. Müzik bilgimden haberiniz yoktu sanırım? Böylesine bir ugrasla geçinmekten utanmayacağım. Bu bakımdan aydın düşünceliyimdir.

Sonra, bir sürü gereksiz esyam, tuvalet takimim... ne isime yarayacak bunlar? Satarım hepsini.

Onlardan alacağım paranın bize ne kadar yeteceğini biliyor musunuz?! O da olmazsa son çıkar yol olarak devlet hizmetine girerim, Babam buna sevinir bile. Devlet hizmetinde çalışmam için her zaman sikistirirdi beni; hasta olduğumu öne sürerek yan çizerdim. (Hem galiba bir yere yazdirmis bile beni.) Evliliğin bana yaradığını, gerçekten çalışmaya bağladığımı görünce sevinecek, affedecektir beni...

Ama, Aleksey Petroviç, dedim, bu durumda babalarınız arasında patlak verecek çatışmayı düşünabiliyor musunuz? Bu aksam her iki evde de neler olacak, biliyor musunuz?

Sözlerimden yüzü kireç gibi olan Natasa'yi gösterdim ona. Pek insafsız konusuyordum.

Evet, evet, dedi, haklisiniz, korkunç bir sey bu! Ben de düşündüm aynı şeyi, düşündükçe de dehsete kapıldım... Ama baska ne gelir elden? Çok haklisiniz, hiç degilse Natasa'nin annesiyle babası affetmeli bizi! Ah, bilseniz ne kadar severim onları! ^{TM}z anne babamdan farksizdirler; bunun için üzölüyorum zaten!.. Ah su kavgalar, su dava! Bu saçmalıklardan ne denli nefret ettigimizi bir bilseniz! Nedir kavgalarının sebebi? Hepimiz bir EzilenlerF: 5_ 66

birimizi seviyoruz ama gene de kavgalıyız! Barışmalar da bitse su iş. Ben onların yerinde olsam öyle yapardım... Sözleriniz ürküttü beni. Seninle gıristigimiz bu iş korkunç bir sey, Natasa! Daha önce de söylemistim bunu... Sen istiyorsun... Ama sonunda belki iyi olur, Ivan Petroviç. Ne dersiniz? Nasıl olsa barışacaklar bir gün! Biz. barıştiralım onları. Evet, evet, sevgimize karşı koyamayip barışacaklar sonunda... Varsın lanetlesinler bizi ama biz gene de seveceğiz onları; bir zaman gelecek, dayanamayacaklar artık. Babamın bazan ne iyi yürekli olduğunu bilmezsiniz!

Gerçi çoğunlukla çatıktır kasları ama; bazan öyle iyidir ki! Bugün benimle nasıl tatlı tatlı konustugunu, kandırmaya çalıştığını görseydiniz bir! Oysa isteginin tam tersine hareket ediyorum

simdi; üzüyor beni bu. Hep su zararlı önyargılar! Delilikten başka bir şey değil! Natasa'ya söyle alici gözüyle baksa bir kere, hiç değilse yarım saat konuşsa onunla! Hemen razı olurdu evlenmemize.

Alyosa böyle söyleyerek sevgi, tutku dolu gözlerle Natasa'ya bakti. Bir anlık sessizlikten sonra devam etti :

Natasa'nin nasıl bir kız olduğunu öğrenince onu ne çok seveceğini; hepsinin ona bayılacağını belki bin kere düşünmüşümdür kendi kendime. Büyük bir haz veriyor bana bu düşünce. Doğrusu, Natasa gibisini görmemişlerdir! Oysa babam onun düzenbaz, basit bir kız olduğu inancında.

Görevim, sevgilimin gururunu yeniden kazanmasını sağlamaktır; yerine getireceğim bu görevimi!

Ah Natasa! Hepsi sevecekler seni, hepsi. (Heyecanlanarak yükseltmişti sesini.) Seni sevmemek elde mi! Gerçi değilim bu sevgiye, Natasa ama sev beni gene de, ben... bilirsin beni iste! Mutlu olmamız için çok şey istemiyoruz ki! Bu akşamın bize, hepimize mutluluk getireceğine inanıyorum.

Yasasin bu akşam! ^{TM}yle değil mi Na

67

tasa? Ne oluyor sana? Tanrım, ne oluyor sana?

ölü gibi bembeyaz olmuştü Natasa'nin yüzü. Alyosa konuşurken gözlerini ayırmamıstı ondan;ama bakisi giderek daha bir bulanıklaşıyor, sabitleşiyor, yüzü beyazlaşıyordu. Sonundaartıkdinlemeyi kesmistisanki. Alyosa'nin sorusu birden uyandırmıstı onu. Kendine geldi, sagına soluna bakındıktan sonra birden bana atıldı. Aceleyle, Alyosa'dan saklıyormuş gibi cebinden bir mektup çıkarıp elime tutuşturdu. Annesiyle babasına yazılmıstı ; bir gün, önceden hazırlandığı bel iydi.Mektubu verdikten sonra, bakislarım kaçırmadan uzun süre gözlerimin içine bakti.

Umutsuzluk vardı bakisinde. O korkunç bakisini ömrümün sonuna kadar unutmayacağım.Ben de dehsete kapılmıstım; hareketinin ne denli korkunç olduğunu ancak o anda sezinleyebildiğim görüyordum Kendini zorlayıp bir şey söylemek istedi bana, hatta bir iki sözcük çıktı ağzından, sonra birden kendini kaybetti. Tam düserken tuttum onu. Korkudan Alyosa'nin yüzünde renk kalmamıstı:Natasa'nin sakaklarını ovuyor, el erinden, dudaklarından öpüyordu, iki dakika sonra ayıldı Natasa. Biraz ötede, Alyosa'nin geldiği kiralık kupa arabası duruyordu; çağırdı onu. Natasa, arabaya binerken elimi yakaladıçıldirmiş gibiydi,bir damla gözyası parmaklarımı yakti... Araba hareket etti. Uzun uzun baktim arkasından. O anda bütün mutlulugum uçmuş, yüregim paramparça olmuştü, içim sızlayarak hissediyordum bunu... Geri dönüp, aynı yoldan ihtiyaçlara gittim. Yanlarına nasıl gireceğimi, onlara ne söyleyeceğimi bilmiyordum. Düşüncelerim donmuştü sanki, dizlerim titriyordu...

Yasadığım mutlu günlerin hepsi bu kadar iste. Askım böylece sona erdi. Yanda keştiğim hikayeme şimdi devam edeceğim. 68

X

Smith'in ölümünden bes gün sonra ondan bosalan; daireye taşındım. O gün pek sıkılıyordu canım.

Hava kötü, soguktu; aksama kadar yagmurla karisik kar yagmisti. Ancak aksam üzeri bir ara güneş gözükmüş, yolunu sasiran bir isinibesbel i meraktanodama girmisti. Buraya tasindigima pisman olmaya baslamistim. Oda gerçi genisti ya, tavam pek basik, duvarlari pisti. Birtakim esya olduğu halde bos gibi duruyordu. Havasizdi. Burada sagligimin iyice bozulacagini anlamistim.

yanilmamisim...

Sabahtan öğlene kadar kagitlarimla ugrasmis, siraya koymustum. Eantam olmadığı için onlari tasinirken bir yastik yüzünün içine doldurmustum. Hepsi burusmus, karismisti. Sonra oturup biraz yazayim demistimo siralar büyük romanım üzerinde çalisliyordum,ama aklım baska yerde olduğu için kendimi yazmaya verememistim...

Kalemi birakmis, pencerenin önünde otuyordum. Hava kararmak üzereydi, canım gittikçe daha çok sikiliyordu. Kafamın içinde bir sürü düşünce vardı. Sonunda Petersburg'da mahvolup gidecekmişim gibi bir his geçiyordu içimden, ilkbahar yaklasmisti; bu kapalilikten siyrilsam, kırların ormanların taze havasını cigerlerime doldursam iyilesirim saniyordum; oysa ne çok oluyordu gitmeyeli oralara!.. Hatirliyorum, "Bir büyüyle son yıl arda olan her şeyi unutsam, yepyeni bir güçle hayata yeniden baslasam ne iyi olurdu!" diye geçiriyordum içimden. Hala umudumu yitirmemistim. "Beynimi ters yüz edip, yeni bir biçime sokacaklarını, beni iyi edecek 69

lerini bilsem akıl hastanesine yatmaya da raziyim", diyordum. Yasamak istiyor, hayata tapiyordum!.. Ama. böyle düşünürken gülümsedigini de aklımda. "Akıl hastanesinden çıktıktan sonra ne yapacağını? Gene roman; mi yazacağım yoksa?"

Böyle hayal kurarken hava iyice kararmis, gece olmustu. O aksam Natasa'yla bulusacaktım; bir gün öncesinden mektup yazıp çağirmisti beni. Yerimden fırlayıp hazırlanmaya basladım. Zaten bu sikici yerden kurtulmak, yagmur da kar da yagsa, kendimi sokaga atmak istiyordum.

Üstelik, karanlık bastıkça odam daha bir genişliyor, büyüyordu sanki. Her gece odamın her köşesinde Smith'i görecekmişim saniyordum: pastanede Adam ivanoviç'e olduğu gibi, oturup gözlerini bana diyecek, Azorka da ayaklarının dibinde yatacak... İşte tam o anda, beni pek sasirtan bir olay oldu.

Bununla beraber, her şeyi açık yüreklilikle anlatmalıyım: sınırlarımın bozuklugundan mi, yer degistirmenin verdiği duygululuktan mi, daha yakında geçirdiğim büyük üzüntüden mi neden bilmiyorum, şimdi hastalığım nedeniyle geceleri sik sik içine düştüğüm, mistik dehset diye ad taktigini ruhsal durum, hava kararmaya baslayalidan beri yavas yavas sarmaktaydi beni. Ne olduğunu anlayamadığım, ulaşilamaz, gerçekte var olmayanbelki de vardır su anda; aklın siraladığı bütün delil erle alay edercesine, bir gerçek, ürkütücü, çirkin, amansız bir olay olarak çıkar kargıma bakarsinizevet, ne olduğunu anlayamadığım, ulaşilamaz, gerçekte var olmayan bir şeyin verdiği dayanılmaz, istirap dolu bir korkuydu bu. Korku, aklımın gösterdiği delil erin hiç birini dinlemeden gün geçtikçe büyür, güçlenir; öyle ki sonunda, böyle anlarda her zamankinden daha bir açık, dinç olduguhalde, duygulara karsi koyma yetenegini tamamen yiti 70

rir akıl. Dinleyen yoktur onu artık, yararsız bir şey olmustur; bu parçalanma korkulu beklemeyi, kasveti daha da arttırır. Sanırım, ölüden korkan insanlarda da durum bir bakıma aynidir. Oysa neden

korktugumu bilmemem benim istirabimi daha da arttiriyordu.

Hatirliyorum, arkam kapiya dönük, masanin üzerinden sapkami aliyordum, tam o anda, geri dönünce karsimda Smith'i görecegim hissi uyandi içimde birden: önce usulca kapiyi açacak, esikte durup odanın içine bir göz atacakti; sonra basini öne egerek sessizce içeri girecek, tam önümde durup donuk bakisini gözlerimin içine dikerek, birden gülmeye baslayacakti; dissiz agzini açarak uzun uzun gülüsü bütün bedenini sarsacakti; sesi duyulmayacakti bu gülüsün. Bütün bunlar son derece açık, seçikti kafamin içinde. Hissettiklerimin kesinlikle gerçekleşecegi, hatta gerçekleştiği, arkam kapiya dönükoldugu için bunu göremedigim, kapinin belki de o anda yavas yavas açıldığı inanci birden içimi doldurmustu. Hizla dönüp baktim... gerçekten de tipki bir dakika önce hayalimde canlandirdigim gibi sessizce açiliyordu kapi. Seslendim. Cevap veren olmadı; kapi kendiliginden açiliyordu sanki. Birden tuhaf bir yaratik belirdi esikte. Karanlikta seçemedigim birisinin gözleri ısrarli, sabit bakislarla beni inceliyordu. Sirtimdan dogru soguk bir ürperti geçti.

Asil beni korkutan, gelenin bir kiz çocuğu olmasıydi. Kapıda Smith'i görseydim bu kadar korkmazdim belki. Bu saatte tanimadigim bir çocuğun ne isi vardi odamda?

Kapiyi, içeri girmekten korkuyormus gibi usulca açtigini söylemistim. Esikte durup saskin bakislarla uzun uzun inceledi beni. Sonra bana dogru yavasça iki adım atti, karsimda durdu. Hala konuşmuyordu. Daha yakından görüyordum onu simdi. Kısa boylu, ciliz, ağır bir hastalıktan yeni kurtulmus gibi soluk benizli, iri, siyah

71

gözlerinin parlakligi bu yüzden daha bir dikkati çekiyorduon iki on üç yaşlarında bir kizdi bu.

Aksam sogugundan titreyen gögsünü örttüğü eski atkisini sol eliyle tutuyordu. Üstü basi dökülüyordu. Gür, siyah saçlarının tarak yüzü görmediği bel iydi. Birbirimizin yüzüne bakarak iki dakika öyle ayakta durduk.

Gögsü ya da bogazi agriyornius gibi, güç isitilir bi" sesle, Dedem nerede? diye sordu.

Bütün korkum bir anda kaybolmustu. Smith'i soruyorlardı. Onunla ilgili bir iz çıkmisti karsima sonunda. Kendimi toparlayamadan,

Deden mi? dedim, öldü deden!

Böyle söyledigime o anda pisman olmustum. Bir dakika daha hareketsiz durdu, sonra birden, sinir krizi gelmis gibi zangir zangir titremeye basladı. Düşmesin diye kolundan tuttum. Birkaç dakika sonra düzeldi biraz ama istirabini benden gizlemek için sarfettiği çabanin farkındaydim.

Affet beni küçük, dedim, affet! Ne olur kusuruma bakma! ^{TM}yle söyledim sana ya, belki de deden degildi ölen... zaval i yavrum!.. Kimi ariyorsun? Burada oturan ihtiyari mi?

Kendini zorlayarak, endiseyle bakti yüzüme.

Evet.

Soyadi Smith miydi?

Evet!

TMyleyse oydu... ölen dedendi öyleyse... Ama sen üzülme gene yavrum. Niçin bugüne kadar ugramadin hiç T Nereden geliyorsun? Dün topraga verdiler onu; birdenbire öldü... Torunusun demek?

Çabuk çabuk sordugum karmakarışık sorularima cevap vermiyordu. Sessizce döndü, kapiya doğru yürüdü. TMylesine sasirmistim ki, durdurmuyordum onu, baska bir 72

seyler sormuyordum. Kapıda bir kere daha durdu, yarım geri dönerek, Azorka da öldü mü? diye sordu.

Evet, Azorka da öldü.

Bu sorusu pek tuhafıma gitmisti: köpegin de ihtiyarla beraber öleceğini, ölmek zorunda olduğunu biliyordu sanki.

Kız, benden bu cevabi alınca sessizce disari çıktı, ardasından kapiyi dikkatlice kapadı.

Bir dakika sonra pesinden kostum. Onu biraktigim için kendi kendime kızıyordum! TMylesine sessiz çıkıp gitmisti ki, merdiven basındaki kapiyi açtığını duymamistim. Merdivenleri henüz inmemistir diye düşünüp yukarda durarak asagiya kulak kabarttim. Ama ses seda yoktu. Sadece alt katlardan bir kapi sesi duyuldu, genederin bir sessizlik kapladı evin içini.

Aceleyle inmeye basladim basamakları. Merdiven benim dairemde, yani besinci kattan dördüncü

kata dönerek iniyor, ordan asagi düzlesiyordu. Küçük küçük daireli apartmanlarda çoğunlukla olduğu gibi daima karanlık, pis bir merdivendi bu. Ben inerken ise zifiri karanlıktı. El yordamiyla dördüncü kata inince birden durdum. Sahanlıkta birisi benden gizleniyor gibi geldi bana. El erimle saği solu arastirmaya koyuldum. Kız çocuğu tam kösedey di, yüzünü duvara dönmüş, sessiz sessiz agliyordu.

Bak, dedim, neden korkuyorsun? Ben korkuttum seni; kabahat bende. Deden ölürken senden söz etti; son sözleriydi bunlar... Birtakim kitaplar kaldı bende; senin olsalar gerek. Adin ne senin?

Nerede oturuyorsun? Dedenaltinci sokakta dedi...

Ama cümlemin sonunu getiremedim. Nerede oturduğunu bildigimden korkmuş gibi, bir çiglik attı; siska, kemikli koluyla itti beni, merdivenden asagi kostu. Ben de "pesinden. Ayak seslerini duyuyordum. Birden kesildi ses.

73

Sokaga çıktigimde görünürlerde yoktu. Voznesenski caddesine kadar kostuktan sonra, aramamin bos olduğunu, anladim: Yoktu kız. "Belki de merdivenlerden inerken, bir köseye saklanmistir", diye düşündüm.

Ama caddenin çamurlu yaya kaldırımında daha birkaç adım atmıştım ki, basını önüne eğmiş, pek dalgın olduğu bel iydiçabuk adımlarla yürüyen birisiyle karsılaştım. Bunun ihtiyar İhmenev olduğunu farkedince sardım. Benim için beklenilmeyen karsılaşmalarla dolu bir akşamdi bu.

İhtiyarın üç gün önce hastalanıp yataga düştüğünü biliyordum. Şimdi de böyle bir havada sokakta karsıma çıkmıştı. Üstelik, eskiden aksamları hemen hiç çıkmazdı sokaga; Natasa'nın kaçmasından sonra, yani bes altı aydan beri ise büsbütün kül kedisi olmuştum. Nihayet, derdini paylaşabileceği bir dostunu bulmuş bir insan gibi pek sevinmişti beni gördüğüne. Koluma yapışıp, nereye gittiğimi bile sormadan pesisıra sürükledi beni. Son derece telaslı, sabirsizdi. Kendi kendime "Nereye gidiyordu acaba?" diye sordum. Bunu ona sormak gereksizdi, Son zamanlarda çok kuskulu olmuştum; bazan en basit bir sorudan ya da sözden almiyordu.

Yan gözle süzüyordum onu: Yüzünde renk yoktu; son bes altı aydır iyice zayıflamıştı; sakalı bir haftalıktı. Uzamis ak saçları burus burus sapkasının altından tasmış, eski paltosunun yakasını örtmüştü. Onun kimi zaman daldığını; sözgelimi, odada yalnız olmadığını unuttuğunu, elini kolunu sal ayarak kendi kendine konuştuğunu daha önce de farketmiştim. Acınacak bir durumu vardı.

Ee, ne var ne yok Vanya? diye başladı. Nereye 74

böyle? Ben de söyle bir dolasayım dedim; bazıislerim var da... Nasilsin bakalım?

Siz iyi misiniz? Daha geçen gün hastaydınız, şimdi de bu havada dışarı çıkmışsınız.

Beni duymuyormuş gibi soruma cevap vermedi.

Anna Andreyevna nasıl? diye sordum.

iyi, iyi... O da biraz keyifsiz. Seni merak ediyor; "niçin uğramıyor acaba?" diyordu bugün. Bize gidiyordun galiba, Vanya? Hayır mı?

Kuskuyla yüzüme bakarak,

Bir yere gidiyorsan engel olmayayım, dedi. İhtiyar öylesine hassas olmuştum ki, onlara gitmediğimi söyleyecek olsam gücenir, hemen uzaklaşırdı yanımdan. Geç kalacağımı, Natasa'ya gidemeyeceğimi bile bile, Anna Andreyevna'nın nasıl olduğunu öğrenmek için onlara gittiğimi söyledim, inandırdım buna onu. içi rahatlayan ihtiyar,

Çok hoş, dedi, bu iyi oldu iste...

Bir şeyi söylemek istemiyor gibi birden sustu, daldı. "Uzun süren bir dalgınlıktan sonrakes dakika geçmişti aradankendine gelmiş gibi,

Bu iyi oldu iste! diye tekrarladi. Him... Bak Vanya, daima öz oğlumuz gibi sevimsizdir seni; Anna Andreyevna'yla bana... bir erkek evlat... vermedi Tanrı... ama onun yerine seni yol adı... her zaman böyle düşündüm.

Karim da... evet! Sen de daima iyi bir evlat gibi sevdinsaydin bizi. Anna Andreyevna'yla ben her zaman dua ederiz senin için... Tanrı yardımcın olsun! Sesi titredi, bir dakika sustu.

Evet... daha sen nasilsin bakalım?Hasta falan Olmadın ya? Niçin ugramiyorsun bize?

Smith olayini anlattim ona; bu islerin beni çok oyaladigini, sonra pek iyi olmadigimi, bu yüzden onlara Vasilyevski'ye (o zaman Vasilyevski'de oturuyorlardı) uzak 75

oldugu için ugrayamadigimi söyleyerek özür diledim, Azkaldi, bu isler arasında birkaç kere Natasa'ya gittigimi kaçırıyordum agzimdan, tam zamanında tuttum kendimi.

Smith olayi pek ilgilendirmisti ihtiyari. Dikkatle dinlemisti beni. Yeni dairemin rutubetli, eskisinden belki de daha kötü oldugunu, aylık kira alti ruble verecegimi duyunca öfkeleni. Son günlerde pek sinirli, sabirsiz olmustu zaten. Böyle zamanlarda ancak Anna Andreyevna yatistirabiliyordu onuo da her zaman degil.

™fkeyle,

Him... dedi, bütün kabahat senin su edebiyatında Vanya! Tavan arasına kadar çıkardı seni, mezara kadar da indirecek! Kaç kere söyledim bunu sana, uyardım!... B. den ne haber, hala elestiri yazılan yazıyor mu?

Veremden öldü ya. Söylemistim bunu size yanılmıyorsam.

™ldü ha... öldü demek! Olacağı buydu zaten. Karısına, çocuklarına bir şeyler bırakmış mı bari?

Karisi var diyordun galiba... Ne diye evlenir böyle insanlar acaba!

Hiç bir şey bırakmadı, dedim,

Olay onunla yakından ilgiliymiş, ölen B. öz kardesiymiş gibi heyecanla haykirdi:

™yle demek! Neyse, önemi yok! Sana doğrusunu söyleyeyim mi Vanya, onu öylesine öğdüğün zamanlar bile bu adamın sonunun böyle olacağını seziniyordum. "Hiç bir şey bırakmadı" demek kolay! Oysa... isim yapmisti. Turalım ki ölümsüzler arasına karisti adı, ama karin doyurmaz ki bu.

Senin sonunun da acı olacağı içime doğmüstü Vanya; ögüyordum seni, ama bir yandan da düşünüyordum. B. öldü demek! ™lmeyip de ne yapacaktı! Yasayisi iyi... yeri ala... görüyorsun iste!

€abuk, bilinçsiz bir el hareketiyle, rutubetli karanlıkta ölgün ölgün titresen fenerlerin aydınlattığı puslu 76

sokagi, çamurlu evleri, karanlıkta parlayan ıslak kaldırım taşlarını, sirilsiklam olmuş, asik yüzlü yayaları, çini mürekkebiyle boyanmış gibi simsiyah gökyüzünü gösterdi. Sehrin alanına çıktık.

Karsimizda, alttan havagazi .lambalariyla aydınlatılmış anıt vardı. Biraz ötede, Isaak katedralinin

büyük kubbesi yükseliyordu.

Onun iyi, temiz, candan, duygulu bir insan olduğunu söylemistin Vanya. Bu edebiyatçılar hep iyi, candan oluyorlar zaten! Yalnız arkalarında öksüz bırakmak gelir el erinden! Him... Sanırım, öldüğüne kendisi de sevinmiştir!... Eeh! Alıp basım bir yere, sözgelimi Sibiryaya'ya gitseydi!...

Sokakta dilenen küçük bir kız çocuğu gördü:

Ne o kızım?

Yedi sekiz yaşlarında, üstü basi yırtık, siska mi siska bir kızdı bu; küçücük, çıplak ayaklarına altı delik bir çift papuç geçirmisti. Soguktan titreyen ciliz bedenini, ona artık iyice küçük gelen, yırtık pirtik paltosuyla örtmeye çalışıyordu. Kupkuru, solgun, hastalıklı yüzünü bizden yana çevirmiş; ürkek, sessiz bakışını gözlerimizin içine dikmiş; tersleneceği korkusuyla titrek elini öne uzatmıştı.

Onu görünce birden ürperdi ihtiyar. Sorusunu öylesine birdenbire sormuştu ki, kızcağız bir an korktu; irkilerek geri çekildi. ihtiyar,

Ne, ne istiyorsun kızım, ne? diye bağırıldı. Dileniyor musun? Ya? Al, al sana... al bakalım sunu!

Aceleyle, heyecandan titreyerek ceplerini araştırmaya başladı, iki üç gümüş ufaklık çıkardı. Ama az geldi ona bu, iç cebinden cüzdanını aldı, bir rublelik bir kâğıt para çıkardı, bütün parası buyduküçük dilencinin avucuna koydu.

Tanrı yardımcın olsun, küçük... yavrum! Tanrı korusun seni!

Eli titreyerek birkaç kere pespeşe kutsadı zaval iyi;

77

ama benim durmuş ona baktığımı farkedince birden durdu, yüzünü eksitti, çabuk adımlarla yürüdü. Uzun süren öfkeli bir susuştan sonra,

Böyle seylere dayanmam ben, Vanya, elimden gelmez, diye başladı. Bu küçükleri... geberesice anne babaları yüzünden sokaklarda soguktan titrer görünce içim bir tuhaf olur... Sunu da düşünmek gerekir ki, kendisi çok kötü durumda olmayan hiç bir anne bu yaşta yavrusunu.

böyle bir havada sokaga salmaz!... Kadıncagızın basında kim bilir kaç tane yetim daha vardır...

en büyükleri bu olduğu için onu yol amistir belki de... kendi de hastadır... him! Prens çocukları değil er ki! Prens çocuğu olmayan çok var dünyada, Vanya! Eh!

Bogazınla bir şey düğümlenmiş gibi bir an sustu.

Bak, Vanya, Anna Andreyevna'ya söz verdim... yani ikimiz karar verdik, yetim bir kızı evlat edineceğiz... anlayacağın, demin gördüğümüz kız gibi küçük bir zaval iyiyanimıza alıpokutacağız, yetistireceğiz, anlatabiliyor muyum? Biraz karışık, heyecanlı konuşuyordu, iki ihtiyar yalnız kaldık,

canimiz sikiliyor... ama nedense son günlerde vaz geçti Anna Andreyevna. Sen kornis onunla ama sakin benim söylediğimi sezdirme... kendi düşüncenmiş gibi konuş, razı et onu... duydun mu? Bunu senden istemeyi hanidir kafamakoytum... Onu razı et, ben yapamayacağım... aman canım, boş şeyleri

birakalım! Kız neme gerek benim ? Lazım değil; eğlence olsun... evin içinde bir çocuk sesi isitilsin diye... doğrusunu istersen daha çok Anna Andreyevna için istiyorum bunu; biraz avunur belki...

Ama hepsi boş bunların! Yürümekle bitmeyecek bu yol Vanya; bir araba tutalım; geçiceğiz, oysa Anna Andreyevna bekliyor bizi...

Anna Andreyevna'nın yanına girdiğimizde saat yedi buçuktu. 78

XII

Yaşlı kan, koca çok düşkünlüler birbirine. Sevgi., yıl ardan beri süregelen alışkanlık birbirine iyice bağlamıştı onları. Ama Nikolay Sergeïç sadece şimdi değil, eskiden, en mutlu oldukları zamanlarda bile Anna Andreyevna'sına karşı biraz soğuk, hatta bazan özelikle baskalarının yanındasert davranırdı, ince duygulu bazı insanlar, kimi zaman sevgilerini göstermekten inatla kaçınırlar; değil baskalarının yanında, basbasayken de en sevdiklerine bile bile soğuk davranırlar; hatta basbasayken daha bir soğuk olurlar. Ancak arada bir tasarı sevgileri; bu sevgi ne denli uzun süre tutulmuşsa o denli sıcak, coşkun olur. İhtiyar İhmenev de gençliğinden beri Anna Andreyevna'sına karşı böyle davranıyordu işte. Temiz yürekli bir kadın olduğu, onu sevmekten başka bir meziyeti bulunmadığı, sevgisini bazan dışarı vurmasına kızdığı halde, karısını çok sever, sayardı. Ne var ki, Natasa'nın: kaçmasından sonra daha bir düşkün oluştulardı birbirine. Dünyada yapayalnız kaldıkları duygusuna kapılmışlardı. Gerçi Nikolay Sergeïç kimi zaman son derece sınırlı oluyordu ya, gene de iki saatliğine ayrılamiyorlardı, özölüyorlardı birbirlerini. Natasa'dan, dünyada böyle bir insan yokmuş gibi hiç söz etmemeye konuşmadan, kendiliklerinden karar vermişlerdi sanki. Anna Andreyevna çok istediği halde kocasının yanında kızından üstü kapalı bile söz edemiyordu. Çoktan affetmişti Natasa'yi. Her gelişimde ona sevgili, biricik yavrusundan haber getirmeme iyice alistirmişti kendini.

Uzun süre haber almasa adeta hasta oluyordu kadıncagız; haber getirdiğimde ise en küçük ayrıntılarla ilgile

79

niyor, heyecanlı bir merakla sorular soruyor, anlattıklarımınla "avunuyor" du. Bir keresinde Natasa'nın biraz rahatsız olduğunu söylemişim, korkudan az kaldı ölüyordu, kalkıp kızına gidecekti neredeyse. Ama sadece bir kere oldu bu, Kızıyla görüşmek istediğini önceleri benim yanımda açığa vurmaktan çekiniyordu; öyle ki, benden onunla ilgili her şeyi sorup öğrendikten sonra her seferinde, kızıyla ilgilenmesine ilgilendiğini, ama Natasa'nın affedilemeyecek bir suç

islediğini söylemeyi gerekli buluyordu. Ama yapmacık bütün bunlar. Anna Andreyevna'nın bazan çok üzölüdüğü, ağladığı, benim yanımda Natasa'yi hasretle andığı, Nikolay Sergeïç'ten acı acı yakındığı oluyordu. Ama kocasının yanında sadece üstü kapalı söz ediyordu duygularından; gururun, kati yürekliliğin kötü olduğunu, suçları affetmeyi bilmediğimizi, Tanrının affetmeyenleri

bagislamayacagini söylüyor, daha ileri gidemiyordu. Böyle anlarda ihtiyar ya hemen surat asiyor, kaslarini çatarak susuyor, yaçoğunlukla ne söyleyeceğini bilemeden bambaska bir konudan açiyor, ya da ikimizi yalnız bırakarak odasına çekiliyordu. Anna Andreyevna da böylece içini tamamen dökmek, ağlayıp sızlamak fırsatını buluyordu. Onlara gittigim aksamlar bana hoş geldin dedikten hemen sonra, Anna Andreyevna'ya Natasa'yla ilgili son haberleri verebilmem için odasına çekiliyordu zaten. O akşam da öyle yaptı. İçeri girer girmez, Sirilsiklam oldum, dedi, ben odama çıkıyorum Vanya, sen otur. Olanları anlat Anna Andreyevna'ya, ben şimdi gelirim...

Bizi yalnız bırakmaktan utanıyormuş gibi yüzümüze bakmamaya çalışarak aceleyle çıktı. Böyle durumlarda özelikle yanımıza döndüğü zaman bana karşı da Anna Andreyevna'ya karşı da daha bir soğuk; hatta, yufka yü 80

reklilik gösterdiği için kendi kendine kızıyormuş gibi öfkeli davranırdı.

Son zamanlarda benden hiç bir şeyi saklamayan, Anna Andreyevna, yalnız kalınca, Böyle iste bu adam, dedi, hep böyle yapıyor bana. Üstelik, kurnazlığının farkında olduğumuzu da biliyor. Ne diye numara yapar, bilmem! Yabancıyım sanki. Kızma karşı da öyle. Al ah bilir ya, onu affetmek için can atıyor. Geceleri hep ağlıyor, kaç kere duydum! Ama hiç renk vermiyor gene de.

Gururu ayaklandı bir kere... Anam babam Ivan Petroviç, çabuk söyle bana: Nereye gidiyordu ?

Nikolay Sergeiç mi? Bilmiyorum; ben de aynı şeyi size soracaktım.

Sokaga çıkınca dondum kaldım. Hasta hasta, hem de böyle bir havada, gece vakti nereye gedebilirdi... ^{TM}nemli bir ismi vardır, diye düşündüm; sizin de bildiğiniz isimlerden başka ne önemli olabilirdi bizim için... Kendi kendime böyle düşünüyor, ona bir şey soramıyordum: Son günlerde hiç bir şey soramıyorum ona zaten, ikisi yüzünden sesim solugum kesildi. Natasa'ya gittigine göre, affedecek onu demek, diye geçiriyordum içimden. Her şeyi biliyor, son olaylardan da haberdar. Bundan kuskum yok, ama nereden öğrendiğini bilemiyorum. Dünden beri çok üzgün.

Bakıyorum susuyorsunuz! Orada yeni neler oldu, anlat bana. Dört gözle bekliyordum sizi. O

canavar bırakıyor mu Natasa'yi?

Bildiklerimi hemen anlattım Anna Andreyevna'ya. Her zaman açık konuşuyordum onunla, bir şeyi saklamıyordum. Alyosa'yla Natasa'nin gerçekten ayrılmak üzere olduklarım, bu seferkinin öteki anlasamazlıklarına benzemediğini söyledim. Natasa'nin dün bana bir mektup yolu ayıp, bu akşam saat dokuzda ona ugramam için yalvardığını, bu yüzden onlara gelmek niyetimin hiç

olmadı

81

gini, Nikolay Sergeiç'in beni zorla getirdiğini eklemeyi de unuttum. Durumun kritik olduğunu; iki hafta önce dönen Alyosa'nin babasının söz dinlemek istemediğini, Alyosa'yi sikiya aldığı; en önemlisi de, Alyosa'nin galiba nisanlisinden hoşlandığını, hatta kıza tutulduğu söylentilerinin dolastığını anlattım. Mektuptan, Natasa'nin onu yazarken son derece heyecanlı olduğunu

anlasildigini; bugün dananın kuyrugunun kopacagini yazdigini; geleceğim saati bildirmesinin tuhaf oldugunu da ekledim.

Bu bakımdan hemen gitmek zorundayım, dedim. Yaslı kadın telaslanmıstı.

Git, git anam babam, gitmelisin tabiE. Ama Nikolay Sergeič'i bekle, şimdi gelir, bir çay içsen... Ah, semaveri getirmemisler daha! Matrena! Nerede kaldı semaver? insan değil, bir canavar bu kadın... Çayı içer içmez söyle akla yatkın bir mazeret bul, hemen kalk. Yarın da bana gelip her şeyi anlatacaksın ama. Hem biraz erken gel. Tanrım! Bir felaket mi oldu acaba? Bundan kötüsü ne olur daha! Nikolay Sergeič her şeyi biliyor, içimde öyle bir his var... Matrena'dan çok seyöğreniyorum, o da Agasa'dan haber alıyor. Agasa, Prensinevinde kalan Mariya Vasilyevna'nın vaftiz kızıdır... sen de biliyorsun bunu zaten. Kocam pek sinirliydi bugün. Ne yaparsam bagırıyordu. Sonra yumusadı,

"Paradan biraz sıkıntım var da" dedi. Sözde sıkıntısı olduğu için bagırıyormuş bana... Yemekten sonra yattı. Delikten (kapisında bir delik var; haberi yok bundan) baktım; zaval im İkon dolabının önünde yere diz çökmüş, dua ediyordu. Bunu görür görmez dizlerimin bağı çözüldü. Çayını da içmedi, uyumadı da, sapkasını alıp çıktı. Saat bestı. Soramadım bir şey: Bagırdı bana. Çok bagırmaya başladı bu günlerde. En küçük bir kabahatimiz olmasın, Matrena'ya da bana da EzilenlerP : 6 82

bagırıyor hemen. ^{TM}yle korkuyorum ki bagırmasından... tir tir titriyorum, yüregim duracakmış gibi vurmaya başlıyor. Gerçi mahsustan bagırdığını biliyorum, ama gene de korkuyorum iste.

Arkasından tam bir saat yakardım Tanrıya. Natasa'nın sana yol adığı mektup nerede? Göstersene onu bana bir!

Gösterdim., Anna Andreyevna'nın, kah canavar, kah duygusuz, aptal bir çocuk dediği Alyosa'nın sonunda Natasa'yla evleneceğine, babası prens Pyotr Aleksandroviç'ii izin vereceğine bütün kalbiyle inandığını biliyordum. Benimle konuşurken birkaç kere ağızdan kaçırmıstı bunu, sonra da pısman olmuş, kendi sözlerini yalanlamaya çalışmıstı. Ama ne olursa olsun bu umudunu, ihtiyarın kuskulandığınıhatta bir keresinde böyle umutlar besliyor diye üstü kapalı olarak sitem etmıstı karısınabildiği için Nikolay Sergeič'in yanında açığa vuramazdı. İhtiyar, kızının Alyosa'yla evlenme ihtimalinin olduğunu bilse, onu yüreginden tamamen çıkarıp atardı sanıyorum.

O zaman hepimiz böyle sanıyorduk. Kızını beklemesine bekliyordu, ama pısman olmuş, Alyosa'sinin anısını bile kafasından silip atmış olarak... ihtiyarın Natasa'yi affetmesi için tek şartı buydu; gerçi açığa vurmuyordu bunu, ama yüzünden, hal erinden bel iydi.

Anna Andreyevna gene başlamıstı:

Pisiriğin biridir su Alyosa, çocuktan farkı yoktur, kalpsizdir de, her zaman söylemişimdir bunu.

Terbiyesini de eksik vermişler, haylazın biri olup çıkmış. Böyle bir ask ugruna Natasa'yi bırakacak demek, aman Al ahim! Hali nice olacak yavrumun, zaval imin? Bu yeni sevgilisinde ne buldu, sasiyorum doğrusu!

Nisanlının çok hoş, iyi bir kız olduğunu duydum Anna Andreyevna, dedim, Natalya Nikolayevna da

ayni seyi söylüyordu...

, 83

Yasli kadin sözümü kesti:

Kulak asma! Neresi hosmus? Sizin gibi zipirlar için her kiz hostur, yeter ki kalçalarını sal aya sal aya yürüsün. Natasa'nin onu ögmesine gelince, ruhunun soylulugundan yapıyor bunu. Herifi tutmasını bilmiyor; her suçunu bagisliyor, öte yandan da aci çekiyor. Kaç kere aldatmis zaval iyi!

Kalpsiz canavarlar! Korkuyorum, Ivan Petroviç. Herkes bir gururdur tutturmus. Hiç olmazsa bizimki yatissa da yavrumu, bir tanemi alip getirseydi buraya. Kucaklardim onu, yüzüne doya doyabakardim! Zayıfladi mi?

Zayıfladi, Anna Andreyevna.

Yavrucugumbenim! Ektigimi birbilsenIvan Petroviç! Dün aksamdan beri durmadan agliyorum...

ah! Sonra anlatirim sana! Yavrumuzu bagislamasını kaç kere çitlattim ona; açık açık söyleyemiyorum, üstü kapali anlatmaya çalisıyorum. Korkudansolugum da kesilmiyor degil: Ya kizar da onu temel i lanetlerse? diye düşünüyorum. Simdiyekadarlanetledigini duymadim onu...

böyle bir sey yapmasindan korkuyorum iste. Mahvolurum o zaman! Babanin lanetledigi bir evlat Tanri gözünde hiçtir artik, Gece gündüz içimde bu korku. Sende de utanma diye bir sey kalmamis, Ivan Petroviç; elimizde büyüdün, evladimiz gibi sevdik seni; bir de kalkmis, "hos kiz" diyorsun!

Mariya Vasilyevna her seyi anlatti bana. (Bir günah isledim; benimki isleri için disari çiktigi bir gün kahve içmeye çagirdim onu.) Isin aslini öğrendim ondan. Alyosa'nin babasi Prense kontes arasinda gizli iliskiler varmis... Kontes, kendisiyle evlenmiyor diye sitem ediyormus Prense, o da habire yan çiziyormus.Kocasi daha sagken kirmadigi ceviz kalmamis karisinin... Dul kalınca da solugu Avrupa'da almıs: Italianlar, Fransızlar, baronlar eksik olmuyormus evinden; Prens Pyotr Aleksandroviç! de o siralar yakalamıs. Birincikocasından kalan 84

üvey kizi da büyüdükçe büyümüs bu ara. Kontesin paralari zamanla suyunu çekmis; oysa Katerina Fyodorona'yla beraber, tüccar babasının emniyet sandigina onun adina yatirdigi iki milyon da büyüyormus. Simdi üç milyonu oldu, diyorlar; Prens "Su kizla Alyosa'yi evlendirmeli!"

diye düşünmüs. (Açıkgozdür! Firsti kaçirmaz.) Hatirlarsin, kont bir akrabalari var, saraya kabul edilen, taninmis bir kisi... o da razi olmus bu ise... Üç milyon bu, dile kolay! "Pekala, demis, kontesle konusun bir". Prens kontese açmis düşüncesini. Beriki direktmis: Sagi solu bel i olmaz onun, diyorlar. Kontes olduguna bakmadan, bir çok kimse görüşmüyormus onunla kentte. "Hayir, Prens, diye tutturmus, sen benimle evleneceksin; Katerina Fyodorovna, Alyosa'yla evlenemez".

Dediklerine göre kiz, analigini çok severmis; gözünün içine bakar, bir dedigini iki etmezmiş.

Sessiz, melek gibi bir kizmiş! Prens durumu kavramıs hemen; "Sen merak etme Kontes, demis.

Varini yogunu tükettin; girtlagina kadar borç içinde. Üvey kızınla Alyosa birbirinin tam dengidir: Seninki safın biri... Alyosa'nın da kafası çalışmaz; avucumuzun içine alırız onları, istediğimiz yana çekeriz. Paran olur o zaman.. Benimle evlenip de ne yapacaksın?" Ne anasının gözüdür! Mason herif! Altı ay öncesine kadar bir türlü kararını veremiyormuş Kontes; Varsova'ya gitmişler, orada razı olmuş... Böyle duydum iste. Mariya Vasilyevna anlattı bütün bunları bana; kendisi de en inanılır kimselerden duymuş. Anladın mı şimdi? Isın aslı paraya, milyonlara dayanıyor, yoksa kızın güzel iği, hoslugu hep hikaye!

Anna Andreyevna'nın anlattıkları şaşırtmıştı beni. Birkaç gün önce Alyosa'nın kendisinden duyduklarımı doğruluyorlardı. Alyosa, para için dünyada evlenmeyeceğini söyleyerek öğünüyordu.

Ama Katerina Ivanovna'dan hoslanıyordu da. Gene Alyosa'dan, babasının bu söylentileri yalanladığı halde Kontesi simdilik kızdırma

_ :85

mak için onunla belki de evleneceğini duymuştum. Alyosa'nın babasını çok sevdiğini, onunla öğündüğünü, her sözüne körü körüne inandığını söylemiştim yukarda.

Genç prensin nisanlisi olacak kızı ögmeme pek gücenen Anna Andreyevna, Senin hoş kız kont soyundan değil! diye devam etti. Natasa daha uygun düşerdi ona. ^{TM}tekinin olup olacağı bir tüccar kızı; oysa Natasa eski, soylu bir aileden geliyor. Ah, söylemeyi unuttum sana, kocanı dün akşam hani o demir kaplı sandığı var ya, onu açtı, geç saatlere kadar ailemizle ilgili eski belgeleri karıştırdı durdu. ^{TM}yle bir ciddiymi ki. ^{TM}rgü özüyordum, bakamıyordum ona, korkuyordum. Sesimin çıkmadığını görünce kızı, kendi çağırdı beni, gece yarısına kadar ailemizin ünlü geçmişini anlattı. Biz İhmenev'ler daha Müthis Ivan zamanında kisizadeymişiz; benim ailem Sumilov'lar gelince, ta Aleksey Mihayloviç zamanında ünlüymüş, belgeleri duruyor bizde, Karamzin'in tarihinde de yazıyormuş zaten. Anlayacağın, bu yönden ötekilerden aşağı değiliz. Nikolay Sergeyiç anlatmaya başlayınca, düşüncesini hemen anladım, Natasa'nın küçümsenmesi dokundu ona. Yalnız zenginlikte geçiyorlar bizi. Varsın o Pyotr Aleksandroviç canavari para pesinden kossun; ne açgözlü, ruhsuz bir insan olduğunu herkes biliyor zaten. Varsova'da gizli denizciler yazılmış diyorlar. Doğru mu bu acaba? Bu söylenti benim kulagıma da gelmişti.

Saçma, dedim.

Ama Nikolay Sergeyiç'in, ailesiyle ilgili eski belgeleri karıştırdığı haberi ilginçti. Soylu bir aileden geldiğiyle o zamana kadar hiç öğünmemişti. Anna Andreyevna devam ediyordu: Hepsicanavardır bunların! Nasıl, anam babam, üzüyor mu Natasa, ağlıyor mu? Ah, geç

kalacaksın, hadi git! Matrena, Matrena! Kız değil ki haydut! Hakaret 86

ettiler mi ona Vanya? doğruyu söyle bana.

Ne cevap verebilirdim? Ağlıyordu kadıncamız. Sonra anlatacağını söylediği onu üzen şeyin ne olduğunu sordum.

Ah yavrum, ah, dedi, çok derdim var. Eilen dolmamış besbel i! Bilmem hatırlar misin yavrum, altın kaplı bir madalyonum vardı. Natasa'cığımın küçüklük resmi vardı içinde. Sekiz yasındaydı o zaman melegim. Köyden geçen bir ressama yaptırmıştık bu resmi, unuttun galiba? İyi bir ressamdi. Natasa'yi ask tanrıçası biçiminde resmetmişti: O zamanlar altın sarısı, kivir kivir saçları vardı. Tül bir giysi giydirmişti ona; içi gözükiyordu; öyle güzel olmuştuk ki, bakmaya doyamıyordu insan. Ressama bir çift de kanat eklemesini söylemiştim ama razı olmamıştı. Basımıza gelen bu felaketten sonra madalyonumu sandıktan çıkarmış, boynuma takmıştı. Haçla beraber taşıyordum onu; bir yandan da Nikolay Sergeič görecektir diye ödüm kopuyordu. Natasa'nin bütün eşyalarını evden atmamızı, ya da yakmamızı emretmişti: Evde hiç bir şeyin onu hatırlatmasını istemiyordu. Onun resmine bakmak yetiyordu bana; bazan ona baka baka ağlıyordum...

rahatlatıyordu beni bu. Yalnız kaldığım zamanlar öpüyordum, öpüyordum... sanki onun yüzüydü.

Konusuyordum onunla, her gece yatarken kutsuyordum. Evde başka kimse yoksa, yanımda gerçekten o varmış gibi yüksek sesle bir şey soruyordum ona; sonra, bana cevap veriyormuş gibi hayal kuruyor, pesinden bir soru daha soruyordum. Ah Vanya'cığım, anlatması bile güç! Bizimkinin madalyondan habersiz olmasına seviniyordum. Gelgelelim, dün sabah elim boynuma gidince ne görsem beğenirsin, madalyon yok, kordonu boş değil mi... kopmuş, madalyon da düsmüş besbel i. Bedenimden soguk terler boşaldı. Aramadığım yeri bırakmadım... yok oğlu yok!

Boynumdan farkına varmadan düsmüştü! Nereye gitmiş; olabilir mi? Belki 87

yatakta düsürmüşümdür diye her yanını inceden inceye aradım... yok! Birisi buldu onu bence; Matrena'dan ya da ondan başka kim bulmuş olabilir. Matrena'dan böyle bir şey beklemem; gizlisi yoktur benden... (Matrena, ne zaman getireceksin su semaverini?) Ya onun eline geçerse ben ne yaparım? diyordum kendi kendime. Kara kara düşünüyordum; gözyaşlarımı tutamıyordum.

Nikolay Sergeič de bana karşı yumusadıkça yumusuyordu. Niçin ağladığımı biliyor da bana açılmıyormuş gibi bakıyordu yüzüme. "Nereden bilecek?" diye geçiriyordum içimden. Yoksa madalyonu bulmuş, pencereden fırlatıp atmış mıydı? Yaradilisi bakımından pekala yapabilir bunu; atmıştır, şimdi de attığı için üzülüyordur. Matrena'yla gidip pencerenin diplerini aradım; orada da yoktu. Yer yarılmış içine girmişti sanki. Gece sabaha kadar ağladım., İlk kez dün gece kutsayamadan yattım yavrumu. Ah Ivan Petroviç, kötü, çok kötü bu, iyiye işaret değil! İki gündür durmadan ağlıyorum. Hiç olmazsa içimi döküp, biraz avunmak için sizi, melegimi bekliyordum...

Kadıncağız acı acı ağlamaya başlamıştı. Bir şey hatırlamış gibi gülümseyerek, Ah, dedi birden, söylemeyi unuttum! Bir "yetim kızdan söz etti mi sana?"

Etti Anna Andreyevna; beraberce karar verdiğinizi; yoksul, yetim bir kız çocuğunu alıp büyüteceğinizi söyledi. Doğru mu bu?

Aklımın ucundan bile geçirmediğim! Yetimmetim istediğim de yok benim! Onu gördükçe kötü

talihimizi, uğradığımız felaketi hatırlarım sonra! Natasa'dan başka hiç kimseyi istemiyorum. Bir kızını

oldu hayatta, baska da olmayacak! Bu yetim kizi da nereden cikardi? Ne dersin Ivan Petroviç? Döktüğüm gözyaslarini görüp,avunmam için mi? Yoksa öz kizimi kalbimden çıkarip atayim da baskasinin çocuguna baglanayim diye mi istiyor bunu? 88

Gelirken benim için ne söyledi sana? Nasil buldun onu... sinirleri bozuk, degil mi? Sist! Geliyor!

Sonra anlatirsin, anam babam, sonra!.. Yarin gelmeyi unutma sakin...

XIII

ihtiyar girdi odaya. Bir seyden utaniyormus gibi merakla bakti yüzümüze, kaslarini çatip masanin yanina gitti.

Semaver hala hazir degil mi? diye sordu. Anna Andreyevna telaslanmisti.

Simdi getiriyorlar, anam babam, bak iste geldi. Matrena,NikolaySergeiç'ingelmesinibekliyormus gibi hemen getirmisti semaveri. Yasli, güvenilir, Ihmenev'lere candan bagli, ama inatçi bir hizmetçiydi bu. En küçük bir seye hemen homurdanirdi. Nikolay Sergeiç'ten korkar, onun yaninda dilini tutardi. Ama Anna. Andreyevna'ya karsi pek kaba davranir, açıktan açiga ona hükmetmeye çalisirdi. Ne var ki Natasa'yla onu yürekten sevdiği de bel iydi,. Daha Ihmenevka'dan taniyordum bu Matrena'yi. ihtiyar,

Off... insan sucuk gibi islanir da eve gelince hazir çay bulamazsa, ona çay yapmak istemezlerse kötü, diye homurdandi.

Anna Andreyevna onu göstererek göz kirpti bana. Bu çeşit esrarli göz kirpmalardan nefret ederdi Ihmenev," gerçi bizden yana bakmamaya çalisiyordu ya, yüzünden Anna Andreyevna'nin bana onu göstererek göz kirptiginin farkinda oldugu bel iydi. Birden, islerim vardi Vanya, dedi.iyice sarpa sardilar. Anlatmis miydin sana?Suçlu buluyorlar beni.

Delilim, belgem yokmus; hesaplar yanlismis... ya...

89

Prensle aralarindaki davadan söz ediyordu. Hala devam ediyordu bu dava, ama son zamanlarda Nikolay Sergeiç'in iyice aleyhine dönmüstü. Susuyor, ne cevap verecegimi bilemiyordum. Kuskulu kuskulu yüzüme bakiyordu, ikimizin susmasina sinirlenmis gibi öfkeyle birden, Ne olacaksa bir an önce olsun! dedi. Para cezasina çarptirsalar bile gönlüm rahat ya... Ne karar verirlerse versinler, umurumda degil. Yeterki bitsin su is; yakami biraksinlar... Herseyimionlara veripSibirya'ya gidecegim.

Anna Andreyevna tutamadi kendini.

Tanrim, Sibirya'ya mi? Niçin o kadar uzaga gidecegiz ?

Ihtiyar, kendisine itiraz edilmesine sevinmis gibi, kaba bir tavirle, Uzak mi? dedi, burada kime yakinsin? Anna Andreyevna elemli elemli bana bakarak, Hiç degilse... insanlara... dedi. Ihmenev bir bana bir karisina bakti.

Insanlar dedigin kim? diye bagirdi. Hangi insanlara yakinsin burada? Soygunculara, iftiracilara, hainlere mi ? Merak etme, her yerde doludur böyleleri; Sibiry'a da da çıkarlar karsimiza, Benimle gelmek istemiyorsan o baska; kal burada; zorla götürmem seni.

Zaval i Anna Andreyevna,

"Nikolay Sergeič! diye bagirdi.Kimin yaninda kalabilirim! Senden baska kimim var be...

Sesi çatal asti, sustu, yardimimi diliyormus gibi ürkek bakislarini bana dogrulttu. ihtiyarin heyheyleri üzerindeydi, her seye kiziyordu; en iyisi itiraz etmemekti ona.

Üzülmeysin Anna Andreyevna,dedim, sandiginiz kadar kötü bir yer degildir Sibiry'a, isler ters gider de Ihmenevka'yi satmak zorunda kalirsaniz, Nikolay Sergeič'in düsündüğü gibi yapmak sizin için en akil ica yol olur. 90

Sibiry'a da iyi bir yer bulabilirsiniz, hem o zaman...

Bak, hiç degilse senin kafan çalisiyor Vanya: Ben de böyle düşünüyorum. Her seyi birakip gidecegim.

Anna Andreyevna el erini ogusturarak,Bunu senden beklemezdim Vanya, dedi, demek sen de ayni düsünce desin! Dogrusu, senden beklemezdim bunu Ivan Petroviç... Simdiye kadar analik babalik ettik sana, tutmus...

Hahaha! Ne bekliyordun ya? Burada kalirsak neyle geçinecegiz, bir düşün bakalim! Para suyunu çekti! Prens Pyotr Aleksandroviç'e gidipözür dilememi ister miydiniz acaba?

Prens'in adini duyunca yasli kadin korkudan titremeye baslamisti. Elindeki çay kasigi tabagina çarparak ses çikariyordu. Ihmenev hirçin, inatçı bir hazla kendi kendini costurarak, Evet Vanya, dedi, en iyisi öyle yapmalı! Ne diye Sibiry'a ya gidelim! Yarin iki dirhem bir çekirdek giyinirim, saçlarimi güzelce tarar, briyantınlerim; Anna Andreyevna yeni bir yakalik hazirlar bana (böyle yüksek bir kisinin yanina baska türlü gidilmez çünkü!) Her sey tam olsun diye bir çift de eldiven alirim kendime... huzurlarina çikarim; "Efendim,derim,anam babam, velinimetim! Bagisla beni, biz ettik sen etme, bir lokmaekmegi çok görme bize, çoluk çocuguma aci!..." İyi mi Anna Andreyevna? Bunu mu istiyorsun?

Kadincagizin titremesi gittikçe artiyordu.

Bir sey istedigim yok benim... dedi, aptal igimdan söyledim öyle! Canini siktiysam kusuruma bakma, ama ne olur bagirma da öyle.

Zaval i karisinin gözyaslarini, korkusunu gördükçe ihtiyarin içinin sizladigina, ondan daha çok üzüldüğüne, eminim. Ama gene de tutamiyordu kendini. Son derece iyi, ama zayıf iradeli insanlarda bazan görülür bu hal.

İyi oldukları halde üzüntüleri, öfkeleri haz verir onlara. Her ne pahasına olursa olsun, hatta hiç bir suçlu olmayan başka birisine, çoğunlukla çok sevdiği bir yakınma kötülük ettiğini bile bile iğnelerindeki zehiri dökmekten geri kalmazlar. Sözelimi, kadınlarda durup dururken kendilerini hakarete uğramış, mutsuz görmek bir ihtiyaçtır. Bu bakımdan kadınlara benzeyen çok erkek vardır,, Hem zayıf yaradılışlı erkekler değildir bunlar. İhtiyar bir çıkarmak istiyor, bu isteğini yeneemediği için üzülmüyordu.

Hatırlıyorum, o anda "Sakin Anna Andreyevna'nın düşündüğü gibi bir şey yapmış olmasın?" diye geçirdim içimden. "Kim bilir belki de tek çıkar yolun o olduğunu görmüş, Natasa'ya gidiyordu, yolda akli basına geldi ya da bir şey oldu, vaz geçti... yüzüyle öyle olmuştur; sınırları bozuk, biraz önceki isteginden, duygularından utanarak döndü eve; zayıflığının öfkelerini alabileceği birisini arıyordu; aynı isteği, duyguları tasıdığından kuskulandığı insanı seçti..." Kızını affetmek isteyişinde, zaval i Anna Andreyevna'sinin duyacağı sevincin büyük payı vardı elbette; gelgelelim, bu isteğini gerçekleştiremediği sürece hincini kadıncıktan alıyordu.

Ama korkudan titreyen Anna Andreyevna'nın perisan hali şimdi dokunmuştu ona. ^{TM}fkesinden utanmış gibi bir an tuttu kendini. Üçümüz de susuyorduk; ihtiyara bakmamaya çalışıyordum. Ne var ki bu an pek uzun sürmedi. Heyecanla ya da nefretle olsun, içini boşlatması gerekiyordu.

Birden,

Bak Vanya, dedi, söylemek istemiyordum ama sırası geldi, dürüst bir insan olarak her şeyi doğru anlatacağım sana... anlıyor musun? Senin gelmene sevindim, yanında, başkalarının da duyması için yüksek sesle söyleyeyim ki, bütün bu saçmalıklar, gözyaşları, ahlaroflar canımı sıkıya başladı artık. Yüregimden belki de ka 92

nayarak, sızlayarak koparıp attığım bir şey artık bir daha eski yerini alamaz. Evet! Göreceksiniz!

Alev alev bakışlarını bana doğrultarak karışının ürkek bakışlarından gözünü kaçırdığı bel iydi devam etti:

Altı ay önceki olaydan söz ediyorum Vanya! Beni yanlış anlamayasın diye açık konuşuyorum.

Tekrar ediyorum: canıma tak dedi artık; istemiyorum!.. Böylesine bayagi, zayıf duygularım olabileceğinin sanılması... üzüntüden iklimi yitireceğimden kuskulanılmasın tepemi attırıyor... Saçma!

Eski duygularımı söküp attim içimden, unuttum! Anı diye bir şey yok benim için artık... yok! yok!

yok!..

Ayaga fırlayıp yumruğunu olanca gücüyle masaya indirdi, bardaklar sangirdadi, Kendimi tutamadım, adeta öfkeyle baktım yüzüne.

Nikolay Sergeič! Anna Andreyevna'ya da acımiyor musunuz? Bakın ne hale soktunuz onu!

Ama onu daha da kızdırmaktan başka bir şeye yaramamıştı bu çıkışım. Yüzü kireç gibi, zangir zangir titreye rek,

Acimiyorum! diye haykirdi. Acimiyorum, çünkü bana da acıyan yok! Acimiyorum, çünkü

lanetlenmeyi de her türlü cezayı da hakeden ahlaksız kızım yararına, beni hedef tutan çirkin komplolar hazırlanıyor evimde!..

Anna Andreyevna,

Nikolay Sergeič, diye bağırırdı, ne olursun lanetleme!.. Ne istersen söyle, yalnız lanetleme kızımı!

ihthiyar, sesini bir kat daha yükseltti:

Lanetleyeceğim! Çünkü onuru bir paralık edilmiş, hakarete uğramış olan benden, o lanetli kızın ayagina gidip özür dilemem isteniyor! Evet, evet böyle bu! Gece gündüz evimde bununla iskence ediliyor bana; ağlıyorlar, sizliyorlar, budalaca şeyler ima ediyorlar! Acındırmak is _ 93

tiyorlar beni...Yeleginin yan cebinden titreyen el eriyle birtakim kagitlar çıkardıBak Vanya, bak, dava dosyasından not ettiğim bölümler bunlar! Benim hirsiz, dolandırıcı olduğum, velinimetimi soyduğum iddia ediliyor!.. Onun (Natasa'nin) yüzünden rezil kepaze oldum! İşte, bak, bak!..

Cebindeki kagitlari çıkarıp çıkarıp masanın üzerine atıyor, bana göstermek istedigini arıyordu. Ama aradığı kagidi bulamıyordu bir türlü. Sabirsizlikle elini cebine daldırıp, avucuna geleni çıkardı; ağır bir şey çarptı masaya, sangirdadi... Anna Andreyevna bir çiglik atti. Kaybettiği madalyonuydu bu.

Gözlerime inanamıyordum. ihtiyarin yüzü bir anda kipkirmizi olmustu, titriyordu. Anna Andreyevna el erim önünde kavuşturmuş, yalvaran gözlerle ona bakıyordu. Mutlu bir umut parıltısı vardı yüzünde. İhtiyarin yüzündeki bu kırmizilik, karsimizdaki bu saskinligi... evet, yanılmıyordu Anna Andreyevna; madalyonunu artık temel i yitirdigini anlamisti!..

Kocasinin madalyonu buldugunun, onu bulmasina sevindiginin farkındaydi. Belki de heyecandan titreyerek, kiskançlıkla bütün gözlerden saklamisti onu; yalnız kaldığı bir yerde, sevgili yavrusunun o güzelim yüzüne bakmisti, bakmisti... doyamamisti bakmaya; belki de zaval i annesi gibi o da odasına kapanıp biricik Natasa'sıyla konuşmuş, ona sorular sorup cevaplarını kendi vermiş; gece de yüregi istiraptan sizlarken, hiçkırıklarını göğsünde bastırarak sevimli resmi oksamış, öpmüş, baskalarının yanında lanetlediği, yüzünü görmek istemediği kızı için Tanrıya yakarmisti.

Anna Andreyevna, biraz önce Natasa'sini lanetleyen öfkeli babanın karsisinde daha fazla tutamadi kendini,

Ne dersen de, hala seviyorsun onu anam babam! diye bağırırdı. 94

Karisinin bağirmasini duyduğu anda çilgin bir öfke parıltısı belirdi ihtiyarin gözlerinde. Madalyonu kaptığı gibi var gücüyle yere çarptı, topuguyla ezmeye basladı. Tikanarak hirliyordu:

™mrümün sonuna kadar lanetliyorum onu, ömrümün sonuna kadar!

Anna Andreyevna,

Tanrim! diye haykirdi, onu, onu lanetliyor! Benim Natasa'mi! O tatli yüzünü... çigniyor! Ayaginin altinda!.. canavar! Duygusuz, kalpsiz, kendini begenmis!

Karisinin çigligini duyan çilgin ihtiyar bir an durdu: Yaptigindan dehsete kapilmisti. Birden egilip yerden aldi madalyonu, kapiya dogru kostu; ama iki adim atmisti ki dizlerinin üzerine yigildi, kol arini önündeki kanepeye dayadi, bitkin bir durumda basini önüne egdi.

Çocuk gibi agliyordu. Hiçkiriklar gögsünü sikistiriyordu. Sert ihtiyar bir anda çocuktan da zayif olmustu. Artik lanetleyemezdi Natasa'yi; bizden utanmiyordu simdi, bir dakika önce ayaginin altinda çignedigi resmi bizim yanimizda coskun bir sevgiyle öpüyor öpüyordu. Bunca zamandır içinde sakladigi, kizina olan sevgisi sanki önüne geçilmez bir çig gibi tasmis, bütün benligini sarmisti.

Anna Andreyevna kocasinin üzerine egilmis, onu kucaklamis, yüksek sesle, Affet, affet onu! diyordu. Baba evine döndür onu, Tanri iyiliginin, öfkeni yenmenin mükafatini verir sana!..

ihtiyar kisik, derinden gelen bir sesle,

Hayir, olmaz! dedi. Dünyada olmaz!™lürüm de affetmem onu! Affetmem!

XIV

Natasa'ya gittigimde vakit iyice geçmiş, saat on olmustu. O siralar Fontanka'da, Semyonovski köprüsü ya

95

kinlerinde, pis bir "apartman" olan tüccar Kolotuskin'in evinin dördüncü katında oturuyordu.™nce Alyosa'yla beraber Liteynaya'da güzel bir evin üçüncü katında, küçük ama rahat, hos dösenmis bir dairede oturuyordu.Ama genç Prensın parası kısa zamanda tükendi. Müzik öğretmenliği isı olmamisti. .Sagdan soldan ödünç para almaya baslamis, girtlaga kadar borca girmisti. Paralari hep evin süsüne, Natasa'ya aldigi armaganlara veriyordu. Bu israfi yüzünden sitem ediyordu ona Natasa,bazan agliyordu bile. Duygulu bir insan olan Alyosa kimi zaman bir hafta önceden büyük bir hazla kendini hayal ere kaptirir; Natasa'ya armaganini sunarken onun nasıl sevinecegini düşünürken mutlulugunen yücesinitadar;düşüncelerini, hayal erini coskun bir sevinçle bana açardi. Ne var ki Natasa'nin armagani alirken yüzünü eksitmesi, sitem etmesi bütün umutlarini yikardi, öyle ki acirdim ona. Sonralari bu armaganlar yüzünden tatsiz tartismalar bile çıkmaya baslamisti aralarında. Bu arada Alyosa'nin Natasa'dan gizli para harcadigi da oluyordu.

Arkadaslarına uyuyor, Natasa'ya ihanet ediyordu; birtakim Jozefin'lerle, Minna'larla iliskisi vardi; ama öte yandan Natasa'yi da çok seviyordu. Bu sevgi istirahat veriyordu ona; sik sik bitkin, üzgün bir durumda bana geliyor, Natasa'sinin küçük parmagi etmeyeceginden; kaba, duygusuz bir insan oldugu için onu anlayamadigindan, onun sevgisine layik olmadigindan dert yaniyordu. Bir bakima hakliydi; birbirinin dengi degildiler. Alyosa, Natasa'nin karsisinde kendisini bir çocuk hissediyordu, beriki de onu her zaman bir çocuk olarak görüyordu zaten. Delikanli, Jozefin'le iliskisinden aglayarak, pismanlik duyarak söz ederdi bana, Natasa'ya söylememem için yalvarirdi; bütün bu itiraflardan sonra benimle beraber, korkudan tir tir titreyerek Natasa'nin yanina gittiginde(böyle zamanlarda,

yanımda biraz cesaret bulabileceğini söyleyerek bensiz gitmezdi sevgilisinin yanına) evet, korkudan tir tir titreyerek Natasa'nin yanına gittiginde genç kız daha ilk bakışta her şeyi anlardı.

Çok kiskançtı, Alyosa'nin bu çapkınlıklarının nasıl bağışlıyordu, aklı malmiyor. Eogunlukla söyle oluyordu. Alyosa benimle içeri giriyor, onunla ürkek ürkek konuşuyor, sevgi dolu bakışlarım gözlerinin içinden ayırmıyordu. Natasa delikanlinin suçlu olduğunu anlamakta geçikmiyordu tabii; ama renk vermiyor, konuyu hiç bir zaman kendi açmıyor, ağzını aramıyor, tam tersine hemen sevgisini bir kat daha arttırıyor, daha bir neseleniyordu... isin tuhafı, bunu bir kurnazlık düşünerek yaptığı da yoktu. Hayır... Bu temiz ruhlu kız için affetmekte, bağışlamakta sonsuz bir haz vardı; Alyosa'yi affetmek ona büyük bir mutluluk veriyordu sanki. O

zamanlar tek suçlu Jozefin'lerdi zaten. Natasa'nin tatlı, onu affeden bakışlarını görünce dayanamazdı Alyosa, yüreğine çöken yükü hafifletmek, kendi deyimiyle "eskisi gibi olmak" için, sorulmadan her şeyi itiraf ediverirdi. Affedilince cosar, hatta bazan duygulanarak ağlar, Natasa'yi öper, kucaklardı. Sonra gene neselenir, Jozefin'le aralarında geçenleri çocuksu bir içtenlikle anlatmaya başlar, kahkahalarla güler, Natasa'yi öger, göklere çıkarırdı. Huzur içinde, nese içinde sona ererdi gece. Parası iyice suyunu çekince esyalarını satmaya başladı. Natasa'nin israrıyla Fontanka'da küçük, ucuz bir daire buldular. Esyalar satılmaya devam ediyordu; Natasa kendi giyeceklerini de satıyor, bir yandan da iş arıyordu. Bunu öğrendiği zaman Alyosa pek üzülmüştü: Kendi kendini lanetlemiş, "ne denli aşağılık bir insan olduğumu biliyorum" diye bağırmiş, ama durumu düzeltmek için gene de bir şeyler yapmamıştı. Şimdi satacak esyaları da kalmamıştı; yalnız isten el erine geçen para vardı ki bu da çok azdı.

97

Bu durum, daha Alyosa babasının evindeyken baba oğul arasına soğukluk sokmuştu. Prensin, oğlunu kontesin üvey kızı Katerina Fyodorovna Filimonova'yla evlendirmek niyeti o zamanlar henüz bir tasarıydı, ama aklına iyice koymuştu bunu; Alyosa'yi sık sık kontesin evine götürüyor, kıza kibar davranmasını söylüyor, kah iyilikle kah sert davranarak onu yola getirmeye çalışıyordu; ama Kontes bozmuştu işi. O zaman Prensin de oğlunun Natasa'yla ilişkisini görmemezlikten gelmeye başladı; Alyosa'nin uçarılığını bildiği için bu askinin çabuk son bulacağını umuyordu.

Oğlunun Natasa'yla evleneceği düşüncesini ise son ana kadar aklının ucundan geçirmemisti.

Sevgililerin de harekete geçtikleri yoktu zaten; Natasa'nin babasıyla barışmasını, kosal arın değişmesini bekliyorlardı. Hem Natasa buna pek yanaşmıyordu sanırım. Alyosa bir gün konuşurken Natasa yoktu yanımda babasının bu serüvene biraz sevinir gibi olduğunu kaçırdı ağzından; İhmenev'lerin küçük düsmesi hosuna gidiyormuş. ^{TM}te yandan, oğlunun Natasa'yla olan ilişkisinden hoşlanmıyormuş gibi davranıyordu: Zaten az olan aylığını (oğluna karşı pek cimriydi) iyice kısmış; tamamen keseceğini söyleyerek ona göz dağı veriyormuş. Ama kısa bir zaman sonra, bazı işleri için Polonya'ya giden Kontesin ardına düştü. Alyosa'yi Katerina Fyodorovna Filimonova'yla evlendirmek düşüncesini hala çıkarıp atmamıştı kafasından. Gerçi evlenecek yasta değildi henüz Alyosa, ama kız çok zengindi, böylesine bir fırsat kaçırılmazdı. Sonunda istediği olmuştu Prensin. Alyosa'nin Katerina Fyodorovna'yla evlenmesi isinin yoluna koyulduğu söylentileri

kulagimiza kadar geliyordu. Olaylarini anlattigim günlerde Prens yeni dönmüştü

Ptersburg'a. Oglunu çok iyi karsiladi, ama onun Natasa'yla iliskisini hala sür EzilenlerF : 7 98

dürmesi biraz canini sikti. Kuskulanmaya, korkmaya baglamisti. Hemen ayrilmalarini buyurdu; ama daha etkili bir yol tutmasinin gerektiğini anlamakta gecikmedi, Alyosa'yi alip Kontes'e götürdü. Katerina Fyodorovna çocuk denecek yasta, tatli, güzel bir kizdi. Son derece temiz bir kalbi vardı; kibar, neseli, akil iydi. Prens, oğlunun en çok alti ay sonra Natasa'dan sogumaya baslayacagini, Katerina Fyodorovna'ya o zaman baska gözle bakacagini tahmin ediyordu. Bir ölçüde yanilmamisti... Gerçekten de, kontesin kizina yakin ilgi gösteriyordu Alyosa, Sunu da ekleyeyim. Prens oğluna karsi son derece yumusak davraniyordu artik (ama gene para vermiyordu). Alyosa, bu yumusakligin altında babasinin kesin kararinin saklandigini sezinliyor, üzülyordu... ama Katerina Fyodorovna'yi bir gün görmese duyacağı üzüntü kadar degil... Bes gündür Natasa'ya ugramadigini biliyordum. Ihmenev'lerden Fontanka'ya giderken endiseyle

"Acaba ne söylemek istiyor bana?" diye düşünüyordum. Uzaktan, odasında isik yandigini gördüm.

Benimle görüşmek istedigii zamanlar, evinin yakinlarından geçersen (hemen her aksam geçerdim oradan) göreyim diye kandili pencerenin önüne koymasini kararlasmistik aramızda; isigi orada görünce Natasa'nin beni bekledigini anliyordum. Son zamanlarda sik sik koyuyordu kandili pencerenin önüne...

XV

Yalniz buldum Natasa'yi. Kol arini gögsünün üzerinde çapraz baglamis, dalgın dalgın bir asagi bir yukari dolasiyordu odanın içinde. Eoktandır masanın üzerinde beni bekleyen semaver sönmüştü.

Gülümseyerek, bir sey söylemeden elini uzatti bana. Yüzü bembeyazdi. Gülümsemesinde aci, cana yakin, sabirli bir sey vardı. Mavi gözleri

__ 99 __

99

eskisinden daha bir irilesmis, saçlari gürlesmisti sanki... zayıfligından, hastaligından öyle gözüküyordu. Elimi sikarken,

Gelmenden umudumu kesmistim, dedi, Mavra'yi yol ayacaktim sana biraz sonra; gene hastalandin sandim.

Hayir, hasta falan degilim, alakoydular beni, anlatirim. Senin nen var Natasa? Bir sey mi oldu?

Natasa sasirmis gibi,

Yo, dedi, niçin sordun?

Mektubunda... gelmemi yazmandan baska, saatini de belirtiyordun; simdiye kadar hiç böyle

yazmamistin.

Ah, evet! Dün bekliyordum onu.

Hala gelmedi mi?

Gelmedi.

Bir an sustuktan sonra ekledi:

Gelmezse seninle konuşmam gerekecekti dedüsdüm de.

Bu akşam da bekliyor musun?

Hayır; bu akşam orada olduğunu biliyorum.

Nedüsunüyorsun Natasaartık hiç gelmeyecek mi sana?

Asiri ciddi bir tavırla yüzüme baktı.

Gelecek elbette, dedi.

Bu aceleciligim hoşuna gitmemisti. Sustuk; odanın içinde dolasıyorduk. Gene gülümseyerek, Dört gözle seni bekliyordum Vanya, diye başladı, hem ne yapıyordum, biliyor musun ? Odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolasıyor, kendi kendime ezberle siir okuyordum. Hatırlıyor musun...

çingirak, kisin kar tutmuş yol: "Semaverim mese masamin üzerinde fokur fokur kaynarken...", beraber okurduk: 100

Tipi dindi; yol gözüküyor artık,

Gecenin donuk milyonlarca göz tepemizde... (1)

Sonra da :

Birden korkunç bir sesin, çingirakla dostça konuştuğunu duyuyorum: "Ah, bir gün gelecek sevgilim, Göğsüme yaslayıp basını, dinlenecek! Sabahın ilk ışıkları Pencerenin camında buzla oynasırken, Semaverim mese masamin üzerinde fokur fokur kaynarken, Sobam çitirdiyarak,

Kösede renkli perdenin ardındaki yatağımı aydınlatırken, Mutludelimde neyini!..."

çok hoş! insanın içine isliyor Vanya, değil mi? Ne dokunaklı! Birkaç çizgiyle anlatmak istediği her şeyi anlatmış ozan. iki duygu var: ^{TM}nçeki ve sonraki. Semaver, basma perde...bizden bir şeyler var bunlarda... Sanki tasrada bir ev anlattığı... sanki görüyorum bu evi: Yeni, henüz kaplamaları çakılmamış ahsap bir ev... Sonra öteki tablo:

Gene o sesi duyuyorum birden, Acı acı dert yaniyor çingiraga: "Nerede benim o eski dostum?"

Ekigelecek, boynuma atilacak diye,

(1)Y.P. Polonski'nin"€ingirak" (1854) siirinden.

101

Korkuyorum!

Bu da hayat mi!

Sikici, karanlik g€nlerim!

Küçücük odam dapdaracik,

Penceresinden rüzgar giriyor içeri...

Bahçesinde tekbir visne agacivar,

O da buz tutmus camdan gözüküyor,

Belki çoktan donmustur zaten.

Hayat mi bu! Perdenin de rengi kalmadi;

Hastayim, yakinlarima gidemiyorum,

Ne beni azarlayanim var, ne de sevenim...

Yalniz kocakarinin dirdiri..."

"Hastayim"... Ne yerinde kul anilmis bu sözcük! "Ne azarlayanim var"... ince duygularla dolu bu siir; anilarin buruklugu, insana haz veren o eleme var bunda... Tanrim, ne hos bir siir! Hayatin ta kendisi!

Bogazinda bir sey düğümlenmis gibi sustu. Bir dakika sonra, Sevgili Vanya! dedi.

Ne söyleyecegini unutmus gibi gene sustu; belki de bir sey düşünmeden söylemistti bunu, içinden öyle gelmistti.

Hala dolasiyorduk odanın içinde. Tasvirin önünde bir kandil yaniyordu. Son zamanlarda pek dindar olmustu Natasa; ama din duygularindan söz edilmesini sevmiyordu.

Ne o, yarin bayram mi? diye sordum, kandili yakmissin.

Hayir, bayram degil... otur istersen Vanya, yorultnussundur. €ay içer misin? Aksam çayini içmedin, degil mi?

Oturalim Natasa. İçtim.

Onlardan.

Natasa'nin baba evinden onlardan diye söz ederdik.

Onlardan mi? Nasil olur?Kendin mi ugradin, yoksa çağirdilar mi?...

Soru yagmuruna tutmustu beni. Heyecandan yüzü daha da solmustu. ihtiyarla sokakta karsilasmamizi, annesiyle konusmamizi, madalyon olayini oldugu gibi, bütün ayrıntilariyla anlattim. Hiç bir sey saklamazdim ondan. Dikkatle dinliyordu beni. Gözlerinde yaslar birikmisti.

Madalyon olayi pek dokundu ona. Sözümü ikide bir keserek,

Dur, dur Vanya, diyordu, daha ayrıntili, her sey oldugu gibi anlat, pek kısa geçiyorsun!..

Ayrıntilarla ilgili sordugu sorulara cevap vere vere bir daha, bir daha anlattim ayni sey.

Gerçekten bana mi geliyordu dersin?

Bilmiyorum Natasa, hiç bir sey düşünemiyorum. Seni özledigi, sevdiği besbel i;ama sana gelmesi,bu... bu...

Natasa sözümü kesti:

Resmimi öptü değil mi? Ne söyleyerek öpüyordu?

Ne söylediği anlaşılmıyordu; en candan adlar veriyor, çağırıyordu seni...

Çagiriyor muydu?

Evet.

Sessiz sessiz aglamaya baslamisti Natasa.

Zaval ilar, dedi.

Bir an sustuktan sonra devam etti:

Her sey bilmesi olagan zaten. Alyosa'nin babasiyla da ilgili çok sey biliyor.

Çekingen,

Natasa, dedim, gidelim onlara... Oturdugu koltukta hafifçe dogrularak, Ne zaman? diye sordu.

Yüzü bembeyaz olmustu. Hemen simdi gidelim dedim saniyordu. El erini omuzlarima dayayip aci aci

gölümsedi.

Hayir Vanya, olmaz canini; her zaman söylersin bunu, ama... kapa artık.

Canım sikkim,

Hiç mi bitmeyecek bu korkunç ayrılık? diye haykırdım. İlk adımı atamayacak kadar magrur musun? İlk adımı senin atman gerekiyor. Baban seni affetmek için bunu bekliyordur belki... Bir babadır o; hakaret ettin ona! Gururuna saygı duy; dogal, hakli bir gururdur bu! İlk adımı atmak zorundasın. Dene bir kere, hiç bir şart öne sürmeden affedecektir seni.

TMyle misaniyorsun! Olamaz bu; bosunasitem etme bana Vanya. Gece gündüz hep bunu düşündüm, dür sünüyorum da. Evden kaçalı beri bunun üzerinde düşünmediğim günüm olmadı.

Seninle de kaç kere konuştuk! Bunun imkansız olduğunu sen de biliyorsun zaten!

Dene bir kere!

Hayirdostum, imkansız. Böyle bir seyyapsam büsbütün kızar. Kisi, temel i kaybettiği bir şeyi bir daha elde edemez artık; neden söz ettiğimi anladın mı? Onların yanında geçirdiğim mutlu çocukluk günlerimi... Babam affetse bile, tanıyamaz beni şimdi. Küçük bir kız çocuğunu, büyüdüğü

halde çocuk kalmış bir genç kızı seviyordu o. Eocuksu saflığımdı hoşlandığı. Daha yedi yaşında bir çocukken dizine oturup ona çocuk şarkıları söylediğim zamanlarda olduğu gibi oksardı saçlarımı.

Ta küçüklüğümden son güne kadar her gece karyolamın başucuna gelir, kutsardı beni.

Felaketimizden bir ay önce benden gizli olarak (oysa her şeyi biliyordum) bir çift küpe almısti bana; armaganına ne çok sevineceğimi düşünerek bir çocuk kadar mutluydu; küpelerden haberdar olduğumu söyleyince hepimize baste bana tabi Eöyle kız 104

misti ki. Evden kaçışından üç gün önce bir şeye üzüldüğümü farketti, hastalanacak derecede kederlerdi... inanır misin? Beni birazcik olsun avutmak için gidip tiyatroya bilet almış!.. Bununla üzüntümü dağıtmak istiyordu! Gene söylüyorum sana, kucagında büyüttüğü kız çocuğunu seviyordu o, benim de bir gün olgunlaşip kadın olabileceğimi aklına getirmek istemiyordu...

düşünemiyordu böyle bir şeyi. Simdi eve dönsem tanıamaz bile beni. Turalım ki affetti, nasıl bir Natasa çıkacak karsısına? Degistim artık, çok degistim. Tekrar gözüne girmeyi basarsam bile...

gene de geçmiş mutlu günlerin özlemini çekecek; artık degistigim, eskisi gibi tatlı bir çocuk olmadığım için üzülecek. Geçmiş daima daha iyi görünür insana zaten, özlenir.

Heyecanlanmisti. İçten gelen bir kederle,

Ah Vanya, diye yükseltti sesini, ne hostu geçmiş!

Söylediklerinin hepsi dogru, Natasa, dedim. Seni şimdi olduğun gibi tanıması, sevmesi gerekiyor.

™nemli olan tanimasi. Tanidiktan sonra sevmesi kolay. Seni taniyip, anlayamayacagini mi saniyorsun? O bakimdan ™yle hassastir ki yüregi!

Ah Vanya, biraz anlayisli ol! Benim neyimi anlayacak? Onu söylemek istememistim. Bak ne diyecegim sana: Baba sevgisi de kiskançtir. Onu asil öfkelen diren, Alyosa'yla aramızda olup bitenden haberdar edilmemesidir. Böyle bir şeyi aklinin ucundan geçirmiyordu. Askimizin kötü

sonunu da, evden kaçisimi da benim "alçakça" sir saklamama veriyor. Baslangiçta gidip her şeyi itiraf etmedim ona, sonra kalbimde filizlenen askiaçmadim; tersine, duygularimi çimde sakladim. inanirmisin Vanya, onu asil gücendiren budur. Yoksa evden kaçmam, kendimi sevgilime vermem o kadar dokunmamistir ona. Turalim ki bir baba gibi candan, sevgiyle karsiladi beni 105

simdi; ama yüregine düşen o düşmanlik tohumu hep orada kalacaktır. Iki üç gün sonra üzüntüler, sitekler baslar. Sartsiz bagis lamaz beni zaten.. Turalim ki gerçegi bütün çiplakligıyla anlattim, ona ne büyük bir hakaret ettigimi bildigimi söyledim. Alyosa'yla geçirdigim mutlu günlerin bana neye mal oldugunu, ne istiraplar çektigimi anlamak istemezse çok üzüürüm, ama katlanirim buna da...

gelgelelim bu da yetmeyecek ona. Olmayacak, seyler isteyecek benden; "Askini, Alyosa'yi lanetle" diyecek. Geçmiş günlerin geri gelmesini, son alti ayi hayatimizdan silip atmamizi isteyecek. Ama hiç kimseyi lanetleyemem ben... Oldu bir kere... Hayir Vanya, simdilik olmaz.

Zamani gelmedi henüz.

Ne zaman gelecek?

Bilmiyorum... Gelecekteki mutlu günleri hak etmemiz için önce istirap çekmemiz gerekiyor. Istirap her şeyi temizler... Ah Vanya, hayat ne aci!

Cevap vermedim; dalgin dalgin yüzüne bakiyordum.

Niçin öyle bakiyorsun yüzüme Alyosa... sey... Vanya?

Yaptigi yanlisliga gülümsedi.

Gülümseyisine bakiyordum Natasa. Nereden aldın bu gülümseyisi? Eskiden böyle gülümsemezdin.

Ne var gülümsememde?

Gerçi o çocuksuiçtenlik var gene, hem... Ama gülümserken yüreğinde bir sizi var sanki.

Zayıflamissin. Natasa, saçlarinsa daha bir gürlesmiş sanki... Nedir su üzerindeki? Onlardayken diktirmemis miydin bunu?

Natasa sevgi dolu gözlerle bakti yüzüme.

Ne çok seviyorsun beni Vanya! dedi. Sen ne yapıyorsun bakalım? islerin nasıl?

Eskisi gibi... romanım üzerinde çalışıyorum, ama olmuyor. İlham gelmiyor. İstesem gelisi güzel de yazabilirim, hem böylesi daha bir tutulur belki; ama güzel bir ko106

nuyu berbat etmekten korkuyorum. En çok sevdiğim konulardan biridir bu. Gelgelelim zamanında dergiye yetistirmem de gerekiyor. ^{TM}yle ki bazan romanımı bırakıp elime daha hafif bir şey alayım diyorum... Okuyanların içi kararmasın, neselensinler!..

Zaval i çalışkan Vanya! Smith'ten ne haber?

^{TM}ldü ya.

Hayali gelmedi mi eve? Ciddi söylüyorum Vanya, hastasın sen, sinirlerin çok bozuk, hayal görmen ondan. Daha budaireyituttuğunu bana anlatırken farketmistim sinirlerinin bozuk olduğunu. Nasıl, pek mi kötü yeni evin? Rutubet var mı?

Var! Üstelik bu akşam da bir iş geldi basıma... Neyse, sonra anlatırım.

Artık dinlemiyordu beni Natasa; bası önünde, dalgın dalgın oturuyordu. Sonunda yüzüme bakarak,

Onları nasıl bırakıp kaçtım, aklım almıyor, dedi: çildirmistim galiba.

Bakisından, cevap beklemediği beliydi. Bir şey söyleyecek olsam duymazdı bile. isitilir isitilmez bir sesle,

Vanya, dedi, iş için çağırdım seni bu akşam.

Nedir?

Ondan ayrılıyorum.

Ayrıldın mı ayrılacak misin?

Bu hayata bir son vermem gerek içimi dökmek şimdiye kadar senden sakladıklarımı anlatmak için çağırdım seni.

Daima böyle, gizli niyetlerini bana açıklayacağını söyleyerek konuşmaya baslardı benimle; ne var ki, bana çok önceden anlattığı sırlar olurdu bunlar çoğunlukla, Ah Natasa, dedim, belki bin kere duydum bunu senden! Elbette beraber yaşayamazsınız. Tuhaf bir ilişki var aranızda; ortak hiç bir yanınız yok. Ama... yapabilecek misin bunu?

107

Şimdiye kadar sadece niyetim vardı Vanya; artık kesin kararımı verdim. Canımdan çok seviyorum Alyosa'yı, ama bu yaptığım düşmanlık ona; geleceğini mahvediyorum. Serbest bırakmalıyım onu.

Benimle evlenemez; babasının istegine karşı koyacak gücü yok. Ben de ayagina köstek olmak istemiyorum. Ona vermek istedikleri kızı tutulmasına sevindim bile. Şimdi benden ayrılması daha

kolay olacaktır onun için. Bunu yapmak zorundayım! Mecburum... Onu sevdiğime göre, her şeyimi onun yoluna feda etmeliyim, askimi ispat etmeliyim ona, mecburum! ^{TM}yle değil mi!

Ama razı edemezsin onu.

Etmeye de uğrasmayacağım zaten. Su anda bile içeri girse, eskisi gibi davranacağım ona. Ama hiç vicdan azabı çekmeden beni bırakması için elimden gelen her şeyi yapmak zorundayım. Beni perisan eden bu iste; yardım et bana. Bir akıl vermeyecek misin?

Bir yol var önünde, dedim, baskasını sevmek... Ama sanmam ki sağlam bir yol olsun bu. Onun nasıl bir insan olduğunu biliyorsun. Bak, bes gündür hiç uğramadı buraya. Tut ki temel i bıraktı seni; şimdi sana, onu bıraktığını yazmak kalıyor Alyosa'ya. Hemen kosar gelir.

Niçin hiç sevmiyorsun onu sen, Vanya?

Ben mi?

Evet sen, sen! Düşmansın ona, için için düşmansın; hem de çok! Nefret duymadan söz edemiyorsun ondan! Onu küçük düşürmekten, çamura bulamaktan hoşlandığını her zaman farketmişimdir! Evet, özelikle çamura bulamak büyük bir haz veriyor sana!

__. Hiç bir zaman da söylemedin bunu bana. Yeter

artık Natasa; bırakalım bu konuyu.

Natasa gene bir anlık bir sessizlikten sonra, __ Baska bir eve taşınmak istiyorum, dedi. Ama kızma, Vanya... 108

Kızmiyorum val ahi. Ne çıkar, oraya da gelecektir.

Bana olan aski güçlüdür, ama yeni aski yenebilir onu. Tekrar bana dönse bile, bir dakika kalır yanımda, ne dersin?

Bilmiyorum Natasa, sağı solu bel i olmaz onun; seni sevdiği halde baska birisiyle evlenebilir.

İkisini aynı anda yapabilir.

O kızı sevdiğini kesin olarak bilsem kararımı verirdim... Vanya! Hiç bir şeyi gizleme benden! Bana söylemek istemediğin bir şeyler biliyor musun?

Endiseli, soru dolu bakışlarını gözlerimin içine dikmişti.

Bilmiyorum dostum, zaten hiç bir zaman gizlim olmamıştır senden. Ama su da var : Belki de bizim sandığımız kadar tutulmamıştır Kontes'in üvey kızına. Geçici bir hevese kapılmış olabilir...

^{TM}yle mi sanıyorsun? Tanrım, kesin olarak bilsem bir! Ah, su anda onu görmeyi öyle istiyorum ki!

Yüzüne bir kerecik baksam yeterdi bana! Gözlerinin içinden her şeyi öğrenirdim! Ama yok burada!

Yok!

Bekliyor musun onu Natasa?

Hayır, onun yanında şimdi. ^{TM}grensini diye adanı yol adımı. O kızı görmeyi ne çok istiyorum... Bak Vanya, gerçi saçmalıyorum, ama onu hiç göremem mi? Hiç bir yerde karşılasamam mı onunla?

Ne dersin?

Cevabımı endişe içinde bekliyordu.

Görebilirsin, dedim, ama sadece görmek yetmez,

Bana yeterdi, her şeyi anlardım o anda. Beni dinle: ^{TM}yle aptal astım ki son günlerde; odanın içinde yalnız basıma doluyorum hep, düşünüyorum. Kafamın içi karma karışık. Söyle bir şey geldi aklıma Vanya: Kontesin üvey kızıyla tanışsan nasıl olurdu acaba? Kontes romanını öğmüştü

hani, sen söylüyordun. Bazı akşamlar prens

109

R*** nin toplantılarına gidiyorsun, o da geliyor oraya. ^{TM}yle yap ki tanıştırsınlar seni onunla. Alyosa da tanıştırabilir sizi. Sonra gelir, onun nasıl bir insan olduğunu anlatırsın bana.

Natasa, sevgili dostum, bunu sonraya bırakalım. Şimdi önemli olan şu: Ayrılmaya gücün yeteceğine emin misin? Kendini yokla söyle bir, soğukkanlı misin?

Natasa alçak sesle,

Yetecek! dedi. Onun için yapacağım her şeyi! Hayatimi bile veririm! Ama, biliyor musun Vanya, suna dayanmıyorum: Şimdi okuzinyanında beni unutmuş, buradayken olduğu gibi durmadan anlatmasına, gülmesine... Kızın gözlerinin içine bakıyordu; hep insanın gözlerinin içine bakar zaten; benim burada oturmuş... seninle konuştuğumu aklına bile getirmez.

Umutsuzca yüzüme baktı.

Peki ama demin söylediklerin Natasa...

Gözleri parlıyordu. Sözümü kesti:

Hep beraber verelim kararımızı! Bunun için minnettar kalacağım ona. Ama önce onun beni unutması ağır geliyor bana Vanya! Ah Vanya, öyle acı çekiyorum ki! Kendi kendimi anlamıyorum: Akıl böyle diyor, başka türlü oluyor! Ne olacak halim?

Yeter, yeter Natasa, kendine gel...

iste bes gün oldu, her saat, her dakika...Gece gündüz hep onu düşünüyorum! Bak ne diyeceğim Vanya : Oraya gidelim seninle, götür beni!

Yeter artık Natasa.

Hayir, gidelim! Seni bekliyordum zaten! Üç gün önce verdim kararimi. Bunun için çağirdim seni...

Oraya götürmek zorundasın beni; kıramazsın hatirimi... Seni bekliyordum... Üç gün... Bu aksam toplantı var orada... oradadır Alyosa... Hadi!

Aklım yitirmiş gibiydi. Holde bir gürültü oldu; Mavra 110

birisiyle tartiliyordu sanki.

Dur Natasa, dedim, kim geldi, dinle!

Kuskulu bir gülümsemeye kulak kabarttı, birden bembeyaz oldu yüzü.

Tanrım! diye fisildadi. Kim geldi?

Tutmak istedi beni, ama kurtuldum elinden, dışarı çıktım. Evet Alyosa'ydi gelen. Mavra'ya bir şeyler soruyordu; kadın, evde tek söz sahibiymiş gibi önce içeri bırakmak istememisti onu.

Nereden çıktın? diyordu. Nerelerdeydinsimdiye kadar? Nerelerde sürttün? Hadi gir bari, gir! Beni acındı ramazsın kendine! Gir bakalım, gir de hesap ver!

Alyosa biraz bozulduğu halde,

Kimseden korkum yok benim! diyordu. Girerim tabi!

Girersin girersin!

Ne sandın ya! Beni görünce,

A! Siz de mi buradasınız! dedi. Ne sevindim bilemezsiniz! Ben de geldim iste; ama ne yapacağımı sasirdim.. .

Dosdogru girin içeri; korkacak ne var?

Korktuğum falan yok, inanin bana; çünkü suçlu değilim. Suçlu olduğumu mu sanıyorsunuz?

Görürsünüz şimdi.

Kapalı kapının önünde durdu, yapmacık bir yüreklilikle,

Natasa, girebilir miyim? diye seslendi. içerden cevap veren olmadı. Alyosa endiseyle, Ne oluyor? diye sordu.

Hiç, dedim, demin içerdeydi, sakın...

Alyosa usulca açtı kapiyi, basini uzatıp ürkek ürkek göz gezdirdi odada. Kimsecikler yoktu.

Birden dolapla pencere arasindagördü Natasa'yi.

111

Saklanmış gibi, kipirdamadan duruyordu orada, O halini hatırladıkça hala tutamam kendimi, gülümserim. Alyosa sessiz adımlarla ona yaklasti. Tuhaf bir korkuyla yüzüne bakarak, Natasa, dedi, ne oldu sana? Merhaba Natasa. Genç kız, suçlu olan kendisiymis gibi kızarip bozara,

rak,

Ne... ne olacak... hiç!... dedi. Eay ister misin? Alyosa kendini tamamen kaybederek, Natasa, beni dinle... dedi. Suçluyum, bundan kuskun olmasın... Ama aynı zamandasuçsuzum da; biraz suçsuzum! Simdi anlatacağım sana.

Natasa,

Niçin? diye fisildadi, hayır, hayır, istemez... iyisi mi elini ver bana... her zamanki gibi tabi ...

Kösedden çıktı; yanakları kipkirmizi olmuştü. Alyosa'nin yüzüne bakmaya korkuyormuş gibi basi önündeydi. Alyosa heyecanla,

Ah Tanrım! diye haykirdi. Suçlu olsaydım bu durumda yüzüne bile bakamazdım!

Bana dönerek devam etti:

Bakin, bakın! Beni suçlu sanıyor; bütün delil er bana karşı! Bes gündür görünürlerde yokum!

Evleneceğim kızın yanında olduğum söylentileri dolasiyor ortada... ama o ne yapıyor buna karşılık? Affediyor beni!"Elini ver, her şey bitsin!" diyor. Natasa,canım benim! Suçsuzum, inan buna! Hiç suçum yok! Tam tersine, tertemizim!

Ama... Ama oradan geliyorsun... Oraya çağırmışlardı seni... Niçin geldin? Sa... 'saat kaç?

On buçuk! Oraya da gittim... Ama hasta olduğumu söyleyip çıktım. Bes gündür ilk kez kurtarabildim kendimi onlardan, hemen sana geldim Natasa, istesem daha önce de gelebilirdim tabiE, ama mahsus gelmedim! Niçin_ 112

mi? Simdi öğrenirsin, anlatacağım sana; zaten bunun için geldim; ama bu keresinde val ahi suçsuzum sana karşı! Tamamen suçsuzum!

Natasa basini kaldırıp Alyosa'nin gözlerinin içine baktı... Bakisi öylesine içtendi, yüzünde öylesine dürüst, neseli bir ifade vardı ki, sözlerine inanmamak elde değil. di. Bu çeşit barışma anlarında eskiden birkaç kere olduğu gibi gene ağlayarak kucaklanacaklarını sandım. Ama Natasa, mutluluktan

bitkin düsmüs gibi basini Alyosa'nin gögsüne dayadi ve... sessiz sessiz aglamaya basladi. ^{TM}teki de tutamadi kendini... sevgilisinin ayaklarina kapandi. Ayaklarini, el erini öpüyordu; çildirmisti sanki. Natasa'ya bir sandalye getirdim, Oturdu. Ayakta duracak hali kalmamisti.

İKİNCİ B^{TM}LÜM

Bir dakika sonra çilginlar gibi gülüsüyorduk. Alyosa'nin gür sesi bastiriyordu bizimkileri: Durun, durun da anlatayim. Beni hala eski Alyosa saniyorsunuz... Is olsun diye geldigim kanisindasiniz... Söylüyorum size, son derece önemli bir is pesindeyim. Susacak misiniz, susun bir dakika!

Anlatmak istiyordu. ^{TM}nemli haberlerle geldigi bel iydi. Ama böyle haberlerle bizi sasirtacagi düşüncesinin verdigi çocukça gurur Natasa'yi güldürüyordu. Elimde olmadan ben de gülmeye baslamistim. Alyosa kizdikça biz gülüyorduk. Üzüntü, pesinden Alyosa'nin çocuksu çaresizligi sonunda öyle bir duruma getirmisti ki bizi, Gogol'un çavusu (1) gibi, birisi parmagini gösterse katila katila gülecektik. Havra kapida durmus, öfkeyle bize bakiyordu. Natasa'nin Alyosa'yibes bundur bin bir hevesle

(1)Gogol'un "Bir Evlilik" inde, tegmen Jevakin'in çok güldüğünden söz ettigi çavus Dirka.(E. A.)
EzilenlerF : 8 114

115

bekledigi gibigüzelce bir azarlamamasina, tam tersine, neseyle gülüsmemize içerlemisti.

Kahkahalarimizin Alyosa'yiincittigini görünce sonunda sustu Natasa.

Ne anlatmak istiyorsun? dedi.

Mavra kaba bir tavirle Alyosa'ya konusma firsati vermeden, Ne dersiniz, semaveri yakayim mi? diye sordu. Alyosa kolunu sal adi, hizmetçi kadim aceleyle kovarak,

€ik disari Mavra, çık, dedi. Her seyi, olmus, olacak her seyi anlatacagim, çünkü biliyorum hepsini.

Bes gündür nerede oldugumu merak ettiginizin farkindayim dostlarim... benim anlatmak istedigim de bu zaten; birakmiyorsunuz ki anlatayim, Ama önce sunu söyleyeyim: Hep aldatiyordum seni Natasa, eskiden beri aldatiyordum, önemli olan da bu.

Aldatiyor muydun?

Evet, bir aydir aldatiyordum seni; babamin gelisinden önce de... Simdi açık açık konusmamizin zamani geldi. Babam gelmeden bir ay kadar önce oldukça uzun bir mektup aldım ondan; ikinizden de sakladım bunu. Gayet açık, anlasilir bir dil eöylesine ciddiye ki, korktum bileevlenme isimin artık bir sonuca baglandigini, nisanlimin bulunmaz bir kiz oldugunu, ona layik olmadigim halde gene de onunla evlenmek zorunda,oldugumu yaziyordu. Kendimi hazirlamami, kafamin içindeki saçma düşünceleri çıkarip atmami v.b.bilirsiniz artık daha neleristiyordu, iste burada mektup, saklamistim sizden...

Natasa kesti sözünü:

Hiç de saklamadım! ^{TM}gündüğün seye bak! Daha o zaman her şeyi olduğu gibi anlatmıştın. O

günlerde birden uysal astığını, bir suçunu bağışlatmak istiyormuş gibi dizimin dibinden ayrılmadığını hatırlıyorum. Zaten parça parça, mektubun bütününlü anlattın bize.

Hayır, önemli olanı anlatmadım sanırım. Bir şeyler sezinlemiş olabilirsiniz, bu sizi ilgilendirir, ama ben anlatmadım. Saklıyordum bunu sizden, üzülerek saklıyordum"

Natasa'ya bakarak,

Ben de hatırlıyorum Alyosa, dedim; o günlerde sık sık akıl danışıyordunuz benden; mektubun bütününlü parça parça bana da anlattınız; üstü kapalı olarak tabii.

Natasa destekledi beni:

Evet, bütününlü! Böbürlenme lütfen! Bir şeyi saklayabilir misin ki sen? Adam aldatmak kim, sen kim! Havra bile anladı her şeyi. ^{TM}yle değil mi Mavra?

Mavra basani uzatarak,

Anlaşılmayacak gibi miydi, dedi, üç gün içinde her şeyi anlattı. Kurnazlık sana göre değil!

^{TM}f, ne sikici insanlarsınız, konuşulmuyorsunuz! Bunları hep öfkeden yapıyorsunuz Natasa! Mavra, sen de yanıyorsunuz. Hatırlıyorum, deli gibiydim o zaman; hatırlıyorsunuz değil mi Mavra?

Hatırlamaz olur muyum! Şimdi de öylesin,

Hayır, hayır, onu demek istemedim. Hatırlarsın! Paramız kalmamıştı da gümüş sigara kutumu rehine götürmüştün. Şunu da söyleyeyim, bana karşı pek saygısızsın Mavra. Natasa alistirdi seni böyle. Neyse canım, tutalım ki gerçekten anlattım her şeyi. (Şimdi hatırladım). Ama mektubun havasını bilmiyorsunuz, oysa en önemli yani havasıdır. Bunu anlatacağım size.

Natasa,

Nasıl mis bakalım havası? dedi.

Bak Natasa, alay eder gibi soruyorsun. Alay etme benimle. Yemin ederim, çok önemli anlatacağım. ^{TM}yle bir havası vardı ki, el erim titremeye başlamıştı. Babam 16

hiç böyle konuşmamıştı benimle. Anlayacağınız, dünya yıkılsa dediğinden dönmeyeceği benziyordu; iste böyle bir havası vardı mektubun!

Bunu benden niçin sakladığını anlatsana!

Ah Tanrım! Sen korkutmamak için tabii... Her şeyi kendi başıma yola koyabileceğimi umuyordum.

Bu mektuptan sonra babamin da gelmesiyle durumum iyice kötüleştirdi. Açık açık konuşmak istiyordum onunla. Karsısına geçip ciddi olarak her şeyi anlatacaktım.Ama bir türlü olmadı. O da hiç sormadı... ne kurnazdır! Tam tersine, her şey kesin karara bağlanmış, aramızda bir anlaşmazlık yokmuş gibi davranıyordu. Duyuyor musun, olamazmış gibi... bu kadar güvenir kendine! ^{TM}yle yumusak, candan davranmaya başladı ki bana! Sasiyordum. Ne zeki olduğun bilemezsiniz Ivan Petroviç!Okumadığı kitap, bilmediği şey yoktur. Bir kere baksın yüzünüze, içinizden geçenleri olduğu gibi saysın. Belki de bunun için çizit adını takmışlardır ona. Babamı öğmem Natasa'nin hoşuna gitmez. Kizma Natasa. Böyle iste... şey... başlangıçta paramı da kesmişti, ama artık veriyor, dün başladı. Natasa! Melegim benim! Yoksul uğumuz bitti artık! Suraya bak! Alti aydan beri kestigi paramın hepsini birden verdi dün; bakın ne çok para var burada; saymadım bile. Mavra, bak su paralara! Bundan böyle gümüş kasıklarımızı, kol düğmelerimi rehine vermeyeceğiz!

Cebinden oldukça büyük bir deste kâğıt paranın beş yüz ruble kadar vardı çıkarmış, masanın üzerine koymuştu. Mavra, gözlerinin içi gülerek desteye bakıyor, Alyosa'yı öğüyordu. Natasa telaslanmıştı. Alyosa devam ediyordu:

"Simdi ne yapacağım ben?" diye düşünüyorum hep. "Nasıl karşı duracağım ona?" ikinize de yemin ederim ki, bana karşı böyle iyi değil de sert davranırsa hiç umursamazdım. Yüzüne karşı

"istemiyorum, ben de bü

117

yüdümlerim artık" derdim... her şey biterdi! inanin ki direktirdim de. Ama bu durumda ne söyleyebilirim ona? Beni suçlamayın sakın, Canın biraz sıkıldı gibi Natasa, Niçin bakıyorsunuz? "Hemen kanıvermiş, ne iradesiz bir çocuk" diye düşünüyorsunuzdur. Hayır, var iradem, hem de sandığınızdan çok! ispatı da iste: içinde bulunduğum durumu umursamadan kendi kendime "bunu yapmak zorundayım, her şeyi olduğu gibi anlatmalıyım babama" dedim ve anlattım, dinledi beni.

Natasa endişeyle,

Neyi anlattın? diye sordu.

Baska kız istemediğimi, benim kendi nisanlım olduğunı, seni sevdiğimi...Simdiye kadar bunu ona açık açık söylemiş değilim tabii, ama hazırladım onu buna, yarın söyleyeceğim; öyle karar verdim.

^{TM}nce, para için evlenmenin ayıp bir şey olduğunu, kendimizi soylu, kalburüstü kişiler saymamızın aptal iktan başka bir şey olmadığını söyledim. (Karsımdaki babam değil de kardesimmiş gibi açık, serbest konuşuyordum.) Sonra tiersetat'dan (1) olduğumu söyledim; tiersetat c'est l'essentiel, (2) dedim, herkes gibi olmak gurur veriyor bana..." Anlayacağınız, bütün yeni düşünceleri açıkladım ona... Heyecanlanmış, cosmuşum. Kendi kendime sasiyordum. Düşüncesinin ne denli sakat olduğunu ispat ettim ona... düpedüz "Prensligimiz de ne oluyor bizim? dedim. Dogustan bir Prensligimiz var, hepsi o kadar; oysa gerçekte ne ilgimiz var Prenslikle? Bir kere, öyle ahim sahim bir zenginliğimiz yok, varlıklı bile sayılmayız. Günümüzde asil prens Rotschild'dir. Sonra, çoktan beri adımız anılmıyor bir yerde. Soyumuzun son ünlü kisisi büyük dedem (1)Üçüncü tabaka, avam (Fransızca)

(2)önemli olan üçüncü tabakadır. (Fransızca) 118

Semyon Valkonski'ydi, onu da sadece Moskova'da tanıyorlardı, hem de neyiyle? Son mülkü olan üç yüz kölelik çiftliğini satıp yemesiyle... öyle ki, oğlu para kazanmasaydı torunları bir çok prens gibi irgatlık yapmak zorunda kalacaklardı. Bosu bosuna kibirlenmeyelim". Anlayacağınız, içimi iyice bir döktüm. ^{TM}yle atesli konuşuyordum ki! Hatta kendimden de bir şeyler ekledim, itiraz bile edemedi; yalnız, Kont Nainski'nin evinden ayrıldığım için biraz azarladı. Sonra, vaftiz annem Prenses K. nin gözüne girmeye çalışmamın gerektiğini, Prenses beni evine kabul ederse artık her yere kabul edileceğimi, geleceğimin kazanılmış sayılacağını söyledi. Anlattı da. anlattı! Bütün bunlar seninle ilişki kurdugum, çevremden uzaklastığım için Natasa. Ama açık açık hiç bir zaman, söz etmiyor senden, kaçınıyor bile böyle bir konuşmadan, ikimiz de kurnazlık ediyor, birbirimizi avlamaya çalışıyoruz; inan ki sonu iyiye varacak bunun.

Anladık; sonra ne oldu, ne karar verdi? ^{TM}nemli olan bu. Ne gevezesin Alyosa...

Ne karar verdiğini ancak şeytan bilir. Hem geveze değilim ben, önemli şeylerden söz ediyorum: karar falan vermedi, ben anlatırken sadece gülümsüyordu, ama öyle bir gülümsemeydi bu ki, acıyordu bana sanki. Bunun bir hakaret olduğunun farkındaydım, ama alınmı, yordum. "Kabul, dedi, gel Kont Nainski'nin evine gidelim şimdi; ama sakın bunlardan söz etme orada. Ben anlıyorum seni, ama onlar anlamazlar." Sanırım onu da anlamıyorlar orada, bir şey için kızıyorlar.

Sosyete de genel bir soğukluk var şimdi babama karşı zaten! Prens önce pek soğuk, küçümser bir tavırla karşıladı beni; onun evinde büyüdüğümü bile unutmustu sanki; inanin ki, kim olduğumu hatırlamaya çalışıyordu! Nankörlük ettim diye kızıyor bana; oysa nankörlük falan ettiğim yok!

Evinde canım sıkılıyordu, gitmiyordum oraya. Babamı son de 119

rece umursamaz, soğuk karşıladı; o kadar ki, oraya hala ne yüzle gidiyor, sasiyorum. Bütün bunlar çok üzüyor beni. Zaval i babam neredeyse yerlere kadar eğilecek önünde; buna benim için katlandığının farkındayım, oysa bir ,sey istediğim yok ondan. Düşüncelerimi açmayı çok istedim babama, ama tuttum kendimi. Zaten neye yarar! inançlarından döndüremem onu, canını sıkması olurum sadece; zaten derdi basından askin. Kurnazlık etmeye, hepsini avlamaya, Kontu beni saymak zorunda bırakmaya karar verdim.. Bir anda değişti durum!Kont Nainskişimdi beni nereye oturtacağını bilemiyor. Bunu bir basıma, kurnazlığımla yaptım. Babam sasti kaldı!.. Sabri tükenen Natasa yüksek sesle,

Bak Alyosa, dedi, esas konuya geçsen iyi edersin. Bizimle ilgili bir şeyler anlatacağını sanmıştım, oysa sen Kont Nainski'nin evindeki marifetlerinle öğünüyorsun. Senin Kontundan bana ne?

Sana mi ne! Duydunuz mu Ivan Petroviç, ona neymiş? Esas konu bu zaten. Göreceksin şimdi, her şey anlaşılacak sonunda. Birakin da anlatayım.. Nihayet(niçin doğrusunu soy içmeyeyim?) bak Natasa, siz de dinleyin Ivan Petroviç, gerçekten de bazan pek kafasız oluyorum ben; hatta düpedüz aptal asıyorum. Ama inanin M bu sefer oldukça kurnaz... hatta... akil i davrandım. Her zaman akilsiz olmadığımı sevdiğinizi bile düşündüm..

Ah Alyosa, yeter! Yeter artık canım!..

Alyosa'nin akilsiz sayilmasina dayanamazdi Natasa.

Alyosa'ya, senli benli bir hava içinde, bir hareketinin aptal ik oldugunu anlatmaya çalistigim zamanlar, açık acik söylemediği halde, kızardi bana. Alyosa'nin küçük düşmesini kaldıramazdı.

Bence, daha çok onun akıldan yana kit oldugunu sezinlemesinden geliyordu bu. Ama düşüncesini açmazdı Alyosa'ya, onun gururunu incitmekten120

korkardı. Böyle durumlarda genç kızın gizli duygularını hemen sezinlerdi Alyosa, Natasa da farkedirdi bunu, pohpohlamaya, oksamaya baslardı sevgilisini. Alyosa'nin sözleri şimdi bu yüzden dokunmuştu ona.

Yeter Alyosa, diye devam etti, kendine yakıstırdığın gibi... sey degilsin hiç de; sadece biraz havaisin, hepsi o kadar!

TMyle olsun bakalım. Birakin da sözümü bitireyim şimdi. Kontun evindeki toplantıdan sonra babanı kızdı bile bana. "Hele dur!" diye geçirdim içimden. Oradan Prensese gidiyorduk; kocakarının artık iyice bunadığını, üstelik kulaklarının duymadığını, köpeklere çok düşkün olduğunu eskiden beri biliyordum. Bir sürü köpeği vardır. üzerlerine titiriyor. Bütün bunlara rağmen sosyete de çok önemli bir yeri var; o kadar ki, le süperde (1) Kont Nainski bile antichambre (2) yapıyor ona. Yolda hareket planımı çizmistim. Neye dayanıyordun planımdersiniz? Köpeklerle aram pek iyidir, val ahi doğru söylüyorum. Bendeki gizli bir kuvvetten midir, yoksa benim de hayvanları çok sevmemden midir bilmiyorum, köpekler bayılırlar bana! Gizli kuvvet deyince aklıma geldi, Natasa, söylemedim sana, geçen gün ruh çağırdık, bir ruh çağırıcının evine gitmistim; öyle ilgi çekiciydi ki, Ivan Petroviç...

sastım kaldım. Ben Jül Sezar'i çağırdım.

Natasa bir kahkaha atarak,

Aman Al ahim! diye bağırıldı. Ne yapacaktın Jül Sezar'i? Bir ruh çağırman eksikti!

Niçin öyle söylüyorsun... sanki çocuk var karşında...: Jül Sezar'i çağırmama niçin sastın bu kadar?

Bir

(1)Ünlü (Fransızca)

(2)Antichambre : Bekleme odası. Antichambre yapmak, burada: asiri saygı göstermek.

121

seyi mi eksilir çağırırsam? Bak, şimdi de gülüyorsun!

Eksilmez tabiE, canım... Ah Alyosa'cığım benim! Peki ne söyledi sana Jül Sezar?

Bir sey söylemedi. Ben kalemi elimde tutuyordum sadece, o kendi kendine hareket edip kagıda yazıyordu. Jül Sezar yazıyormuş sözde. Ben inanmıyorum buna.

Ne yazdi?

Gogol'un romanlarindakine benzer "islansana" gi

bi bir sey... gülmesene!

Hadi Prensese gel artik!

Konusturmuyorsunuz ki adami, Içeri girince Mimi'yle ahbap olduk, Yasli, igrenç mi igrenç bir köpek bu, üstelik inatçi, huysuz bir sey. Saldiriyor da. Prensese titriyor üzerine; yasitlar galiba.

TMnce seker verdim hayvana, on dakika sonra elimi uzatinca ön ayagini koyuyordu avucumun içine. Prensese, çok ugrastigi halde bir türlü alistiramamis onu buna. Costu kocakari, sevincinden ha agladi ha aglayacakti. "Mimi elini veriyor, Mimi elini veriyor!" diyordu. Gelen konuklara "Mimi elini veriyor! diye mustuluyordu. Vaftiz oglum öğretti!" Biraz sonra Kont Nainski geldi: "Mimi elini veriyor artik!" Sevinçten dolu dolu gözlerini ayirmiyordu benden. Çok iyi yürekli bir kadin; acidim ona. Bos durmuyor, gözüne girmeye çalisiyordum: sigara tabakasinin kapaginda bir resmi vardir.

Nisanli kizken, altmis yil önce çekilmis... Tabakayi düşürüvermesin mi elinden. Hemen kosup aldim onu yerden, kimin resmi oldugunu bilmiyorum gibi, "Quel e Charmante peinture! (1) Yüce bir güzel ik bu!" dedim, Iyice gevsemisti Prensese; sundan bundan konusmaya basladi benimle; nerede okudugumu, kimlerle görüstügümü sordu, "ne güzel saçlarin var" dedi. Ben de açık (1)Ne hos bir resim!

(Fransizca) 122

saçik bir olay anlatarak güldürdüm onu. Hoslandi bundan, yalnız parmagini sitem eder gibi sal adi, ama çok güldü. Ayrilirken öptü beni, kutsadi, her aksam gelmemi, onu eglendirmemi söyledi. Kont gözlerini süze süze elimi sikti. Babam, dünyanın en iyi yürekli, dürüst insani oldugu halde, ister inanin ister inanmayin, eve geldigimizde sevincinden neredeyse aglayacakti. Kucakladi beni, bir sürü seyler anlatti; geleceğimden, iliskilerimizden, paradan, evlilikten söz ediyordu; hiç birini anlamadim. Parayi da o zaman verdi bana iste. Dün oldu bu anlattiklarim. Yarın gene gidecegim Prensese; ne olursa olsun, çok iyi bir insandır babam. Kötü bir sey gelmesin aklınıza. Gerçi senden ayirmak istiyor beni, Natasa, ama Katya'nin milyonlari gözünü kamastirdigi, o paraya sahip olmak istedigini için yapıyor bunu... senin milyonlari yok. Hem bunu beni düşündüğü için istiyor. Yalnız su var ki, durumu bilmediginden sana haksizlik etmis oluyor. Hangi baba oğlunun mutlu olmasini istemez? Mutlulugun ancak milyonlarda bulunabilecegini saniyor diye suçlayamayiz ki onu! Hepsi böyledir bunlarin. Ona bu açıdan bakarsak, suçsuz oldugu çıkar ortaya. Sana bunu söylemek için aceleyle geldim buraya Natasa, onun suçlu olduguna inandigini biliyorum, sen de haklisin tabi. Suçlamıyorum seni...

Natasa,

Anlatacagin Prensesein evindeki basarindi demek? diye sordu. Bütün kurnazligin bu mu?

Nasil yani? Ne diyorsun sen! Bu daha isin basi... Prensese ten yararlanarak babami avucumun içine alacagim, hikayem baslamadi daha.

Hadi anlatsana! Alyosa devam ediyordu :

Bugün son derece tuhaf bir olay geçti basımdan, hala toparlanamadım. ^{TM}nce sunu söylemeliyim size, gerçi

123

babamla Kontes evlilik isimizi aralarında bir karara bağladılar ya, resmiyete henüz dökülmedi bu; yani şimdi ayrılırsak bir dedikodu falan çıkmaz. Yalnız Kont Nainski biliyor durumu; o da akraba sayılır. Sonra, Katya'yla iki haftadan beri pek sık görüştüğümüz halde, bu aksama kadar gelecek üzerine, yani evlenmemiz...askimiz üzerine hiç konuşmamistik onunla. ^{TM}nce Prenses K. nin rızasını almaya karar vermişler. Ondan yardım, aynı zamanda da para bekliyorlar. O ne derse sosyete de aynı şeyi söyler; o kadar sayılıyor... Beni sosyeteye sokmaya nedense kararlı gözüküyorlar. Ama bunu en çok isteyen de Katya'nın üvey annesi Kontes. Avrupa'da kirdiği findıklar yüzünden Prenses onu evine kabul etmez, o kabul etmeyince sosyete de giremez diye korkuyor. Katya'yla benim evlenmemden yararlanmak istiyor. Bir zamanlar evlenmemize bütün gücüyle karşı duran Kontes bugün Prensesin evindeki başarısına çok sevindi. Ama bunu bırakalım şimdi, asıl söylemek istediğim şu: Katerina Fyodorovna'yi geçen yıldan tanıyorum; ama o zamanlar çocuktum daha, aklım bir şeye ermiyordu, bu yüzden anlayamadım onu...

Natasa sözünü kesti :

O zaman beni daha çok seviyordun da ondan anlayamadın, ama şimdi...

Alyosa,

Sus Natasa, diye haykirdi, yanılıyorsun, bana hakarettir bu yaptığın!, itiraz bile etmeyeceğim sana; dinle, sonra kendin anlayacaksın... Ah, Katya'yi tanışan bir! Onun ne iyi, temiz yürekli olduğunu bilsen! Ama öğreneceksin, sonuna kadar dinle anlatacaklarımı! Bundan iki hafta önce, hoş geldiniz demeye babam beni onlara götürdüğünde Katya'yi dikkatle inceledim. Onun da benimle ilgilendiği kaçmamıştı gözümden. Merakımı çekti bu; doğrusunu söyleyeyim, onu daha yakından tanı

124

mayaya niyetliydim... babamın beni şaşırtan o mektubundan sonra böyle bir istek doğmuştu içimde.

Hiç bir şey söylemeyeceğim, egmeyeceğim onu, sadece sunu belirteceğim: çevresinden ayrı bir insandır o. ^{TM}ylesine güçlü, dürüst bir kişiliği var kibu gücü temizliğinden, özelikle dürüstlüğünden geliyoron yedi yaşında bir kız olduğu halde, düpedüz bir çocuk, küçük kardeşi gibi kalıyorum karşısında. Su da kaçmadı gözümden: elemli bir havası var, içine kapanık; hiç

konuşmuyor evde, bir şeyden ürkmüş sanki... Hep düşünüyor. Babamdan korkuyor gibime geliyor. Üvey annesini de sevmiyor, farkındayım; üvey kızı onu çok seviyor söylentisine düşünüyorsa Kontesin kendisi çıkarıyor; hepsi yalandır bu söylentilerin. Yalnız şu var, Katya bir dediğini iki etmiyor üvey annesinin, sanki aralarında karar almışlar. .. Gözlemlerimi tamamladıktan sonra, bundan dört gün önce, kafama koyduğumu yapmaya karar verdim, bu akşam da yaptım...

Katya'ya her şeyi anlatacak, itiraf edecek, onu da bizim yanımıza çekecek, böylece bir anda hal edecektim meseleyi...

Natasa endiseyle,

. Nasıl? dedi,neyi anlatacak, itiraf edecektin?

. Her şeyi. Bu düşünceyi aklıma getiren Tanrıya, şükürler olsun. Şimdi dinleyin, dinleyin! Dört gün önce söyle karar verdim: sizden uzaklaşıp, her şeyi kendim bitirecektim. Sizin yanınızda kalsam bir türlü veremezdim kararımı, sizi dinler, harekete geçemezdim. Yalnız basıma kalınca, bu işi bitirmek sorunda olduğumu her dakika tekrar etmeye başladım kendi kendime, cesaretimi topladım ve... bitirdim! Yanınıza kararımı vermiş dönmeyi düşünüyordum, döndüm!

Neler yaptın? Anlatsana artık!

Çok basit! Cesur, dürüst bir tavırla yanına gittim... Ama önce, beni çok şasirtan bir olaydan söz etme

125

iliyim size. Onlara gitmek için çıkmaya hazırlanıyorduk...

j Babama bir mektup geldi. Tam o anda ben de çalışma odasına giriyordum, kapıda durdum. Beni görmemisti. Mektup çok şasirtmisti onu, kendi kendine yüksek sesle konuşuyor, odanın içinde hızlı adımlarla dolasiyordu; sonra birden kahkahayla gülmeye başladı. Mektup elindeydi hala. içeri girmeye bile korkuyordum; biraz sonra girdim. Babam pek sevinçliydi nedense. Tuhaf tuhaf konuşmaya başladı benimle. Sonra birden sustu, daha çok erken olduğu halde, hemen hazırlanmamı söyledi. Bu akşam yalnız biz vardık onlarda Natasa, sandığın gibi toplantı toplantı yoktu. Söyleyen yanlış söylemiş sana...

Ah, konuyu dağıtma lütfen Alyosa. Katya'ya neler söylediğini anlat!

Sansliydim, iki saat basbasa kaldık. Bizi evlendirmek istiyorlarsa da, bunun imkansız bir şey olduğunu anlattım kendisine;ona güvendiğimi, beni yalnız onun kurtarabileceğini söyledim. Her şeyi itiraf ettim. Düşün bir kere Natasa, seninle olan ilişkilerimden tamamen habersizdi! Ne kadar duygulandığını görseydin bir;önce korktu bile. Yüzü bembeyaz oldu. Aramızda geçenleri olduğu gibi anlattım ona: benim için anam babanı nasıl terk ettiğini, birlikte nasıl yaşadığımızı; şimdi nasıl istirap çektiğimizi, her şeyden korktuğumuzu... "Şimdi size sığınıyoruz, dedim (senin adına da konuştum Natasa), bizden yana olun, üvey annenize benimle evlenmek istemediğinizi söyleyin.

Kurtuluşumuz sizin elinizdedir, son umudumuz sizsiniz". ^{TM}ylesine dikkatle, öylesine candan dinliyordu ki beni! O anda ne hostu gözleri! Bütün ruhu bakışlarında toplanmisti sanki. Gözleri masmaavidir. Ona güvendiğim için teşekkür etti bana, bize bütün gücüyle yardım edeceğine söz verdi. Sonra seninle ilgili bir sürü soru sordu; tanışmanızı çok istediğini söyledi; seni bir kız kardeş gibi sevdiğini, senin de onu öyle sevmeni istedi 126

gini sana iletmemi rica etti. Seni bes gündür görmediğimi öğrenince de palas pandiras buraya kovaladı...

Natasa duygulanmisti. Alyosa'nin yüzüne sitemli sitemli bakarak, Bir de tutmus, sagir Prensesin evindeki basanlarini anlatiyordun deminden beri! dedi. Ah Alyosa, ah! Ee, Katya ne dedi? Seni buraya yol arken sevinçli miydi?

Evet, iyi bir sey yapmak firsati buldugu için sevinçliydi, ama agliyordu. Çünkü o da seviyor beni, Natasa! Beni yavas yavas sevmeye basladigini, benden eskiden beri hoslandigini, çevresinde iyi insan göremedigini itiraf etti. Tanidigi insanların hepsi kurnazlik, yalan dolan pesindeymis, bense içten, dürüstmüsüm. Ayaga kalkip, "Tanri yardimciniz olsun Aleksey Petroviç, dedi, oysa ben saniyordum ki..." Sözüünü bitiremedi, aglamaya basladi, kosarak girdi içeri. Söyle karar verdik: yarin o üvey annesine söyleyecek benimle evlenmek istemedigini; ben de babama her seyi açık açık anlatacagim. Katya, babama durumu simdiye kadar niçin açmadim diye sitem etti bana.

"Dürüst bir insan hiç bir seyden korkmamalıdır!" dedi. TMyle bulunmaz bir kiz ki bu! Babami o da sevmiyor; çok kurnaz oldugunu, para için canini vereceğini söylüyor. Savundum babami, ama inanmadi bana. Yarin babami kandiramazsam (Katya da kandiramayacagim inancında) Prenses K. dan yardım istememe o da razı. O zaman babam da Kontes de kabul etmek zorunda kalirlar.

Katya'yla kardeskizkardes olmaya söz verdik birbirimize. Ah, onun da ne kadar mutsuz oldugunu, üvey annesinin yanındaki hayatından nasıl nefret ettigini bilsen bir!.. Açık açık söylemiyor bunusanki çekiniyor bendenama bazı sözlerinden anladim. Natasa, sevgilim benim! Görse, ne çok severdi seni o da! TMyle iyi yürekli, temiz bir kiz ki! insan bir rahat hisse 127

diyor kendini onun yanında! Çeki\ kizkardes olarak yaratilmissiniz siz, sevmelisiniz birbirinizi. Hep bunu düşünüyordum. Dogrusunu söyleyeyim, elimde olsa, ikinizi beraber yasatir, ben de yaninizda durup seyredirdim sizi. Aklina bir sey gelmesin Natasa'cigim, ondan böyle söz ediyorum diye gücenme. Senin yanında ondan, onun yanında senden söz etmek haz veriyor bana. Dünyada en çok, ondan bile çok seni sevdiğimi biliyorsun... Her se , yimsin sen benim!

Natasa sevgi dolu, ama elemli gözlerle ona bakıyordu. Alyosa'nin sözleri aynı zamanda hem haz, hem istirap veriyordu ona sanki. Alyosa devam ediyordu :

Katya'nin degerini anlayali iki hafta oluyor. Her akşam gidiyordum ona. Eve dönünce uzun uzun düşünüyor, ikinizi karsilastiriyordum.

Natasa gülümsedi.

Hangimizin daha iyi olduguna karar verdin?

Bazan senin, bazan onun. Ama sen daima daha iyiydin. Onun yanındayken daha bir akil i, dürüst hissediyorum kendimi. Yarin, evet yarin kopuyor dananın

kuyruğu!

Ona acimiyor musun? Seni seviyor!

Acıyorum, Natasa. Üçümüz birbirimizi seveceğiz,

o zaman...

Natasa kendi kendine konuşuyormuş gibi,

O zaman elveda! diye mirildandi. Alyosa sasirmisti.

Konusmamız hiç teklenmedik bir olayla kesildi. Dis kapıdan hemen giriste bulunan mutfakta hafif bir gürültü oldu. Birisi gelmişti sanki. Bir dakika sonra Mavra kapıyı açtı, Alyosa'yi, basıyla disari çağırdı. Üçümüz de kapiya bakıyorduk. Hizmetçi kadın esrarlı bir sesle, Seni soruyor birisi, dedi, çık da bak.

Alyosa saskin saskin bize bakti. 128

Kim arayabilir beni bu saatte? Bakayım bir. Babasının resmi giysili usagi mutfakta bekliyordu.

Sonra anlasildi: Prens kupa arabasiyla oradan geçerken arabayi Natasa'nin evinin ^{TM}nünde durdurmuş, Alyosa'nin orada olup olmadigini öğrenmesi için usagini yol amisti. Usak durumu açıkladıktan sonra aceleyle gitti. Alyosa sasirmis, yüzümüze bakarak, Tuhaf! dedi. Hiç yapmadığı bir şey bu. Amacı neydi acaba?

Natasa endiseyle bakıyordu ona. Mavra birden açtı kapıyı gene. Aceleyle, Prens geliyor! diye fisildadi.

Hemen kayboldu. Natasa'nin yüzü bembeyaz olmuştü, ayaga kalkti. Gözlerinin içi parladi.

Masaya hafifçe dayanmış, ayakta duruyor, heyecanla, beklenmeyen konugun gireceği kapiya bakıyordu. Saskin, ama kendini kaybetmeyen Alyosa,

Natasa, diye fisildadi, korkma, yanındayım! Sana hakaret etmesine izin vermem.

Kapı açıldı, esikte Prens Volkanski göründü.

Dikkatli, çabuk bir bakışla süzdü hepimizi. Dost olarak mi, yoksa düşman olarak mi geldiği bakışından bel i degildi henüz. Ama dis görünüsünü gene de anlatacağım ben. O gece çok sasirtti beni çünkü.

Eskiden de görmüstüm onu. Kirk, kirk bes yaslarında, son derece yakışikli bir adamdı. Yüz ifadesi duruma göre degisirdi; ama pek seyrek olurdu bu degisme. Yüz çizgileri bir ipe bağlıydı sanki, ipi hızla çekince, yüzündeki en tatlı ifade bir anda en kötüsüyle yer degisti 129

rirdi. Biraz esmer, oval yüzüyle, inci gibi dişleriyle; ince, güzel dudaklarıyla; düzgün, uzunca burnuyla, en küçük bir kirisigi olmayan geniş alniyla; gri, oldukça iri gözleriyle yakışikli bir adam olduğu halde yüzü hos bir izlenim bırakmıyordu insanın üzerinde. Yüz ifadesinin yapmacık olduğu hissi insanın içinde tiksintiye benzer bir ,sey uyandırmıyordu; onun gerçek ifadesini hiç bir zaman göremeyeceğiniz duygusuna kapılırdınız. Daha dikkatli bakınca, yüzünden hiç

çıkarmadigimaskesinin altında, kötü, kurnaz, son derece bencil bir seyin sakli oldugu kuskusu düsüyordu insanin içine.Daha çok gri,güzel gözleri çekiyordu dikkati. Onun kötü duygularina onlar bas egmek istemiyorlardi. Tatli tatli bakacak olsa, bakisinin isinlari sanki ikilesiyordu,yumusak, tatli isinlar arasina sert, kuskulu, atesli, hain isinlar serpiliyordu... Oldukça uzun boyluydu, genis omuzlu, biraz zayıfti ; yasından çok genç gösteriyordu. Koyu kahverengi saçlarına ak düsmemisti daha. Kulaklari, el eri, ayaklan kusursuzdu. Her seyiyle imrenilecek bir güzel igi vardi. Son derece kibar giyinirdi. Gerçi genç isi giyinmeye özenirdi ya, yakisirdi ona. Alyosa'nin agabeyi gibi duruyordu. Hiç degilse, bu yasta oglu olabilecek bir adama benzemiyordu.

Dogru Natasa'nin yanina gitti, gözlerinin içine bakarak,

Bu saatte, üstelik haber vermeden sizi rahatsız etmem tuhaf oldu, dedi. Sanirim hareketimin uygunsuzlugunu takdir edebilecek bir insan oldugum kanisindasinizdir. Üstelik, sizin anlayisli, iyi bir insan oldugunuzu da biliyorum. On dakika izin verin, hakli oldugumu kabul edeceginize, beni anlayacaginiza inanıyorum.

Kibar ama zoraki, inatçı bir tavirle konusuyordu.

EzilenlerF : 9 130

Ilkandakisaskinligini, korkusunuhalaüzerinden. atamayan Natasa, Oturmaz misiniz? dedi.

Prens hafifçe öne egilerek selam verdikten sonra, oturdu. Oglunu göstererek, izninizle önce ona bir sey söylemek istiyorum, dedi. Alyosa, beni beklemeden, hatta bir Al ahaismarladik demeden gidisinden biraz sonra Kontese Katerina. Fyodorovna'nin fena oldugu haberini getirdiler. Tam ayaga firlayip yanina kosuyordu ki, Katerina Fyodorovna, girdi odaya.

Perisan bir haldeydi; heyecandan titriyordu. Seninle evlenemeyecegini söyledi. Manastira gidecekmis.. Yardim istemissin ondan, Natalya Nikolayevna'yi sevdiğini söylemissin...

Katerina Fyodorovna'nin böyle bir anda bu akil almaz hareketinin nedeni senin ona yaptigin tuhaf açıklamaydi tabi. Kendinde degildi zaval i.

Natasa'ya dönerek devam etti :

Evinizin önünden geçiyordum, pencerenizde isik: gördüm. Eoktan beri istiyordum zaten sizinle görüşmeyi; bu fırsattan yararlanayim dedim. Niçin görüşmek istedigimi simdi anlatacagim; ama bastan rica" ediyorum, uygunsuz bir seyler söylersem kusura bakmayin. TMyle ani oldu ki...

Natasa kekeleyerek,

Sanirim anlayacagim sizi, gerektiği gibi de... degerlendirecegim sözlerinizi, dedi.

Prens, içini bir an önce okumak istiyormus gibi dikkatle bakiyordu Natasa'ya.

Anlayisiniza güvenim sonsuzdur, diye devam etti. Nasil bir insan oldugunuzu bildigim için geldim zaten. Eskiden beri tanirim sizi. TMyle oldugu halde, bir zamanlar haksizlik ettim size, kabahat

isledim. Bakin: biliyorsunuz, babanızla aramız eskiden beri açıktır. Kendimi temize çıkarmaya çalışmayacağım; belki de şimdiye kadar

131

düşündüğümünden çok suçluyum ona karşı. Aldattılar beni. Ne yalan söyleyeyim, kuskucuyumdur.

Bir şeyin sonunun iyiye değil de kötüye varacağını getiririm aklıma. Duygusuz yüreklerde görülen kötü bir özel ik... Ama kusurlarımı saklamam ben. Dedikodulara inandım, annenizi babanızı terkedince Alyosa için pek korktum. Ama iyi tanıyamamışım sizi. Topladığım bilgiler yavaş yavaş rahatlattı içimi. Olayları inceledim, sonunda, kuskularımın yersiz olduğu kanısına vardım. Ailenizle dargin olduğunuzu öğrendim; babanızın, oğlumla evlenmeniz karşı olduğunu da biliyorum.

Alyosa'nın üzerinde böylesine etkinizhatta hakimiyetiniz de diyebiliriz belki varken, bundan şimdiye kadar yararlanmamanız, onu sizinle evlenmek zorunda bırakmamanız ne iyi bir insan olduğunuzu ispat etmeye yetiyor. Ama doğrusunu söyleyeyim, böyle bir şeye kalkışsaydınız, oğlumla evlenmenize bütün gücümle karşı koymaya kararlıydim. Biraz fazla açık yürekli konuştüğümün farkındayım. Ama şu anda benim için en önemli olan açık yürekli konuşmaktır; sözlerimi sonuna kadar dinlediginiz zaman siz de hak vereceksiniz bana. Ailenizi terk etmenizden kısa bir zaman sonra Petersburg'dan ayrıldım; ama giderken Alyosa için korkmuyordum artık. Soylu gururunuzla güveniyordum, iki aile arasındaki soğukluk sona ermeden evlenmeye yanaşmayacağınızı anlamıştım. Alyosa'yla aramızın bozulmasını istemiyordunuz; sizinle evlenirse onu hiç affetmeyeceğimin farkındaydınız. Sonra kimsenin, bir prens koca aradığınızı, ailemize zorla girdiğinizi söylemesini istemezsiniz. Tam tersine, bize karşı umursamazdınız, belki de benim ayagınıza gelip, oğlumla evlenerek ailemize onur vermeniz için yakarmamı bekliyordunuz. Ama gene de bir düşmanınız olarak kalmakta devam ediyordum.

Kendimi hakli göstermeye çalismayacagim, ama bu davranisimin nedenlerini açiklayacagim size: Ne zen_ 132

ginsiniz, ne de taninmis bir aileden. Gerçi biraz bir seyim var benim, ama bu yetmez bize.

Ailemizin durumu gittikçe bozuluyor. ^{TM}nemli kisilerle akrabalik baglarına, paraya ihtiyacimiz var.

Kontes Zinaida Fyodorovna'nin kizi taninmis bir aileden degil, ama çok zengin. Biraz yavas davranacak olsak talipleri çıkar, alirlar onu elimizden; oysa kaçirilacak bir firsat degil bu.

Alyosa'nin henüz çok genç oldugunu bile bile evlendirmeye karar verdim onu. Görüyorsunuz ya, açık konusuyorum, hiç bir sey gizlemiyorum sizden. Kisisel çıkari için, birtakim ön yargilarin etkisinde kalarak oglunu kötü bir davranisaonun için her seyini feda eden, temiz bir kizi terketmek kötü bir davranistir çünküevet, oglunu böylesine kötü bir davranisa zorlayan bir babayi küçümseyebilirsiniz. Gene hakli göstermeye çalismayacagim kendimi. Oglumu Kontes Zinaida Fyodorovna'nin üvey kiziyla evlendirmek istememin ikinci nedeni onun sevgiye de saygiya da layik, son derece güzel bir kız olmasidir. Terbiyesine, huyuna diyecek yok. Bir çok bakimlardan henüz çocukluktan kurtulamadigi halde, pek akil idir. Alyosa'ninsa kisiligi zayıftir, havaidir, yirmi iki yasinda oldugu halde, tamamen çocuk kalmistir, İyi bir yani vardir: kalbi son derece temizdir; gelgelelim, bu da öteki kusurlari yaninda tehlikeli bir özel iktir. Üzerindeki etkimin giderek zayıfladiginin hanidir farkındayim: delikanlilik, gençlik heyecanlan göstermeye basladi kendini; ona bu birtakim zorunluluklarini bile unutturuyor. Belki biraz fazla seviyorum oglumu, ama ona benden baska bir yol göstericinin daha gerekli oldugunu kabul etmemi engel emiyor bu. Devamli olarak birisinin iyi etkisi altında bulunmasi zorunludur. Zayıf, baskalarına hükmetmekten çok bas egmeye yatkın bir yaradilisi vardir. ^{TM}lünceye kadar da degismeyecektir. Katerina Fyodorovna'nm, ogluma hayat arkadasligi edebilecek en ideal

133

bir kız oldugunu farkedince ne kadar sevindigimi bilemezsiniz! Ama sevinmekte acele etmisim: son derece güçlü baska bir etki, sizin etkiniz altındaydi Alyosa. Bir ay önce buraya gelince dikkatle inceledim onu, iyiye dogru hayli degismis oldugunu görünce sasirdim. Gerçi çocuklugu, havailigi atmamisti üzerinden, ama birtakim saglam düşünceler edinmisti; sadece oyunculara ilgi duymuyordu artık; yüce soylu seylerle de ilgileniyordu. Düşünceleri tuhaf, köksüz, hatta bazan saçmadir; ama tutkulari, duygulan, yüregi güçlüdür; önemli olan da budur zaten. Sizin yardiminizla oldu bu. Yetistirdiniz onu.. Dogrusunu söyleyeyim, bir an onu mutlu edebilecek tek insanin siz oldugunu düşünmedim degil. Ama hemen attim kafamdan bu düşünceyi; istemiyordumbu kaniya varmayi. Ne pahasina olursa olsun, sizden uzaklastirmak: istiyordum onu; harekete geçtim, amacima eristigimi desaniyordum. Bir saat öncesine kadar zaferin benim oldugundan kuskum yoktu. Gelgelelim Kontesin evindeki olay her sey altüst etti bir anda; en çok da suna sastim: tuhaf bir sogukkanlilik var Alyosa'nin; size de bagli, saglam bir bag bu. Gene söylüyorum: bambaska bir insan yaptiniz onu, yetistirdiniz. Bu degisikliginin gün geçtikçe, sandigimdan da çok ilerledigini gördüm. Ondan hiç ummadigim zekice davranisi, kurnazligi pek sasirtti beni bu aksam. Güç olduguna inandigi durumundan kurtulmak için en iyi yolu seçti, İnsan kalbinin en soylu özel iginden...affetmek, kötülüğe iyilikle karsilik vermek özel iginden yararlanmasini bildi. Incittigi insanin iyiligine siginarak yardım istedi ondan. Baska birisini sevdiğini söyleyerek, onu seven bir kadinin gururuna dokundu; aynı zamanda, onda öteki kadina karsi bir sevgi uyandirmasini, kendisini de affettirmesini, aralarında

kardesçe bir dostluk olacağı vaadini koparmasını bildi. Böylesine bir açıklamayı, karsısındaki insanı incit 134

meden, gücendirmeden yapabilmek bazan en zeki, kurnaz kimselerin bile harici değildir... Ancak temiz, iyi bir kalbin yapabileceği istir bu. Onun bugünkü hareketine sizin sözle de, öğütle de katılmadığınıza inanıyorum Natalya Nikolayevna. Belki de her şeyi daha yeni öğrendiniz.

Yanılmıyorum, değil mi?

Natasa'nın yüzü kıpkırmızı olmuştü, gözlerinde heyecana benzer tuhaf bir parlaklık vardı. Prensin söylevi etkisini göstermeye başlamıştı. Natasa,

Yanılmıyorsunuz, diye cevap verdi. Bes gündür görmüyordum Alyosa'yı. Kendi basına karar vermiş, yapmış.

Elbette. Ne var ki onun bu zekası, kendine güveni, duygululuğu, nihayet soylu kararlılığı, üzerindeki etkinizin sonucudur. Demin eve giderken yolda düşündüm bütün bunları; birden karar verebilecek gücü buldum kendimde. Kontesin kızıyla oğlumun evlenmesi suya düşmüştür artık...

belki olurdu ama her şey bitti... geri dönüş olmaz. Alyosa'yı yalnız sizin mutlu edebileceğinize,

.mutluluğunun temelini attiginize, onu yönetebileceğinize inanıyorum! Hiç bir şeyi gizlemedim sizden, şimdi de gizlemeyeceğim: sosyete de yükselmeyi, parayı, tanınmış bir kimse olmayı, hatta rütbeyi çok seviyorum. Bilinçli düşündüğüm zaman bunların birer önyargı olduğunu anlıyorum, ama gene de vazgeçemiyorum bu ön yargıdan. Ama insanın, baskalarının düşüncelerini de göz önüne alması gereken durumlar oluyor... Sonra, oğlumu çok seviyorum. Sözün kisası, Alyosa'nın sizden ayrılmaması gerektiğine karar verdim sonunda; sizsiz mahvolur çünkü. Doğrusunu söyleyeyim, bir ay oluyor belki bu karar vereli, yerinde bir karar verdiğimi ise ancak şimdi anlıyorum. Bunları söylemek için yarın da gelebilirdim tabii; gecenin bu saatinde rahatsız etmeseydim sizi daha iyi olurdu. Ama sanırım bu aceleciliğim ne denli iç

135

ten olduğuma inanır sizi. Çocuk değilim; durumu enine boyuna incelemeyen hemen karar vermem olmazdı. Buraya girerken her şeyi düşünmüş, kararımı vermiştim. Ama görüyorum ki, sizi içtenliğime inanırabilmem için daha çok uğrasmam gerekecek... Şimdi asıl konumuza gelelim!

Buraya niçin geldiğimi açıklasam mı size?' Görevimi yapmaya, sizden oğlumla evlenmeyi kabul ederek bizleri mutlu kilmanızı saygılarımla dilemeye geldim. Ah, beni, sonunda çocuklarını affeden, onların mutlu olmalarına sonunda lütfen izin veren öfkeli bir baba olarak görmeyin karsınızda. Hayır! Hayır! Böyle düşünürseniz hani küçültmüş olursunuz. Oğlum için annenizi babanızı terk etmenizi göz önüne alarak, dileğime evet diyeceğinizden emin olduğumu da getirmeyin aklınıza! Size layık olmadığını biliyorum... kendi de söylüyor bunu zaten (temiz kalpli, dürüsttür). Ama yetmez bu. Gecenin bu saatinde yalnız bunun için gelmedim buraya... gelişimin asıl nedeni... (saygılı, biraz mağrur bir tavırla ayaga kalktı) sizin dostunuz olmak için geldim! Buna hiç hakkım olmadığımı biliyorum! Ama izin verin hakedeyim bunu! Fırsat verin bana!

Natasa'nin karsisinda saygiyla hafifçe öne egilmis, cevabini bekliyordu. Konusurken gözlerimi ayirmamistim ondan. Bunu farketmisti.

Soguk bir taviryla, kah güzel konusmaya özenerek kah gelisigüzel anlatiyordu. Ses tonu bazi yerlerde, gecenin bu sathide onu buraya gelmeyehem de ilk kezzorlayan heyecanini yansitmaktan çok uzakti. Bazi cümlelerinde bir yapmaciklik seziliyordu. Son derece uzun, garip söylevinin bazi yerlerindeyse duygulanmis da bunu bel i etmemek için isi sakaya bogmaya çalisiyormus gibi bir tavir takiniyordu. Ama bütün bunlari sonra anladim; o zaman durum baskaydi.

Son sözlerini öylesine heyecanlı, öylesine duygulu, Natasa'ya karsi öylesine içten say~ 136

gili söylemisti ki, hepimiz inanmistik. Gözleri bile nemlenmisti. Natasa'nin yumusak yüregi tamamen yenilmisti. Prens'in konusmasi bitince o da sessizce kalkti ayaga, büyük bir heyecan içinde elini ona uzatti. Prens elini dudaklarina götürüp duygulu bir taviryla öptü. Alyosa cosmustu.

Ne söylemistim ben sana Natasa! diye haykirdi, inanmiyordun! Babamin dünyanın en iyi insani olduguna inanmiyordun! Gördün mü simdi!..

Kosup babasini kucakladi. Prens de onu kucakladi, ama duygularini açiga vurmaktan utaniyormus gibi aceleyle geri çekti kendini. Sapkasini alip,

Yeter, dedi, ben gidiyorum artik. Gülümseyerek ekledi:

On dakika izin istedim sizden, bir saat oturdum. Ama en yakin zamanda sizinle gene görüşecegim. Sik sik ziyaretinize gelmeme izin verir misiniz?

Elbette, elbette! Elden geldigince sik gelin. Sizi... bir an önce... sevmek istiyorum.

Prens Natasa'nin sözlerine gülümseyerek,

Ne içten, ne iyisiniz! dedi. Kibarca bir söz söylemek için kendinizi zorlamiyorsunuz bile. Evet!

Sevginizi haketmek için daha çok çalismam gerektigini anliyorum!

Natasa kekeliyerek,

O kadar övmeyin beni... diye fisildadi. O anda ne hostu! Prens,

™yle olsun! dedi. Ama iki sözcük daha söyleyecegim. Ne denli mutsuz oldugumu bilemezsiniz!

Yarin da ertesi gün de ugrayamayacagim size. Bu aksam benim için son derece önemli bir mektup aldım. Yarin Petersburg'dan gitmek zorundayim. Lütfen, yarin da ertesi gün de önemli bir isim oldugu için size de bu saatte ugradigimi düşünmeyin. Böyle bir seyi aklinizin ucundan ge 137

çirmezsiniz tabi(Ç... görüyorsunuz ya ne kadar kuskucuyum! Niçin böyle düşünceginiz kuskusu düstü içime? Hayatta çok zarari dokundu bana bu kuskuculugun. Babanizla aramin bozulmasına da bu huyum sebep olmustur belki de!.. Bugün sali. Çarsamba, persembe, cuma günleri yokum Ptersburg'da.

Cumartesi günü döneceğimi sanıyorum. Geldiğim gün ugrayacağım size. Söyler misiniz, akşam gelip birkaç saat oturabilir miyim?

Natasa,

Elbette, elbette! diye haykirdi. Cumartesi günü akşam bekliyorum sizi! Sabirsizlikle bekliyorum hem!

Ah, ne mutluyum! Daha yakından tanıyacağım sizi! Eh... artık gideyim!

Birden bana dönerek devam etti:

izninizle elinizi sıkayım. Kusura bakmayın. Pek heyecanlıyım da. Sizinle karsılama mutluluğuna birkaç kere eristim, hatta bir keresinde tanistirdilar bizi. Sizinle yeniden tanışmama ne kadar sevdiğimi belirtmeden gitmek elimden gelmez.

Ben de ona elimi uzatarak,

Evet, karsilastik sizinle, dedim, ama ne yazik ki tanistirildigimizi hatirlamiyorum.

Geçen yıl, Prens R. nin evinde.

Kusuruma bakmayın, hatirlamiyorum. Ama inanin, bu seferkini unutmuyacagim. Bu aksami hiç unutmuyacagini.

Haklisiniz,ben de.Natalya Ivanovna'ylaoglumun candan dostu oldugunuzu biliyorum. Araniza dördüncü olaraktilabilecegimi umuyorum.

Natasa'ya dönerek ekledi:

TMyle degil mi? Natasa son derece duygulu,

Evet, dedi, candan dostumuzdur, hiç ayrılmayacagiz birbirimizden, hep beraber mutlu olacagiz.

138

Zaval i kiz! Prensın benimle de ilgilendigini görünce gözlerinin içi gülmüştü. Ne çok seviyordu beni! Prens,

Sanatinizin hayrani çok kimseyle karsilastim, diye devam etti, sizi yürekten seven iki de bayan taniyorum. Sizinle tanışmak kim bilir ne kadar mutlu eder onlari. En yakın dostum Kontes'le üvey kizi Katerina Fyodorovna Filimonova'dir bunlar.Sizi onlarla tanistirmek mutlulugundan yoksun bırakmayın beni.

Seve seve. Gerçi bu siralar pek az kimseyle görüşüyorum ama...

Adresinizi veriniz bana! Nerede oturuyorsunuz? Bir fırsatini bulup...

Evime konuk kabul etmiyorum Prens, hiç degilse simdilik...

Gerçi beni herkesle bir tutmamanizi haketmedim henüz... ama...

O kadar istiyorsanız buyrun, basimin üstünde yeriniz var. ***ski sokagında, Klugen'inevinde oturuyorum.

Prens bir seye sasmis gibi, yüksek sesle,

Klugen'in evinde ha! dedi. Demek öyle! Eoktanberi mi oturuyorsunuz orada?

Elimde olmadan gözlerinin içine bakarak,

Hayir, diye cevap verdim. Kirkdört numarali dairede oturuyorum.

Kirk dört mü? Yalnız... basiniza mi kaliyorsunuz orada?

Evet.

Sey! Sey için sordum... o evi biliyorum yanilmiyorsam. Böylesi daha iyi... Muhakkakgeleceğim size, muhakkak! Sizinle konuşmam gerek. Eok sey umut ediyorum sizden. Hayli iyiliginiz dokunabilir bana. Görüyorsunuz ya, çıkarimi gözetiyorum hep. Hadi Al ahaismarla dik! Bir kere daha sikayim elinizi!

139

Birer kere daha Alyosa'yla benim elimizi sikti, Nata., sa'ninkini öptü; Alyosa'ya eve ne zaman geleceğini bile, sormadan çıktı.

Saskin, kalakalmistik odanın ortasında. Her sey o ka. dar birdenbire, beklenilmedik bir anda olmustu ki! Hepi, mizin içinde, karanlık günlerin artık geride kaldığı, yeni bir hayatın başladığı hissi vardı. Alyosa bir sey söyleme. den Natasa'nin yanına oturmuş, sessiz sessiz elini öpü.. yordu.

Genç kizin ne söyleyeceğini merak ediyormuş gibi, arada bir basını kaldırıyor, yüzüne bakıyordu.

Sonunda, konustu Natasa:

Alyosa'cigim, dedi, yarin Katerina Fyodorovna'ya

git.

Ben de düşündüm bunu, gideceğim.

Seni görmek ağır gelir ona belki... nasıl yapsak?Bilmem ki. Benim aklıma da gelmedi değil aynı sey. Durumu görür, ona göre hareket ederim.

Sonra tutamadi kendini delikanli,

Ne dersin Natasa, dedi, artık her sey degisti mi? Natasa gülümsedi, tatli tatli bakti ona. Alyosa, Ne

kadar kibar su babam, dedi. Evinin perisan durumunu gördü de en küçük bir imada bulunmadı.

Hangi konuda? Alyosa'nin yüzü kızardı.

Sey... başka bir yere tasınmani... ya da...

Ne söylediğinin farkında misin sen Alyosa?

Çok kibardır diyorum. Seni nasıl ögüyordu! Söy, lemistim sana... söylemistim! Her şeyi anlar, hisseder o! Benden, bir çocuktan söz eder gibi söz etti. Hep çocuk ye. rine koyarlar beni! Doğru ama, farkim yok çocuktan.

Çocuksun, ama hepimizden de anlayıslısın. Terte. miz bir yüregın var Alyosa!

Babam, temiz yüregimin bana zararı dokunduğu, nu söyledi. Ne demek istedi, anlamadım> Sen anladın mı 140

ne demek istediğini Natasa? Hemen gitsem mi acaba eve? Yarın sabah erkenden geleceğim sana.

Git canım, git. iyi akıl ettin bunu. Muhakkak gözük babana bu gece, duydun mu? Yarın da mümkün olduğu kadar erken gel

Alyosa'yi bakışlarıyla oksayarak,

Artık günlerce kaçmazsın benden, değil mi? diye takildi.

Hepimizin içinde bir huzur vardı. Alyosa odadan çıkarken,

Vanya, geliyor musun? diye seslendi.

Hayır, dedi Natasa, o kalıyor. Seninle konuşacaklarım bitmedi Vanya. Yarın çok erken, gün agarırken bekliyorum seni Alyosa!

Tamam! Al ahaismarladık Mavra!

Mavra çok heyecanlıydı. Prensın konuşmasını kapının arkasından dinlemis, ama çoğunu anlamamıstı. Anlamadıklarını sorup öğrenmeyi çok istiyordu, ama simdilik pek ciddi, hatta magrur bir tavırla bakıyordu. Durumun artık degistiginin o da farkındaydı.

Yalnız kaldık. Natasa elimden tuttu, ne söyleyeceğini düşünüyormuş gibi yüzüme bir süre dalgın dalgın baktı. Sonunda bitkin bir sesle,

Çok yoruldu! dedi. Beni dinle, yarın bizimkilere uğrayacak misin?

Elbette.

Anneme anlat, ona bir şey söyleme.

Zaten senden hiç konuşmuyoruz onunla.

Nasil olsa farkedecek. Ne söyleyeceğine, durumu nasıl karşılayacağına dikkat et. Tanrım! Ah Vanya! Evlenirsem gerçekten de lanetleyecek mi beni? Hayır, ola maz!

Aceleyle,

Her şeyi yoluna koyabilecek birisi varsa o da

141

Prenstir, dedim. Gidip babanla barışması gerekiyor, o zaman düzelir işler. Natasa yalvaran bir sesle,

Ah Tanrım! diye haykirdi. Eger, eger!..

Üzülme Natasa, düzelir her şey. Durum öyle gösteriyor.

Uzun uzun gözlerimin içine baktı.

Vanya! Prens üzerine ne düşünüyorsun?

Konusması içten idiyse, bence dürüst bir insan olması gerekir.

Ne demek "konusması içten idiyse"? içten olmayabilir mi?

Sanmam, dedim.

"içine bir kuskü düştü galiba, diye düşündüm, tuhaf!"

Gözlerini ayırmıyordun yüzünden...

TMyle, biraz garip göründü bana.

Bana da. Bir tuhaf konuşuyordu... Çok yoruldu Vanya'cığım. Bak ne diyeceğim sana: Sen de git yat. Yarın erkenden, onlardan önce gel. Dur, onu bir an önce sevmek için sabırsızlandığımı söylemem ayıp olmadı, değil mi?

Hayır... niçin ayıp olsun?

Saçma oldu mu? Şimdi onu sevmediğim anlamına geldiği için, demek istiyorum.

Asla. içtenlikle söylenmiş bir sözdü bu. O anda öyle hostun ki! Bunu anlayamamışsa aptalın biridir.

Sanki kızıyorsun ona Vanya, öyle mi? Ne kötü, kuskucu, gösterise düskün bir kızım ben! Gülme; hiç bir şeyimi gizlemem senden. Ah Vanya, sevgili, biricik dostum! Gene mutsuz olursam, gene ağlamak varsa kaderimde, yanımda olacağına, yanibasımda yalnız senin olacağına inanıyorum!

Neyimle hakettim bu sevgini? Hiç bir zaman lanetleme beni sen, Vanya!.. 142

Eve dönünce hemen soyunup yattım. Odam bodrum gibi rutubetli, karanlıktı. Kafamın içinde bir sürü garip düşünce vardı. Uzun zaman uyuyamadım.

O anda bir baskası rahat yatağında uykuya dalmak üzereyken bize nasıl gülmüştü kim bilir... bizi gülmeye: değer buluyorduysa tabii .. Bulduğunu sanmam!

///

Devrisi sabah saat onda, önce Vasilyevski'ye Ihmenev'lere, oradan da Natasa'ya gitmek için evden aceleyle çıkarken kapıda dün gelen küçük kızla, Smith'in torunuy la burun buruna geldim.

Bana geliyordu. Neden bilmiyorum, onu gördüğüme birden pek sevdiğimi hatırlıyorum. Dün akşam karanlıkta iyice inceleyememistim onu; gündüz gözüyle görünce daha da şaşırttı beni.

Evet,hiç değilse dış görünüşüyleondan daha tuhaf bir yaratık olamazdı. Tuhaf bir pariltisi olan siyah gözleriyle, darmadaginik, son derece gürlü, kuzguni saçlarıyla, durgun, inatçı, esrar dolu bakisiyle bu ufak tefek kız yanından geçen herkesin dikkatini çekebilirdi. ^{TM}zelikle bakisi şaşırtıyordu insanı; bir zeka pariltisiyle kuskuyu, ürkeklik yan yanaydı bu bakışta. Yırtık pirtik giysisi gün ışığında dün akşamkinden de daha bir perisan gözüküyordu. Onu için için kemiren, amansız bir hastalığı var sandım. Solgun, zayıf yüzünün tuhaf denecek derecede soluk, balmumunu andıran bir rengi vardı. Ama yoksul ugun, hastalığın kötü etkilerine karşılık gene de güzeldi. Kasları ince, siyah, güzeldi. ^{TM}zelikle geniş alni ve son derece biçimli, gurur ve cesareti gösteren bir kıvrımı olan, ama renksiz denecek kadar solgun dudakları göze hoş görünüyordu.

143

Ah, gene mi sen! diye haykırdım, geleceğini biliyordum zaten. Gir bakalım!

Dün akşamki gibi gene yavaşça, kuskulu bakışlarım odanın içinde dolastırarak girdi içeri. Vaktiyle dedesinin oturduğu odayı, yeni kiracısının orayı ne kadar değiştirdiğini anlamak istiyormuş gibi merakla inceliyordu. "Torunu da dedesinden farksız, diye geçirdim içimden. Deli mi bu kız ne?"

Hala açmamıstı ağzım. Bekliyordum. Nihayet, basını önüne eğerek, Kitapları almaya geldim! diye mirıldandı.

Ah, evet! Kitaplarını... iste buradalar, al! Sana saklıyordum onları.

Kuskuyla gülümsemek istiyor gibi garip bir biçimde merakla baktı yüzüme, kiristirdi dudaklarım.

Ama çabuk geçti bu, yüzünü gene eski soğuk, esrarlı ifadesi kapladı. Beni tepeden tırnaga anlamlı anlamlı süzdükten sonra,

Dedem benden söz etti mi size yoksa? dedi.

Hayır, etmedi, ama... Sözümü aceleyle kesti:

Peki, geleceğimi nereden biliyordunuzöyleyse? Kim söyledi size geleceğimi?

Deden yapayalniz olamazdi dünyada. Birisinin ona "bakmasi gerekirdi; çok yasli, çökmüstü. Al kitaplarini. Okuyor musun onlari?

Hayir.

Ne yapıyorsun öyleyse?

Buraya geldigim zamanlar dedem onlardan okuma öğretirdi bana.

Sonra gelmemeye mi basladin?

Evet...

Kendini temize çıkarmak istiyormus gibi ekledi:

Hastalandim da...

Annen baban var mi?144

Kaslarini birden çatti, yüzüme adeta korkuyla bakti Sonra basini önüne egdi, sessizce döndü, çünkü gibi soruma cevap vermeden kapiya yürüdü. Arkasından bakakalmistim. Ama tam disari çıkarken durdu. Bana yarim dönerek, sert bir tavirle,

Neden öldü? diye sordu.

Dün aksam Azorka'yi da böyle, tam çıkarken, yüzü kapiya dönük olarak sormustu. Yanina gittim, aceleyle anlatmaya basladim. Arkasi bana dönük, basi önünde, dikkatle dinliyordu. ihtiyarin ölürken altinci sokaktan söz ettigini de söyledim.

Orada yakinlarindan, sevdiklerinden birisinin oldugunu anlamistim; gelip onu aramalarini bekliyordum. Son nefesini verirken seni andigina göre çok seviyor olmalıydı...

Kiz kendi kendine konusuyormus gibi,

Hayir, diye mirıldandi, sevmezdi beni.

Çok heyecanlıydı. Anlatirken öne eğilerek yüzüne bakmistem bir ara. Besbel i gururundan, heyecanini bastirmek için büyük çaba sarfettiği gözümünden kaçmamisti. Yüzü gittikçe beyazlamiyordu; alt dudagim dislerinin arasinda acitircasina sikmaktaydi. Ama beni en çok kalbinin küt küt vurusu sasirtmisti. Hizlandıkça hizlaniyordu vuruslari, öyle ki sonunda çarpinti gelmis gibi iki üç adimdan duyuluyordu. Çünkü gibi gene aglayacak sandim, ama tuttu kendini.

Tahta perde nerede?

Hangi tahta perde?

Dibinde öldüğü,

€ikinca... gösteririm onu sana.Söylesene, adin ne senin?

Degmez...

Niçin?

iste... Ne yapacaksınız adimi? Yok benim adim.

145

Disari çıkacak oldu, tuttum kolundan.

Dur biraz. €ok tuhaf bir kizsin! Senin iyiligini istiyorum. Dünden beri hep seni dsnyorum; merdivende aglaman çok dokundu bana. Unutamıyorum bunu... Üstelik deden de kol arimin arasinda can verdi. ^{TM}lrken altinci sokagi andigina göre seni bana emanet etti demektir. Geceleri hep dslerime giriyor... Kitaplarini sakladim sana, oysa yabani gibi korkuyorsun benden. €ok yoksul olsan gerek, belki de kimsen yoktur; öyle mi?

Bütün gayretimle güvenini kazanmaya alisiyordum. Bu ocugun beni neyiyle bu kadar kendine ektigine aklım ermiyor. Acimadan baska bir duygu daha vardi içimde. Durumun esrarli olusundan mi, Smith'in üzerimde biraktigi etkiden mi, yoksa yaradilistan hayale düskün olusumdan mi bilmiyorum, içimden bir his kiza dogru itiyordu beni. Sözlerim dokunmusa benziyordu ona. Tuhaf tuhaf bakti yüzüme; ama soguk degildi bu bakisi, yumusakti, tatliydi. Sonra dsnyormus gibi gene önüne egdi basini. Birden son derece alçak bir sesle, Helena, diye fisildadi.

Senin adin mi Helena?

Evet...

Peki, bana gelip gidecek misin?

Kendi kendisiyle mücadele ediyormus gibi dalgın,

Olmaz...diye fisildadi, bilmem ki... gelecegim.

Tam bu anda öteki dairelerden birinde bir duvar saatinin bir kere vurdugu duyuldu. Helena ürperdi, yüzüme büyük bir telasla bakti,

Kai vurdu saat? diye fisildadi.

Galiba on buugu. Dehset içinde,

Tanrim! dedi.

EzilenlerF : 10146

Birden kosmaya basladi. Holde bir kere daha durdurdum onu.

Böylebirakmam seni, dedim.Nedenkorkuyorsun? Geç mi kaldin?

Elimden kurtulmaya çabalarken,

Evet, evet, haber vermeden gelmistim! diye bagirdi. Birakin gideyim! Dövecek beni!

Besbel i agzindan kaçirmisti dayak yiyecegini.

Dur, dedim, beni dinle bir dakika. Vasilyevski'ye gideceksin degil mi? Ben de oraya gidiyorum, on üçüncü sokakta bir tanidigima ugrayacagim. Ben de geç kaldim, bir araba tutmak istiyorum.

Benimle gelir misin? Eve kadar götürürüm seni. Yayan gidersen geç kalirsin...

Korku içinde,

Eve kadar olmaz! diye haykirdi.

Evine kadar götürecegimi düşünmek bile dehsete düşürmüştü onu, yüzü korkudan al ak bul ak olmustu.

On üçüncü sokakta bir tanidigima gideceğim diyorum sana, senin evine gelmeyeceğim! Arabayla çabuk

gideriz! Hadi!

Aceleyle indik merdivenleri. Karsima ilk çıkan arabayitek atli, her yani dökülen bir paytondu bututtum. Kiz benimle gelmeye razı olduguna göre, besbel i çok acele ediyordu. Isin tuhafi, bir sey sormaya da cesaret edemiyordum. Böyle kimden korktuğunu soracak oldum, kolunu sal ayarak arabadan atlamaya yeltendi. "Ne garip sey!" diye geçirdim içimden.

Arabada pek igreti oturuyordu. Her sarsilista düsmemek için pis, üstü çatlak çatlak sol eliyle paltoma yapisiyordu. ^{TM}teki elinde siki siki kitaplarım tutuyordu. Her halinden bu kitapların onun için çok değerli oldugu bel iydi. Bir sarsintidan sonra yerine yerlesirken eteginin altından ayagi gözüktü. Birden sasirdim: Ayagında çorap yoktu, delik desik kunduralarını öylece, çıplak aya 147

gina giymisti. Artık bir sey sormamaya karar verdigim halde tutamadim kendimi,

€orabin yok mu senin? diye sordum. Bu havada çorapsiz çikilir mi sokaga.

Kisaca cevap verdi:

Yok.

Al ah Al ah... Birisinin yanında kaliyorsundur tabi€! Sokaga çıkarken çorap isteyebilirdin.

€orapsiz gezerim ben.

Hasta olursun ama, ölürsün!

™ürsem öleyim.

Cevap vermek istemedigi, sorulanina kizdigi bel iydi.. Dedesinin dibinde öldüğü tahta perdeyi göstererek,

Iste surada öldü, dedim.

Dalgin dalgın bakti o yana, birden bana döndü, yalvaran bakislarla, Al ahaskina pesimden gelmeyin, dedi. Ben geleceğim size, geleceğim! ilk fırsatta hemen geleceğim!

Pekala. Gelmeyeceğimisöylemistim zaten.Ama neden korkuyorsun bu kadar? €ok dertlisinanlasılan. İçim sizliyor sana bakınca...

Biraz hirçin bir sesle,

Kimseden korktuğum yok benim, dedi.

Ama demin "dövecek beni" dedin. Gözleri parladi.

Dövsün varsın!Dövebildiği kadar dövsün!Dövsün!

Magrur bir tavırla "dövsün" diye tekrarlarlarken hafife alıyor, yukari kivrilan üst dudagi titriyordu.

Bakislarinda bir endise vardi. Arkasından gitmemem için yalvarirken dehset içinde, Yolunuza devam edin siz, diyordu, ben geleceğim size, geleceğim! €abuk gidin, çabuk!

Ayrıldım ondan. Ama rihtim caddesinde biraz gittik 148

ten sonra arabayı salıverdim, geri dönüp gene altinci sokaga çıktım, kosarak karsi kaldırıma geçtim. Gördüm onu; hep bakınarak hızlı hızlı yürüdüğü halde pek uzaklaşmamisti. Hatta bir an durdu, arkasından gelip gelmediğime bakmak için geri döndü. Hemen içerlek bir kapının girintisine saklandım, göremedi beni. Yoluna devam etti. Karsi kaldırımından izliyordum onu.

Iyice meraklanmıstım. Gerçi pesinden içeri girmeyecektim, ama her ihtimale karsi, oturduğu evi öğrenmeye kararlıydim. Tuhaf bir duygunun etkisi altındaydım. Pastahanede, Azorka öldüğü

zaman dedesinin hali de aynı duyguyu uyandırmısti bende...

IV

Taa Maby caddesine kadar yürüdük. Adeta kosuyordu. Sonunda bir dükkana girdi. Beklemek için durdum. "Dükkanda kalmıyor ya" diye geçirdim içimden.

Gerçekten de bir dakika sonra çıktı. Ama kitaplar yoktu elinde. Onları bırakmış, toprak bir çanak almısti. Birkaç adım yürüdükten sonra gösterissiz bir evin avlusuna girdi. Eski, kirlisari boyalı,

küçük, ama iki katli, tas bir evdi bu. Alt katin üç penceresinden birinde küçük, kırmızı bir tabut resmi vardı: İsleri kötü giden bir tabutçunun tabelasıydı bu. Üst katin pencereleri son derece küçük, kare biçimindeydiler. Tozlu, çatlak camları pembe basmadan perdelerle örtülmüştü. O

yana geçip eve yaklaştım, kapıdaki "Bayan Bubnova'nın evi" levhasını okudum.

Tam o anda evin avlusundan tiz bir kadın çığı, arkasından küfürler isitildi. İçeri baktım; tahta merdivenlerle çıkılan taslıkta yeşil atkılı, kentli gibi giyinmiş, sis 149

man bir kadın duruyordu. İğrenç, mosmor bir yüzü vardı. Kanlı, sis, ufak gözleri öfkeden parlıyordu. Sabah sabah

kafayı çektiği bel iydi. Elinde çanakla karsısında korkudan tir tir titreyen zaval i Helena'ya bağırıyordu. Mor suratlı kadının omuzunun üzerinden süslü püslü bir kadın bası uzanmıştı. Biraz sonra, bodrum katına inen merdivenin kapısı açıldı, besbel i haykirmayı duyan, fakir kilikli, kendi halinde, sevimli yüzlü, orta yaşlı bir kadın çık

ti disari. Alt katin aralanmış kapısından çökmüş bir ihtiyarla bir kız bakıyordu. Kapıcı olacak, boylu boslu bir

köylü elinde çalı süpürgesiyle avlunun ortasında durmuş,

tembel tembel onları seyrediyordu.

Kadın içinde birikmiş küfürleri soluk almadan sıralı

yordu:

Ah piç seni, Al ahin belası, iğrenç yaratık! Sana bakmamın, yedirip giydirmemin karşılığı bu mu, hain?!

Salatalık tursusu almaya yol adık onu, sivişip gitti! Yol arken kaçacağı içime dogmustu zaten.

Anlamıştım, anla

mıştım! Kaçtı diye dün aksam saçlarım yoldum, gene tinmedi! Nereye gidiyorsun böyle sokak süprüntüsü, nereye? Kimin yanına kaçuyorsun mel'un kafir, patlak göz lü iğrenç yaratık, Al ahin belası,kimin yanına,söyle?

Cevap ver bana, yoksa suracıkta gebertirim seni!

TMfkeden kudurmuş kari zaval i kızın üzerine saldıra

çak oldu, ama merdivenin basından bakan bodrum kat kiracisi kadını görünce birden durdu; ona dönüp, zaval i kurbanının korkunç suçuna onu tanık tutmuş gibi elini kolunu sal ayarak daha yüksek sesle bağırmaya başladı:

Anasi geberdi!Siz de biliyorsunuz, sevgili komsucugum, sipsivri kaldı ortada. Fakir olduğunuzu, karninizi zor doyurduğunuzu bildiğim için "Zaval i yetimi yanima alayım da Kutsal Nikola'nin ruhuna bir sevap işleyeyim bari" dedim. Demez olaydım! İki aydır kanımı emdi, yedi bitirdi beni!

Sülük! Ğingiraklıyılan!İnatçı. 150

domuz! istediğin kadar döv, istersen sokaga at, ağzını açmaz; dilini yutmuş gibi susar! Sinirden patlayacağım Ğ Kendini ne sanıyorsun, yılan suratlı, maymun! Ben olmasaydım duvar diplerinde açlıktan gebermiş gitmistin. Ayagımı yıkayıp suyunu içmelisin, canavar, kara masa. Tahtalı köyü

boylamistin ben olmasam...

Kudurmuş cadıyı saygıyla dinleyen bodrum katin kiracısı kadın, Niçin bu kadar üzüyorsunuz kendinizi Anna Trifonovna? diye sordu. Gene ne yaptı size?

Ne yapmadı ki, komsucugum, ne yapmadı ki! Sözümün dinlenilmesini isterim ben! Karsımdaki, kendi düşündüğü iyi şeyi değil, benim söylediğim kötü bile olsa, onu yapmalıdır... böyle bir insanım ben iste! Az kaldı

"sıkıntidan öldürecekti beni bugün! Tursu alsın diye dükkana yol adım onu, üç saatte geldi!

Yol arken içime dogmustu gene kaçacağı, dogmustu! Nereye gittin a kaltak T Kimden yardım görüyorsun? Ben bakmıyor muyum ona söyleyin komsular! Oroşpu anasının on dört ruble borcunu bağışladım, kendi paramla gömdürdüm onu, su seytani da yanima aldım; biliyorsun bütün bunları komsucugum, iyi kadınsın sen, biliyorsun! Bütün bunlardan sonra onun üzerinde hakkım yok mu? Bunu anlaması gerekir, ama o ne dersem tersini yapıyor! iyiligini istiyorum.

Mendebura ipek entariler diktirdim, Gostini'den bir çift pabuç aldım, prensesler gibi süsledim...

seve seve yapıyordum bunları! Ama sonu ne oldu komsucugum! İki gün içinde parça parça yaptı üstündekileri, öyle dolasıyor şimdi! inanır mısınız, mahsus yırttı entarisini, yalan söylemeyi sevmem, gözlerimle gördüm; "istemem sizin ipek entarinizi, eski pis entarimle gezerim ben"

demek istiyordu. ^{TM}fkemi aldım ondan tabi , iyice bir dövdüm, öyle ki sonra doktor çağirtmam gerekti... bir de masraf ettim onun için. Oysa bırakmalıydım geberip gitsin, bir hafta 151

sütten olurdum o kadar! (1) Ceza olsun diye tahtaları yıka dedim; inanır mısınız, yikiyor! Hem de öyle güzel yikiyor ki! Deli olmak isten değil! Kaçar gider benden diye düşündüm. Düşünmemle kaçması bir oldu. Siz de biliyorsunuz, dün akşam gitti. Duydunuz, döve döve canını çıkardım, bir daha kaçmasın diye kunduralarını, çoraplarını alıp sakladım Artık yalınayak kaçamaz, diyordum; bugün gene gitti! Neredeydin? Söyle! Kime yakindin ben den? Söyle çingene suratlı, mendebur, söyle!

Korkudan dili tutulan kızcağızın üzerine hisimla atıldı, saçlarına yapıştı gibi yere çarptı. İçinde tursu olan çanak bir yana fırlayıp parça parça oldu. Kudurmuş, sarhos kariyi bu daha da kızdırdı.

Kızın yüzüne gözüne rastgele vuruyordu. Ama Helena'nin hiç sesi çıkmıyordu. Kendimi kaybederek kostum, öfkeyle sarhos kadının karsısına dikildim. Kolunu tutarak, Ne yaptığının farkında mısınız

siz? diye bagirdim. Zaval i bir yetimi ne hakla dövüyorsunuz?.

Kadin Helena'yi birakip el erini beline koydu. Hem o tiz sesiyle, Ne var? diye haykirdi. Kimsin sen? Ne isin var evimde?

Ben de bagiriyordum:

Merhametsiz, canavar kadin!Zaval i bir cocuga bu yaptigin nedir? Senin degildir; yetim oldugu için onu evine aldigini demin kendin söylüyordun, duydum..

Cadaloz da bagiriyordu:

Tanrim! Kimsin sen, geldin musal at oldun basima! Onunla beraber mi geldin yoksa? Simdi karakola haber verecegim!Andron Timofeiç çok sayar beni!Kaçip kaçip sana mi geliyordu bu sil ik? Kimsin sen? Evimde

(1)Perhiz cezasından söz ediliyor.

(E. A.) 152

rezalet çıkarmaya geldin demek. Polis!

Yumruklerini sikarak üzerime yürüdü. Ama tam o anda bir çiglik duyuldu. Basimi çevirip baktim, ayakta hareketsiz duran Helena korkunç bir çiglikle yere yuvarlanmış, kivraniyordu. Yüzü

taninmaz bir hale gelmişti. Sar'a nöbetiydi bu. Karta kaçmış süslü kızla bodrum katta oturan kadin kostular, kaldirdilar onu, aceleyle eve göturdüler. Cadaloz hala bagiriyordu arkasından: Gebereyding de kurul aydim, Al ahin belasi!Bir aydan beri üçüncü nöbet bu...

Sonra bana saldirdi gene:

£abuk defol sen de, gözüm görmesin dümbelek ! Ulan kapici, ne dikiliyorsun orada! Boy gösteresin diye mi aylık veriyorum sana?

Kapici bir sey söylemiş olmak için, kalın sesiyle, tembel tembel, Hadi bas git! dedi. Yürü! Ense köküne yapistiririm yoksa. İki kisi kavga ederken üçüncü karismaz.

Selamini ver, çek arabam bakalim!

İster istemez çıktım. Araya bosuna girmistim. İçim içimi yiyordu. Karsi kaldirimda durdum, bakmaya basladim. Benim arkamdan sarhos kadin kosarak yukari çıkmış, kapici da ortadan kaybolmustu. Biraz sonra, Helena'yi eve göturmeye yardım eden kadin çıktı, merdivenleri aceleyle iniyordu, beni görünce durdu, merakla süzdü. Temiz yüzü cesaret verdi bana. Gene girdim avluya, dogru yanına gittim.

İzninizle bir sey sormak istiyorum size, dedim. Kimin nesidir bu kız? Su igrenç karinin yaptığı nedir? Bunu basit bir meraktan sordugumu sanmayın lütfen. Dünden beri taniyorum bu kızcagizi, bir

durumdan ötürü de çok ilgileniyorum onunla.

Kadin içeri girmek için dönerek isteksiz isteksiz,

ilgileniyorsanız, burada ölmesine gözyuma

153

caginiza yanınıza alsanız onu, ya da birisinin evine yerleştirderseniz daha iyi edersiniz, dedi.

Bana yol göstermezseniz ne yapabilirim? Hiç bir şey bilmiyorum. Evin sahibi Bubnova'ydi bu galiba?

Ta kendisi.

Kız nasıl onun eline düştü? Annesi burada mı öldü?

Evet... Bizi ilgilendirmez bu.

Gene içeri girmek için yürüyecek oldu.

Lütfen aydınlatın beni, dedim; söyledim ya, çok ilgileniyorum bu kızla. Belki bir şeyler yapabilirim.

Kimin kızıdır? Annesi kimdir? Biliyor musunuz?

Yabancıydı galiba, dışardan gelmişti; bodrum katta oturuyordu. Veremliydi, öldü zaval i.

Böyle bir yerde oturduğuna göre çok fakir olmalıydı.

Hem de nasıl! Hepimiz acıyorduk onlara. Bizim elimizden ne gelirdi, bes ayda bize de bes ruble borçlandı. Biz kaldırdık onu; kocam tabutunu yaptı.

Bubnova kendi kaldırdığını söyledi ama?

Yalan.

Soyadı neydi?

Dilim dönmeyecek beyim, zor bir addi. Almanca olsa gerek.

Smith mi?

Hayır, başka bir şey. Anna Trifonovna öksüzü yanına aldı; sözde bakacak ona... Ama hiç iyi etmiyor.

. Bir maksadı var galiba?

Kadin söylese mi söylemese mi kararsız, dalgın,

Kötü yapıyor, dedi. Bize ne... Arkamızdan bir erkek sesi duyuldu : Dilini tutsan iyi edersin!

Kirk yaslarinda, sabahliginin üzerine kaftan giymis, kentli kilikli bir adamdi bu. Konustugum kadının koca 154

si oldugu bel iydi. Yan gözle beni süzerek,

Söylecek bir şeyi yoktur size karimin, bayım, dedi. Bizi ilgilendirmez bu... Yürü içeri bakalım!

Al ahaismarladık bayım, tabutçuyuz biz. Meslegimizle ilgili bir işiniz olursa seve seve yardım ederiz size...Baska hiç bir isimiz olamaz sizinle...

Düünceli, son derece heyecanlı çıktım sokaga. Hiç bir şey yapamıyordum... Burayı böyle bırakıp gitmek de gelmiyordu içimden. ^{TM}te yandan, tabutçunun bazı sözleri de pek sasirtmisti beni. Köü

bir şeyler dönüyordu ortada, hissediyordum bunu.

Basım önümde, dalgın dalgın yürürken birisinin beni adımla çağirdigini duydum. Gözlerimi kaldırdım, ayakta güç duran, üstübaşı temiz ama paltosu yırtık pırtık, kasketi kirli, sarhos bir adam duruyordu karsımda. Yüzü hiç de yabancı gelmemisti bana. Yüzüne saskin saskin baktigimi görünce göz kirpti, manalı manalı,

Ne o, tanımadın mı? dedi.

V

Oo! Sen miydin Maslobojev! diye haykırdım. Eski lise arkadaşımı birden tanımistim.

Ne tesadüf!

Evet, dedi, ne tesadüf! Altı yıldır karsılaşmamistik. Daha doğrusu karsılastık da ekselans hazretleri bakmak lütfunda bulunmamisti bize. Ekselans, general oldunuz tabiE... yani edebiyat general erinden!..

Böyle söylerken alaylı alaylı gülümsüyordu. Sözüünü kestim : Saçmalama Maslobojev! Bir kere, edebiyat generali bile olsa, generale benzer yanıml yok benim; sonra,.

_ 155 _

izninle sunu söyleyeyim ki, evet iki üç kere sokakta karsılastık seninle, ama kaçtın benden, pesinden kosacak degildim her halde. Ne düşünüyorum biliyor musun? Sarhos olmasaydın şimdi de seslenmezdin bana. ^{TM}yle değil mi? Ama neyse, gene de merhaba! Seni gördüğüme çok çok sevindim kardesim.

Doğru! Sey... bu durumum... seni mahcup etmiyor ya? Neyse canım, sormaya degmez bunu; önemli değil. Ne akıl i bir çocuktun okuldayken, Vanya! hiç unutmam o günleri. Hatırlıyor musun?

benim yüzümden sopa yemistin bir keresinde. Ele vermemistin beni; ben de tesekkür edecek yerde, bir hafta dalga geçmistim seninle. Çok temiz yürekliydin! Merhaba canım kardesim, merhaba!

(TMpüstük.) Hayat degil benimki, yuvarlanip gidiyoruz iste... o tatli günlerimizi unutmadim hala. Unutamiyor insan! Sen ne alemdesin bakalim?

Ben de senin gibi...

içkinin verdiği duygululukla uzun uzun bakti yüzüme. Zaten temiz yürekli bir insandı. Sonra acikli bir sesle,

Hayir Vanya, dedi, benim gibi degilsin sen! Okudum Vanya, okudum, okudum!.. Bak Vanya'cigim, gel seninle biraz konusalim! Acelen var mi ?

Var; dogrusunu söyleyeyim, hem çok acelem var. Iyisi mi bak ne yapalim, nerede oturuyorsun?

Söylemesine söyleyecegim, ama iyisi bu degil. Ne yapsak iyi olur söyleyeyim mi?

Söyle.

Durdugumuz yerden on adim ötedeki bir tabelayi gösterdi.

Iste! Gördün mü? Pastane ve lokanta, yani lokanta, ama iyi bir yerdir. Aklina kötü bir sey gelmesin diye önceden söyleyeyim, çok temiz bir lokantadir; hele votkasina diyecek yok!Kiev'den yayan gelmis derler 156

ya, o cinsten iste! Kaç kere içtim, biliyorum; zaten kötü bir sey çıkaramazlar bana burada. Filip Filipçi'i bilirler. Filip Filipçi derler bana. Ne oldu? Niçin burusturdun yüzünü. Birak da sözümü

bitireyim. Simdi saat tam on biri çeyrek geçiyor, demin baktim; tam on ikiye yirmi bes kala birakirim seni. Bu arada birkaç kadeh atariz. Eski bir arkadasin için yirmi dakikacik... geliyor musun?

Yirmi dakikayi geçmeyecekse gelirim; çünkü çok sikisik durumdayim kardescagizim, acele isim var...

Hadi öyleyse. Ama önce sunu söyleyeyim: yüzünden düşen bin parça oluyor, canin birseye sikkin, ne dersin?

TMyle.

Nasil anladim! Insanin içini yüzünden anlama bilimiyle ugrasiyorum artik ben. Hadi yürü, konusalim biraz. Yirmi dakikaya neler sigdirmam ki ben: bir semaverin dibini kurutur, arkasindan kayin, yaban kerevizi, turunç, parfait amour likörlerinden birer kadeh yuvarlar, yetmezse baska bir sey daha bulurum.. Durmadan içiyorum dostum! Yalniz bayram günleri kiliseye giderken ayigim.

istersen içme sen. Yanimda bulunman yeter bana. içersen çok daha iyi olur tabiE. Hadi! Iki laf edelim, on yil sonra görüşmek üzere ayriliriz gene. Senin dengin degilim ben Vanyacigim!

Birak gevezeligi de yürü. Yirmi dakika sonra giderim.

Lokanta ikinci kattaydi. Yukariya dar, ahsap bir merdivenden çıkiliyordu. Merdivende zil zurna

sarhos iki adamla karsilastik. Bizi görünce sal anarak yana çekildiler.

Sarhoslardan biri henüz çok genç, biyiklari terlememis, son derece ahmak yüzlü bir delikanliydi.

Sik, ama biraz gülünç giyimliydi: sanki üzerindeki giysi baskasinindi; parmaklarında pahali taslardan yüzükler vardı ;

157

kravatında gene pahali bir igne parliyordu. Pek tuhaf bir biçimde taranmis basinin tepesinde bir tutam saç dimdik duruyordu. Hep siritiyor, kikir kikir gülüyordu. Arkadasi ise sisman, göbekli, dazlak kafali, el i yaslarında bir adamdi. Çiçek bozugu, sarhos yüzünün ortasındaki dügmeyi andiran burnunun üzerine bir gözlük oturtulmustu. Giyimine önem vermedigi ilk bakista bel i oluyordu. Onun da kravatında oldukça büyük bir igne vardı. Yüzünde hirçin, heyecanlı bir ifade dikkati çekiyordu. Kalin bir yag tabakasinin arasinda nokta kadar kalmis çirkin, hirs dolu gözleri kuskuyla bakiyorlardi. Maslobojev'i tanidiklari bel iydi; sisko bizi görünce bir an burusturdu yüzünü, genç olani ise pis pis gülümsedi. Kasketini çıkardi. Maslobojev'e siritarak, Kusura bakmayin Filip Filipiç, diye mirildandi.

Hayrola?

Kabahatimiz var... sey... Mitroska içerde oturuyor. Alçagin biridir o Filip Filipiç.

Ne oldu?

TMyle ya... Geçen hafta Mitroska'nin yüzünden bir yerde beyin suratina(basiyla arkadasim gösterdi)yogurt çalmislar... kih, kih!

Arkadasi, cani sikilarak dirsegiyle dürttü onu.

Birkaç sise içemez misiniz bizimle Filip Filipiç?

Hayir, dedi Maslobojev, simdi olmaz, isim var.

Kih! Benim de sizinle bir isim vardi... Arkadasi gene dirsegiyle dürttü onu.

Baska zaman, baska zaman!

Maslobojev'de, onların yüzüne bakmak istemiyormus gibi bir hal vardı. Ama bir uçtan öbür uca uzanan çeşit çeşit mezelerle, böreklerle, renk renk içki siseleriyle donatilmis tezgahin bulunduğu birinci salona girdigimizde bir köseye çekti beni.

Gençolani taninmis tüccar Sizobruhov'un oğlu 158

dur, dedi. Babasından kalan yarim milyonu tüketmeye çalışiyor. Paris'e gitti, orada yedigi paranin haddi hesabi yok, belki de uyutmuslardir onu... Sonra amcasından bir miras kaldi, Paris'ten döndü

simdi, gerisini de burada bitirmeye çalisiyor. Bir yıl sonra avuç avuç dilenmeye başlayacak, farkında değil. Kaz kafalının teki... hep birinci sınıf lokantalarda, bodrum meyhanelerinde geçiriyor günlerini, aktristlerle düsüp kalkıyor. Geçenlerde de tutmuş, atli muhafızlığa kabulü için dilekçe vermiş. Yaslı olanının adı Arhipov'dur. O da tüccar mı, bir yerde kahya mı ne... Bir ara sarapçilikla uğrasmış, düzenbazın, namussuzun teki... simdilik Sizobruhov'a yordakçilik ediyor. Ne hinoglu hindir! İki kere iflas etmiş, içi çiftit çarsisi, sapık bir adamdır. Dalavereli bir is yüzünden mahkemeye de düsmüş, ama kurtarmış paçayı. Onu burada gördüğüme bir bakıma sevindim; bekliyordum onu... Anlasılan Sizobruhov'u soymakla mesgul bu günlerde. Bilmediği delik yoktur, bu yüzden gençlerin isine yarar. €oktan beri ona dis biliyorum. Mitroska da öyle... Su pencerenin dibinde ayakta duran kibar giyimli, çingene suratlı delikanlıdır Mitroska. At hirsizinin tekidir, buradaki bütün süvarilerle ahbablığı vardır. ^{TM}yle namussuzdur ki, gözlerinin önünde kalp parayı basar, gördüğün halde alır bozarsın bastığı banknotu. Gerçi kadife kaftan giyiyor, mil iyetçi bir Rustan farksızdır (yakisiyor da bu, kerataya) ama su anda frak giydir ona, al İngiliz kulübüne götür, ünlü kont, söz gelimi, Dümbelekof diye tanıt, hiç kimse aklının ucundan geçirmez kont olmadığını, yutarlar. Briç

oynar, bir kont gibi kibar konuşur... Sonu kötü ya bakalım... İste bu Mitroska da dis biliyor şimdi siskoya. İyice yolamadığı, eski arkadaşı Sizobruhov'u aldı elinden çünkü. Burada bulustuklarına göre ortada bir isler dönüyor demektir. Arhipov'la Sizobruhov'un buralarda dolastıkları, bir isler pesinde oldukları haberini bana Mitros

159

ka'nin yetistirttiğinden kuskum yok. Mitroska'nin Arhipov'a olan öfkesinden yararlanmak istiyorum; çünkü benim de kendime göre düşüncelerim var. Buraya da onun için geldim sayılır zaten.

Mitroska'ya bel i etmek istemiyorum; sen de bakma ona. Buradan çıktığımız zaman pe1 simizden kosacak, istediğim şeyi söyleyecektir bana... Simdi su odaya geçelim Vanya.

Garsona döndü :

Ne istediğimi bilirsin tabi(Ç Stepan.

Bilirim,

Getirecek misin?

Elbette efendim.

Hadi bakalım. Otur Vanya. Niçin öyle bakıyorsun yüzüme? Farkındayım,gözlerini ayırmıyorsun benden. Sasiyor musun? Sasma. İnsanın basına her şey gelir hayatta... çocuklugundaözelikle beraberceCornelius Nepos'u ezberlediğimiz günlerdeaklinin ucundan geçmeyen şeyler gelir basına... Bak Vanya, suna inan: gerçi yolunu kaybetti Maslobojev, ama yüregi o zamanki gibi temizdir gene; sadece kosul ar degisti. Yüzüm kara olmasına karadir, ama herkesinki de en az benimki kadar karadir. Doktor olmak istedim, Rus dili öğretmenliğine adaylığımı koydum, Gogol üzerine bilimsel bir yazı dösendim, altın arayıcılığı yapacak oldum, evlenmeye kalkistim... bir yuvası olsun kim istemez, evim tamtakir olduğu halde razi oldu kız. Düğün günü giymek için bir çift kundura ödünç

aldim birisinden;benimkilerin dibi çikali bir buçuk yıl oluyordu çünkü... Sonunda evlenme isimiz suya düstü. O bir öğretmenle evlendi, ben de büroda çalışmaya başladım. Büro dedimse öyle vizir vizir isleyen, büyük bir yer gelmesin aklına... İşler degismisti artık. Yıl ar geçti aradan, çalışmadan bol bol para kazanıyorum:rüşvet alıyor, gerçekleri savunuyorum.Koyuna karsi kurt, kurda karsi koyunum.Kendime göre 160

prensipierim var: söz gelimi, bir çiçekle bahar olmayacagina inanir, isimi ona göre tutarim. Daha çok kisisel, ayak takimi isi benimki... anliyorsun ya?

Detektif falan misin?

Yo... detektif sayilmam pek. Ama bir bakima resmCE bir is sayilir, ama daha çok gönül ü çalışirim.

Anlayacagin, votkaiçerim Vanya.Votka yerine aklimi içmedigim için de gelecegimi biliyorum. Isim bitti benim artık, arabi istedigim kadar ov, beyaz olur mu hiç! Bir sey söyleyecegim sana Vanya: içimde dürüst bir yan kalmamis olsaydi gelmezdim yanina. Haklisin, çok gördüm seni, yanina gelmek istedim, ama cesaret edemedim, sonraya birakiyordum hep. Senin dengin degilim ben.

Sarhos oldugum için senden kaçmadigimi dogru söyledin. Birakalim beni artık. Senden söz edelim biraz. Okudum canım, ben de okudum! ilk yapitini, diyorum sevgili dostum. Okuyunca az kaldı dürüst bir insan oluveriyordum! Az kalmisti, ama vaz geçtim, namussuz olarak kalmayi yegledim. Iste böyle...

Uzun uzun anlatti. İçki gittikçe daha çok vuruyordu basina. Duygulanmisti, ha agladi ha aglayacakti. Maslobojev öteden beri hos, ama içten pazarlikli, kurnaz, uyanik, anasinin gözü bir çocuktu. Ama aslinda temiz yürekliydi. Yolunu yitirmis bir insan... Rus toplumunda böyleleri çoktur.

Genelikle, büyük yetenekleri olan kimselerdir bunlar; ama akintiya kapilmislardir bir kere; üstelik, bazı yönleri zayıf oldugundan bile bile, vicdanlarının gösterdiginin tam tersini yaparlar; göz göre göre sürüklenirler uçuruma. Maslobojev üstelik bir de içkiye vermisti kendini.

Simdi bir sey daha söyleyecegim sana, diye devam ediyordu. Ününün yildirim hiziyla her yana nasıl yayildigini duydum; sonra seninle ilgili bir çok elestiri yazisi okudum(okudum ya; artık hiç bir sey okumadi

161

gimi mi saniyordun); aradan bir zaman geçince sokakta gördüm seni, ayaginda eski bir potin vardi, sapkan burus burustu; çok sey anlatti bana senin, bu durumun. Simdi dergilere mi yaziyorsun?

Evet Maslobojev.

Hamal ik yapıyorsun yani.

Ona benzer bir sey.

Bak ne diyecegini kardesim: içmek daha iyi val ahi! Kafayi çekip kanepeme uzaniyorum(çok güzeldir

kanepem, yaylan bile var), hayal ere birakiyorum kendimi. Söz gelimi Homer, ya da Dante, Barbaros oldugumu düşünüyorum. Oysa sen Dante ya da Barbaros oldugunu hayal edemezsin; çünkü bir kere, kendin bir seyler olmak istiyorsun; sonra, yasaktır sana böyle düşünceler, bir hamalsin çünkü. Benim hayal erim var, seninse gerçeklerin. Bak Vanya, açıkça, kardeşçe bir sey söyleyeceğim sana, dinle beni (dinlemezsen çok gücenirim), paraya ihtiyacin var mi? Bol param var. Burusturma yüzünü öyle. Kabul et vereceğim parayi, seni çalıştıran o yayıncılara ne kadar borcun varsa hepsini ver, kes onlarla hesabini, seni bir yıl bakacak parayi vereyim sana, otur büyük bir roman yaz! Ne dersin?

Bak Masloboyev! Bu kardeşçe düşüncen için minnettarini sana, ama şimdi bir cevap veremem...

sebebini de söyleyemeyeceğim, anlatması uzun sürer. Birtakim durumlar var. Ama söz veriyorum, sonra her sey anlatacağım sana. Teklifine çok çok tesekkürler. Sana ugrayacağım, söz veriyorum, sık sık ugrayacağım hem. Benimle açık, içtenlikle konustun, ben de, benden daha tecrübeli oldugunu sandığım bir konuda akıl danisacağım sana.

Smith'le torununun hikayesini, pastaneden baslaya

EzilenlerP : 11162

rak sonuna kadar anlattım ona. Ben anlatırken, gözlerinde olayı biliyormuş gibi bir ifadenin dikkatimi çekmesi sasirtmisti beni. Kuskumu açtım ona.

Hayir, dedi, ama Smith adında bir ihtiyarin pastanede öldüğünü duymustum. Ama madam Bubnova'yla ilgili bazı seyler biliyorum. İki ay önce rüsvet almistim ondan. Je prends mon bien ou je le trouve... (1) Moliere'e bir bu bakımdan benzerim. Gerçi yüz ruble almistim ondan ya, daha o gün kendi kendime, cadalozdan bes yüz ruble almaya karar vermistim. Ne Al ahin belasidir!

Karanlık islerle ugrasiyor. Hele bazan öyle korkunç seyler yapıyor ki! Lütfen DonKisot sanma beni.

Belki benim payıma da bir seyler düşer diye ilgileniyorum; demin Sizobrühov'u görünce bunun için o kadar sevinmistim iste. Birisi getirdi buraya Sizobrühov'u, Siskodan baskasi olamaz bu. Siskonun ne çeşit islerle ugrastigim bildigim için... Neyse, onu da bir punduna getirip enselerim! Bu küçük kizin hikayesini öğrendigim iyi oldu; baska bir ipucu buldum şimdi. Bazı özel isler de yapıyorum ben Vanya. ^{TM}yle kimselerle tanistim ki! Geçenlerde bir prensin kirli bir isini yakaladım... bir is ki sorma! Hiç kimse beklemezdi ondan bunu. istersen evli bir kadının marifetlerinden söz ederim sana? Sen gel bana Vanya, öyle seyler anlatacağım ki sana yazsan hiç kimse inanmaz....

Bir önseziyle sözünü kestim :

Soyadi neydi o prensin?

Ne yapacaksın? Valkonski.

Pyotr Valkonski mi?

Evet. Taniyor musun onu ?

Uzaktan.

(1)Moliere'nin çok kul andigi bir söz : "Elimegeçen fırsatı kaçırmam."

163

Kalkarak,

Bu Prense ilgili bazı seyler öğrenmek için birkaç kere geleceğim sana Maslobojev, dedim. Çok meraklandirdin beni.

Hay hay dostum, istedigim zaman buyur. Masal anlatmasını severim ama her şeyin bir sinin var. .

anlarsın ya! Yoksa kredimizi, itibarımıziticarÇE itibarımızı yanıkaybederiz.

Sinin asmayız biz de. Heyecanlanmıstım. Kaçmadı gözünden bu.

Simdi sana anlattığım hikayeye ne dersin? diye sordum. Bir şey düşündüm mü?

Anlattığın hikaye mi? Bir dakika bekle, hesabi verip geliyorum.

Büfeye gitti, orada tesadüfenmiş gibi, herkesin senli benli bir tavırla Mitroska dediği kaftanlı delikanlıyla yan yana geldi. Maslobojev onunla, bana söylediğinden biraz daha yakın dosttu gibime geldi. Hiç değilse, ilk kez konuşmadıkları bel iydi. Gösterisli bir delikanlıydi Mitroska.

Kaftaniyla, kırmızı ipek gömleğiyle, güzel yüz çizgileriyle; gençlik, cesaret dolu siyah gözleriyle dikkati hemen üzerine çekiyordu. Hareketlerinde yapmacık bir kabadayılık vardı; ama şimdi bası pek kalabalıkmiş, önemli işlerle uğraşıyormuş gibi bir tavir takinmaya çalıştığı bel iydi. Maslobojev yanıma dönünce,

Vanya, dedi, bu akşam üstü saat yedide uğra bana, belki bir seyler söylerim sana. Görüyorsun ya, yalnız basıma bir işe yaramıyorum. Eskiden yarıyordum,ama geçti artık benden,işlerden uzaklastım,içkiye verdim kendimi. Ama eski ahbablarım var; onlardan bazı seyler öğrenebilirim.

Bu alanda usta olan kimseleresorarım. Gerçi boş bir zamanımda, yani ayıkken ben de bir seyler yaparım... tabiÇE gene tanıdıkların yardımıyla...İsin asliniöğreniriz... Neyse,şimdilik bu kadar yeter!
.Iste164

sana adresim: Sestilavoçnaya... Artık bogazım kurudu Vanya. Birkaç kadeh yuvarlayıp doğru eve gideceğim. Söyle bir uzanayım. Gelirsen Aleksandra Semyonovna'yla tanıştırırım seni; zaman olursa siirden falan söz ederiz.

Ya Prensten?

Ondan da.

Gelirim belki, geleceğim, geleceğim...

Anna Andreyevna sabirsizlikle bekliyordu beni. Dün aksam Natasa'nin mektubu üzerine söylediklerim son derece meraklandirmisti onu; çok daha erken, saat onda bekliyormus beni.

TMgleyin saat ikide geldigim zaman zaval i kadin sabirsizlikten kivraniyordu. Üstelik, dünden beri içini dolduran yeni umutlarından, Nikolay Sergeič'tendün aksamdan beri hastalanmis, ama ona karsi çok iyi davraniyormussöz etmek istiyordu bana. Oldukça soguk karsiladi beni, "Niçin geldin?

Her gün ne diye damlarsin buraya?" der gibi bir ilgisizlik vardi davranislarinda. Geç geldim diye kizmistti. Ama acelem vardi benim; kisaca dün aksam Natasa'nin evinde olanlari anlattim. Prens'in ziyaretini, Natasa'ya yaptigi teklifi duyunca kadincagizin yüzü güldü birden. O andaki sevincini anlatamam: kendini kaybetti, haç çıkardi, agladi, tasvirin önünde yerlere kadar egildi, boynuma atildi; hemen Nikolay Sergeič'e kosup mutlu haberi vermek istedi.

Ugradigi hakaretler, küçük düşürülmeler hasta. etti onu. Natasa'nin gururunun kurtulduğunu öğrenince her sey i unutacaktır.

Zor vazgeçirdim onu. Zaval i kadincagiz yirmi bes yili

165

beraber yasadigi kocasini hala tanimamisti. Benimle hemen Natasa'ya gelmek de istedi. Bu hareketinin Nikolay Sergeič'i kızdiracagini, isleri berbat edecegini anlattim. Sonunda yatisti, ama gereksiz sorularla uzun süre oyaladi beni, habire konustu. "Bu kadar sevinçliyi ken dört duvar arasinda bir basima mi kalayim?" diyordu. Natasa'nin beni sabirsizlikle bekledigini söyleyerek nihayet izin kopardim ondan. Kadincagiz pespese birkaç kere kutsadi beni, Natasa'ya en iyi dileklerini iletmemi söyledi; önemli bir sey olmazsa aksam muhakkak ona ugramami tembihlediginde, bu istegini kesinlikle reddedince aglamakli oldu. Bu gelisimde Nikolay Sergeič'i görmedim: bütün gece bas agrisindan, atesten sızlanmis, simdi odasinda uyuyordu.

Natasa da sabirsizlikle bekliyordu beni. İçeri girdigimde her zamanki gibi kol arini önünde kavusturmus, odanın içinde dalgın dalgın dolasiyordu. Simdi bile onu düşündüğüm zamanlar fakir odasinda yalnız, terk edilmiş, bekleyen, kol arini gögsünün üzerinde kavusturmus, basi önünde, odanın içinde gayesiz, bir asagi bir yukari dolasirken gelir gözlerimin önüne.

Dolasma sına devam ederek alçak sesle, niçin bu kadar geç kaldigimi sordu. Basimdan geçenleri kisaca anlattim; ama dinlemiyordu beni sanki. Büyük bir endisesi oldugu bel iydi.

Ne var ne yok? diye sordum.

Hiç, dedi.

Ama ses tonundan bir seylerin oldugunu, beni sabirsizlikle bunu anlatmak için bekledigini anlamistim.. Ama her zaman oldugu gibi simdi degil, ben gitmeye hazirlanirken anlatacakti.

Adetiydi bu. Alismistim ben de, bekliyordum.

Dün aksamki olaydan söz etmeye başladık. Yaslı Prens'in ikimiz üzerinde de aynı izlenimi bırakmış olma 166

si sasirtmisti beni: Natasa da hiç hoslanmamisti ondan; hele şimdi dünkünden daha çok nefret ediyordu. Dünkü ziyaretini enine boyuna konuşmamızdan sonra Natasa birden, Bak sana bir şey söyleyeyim Vanya, dedi, denemisimdir: birisinden başlangıçta hoslanmazsam, bu, ondan sonra hoslanacağıma delildir. Her zaman öyle olmuştur.

insal ah Natasa. Her şeyi düşündüm tasindim, sonunda su karara vardim: Prens ne kadar kötü niyetli olursa olsun, evlenmenize karşı durmayacaktır.

Natasa odanın ortasında durdu, gözlerimin içine soğuk soğuk baktı. Yüzü değişmişti; dudakları bile hafiften titriyordu. Gururlu bir sakinlikle,

Böyle bir durumda nasıl kurnazlık edebilir... yalan söyler? diye sordu.

Aceleyle doğruladım onu :

Haklısın, haklısın!

Yalan söylemiyordu her halde. Bence olamaz böyle bir şey. Kurnazlık etmesi için bir sebep yok ortada. Hem benimle bu derece eğlenmesi için çok değersiz olmalıyım gözünde... Bir insanı bu kadar küçümsemek olur mu?

Doğru! dedim.

Ama içimden söyle düşünüyordum: "Zaval i yavrum, hep aklında bu galiba, belki benden bile çok kustu ediyorsun."

Ah, dedi, bir an önce dönmesini öyle istiyorum ki! Geç saatlere kadar oturacaktım burada, artık o zaman... Her şeyi yüz üstü bırakıp gittiğine göre çok önemli bir iş olsa gerek. Bir şeyler duymadın mı bu konuda Vanya?

Hayır. Ne işi olduğunu Tanrı bilir. Para pesindedir hep. Burada bir yer almaya hazırlandığını duydum. İsten anlamayız biz, Natasa.

167

™yle. Alyosa, dün aksam bir mektup aldığını söylüyordu.

Bir haberdir. Alyosa geldi mi?

Geldi.

Erken mi?

Saat on ikide: sabahlari geç kalker zaten. Biraz oturdu.Katerina Fyodorovna'nin yanina yol adim onu. Baska türlü olmaz Vanya.

Kendi istemiyor muydu ?

Hayir...

Natasa bir sey daha söylemek istedi, ama vazgeçti. Yüzüne bakiyor, bekluyordum. zgnd. Bir seyler soracaktim, ama kendisine soru sorulmasini sevmedigi için sustum.

Sonunda, dudaklarini hafifçe bükerek,

Çok tuhaf bir ocuk bu Alyosa, dedi. Sanki yüzüme bakmamaya alisiyordu.

Neden? Bir sey mi oldu?

Yoo, bir sey olmadı; hatta bana karsi sevimliydi... Yalniz...

Bütün üzüntüsü, endiseleri bitti artik, dedim.

Natasa uzun uzun bakti gözlerimin içine. Belki söyle cevap vermek istiyordu: "Eskiden de pek zldg, endiselendigi yoktu zaten"; ama benim syledigimin de ayni anlama geldigini sezinleyince yüzünü eksitti.

Ama hemen neseli, sevimli tavrini takindi gene. Pek uysaldi nedense. Bir saatten fazla oturdum.

Çok endiseliydi. Prensten korkuyordu. Bazi sorularindan, dn aksamki ziyaretinden sonra Prens buradan nasil bir izlenimle ayrildigini bilmeyi çok istedigini anlamistim. Girebilmiş miydi gözüne?

Sevincini biraz fazla bel i etmemiş miydi? Fazla mi çekingen davranmisti? Yoksa gereginden çabuk mu indirmisti yelkenleri suya? Aklina kötü bir sey gelmiş miydi Prensın? Için için alay mi etmişti 168

onunla yoksa? Kmsemiş miydi onu?.. Bu dsnceler yanaklarim kipkirmizi yapmisti.

Kötü bir insanın senin için ne dsndg nasil oluyor da bu kadar ilgilendiriyor seni? dedim. Ne dsnrse dsnsn!

Niçin kötü olsun?

Natasa vesveseliydi ya, temiz yürekli içtendi. Kuskulu olusu sağligından geliyordu. Magrurdu, ama onunki soylu bir gururdu; herkesten üstün grdg bir insanın onunla alay etmesine dayanamazdı. Asağilik bir insanın onu küçümsemesine ise kmsemeyele karsilik verirdi. Ama kutsal saydığı bir seyle alay edilincealay eden nasil bir insan olursa olsun yüregi sizlardı, Irade zayıfligından degildi bu. Dünyayı tanımaması, insanlara alisik olmaması, ie kapanıkliligiydi bunun nedeni. Dis dünyayla hemen hiç iliskisi olmamisti. Ona belki de babasından geçmiş, son derece iyi yürekli, temiz ruhlu insanlara vergi bir özel igi daha vardı: karsisindaki insani oldugundan daha iyi görmek için adeta zorlardı kendini; iyi yanlarını gözünde büyütürdü. Böyle insanların sonra hayal kirikligina ugramaları

kötü olur... hele kabahatin kendilerinde oldugunu sezinlerlerse istiraplari daha da artar. "Niçin verebileceklerinden çok sey bekledim onlardan?" diye kara kara düşünürler. Bu çeşit insanlar sık sık ugrarlar böyle hayal kırıklığına. Köşelerine çekilip insanlardan uzaklaşmaları en iyisidir. Dikkat ettim, köşelerini o kadar severler ki, zamanla yabanilesirler orada.

Ne var ki, Natasa çok hakarete ugramis, kara günler geçirmisti. Yarali bir insandi o artik, bu bakimdan, sözlerimde onu yeren yanlar varsa suç onun degildi.

Acelem vardi, gitmek için kalktim. Gitmeye hazirlandigimi görüncegeldigimden beri bana karsi hiç yakınlık göstermediği, hatta her zamankinden daha bir so

169

guk davrandığı haldeaz kaldı ağlayacaktı. Sevgiyle öptü beni, gözlerimin içine uzun uzun baktı.

Beni dinle, dedi, bugün Alyosa pek tuhaftı, öyle ki sastım. Çok neseli, mutluuydu, ama pek zıpir, yilisik bir hali vardi, aynanın karsısında kiritti durdu. Eski çekingenliği yoktu... Üstelik çok az oturdu. Düşün bir kere, bir kutu seker getirmis bana.

Seker mi? İyi ya, yerinde, içten bir davranis. Dogrusu ikiniz de pek ömürsünüz! Simdi de birbirinizin yüzünden gizli duygularinizi anlamaya çalışiyorsunuz(oysa bir sey de anladiginiz yok!) Alyosa'ya kizilmaz bunun için. Eskisi gibi neseli, uçandır... Ya sen, ya sen Natasa!

Natasa ses tonunu degistirip, Alyosa'dan yakınmak ya da önemli bir konuda ne düşündüğümü

sormak için yanima geldigindehatirlarim . gülümseyerek, içini rahatlatacak bir seyler söyleyeyim diye yalvarir gibi bakardi gözlerimin içine. Ama gene hatirlarim, böyle anlarda elimde olmadan sert bir tavir takinirdim hemen, onu payliyormus gibi konusmaya baslardim. İyi de olurdu hani.

Sertligim, ciddCE tavrım bir üstünlük saglardı bana; bilindigi gibi, insanlar bazan azarlanmaya, paylanmaya büyük bir ihtiyaç duyarlar içlerinde. Natasa böyle zamanlarda çogunlukla avunmus, rahatlamis ayrilirdi yanimdan.

Bir eli omuzumda, ötekiyle elimi sikiyor, gözlerimin içine bakarak gülümsüyordu.

Hayir, sana bir sey söyleyeyim mi Vanya, diye devam etti, biraz az duygulanmis gibi geldi bana...

Üstünde pek marCE (1) hali vardi... hani evleneli on yıl oldugu halde karisina hala kibar davranan kocalar vardir....

(1)Koca (Fransızca)' . 170

Çok erken değil mi henüz?.. Gülüyor, yerinde duramiyordu, ama gene de eski hali yoktu...

Katerina Fyodorovna'nin yanına gitmek için pek acele ediyordu... Bir sey söylerken dinlemiyordu beni, ya dakibarlar takimina özgü onu bir türlü vazgeçiremediğim o kötü alışkanlığıyla baska bir

seyden açıyordu. Anlayacagin, her zamankinden degisikti... hatta soguktu sanki... Neler saçmalıyorum ben de! Sizlanmaya basladim mi susmam artik! Ah Vanya, ne bencil, ne yetinmek bilmez insanlariz bizler! Anliyorum! Karsimizdakinin yüzünde en küçük bir degisikligi affedenleyiz, ama niçin olmustur bu degisiklik, orasini düşünmeyiz! Demin sitem etmekte hakliydin bana Vanya!

Bütün kabahat bende! Kendi kendime üzüntü yaratıyor, sonra da ah vah ediyorum... Tesekkür ederim Vanya, içimi rahatlattin. Ah, ne olur bugün gelse gene! Nerde! Darilmistir belki de!

Hayretle,

Kavga mi ettiniz yoksa? diye haykirdim.

Yok canim! Biraz üzgündüm, o da neseliyken birden düşüncelere daldi, giderken de biraz soguk vedalasti benimle gibime geldi. Neyse, çağirtirim onu... Sen de gel aksama Vanya.

Olur, isimi bitirebilirsem tabiE.

Ne isi bu ?

Dert aldım basıma! Ama gelebileceğimi sanıyorum.

VII

Saat tam yedide Masloboyev'deydim. Sestilavoçnaya'da küçük bir evin üç odalı, kasvetli, ama iyi döseli bir dairesinde oturuyordu. Ama asiri bir derbederlik çarpi 171

yordu göze. Çok sade, ama hos giyimli, tertemiz, gözlerinin içi gülen, on dokuz yaşlarında bir kız açtı bana kapıyı. Masloboyev'in beni tanistiracağını söylediği Aleksandra Semyonovna'nin bu genç

kız olduğunu hemen anlamistim. Adımı sordu; söyleyince, Masloboyev'in beni beklediğini, ama şimdi odasında uyduğunu söyledi, fakat gene de oraya götürdü beni. Masloboyev son derece güzel, yumusak bu koltuga uzanmış, pis paltosunu üzerine örtmüş, eski bir deri yastığı basının altına almış, uyuyordu. Uykusu çok hafıfmiş; içeri girdiğimizde hemen seslendi bana, A!Sen miydin? Bekliyordum. Simdi seni görüyordum düşünmede, sözde gelmissin, beni uyandırmaya çalışıyordun. Vakit tamam demek. Gidelim.

Nereye gideceğiz?

O kadına.

Hangi kadına? Niçin?

Madam Bubnova'ya baskın yapacağız. Aleksandra Semyonovna'ya döndü; parmak uçlarını birleştirip öperek devam etti :

Ne dilberdir bilsen!

Aleksandra Semyonovna, onun bu haline biraz kizmasi gerekirmis gibi bir tavirle, . Baslama gene!

diye cikisti.

Tanismaniyorsunuz degil mi Vanya? Tanistirayim: Aleksandra Semyonovna, edebiyat generalini sana tanistirayim. Isteyen, yilda ancak bir kere gorebilir onu, baska zamanlar parayla...

Buldun aptali, eglen bakalim. Sözlerine kulak asmayin lütfen, hep alay eder benimle böyle. Niçin general

oluyormusum?

Bu general baska general. Siz de beyefendi, aptal sanmayin bizi lütfen, görüdügümüz kadar akilsiz degilizdir.172

Bakmayin ona siz! Kibar insanların yaninda hep böyle rezil eder beni utanmaz! Bir kerecik tiyatroya götürse bari.

Evinizde birseyi sevecektinizAleksandrovna Semyonovna... Unutmadiniz ya neyi seveceginizi?

Adini unuttunuz mu? Hani söylemistim size.

Unutmadim tabiE. Saçma bir sey.

Peki söyleyin bakalim, neydi?

Konustugumuzun yaninda rezil mi olacagim! Kötü bir anlami vardir belki. Söylersem dilini kurusun.

TMyleyse unuttunuz demektir.

Hiç de unutmadim.Söylüyorum iste: Penatları!(1) Penatlarımızı sevecekmisim!.. Penat diye bir sey yoktur belki de. Hem ne diye sevmeliyim onları ? Her zaman saçmalar iste böyle!

Ama madam Bubnova'nin evinde...

Bubnova'nin da senin de caniniz çiksin!

Aleksandra Semyonovna öfkeyle kosarak çikti odadan.

Hadiartık,gidelim! Al ahaismarladık Aleksandra Semyonovna!

çiktik.

TMnce su arabaya binelim, Vanya. Ha söyle. Senden ayrıldıktan sonra bir seyler daha öğrendim; hem tahmine dayanmıyor bu seferkiler,hepsi de gerçek.Senin arkandan birsaatdahakaldımVasilyevski'de. OSisko yok mu, o sisko... ne namussuz, igrenç, düzenbaz, çirkef herifin biridir! Sapık birtakim zevkleri vardır. Bubnova olacak karıda bu çeşit marifetleriyle ünsalmis. Geçen gün temiz bir aile kızı

yüzünden az kalsin yakayı ele veriyormuş. Su yetim kıza giydirdiği ipek entariler

(1)Eski Roma'lilarda evi koruyan tanrılar(E.A.)

173

(sabahleyin anlattın ya) aklıma takildi; çünkü bir şeyler çalınmişti kulagıma. Senden ayrıldıktan sonra tesadüfen bazı şeyler öğrendim; sanırım hepsi de doğru. Kaç yaşında bu kız?

On üç sularında gösteriyor.

Boyuna bakılırsa daha küçük, değil mi? Kan gerektiği yerde on bir, gerektiği yerde de on beş diyecektir yaşını. Zaval i kızın koruyucusu, arayış soranı olmadığı için de...

Doğru mu bu?

Ne sanıyordun ya? Madam Bubnova acidiginden yetini bir kızı yanına alacak kadınlardan değildir.

Sisko oraya dadandığına göre iş tamamdır. Bu sabah görüşmüşler. Enesi düşük Sizobruhov'a da evli bir dilber vaatmişler, yüksek rütbeli bir subay karısı. Sefih tüccar oğul ari böyle şeylere pek düşkün olurlar;il e rütbe isterler...Latin gramerindeki gibi, hatırlıyor musun:anlam, sözcüğün aldığı ekten önemlidir. Hala sarhosum galiba. Bubnova'nin o kadar cesareti yoktur. Polisi de uyutmak istiyor; avucunu yalar! Gidip ödünü patlatacağım, bilir beni, eski yaptıklarından hatırlar... İşte böyle, anlarsın ya?

Sasırmıştım. Bütün bu duyduklarım al ak bul ak etmişti beni. Geç kalacağız dEeye korkuyor, habire arabacıyı sikistiriyordum. Maslobojev,

Korkma, tedbirimizi aldık, diyordu. Mitroska orada. Sizobruhov paradan olacak, sisko namussuzu da sopa yiyecek. TMyle kararlaştırdık. Bubnova da benim payıma düştü... Ona dersini ben vereceğim...

Gelip lokantanın önünde durduk, ama Mitroska denilen adam yoktu görünürlerde. Arabacıya bizi lokantanın önünde beklemesini söyleyip Bubnova'nin evine yol andık. Mitroska dış kapının yanında bizi bekliyordu. Evin pencerelerinde ışık vardı; Sizobruhov'un sarhos 174

kahkahaları çinlatıyordu her yanı. Mitroska,

On beş dakikadan beri içerdelere, dedi, tam zamanında geldiniz.

Nasıl gireceğiz içeri? dedim. Maslobojev :

Konuk gibi. Beni de Mitroska'yi da tanıyor. Gerçi kapıyı bacayı kilitlemişlerdir ya, bize açarlar.

Avlu kapısını hafifçe tıklattı. Kapıcı açtı, Mitroska'ya göz kırptı. Sessizce girdik. içerdekilerin bir şeyden haberi yoktu. Kapıcı merdivenden çıkardı bizi, kapıyı çaldı. İçerden seslendiler; yalnız olduğunu, "bir iş için" geldiğini söyledi. Açıldı kapı, hep birden girdik. Kapıcı saklandı. Elinde kandil e hole çıkan sarhos, üstü basi perisan Bubnova,

Kimsiniz siz? diye sordu. Maslobojev,

Kim mi? dedi. Nasil olur Anna Trifonovna, degerli konuklarinizi tanimadiniz mi? Bizden baska kim olabilir?.. Filip Filipic.

Ah, siz miydiniz Filip Filipic! Degerli konuklarim... Hangi ruzgar atti böyle... sey... bu yandan buyrun.

Kadin saskina donmüsti.

Orada ne var canim? Bölmenin arkasina mi alacaksiniz bizi? Olmaz, daha iyi bir yerde agirlamalisiniz bizi. Soguk bir sey içecegiz. Maser'ler (1) yok mu?

Bubnova birden topladi kendini.

Böyle degerli konuklar için yoktan var ederim r €in'den getirtirim.

TMnce sunu sorayim Anna Trifonovna'cigim: Sizobruhov burada mi?

(1)Mach,re(Fransizca) : Cicim,

175

Bu... burada.

€ok iyi, onu ariyordum da... Bana haber vermeden alem yapıyor demek namussuz?

Sizi unuttugunu sanmani Filip Filipic. Hep birisini bekliyordu, sizdiniz belki de beklediği.

Maslobojev kapiyi itti, sardunya saksilari dizili iki penceresi olan, küçük bir odaya girdik. Odada hasir sandalyeler, igrenç bir piyano vardi; her sey gerektiği gibiydi... Ama biz daha holde konusurken Mitroska ortadan kaybolmustu. Sonra öğrendim, içeri girmemisti bile, kapinin arkasinda beklemisti. Sabahleyin Bubnova'nin omuzu üzerinden bakan yüzü boyali, perisan kilikli kadin dostuydu, kapiyi o açmisti.

Sizobruhov yuvarlak, beyaz örtülü masanın yanındaki maun taklidi, bir kanapede oturuyordu.

Masanin üzerinde iki sise sarap, ucuz cinsinden bir sise rom, ayrica seker, baharatli börek, findik fistic dolu tabaklar vardi. Sizobruhov'un karsisinda yüzü çiçek bozugu, siyah tafta bir entari giymis, bakir bilezik, igneler takmis, kirklik, igrenç bir yaratik oturuyordu. Üst subay karisi dedikleri bu olmalıydı; tabi€ subay karisi olduğu yalandı. Sizobruhov sarhostu; pek mutlu görünüyordu.

Sisko arkadasi yoktu odada.

Maslobojev olanca sesiyle,

Kal eslik bu! diye gürlledi. Bir de Düsso'ya(1) davet edersin adami!

Sizobrühov bizi karsilamak için mutlu bir yüzle yerinden dogrularak, Bu ne sürpriz Filip Filipçi!
dedi.

içiyor musun ?

Kusura bakmayin.

(1)O zamanlar Petersburg'un en lüks lokantasi (E.A.).176

™zür dilemeyi birak da konuklarini masaya buyur et. Seninle oturup eglenmeye geldik. Bir
arkadasimi da getirdim!

Maslobojev "arkadasim" derken beni göstermisti.

Tanistigimiza sevindim efendim.. ™ksürdü Sizobrühov, Maslobojev, Sarap diye bunu mu
içiyorsunuz? dedi. Eksi lahana tursusuna benziyor.

Estagfurul ah.

Demek ki Düsso'nun kapisindan içeri adim atamazsin sen; bir de tutmus, beni davet ediyorsun!

Karsida oturan kokona söze karisti :

Paris'te bulundugundan söz ediyordu demin, yalandi hepsi anlasilan!

Kusura bakmayin ama Fedosya Titisna, bulundum Paris'te.

Senin gibi köylünün ne isi var Paris'te.

Gittim iste. Karp Vasilyeviç'le neler yaptik orada! Tanirsiniz degil mi Karp Vasilyeviç'i?

Bana ne senin Karp Vasilyeviç'inden?

™yle iste... Politika bu. Bir gece madam Joubert adindaki kadinin evinde bir Ingiliz trüma'si (1) da
kirmistik.

Ne kirdiniz ne?

Trüma. Hani duvarda tavandan dösemeye kadar uzanan aynalar oluyor ya, onlardan iste. Karp
Vasilyeviç zil zurna sarhos olmustu, madam Joubert'le Rusça konusmaya baslamasin mi bir ara...

Tam trümanın yanındaydilar.Dirsegini aynaya dayadi birden.Joubert kari bagiriyordu (kendi dilinde
tabi(€): "Trüma yedi yüz franktir (frank dedikleri bizim yirmi beslik degerinde bir pa (1)Trumeau :
iki pencere arasina duvara konulan boy aynasi.

da bir dilber... ama bunun gibi suratsız degildi, süslü püslü, güzel bir parçaydı... Karp Vasilyeviç bagiriyordu bana karsidan: "Stepan Terentiç, hey Stepan Terentiç! Yari yariya var misin?" "Varim" deyince yumrugunu trümanın ortasına indirdigi gibi sangir!.. Koca ayna tuzla buz oldu. Joubert kari "Haydut herif, burasini ne sandin sen!" diye bagirarak üzerine saldırdi. Gene kendi dilinde konusuyordu tabiE. Karp Vasilyeviç "Al su parayi, ne istersem yaparim ben", dedi, çıkarip bes yüz el i frank saydi kadina. El isini pazarlıkla düstüler.

Tam bu anda, bizim bulduğumuz odadan iki üç kapi ötede bir yerden korkunç bir çiglik duyuldu.

irkildim, ben de bir çiglik attim. Helena'nin sesiydi bu. Yüregimi hoplatan bu acikli çigligin pesinden bagrismalar, küfürler duyuldu; gürültüler oldu, samar sesleri evin içini çinlatti. Mitroska görevini yapıyordu galiba. Birden ardına kadar açıldı kapi, Helena perisan bir durumda daldi içeri. Üzerinde paramparça olmus, beyaz ipek bir entari vardi; saçi basi karmakarısıkti. Kapinin tam karsısında, ayakta duruyordum. Dogru bana kostu, kucakladı. Herkes ayaga fırlamis, odanın içi ana baba gününe dönmüstü. Helena'nin arkasından Mitroska gözüktü kapıda. Sisko düşmanini iyice hirpalamis, saçından sürüyerek getirmisti. Odanın içine fırlatti onu. Sonra gülümseyerek, Iste! dedi. Alın!

Maslobojev sakin bir tavirle yanima geldi, omuzuma dokunarak, Simdi beni dinle, dedi, kizi al, disarda bekleyen arabaya binip senin eve götür. Burda sana göre is kalmadi artik. Yarin da geri kalan isleri tamamlariz.

EzilenlerF : 12178

Söyledigini hemen yaptim. Helena'yi, kolundan tuttugum gibi, bu çirkef kuyusundan çıkardim.

Arkamızdan neler oldu bilmiyorum. Durdurmaya kalkisan olmadi bizi: ev sahibesi saskin bir durumdaydi. Her sey o kadar çabuk olup bitmisti ki, kendini toparlamaya fırsat bulamadan çikmistik. Arabaci bekliyordu bizi; yirmi dakika sonra benim evdeydik.

Helena yan baygin bir durumdaydi. Entarisinin dügmelerini çözüp çiplak bedenine su serptikten sonra kanepeye yatirdim. Atesi çikmisti, sayikliyordu. Solgun yüzüne, kani çekilmis dudaklarına; kabartilmis, yana taranmis karmakarısik saçlarına, süsüne, entarisinin surasında burasında kalmis pembe fiyonglarına uzun uzun baktim... kizcagizin sapik niyetler için kul anilmek istendiginden kuskum kalmamisti artik. Zaval i! Gittikçe kötölesiyordu durumu. Bir an ayrilmiyordum yanından; Natasa'ya gitmekten de vazgeçmistim. Helena arada bir uzun kirpiklerini kaldiriyor, tanimaya çalisiyor gibi yüzüme uzun uzun bakiyordu. Çok geç, saat gecenin ikisinde uyuyabildi ancak. Ben de yerde uyuyakalmisim...

VIII

Sabahleyin çok erken uyandim. Sabaha kadar hemen her yarim saatte bir uyanmis, zaval i konugumun yanina yaklasmis, soluk alisini dikkatle dinlemistim. Atesi vardi, sayikliyordu. Ama sabaha dogru deliksiz bir uykuya daldi. "Bu iyiye isaret" diye geçirdim içimden. Sabahleyin kalkinca, zaval i uyanmadan gidip bir doktor çağirmaya karar verdim. İyi yürekli, bekar, yasli bir doktor taniyordum. Ben beni bildim bileli Vladimir köprüsü yakininda bir evde Alman hizmetçisiyle beraber otu

urdu. Dogru ona kostum. Saat onda geleceğine söz verdi. Saat sekizdi daha. Dönüste Masloboyev'e ugramayı çok istedim, ama vazgeçtim: dünkü yorgunluklahala uyuyordu belki; sonra Helena uyanabilir, benim evimde yalnız olduğunu anlayınca korkabilirdi. Hasta hasta, buraya nasıl, ne zaman geldiğini unutmuş olabilirdi.

Tam ben odaya girerken uyandı. Yanına gittim, alçak sesle, kendisini nasıl hissettiğini sordum.

Cevap i vermedi, ama anlamlı, siyah gözleriyle uzun uzun baktı yüzüme. Bakisinden onun her şeyi anladığını, suyunun I yerinde olduğunu sezinledim. Soruma cevap vermeyisi I belki de her zamanki huyundandı. Dün de evvelsi gün debazi sorularına cevap vermemiş, saskinlık, garip bir merak, anlaşılmazlıkla, gurur dolu, inatçı bakisini gözleri I min içine dikmişti. Şimdi de bir sogukluk, bir kuskusu vardı bakisinde. Atesi var mı diye bakmak için elimi alnına koyacak oldum, ama küçük eliyle sessizce itti kolumu, yüzünü duvara döndü. Rahatsız etmemek için çek kildim.

Büyük bir bakır çaydanlığım vardı. Semaver yerine j kul anıyordum onu, içinde su da kaynattığım oluyordu. Odunum vardı; kapıcı bir kerede bes günlük odunumu j birden getiriyordu. Sobayı yaktım, gidip su aldım, çaydanlığı koydum. Çay takimlerimi masaya yerleştirdim. Helena dönmüş, merakla beni izliyordu. Bir şey isteyip istemediğini sordum. Gene sirtim döndü, cevap vermedi.

"Niçin kızıyor bana acaba? diye düşünüyordum. Ne tuhaf bir kız!"

Bizim yaşlı doktor, söylediği gibi tam saat onda geldi. Almanlara vergi o asiri dikkatle iyice bir muayene etti Helena'yi; tehlikeli bir durumun olmadığını, hastanın sadece üsüttüğünü söyleyerek ümit verdi bana. Sonra, "Hastanın baska, devamlı bir hastalığının daha ol 180

düğünü sanıyorum, diye devam etti, kalp atışları pek düzensiz. Bunun için özel bir muayeneden geçirilmesi gerekmektedir. Şimdilik bir tehlike söz konusu değildir hasta için". Gerekli olduğundan değil de, daha çok adet yerini bulsun diye bir sirupla birkaç toz yazdı ona; hemen arkasından sorguya çekti beni: "Neniz oluyor sizin bu kız? Ne işi var evinizde?" Bir yandan da odanın içinde merakla göz gezdiriyordu. Enesi çok düşüktü.

Helena da şasirtmişti onu. Nabzına bakarken elini itmiş, dilini göstermek istememisti. Sorularına hiç cevap vermiyor, gözlerini kırpmadan boynundaki kocaman Stanislav nisanına bakıyordu. "Basi çok ağrıyor galiba, dedi ihtiyar, bakisi çok tuhaf" Helena'nin basından geçenleri ona anlatmayı gereksiz buldum, sadece hikayesinin uzun olduğunu söylemekle yetindim.

Giderken,

Bir şey olursa haber verin bana, dedi. Şimdilik bir tehlike yok.

Aksama kadar Helena'nin yanından ayrılmamaya, hatta tamamen iyilesinceye kadar onu elimden geldigince yalnız bırakmamaya karar vermistim. Ama Natasa'yla Anna Andreyevna'nin beni bosu bosuna beklememeleri için, hiç değilse Natasa'yi, bugün ona ugrayamayacağım dan mektupla haberdar etmeye karar verdim. Anna Andreyevna'ya yazamazdim. Natasa'nin hastalığını ona mektupla

bildirmemden sonra, kendisine bir daha mektup yazmamami söylemişti. "Hem mektubunu görünce bizimki de surat asiyor, demisti. Zaval im mektupta ne yazdigini çok merak ediyor, ama sormayi yediremiyor gururuna. Bütün gün yüzünden düşen bin parça oluyor. Hem mektupların canımı siktikten başka bir seye de yaramiyor ki. Üç bes satir karalayip yol uyorsun.

Sorup her şeyi ayrıntisiyle öğrenmek istiyorum, ama yoksun". Bu yüzden yalnız Natasa'ya yazdim; ilaçları ismarlamak

181

için eczaneye gittigimde mektubu da postaya attim.

Bu arada Helena gene uyumustu. Uykuda hafiften inliyor, irkiliyordu. Doktor yanılmamisti: baski çok agriyordu. Zaman zaman bagirarak uyaniyordu. Kendisine gösterdigim ilgi ona agir geliyormus gibi bana tuhaf tuhaf bakiyordu. Dogrusunu söyleyeyim, çok üzüyordu beni bu.

Saat on birde Maslobojev geldi. Telasli, sanki biraz dalgindi. Ancak bir dakika kaldi. Pek acele ediyordu. Odayi gözden geçirdikten sonra,

Vanya, dedi, evinin öyle ahim sahim olmadigini tahmin ediyordum, ama dogrususeni böyle birsandigin içinde bulacagimi hiç düşünmemistim. ^{TM}yle ya, ev degil bir sandiktir bu. Hadi diyelim ki önemi yok bunun; isin en kötü yani, baskalarının dertleriyle ugrasmaktan yazmaya zaman ayiramaman... Dün Bubnova'ya giderken arabada düşündüm bunu. Yaradilis yönünden de sosyal durum yönünden de kendileri dogru dürüst bir şey yapmadıkları halde baskalarına öğütveren insanlardanim ben. Simdi beni dinle: yarın ya da öbür gün ugrarim sana belki; ama sen pazar sabahi muhakkak gel bana. Sanirim o zamana kadar bu kiz sorunu bir sonuca baglanir. Bu kez ciddi konusacagim seninle, çünkü birisinin sikiya almasi gerekiyor seni. Böyle yürümez bu.

Dün üzerinde durmamistim, simdi açıklayacagim. Söyley misin, benden ödünç para almayı kendin için gurur kirici bir şey mi saniyorsun? Sözüünü kestim :

Dur simdi, kavgaya baslama! Iyisi mi dün bizden sonra ne yaptiniz, onu anlat.

Ne olacak, her şey gayet iyi sonuçlandı, amaca eristik, anlarsin ya? Simdi hiç zamanim yok.

Sadece kapidan, ugrayip çok acelem oldugunu, seninle ugrasamiyacagimi söylemek istedim.

Ha, iyi ki klima geldi: kizi 182

bir yere mi yerlestireceksin yoksa burada mi kalacak? Düşünüp bir karar vermek gerekiyor çünkü.

Dogrusu bilmiyorum henüz, beraber bir karar verelim diye seni bekliyordum. Söz gelimi, ne sifatla yanimda alakoyabilirim onu?

O da mi dert, hizmetçi olarak...

Yalnız biraz alçak sesle konus. Gerçi hasta, ama aklibasinda; senigörünce

birdenürperdidemin,gözümde kaçmadı. Dün aksami hatırladı demek...

Helena'nın nasıl bir kız olduğunu, dikkatimi çeken özel iklerini anlattım Maslobojev'e. Sözlerim pek ilgilendirdi onu. Kızı belki de bir eve yerleştireceğimi ekledim; kısaca benim ihtiyaçlardan söz ettim. Sasırmıstım: Maslobojev'in Natasa olayından haberi vardı. Bunu nereden bildiğini sordugumda,

TMyle biliyorum iste. Bir isı incelerken kulagıma çalınmıstı. Prens Valkonski'yi tanıdığımı söylemistim ya sana. Kızı ihtiyaçların yanına vermekle iyi edersin. Çünkü yük olur sana. Sonra su var: bir kimlik cüzdani gerek ona. Ben hal ederim bu isı, sen merak etme. Hosça kal. Sik sik ugra bana. Uyuyor mu simdi?

Galiba.

Maslobojev'i yeni yolcu etmistim ki, Helena seslendi bana.

Kimdi o? diye sordu.

Sesi titriyordu ama hep o soguk, magrurbaska sözcük bulamıyordum bakisiydi üzerimdeki.

Maslobojev, dedim.

Onu Bubnova'nın elinden Maslobojev'in yardımıyla kurtardığımı, Bubnova'nın ondan çok korktuğunu anlattım. Hatırladığı şeylerden olacak, Helena'nın yüzü birden kızardı. Heyecanla gözlerimin içine bakarak,

Bubnova buraya gelemez, değil mi? diye sordu. Kuskusunun yersiz olduğunu anlattım. Sustu,sıca

. 183

çık parmaklarıyla elime dokundu, ama akli basına gelmiş gibi birden çekti elini. "Benden bu derece nefret etmesine imkan yok", diye düşünüyordum. Huyuydu belki bu... belki de zaval i o kadar acı çekmişti ki, artık hiçkimseye inanamıyordu.

Söylenilen saatte ilaçları almaya çıktım. Dönüşte de, I bazan akşam yemegimi yedigim bir lokanta vardı yolumun üzerinde, oraya ugradım. Sahibi tanırdı beni, parasını sonra vermek üzere bir şeyler verirdi bana. Evden çıkarken sefertasını yanına almıstım.Lokantadan Helena için bir porsiyon tavuklu çorba aldım. Ama içmedi. Olduğu gibi sobanın üzerine koydum tasi.

ilacım verdikten sonra isimin basına oturdum. Uyuyor sanıyordum, farkına varmadan ona bakınca, yatağın içinde hafifçe doğrulmuş, beni seyrettiğini gördüm. Farkına varmamış gibi davrandım.

Sonunda uyudu. Sakin, sayıklamadan, inlemeden uyumasına sevindim. Düşünceye daldım: bugün ona ugramadım diye gücenebilirdi Natasa, hatta onun için en gerekli olduğum böyle bir zamanda bu denli ilgisizliğim çok üzerdi onu. Hem benini yapmam gereken bazı şeyler de olabilirdi; mahsus gitmiyordum sanki...

Anna Andreyevna'ya gelince, yarın ona kendimi nasıl affettireceğimi bilmiyordum. Kara kara

düşünüyordum, birden kararımı verdim: gidip ikisini de görecektim. İki saatte dönebilirdim.

Uyuyordu Helena, çıktığımı duymazdı. Yerimden fırladım, paltomu omuzlanma attım, sapkama aldım, tam çıkıyordum ki Helena seslendi arkamdan. Sasırmıstım: uyuyor numarası mı yapıyordu yoksa?

Sırası gelmişken söyleyeyim: gerçi benimle konuşmak istemiyor gibi bir tavır takiniyordu ama bana sık sık seslenisi, bazı şeyleri sorusu tam tersini gösteriyordu. Doğrusu hoşuma da gitmiyor değildi bu.184

Yanına gittim.

Kimin evine bırakacaksınız beni? diye sordu.

Sorularını genelikle böyle birdenbire, hiç beklemediğim anlarda sorardı. Ne sordüğünü bir an kavrayamamıstım.

Demini o adama, beni bir eve yerleştirmek istediğınızı söylüyordunuz. Hiç bir yere gitmem ben.

Üzerine eğildim: gene atesi çıkmış, fenalasmıstı. Yatıstırmaya çalıştım; benim yanımda kalmak isterse onu hiç bir yere vermeyeceğimi söyledim. Paltomu, sapkama çıkardım. Böyle bir durumda yalnız bırakamazdım onu.

Gitmekten vazgeçtiğimi anlayarak,

Hayır, hayır, dedi, gidin! Uyumak istiyorum, hemen uyuyacağım.

Hayretle,

Yalnız nasıl kalırsın? diye sordum. Zaten en geç iki saat sonra dönecektim...

Hadi gidin. Belki bir yıl iyilesemem, bir yıl çıkmayacak mısınız evden ?

Gülümsemeye çalıştı. Tuhaf tuhaf bakti yüzüme. Yüregini saran iyi bir duyguyla cenklesiyordu sanki. Zavalı! Bütün yabaniliğine, soğuk görünmeye çalışmasına rağmen iyi yürekliliğini, duygululuğunu gizleyemiyordu.

TMnce Anna Andreyevna'ya gittim. Tedirgin bir sabırsızlıkla bekliyordu beni; bir sürü sitem etti. Çok endiseliydi: Nikolay Sergeič yemekten sonra çıkıp gitmişti evden; nereye gittiğini bilmiyordu. Yaslı kadının dayanamayıp, kocasına her şeyidaima olduğu gibiüstü kapalı anlattığım anlamıstım.

Kendisi de saklamıyordu bunu zaten: böylesine bir mutluluğu onunla paylaşmadan edememiş; Nikolay Sergeičyaslı kadının deyimiylesuratını asmış, ağzını açmamış, karısının sorularım bile cevapsız bırakmış, yemekten sonra da alıp basım gitmiş. Anna Andreyevna korkudan titriyor, Ni 185

kolay Sergeič gelene kadar beklemem için yalvarıyordu. Kalamayacağımı, belki yarın bile gelmeyeceğimi, şimdi de bunu haber vermek için ugradığımı söyledim. Az kaldı kavga edecektik.

Aglamaya baglamisti; agzina geleni söyledi. Tam kapidan çikiyordum ki birden boynuma atildi, siki siki kucakladi, ona, "zaval i, kimsesiz bir kadina" kizmamami, sözlerinden alinmamami söyledi.

Natasa'yi, bekledigimin tani tersine gene yalnız buldum. Çok tuhaftir, beni gördüğüne baska zamanlar olduğu kadar sevinmedi gibime geldi. Ugramama cani sikilmisti sanki. Alyosa'nin gelip gelmedigini sordugumda "TabiE, dedi, çok oturmadi". Dalgin dalgin ekledi : Bu aksam gelecek, söz verdi.Peki, dün aksam geldi mi? Natasa çabuk çabuk konusarak, Hahayir, dedi. Birakmamislar onu. Senin isler nasil, Vanya?

Alyosa konusunu kapamak istedigini anlamistim. Dikkatle baktim yüzüne: çok heyecanlıydi.

Duygularini anlamak amaciyla yüzüne dikkatli dikkatli baktigimi farkedince birden öfkeyle bakti gözlerimin içine, bakisi yakti beni sanki... "Gene bir derdi var, diye düşündüm, ama açılmak istemiyor bana".

islerimin nasil olduğu sorusuna karsilik olarak Helena olayini ayrintilariyla anlattim. Çok ilgilendi anlattiklarimla, hatta sasirdi.

Aman Al ahim! diye haykirdi. Hasta hasta, yalnız, nasil birakabildin onu evde?

Bugün gelmemek niyetinde olduğumu, ama bana kizacagini, belki bir yardimima ihtiyaci olabilecegini düşünerek bir ugramaya karar verdiğimi söyledim.

Natasa bir seyler düşünerek,Yardimina ihtiyacim var galiba Vanya, dedi, ama 186

bunu baska bir zamana biraksak daha iyi olur. Bizimkilere ugradin mi? Anlattim.

Evet, dedi. Bu olanlari babamin nasil karsilayacagini Tanri bilir ancak. Hos, karsilayacagi bir sey de yok ya ortada...

Yok mu? Böylesine bir degisiklik!

Yaa, öyle... Nereye gitti gene acaba? O keresinde bana geldigini sanmistiniz. Bak Vanya, ugrayabilirsen yarın bir ara ugra bana. Belki bir seyler anlatirim sana... Üzmek istemiyorum seni; simdi eve, konugunun yanina gitsen iyi edersin. Yanından ayrilali iki saati geçiyor çünkü.

Dogru.Hosça kal Natasa.Bugün nasildisana karsi?

Kim, Alyosa mi? eh iste... Merakina sasiyorum Vanya.

Al ahaismarladik dostum.

Güle güle.

Elimi önemsemez bir taviryla sikti, gözlerini kaçirdi benden. Biraz sasirmis ayrildim ondan. Kendi kendime "Düşünceli olmakta hakli. Durumu hiç de iç açici degil galiba. Yarın ben sormadan her sey bir bir anlatir", diye düşünüyordum.

Eve son derece üzgün döndüm; kapıdan adimimi atar atmaz sasirarak durakladim. içerisi karanlikti. Helena'yi sedirde, derin düşüncelere dalmis, basi önüne egik oturur gördüm. Bana bakmadi bile. Kendinde degildi sanki. Yanina gittim; bir seyler mirildaniyordu kendi kendine.

"Sayikliyor mu yoksa?" diye geçirdim içimden.

Yanina oturdum, kolumu omuzuna koydum. . '

Helena, dedim, ne oluyor sana yavrum? Basini kaldirmadan,

187

Ben buradan... diye mirildandi, onun yanma gitsem daha iyi olacak.

Sasirmistim.

Nereye? dedim. Kimin yanina?

Bubnova'nin. Ona çok borçlu olduğumu, annemi kendi parasiyla kaldirdigini söylüyordu...Anneme beddua etmesini istemiyorum... Onun yaninda çalisip borcumuzun hepsini ödemek istiyorum. O

zaman kendim ayrilirim yanindan. Simdi gene oraya dönecegim.

Kendine gel Helena, dedim, onun yanina gidemezsin. ^{TM}ldürür seni...

Helena heyecanlı bir sesle,

^{TM}ldürsün varsin, dedi, istedigini kadar eziyet etsin! Benden çok daha iyi durumda olanlar bile çekiyorlar eziyet. Bir dilenci söyledi bunu bana. Yoksulum ben, yoksul olarak da kalmak istiyorum.

^{TM}mrümün sonuna kadar yoksul kalacagim, ölürken böyle kalmami söyledi annem. Çalışacagim...

Bu entariyi istemiyorum...

Yarin yenisini alacagim sana. Kitaplarini da getirecegim. Burada kalacaksın hep. istemezsen hiç

kimseye vermem seni. Üzülme artık...

Bir eve hizmetçi girecegim.

Peki yavrum, nasıl istersen öyle olsun! Simdi yat da uyu!

Ama gözleri yasardi zavalinin, hüngür hüngür ağlamaya basladi. Ne yapacagimi sasirmistim; gidip bir bardak su aldım, sakaklarini, basini elimle isladim. Sonunda bitkin bir durumda sedirin üzerine yigildi; gene bir titreme nöbeti geldi. Ne bulduysam örttüm üzerine, sardim sarmaladım; uyudu. Ama ikide bir siçriyor, uyanip gene daliyordu. Gerçi çok dolasmamistim o gün, ama müthis yorgun düsmüstüm gene de; bir an önce yatmak istiyordum. Kafamin içi karmakarisikti. Bir ses bu kizla çok

ugrasacagimi, basima çok isler açacagini fisildi 188

yordu kulagima. Amadaha çok Natasa'nindurumuna üzülüyordum. Düşünüyorum da, o ugursuz gece yataga girdigimdeki kadar berbat bir ruhsal durumda olduğumu pek hatırlamıyorum.

IX

Sabahleyin çok, geç, saat onda uyandım. Hastaydım. Basım hem dönüyor, hem ağrıyordu.

Helena'nin yatağına baktım, bostu. Tam o anda yan odadan birtakim sesler geldi kulagima: birisi yerleri süpürüyordu sanki. Ekip baktım. Helena bir elinde süpürge, ötekiyle o geceden beri üzerinden çıkarmadığı süslü entarisinin etegini tutarak odayı süpürüyordu. Sobanın yanına yigili odunlar köseye güzelce yerlestirilmiş, masa temizlenmiş, çaydanlık yikanmıştı. Kisacasi, Helena göreve başlamıştı...

Bak Helena, diye bagırdım, kim söyledi sana yerleri süpürmeni? istemiyorum, hastasin sen.

Hizmetçi mi geldin evime?

Doğrulup yüzüme baktı.

Peki kim süpürecek buraları? Hasta değilim artık.

Ama iş yapasin diye almadım seni yanına Helena. Bubnova gibi, yediğin ekmeği hakemediğini söyleyerek sana bagırıp çağıracağımdan korkuyorsan yaniliyorsun. Hem bu iğrenç süpürgeyi de nereden buldun? Süpürgem yoktu benim.

Ben getirdim. Dedem buradayken evini ben süpürürdüm. O zamandan sobanın altında kalmış.

Odama düşünceli döndüm. Yaniliyordum belki; ama konukseverliğim ona ağır geliyor, yanımda bedavadan kalmadığını bana göstermek istiyor saniyordum. "Eğer 189

öyleyse çektiği istiraplar ruhunda derin izler bırakmış demektir!" diye düşündüm. iki dakika sonra Helena girdi içeri, hiç bir şey söylemeden geçip sedirde dünkü yerine oturdu. Gözlerini ayırmıyordu benden. Bu arada ben suyu kaynattım, çayı demledim, bir fincanı doldurup bir parça beyaz ekmeğe ona verdim. Sessizce aldı. Yirmi dört saattir hiç bir şey yememisti.

Eteğinde kocaman bir çamur lekesi görünce,

Bak, dedim, süpürürken güzel elbiseni de kirletmissin.

Bakindi, elindeki fincanı bırakıp ipek entarisinin etegini sogukkanlilikla tuttu, bir çekiste boydan boya yırttı. Sasırmıştım. Sonra basını kaldırıp dik dik baktı gözlerimin içine. Yüzü bembeyaz olmuştu.

Ne yapıyorsun Helena? diye bagırdım. Kızcağızın aklını yitirdiğinden kuskum yoktu. Heyecandan tikanacak gibi oluyordu.

Güzel değil bu entari, dedi. Niçin güzel dediniz? Birden ayaga fırladı.

istemiyorum onu! diye bağirmaya başladı. Yirtacağım onu! Bana entari vermesini istemedim Bubnova'dan. Zorla süsledi beni, Bir tanesini yırtmıştım, bunu da yirtacağım! Paramparça edeceğim! Yirtacağım!..

TMfkeyle saldırdı zaval i entarisine. Bir dakika sonra giyilecek hali kalmamıştı. Yüzü bembeyazdı, ayakta zor duruyordu. Böylesine bir öfkeyi sakinlikle seyrediyordum. Ben de ona karşı bir suç

işlemişim gibi meydan okurcasına bakıyordu gözlerimin içine. Ama ne yapmamın gerektiğini biliyordum artık.

. Hemen o sabah yeni bir entari alacaktım ona. Bu yabancı, yüreği nefret dolu yaratığı iyilikle etkilemeliydim. TMmründe hiç iyi insan görmemiş gibi bakıyordu yüzüme. Gene böyle bir entarisini yırttığı için yedigi sopaya rağmen, şimdi bunu da parça parça ettigine göre 190

o aksamki olayın verdiği dehşetten hala kurtulamadığı anlaşılıyordu.

Bit pazarında ucuz, güzel bir entari bulabilirdim. Ne yazık ki hiç param yoktu. Aksam yattığımda o gün, para alacağımı umduğum bir yere uğramaya karar vermiştim. Orası da bit pazarı yolu üzerindeydi. Sapkani aldım. Helena gözlerini ayırmıyordu benden, bir şey bekliyordu sanki.

Dün de önceki gün de olduğu gibi disardan kapiyi kilitlemek için anahtarı aldığımı görünce, Gene kapayacak misiniz beni buraya? diye sordu.

Yanına gittim,

Yavrum,dedim, gücenmeböyle yaptığım için. Belki bir gelen olur diye kilitliyorum kapiyi. Hastasın, korkarsın belki. Hem kimin geleceği de bel i olmaz ki, bakarsın Bubnova gelir...

Mahsus söylemiştim böyle. Aslında ona güvenmediğim için kilitliyordum kapiyi. Beni bırakıp kaçacak gibime geliyordu. Bir süre ihtiyatı elden bırakmamaya karar vermiştim. Helena susuyordu. €ikarken kapiyi kilitledim.

Büyük bir kitabı üç yıldan beri parça parça çıkaran bir yayin evi sahibi tanıyordum. Paraya acele ihtiyacım olduğu zamanlar gider biraz is alırdım ondan.Dürüst bir insandı, iyi para verirdi. Ona gittim, bir haftaya kadar derleme bir makale hazırlamaya söz vererek yirmi bes ruble avans aldım.

Romanımdan zaman ayırarak bunu yetistirebileceğimi umuyordum. €ok sıkıştığım zamanlar sık sık bas vurduğum bir yoldu bu.

Parayı alıp doğru bit pazarına yol andım. Eski püskü giyecekler satan tanıdığım yaşlı bir kadın vardı orada. Hemen buldum onu. Helena'nın boyunu söyledim, açık renk, yeni sayılabilecektopu topu bir kere yıkamış

ti belkibasma bir entari çikardi, inanılmaz derecede az bir para istedi. Yanina bir de basörtü aldım.

Parayi verirken Helena'ya onu soguktan koruyacak manto gibi bir sey de gerekli oldugunu düsündüm. Havalar sogumustu, üstünde basında yoktu. Ama manto isini bir dahakisefereerteledim.Helenaöylesinealingan, gururluydu ki! Bit pazarındaki en sade, en gösterissiz entariyi seçtigim halde, bu alisverisimi nasıl karsilayacagini bile bilmiyordum. Gene de ona iki çift pamuklu, bir çift yün çorap almadan edemedim. Hastaligim, odanın da çok soguk oldugunu bahane edebilirdim. iç çamasirina da ihtiyaci vardı. Ama bunu da onunla iyice tanisincaya kadar ertelemistim. Sonra karyolasinin önüne gemesi için eski bir de perde aldım.

Gerekli, Helena'nin da çok hosuna gidecegini sandigim bir seydi bu.

Eve döndüğümde saat bir olmustu. Kapiyi usulca açtim; öyle ki, geldigimi duymadi Helena.

Masanin basında ayakta duruyor, kitaplarimi, kagitlarimi karistiriyordu. Geldigimi duyunca baktigi kitabi aceleyle kapadi, hemen uzaklasti masanin yanından. Yüzü kipkirmizi olmustu. Kitaba bir göz attim: ilk romanimdi bu. Kapagında adım yaziyordu.

Siz yokken birisi çaldi kapiyi, dedi.

Kapiyi kilitledigim için sitem etmek istiyordu bana sanki.

Doktor olmasin, dedim, seslenmedin mi?

Hayir.

Bir sey söylemedim, getirdigim bohçayi açtim, aldigim entariyi çikardim. Yanina giderek, Al Helena, dedim, bu kilikta dolasamazsin. Her güne giymen için, son derece ucuz bir entari aldım sana. Üzülmene degmez, topu topu bir ruble yirmi köpek. Güle güle giyin.

Entariyi yanina biraktim. Yüzü kipkirmizi olmustu, 192

bir süre gözlerini kırpmadan bakti yüzüme.

Sasirmisti. Ayni zamanda çok utaniyor gibi geldi bana. Ama bakisinde yumusak, duygulu bir parilti belirdi. Bir sey söylemedigini görünce masaya döndüm. Bu hareketim besbel i sasirtmisti onu.

Ama büyük çaba sarfederek tutuyordu kendini, basi önünde oturuyordu.

Basimin dönmesi, agrisi da gittikçe artiyordu. Temiz havanın hiç faydasi olmamisti. Natasa'ya da ugra. mam gerekiyordu. Dünden beri çok merak ediyordum onu. Birden Helena bana seslendi gibime geldi. Döndüm.

Basi öte yanda kanepenin kumasini çekistirerek,

Artik disari çikarken kilitlemeyin kapiyi,dedi, birakip kaçmam sizi...

Pekala Helena, kabul. Ama ya bir yabancı gelirse? Kim bilir, kim gelir?

™yleyse anahtari bana birakin, içerden kilitleyeyim kapiyi; bir gelen olursa "evde yok" derim.

"Bundan kolay ne var?" der gibi kurnaz kurnaz yüzüme bakıyordu. Cevap vermeme bırakmadan, €amasirlarinizi kim yikar sisin? diye sordu.

Alt katta, bir kadin oturuyor, o.

€amasir yikamak gelir elimden. Dün yemegi nereden aldiniz peki?

Lokantadan.

Yemek de pisiririm. Yemekleriniziben pisirecegim artik.

Yeter Helena; ne yemek yapabilirsin ki sen! Bos konusuyorsun...

Helena sustu, basini önüne egdi. Böyle söylememden alınmisti galiba. En azindan en dakika geçti aradan; ikimiz de susuyorduk. Basim kaldirmadan,

€orba, dedi. Sasirmistim.

Ne çorbasi? diye sordum.

193

€orbayapabilirim. Annemhastaykençorbasini hep ben yapardim. Pazara da çıkardim.

Gidip yanina, kanepeye oturdum.

Bak Helena, dedim, gururuna öyle düskünsün ki! İçimden geldiği gibi davranıyorum sana karsi.

Yapayalniz kalmissin dünyada, kimsen yok. Yardim etmek istiyorum sana. Benim durumum kötü

olsa sen yardim ederdin bana. Ama sen böyle düşünmüyorsun. En basit bir armaganimi bile kabul etmek gücüne gidiyor. Hemen karsiligini vermek istiyorsun. Sankiben Bubnova'yimda yaptigimi basina kakiyorum... Eger öyleyse çok ayip dogrusu...

Cevap vermedi, dudaklari titriyordu. Besbel i bir sey söylemek istiyordu, ama tuttu kendini, söylemedi. Natasa'ya gitmek için kalktim. Bu keresinde anahtari Helena'ya biraktim, bir gelen olursa, seslenip kim oldugunu sormasini tembihledim. Natasa'nin basindan çok kötü bir olayin geçtiğinden kuskum yoktu; ama her zaman olduğu gibi, zamani gelinceye kadar benden saklayacakti bunu. Ne olursa olsun, bir dakikaligina ugrayacaktim ona; canini sikmaktan korkuyordum.

Gittim. Gene isteksiz, sert bir bakisla karsiladi beni. Hemen kalkmaliydim, ama ayaklarim hareket etmiyordu.

Bir dakikacik kalacagim, Natasa, dedim;küçük kizi ne yapsam acaba diye soracaktim sana da...

Aceleyle Helena'nin durumunu anlattim. Natasa agzini açmadan dinliyordu beni.

Ne akıl vereyim sana bilmem ki Vanya, dedi. Bel i ki çok garip bir kız bu. Çok istirap çekmiş, hakarete ugramış olsa gerek. Birak hastaligi geçsin bari. Bizimkilerin yanına mi vermek istiyorsun onu?

EzilenlerF: 13 194

Benden dünyada ayrılmayacağını söylüyor. Hem ihtiyaçlarınonunasil karşılayacağını da bilmiyorum. Üekingeng bir sesle ekledim :

Daha sen nasilsin Natasa? Dün hasta gibiydin! Dalgın dalgın, Evet... dedi, bugün de tuhaf bir ağrı var basımda. Bizimkilerden hiç kimseyi görmedin mi?

Görmedim. Yarın uğrayacağım onlara. Yarın cumartesi, değil mi?..

Niçin sordun?

Prens gelecek ya...

Ne olmuş geleceksene? Biliyorum.

Hayır, laf olsun diye söyledim...

Natasa karşımda durmuş, gözlerimin içine bakıyordu. Bakışında tuhaf bir inat, bir kararlılık vardı.

Son derece heyecanlı olduğu bel iydi.

Sana bir şey söyleyeyim mi Vanya, dedi,beni yalnız bıraksan çok iyi olacak; canımı sikiyorsun...

Oturduğum koltuktan kalktım, büyük bir hayretle baktım yüzüne. Dehşet içinde.

Natasa! diye bağırdım. Ne oldu sana?

Hiç! Yarın her şeyi, her şeyi öğreneceksin, şimdi yalnız kalmak istiyorum. Duydun mu Vanya, hemen git şimdi. Seni karşımda görmeye dayanamıyorum!

Bari su kadarını söyle...

Her şeyi yarın öğreneceksin, her şeyi! Tanrım! Hadi, gidiyor musun?

Üiktim. TMylesine saskındım ki, kendimi bilmiyordum. Holde Mavra yetisti arkamdan.

Ne oldu, kızdı mı gene? diye sordu. Yanına girmeye korkuyorum.

Evet. Neyi var?

Neyi olacak, bizimki evvelsi günden beri yok görünürlerde.

195

Hayret içinde,

Nasil olur? dedim. Dün bana, sabahleyin geldigini, aksama gene ugrayacagini söylemisti...

Ne aksami, sabahleyin bile ugramadi! Söyledim ya, evvelsi günden beri görünmüyor. Sahi öyle mi söyledi sana?

Evet. Mavra düşünceli,

TMyleyse gelmedigini söylemek istemedi demektir. Bu da iyi!

Peki ne olacak simdi? diye bagirdim. Mavra kol arini iki yana açarak devam etti : Bilmem! Kizcagiza nasıl yardım etmeli! Dün iki kere o herife yol ayacak oldu beni, sonra vazgeçti.

Bu gün konuşmak istemiyor benimle. Sen gidip görsen onu nasıl olurdu acaba? Buradan ayrilamam ben.

Deli gibi indim merdivenleri. Mavra seslendi arkamdan :

Aksama gelecek misin?

Sokak kapisindan çıkarken,

Bu orada bel i olacak, diye bagirdim. Belki de haber almaya önce sana gelirim. TabiE basima bir hal gelmezse.

Yüregim sikisiyordu.

X

Dogru Alyosa'ya gittim. Malaya Morska'ya sokaginda, babasinin evinde kaliyordu. Yalniz basina yasadigi halde oldukça genisti Prensini evi. Alyosa'nin iki güzel odasi vardı. Çok seyrek giderdim oha; yanilmiyorsam, sözünü ettigim ziyaretimden önce bir kere gitmistim. O 196

bana daha sik gelirdi. TMzel ikle önceleri, Natasa'yla beraber yaşamaya basladigi ilk zamanlar hemen her gün ugardı.

Evde yoktu. Dogru onun odasina gittim, söyle bir mektup yazip biraktim :

" Alyosa, siz aklinizi yitirdiniz galiba. Sali aksami babanız Natasa'dan, kariniz olmayi kabul etmesini diledi; ben de oradaydim, buna nasıl sevindiginizi gördüm. Simdi bu yaptiginiz biraz garip kaçmıyor mu? Natasa'nin durumunu hiç düşünmüyor musunuz? Gelecekte kariniz olacak bir insana böyle davranmanızın yersiz, düşüncesizce bir hareket oldugunu hatirlatirim size. Böyle bir uyarda

bulunmaya hakkim olmadigini biliyorum, ama umurumda degil.

Not: Bu mektuptan Natasa'nin haberi yok. Ona ugramadiginizi bile gizledi benden".

Yazdigim puslayi bir zarfa koydum, agzini kapayip masanin üzerine biraktim. Usak soruma, Aleksey Petroviç'in eve hiç ugramadigi, her gece sabaha karsi geldiği cevabini verdi.

Eve zor attim kendimi. Basim dönüyor, dizlerim titriyordu. Kapi açıkti. Nikolay Sergeič Ihmenev beni bekliyordu. Masanin yaninda oturmuş, hayretle Helena'ya bakiyordu. Kiz da, agzini açıp bir sey söylemediği halde, en az onun kadar saskin, ihtiyari süzüyordu. "O da yadrigamistir kizi", diye geçirdim içimden.

Nerelerdesin be kardesim, bir saattir bekliyorum seni.

Ihtiyar, odaya göz gezdirirken hiç bel i etmeden Helena'yi göstererek devam etti : Dogrusu, böyle bir durumla karsilasacagimi hiç aklima getirmemistim.

Bakislarinda hayret vardi. Ama daha dikkatli bakinca bunun hayret degil de endise, keder oldugunu far

197

kettim. Yüzü her zamankinden daha bir solgundu.

Telasli telasli,

Otur bakalim, otur, diye devam etti. Acelem var; bu halin ne senin böyle? Yüzünde renk kalmamis.

Hastayim biraz. Sabahtan beri basim dönüyor.

Bak, böyle seyleri önemsememeye gelmez. Üsüttün mü?

Hayir, sinirlerim bozuk. Bazan olur bana bu. Siz nasilsiniz, Nikolay Sergeič? Pek iyi görünmüyorsunuz'.

Iyiyim, iyiyim! Biraz çabuk yürüdüm, ondan olacak. Bir mesele var da... Otur.

Bir sandalye çekip masada tam karsisina oturdum. Ihtiyar hafifçe bana dogru uzanip alçak sesle, Kiza bakma, baska seyden söz ediyormusuz gibi davran. Nereden geldi bu çocuk?

Sonra her sey anlatacagim size Nikolay Sergeič. Kimsesiz, yetim bir kizdir bu; eskiden burada oturan, pastanede ölen Smith'in torunu.

Yaa, torunu varmis demek! Çok tuhaf bir kiz ! ^{TM}yle bakiyor ki insaninyüzüne! Açık söyleyeyim, bes dakika daha gecikseydin kalkip gidecektim. Zorla açtirdim ona kapiyi; geldim geleli de agzini açmadi. Insana pek benzemiyor. Söylesene nereden buldun onu? Anladim: öldüğünü bilmeden dedesine gelmistir.

Evet. Perisan bir haldeydi. İhtiyar, ölürken onu hatırlamıstı.

Him! Torunu da dedesi gibi. Sonra bütün bunları anlatırsın bana. Belki bizim de bir yardımımız dokunur. Durumu söylediğin kadar kötüyse... Vanya, şimdi söylese de gitse artık, seninle önemli şeylerden söz edeceğiz çünkü.

Gidecek yeri yok ki. Burada kalıyor.

İhtiyara dilim döndüğü kadar anlattım durumu, daha çocuk olduğu için onun yanında konuşmamızın sakın 198

cası olmadığını ekledim.

Haklısın... ^{TM}yle ya, çocuktur daha. Doğrusu şaşırttı beni Vanya. Burada kalıyor demek, Tanrım!

İhtiyar hayretle birkaç kere baktı Helena'ya. Kızcağız, kendisinden söz edildiğini anlamış, baskı önünde, sessiz oturuyor, kanepenin kumasını çekistiriyordu. Pazardan aldığı yeni entarisini giymisti. Tam üzerine göreydi. Saçları belki de yeni entarisinin serfine her zamankinden daha bir özenle taramıstı. Bakışlarındaki o yabancılik olmasa tatlı, cana yakın bir kız olurdu.

İhtiyar devam etti :

Kısa ve açık olarak söyleyeceğim, Vanya; konu su... çok önemli, karışık bir mesele bu...

Baskı önünde, dalgın, magrur bir tavırla oturuyordu; acele ettiği, "kısa ve açık" anlatmak istediği halde nereden başlayacağını bir türlü kestiremiyordu. "Bakalım ne çıkacak altından", diye geçirdim içimden.

Bak Vanya, çok önemli bir dileğim var senden. Ama önce... görüyorum ki önce bazı açıklamalarda bulunmalıyım... son derece önemli durum...

^{TM}ksürdü, yan gözle yüzüme baktı; yüzü kızardı. Beceriksizliğine kızdı, kızınca verdi kararını.

Açıklayacak bir durum yok ortada zaten! Sen de biliyorsun. Kısa, Prensi düel oya çağırarak istiyor, senden de bu işle ilgilenmeni, düel o tanığım olmanı istiyorum.

Sandalyenin arkasına yaslanıp hayretle baktım yüzüne.

Ne bakıyorsun yüzüme öyle! Aklımı kaçırmadım korkma!

Ama bir dakika Nikolay Sergeič! Niçin? Maksudunuz ne? Hem sonra nasıl olur...

İhtiyar bağırarak kesti sözümü :

Niçin mi? Maksudum mi ne? Bu güzel iste!..

Peki, peki, ne söyleyeceğinizi biliyorum. Ama bu hareketiniz ne kazandıracak size? Sonra düel o da nereden çıktı? Doğrusu hiç bir şey anlamadım.

Anlamayacağını biliyordum zaten. Dinle beni: davamız sona erdi (yani bu günlerde erecek; sadece birkaç önemsiz formalite kaldı); suçlu olduğuma karar verildi. On bin ruble cezaya çarptırıldım. İhmenevka karsılar bu parayı. Orayı satar, o aşağılık herifin parasını çalarım suratına, çekilirim, bir yana. Alnim açık dolasabilirim artık. Sonra "Sayın Prens, derim, iki yıl gururumla oynadınız, ailemin onurunu bir paralık ettiniz; hepsine katlandım! O zaman düel oya çağıramadım sizi. Ah seni gidi kurnaz, diyebilirdiniz, mahkemenin er geç beni haklı bulacağını bildiğin için, para cezasından kurtulmak amacıyla öldürmek istiyorsun beni! Hayır, önce dava sona ersin hele, sonra istersen çağır düel oya. Sayın Prens, dava, karara bağlandı artık; paranızı da alınız; artık bir engel kalmadı ortada, buyurun şimdi çarpışalım". Mesele bu iste Vanya. Ne dersin, öcümü, her şeyin, her şeyin öcünü almaya hakkım yok mu?

Gözlerinin içi parlıyordu. Hiç bir şey söylemeden uzun uzun baktım yüzüne. Gizli düşüncelerini sezinlemeye çalışıyordum. Sonunda, birbirimizi anlamamız için gerekli olan şeyi söylemeye karar verdim,

Bakin Nikolay Sergeič, dedim, benimle tamamen içten konuşabilir misiniz?

Elbette.

Açık söyleyin: Prens düel oya sadece öç almak için mi çağırıyorsunuz, yoksa başka bir amacınız daha var mı?

Vanya, dedi, bilirsin ki karsımdakinin bazı konulara dokunmasından hoşlanmam. Ama şimdi hoş göreceğim seni, çünkü bu noktaya değinmeden geçemeyeceğimizi anladın hemen. Evet, bir amacım daha var. Sudur bu 200

amacım: kızımı mahvolmaktan kurtarmak, son olayların onu ittiği felaket yolundan çekip çıkarmak istiyorum.

Benim sordüğüm de bu zaten, düel o etmekle nasıl kurtaracaksınız onu?

Şimdi orada hazırlanan planların hepsini bozacağım böylelikle. Beni dinle: babalık damarımın kabardığını, duyulduğum için böyle bir karar verdiğimi sanma. Yanılırsın! İçimi kimseye açmam ben. Sen de öğrenemeyeceksin bunu. Kızım beni bırakıp dostuyla kaçtı; ebediyen çıkarıp attım onu kalbimden, hem de o aksam... anlıyor musun? Onun resminin üzerine kapanıp ağladığımı gördün, ama bu onu affetmek istediğim anlamına gelmez. O anda bile affetmemistim onu.

Kaybettiğim mutluluğa, boş hayal erime ağlıyordum, yoksa ona değil. Belki sık sık ağlıyorumdur; bunu itiraf etmekten utanmam; yavrumu eskiden dünyada her şeyden çok sevdiğimi itiraf etmekten utanmadığım gibi... Bütün bunlar simdiki davranışimla uzlaşmıyor belki. Söyle diyebilirsin bana: "Artık evladınız olduğunu kabul etmiyorsanız, hiç bir şeyiyle ilgilenmiyorsanız ne diye orada hazırlanan planlara engel olmaya kalkışıyorsunuz?" Cevap vereyim: bir kere, aşağılık, alçak bir insanın ortalıkta istediği gibi at oynatmasına engel olmak istiyorum. Sonra, en olagan bir duygudur bu.

O artık benim kızım olmasa bile zayıf, arkasız, aldatılmış, uçuruma sürüklenmiş bir insandır. Olaya doğrudan karışmam, ama Prensi düel oya çağırarak kazılan kuyuya bir zavalinin düşmesini önleyebilirim. ^{TM}İdürülürsem ya da kanım akarsa bunu hiçe sayar, katilimin oğluyla evlenmek için hatırlar misin, okumayı yeni öğrendiğinde bir kitap vardı bizde, onu okurdun; babasının cesedi üzerinden saltanat arabasıyla geçen bir kralın kızından söz ederdi evet, o da o kral kızı gibi, katilimin oğluyla evlenmek için benim cesedimi çigneyip geçer mi dersin? Hem iş düel oya kadar vardikten sonra

201

bizim soylu Prens ailesi de istemez zaten bu evliliği. Anlayacağın, birleşmelerini istemiyorum, bütün gücümle engel olmaya çalışacağını buna. Şimdi anladın mı beni?

Hayır. Natasa'nın iyiliğini istiyorsanız evlenmesine, lekelenen adının temize çıkmasına niçin engel olacaksınız? Daha gençtir, alınca sürülen lekenin silinmesi çok önemlidir onun için.

Sosyete de ne derlensedesinler, umursamamalı! Onun için en büyük lekenin bu asagılık aileden birisiyle evlenmek olduğunu anlaması gerek. Soylu bir gururla sırt çevirmelidir sosyeteye. O

zaman belki ben de uzatırını ona elimi; ondan sonra görürüz bakalım kim çamur sıçratabilirmiş yavruma!

İhtiyarın bu çilginca düşüncesi sasırtmısti beni. Ama onun kendinde olmadığı, heyecandan böyle konuştüğünü anlamakta gecikmedim.

Olmayacak bir şey bu, dedim, üstelik zalimce de... Kızınızdan, kendisini dünyaya getirirken ona belki de vermediğiniz bir güç göstermesini istiyorsunuz. Prenses olmak istediği için mi evlenecek sanıyorsunuz? Hayır, seviyor; ask bu; kader... Sonra, ondan sosyetenin ne diyeceğini umursamamasını istiyorsunuz, oysa kendiniz aman ne di

yecelder diye korkudan tir tir titriyorsunuz. Prens hakaret etti size, kızınızla oğlunun çocukluklarından yararlanarak bir prens ailesine akraba olmak için dolap çevirmekle suçladı sizi.

Şimdi, Prensin kızınızdan oğluyla evlenmesini istemesinden sonra Natasa'nın bu isteği geri çevirmesinin eski iftiraların haksız olduğunu kesinlikle göstereceği kanısındasınız. İşte bunun için çalışıyorsunuz. Prensin düşüncesi önemli sizce. Yanıldığını itiraf etmesini istiyorsunuz. Onunla alay etmek, öcünüzü almak çabasındasınız, bunun için kızınızın mutluluğunu feda ediyorsunuz.

Bencil ik değil de nedir bu? 202

İhtiyar, kaslarını çatmış, hiç bir şey söylemeden öyle oturuyordu. Neden sonra, Yanlıs düşünüyorsun Vanya, diye mirıldandı. Gözleri sulanmısti. Yemin ederim ki yanıliyorsun.

Doğruldu, sapkasını alırken devam etti :

Neyse, boş ver; içimi açamam sana, yalnız şu kadarım söyleyeyim, kızımın mutluluğundan söz ettin. Ortada mutluluk falan olmadığını kesinlikle biliyorum; hem ben karışsam da gerçekleşmeyecektir

bu evlilik.

Merak içinde,

TMyle mi? diye haykirdim. Nasıl oluyor da bu kadar kesin konuşuyorsunuz ? Bir şeyler biliyorsunuz galiba?

Hayır, sizlerin bildiginizden ayrıca bir bildiğim yok. Ne var ki bu uğursuz tilki durup dururken böyle bir karar vermezdi. Hepsi numaradır bunların. Hiç kuskum yok, unutma bu sözlerimi. Hadi tutalım ki evlendiler, o alçak bir şeyler düşünerek, ne düşündüğünü hiç kimse bilmez onunrazi oldu evlenmelerine diyelim; şimdi sen söyle: bu evlilik mutlu eder mi onu? Küçük görecekler onu, hakaret edecekler... Oğlan daha simdiden söğüdü ondan, evlenince de hakaret etmeye, küçümsemeye başlayacak; bu durumda berikinin sevgisi yavaş yavaş sönecek; kiskançlık, istirap, cehennem azabi, ayrılık, belki bir cinayet... hayır Vanya! Orada bir şeyler basarmak için uğraşıyorsunuzdur belki de, ama uyarırım seni, iyi düşün, sonra is isten geçmiş olur... Hosça kal!

Durdurdum onu.

Bakin Nikolay Sergeič, dedim, söyle yapalım: bekleyelim. Bu işle yakından ilgilenen sadece siz değilsiniz, inanın buna. Belki de kendiliginden, söz gelimi, düel o gibi uygunsuz yol ara bas vurmada düzelir işler. En iyisi beklemektir bence! Sonra izninizle sunu da söyleyeyim, bu düşündüğünüzü yapmak da imkansızdır. Pren

203

sin düel o çağrınızı kabul edeceğini nasıl oluyor da düşünebiliyorsunuz !

Kabul etmez mi yani? Ağzından çıkanı kulagin duyuyor mu senin!

Yemin ederim ki kabul etmeyecektir; herkesin hak vereceği bir bahane bulacaktır; bunu ukalaca bir kibirle yapacak, sizi iyice küçük düşürecek...

İnsaf et Vanya, insaf! Ne söyleyeceğimi sasırttin! Nasıl kabul etmez? Hayır Vanya, bir ozan gibi düşünüyorsun sen; evet, tam bir ozan gibi! Ne yani, benimle düel o etmeyi kendisi için bir küçüklük mü sayacak? Ondan aşağı yanını yok benim. Hakarete uğramış bir babayım; sen de bir Rus yazari... saygıdeğer bir insan sayılırsın, düel o tanığı olabilecek kadar değer var, hem...

hem... Daha ne istediğini anlayamıyorum doğrusu...

Göreceksiniz. TMyle bahaneler bulup öne sürecek ki, onunla çarpışmanın imkansız olduğunu herkesten önce siz kabul edeceksiniz...

Him... Pekala oğlum, senin dediğin olsun! Bekleyeceğim, bir zamana kadar tabiCE. Bakalım zaman ne gösterecek. Bak ne diyeceğim ama: bu konuşmamızı ona da Anna Andreyevna'ya da anlatmayacağına söz ver bana.

Söz veriyorum.

Sonra, bundan böyle bu konuyu ne olursun açma bana Vanya.

Olur, söz veriyorum, açmayacağım.

Son bir dileğim daha var: bizde caninin sikildiğim biliyorum ama, elinden gelirse biraz daha sık ugra bize. Zaval i Anna Andreyevna öyle çok seviyor ki seni... senin gelmediğin günler ^{TM}yle üzüyor ki... anlıyorsun değil mi?

Elimi kuvvetlice sikti. İsteklerini yapacağıma içtenlikle söz verdim.204

Şimdi bir önemli dileğim daha kaldı Vanya: paran var mı ?

Sasırmıstım,

Param mı ? dedin.

Evet, paran (ihtiyarın yüzü kıp kırmızı olmuştı, basım önüne egdi); oturduğun yere bakıyorum da...

pek perisan bir durumun var... özelikle bu son günlerde bazı önemli giderlerin olabileceğini düşünerek... al yavrum, şimdilik yüz el i ruble sana...

Yüz el i ruble mi? Hem de şimdilik! Davayı kaybetmemiş miydiniz?

Görüyorum ki hiç anlamıyorsun beni Vanya! Bazı önemli giderlerin olabilir diyorum, anla bunu.

Para bir çok durumlarda insanın serbest karar vermesine yardım eder. Belki su anda ihtiyacın yoktur, ama ilerde olmayacağını nereden biliyorsun. Her ihtimale karşı al bu parayı. Ancak bu kadar bulabildim.Harcayamazsan olduğu gibi geri verirsin. Şimdilik Al ahaismarladık!Yüzünde renk kalmamış! €ok hastasın...

Diretmedim, aldım parayı. Bu yüz el i rubleyi bana niçin verdiği beliydi.

Zor ayakta duruyorum, dedim.

Dikkat et kendine Vanya'cığım, dikkat et! Bugün dışarı çıkma. Hasta olduğunı söylerim Anna Andreyevna'ya. Doktor ister misin? Yarın uğrar bakarım nasılsın diye. Gelmeye çalışırım. Ayaga kalkacak durumum olursa muhakkak geleceğim.Şimdi hemen yatsan iyi edersin... Hadi hoşça kal.

Al ahaismarladık küçük...arkasını döndü! Bak Vanya, al su bes rubleyi de, kız için bu. Ama parayı benim verdiğimi söyleme ona, bir şeyler al, çorap, çamasır falan... az mı ihtiyacı var, baksana!

Al ahaismarladık yavrum...

205

Aşağı kapıya kadar geçirdim onu. Kapıcıyı yiyecek bir şeyler almaya yol ayacaktım. Helena öğle yemegini hala yememisti.

Yukari çıktığımda basım birden döndü, odanın ortasına yığıldım. Sadece Helena'nın çığlığını hatırlıyorum. El erini birbirine vurarak tutmak için bana doğru atıldı. Sonrasını hatırlamıyorum...

Kendime geldiğimde yatagımdaydım. Sonra Helena anlattı, biraz sonra yemeği getiren kapıcıyla yataga yerleştirmişler beni...

Birkaç kere ayılır gibi oldum, her keresinde Helena'nın üzerime eğilen endiseli yüzünü gördüm.

Ama bütün bunları hayal meyal hatırlıyorum. Zaval i kızın sevimli yüzü silik bir resim gibi kalmış bel eğimde. Bana su içiriyor, yatagımı düzeltiyor, ya da karsımda üzgün, ürkek oturuyor, küçük parmaklarıyla saçlarımı arkaya yatırıyordu. Hatırlıyorum, bir keresinde de usulca öptü

yanagımdan. Gece yarısında birden uyandığımda, yatagımın yanına çekilmiş sehpanın üzerinde yanan mumun ışığında Helena'nın yastığına basını koymuş, solgun dudukları yarı açık, eli sıcak yanagının altında, misil misil uyudugunu gördüm. Ama ancak sabaha doğru kendime gelebildim.

Mum bitmek üzereydi, sökmek üzere olan safanın kızıl ışığı duvara vurmuştu. Helena masanın yanındaki sandalyede, yorgun basını masanın üzerinde yatık duran sol kolunun üzerine koymuş, uyuyordu. Hatırlıyorum, uykuda bile çocuklarda hiç görülmeyen bir hüzün ifadesiyle kaplı çocuk yüzünü, soluk dudaklarını, uzun kirpiklerini; iki yanda gelişigüzel bağlanmış, uzun, gür, siyah saçlarım uzun uzun seyrettim. ^{TM}teki kolu be206

nim yastığımın üzerindeydi. Bu ciliz eli usulca öptüm; ama zaval i çocuk uyanmadı; soluk dudaklarında bir gülümseme belirdi sanki. Bir süre baktım ona, sonra huzur dolu, derin bir uykuya daldım. Taa öğlene kadar uyudum. Uyandığımda tamamen iyileşmiş hissediyordum kendimi.

Yalnız kol arımda ve bacaklarımdaki dermansizlik hastalıktan daha yeni kurtulduğumu bel i ediyordu. Sinir bozukluğunun sebep olduğu bu çeşit nöbetler daha önce de gelmişti bana.

Öğünlukla yirmi dört saat sonra bir şeyim kalmazdı; ama çok sarsardı beni bu yirmi dört saat.

Neredeyse öğlen olacaktı. Gözüme ilk çarpan, kösede bir ipe gerilmiş, dün bit pazarından aldığım perde oldu Helena kendine o köseyi ayırmıyordu. Sobanın yanında oturmuş, çay kaynatıyordu.

Uyandığımı görünce neseyle gülümsedi, hemen yanıma geldi. Elinden tutarak, Yavrum, dedim, bütün gece ugrastın benimle. Senin bu kadar iyi yürekli olduğunı bilmiyordum.

içten, utangaç bir muziplikle,

Sizinle ugrastığımı nereden biliyorsunuz?dedi; belki bütün gece uyudum.

Kendi söylediğinden utanarak kızardı.

Arada uyanıp gördüm. Ancak sabaha karşı uyudun. ..

Bu konu ona agir geliyormus gibi (dürüst, temiz yürekli insanlar, onlari övdükleri zaman sikilirlar),

€ay istiyor musunuz? dedi.

istiyorum. ^{TM}gle yemegi yedin mi sen dün?Aksam yedim. Kapici getirmisti.

€ayi yanima getirip, yatagimin kenarina otururken ekledi : Ama konusmayin artik, yatin; daha tamamen iyilesmediniz.

Yatayim mi? Neyse, hava kararincaya kadar ya

207

tayim bari, sonra çikarim. Bir yere gitmem gerek Lenoç

ka.

^{TM}yle mi? Kime gideceksiniz? Dün gelen adama

mi?

Hayir, ona degil.

Buna sevindim iste. Dün sinirlerinizi o bozdu. ^{TM}yleyse onun kizina gideceksiniz?

Kizi oldugunu nereden biliyorsun? Helena basini önüne egdi.

Dün bütün konustuklarinizi dinledim. Kaslarini çatmisti.

€ok kötü ruhlu bir ihtiyar o, diye ekledi.

Taniyor musun onu yoksa? Tam tersine, son derece temiz yüreklidir.

Helena heyecanla,

Hayir, hayir, diye karsilik verdi, kötü, hain bir adamdir o; duydum konustuklarinizi.

Ne duydun bakalim?

Kizini affetmek istemiyor...

Ama seviyor onu. Kizi suçludur; ama o gene de aci çekiyor onun için, ugrasiyor...

Peki niçin affetmiyor? Artik affetse bile kizi gitmesin ona.

Nasil? Nedenmis o? Helena iyice heyecanlanmisti.

Kizinin sevgisine layik degil de ondan. Babasina dönmektense gidip dilensin, o da kizinin dilendigini

görüp aci çeksin.

Gözlerinin içi alev alev yanıyordu. Yanakları al al olmuştü. "Bosuna böyle konusmuyor galiba" diye geçirdim içimden. Kısa bir sessizlikten sonra,

Onun evinemi yerleştirmek istiyordunuz beni? diye sordu.

Evet Helena. 208

Olmaz, bir ailenin yanına hizmetçi girerim, daha iyi.

Ne biçim konuşuyorsun Lenoçka? Saçmalıyorsun: hangi ailenin yanına gireceksin?

Rastgele bir köylü ailesinin yanına...

Basını önüne iyice eğmiş, sözlerimi sabırsızlıkla cevaplandırıyordu. ^{TM}fkeli olduğu beliydi.

Gülümseyerek,

Köylü senin gibi hizmetçiyi ne yapsin? dedim.

Ben de bir bey evine girerim.

Bu huyunla barınabilir misin orada?

Barınırım.

^{TM}fkeliendikçe daha sert cevaplar veriyordu.

. Zaten sen dayanamazsın.

Dayanırım. Bana bağırıp çağırırsalar, azarlasalar inadına ses çıkarmam. Dögseler de, agzimi açıp bir şey söylemem; öldürseler bile ağlamam. Bu daha çok kızdırir onları, hırslarından çatlarlar.

Ne diyorsun Helena! Ne büyük bir hinç var yüreğinde; üstelik ne kadar da gururlusun! Hayatta çok istirap çekmiş olmalısın...

Kalkıp büyük masanın yanına gittim. Helena yatağın kenarında oturuyordu hala; başı önünde, dalgın dalgın yatağın çarsafıyla oynuyordu. "Sözlerime mi kızdı acaba?" diye düşündüm.

Masanın yanında ayakta dururken, derleme yazım için dün getirdiğim kitapları bir şey düşünmeden söyle karıstırmaya başladım, sonra okumaya daldım. Sık sık olur bana bu: bir göz gezdirmek için açtığım bir kitaba kendimi kaptırıp her şeyi unuturum.

Helena sessizce masaya yaklaşıp, dudaklarında ürkek bir gülümseme, Durmadan ne yazıyorsunuz öyle? diye sordu.

¶esitli seyler, Leno¶ka. Bu yazdiklarima karsilik para veriyorlar bana.

Dilek¶e falan mi yaziyorsunuz?

Hayir, dilek¶e degil.

Dilim d¶ondügunce, birtakim insanlarin basindan ge¶en olaylari yazdigimi, bunlarin sonra roman ya da hikaye denilen kitaplar olarak basildigini anlattim. Büyük bir dikkatle dinliyordu beni.

Hep olmus seyleri mi yaziyorsunuz?

Hayir, uyduruyorum.

Ni¶in yalan yaziyorsunuz?

Al su kitabi oku; bakmistin ona zaten.Okuma biliyorsun, degil mi?

Biliyorum.

Oku görürsün. Ben yazdim bu kitabi.

Siz mi? Okuyacagim onu...

Bana bir seyler söylemek istiyordu, ama söyleyemiyordu; çok heyecanlıydi. Sorularinin altinda bir seyler gizliydi. Sonunda ¶ikardi agzindan baklayi :

Bunun için çok para veriyorlar mi size?

Bel iolmaz.Bazan çok verirler...yazamadigim zamanlar da hiç vermezler. Güç bir istir bu Leno¶ka.

Demek zengin degilsiniz?

Hayir, degilim.

TMyleyse ben de çalisip size yardim edecegim...

¶abuk bir göz atti bana, yüzü kizardi, basim önüne egdi, bana dogru iki adim atip birden boynuma sarildi, basini gögsüme bastirdi. Sasirmistim.

__. Sizi seviyorum... dedi, gururlu degilim ben. Dün

gururlu oldugumu söylediniz. Hayir, hayir... yaniliyorsunuz... seviyorum sizi. Dünyada bir tek siz seviyorsunuz beni...

Sonunu getiremedi, hiçkira hiçkira aklamaya baslamisti. Dünkü nöbet sirasindaki gibi agliyordu.

TMnümde yere diz çöktü, el erimi, ayaklarimi öpmeye basladi...

Yalniz siz seviyorsunuz beni !..diye tekrar edip duruyordu, yalniz siz, yalniz...

Bacaklarima sarilmis, birakmiyordu. Bunca zamandır içinde sakladigi duygulari birden disari tasmisti. Kendini son ana kadar tutan kalbinin bu tuhaf inadini anliyordum. Kendini birden sevgiye, duygululuga, gözyaslarina birakmisti...

Bir sinir buhrani gelinceye kadar agladi. Bacaklarima doladigi kol arini zorla çözdüm. Ayaga kaldirdim onu, götürüp sedire yatirdim. El eriyle yüzünü kapayip, bana bakmaktan utaniyormus gibi yüzünü yastiga gömmüs., küçücük avucunun içinde kuvvetlice siktigi elimi kalbinin üzerine bastirarak usun süre hiçkira hiçkira agladi.

Yavas yavas sakinlesti, ama hala kaldirmiyordu yüzünü. Iki kere kaydi gözleri bana, bakislarinda derin bir yumusaklik, ürkek bir duygululuk vardi. Sonunda yüzü kizararak gülümsedi.

Nasil, açildin mi biraz Lenoçka, benim duygulu, hasta yavrum!

Küçücük yüzünü hala benden saklamaya çalisarak,

. Lenoçka demeyin bana... diye fisildadi.

Lenoçka demeyeyim mi? Neden?

Nel i deyin.

Nel i mi? Niçin? Olur, bu da hos bir isim. TMyleyse bundan böyle Nel i diyecegim sana.

Annem Nel i derdi bana... Ondan baska hiç kimse bu adla çağirmamistir beni... Zaten ben de istemem... Ama siz çağirin; istiyorum... TMlünceye kadar sevecegim sizi, ölünceye kadar...

"Seven, magrur çocuk, diye geçirdim içimden; sana... Nel i demek hakkini kazanmak için ne çok ugrastim". A

211 artik kazanmistim kalbini, kuskum yoktu bundan. Iyice sakinlesmesini bekledikten sonra, Bak Nel i, dedim, seni hayatta yalniz annenin sevdiğini söylüyorsun. Deden sevmiyor muydu?

Sevmiyordu...

Ama onun için aklamistin, hatirliyor musun, asagi merdivende...

Bir an düşündü.

Hayir, sevmiyordu... Çok kötüydü o. Yüzünü bir istirap ifadesi kapladi.

Ama akli basinda degildi ki, Nel i; hos görmelisin. ^{TM}ürken deli gibiydi. Anlatmistim sana nasil öldüğünü.

Evet. Ama son bir ay öyleydi. Bütün gün otururdu burada, ben gelmesem günlerce bir sey yemeden, içmeden öyle dururdu. Eskiden çok daha iyiydi.

Ne zaman yani?

Annem ölmeden önce.

Demek ki yiyeceğini içeceğinisen getiriyordun Nel i?

Evet.

. Nereden alıyordun? Bubnova'dan mi?

Titrek bir sesle,

Hayir, Bubnova'dan bir sey almadim ben, dedi.

. Nereden alıyordun öyleyse? Paran yoktu.

Nel i cevap vermedi, yüzü kipkirmizi olmustu; sonra uzun uzun bakti yüzüme.

. Dilenişiyordum... Bes köpek toplayınca ekmekle enfiye alip götürüyordum ona...

O da göz yumuyordu buna demek! Nel i! Nel i!

^{TM}nceleri ondan gizli dilenişiyordum. Sonra, söyledim, kendi yol amaya basladi beni... Köprüde duruyor, gelip geçenlerden para dilenişiyordum, o da yakınlarimda dolasiyordu hep.

kol uyordu; birisinin bana para verdi 212

gini görünce, aldığım parayı ondan saklayacakmışım, onun için dilenmişiyormuşum gibi üzerime atilip parayı alıyordu elimden.

Acı acı gülümsedi.

Annem öldükten sonra geldi ona bu hal er diye ekledi. Onu kaybetmek deliye döndürdü onu.

Demek ki çok sevişiyordu anneni. Niçin beraber oturmazdi sizinle?

Hayir, sevmezdi...

Helena güç isitilir bir sesle,

Dünkü ihtiyar adam gibi haindi o da... diye fisildadi. Affetmişiyordu annemi...

Yüzü gittikçe beyazlasiyordu.

İçim ürperdi birden. Bütün bir roman canlanivermisti hayalimde. Bodrum katta, tabutçunun yanında ölen yoksul bir kadın ve arkada bıraktığı, arada bir annesini lanetleyen dedesini görmeye giden yetini kizi; pastanede köpeginin pesinden ölen deli ihtiyar!..

Nel i bir sey hatirlayarak birden gülümsedi.

. Azorka annemindi, dedi. Dedem eskiden çok severmiş annemi; annem onu birakip gidince Azorka da onda kalmis. Azorka'yi bunun için seviyordu o kadar...

Nel i soguk bir sesle ekledi:

Annemi affetmedi, köpek ölünce kendisi deöldü.

Gülümsemesi kaybolmustu. Bir an bekledikten sonra,Nel i, dedim, deden eskiden ne is yapardi?

Çok zenginmiş... Ne is yaptigini bilmiyorum. Bir fabrikasi varmiş... Annem anlatirdi. Küçük olduğum için önceleri her sey söylemezdi bana.Kucagina alip sever oksar, "Biricik, sanssiz yavrum benim, derdi, zamani gelince öğreneceksin her sey". Hep "biricik, sanssiz yavrum" derdi bana. Bazi geceler uyudugumu sanarak (mahsus uyumaz, uyuyormus gibi yapardim) basucumda ag

213

lardı, öperdi beni, "biricik, sanssiz yavrum benim" derdi.

Neydi annenin hastaligi?

Verem. Altı hafta olacak öleli.

Dedenin zengin olduğu zamani hatirliyor musun?

O zaman dünyada yoktum. Annem ben daha dogmadan birakip kaçmiş dedemi.

Kiminle?

Nel i bir an düşündükten sonra düşünceli,Bilmiyorum, diye fisildadi. Yurt disina kaçmişlar, ben de orada dogmusum.

Yurt disina mi? Nereye?

İsviçre'ye. Her yeri gördüm; İtalya'yi, Paris'i. Sasirmistim.

Hatirliyor musun Nel i bu gördüğün yerleri?Çogunu hatirliyorum.

Rusçayı bu kadar güzel nasıl öğrendin Nel i?

Annem daha oralarda öğretmeye başlamisti bana. Rustu o; annesi Rus, dedem de Rustan farksız bir

İngilizdi. Bir buçuk yıl önce annemle buraya geldigimizde de adamakil i öğrendim.

Annemin hastaligi iyice ilerlemisti. Durumumuz gün geçtikçe kötölesiyordu. Annem hep agliyordu.

TMnceleri burada çok aradi dedemi; ona karsi suçlu oldugunu söylüyor, hiçkira hiçkira agliyordu!..

Dedemin yoksul düstüğünü öğrenince daha çok aglamaya basladi. Sik sik mektup yaziyordu ona, ama dedem cevap vermiyordu.

Annen niçin döndü buraya? Babasi burada diye mi?

Bilmiyorum. Orada öyle iyiydi ki durumumuz!gözleri parladiAnnemle beraber yalnız yasiyorduk.

Bir arkadasi, sizin gibi iyi yürekli bir dostu vardi. Daha buradayken tanisiyorlarmis. Ama öldü

orada, annem de döndü... 214

Annen dedeni birakip onunla mi kaçmisti?

Hayir. Annem baska birisiyle kaçmis, ama sonra adam birakmis onu...

Kimle kaçmis?

Nel i yüzüme bakti, bir sey söylemedi. Annesinin kimle kaçtigim, babasinin kim oldugunu bildigi beliydi. Onun adini bana bile söylemek agir geliyordu ona...

Sorularimla canini sikmak istemiyordum. Eabuk heyecanlanan, ama duygularini saklayabilen tuhaf huylu; cana yakin, ama gururlu bir kizdi bu. Beraber kaldigimiz sürece beni en az ölen annesi kadar sevdiği haldeonu hatirladikça hala aglamakli olurduvevet, beni de en az o kadar yürekten sevdiği halde pek seyrek açiliyordu bana; o günden sonra da geçmisi üzerine pek konusmadi benimle. Israrla saklaniyordu benden. Ama o gün birkaç saatarada bir hiçkiriklarla aglamaya baslayarakonu en çok heyecanlandiran, üzen anilarini anlatti bana; o korkunç seyleri hiç unutmuyacagim. Ama onun asil hikayesi ilerdedir...

Korkunç seyler anlatmisti o gün: mutlulugunu yitirmis, terkedilmis bu hasta, herkesin sirt çevirdigi, son güvenecegi insanin, bir zamanlar gücendirdigi babasinin, dayanilmaz istiraplar içinde aklini yitiren babasinin da tanımak istemedigi zaval i kadinin hikayesi... Tüm umutlarini yitirmis; soguk, çamurlu Petersburg sokaklarimla daha çocuk sayilan kiziyla dilenen; sonra rutubetli bir bodrumda aylarca ölümle pençelese kadinin; onu hayata gözlerini kapayana kadar affetmemis, akli basina ancak son anda gelip de kizini affetmeye kosunca, dünyada en çok sevdiği insanin soguk cesediyle karsilasan bir babanin hikayesiydi bu... Aklini yitirmis bir ihtiyarla, onu anlayan, çok küçük oldugu halde hayati, rahat, huzur içinde yasamis bir insandan daha iyi bilen torunu arasindaki esrarli, güç anlasilir iliskilerin tuhaf hi

215

kayesiydi... Kisiyi karamsarliga düşüren bir hikaye... Kasvetli Petersburg göğü altında, koskoca

kentin karanlık ara sokaklarında; çilgin bir yasayışın sürüp gittiği, bencil iklere, çıkarların çarpıştığı, gizli cinayetlerin işlendiği, cehennemden farksız kenar mahal elerinde yaşanmış yüzlerce, binlerce hikayeden biri... Ama sonra anlatacağım bunu... ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

Sular çoktan kararmış, aksam olmuştü; hüznün dolukabustan ancak o zaman uyandım, durumu düşündüm.

Neli, dedim, hastasın, sinirlerin bozuk, ama ne yazık ki seni ağlarken bırakıp gitmek zorundayım.

Yavrum benim! Affet beni; annen gibi mutsuz, hakarete uğramış, terkedilmiş, babasınca lanetlenmiş bir insanın yanına gittigimi düşün... Bekliyor beni. Zaten bu anlattıklarından sonra karşı konulmaz bir kuvvet oraya çekiyor beni; öyle ki, onu şimdi, şu anda görmezsem dayanamam...

Söylediklerimi Neli anladı mı anlamadı mı, bilmiyorum. Biraz önce anlattıkları, yeni geçirdiğim hastalık perisan etmişti beni. Natasa'ya kostüm. Oraya vardığımda iyice geç olmuş, saat sekizi geçmişti.

Natasa'nın oturduğu evin önünde bir kupa arabası duruyordu. "Prens gelmiş" diye düşündüm.

Avluya geçtim; merdivenden çıkmaya başlamıştım ki, benden bir kat üstte birisinin karanlıkta el yordamıyla yukarı çıktığını duydum. Yavaş yavaş, dikkatle adım atışından ya 217

bancı olduğu beliydi. Önce Prens sandım onu; ama biraz sonra kuskuya düştüm. Yabancı durmadan homurdanıyor, söyleniyor, ağzını gittikçe bozuyordu. Evet, merdiven dar, pis, dik ve zifiri karanlıktı; ama yabancıların üçüncü katta savurmaya başladığı küfürleri Prens'in edebileceğini düşünemezdim: adam bir arabacı gibi kaba küfürler ediyordu. Ama üçüncü kattan sonra yavaş yavaş aydınlanmaya başlamıştı merdiven; Natasa'nın kapısında küçük bir kandil yanıyordu.

Yukarda yettim yabancıya; onun Prens olduğunu görünce çok şaşırđım. Galiba bu beklenmedik karşılaşmadan hiç hoşlanmamıştı, İlk anda tanıyamadı beni; ama yakından bakınca yüzü birden değişti; az önceki hasın, öfke dolu bakışı tatlılaştı, sevinçle iki elini birden uzattı bana.

Aa, siz miydiniz! Neredeyse yere diz çöküp hayatımı kurtarması için Tanrıya yalvarmaya başlayacaktım. Küfürlerimi duydunuz mu?

İçten bir kahkaha attı. Ama birden ciddileşti, üzgün, basını sal ayarak, Alyosa Natalya Nikolayevna'yi böyle bir yerde oturtuyor demek! dedi. Öncemsiz gibi görünen bazı şeyler insanın ne mal olduğunu iste böyle çıkarır ortaya. Korkuyorum onun adına. İyi yürekli, temiz bir çocuktur, ama bir de gelin suna bakın: delicesine sevdiği bir insanın böyle bir mezbelede oturmasına göz yumuyor.

İngiragin ipini ararken,

Kızcağızın "bazan yiyecek ekmek bile bulamadığını duydum, diye fısıldadı. Bu çocuğun geleceğini, daha önemlisi, onunla evlendikten sonra Anna Nikolayevna'nın çekeceklerini düşündükçe basım çatlayacak gibi oluyor...

€ingiragin ipini bir türlü bulamamanin verdiği can sikintisi arasında Natalya diyecegine Anna dediginin farkina varmadi. €ingirak yoktu zaten Natasa'nin kapisin 218

da Kilit takilan halkayi oynattim, Mavra hemen açti kapiyi, endiseli bir yüzle karsiladi bizi. Daracik antreden tahta bir bölmeyle ayrılan mutfagin aralik kapisindan içerde birtakim hazirliklar gözüme ilisti: her ey tertemizdi ; soba yaniyordu; masaya yeni yemek takimlari konulmustu. Bizi bekledikleri bel iydi. Mavra paltolarimizi almaya kostu.

Alyosa burada mi ? diye sordum. Esrarli bir sesle,

Gelmedi, diye fisildadi.

Natasa'nin yanma girdik. Odasinda özel bir hazirlik: yoktu; her zamanki gibiydi. Zaten daima derlitoplü, temiz tutardi odasini. Natasa kapida karsiladi bizi. Onu birden o kadar zayif, rengini o kadar solukoysa ölünükilerini andiran yanaklarında bir pembelik bir an dolasip kaybolmustubuldum ki, sasirdim. Gözlerinde garip pariltılar vardi. Susuyordu; saklayamadigi bir telas, heyecanla elini Preense uzatti. Bana bakmadi bile. Bir sey söylemeden ayakta bekliyordum.

Prens içten, neseli bir taviryla,

Iste geldim! dedi. Birkaç saat önce döndüm, (Natasa'nin elini saygiyla öptü.)O günden beri hiç

çikmadiniz aklımdan;hep sizi düşündüm!Heran gözlerimin önündeydüi z...Neyse,sonra bolbolkonusuruz bunlari! ^{TM}nçe sunu söyleyeyim, bakıyorum benim haylaz gelmemis daha...

Natasa kizarip bozararak kesti sözünü Prens in :

Kusura bakmazsaniz Ivan Petroviç'e bir sey söylemek istiyorum Prens. Vanya, gel benimle... bir sey söyleyecegim sana...

Kolumdan tutup bölmenin arkasina götürdü beni. En uzak köseye çekti, Vanya, diye fisildadi, affedecek misin beni?

Birak simdi Natasa, ne oluyorsun! ;

219

Hayir Vanya, hayir, fazlasiyla affettin beni, ama sabrin da bir sonu, bir siniri vardir. Biliyorum, bana olan sevgin hiç bir zaman sönmeyecektir, ama nankör oldugumusöyleyebilirsin bir gün; dün de önceki gün de nankörlük ettim sana; bencil ik, hainlik ettim...

Birden aglamaya basladi, yüzünü gögsüme bastirdi. Yatistirmaya çalistim onu : Yeter artik Natasa. Bütün gece çok hastaydim: simdi bile zor ayakta duruyorum. Dün aksam da bugün de onun için gelemedim; gücendim de gelmedim saniyorsun ama... Canim benim, sevgili dostum, içini bilmiyor muyum saniyorsun!

Gözyaslari arasindan gülümsedi, elimi bütün gücüyle sikarak, İyi öyleyse... dedi, demek her zamanki

gibi affettin. Gerisini sonraya birakalım. Anlatacak çok şeyim varsana Vanya. Şimdi içeri geçelim..

Hemen, Natasa; gelir gelmez yalnız bıraktık onu...

Neler olacak göreceksin şimdi, diye fısıldadı. Her şeyi biliyorum; içime doğdu hepsi. Bütün suç onda. Bu akşam çok şey bel i olacak Gidelim!

Neden söz ettiğini anlayamadım, ama sorup öğrenecek zaman yoktu. Natasa güleç bir yüzle çıktı Prens'in yanına. Odanın ortasında hala şapkası elinde duruyordu. Natasa içten bir tavırla özür diledi ondan, şapkasını aldı, bir sandalye çekti ona, üçümüz de küçük masaya oturduk. Prens, Benim haylazdan söz ediyordum, diye devam etti, ancak bir dakikacık görebildim onu o da sokakta... Kontes Zinaida Fyodorovna'ya gitmek üzere arabasına biniyordu. Çok acele ediyordu; düşünün bir kere, dört gündür ayrı olduğumuz halde arabadan inip de eve gelmedi benimle.

Sanırım onun şimdi burada olmamasının suçu be 220

nimdir Natalya Nikolayevna; oraya gitmesinden yararlanayım dedim, bugün Kontese uğrayamayacağım için bir iş verdim ona. Neredeyse gelir.

Natasa, Prense bakarak içten bir tavırla,

Bugün geleceğini söyledi size galiba? diyesordu.

Prens hayretle bakti Natasa'ya.

Ne demek galiba? Nasil sorabiliyorsunuz bunu? Ama anladim: kiziyorsunuz ona. Dogrusu haklisiniz, herkesten sonra gelmesi çok ayip.Ama gene söylüyorum, bütün suç bende. Ona da kizmayin. O kadar derin düşünemez, akli bir karis yakardadir. Savunmuyorum onu ama birtakim durumlardan ötürü bu aralik Kontesin eviyle, bazi tanidiklarımızla iliskilerini kesmemesi, hatta ortalarda daha sik görünmesi gerekiyor. Dizinizin dibinden ayrilmiyordur tabiE; sanirim dört gündür gidip bir kimsenin hatirini sormamistir. Yalniz bundan böyle bazi islerim için onu sizden iki saatligine, en çok iki saatligine alirsam kusuruma bakmayiniz. Eminim, o aksamdan bu yana Prens K. nin evine bir kerecik olsun ayak basmamistir. Ne yazik ki soramadim ona demin!

Natasa'ya baktim. Prensi, dudaklarinda yari alayli bir gülümsemeyle dinliyordu. Ama berikinin konusmasi içten, yapmaciksizdi. Görünüste kusu etmeye imkan yoktu ondan.

Natasa, kendisi için son derece olagan bir seyden söz ediyormus gibi sakin, Onun siz gittiniz gideli bana hiç ugramadigindan gerçekten haberiniz yok mu? diye sordu.

Prens büyük bir hayretle,

Nasil? dedi. Hiç mi ugramadi? Ne diyorsunuz!

Sali aksami geç vakit gelmistiniz bana; devrisi sabah ugradi, yarim saat kalip gitti. O günden beri de hiç görmedim onu.

221

Prensin saskinligi gittikçe artiyordu.

Olur sey degil! Oysa ben, yaninizdan ayrilmayacagini saniyordum. Kusura bakmayin ama çok tuhaf bir durum bu...inanilacak gibi degil.

Ama gerçek... Çok yazik, ben de sizi bekliyor, onun nerede oldugunu sizden öğrenebilecegimi saniyordum.

Hay Al ah! Neredeyse gelir! Dogrusu, sözleriniz çok sasirtti beni, öyle ki... ne yalan söyleyeyim, ondan her seyi beklerdim, ama bunu... bu kadarini aklimin ucundan geçirmezdim!

Ne kadar da sastiniz öyle! Oysa ben sasmak söyle dursun, bunun böyle olacagini önceden bildiginizi saniyordum.

Biliyor muydum? Ben mi? Ama inanin, Natalya Nikolayevna, ancak bir dakika gördüm onu, hiç

kimseye de bir sey sormadim. Bana inanmiyor gibi bir tavir takinmaniz çok sasirtti teni.

Bir bana bir Natasa'ya bakarak konusuyordu. Natasa kesti sözünü : Al ah saklasin... dogruyu söylediginize bütün kalbimle inaniyorum.

Prensın gözlerinin içine bakarak öyle bir gülümsemedi ki, adam ürperdi, bozuldu.

Açık söyleyin, dedi.

Açık söyleyecek bir şey yok ki. Zaten açık konuşuyorum. Oğlunuzun ne kadar havai, unutkan olduğunu bilirsiniz. Tamamen serbest bırakılınca kapılıverdi.

Ama böyle kapılmak olmaz, bunda bir iş var. Gelince anlaşılır durum. Ama beni en çok sasırtan, burada bulunmadığım halde, bir suçum olduğuna inanır gibi bir tavır takınmanızdır. Görüyorum ki çok kızıyorsunuz ona Natalya Nikolayevna... anlıyorum sizi! Haklısınız...

Yüzünde sinirli bir gülümsemeyle bana döndü : 222 _

Benim de var kabahatim, hemen gelmemeliydim buraya, öyle değil mi?

Natasa'nın yüzü kızardı. Prens ağırbaşlı bir tavırla devanı ediyordu : Bırakın sözümü bitireyim Natalya Nikolayevna, kabul ediyorum, suçluyum,ama yalnız su yünden: tanışmamızın hemen devrışı günü gittim;yaradılışınızda sezindiğim kuskuculuğunuz benim üzerime olan düşüncelerinizi, birtakım olayların da yardımıyla, değiştirdi... Gitmeseydim daha yakından tanırdınız beni;Alyosa da gemi azya alamazdı. Gelince ona neler söyleyeceğimi göreceksiniz,

Yani benden bıkması için çalışacaksınız... Sizin gibi zeki bir insanın, böyle bir hareketin bana faydası olacağını içtenlikle düşünmesine imkan yoktur.

Onun sizden bıkmasını istediğimi mi ima ediyorsunuz? Ama hakaret ediyorsunuz bana Natalya Nikolayevna.

Kimle konuşursam konuşayım, elimden geldiğince az imalı söz kul anırım; belki bugün siz de anlarsınız bunu. Hakaret etmek istemiyorum size; hem ne diye kalkışayım böyle bir şeye, nasıl olsa ne dersem diyeyim alınmazsınız sözlerimden. Bundan hiç kuskum yok, karşılıklı ilişkilerimiz anlıyorumçünkü:ciddiyelmiş olamazsınız bu ilişkileri, değil mi? Ama sizi gerçekten gücendirdiyse mev sahipliği görevimi yerine getirmek için...hemen özür dilemeye hazırım.

Gerçi Natasa, dudaklarında alaycı bir gülümsemeyle söylüyordu bunları, ama onu o andaki kadar heyecanlı, sinirli hiç görmemiştim. Son üç gündür ne istiraplar çektiğini ancak şimdi anlıyordum.

Her şeyi bildiği, anladığı üzerine söylediği esrarlı sözler korkutuyordu beni; Prense ilgiydi söyledikleri. Düşüncelerini değiştirmiş, onu bir düşman olarak görüyordu karşısında, belki iy 223

di bu. Alyosa'nın kendini geri çekmesinde Prensın parmağı olduğundan kuskulanıyordu; belki de bazı şeyler biliyordu. Birden parlamalarından korkuyordum. Natasa açıktan açığa alay ediyordu...

Aralarındaki ilişkileri Prensın ciddiyelmiş olamayacağı, ev sahibi olarak özür dilemeye hazır olduğu üzerine söylediği son sözlerindeki ve bu akşam ona açık konuştüğünü göstereceğine dair verdiği tehdit dolu vaatteki açık alayı Prens hissetmemiş olamazdı. Yüzü değişmişti, ama tutuyordu kendini. Natasa'nın söylediklerindeki gizli anlamları farketmemiş gibi davrandı, sakayla geçiştirdi. Gülerek,

TMzür mü dileyeceksiniz, dedi, Tanrı korusun! Böyle bir şeyi aklimin ucundan geçirmedim. Zaten kadınların benden özür dilemelerini istemek adetim değildir. İlk görüşmemizde nasıl bir insan olduğumu az çok anlatmıştım size; bu yüzden, şimdi söyleyeceklerim gücendirmeyecektir sizi sanırım zaten kadınlar için genel olarak söyleyeceğim bunu.

Gülümseyerek bana döndü,

Sanırım siz de benim gibi düşünüyorsunuz, diye devam etti. Kadınların bir özel iğine dikkat ettim: suç üstü yakalanan bir kadın o anda özür dilemekten, suçunu kabul etmektense sonra günlerce uğrasip gönlünüzü almayı, kendilerini affettirmeyi yegliyorlar. Bunun için, sözlerinizden alınmış olsam bile, şimdi özür dilemenizi istemezdim sizden: sonra, hatanizi anladığınız, gönlümü

almak istediğiniz zaman bunu yapmanız daha isime gelir... O kadar iyi yürekli, temiz, içten bir kızsınız ki, pisman olduğunuz zaman özür dilemeniz çok hoş olacak, hissediyorum bunu... TMzür dilemeyi bırakın da şimdi, söyleyin bana: size karşı sandığınızdan daha içten davrandığımı bugün neyle ispat edebilirim size?

Natasa'nın yüzü kızardı. Bana da, Prens'in bu cevabında

bir hafiflik, umursamazlık, kibirli bir alay var gibi gelmişti.

Natasa Prens'in gözlerinin içine dik dik bakarak,

Bana karşı içten olduğunuzu mu ispat etmek istiyorsunuz? diye sordu.

Evet.

TMyleyse şu dileğimi yerine getirin.

Getireceğime şimdiden söz veriyorum.

Alyosa'ya bugün de yarın da benden hiç söz etmeyin. Beni unuttu diye en küçük bir sitemde bulunmayın ona; azarlamayın da. Durumun farkına varmaması için aramızda hiç bir şey geçmemiş gibi davranacağım. Yaptığının farkında olmamasını istiyorum. Söz veriyor

. musunuz bana?

Elbette. İzninizle günü da söyleyeyim, böyle bir durumda sizin kadar iyi düşünen bir insan görmedim... Hah, Alyosa geldi galiba.

Gerçekten de antrede bir gürültü olmuştu. Natasa ürperdi, bir şeye hazırlandı sanki. Prens ciddi

bir tavırla oturuyor, olacakları bekliyordu. Gözleri hep Natasa'daydı. Kapı açıldı, Alyosa daldı içeri.

//

Neseden, sevinçten parlayan bir yüzle gerçekten bir dalıştı bu. Dört gündür pek mutlu olduğu, bizlere

bir haber vermek için sabirsizlandigi bel iydi. Yüksek sesle, iste geldim! dedi. Oysa en önce benim gelmem gerekirdi. Ama simdi her seyi öğreneceksiniz, simdi! Demin hiç konusamadik babacigim, o kadar çok söyleyecegim var ki sana! Bana döndü,Ancak keyfi yerinde oldugu zamanlar ona sen dememe izin verir, inanin ki 225

baska zaman yasaktir bana bu! Hem nasil yasaklar bunu biliyor musunuz, kendisi siz demeye baslar bana. Ama bundan böyle keyfinin daima yerinde olmasini istiyorum, bunun için de elimden geleni yapacagim! Bu son dört gün içinde tamamen, evet tamamen degistim, her seyi anlatacagim size. Ama sonra. Simdi önemli olani... iste o! iste gene o! Natasa, melegim benim, merhaba canim! Natasa'nin yanina oturup elini hararetle öptü.

TMyle özledim ki seni! Ama ne yaparsin ki gelemedim! Firsat yoktu. Sevgilim! Biraz zayıflamissin sanki, rengin solmus...

Cosmus, Natasa'nin el erini durmadan öpüyor, o güzelim gözleriyle, bakmaya doyamiyormus gibi yüzüne bakiyordu. Natasa'nin yüzüne bir göz attim, ikimizin de ayni seyi düşündüğümüzü

anladim: suçsuzdu Alyosa. Zaten hiç bir zaman suçlu olamazdi bu saf çocuk. Damarlarindaki bütün kan basina akin etmis gibi yüzü birden kirkirmizi oldu Natasa'nin. Gözlerinin içi parladi, magrur bir tavirle Prense bakti. Sogukkanli, kisik bir sesle, Ama bunca zaman... nerelerdeydin? dedi.

Sik sik soluyordu. Tanrim, ne çok seviyordu bu çocuğu!

Sana karsi suçlu gibi oldugum yan da budur zaten; gibi de ne demek! Suçluyum tabi , ben de biliyorum bunu; bilerek geldim buraya. Katya dün de bugün de, bir kadinin böylesine bir ilgisizligiaffedemiyecegini söylüyordu (sali günü burada olanlari biliyor; devrиси gün hepsini anlatmistim ona). Bahse girdik onunla; ben, bu kadinin Natasa oldugunu, dünyada onun ayarında belki de ancak bir kadinin bulunabilecegini, bunun da Katya oldugunu söyledim; buraya gelirken kazanacagimi da biliyor

EzilenlerF : 15226

dum tabi . Senin gibi bir melek affetmeden durabilir mi. hiç ? "Gelmediyse fırsat bulamamistir da ondan gelmemistir; yoksa bana olan sevgisi söndü demek degildir bu" benim Natasa'm böyle düşünür iste! Sana olan sevgim söner mi hiç? Olabilir mi böyle bir sey? Her an aklında, kalbimdeydin. Ama gene de suçluyum! Her seyi öğrendiginde en önce sen hak vereceksin bana!

Hemen anlatacagim hepsini, sizlere içimi dökmeye ihtiyacim var; zaten bunun için geldim. Yarini dakika bos zamanım oldu bugün hemen sana kosup bir kerecik öpmek istiyordum, gene fırsat olmadı: Katya çok önemli bazi isler için acele çağirtti beni. Baba, beni arabaya binerken gördüğünde ikinci kere gidiyordum Katya'ya: gene mektupla çağirmisti beni. Bu günlerde pek sik mektuplasiyoruz. Ivan Petroviç, puslanizi ancak dün gece okuyabildim; çok haklisiniz. Ama elden ne gelir! "Yarin aksam gider, anlatirim durumu", diye düşündüm; bu aksam sana gelmek zorundaydim çünkü Natasa.

Ne puslasi bu? diye sordu Natasa.

Bana ugramis, evde bulamadi tabiE, bir mektup birakmis, sana gelmiyorum diye güzelce haslamis..
Eok hakli. Dün oldu bu.

Natasa bana bakti. Prens,

Sabahtan aksama kadar Katerina Fyodorovna'nin yaranda kalacak zaman bulduguna göre... diye
basladi.

Alyosa kesti sözünü :

Biliyorum, biliyorum ne söyleyeceğini. "Katya'da.: ne isin vardi, diyeceksin, önce buraya
gelmeliydin". Yerden göge kadar haklisin; önce buraya gelmeliydim! Ama hayatta öyle beklenmedik
olaylar vardir ki, her seyi bir anda karmakarisik,altüst ederler. iste benim basima, da bu çeşit olaylar
geldi. Söyledim ya size, bu dört gün içinde tamamen degistim, bambaska bir Alyosa oldum;

227

basimdan önemli olaylar geçmese degisir miydim bu kadar?

Natasa, Alyosa'nin heyecanina gülümseyerek,

Hay Al ah, anlatsana neler geldi basina! Meraktan çatlayacagiz! dedi.

Aslında pek gülünç bir hali vardi Alyosa'nin: Eabuk çabuk konusuyor, sözcükler birbiri ardindan
düzensiz, bir gürültü gibi dökülüyordu agzindan. Konusmak, durmadan konusmak, anlatmak istiyordu.
Ama anlatirken Natasa'nin elini de birakmiyor, öpmeye doyamiyormus gibi ikide bir dudaklarina
götürüyordu...

TMnemli olan da basima gelenler zaten, diye devani etti. Ah dostlarim! Neler gördüm, neler yaptim,
kimlerle tanistim bilseniz!TMnce Katya'dan söz edeyim size: Bulunmaz bir kizdir o! Simdiye kadar hiç
mi hiç tanimiyor

musum onu! Natasa, hatirliyor musun sali günü ne heyecanla söz etmistim sana ondan; düşün ki o
zaman bile tanimiyormusum onu iyice! Son ana kadar gizledi benden nasıl bir insan oldugunu.

Ama artık biliyoruz, taniyoruz birbirimizi. Senli benli konusuyoruz. Ama bastan baslayayim: Ah
Natasa, burada olanlari çarsamba günü ona anlattigim zaman senin için söylediklerini duymaliydin
bir!.. Simdi hatirladim: Earsamba sabahi sana geldigimde ne budalaca hareket ettim!

Sevinçle karsiladin beni, degisen durumumuzun verdigi mutluluktan gözlerinin içi gülüyordu; uzun
uzun konusmak istiyordun benimle; bir yönden üzgün oldugun halde gülmek geliyordu içinden.

Ben de kasildikça kasiliyordum! Ah ne aptalim! Budala! Yakinda bir koca, ciddi bir aile reisi
olacagim diye kendimi agirdan salmak istiyordum... ama kime yapıyordum bunu... sana! Ah, kim bilir
ne alay ettin benimle o zaman! Hakettim dogrusu!

Prens söze karismadan oturuyor, alayli bir gülümsemeye Alyosa'ya bakiyordu. Oglunun böylesine

duruma düşmesine seviniyordu sanki. O akşam hep onun hareketlerini izledim; sonunda, her ne kadar oğlunu çok sevdiğini söylüyorlarsa da, aslında onu hiç sevmediği sanısına vardım.

Alyosa durmadan anlatıyordu:

Senden ayrıldıktan sonra Katya'ya gittim. Ancak o sabah birbirimizi iyice tanıdığımızı söylemişim sanırım. Çok tuhaf oldu bu... Nasıl olduğunu hatırlamıyorum bile... Birkaç heyecanlı söz, gizlenmeyen birkaç duygu, açıkça söylenen birkaç düşünce ömrümüzün sonuna kadar bağladı bizi. Tanımalısın onu Natasa! Seni nasıl anlattı bana, davranışlarını nasıl yorumladı bilemezsin!

Benim için ne değerli bir insan olduğunu açıkladı! Sonra kendi düşüncelerini, dünya görüşünü

anlattı. Tıyilesine ağırbaşlı, duygulu bir kız ki! Görevlerimizden, insanlığa hizmet etmenin borcumuz olduğundan söz etti. Konusmaya dalmıyorsunuz, bes altı saat geçmiş aradan. Sonunda ölüncüye kadar dost olarak kalacağımıza, daima beraber çalışacağımıza ant içtik.

Prens hayretle,

Neye çalışacaksınız? diye sordu. Alyosa magrur bir tavırla karşılık verdi:

Çok değiştim ben, baba, bütün bunların seni şaşırtması olağandır; bendeki bu değişikliği yadırgayacağını biliyordum zaten. Hepiniz törelere, katılaşmış birtakım kural ara siki siki bağlı insanlarsınız; yeni, çiçeği burnunda her şeyi kuskuyla, alayla, tepkiyle karşılıyorsunuz. Ama üç dört gün önce tanıdığın Alyosa değilim artık ben. Değiştim! Dünyada herkesin gözünün içine cesaretle bakabiliyorum. Doğru olduğuna inandığım düşüncemi sonuna kadar savunmaktan yılmam; böyle olduktan sonra dürüst bir insan sayılırını. Bu da yeter bana. Ne dersanız deyin, kendimden eminim ben.

Prens alaylı alaylı,

229

Yaa! dedi.

Natasa endişeyle bizleri süzüyordu. Alyosa için korktuğu beliydi. Konuşurken heyecanlanmasının iyi sonuç vermediğini bilirdi. Bizlerin, özelikle babasının yanında Alyosanın küçük düşmesini istemiyordu.

Neler söylüyorsun Alyosa! dedi. Felsefe yapmaya başladın; birisi öğretti sana bunları galiba...

anlatmana devam etsen daha iyi olur.

Alyosa,

Anlatıyorum ya! diye haykirdi. Dinle: Katya'nın iki uzak akrabası var; kuzenleri mi ne oluyor...

birinin adi Levinka, ötekininki Borinka... biri üniversitede okuyor, öteki de öyle bir delikanli iste, Katya görüşüyor onlarla; ikisi de çok iyi insanlar! Kontesin yanina hiç ugramiyorlar. Katya'yla kisinin görevleri ve öteki seyler üzerine konusmamizdan sonra onlardan söz etti bana, tanismam için bir mektup verdi; evlerine kostum. Hemen o aksam canciger arkadas olduk. On iki kisi toplanmisti orada: Üniversite öğrencileri, subaylar, sanatçılar; bir de yazar vardi... hepsi taniyorlar sizi Ivan Petroviç, yani yaptirlarinizi okumuslar, gelecekte çok sey beklıyorlar sizden. ^{TM}yle dediler.

Ahbap oldugumuzu söyledim, sizi onlara tanistirmaya söz verdim. Hepsi kardeşçe karsiladilar beni, bagirlarina bastilar. ^{TM}nce, yakindaevlenecegimi söyledim onlara; evli barkli bir insanimsim gibi davrandilar bana. Taa tepede, besinci katta oturuyorlar. Sik sik, özel ikle sali günleri Levinka'yla Borinka'nin evinde toplaniyorlar. Aydin düşünceli gençler hepsi de; insanligi çok seviyorlar. Toplumumuzun durumundan, geleceğinden, bilimlerden, edebiyattan söz ettik.

^{TM}ylesine hos, içten konusuyorduk ki... Bir lise öğrencisi de geliyor oraya. Birbirlerine öyle iyi davraniyorlar ki! Böylesini hiç görmedim simdiye kadar! Zaten nereye gittim, ne gördüm ki! Yalnız sen böyle seylerden biraz söz ederdin bana Natasa. Ah Natasa, muhakkak tanismalisin sen onlarla; Katya230

tanisiyor. Ondan heyecanla söz ediyorlar; Katya Levinka'yla Borinka'ya, servetini istedigini gibi kul anacak yasa gelir gelmez önce, toplum yararına bir milyon ruble bagislayacagini söyledi.

Prens,

TabiE bu bir milyonu Levinka'yla Borinka'nin toplulugu gerekli yerlere harcayacaklar, degil mi? diye sordu.

Alyosa heyecanla bagirdi :

Hayir, hayir; ayip böyle konusman baba! Ne düşündüğünü tahmin ediyorum! Bu bir milyonun nasıl kul anilacagi konusu görüşülüp karara baglandi bile. ^{TM}nce egitim konusu ele alinacak...

Prens, dudaklarinda hep o alayli gülümsemesi,Evet, dedi, gerçekten hiç tanimiyormusum Katerina Fyodorovna'yi.Çok sey beklerdim ondan,ama bu kadarini...

Alyosa babasinin sözünü kesti:

Beklemezdin! Neyini yadrigadin bu kadar? Alistiginiz dünya görüşünden biraz ayrilmasini mi? Bir milyon rublenin bagislanmasi mi seni bu kadar sasirtan? ^{TM}yle mi? Ya baskasinin sirtindan geçinmek istemiyorsa Katya? Bu milyonlari yemek baskasinin sirtindan geçinmektir.Çünkü (yeni öğrendim bunu). Yurduna faydali olmak, topluma gücünün yettigince bir seyler vermek istiyor.

Topluma bir seyler vermenin iyiliklerinden bir zaman sizler de söz ederdiniz; ama bu bir seyler milyon olunca is degisiyor, degil rni? ^{TM}yleyse, o kadarinandigim sagduyu neye dayaniyor? Niçin öyle bakiyorsun bana baba? Karsinda bir soytari, budala var sanki! Budala olsam ne çıkar! Bu konuda Katya'nin ne söylediğini bir duymaliydin Natasa: Önemli olan akil degil, onu güden yaradilis,yürek,soyluduygular,bilgidir". Budalalik üzerine Bezmigin'in çok hos bir sözü var.

Borinka'nin bir tanidigidir; dogrusu, kafasi çalisan, zeki bir genç! Dün söz arasinda söyle dedi:

"Budala oldugunu anlayan bir insan budalaliktan kurtulmustur artik!" Ne dogru, degil mi! Sik sik böyle anlamlı sözler söyler. Her sözünde derin bir anlam vardır.

Gerçekten de çok dogru! dedi Prens.

Hep alayindasin isin. Amasenden de, senino sosyete kibarlarinin hiç birinden de böyle bir söz duymadim simdiye kadar. Sosyetedede herkes saklar bu çesit düşüncelerini; suya sabuna dokunmak istemezler! Hepsi de kendilerini eskiden beri süregelen birtakim düşüncelere, kalıplara uydurmak çabasindadırlar. Oysa düşüncelerimizi bu denli zorlamak hiç de iyi degildir. Bir de hayalci derler bize! Dün bana söylediklerini dinleseydin bir...

Natasa,

Neler düşünüyor, nelerden söz ediyorsunuz bakalim? dedi. Biraz açıklasana Alyosa, söylediklerinden buraya kadar hiç bir sey anlamadim.

Kisiyi basariya, iyilige, sevgiye götüren her seyden söz ediyoruz. Günümüzün sorunlarından açtigimizda kendiliginden oraya geliyor söz. Basından, yeni devrimlerden, insanlık sevgisinden, toplum için çalisanlardan söz ediyor, bunlar üzerinde konusuyor, okuyoruz. Kendi aramızda içten olmaya, düşüncelerimizi hiç "çekinmeden birbirimize açmaya yemin ettik. Amaca ulasmanın tek yolu içtenliktir. ^{TM}zelikle Bezmigin ugrasiyor bunun için.. Katya'ya anlattim, o da hak verdi onun bu çabasina. Bezmigin'in önderliginde, ömrümüzün sonuna kadar dürüst olacagimiza, bizim için ne söylerlerse, ne düşünürlerse umursamadan, heyecanimizdan, tutkularimizdan, hatalarimizdan utanmadan dogru bildigimiz yolda yürüyecegimize ant içtik. Baskalarinin seni saymasini istiyorsan önce kendini say; yalnız bu, kendi kendini sayman, baskalarinin seni saymasina yetecektir.

Bezmigin söylüyor bu 232

nü; Katya da aynı düşünceyi paylasiyor. Simdilik toplaniyoruz, herkes kisisel düşüncelerini anlatiyor, kendini topluluga tanitiyor... Prens endiseyle,

Saçma! diye bagirdi. Bu Bezmigin de kim oluyor? Hayir, en kısa zamanda önüne geçilmeli bunun...

Neyin ? dedi Alyosa. Ben de bunlari senin yaninda ne diye anlatiyorum biliyor musun baba?

Çünkü seni de grubumuza almak istiyorum. Söz verdimonlara. Gülüyorsun, biliyordum zaten güleceğini! Ama sonuna kadar dinle söyleyeceklerimi! İyi yüreklisin, soylu bir ruhun var, anlayacaksın onlari. Tanimiyorsun bu gençleri, hiç görmedin onlari, dinlemedin. Turalim ki her seylerini biliyorsun, bilmedigin yoktur çünkü; ama görmedin onlari, aralarina katilmadin, bu yüzden düşüncelerinde yanilabilirsin! Gerçeği bildigini saniyorsun, o kadar! Evet, karis aralarina, dinle

onlari, o zaman senin de bizden olacaginainaniyorum! Seni öylesine baglandigin çevrende mahvolmaktan, zararli düşüncelerinden kurtarmak için elimden gelen her seyi yapmaya kararliyim.

Prens, alayli bir gülümsemeyle dinliyordu. Bakisla, rinda nefret vardı. Natasa gizleyemedigi bir tiksintiyle bakiyordu ona. Prens de farketmisti bunu, ama farkinda degilmis gibi davraniyordu.

Alyosa sözünü bitirince Prens kahkahayla gülmeye basladi. Hatta katiliyormus gibi sandalyenin arkaligina birakti kendini. Ama bu kahkahalar yapmacikti. Oglunu daha bir küçük düşürmek için böyle güldüğü bel iydi. Alyosa gerçekten kirilmisti; yüzünü derin bir hüznün kapladi. Ama babasinin nesesinin geçmesini sabirle bekliyordu. İçli bir sesle,

Baba, dedi, niçin alay ediyorsun benimle? Açık yüreklilikle geldim sana.Söylediklerimin saçma olduğu kanisindaysan alay edeceğine aydinlat beni.Hemalay edecek ne var ortada? Soylu, iyi duygular edinmem mi?

233

Yanilsam, yanlis yolda bulunsam, birkaç kere söylediğin gibi bir aptal olsam da içtenim ya...

Yanılmak onursuzluk demek degildir. Yüce düşünceleri seviyorum. Varsin yanlis olsunlar, ama özleri kutsaldir. Dedim sana, sen de çevrendeki bütün kibarlar da beni gerçeğe götürecektir, pesinden sürükleyecek böyle bir sey söylemediniz bana. Yalanla onların dediklerini, daha güzel seyler söyle bana, senin pesinden geleyim, ama alay etme benimle, çok üzülüyorum çünkü.

Alyosa pek içten, agir basli bir tavirle konusuyordu. Natasa ilgiyle bakiyordu ona. Prens hayretle dinledi, Alyosa sözünü bitirdiginde tavrım birden degistirdi.

Kalbini kirmak istemedim yavrum, dedi, yanlis anladın beni, oysa aciyorum sana. Hayattaönemli bir adım atmak üzeresin, bu çeşit çocuklukları bırakmalısın artık. Benim düşüncemi sorarsan böyledir. Elimde olmadan güldüm, yoksa seninle alay etmek degildi amacım.

Alyosa son derece üzgün, devam ediyordu:

Niçin öyle geldi bana? Niçin uzun zamandan beri bana bir babanın ogluna baktığı gibi degil de düşmanca, soguk bir alayla bakıyormussun gibime geliyor hep? Niçin senin yerinde olsam oglumla, senin benimle su anda ettigin gibi onu küçük düşürecek biçimde alay etmezdim diye geçiyor içimden? Bak, açık konusalım, aramızda anlaşılmayan bir sey kalmasin. Gerçeği olduğu gibi söylemek istiyorum: Odaya girer girmez aranızda soguk bir havanın estigini anladım; burada böyle bulacağımı hiç sanmiyordum sizi. Yaniliyor muyum? Yanılmıyorsam, herkes duygularını anlatsa daha iyi olmaz mi? Açık yüreklilik çok belayı defeder!

Prens,

Devam et Alyosa, devam et! dedi. önerdiğin çok iyi bir sey.

Natasa'ya bakarak ekledi:234

TMnce bundan baslamamiz gerekiyordu belki de.

Alyosa,

Tamamen açık konusacagim için kizma bana. Sen istiyorsun bunu, kendin söyledin. Dinle.

Natasa'yla evlenmeme razı oldun; bu mutlulugu bagisladin bize, alçakgönül ülük ettin. Bu soylu davranisim hepimiz sevgiyle karsiladik. Peki niçin gizli bir haz duyarak durmadan, gülünç bir çocuk oldugumu, koca olamayacagimi ima ediyorsun bana? Sonra, Natasa'nin gözünde beni küçük düşürmeye, bir paralık etmeye çalışiyorsun sanki. Benim gülünç bir yanimi baskalarına göstermeyi basardigin zamanlar pek seviniyorsun; eskiden beri de simdi de böyle bu. Nedense bizlere evlenmemizin pek gülünç, anlamsiz, budalaca bir sey oldugunu, birbirimizin esi olmadigimizi ispat etmeye çalışiyor bir halin var. Dogrusu, evlenecegimize inanmiyorsun sanki; bir saka, eglenceli bir oyun, bir komedi olarak görüyor gibisin bunu... Sadece bugünkü sözlerin üzerine söylemiyorum bunlari. Sali gecesi eve döndüğümde beni sasirtan, hatta üzen çok tuhaf sözler duydum senden. £arsamba günü giderken de, simdiki durumumuz üzerine birkaç imali söz kul andin; ondan söz ettin. Gerçi saygisizca, onu küçük düşürücü bir söz edis degildi bu,ama gene de öyle konusmamistemizdim;biraz hafif, önemsemez, soguk bir ifaden vardı...Anlatamam bunu, ama yüregim seziniyor... Yanildigimisöyle bana. Beni de... onu da inandır buna, içimiz rahat etsin; onu da üzdün çünkü. Odaya girer girmez yüzlerinizden anladim...

Alyosa cosmos, kararlı bir tavirle konusuyordu. Natasa, gözlerinde gurur pariltilari, yüzü kipkirmizi, heyecanla dinliyordu; Alyosa konusurken kendi kendine üç kere "Evet, dogru!" diye mirıldanmistı.

Prens yüzünü eksitti,

Sana neler söylediğimi su anda hatırlayamam tabi£, yavrum, dedi; ama sözlerimi böyle anlaman çok tu

235

haf. Yanildigini ispat etmek için ne istersen yapmaya hazirim. Simdi gülmeme gelince, bunda da anlasilmayacak bir yan yok. Sunu söyleyeyim ki, acimi gizlemek için isi sakaya bogmaya çalışiyordum.Yakindaevlenecegini düşündükçe bir tuhaf oluyorum; anlamsiz, kusura bakma ama gülünç bir sey geliyor bana bu. Güldüm diye sitem ediyorsun bana, oysa sendin gülmeme sebep olan. Bende de var kabahat: Belki son zamanlarda yeterince ilgilenemedim seninle; bu yüzden marifetlerini ancak simdi öğreniyorum... Natalya Nikolayevna'ylakuracaginiz yuvanin geleceğini düşündükçeürperiyorum simdi: Acele ettim, yaradilislarinizin birbirine hiç uymadigini geç anladim.

Her çeşit sevgi söner zamanla, ama yaradilislar arasındaki uyusmazlık devam eder. Geleceğini bırak, yalnız sunu düşün yeter sana: Gerçekten dürüst bir insansan, yanında Natalya Nikolayevna'yi da uçuruma sürüklemezsin! İnsan sevgisinden, soylu inançlardan, tanistigin iyi insanlardan uzun uzun söz ettin;simdi de sor bakalim Ivan Petroviç'e; demin su igrinç

merdivenden dördüncü kata çıktığımızda kapinin önünde, düşüp kolumuzu bacagimizi kirmadigimizasükrettikten sonra ne söyledim ona, öğren! Biliyor musun su anda ne düşünüyorum?

Natalya Nikolayevna'yi bu kadar seviyorsun da onun böyle bir mezbelelikte oturmasına gönlün nasıl razı oluyor, sasiyorum! Elinde imkan yoksa, üzerine aldığın sorumlulukların altından kalkamayacaksın evlenmeye de, üzerine her hangi bir sorumluluk almaya da hakkın olmadığını anlamın gerekirdi. Sadece sevgi yetmez her şeye. Kisi kendi yaratır sevgiyi. Sense söyle düşünüyorsun: "İstirap da çeksen yanımda ol yeter"... ama bencil bir düşüncedir bu! Bir yanda insanlığa beslenen yüce sevgiden söz etmek, toplumsal sorunlarla yakından ilgilenmek; öte yanda sevginin kuyusunu kazmak... akıl almaz bir şey bu! Sözümü kesmeyin Natasa Nikolayevna, bırakın bitireyim. 236

söyleyeceklerimi; içim kan ağlıyor, hem bu benim babalık görevimdir. Alyosa, son günlerde kendini yüce, güzel, dürüst duygulara kaptırdığını söyledin; benim çevremde bu çeşit tutkular yok, her şey kuru, kupkuru diye sitem ettin bana. Bak hele: Yüce, güzel duygulara kapılmak; arkasından, salı günü burada olanlardan sonra, senin için dünyada en değerli varlık olması gereken insanı dört gün arayıp sormamak! Katerina Fyodorovna'yla, Natalya Nikolayevna'nın seni her suçunu affedecek kadar sevdiği üzerine bahse girdiğini de itiraf ettin. Peki ama ondan böylesine bir sevgi beklemeye, üstelik böyle bir bahse girmeye ne hakkın var? Bu dört gün içinde Natalya Nikolayevna'nın aklına ne kötü şeylerin gelmesine sebep olduğunı düşündün mü hiç ?

Yoksa, yeni birtakim düşüncelere kapılman en önemli sorumluluğunu unutmak hakkını mı kazandırdı sana? Sözümü tutmadığım için bağışlayın beni Natalya Nikolayevna. Ama bu iş verdiğim sözden önemlidir: Sirasi gelince siz de anlayacaksınız bunu... Alyosa, buraya geldiğimde Natalya Nikolayevna'yi ıstıraplar içinde kıvrır bulduğumu biliyor musun? Hayatındaki en mutlu günleri olması gereken bu dört günü ona zehir ettiğin yüzündeki derin ıstırap ifadesinden beliydi.

Bir yanda böyle davranışların, öte yanda bir sürü laf... haksız mıyım? Kendin tepeden tırnaga suçluysen beni nasıl suçlayabiliyorsun ?

Prens magrur bir tavırla bitirdi sözünü. Konuşmasını pek beğenmişti. Alyosa, Natasa'nın ıstırap çektiğini duyunca acı bir kederle baktı ona. Ama Natasa vermisti kararını.

Birak Alyosa, dedi, üzülme, senden çok daha suçlu olanlar var. Otur da babana söyleyeceklerimi dinle. Bu iş bitmeli artık!

Prens atıldı:

Rica ederim konusun Natalya Nikolayevna! İki

237

saattir birtakim esrarlı sözler dinliyorum. Can sıkılmaya başladı artık; doğrusunu söyleyeyim, böyle karşılanmayı beklemiyordum burada.

Olabilir; çünkü güzel sözlerinizle gözlerimizi boyayarak gizli niyetlerinizi sezinlememize engel olabileceğinizi umuyordunuz. Neyi açıklayayım size? Zaten her şeyi biliyorsunuz. Alyosa haklıdır.

Bizi ayırmak istiyorsunuz. O akşamdan sonra burada olacakları ezber biliyordunuz. Bana da

evlenmemize de ciddi gözle bakmadiginizi söyledim sise saten. Alay ediyorsunuz bizimle, oynuyorsunuz; gizli niyetleriniz var. Ne yapmak istediginiz ortada. Alyosa evlilik isimizi eglenceli bir oyun olarak gördüğünüzü söylerken hakliydi. Oglunuzu azarlayacaginiza kutlamaniz gerekirdi;çünkü bilmeyerek tani sizin istediginizibelki daha bile çogunuyapti.

Saskinliktan donup kalmistim. Bu aksam bir patirdi kopacagi içime dogmustu zaten. Ama Natasa'nin bu denli açık konusmasi, tavirlarimdaki gizlemediği küçümseme çok sasirtmisti beni.

"Gerçekten bÇer seyler biliyordu demek, diye düşünüyordum, dananın kuyrugunu koparmayi koymustu aklina. Yüzüne kargi haykirmek için belki de sabirsizlikle bekliyordu Prensi".

Prensın rengi uçmustu. Alyosa'nin yüzünde saf bir korku, aci bir bekleyis vardı. Prens, Ne söylediginizin farkında misiniz siz! diye bagirdi. Agzinizdan çıkani kulaginiz duysun... bir sey anlamadim söylediklerinizden.

Natasa,

Yaa! dedi. İki sözcükten anlamadiniz demek! Alyosa da ben debu konuda hiç konuşmadigimiz, hatta görüşmedigimiz haldeevet o da ben de bir anlamisiz sÇezi! Bizimle igrenç, asagilik bir oyun oynadiginizin o da farkına varmis! Sizi seven, size bütün varligıyla inanan Alyosa varmis bunun farkına! Ona karsi biraz daha dik _ 238

katli, biraz daha kurnazca davranmayi gerekli görmediniz; anlayamayacagini sandiniz. Ama hassas, ince, çabuk etkilenen bir yüregi vardır onun; söylediği gibi, sözleriniz, tavirlarımız içinde yer etti...

Prens, beni tanik tutuyormus gibi, son derece saskin bir taviryla bana döndü. Pek sinirli, öfkeli olduğu bel iydi,

Hiç bir sey, hiç bir sey anlamiyorum! dedi. Sonra Natasa'ya döndü: Kuskucu bir insansiniz siz; sinirleriniz de bozuk... Aslında, KaterinaFyodorovna'yıkiskaniyorsunuz; bu yüzden herkesi, en basta da beni... suçluyorsunuz; izninizle sunu söyleyeyim ki, çok tuhaf bir insansiniz... Bu çeşit olaylara alisik degilimdir; oglumun geleceği söz konusu olmasaydi bir dakika kalmazdim burada... Gene de durumu açıklamanizi bekliyorum.

Her şeyi bildiginiz halde, iki sözcükle yaptigim açıklamayi anlamamakta diretiyorsunuz demek!

Daha açık konuşmamı mı istiyorsunuz?

Evet.

Natasa, gözleri öfkeden parlayarak,

Pekala, diye bagirdi, dinleyin öyleyse, her şeyi, her şeyi anlatacagim!

m

Natasa ayaga kalkmisheyecandan farkında degildi bununöyle konusuyordu. Prens önce oturduğu

yerden dinliyordu, sonra o da ayaga kalkti. Durum fazlasiyla ciddilesmisti. Natasa, Sali günü söylediklerinizi hatirlayin, diye devam etti. Paraya, yükselmeye, sosyete de önemli bir yere ihti

239

yaciniz oldugunu söylüyordunuz; hatirliyor musunuz?

Hatirliyorum.

Paralari cebe indirmek,kaçirdiginiz imkanlari tekrar elde edebilmek için sali günü buraya geldiniz; emel erinize erismekte size yardımcı olacakım düşünerek bu evlenme isini attiniz ortaya.

Natasa! diye bagirdim, sözlerine dikkat et! Prens, gururu çok incinmiş bir tavir la, Para! Imkan! diye mirildandi.

Alyosa üzüntüden bitmiş, bir seyanlamadan öyle bakiyordu. Natasaya iyice sinirlenmisti.

Hayir, hayir, kesmeyin sözümü, dedi, hepsini söyleyecegime yemin ettim. Kendiniz de biliyorsunuzdur, Alyosa dinlemiyordu sözünüzü. Onu benden geri çekmek için tam altı ay ugrastiniz. Bir türlü boyun egmiyordu. Birden artık samanin kalmadiginin farkinavardiniz.

Oglunuzu serbest birakirsanız Katerina Fyodorovna'yi da, paralari da özelikle paralari... üç

milyonluk drahome vardı ortada kaçıracaktiniz. Tek kurtulus umudunuz kalmisti: Alyosa, onun için seçtiginiz kizi severse belki de uzaklasirdi benden...

Alyosa elem dolu bir sesle,

Natasa, Natasa! diye bagirdi. Neler söylüyorsun! Natasa, Alyosa'nin bagirmasinabakmadandevam ediyordu:

Düşündüğünüz gibi yaptiniz, ama o da bir sonuç vermedi! Ben olmasam her sey düzelecekti! Size umut veren bir durum daha vardı: Tecrübeli, kurnaz bir insan oldugunuz için, Alyosa'nin bazan benden bikar gibi oldugunu farketmistiniz. ^{TM}yle ya, kimi zaman bana karsi pek ilgisiz oldugu, dört bes gün yanima ugramadigi gözünüzden kaçmış olamaz. Belki iyice sogur dabilir diye umutlanıyordunuz; Alyosa'nin sali günü ani hareketi iyice sasirtti sizi. Ne yapacaktiniz şimdi!.. 240

Prens,

Bir dakika, diye haykirdi, tam tersine, bu olay... Natasa sert bir sesle kesti Prens'in sözünü: O aksam "Simdi ne yapayim ben?" diye düşündünüz, söyle karar verdiniz: Oglunuzun benimle evlenmesin etabiCE gerçekten degil, onu yatistirmek için söz derazi olacaktiniz. Dügünü istediginiz kadar uzak bir tarihe atabilirdiniz; öte yandan, yeni ask filizlenmeye baslamisti; farkındaydiniz bunun. Iste bütün planinizi bu yeni ask üzerine kurmustunuz.

Prens kendi kendine konusuyormuş gibi,

Romanlar, hep su romanlar, diye mirildandi; yalnızlık, hayale düşkünlük, roman okumak...

Natasa, Prensın söylediğini duymadan, onun ne dediğine dikkat bile etmeden, gittikçe heyecanlanarak,

Evet, bütün planinizi bu yeni ask üzerine kurmuş" tunuz, diye tekrar etti. Hem bu askin sizi basariya ulastirma sansi da çoktu! Çünkü Alyosa Katerina Fyodorovna'ya taa bastan, onun ne denli iyi bir kız olduğunu henüz bilmezken tutulmuştu! Alyosa o gece bu kiza onu sevemeyeceğini, çünkü görevi, baska birisine olan sevgisi bunu ona yasakladığını açıklayınca kız öylesine soylu davranıyor;ona da, sevdiği erkeği elinden alan kadına da öylesine içten bir ilgi gösteriyor, onları öylesine yürekten affediyor ki genç kızı zaten beğenen Alyosa onun ruh güzel igi karsısında büyüleniyor!.. Buraya gelince hep Katerina Fyodorovna'dan söz etti. Devrisi gün bu soylu kızıhiç

degilse minnet duygusundantekekrar görmek için önüne geçilmez bir istek duyacakti elbette. Hem ne diye gitmesindi oraya? TMyle ya, eski sevgilisinin üzüntüsü geçmişti nasıl olsa, onun için kesin karar verilmisti, ömrünün sonuna kadar beraber olacaklardı;birdakikacık da... Natasa bu bir dakikacığı kiskanacak kadar nankör müydü ? Bu bir dakikadan sonra hiç farkında olmadan bir gün 241

aldi Natasa'dan, sonra bir gün daha, bir daha... Bu dört gün içinde kızın bilmediği yanlarını öğrendi: Temiz, duygulu, bir çocuk kadar içtendi; huylan da o kadar uyusuyordu ki... Dost, kardes olacaklarına yemin ediyorlar. TMlünceye kadar ayrılmayacaklarına söz veriyorlar birbirine. Bes alti saat süren bir konuşmanın" sonucunda yepyeni duygular tadiyor Alyosa'nin ruhu, yüreği heyecanla doluyor... Bunları bildiğiniz için "bir zaman gelecek eski askini bu yeni duygularıyla karsilastiracaktır, diye düşünüyordunuz; eski sevgiliyle aralarındaki ilişkilerin çekici bir yanı kalmamıştır artık onun için; kız hep surat asiyor, bir seyler yapmasını istiyor; kiskanıyor, sitem ediyor; ağlıyor... Arada bir yüzüne gülse, sakalassa bile, karsisindeki bir çocukmuş gibi yapıyor bunu... Bikmaya basladi artik, kaniksadi..."

Gözyaslari bosaldi birden, bogazinda bir sey düğümlenmiş gibi sustu; ama topladi kendini: Sonra mi ne oldu? Her şeyi zamana biraktiniz; nasıl olsa hemen evlenmeyecektik; daha çok zamanınız vardı, her şey degisebilirdi... Bir yandan imalarınızla bir yandan da telkinlerinizle amacınıza erismeye çalışıyorsunuz... İftiralarınızla su can sikici Natasa'yi küçük düşürebilirdiniz...

sonucun ne olacağı bilinmezdi, ama zafer sizindi! Alyosa! Suçlama beni canım! Askini anlamadığımı, değerini bilmediğimi söyleme. Su anda bile beni sevdiğini, sözlerimi belki de anlamadığını biliyorum. Böyle konuşmakla çok çok kötü yaptığının da farkındayım. Bunların hepsini görüyor, seni de gün geçtikçe daha çok seviyorsam elimden ne gelir... çildirasiya...

çildirasiya seviyorum seni!..

El erini yüzüne kapadi, kendini kanepenin üzerine atip hiçkira hiçkira aglamaya basladi. Alyosa bir çiglik

EzilenlerF : 16 242

atarak kostu yanına. Natasa ağlayınca hemen o da ağlamaya baslardi.

Natasa'nin bu aglamasi Prens'in isine çok yaramisti tabi(Ç: Natasa'nin heyecanini, sert ithamlarini bir kiskançlik nöbetine, hakarete ugramis askinin sebep oldugu sinir bozukluguna, hatta hastaliga vermek o kadar yadirganmayacakti simdi. Kiza yakinlik göstermesi bile olagandi bu durumda.

Üzölmeyin Natalya Nikolayevna, dedi, öfke, yalnızlik sinirlerinizi bozmuş... Onun bu düşüncesizce davranisi hasta etmiş sizi... Durmayın üzerinde, çocukluguna verin. ^{TM}nemli olan, sizin de söylediginiz gibi, salı günkü olaydır; onun size ne denli bağlı olduğunu ispata yeter bu, ama siz...

Natasa aci aci aglayarak kesti Prens'in sözündü:

Ah, böyle söylemeyin, hiç değilse su anda iskence etmeyin bana! İçime dogmustu bunlar! Onun beni artık eskisi gibi sevmediğini bilmiyor muyum saniyorsunuz... Burada... su odada yalnız basıma...terkedilmiş, beklerken her şeyi uzun uzun düşündüm. Ne yapabilirdim, elimden ne gelirdi!Seni suçlamıyorum Alyosa...Niçin kandirmaya ugrasiyorsunuz beni? Kendi kendimi kandirmaya çalışmadım mi saniyorsunuz?... Ah, hem de kaç kere, kaç kare! Sesindeki en küçük bir değişiklikten az mi anlam çıkarmaya çalıştım? Yüzünden, gözlerinden ruhunu okumaya az mi uğrastım?.. Her şey bitti artık, her şey... Ah, ne bedbaht bir insanım!..

Alyosa önünde yere diz çökmüş, ağlıyordu. Hiçkiriklari arasından, Evet, evet, bütün suç bende! diye tekrar ediyordu. Her şey benim basımın altından çıktı!...

Hayır, kendini suçlu görme Alyosa... baskalarındadır suç... Düşmanlarımızda! Bütün suç onlarda Prens biraz sabirsiz,

243

Söyler misiniz, bütün bu... suçlari neye dayanarak bana yüklüyorsunuz? dedi. Hepsi sizin uydurmanız...

Natasa birden ayağa fırlayarak,

Uydurmam mi! diye bagirdi. Demek öyle ha, riyakar adam! Salı günü buraya geldiğinizde başka bir niyetiniz olamazdı! Vicdan azabini dindirmek, kendini daha bir rahatlıkla Katya'ya vermesini sağlamak için oğlunuzu yatıştırmanız gerekiyordu; yoksa hep beni hatırlayacak, isteklerinize boyun eğmeyecekti; öte yandan, beklemek canınıza tak demisti. Yalan mi söylüyorum?

Prens alayli alayli gülümseyerek,

Dogrusunu söyleyeyim, sizi aldatmak isteseydim gerçekten de böyle düşünürdüm; çok...

zekisiniz; ama iddialarınızı ispat etmelisiniz, yoksa bir insan için böyle seyler söylemek...

ispat mi? Alyosa'yi benden sogutmak için yaptıklarınızdan daha güzel delil mi olur? Birtakim çıkarlar ugruna ogluna görevlerini unutturmaya, sevdiği insani yüz üstü birakmaya çalışan bir baba! Demin oturduğum evin merdiveninin kötülüğünden dem vuruyordunuz yanılmıyorsam!

Parasizlikten, açlıktan ayrılmak zorunda kalalım diye Alyosa'nin ayligini kesen siz değil misiniz?

Sizin yüzünüzden oturuyorum burada, bir de kalkmissiniz oglunuza sitem ediyorsunuz; iki yüzlü

bir insansiniz siz! O aksam birdenbire nasıl da degistiniz o kadar? Niçin birden o kadar hoslandiniz benden? Dört gündür su odanın içinde dolasiyor, düşünüyorum;her seyi enine boyuna düşündüm; her sözünüzü, yüzünüzün her ifadesini ölçtüm biçtim, sonunda hareketlerinizin yapmacik, alay dolu oldugunu anladim; çirkin bir oyun oynuyordunuz bizimle... Zaten çoktan tanıyorum sizi! Yaninizdan geldiği zamanlar Alyosa'nin yüzünden, ona söylediklerinizin, kafasına sokmaya çalıştiginiz düşüncelerin hepsini anlardim; üzerindeki etkinizi çok iyi öğrenmistim artık!

Hayir, aidata_ 244

mazsiniz beni! Belki baska hesaplariniz vardir, en önemli olani söylememis olabilirim, ama degismez! Beni aldatmaya çalışıyordunuz ya, ha sunun için ha bunun için, orasi önemli degil!

Bunu yüzünüze karsi söylemek istiyordum!

Hepsi bu kadar mi? Bütün deliliniz bu mu? Ama düşünün bir kere, sali aksami size yaptigim teklifle kendimi baglamis olmadim mi? Bu kadar düşüncesiz hareket etmis olabilir miyim?

Neyle baglamissiniz kendinizi? Neyle? Sizce beni aldatmanın ne anlami olabilir? Her hangi bir kizin gururuyula oynamanin bir önemi olabilir mi sizin için! ^{TM}yle ya, zaval i bir kaçak, babasinin lanetlediği, kimsesiz, kendini rezil etmiş, ahlaksiz bir kizim ben! Bu oyun size küçükük de olsa bir çıkar saglayabilecekse böyle bir zaval iyi düşünmeye deger mi!

Natalya Nikolayevna, kendinizi ne duruma düşürdüğünüzün farkında misiniz? Il e de size hakaret etmiş olayim istiyorsunuz. Ama bu öylesine agir bir hakaret ki, bunda ısrar etmenizi birakin, böyle bir seyi nasıl düşünebildiginize de sasiyorum dogrusu. Kusura bakmayin ama bunu bu kadar kolaylikla düşünebilmek için insanin pek piskin olması gerek. Böyle konusmaya hakkim var sanirim; oglumu bana karsi kiskirtiyorsunuz çünkü. Su anda sizden yana çıkıp bana bas kaldirmiyorsa da için için dis biliyordur...

Alyosa,

Hayir baba, diye bagirdi, bas kaldirmiyorum sana, çünkü ona hakaret etmedigine, bir insana böyle hakaret edilemeyecegine inanıyorum!

Duyuyor musunuz? diye haykirdi Prens.

Natasa, bütün suç bende, babami suçlama. Günah, korkunç bir sey bu!

Natasa,

245

Duydun mu Vanya? diye bagirdi. Bana karsi çıkmaya basladi bile!

Prens,

Yeter! dedi. Bir son verelim artık bu can sikici konusmaya. Bu çilgin kiskançliginiz sizi bana bambaska bir yaninizdan tanitti. Uyardiniz beni. Acele etmisiz, evet evet gerçekten çok acele etmisiz. Bana nasıl hakaret ettiginizin bile farkinda degilsiniz; bunu umursadiginiz da yok ya...

Acele ettik... acele ettik... sözümü tutmam gerekir tabiE, ama... bir babayim ben de, oglumun mutlu olmasini isterim...

Natasa kendini kaybederek,

Sözünüzden dönüyorsunuzdemek! diye bagirdi. Firsata sevinmissinizdir! Ama sunu bilirsiniz ki, iki gün önce burada kendi kendime bir karar verdim ben, simdi hepimizin yaninda da tekrar ediyorum bunu : Alyosa'yla evlenmekten vazgeçtim!

Yani onu gene huzursuz etmek, duygulandırmak, demin söylediğiniz gibi

"sorumluluklarını"hatırlatmak, böylece onu tekrar kendinize bağlamak istiyorsunuz demektir bu...

Demini siz öyle demiyor muydunuz? Ama yeter artık; zamana birakalım... Sizinle konuşup anlamak için daha bir sakin olduğunuz zamani bekleyeceğim. ilişkilerimizi tamamen kesmeyeceğimizi umarım. Belki de, zamanla daha iyi anlarsınız beni. Oysa buraya gelirken, ailenizle ilgili bazı niyetlerimden söz etmeyi düşünüyordum size; görecektiniz ki... ama yeter artık!

Yanına gelerek devani etti :

Ivan Petroviç! Simdiye kadar sizinle tanışmayı çok istiyordum; hele simdi büyük bir mutluluk verecektir bana dostluğunuz. Umarım anlıyorsunuzdur beni. Birkaç gün sonra geleceğim size; izin verirseniz tabiE.

TMne hafifçe egilerek kabul ettiğimi belirttim. Ondan kaçamayacağımı anlamıştım. Elimi sikti, hiç bir şey söy 246

lemeden Natasa'yi selamladı, gururu incinmiş bir insan tavrıyla çıktı.

IV

Birkaç dakika hiç konuşmadık. Natasa üzgün, bitik, düşünceli oturuyordu. Bütün heyecanı, canlılığı bir anda sönmüştü. Donuk bakışlarını tam karsısında bir noktaya dikmiş, Alyosa'nın eli elinde, hareketsiz öyle duruyordu. Alyosa sessiz sessiz ağılıyor, arada bir basını kaldırıp ürkek, merak dolu bakışlarla Natasa'nın yüzüne bakıyordu.

Sonunda çekingen bir tavırla Natasa'yi yatıstırmaya başladı. Kızması için yalvarıyordu ona, bütün suçu kendi üzerine alıyordu. Babasını temize çıkarmayı çok istediği beliydi. Birkaç kere söz etti bundan, ama Natasa'yi tekrar kızdırmaktan korktuğu için açık söyleyemiyordu. Natasa'yi eskisi gibi sevdiğine, ölünceye kadar da seveceğine yeminler ediyor; Katya'yi bir kızkardes, sevimli, iyi yürekli bir kızkardes olarak sevdiğini söylüyordu. "Onu bırakmam büyük kabalık olur, diyordu.

Katya'yi tanisan sen de çok seversin onu, hiç ayrılmak istemezsin ondan; o zaman bu tatsizliklar da biter". Bu düşünce pek hosuna gitmişti. Yalari söylemiyordu zaval i. Natasa'nin endisesini anlamiyordu; onun demin babasına söylediklerinin de farkında degildi. Bildigi, onların bozustuklariydi, bu da çok üzüyordu onu. Natasa,

Babana öyle davrandigim için gücendin mi bana? diye sordu.

Delikanli derin bir üzüntü içinde cevap verdi:

Bütün suç bendeyken, her sey benim basimin altından çıkmisken gücenebilir miyim hiç? Seni böylesine bir öfkeye ben saldim; sinirlerin bozuk olduğu için onu 247

suçladın, çünkü beni temize çıkarmak istiyordun; her zaman benden yana olursun zaten, oysa degmem ben buna. Bir suçlu bulmak gerekiyordu, o çıktı karsına... Ama hiç suçu yoktur onun, hiç!

Alyosa heyecanlanmış, sesini yükseltmişti. Adamcagiz ne için geldi buraya, ne buldu!

Natasa'nin elemli, sitemli baktigini görünce yutkundu.

Peki, peki, bir daha söylemeyeceğim, dedi, affet... Bütün suç bende!

Natasa son derece üzgün,

Evet Alyosa, diye mirildandi. Aramızdan kara kedi gibi geçti baban, bütün dünyamızı yikti. Bu güne kadar herkesten çok bana inanirdin; şimdi bir kusku düsürdü içine, beni suçlu buluyorsun; kalbinin yarısını aldı benden. Karakedi geçti aramızdan.

Böyle söyleme Natasa. Niçin "Karakedi" diyorsun?

Sahte bir iyi yüreklilikle, yapmacik bir büyüklükle kendine bağladı seni; şimdi de her gün biraz daha sogutacak seni benden.

Alyosa iyice heyecanlanmıştı,

Yemin ederim ki yaniliyorsun Natasa! diye bagirdi. "Acele ettik" derken çok sinirliydi. Göreceksin, yarın ya da birkaç gün sonra yatisacaktır. Hem evlenmememiz için diretecek kadar kızmissa da önemli degil; sana yemin ederim ki, ne derse desin, dinlemem onu. O kadar da zayıf degilim...

Kim yardım eder bize biliyor musun? Birden sevinçle yükseltmişti sesini. Katya yardım eder! Sen de görürsün onun ne iyi bir kız olduğunu! Senin rakiben olup olmadığını, bizi ayırmak isteyip istemedigini anlayacaksın! Evlendiginin devrisi günüsevgisi sönen erkeklerden olduğumu nasıl dilin vardı da söyleyebildin demin? Yüregime isledi busözün! Hayır, yaniliyorsun, 248

Katya'ya sik sik gittiysem...

Yeter artık Alyosa, istedigini zaman gidebilirsin ona. Demin söylediğim bu degildi benim. Yanlis anladın. Kime istersen ona git, mutlu ol. Kalbinden, bana vereceğinden daha çok sevgi isteyemem...

Mavra girdi içeri.

¶ayı getireyim mi artık? İki saattir kaynıyor semaver; on bir oldu saat.

Kaba, sert bir tavırla sormustu bunu; caninin çok sıkkin olduğu, Natasa'ya kızdığı bel iydi. Salidan bu yana pek heyecanlıydı, çok sevdiği hanımı evleniyordu... ^{TM}teki kiracılara, komsulara, kapıcıya yetistirmisti haberi; dükkana her gittiginde oradakilere hep haniminin yakında evleneceğinden söz etmisti. Büyük bir adam olan, general iğe kadar yükselmiş, ayrıca son derece varlıklı Prens'in gelip hanimına, oğluyla evlenmesi için yalvardığını, bunu "kulaklarıyla" duyduğunu kurula kurula anlatmış durmüstü. Gelgelelim, birden işler sarpa sarmisti şimdi, Prens çay bile içmeden, öfkeyle çıkıp gitmisti. Bütün suç hanimindaydı tabi¶. Onun Prens'le nasıl bagira bagira konustugunu duymustu mutfaktan. Natasa,

Getir bakalım, dedi.

Yiyecek bir şeyler de getireyim mi? Natasa bozuldu.

Getir. Mavra,

Dünden beri oturmadık, bir sürü şey hazırladık, diye söylendi. Sarap almak için taa Nevski'ye gittim, şimdi de...

Kapıyı öfkeyle çarparak çıktı. Natasa'nin yüzü kızardı, tuhaf tuhaf bakıyordu bana. Mavra semaverle yiyecekleri getirdi; av eti, balık, iki sise iyi cins Yeliseyev sarabı vardı. "Bu kadar şeyi kime hazırlamışlar acaba?"

249

diye geçirdim içimden. Natasa masaya yaklaştı. Benden bile sıkıldığı bel iydi.

İste böyle garip bir insanım benVanya, dedi. Olacakları önceden bildiğim halde gene de bir umut vardı içimde. Alyosa gelip özür diler, belki barışırız; kuskularimin asilsiz olduğu anlaşılır, inandırırılar beni... diye umutlanıyordum; onun için hazırlattım bunları... Olur ki oturur, geç saatlere kadar konuşuruz diye düşündüm...

Zaval i Natasa! Bunu söylerken yüzü öyle kızarmisti ki! Alyosa birden heyecanlandı.

Gördün mü ya Natasa! diye bagirdi, İki saat öncesine kadar kuskularına kendinde inanmiyormussun! Evet, düzeltmek gerek durumu. Bütün suç bende, her şeyi de ben düzeltereğim. Natasa, izin ver hemen şimdi babama gideyim! Görmeliyim onu; gururu incindi, hakarete uğradı. Avutmaliyim, hep kendi düşüncelerimi söyleyeceğim ona, sadece kendi düşüncelerimi; seni karıstırmayacağım. Her şey düzelecek...Seni bırakıp onun yanına kosmak istediğim için gücenme. Yanılırsın öyle düşünürsen;acıyorum ona;görürsün, suçsuz olduğun zamanı gelecek sen de anlayacaksın...Yarın sabah gün dogar dogmaz geleceğim buraya, gece geç saate kadar yanında kalacağım, Katya'ya gitmeyeceğim.

Natasa kalmasını istemedi ondan, hatta gitmesinin daha iyi olacağını söyledi. Alyosa'nin şimdi

kendini zorlayarak günlerce yanında kalacagından, bile bile kendine eziyet edeceğinden korkuyordu. Yalnız Alyosa'dan babasına onun adına bir şey söylememesini istedi, onu yolcu ederken neşeye gülümsemeye çalıştı. Alyosa kapıdan çıkarken birden döndü, Natasa'nın yanına gitti, iki elini avuçlarının içine aldı, yanına oturdu. Derin bir sevgiyle yüzüne bakıyordu.

Natasa, sevgilim, melegim benim, gücenme bana, hiç bir zaman bozusmayalım. Bundan böyle birbirimizin 250

her dediğine inanacağımıza söz verelim. Bak şimdi ne anlatacağım sana canım: Neden olduğunu hatırlamıyorum. Kavgalıydık bir keresinde. Kabahatli bendim. Konuşmuyorduk. ^{TM}zür dilemek istemiyordum senden, ama öte yandan da çok üzülüyordum. Kentte suraya buraya gidiyor, sokaklarda avare avare doluyor, arkadaşlarıma uğruyordum, ama içim kan ağlıyordu... Birden aklıma ya hasta olur da ölürsen, diye geldi. Büyük bir umutsuzluğa düştüm, seni kaybettim sandım. Gittikçe kararıyordu içim. Sözde mezarının üzerine kapanıp kederimden öyle kalmış hayal ediyordum kendimi. Mezarını öpüyor, sana sesleniyor, seni karşımda bir anlık bile olsa diriltmesi, bir mucize göstermesi için. Tanrıya yakarıyordum. Kösüp kucaklıyordum seni, bağrıma basıyor, öpüyordum. Seni o anda eskisi gibi bir kerecik daha kucaklasani mutluluktan ölürüm sanıyordum.

Böyle hayal görürken birden söyle düşünüyordum kendi kendime: "Onu bana bir an göstermesi için yakarıyorum Tanrıya, oysa altı aydır beraberiz; kaç kere kavga ettik, kaç gün konuşmadık birbirimizle!" Günlerce dargın durduk, mutlulugumuzun değerini bilmedik; şimdi de tutmuş mezarından dışarı çağırıyordum seni; bir dakika için hayatımı vermeye hazırdım!.. Daha fazla dayanamadım, kostum sana, sen de beni bekliyordun; hatırlıyorum, öyle bastırdım seni ki göğsüme, gerçekten kaybedecektim seni sanki. Natasa! Bundan böyle hiç bozusmayacağız!

Dayanamıyorum! Tanrım, seni bırakabilir miyim hiç!

Natasa ağlıyordu. Kucaklastılar; Alyosa, onu hiç bırakmayacağına bir kere daha yemin etti. Sonra babasının yanına kostu. Her şeyi yoluna koyacağına, düzelteceğine kesinlikle inaniyordu.

Natasa elimi sinirli sinirli sikarak,

Her şey bitti artık! dedi. Her şey mahvoldu! Seviyor beni, hiç de sönmeyecek bu sevgisi; ama Katya'yi

251

da seviyor, bir zaman sonra onu benden çok sevecek. TabiiE bu alçak Prens de fırsatı kaçırmayıp...

Natasa! Prens'in dürüst davranmadığına ben de inanıyorum, ama...

Ona söylediklerimin hepsini doğru bulmuyorsun, değil mi! Yüzünden anlamıştım zaten. Ama biraz sabret, haklı miyim haksız miyim görürsün! Hem ben genel konuştum, kim bilir daha ne domuzluklar vardır kafasının içinde! Korkunç bir adamdır o! Dört gün dolastım durdum bu odanın içinde, hep düşündüm. Evet, Alyosa'nın durulmasını; istediği gibi yaşamasını engel iyen üzüntüsünden, bana olan sevgisinin verdigi sorumluluk duygusundan kurtulmasını sağlamakti asil amacı. Bu evliliğe razı

olmasının bir nedeni daha vardı: Aramıza sokulup iyi yürekliliğiyle,içtenliğiyle Alyosa'nin gözünü boyayacaktı. Evet Vanya, bu böyledir! Alyosa çok saftır; benim için üzülmezdi artık. Söyle düşünürdü: "Natasa karim olacak, ömrümüzün sonuna kadar beraber yasayacagiz". Elinde olmadan Katya'yla daha çok ilgilenirdi bu durumda. Bel i ki Prens bu Katya denen kizi çok iyi anlamis; tam Alyosa'nin aradigi kiz oldugunu, onu benim elimden alabilecegini sezinlemis. Ah Vanya! Simdi bütün umudum sende : Seninle dost olmayi istedigine göre, gene bir seyler düşünüyor demektir. Bu fırsatikaçirma canim, ne olur Kontes'e yaklasmaya çalis. Su Katya'yla tanis, incele onu, nasil bir kiz oldugunu öğren bana. Senin düşüncen önemli benim için. Senin gibi hiç kimse anlayamaz beni; ne istedigimi de iyi bilirsin.

Sonra, aralarındaki dostluk derecesini, iliskileri, nelerden sözettiklerini de öğren. ^{TM}zel ikle Katya'yi incele, Katya'yi... Bir kere daha ispat et bana sevgili; biricik dostum Vanya, bir kere daha ispat et bana dostlugunu! Artik bütün umudum sende!.. 252

Eve döndüğümde saat gecenin biri olmustu. Nel i uykulu bir yüzle açti kapiyi. Beni görünce gülümsedi, gözlerinin içi güldü. Uyuyakaldi diye kendi kendine kizdi. Ben gelinceye kadar uyumamak istiyormus zaval i. Birisinin beni aradigini, oturup uzun süre bekledigini, masanın üzerine bir pusla biraktigim söyledi. Maslobojev'dendi pusla. Yarın saat on ikide evine çağiriyordu beni. Nel i'ye bir seyler soracaktim, ama sabaha biraktim, gidip yatmasini söyledim. Zaval i zaten bekleye bekleye yorulmus, ancak ben gelmeden yarım saat önce dalmisti.

V

Sabahleyin Nel i Maslobojev'in ziyareti üzerine oldukça ilginç seyler anlatti. Maslobojev'in gece gece beni araması pek garipti: Evde olmayacağımı biliyordu; çok iyi hatırlıyordum, son görüşmemizde cumartesi aksami evde bulunmayacağımı söylemistim ona. Nel i, önce kapiyi açmak istemedigini söylüyordu: Çünkü saat sekizmis geldiginde, korkmus. Ama Maslobojev razi etmis onu açmaya; bana bir puslayla haber birakmazsa yarın basıma bir is açılacağını söylemis.

İçeri girince hemen bir pusla yazıp masanın üzerine bırakmış, sonra Nel i'nin yanına kanepeye oturmuş. "Hemen ayaga kalktim, diye anlatıyordu kız, konuşmak istemedim onunla; çok korkmustum. Bubnova'dan söz etmeye başladı; kadının sınırdan çatladigini, artık beni yanına almaya cesaret edemeyecegini söyledi, sonra seni öğdü. Yakın dost olduğunuzu, sizi taa küçüklükten tanıdigini anlatti. O zaman konuşmaya başladım onunla. Cebinden seker çıkardi, uzatti bana, istemedim; beni iyi bir insan olduğuna inandırmak için dil dökmeye başladı, sarki söyleyebildigini, güzel dans ettigini

253

söyledi; ayaga fırlayıp oynamaya başladı. Gülesim geldi. Sonra, biraz daha oturup sizi bekleyeceğini söyledi; ondan korkmamam, yanına oturmam için yalvardı. Oturdum; ama canım konuşmak istemiyordu onunla. Annemle dedemi tanıdigini söyleyince konuşmaya başladım.

Bunun üzerine çok oturdu".

Neler konuştunuz?

Annemden Bubnova'dan... dedemden. İki saat oturdu.

Neler konustuklarini söylemek istemiyordu sanki. Ben de, Masloboyev'den öğrenebileceğimi düşünerek sormuyordum. Masloboyev'in Nel i'yi yalnız görmek için mahsus ben yokken geldiği kanisindaydim. "Niçin acaba?" diye soruyordum kendi kendime.

Masloboyev'in verdiği sekerleri gösterdi bana Nel i. Bunlar kırmızı yeşil kâğıtlı, en adi cinsindenbelki de rastgele bir mahal e bakkalından almıştı onları Masloboyevüç akide sekeriydi.

Nel i sekerleri bana gösterirken gülümsedi.

Niçin yemedin onları? diye sordum. Kaslarını çatarak cevap verdi : İstemiyorum. Almadım bile, kendi kanepenin üzerine bıraktı...

O gün çok yere gidecektim. Kalktım. Giderken sordum Nel i'ye: Yalnız sikiliyor musun?

Hem sikiliyorum, hemsikilmiyorum. Sikiliyorum, çünkü uzun zaman olmuyorsunuz evde.

Yüzüme öyle tatlı, sevgi dolu gözlerle bakıyordu ki! O sabah hep öyle bakmıyordu bana; neseli, cana yakın bir hali vardı; aynı zamanda bir şeyden utanıyor, hatta canımı siktikten, sevgimi kaybetmekten, ağzından bir şey kaçırmaktan korkuyordu sanki.

Gülümseyerek, 254

Peki niçin sikilmiyorsun? diye sordum. "Hem sikiliyorum, hem sikilmiyorum" diyorsun.

Bu çocuğa giderek daha çok isiniyordum. Gülümseyerek,

Bunu ben bilirim, dedi.

Nedense gene utanmıyordu. Kapıda konuşuyorduk. Basi önünde, karşımda duruyordu. Bir eli omuzumda, ötekiyle ceketimin kolunu çekistiriyordu.

Sir midir bu? diye sordum.

Tatlı bakışım yüzüme kaldırarak alçak sesle,

Yoo... dedi, önemli değil zaten, siz yokken kitabınızı okuyorum...

Kıpkırmızı olmuştum.

Demek öyle! dedim. Nasıl, beğeniyor musun bari?

Yüzüne karşı öğülen bir yazarın mahcupluğunu duyuyordum. O anda onu öpebilmeye neler vermezdim! Ama olmazdı; Nel i kısa bir sessizlikten sonra, son derece üzgün, Niçin, niçin öldü o? diye sordu.

Yüzüme bir kere daha bakıp basım önüne egdi gene.

Kim? dedim.

Kim olacak, o delikanli, veremli... kitaptaki iste.

Ne yapalim, ölmesi gerekiyordu, öldü. Isitilir isitilmez bir sesle, Hiç de gerekmiyordu, dedi.

Birden somurttu, basini iyice önüne egdi. Aradan bir dakika geçti. Kolumu çekelemeye devam ederek,

Peki ya o kiz... dedesiyle o kiz ne olacaklar? diye fisildadi. Hayatlarinin sonuna kadar beraber mi yasayacaklar? Yoksul uktan kurtulacaklar mi?

Kizcagiza iyi bir sey söyleyemedigim için gerçekten çok üzgün, Hayir Nel i, dedim, kiz uzak bir kente gidip ora

255

da bir toprak sahibiyle evlenecek, ihtiyar da yalniz kalacak.

Demek... demek öyle! ^{TM}f, ne hainsiniz! Artik okumayacagim kitabinizi.

^{TM}fkeyle itti kolumu, dönüp masanin yanina gitti, yüzü duvara dogru, basi önünde, öyle kösede durdu. Büyük bir üzüntü içindeymis gibi sik sik soluyordu; yüzü kipkirmizi olmustu. Yanina gittim.

Kizdin mi Nel i? Orada yazılanlar dogru degil ki! Hepsi uydurma;kizacak ne var!€ok duygulu bir kizsin!

Kizmadim, dedi.

Sevgi dolu, isildayan bakisini gözlerimin içine dikti; sonra birden elimi yakaladi, yüzünü gögsüme bastirip, nedense aglamaya basladi. Ama ayni zamanda gülüyordu da; hem gülüyor hem agliyordu. Benim de içimden gülmek geldi. Ama yüzünü bir türlü göstermek istemiyordu bana; basım gögsümden ayirmak istedikçe direliyor, gittikçe daha çok gülüyordu.

Bu duygulu durus bitti sonunda. Vedalastik; acele ediyordum. Nel i, yüzü pespembe, hala utangaç, gözlerinin içi isil isil, merdivenin basina kadar kostu arkamdan; çabuk dönmemi söyledi.

^{TM}glene kadar, belki daha erken dönecegime söz verdim.

^{TM}nçe ihtiyarlara gittim. Ikisi de keyifsizdi. Hele Anna Andreyevna iyice hastaydi. Nikolay Sergeic

odasinda oturuyordu. Geldigimi duymustu, ama her zamanki gibi, Anna Andreyevna'yla konusacaklarimizi konusalim diye on bes dakika sonra yanimiza gelecegini biliyordum. Yasli kadini fazla üzmemek için dün aksamki olayi elimden geldigince yumusatarak anlattim, ama gerçegi gizlemedim tabi€E. Anna Andreyevna'ninüzülmekle beraber evlilik isinin suya düstüğü

haberini sogukkanlilikla karsilamasi sasirtti beni. 256 .

Bunu bekliyordum zaten Vanya, dedi. Arkanizdan uzun uzun düsündüm, bu isin olmayacagi sonucuna vardim. Ulu Tanrının katında haketmedik bu mutlulugu; hem adam da alçagin biri; iyilik beklemek aptal ik olur ondan... Dile kolay, hiçten yere on bin rublemizi alıyor; hakli oldugumuzu bile bile alıyor. Elimizde avucumuzda bir sey birakmayacak... Ihmenevka'yi satiyorlar.

Natasa'cigim onlara inanmamakla akil ilik etmis.

Sesini alçaltarak devam etti :

Hem ne var biliyor musun Vanya, bizim ki hiç istemiyordu bu evliliği! Arada bir "istemiyorum" diye kaçiriyordu agzından. ^{TM}nceleri nazlanıyor sandım; ama hayır, gerçekten istemiyor. Peki kızım, yavrum ne olacak şimdi? Babası istemez onu. Peki Alyosa olacak herif ne diyor?

Anna Andreyevna daha bir sürü seyler sordu, cevaplarımı her zaman olduğu gibiyah vahlarla karsiladi, sizlandi. Son günlerde saskin bir hali olduğu kaçmamısti gözümde zaten. Her yeni haber sarsiyordu onu. Natasa'nin üzüntüsü sinirlerini de sagligini da bozmustu.

Nikolay Sergeiç sirtında sabahlığı, ayaklarında terligiyle geldi. Üsüttüğünden yakindi. Sevgi dolu bakislarini karisından ayirmiyordu; orada kaldigim sürece her hizmetine bir dadi gibi kostu; gözlerinin içine bakıyor, hatta ondan korkuyordu sanki. Bakislarında sefkat vardı. Karisini kaybedecegi endisesi düsmüstü içine; onu kaybederse kendisinin de artık yasayamayacagini hissediyordu.

Bir saat kadar oturdum orada. €ikarken Nikolay Sergeiç dis kapiya kadar geldi benimle, Nel i'yi sordu. Onu kızinin yerine yanlarına almaya kararlı görünüyordu. Anna Andreyevna'yi buna nasıl razi edebileceğini bilmiyordu. Kız üzerine yeni bir sey öğrenip öğrenmediğimi özel bir ilgiyle soruyordu. Kısaca anlattım. Sözlerim pek

257

etkilemişti onu. Kararlı bir sesle,

Daha konuşuruz, dedi, simdilik... neyse, ben gelirim sana, biraz iyileseyim, gelirim. O zaman kararimizi veririz..

Saat tam on ikide Maslobojev'deydim. İçeri girdiğimde karsıma ilk çıkan Prens olunca pek sasirdim. Antrede paltosunu giyiyordu; Maslobojev de telasli telasli yardım ediyordu ona, bastonunu tutuyordu. Tatistiklerini biliyordum, ama bu karsilasma gene de saskina çevirmisti beni.

Prens beni görünce heyecanlanır gibi oldu.

Oo, siz miydiniz! dedi. Ne tesadüf! Ben de bay Maslobojev'le tanistiginizi demin öğrendim. Sizinle karsilastigima sevindim, hem çok sevindim. Sizi görmeyi çok istiyordum; ilk fırsatta gelmeyi düşünüyorum size, izin veriyor musunuz? Sizden bir dileğim var: Yardım edin bana, ortadaki durumu açıklayın. Dün aksamki olaydan söz ettiğimi anlamissinizdir sanırım... Tanıyorlar sizi orada,

seviyorlar; olaylari ta bastan beri izliyorsunuz; etkiniz var...Simdi gitmeyip, sizinle konusamadigim için çok. üzgünüm... Bazi acele islerim var! Ama birkaç güne kadar, belki de daha erken, ugrayacagim size. Simdilik...

Elimi biraz fazla hararetle sikti, Maslobojev'e göz kirptikten sonra çıktı. Odaya girince, Al ahaskina söylesene... diye basladim. Maslobojevaceyleylesapkasinialipdisariçikarken sözümü agzima tikadi:

Bosuna ugrasma, söylemem, isim var, ben kaçiyorum, zaten geç kaldim!..

Saat on ikide gelmemi yazan sen degil miydin?

Ne olmus yazdiysam? Dün ben sana yazdim, bu

EzilenlerF: 17 258

gün de bana yazdilar; hem de nasil... basim döndü. Ne is! Bekliyorlar beni. Kusura bakma Vanya.

Seni bosuna buraya kadar yordugum için istersen güzel bir sopa çek bana. Yalniz lütfen biraz çabuk tut elini! Bekletme, çok isim var, bekliyorlar. . .

Niçin sopa çekecekmisim sana? Isin çikmissa git: tabiE, herkesin acele isi çikabilir. Yalniz...

Maslobojev holeçikiyorduben de pesindenpaltosunu giyerken kesti sözümü : Yalnizi falan yok, söylemem. Seninle de isim var; çok önemli bir is bu; zaten bunun için gelmeni istedim; seni yakindan ilgilendiren bir is... Simdi ayak üstü anlatamayacagim, bugün saat tam yedide, ne erken ne geç, tam saat yedide bana gelecegine söz ver. Evde olacagim..

Kararsiz,

Bugün mü? dedim, bu aksam bir yere...

Aksam gidecegin yere simdi git, aksama da bana gel. Sana neler anlatacagimi bir bilsen Vanya.

Peki, peki. Ne yalan söyleyeyim, meraklandirdin beni.

Bu arada sokaga çikmis, yaya kaldirimda duruyorduk. Israrla bir kere daha sordu : Geleceksin degil mi?

Dedim ya gelecegim diye.

Söz ver bana.

TMf, can siktin artik! Peki, söz veriyorum.

€ok güzel. Ne yana gidiyorsun? Sagi göstererek,

Bu yana, dedim. O da solu göstererek,

Ben bu yana, dedi. Al ahaismarladik Vanya! Unutma, tam saat yedide.

Arkasından bakarken "Tuhaf sey" diye düsündüm. Aksam Natasa'ya gitmekniyetindeydim.

Maslobo

259

yev'e söz verdiğim için simdi gitsem iyi olur, diye düsündüm. Alyosa'yi orada bulacagimdan kuskum yoktu. Gerçekten de oradaydi; beni görünce pek sevindi.

Natasa'ya karsi son derece candan, sevimli davraniyordu; benim aralarina katilmam iyice neselendirmisti onu. Natasa da onunla beraber söyleyip gülüyordu ya, bunu zoraki yaptigi bel iydi.

Benzi uuktu; hiç uyuyamamisti gece.

Alyosabesbel i Natasa'yi gülümsetmek iinhabire konusuyor, bir sürü seyler anlatiyordu, ama Katya'yla babasından hiç söz etmiyordu nedense. Dünkü, Natasa'yla babasini baristirma denemesi iyi sonuç vermemise benziyordu. Bir ara Mavra'ya bir sey söylemek için disari iktiginde Natasa aceleyle fisildadi bana:

Bir sey söyleyeyim mi sana? Buradan gitmeye can atiyor, ama çekiniyor. Ben de söyleyemiyorum git diye; o zaman belki mahsus gitmez de cani sikildigi halde kalir yanimda, iyice sogur benden belki... Ne yapsam ki?

Tanrim, kendi kendinizi ne durumlara sokuyorsunuz! Ikiniz de çok vesveselisiniz, biribirinizi kol uyorsunuz. Oturup aik aik konussaniz olmaz mi! Bu durum belki gerçekten de sogutur onu senden.

Natasa dehset içinde,

Ne yapayim? dedi.

Dur, ben simdi hal ederim...

amurlanmis izmemi Mavra'ya temizletmek bahanesiyle mutfaga gittim. Natasa arkamdan, Dikkatli ol Vanya! diye seslendi.

Mutfaga girdigimde, Alyosa beni bekliyormus gibi yanima kostu.

Ivan Petroviç, sevgilidostum, ne yapsam ben? Bir akil verin bana: DnKatya'ya söz vermistim, bu saatte orada olacaktim. Gitmesem olmaz! Natasa'yi çok seviyorum onun için kendimi atese atmaya hazirim; ama260

siz de kabul edersiniz ki öte yani da tamamen birakmak olmaz...

Ne duruyorsunuz, gidin...

Ya Natasa? Üzülür sonra. Yardım edin bana Ivan Petroviç...

Bence gidin daha iyi. Sizi ne çok sevdiğini biliyorsunuz; sonra yanında sikiliyorsunuz, kendinizi zorlayarak kalıyorsunuz sanır. Gitmeniz çok daha iyi olur. Şimdi girelim içeri, ben yardım ederim size.

Ne iyisiniz Ivan Petroviç! İçeri girdik ; bir dakika sonra, Demin babanizi gördüm, dedim. Zaval i korkuyla,

Nerede? diye haykirdi.

Sokakta karsılaştık. Bir dakika kadar konuştuk; gene dost olmamızı söyledi. Nerede olduğunuzu bilip bilmediğimi sordu. Sizi görmeyi çok istiyordu ; bir şey söyleyecekti galiba.

Sözü nereye getirmek istediğimi anlayan Natasa,

Ah Alyosa, diye bağirdi, git gözük ona.

Peki ama... nerede bulabilirim onu? Evde midir acaba?

Sanmam. Yanılmıyorsam Kontes'e gidiyordu, öyle bir şey söyledi çünkü.

Alyosa, elemli elemli Natasa'ya bakarak saf bir tavırla,

Şey... ne yapsam şimdi? diye mirildandi. Natasa,

Ah Alyosa, dedi, ne yapsam ne demek! Ben üzülmeiyim diye oraya hiç gitmemek niyetinde misin yoksa? Çocukluk etme. Bir kere, yakışık almaz; sonra, Katya'ya kabalık etmiş olursun. Arkadassınız, insanarkadaslık bağlarım böyle koparıp atar mı hiç? Hem seni bu kadar kışkırdığımı sanırsan üzülürüm. Git, hemen git,

261

ben istiyorum! Babanı da bekletme.

Alyosa hem sevinç hem pişmanlık içinde,

Ah, sen bir meleksin Natasa! diye bağirdi. Küçük parmağına değmem inan ki! ^{TM}yle iyisin ki, oysa ben... ben... Bak sana gerçeği söyleyeyim! Gitmeme yardım etmesi için demin mutfakta Ivan Petroviç'e ben yalvardım. O da bunu uydurdu. Ama güvenme bana Natasa'cığım ! Düşündüğün kadar suçlu değilim; çünkü dünyadaki bütün varlıklardan bin kat çok seviyorum seni; yeni bir karar verdim kendi kendime : Katya'ya her şeyi, durumumuzu, dün akşam burada olanları anlatacağım.

Kurtuluşumuz için bir şeyler düşünür, çok seviyor bizi çünkü...

Natasa gülümsedi.

Hadi git. Bir seysöyleyeyim mi sana Alyosa, Katya'yla tanismayi ben de çok isterdim. Nasil yapariz bunu?

Alyosa'nin sevinci sonsuzdu Hemen iki genç kizi nasil tanistirabilecegi üzerine düşüncelerini siralamaya basladi. Ona bakilrsa çok kolaydi bu: Katya bir yolunu bulurdu. Heyecanli heyecanli anlatiyordu. Iki saat sonra Katya'nin cevabini getirecegine, gece geç vakte kadar da oturacagina söz verdi. Natasa onu yolcu ederken,

Sahi gelecek misin? diye sordu.

Kuskun mu var bundan ? Hosça kal Natasa'cigim, melegim benim, biricik sevgilim! Hosça kal Vanya! Aman Al ahim, yanlislikla Vanya dedim size, bakin Ivan Petroviç, sizi öyle seviyorum ki...

niçin senlibenli konusmuyoruz sizinle? Bundan böyle sen diyelim birbirimize.

Olur.

Hele sükür! Belki yüz kere düşündüm bunu, ama söylemeye bir türlü cesaret edemiyordum size.

Bakin, hala siz diyorum. Dogrusu, birisine sen demek hiç de kolay bir sey degil. Yanilmiyorsam Tolstoy'un bir romaninda çok hos anlatilir bu : Iki kisi birbirine sen demeye karar 262

verirler;ama bir türlü beceremezler bunu, konusurken içinde sahis zamiri olmayan cümleler kul anirlar hep. Ah Natasa! Bir gün "Çocukluk ve İlk Gençlik" i okuyalim seninle, çok hos bir kitaptir! Natasa gülümseyerek,

Peki, peki, dedi, hadi simdi git! Sevinçten çenen düstü...

Al ahaismarladik! Iki saat sonra buradayim! Alyosa Natasa'nin elini öptü, aceleyle çıktı. Natasa, Gördün ya Vanya, gördün ya! diye mirildandi. Gözlerinden yaslar bosaldi. Iki saat kaldim yaninda; avutmaya çalistim onu, sonunda oldukça rahatladı içi. Endiselerinde hakliydi tabiÇ. Onun durumunu düşündükçe yüregim sizliyordu; korkuyordum. Ama elimden ne gelirdi!

Alyosa'yi da tuhaf buluyordum: Natasa'ya olan sevgisi azalmamisti; hatta duydugu pismanliktan, üzüntüden belki de çoğalmis, güçlenmisti. Ne var ki yeni aski da giderek yüregini sarmaktaydi.

Sonuç neye varacak, kestirmek imkansizdi. Katya'yi ben de çok merak ediyordum. Onunla tanisacagima bir kere daha söz verdim Natasa'ya.

Sonunda neselenir gibi oldu. Bu arada ona Nel i'yle aramızda geçenleri, Maslobojev'i, Bubnova'yi, Maslobojev'in evinde Prens'le bugünkü karsilasmami, saat yedide oraya gidecegimi de anlattim. Bunlarla çok yakindan ilgilendi. ihtiyarlari kısa geçtim, Ihmenev'in beni ziyaretinden simdilik söz etmedim. Nikolay Sergeic'in Prensle düel oya hazirlandigi haberi sarsabilirdi onu.

Prens'in Maslobojev'le iliskisi; durumda anlasilmayacak bir yerolmadigi halde, Prens'in benimle dost olmayi böylesine ısrarla istemesi Natasa'nin da tuhafina gitmisti.

Saat üçte eve döndüm. Nel i o küçücük, güleç yüzüyle karsiladi beni...

VI

Saat tam yedide Maslobojev'deydim. Beni görünce sevinç çigliklari atti, boynuma sarildi.

€akirkeyif oldugu, bel iydi. Ama beni en çok sasirtan, ben geleceğim diye evde yapılan hazirlikti.

€ok hos, pahali cinsinden bir yaygiyla örtülü yuvarlak masada güzel, bakir bir semaver kayniyordu. Kristal, gümüs ve fagfur çay takimi piril pirildi. Baska bir çeşit, ama gene de en az birincisi kadar agir bir örtüsü olan öteki masada tabak tabak, sekerlemeler, Kiev reçel eri, kurabiyeler ve pastalar, marmelat, pestil, Fransiz reçel eri, jöle, portakal, elma, findik fistik vardi...

kisacasi bir manav dükkanında bulunan çeşitlerin hepsinden yigilmisti masanın üzerine.

Bembeyaz bir örtüsü olan üçüncü bir masada da akla gelebilecek her çeşit mezeler siralanmisti: Havyar, peynir, ciger ezmesi, salam, jambon, balik, kristal sürahilerde en iyi cinsinden; renk renk votka... Kösedeki, gene bembeyaz bir örtüyle örtülü küçük masada da içinde sampanya siseleri bulunan iki küçük kova vardi. Kanepenin yanındaki masanın üzerinde üç güzel sise çarpiyordu göze : Suaternes, LafEte,, bir de konyak sisesi. Yelisejev'den alindiklari, çok pahali olduklari bel iydi. €ay masasının basında Aleksandra Semyonovna oturuyordu; sade, ama özenerek giyinmiş kendine yakistirmisti. Güzel oldugunun farkındaydi, bunun için de biraz kuruluyordu.

Yerinden hafifçe dogrularak, magrur bir tavirle karsiladi beni. Körpe yüzünde bir nese, sevinç isiltisi vardi. Maslobojev'in üzerinde zengin bir sabahlik, temiz, sik bir gömlek; ayaklarında €in isi, güzel terlikler vardi. Gömleginin çok sik dikilmis düğme264

leri son modoydi. Saçlari da modaya göre ortadan ayrılarak özenle taranmış, pomatlanmisti.

Saskinlikten odanın ortasında kalakalmış, agzim açık; bir Maslobojev'e, bir zevkten gözlerinin içi gülen Aleksandra Semyonovna'ya bakiyordum. Sonunda endiseyle, Ne o Maslobojev? diye bagirdim. Toplantın mi var bu gece?

Maslobojev pek ciddiyydi.

Yoo. Yalnız sen varsın.

Pekisunlarne? (Mezelerigösteriyordum.) Bir alay doyar bunlarla!

Maslobojev,

En önemlisini unuttun dedi, doyurduktan baska susuzlugunu giderecek seylerimiz.de var!

Bütün bunlari yalnız benim için mi hazirladin?

Senle Aleksandra Semyonovna için. O istedi. Aleksandra Semyonovna yüzü kızararak, Bak hele! diye bagirdi. Tahmin etmistim zaten! Konuk agirlamak da suç mu yani!

Ama yüzündeki mutluluk ifadesi kaybolmamisti. Maslobojev devam ediyordu: Sabahtan beri, düşün bir kere, bu aksam senin geleceğini öğrendi öğreneli oturmadi hiç, telas içinde saga sola kostu durdu...

Bu da yalan iste! Hiç de sabahtanberi degil... dün aksamdan beri heyecanlıyım. Dün gece geldiginde bu aksam bize buyuracaklarını söylemistin...

Yanlis duymussunuz.

Hiç de yanlis duymadım, öyle dedin. Yalan söylemem ben. Hem ne diye agirlamayacakmisiz konugumuzu? Kapimizi çalan yok zaten, oysa neyimiz eksik! Bizim de insan gibi yasamayi bildigimizi görsün herkes.

Maslobojev,

265

Daha önemlisi, sizin ne denli üstün, becerikli bir ev hanimioldugunuzu öğrensin, diye ekledi. Pekiama benim günahim ne, dostlarım! Hol anda bezinden bir gömlek geçirdiler sirtima, kol düğmeleri taktılar; €in isi terlikler, sabahlik giydirdiler... oturup saçlarimi taradi, po~ matladi.

bergamot muydu neydi... kreibrüle dedigi bir de koku sürmek istedi ama o kadarina dayanamadım artik, bas kaldirdim, kocaligimi gösterdim...

Aleksandra Semyonovna kipkirmizi kesilmistiHiç de bergamot degildi; kristal sisede en iyi cinsinden Fransiz pomadi sürdüm saçına! Siz hak verin Ivan Petroviç, ne dansa, ne tiyatroya yol ar beni, sadece giyecek alır; ama ne yapayım ben giyecegi? Süslenip püsleniyor, odanın içinde yalnız basima bir asagi bir yukari dolasip duruyorum. Geçen gün yalvar yakar, tiyatroya gitmeye razı ettim. Hazirlaniyorduk, ignemi takmak için odama gittim bir ara, dönünce içki dolabinin basında buldum onu, pes pese yuvarliyordu kadehleri... biraz sonra tamam oldu tabiE.

Gidemedik, kaldik. Hiç kimse gelmiyor evimize, hiç kimse, hiç kimse. Yalnız sabahlari birtakim adamlar geliyor, beni de öteki odaya yol uyorlar. Oysa semaverimiz, çay takimimiz, güzel güzel fincanlarımız var... hepsi de hediye. Yiyecek de getiriyorlar; disardan sadece sarapla pomadi, bir de bazı mezeleri aliyoruz. Sözgelimi, sizin için pestil, jambon, seker aldık... Bari birisi gelip ilgilense bizimle! Bir yıldır hep kibar bir konuk gelse de esyalarimizi göstersek agirlasak, övse bizi, tanidiklarına anlatsa diye düşünürüm. Bu aptali bosuna süslemis, saçlarım pomatlamışım, degmez buna; pasakli gezmekten hoslanıyor. Sirtındaki sabahligi görüyor musunuz, hediye dir.

Böyle bir sabahlik giyecek surat var mi onda, siz söyleyin! Zikkimlanmaktan baska düşündüğü yok. Görürsünüz şimdi, çaydan önce votka sunacaktır size.

Hay aklınla bin yasayasin!Birkaç kadeh likör 266

atistiralim da içimiz aydinlansin; rahat rahat öteki içkilere geçelim.

Demedim mi!

Üzülmeysin Saska, sagliginiza bir kadeh de konyakli çay içeriz.

Aleksandra Semyonovna el erini birbirine vurarak,

Oldu! diye bagirdi. Evvelsi gün bir tüccar, kutusu alti ruble olan Hint çayi getirmisti, onu da konyakla içmek istiyor. Ona bakmayin siz Ivan Petroviç, simdi doldururum fincaninizi...

göreceksiniz ne güzel çay oldugunu!

Semaver'in basinda telasli telasli bir seyler yapıyordu.

Beni gece geç saate kadar tutmak niyetinde olduklari bel iydi. Aleksandra Semyonovna bütün bir yıl konuk beklemisti, simdi de acisini benden çıkarmaya hazirlaniyordu. Benim hesapta yoktu bu.

Yerime otururken,

Bak Masloboyev, dedim, konukluga gelmedim ben buraya, is için geldim; bir seyler anlatacaktin...

Isin de sirasi var, dostça söylemenin de.

Hayir canini, öyle düşünme. Sekiz buçuga kadar oturur, kalkirim. Isim var, söz verdim...

Sanmam. insaf et, neler söylüyorsun? Aleksandra Semyonovna'ya yaptiginin farkindamisin?

Yüzüne bak bir, bembeyaz kesildi. Bosuna mi o kadar süsledi beni, saçimi pomatladi; hem de bergamot... düşün biraz!

Hep isin sakasindasin Masloboyev. Aleksandra Semyonovna'ya söz veriyorum, gelecek hafta, sözgelimi cuma günü aksam yemegine konugunuz olacagim; ama simdi verilmiş bir sözüm var Masloboyev, daha dogrusu bir yere gitmek zorundayim. Simdi su bana anlatacaklarina geçsen iyi olur...

Aleksandra Semyonovna misk gibi kokan bir fincan

267

çayi önüme koyarken aglamakli bir sesle,

Ancak sekiz buçuga kadar mi oturacaksınız? dedi.

Masloboyev atildi öteden:

Üzmeysin tatli caninizi Saska, bos konusuyor. Kalacak. Söylesene bana Vanya, nereye gidiyorsun böyle ikide bir? Ne isler pesindesin? ^{TM}grenebilir miyim? Her gün bir yerlere gittigini, çalışmadigini

biliyorum...

Ne yapacaksın nereye gittigimi? Ama belki sonra, anlatırım. ^{TM}nce sen sunu söylesene bana, dün aksam evde olmayacağımı bile bilesöylemistim sana bir yere gideceğimiğin geldin?

Sonra hatırladım söylediğini, unutmustum. Birtakim haberler verecektim sana; daha çok da Aleksandra Semyonovna zorladı. "Bak, bir dostun oldu, niçin çağırmıyorsun onu?" diyordu. Dört gündür basımın etini yiyor. Su bergamot yüzünden de hani yok mu ya, öteki dünyada kirk günahımı bağışlarlar galiba... Doğrusu benim de aklım yatmadı değil buna: Eski bir arkadaşımınla söyle güzel bir aksam geçirmek hiç de fena olmazdı. Kurnazlık ettim: Gelmezsen durum kötüye varır, diye yazdım.

Bir daha böyle yapmamasını, doğru haber bırakmasını söyledim. Ne var ki gene de bir kusku vardı içimde.

Peki öğleyin nereye gittin öyle aceleyle?

Evet, o zaman gerçekten önemli bir isim vardı, yalan söylemek adetim değildir.

Prensle mi?

Aleksandra Semyonovna tatlı bir sesle,

€ayımız hosunuza gitti mi? diye sordu.

€ayını öveyim diye deminden beri bekliyordu meğer, anlayamadım, __ €ok güzel, Aleksandra Semyonovna, çok çok güzel! dedim. Böyle çay hiç içmemistim.268

Zavalinin yüzü sevinçten kıpkırmızı oldu, bir fincan daha doldurmaya kostu. Masloboyev, Ah o Prens! diye haykırdı. Ne hinoglu hindir bilmezsin... alçak herifin biri! Bak ne diyeceğim sana Vanya: Gerçi ben de alçagım, ama onun gibi olmaktan utanç duyarım! Ama açmayayımazgimi...tutayım çenemi! Onun için sana söyleyebileceğim tek şey de budur zaten.

Oysa ben onun üzerine bilgi almak için gelmistim sana. Neyse, sonra konuşuruz bunu. Şimdi söyle bakalım, dün ben yokken niçin seker verdin Helena'ya, karsisinde dans ettin? Sonra, bir buçuk saat ne konuştun onunla?

Masloboyev birden Aleksandra Semyonovna'ya dönerek açıkladı: Helena dediği, Ivan Petroviç'in evinde kalan on iki, belki de on bir yaşlarında küçük bir kizdir.

Sonra bana döndü, Aleksandra Semyonovna'yi göstererek,

Suna bak hele Vanya, diye ekledi,adını ilk kez duyduğu bir kiza seker verdiğimi duyunca nasıl mosmor kesildi yüzü birden, gördün mü? Odanın içinde tabanca patlamış gibi nasıl irkildi...gözlerinde simsekler çaktı. Saklamayın iste Aleksandra Semyonovna! Kiskaniyorsunuz beni! Helena'nın on bir yaşında bir kizcagiz olduğunu söylemeseydim o saat saçlarıma yapıştı, bergamot bile kurtaramazdı beni!

Simdi de kurtaramayacak!

Aleksandra Semyonovna çayı birakip yanımıza kostu, Masloboyev'in basını çekmesine fırsat vermeden saçına yapıştı.

Al sana, al bakalım! Konugumuzun yanında kiskanç olduğumu söylemenin cezası bu iste! Hele bir daha söyle!

Aleksandra Semyonovna'nın yüzü kıpkırmızı olmuştü; sakayla karışık hayli yakti Masloboyev'in canını..

269

Sonra bana dönerek, ciddi bir tavırla ekledi:

Hiç utanmadan böyle şeyler söyler! Masloboyev saçlarını düzeltirken,

çektigimi görüyorsun Vanya! dedi. Bunun üzerine birer votka içmek gerek!

Kosarak içki masasına gidiyordu ki Aleksandra Semyonovna ondan önce davrandı. Kosup kadehi kendi doldurdu, Masloboyev'e verdi, hatta gülümseyerek yanagım oksadı. Beriki magrur bir tavırla göz kırpti bana, dilini sapırdattı, bir dikiste kadehteki içkinin hepsini içti. Sonra yanıma geldi, otururken,

Sekerlere gelince, diye başladı, nasıl söylesem sana; evvelsi gün sarhosken bir mahal e bakkalından almıştım onları. Belki de amacım yurt ekonomisine yardım etmektü... kesin olarak bilmiyorum. Sadece zil zurna sarhos, çamuruniçineyuvarlandigimi, saçımı basımiyolarak bes para etmez, ise yaramaz bir adam olduğuma ağladigimi hatırlıyorum. Sekerleri unutmustum tabiÇ, cebimde kalmışlar; dün aksam senin evde üzerlerine oturunca hatırladım. Dans etmeme gelince, bunun sebebi de sarhoslugum.. dün de çekmiştim kafayı; sarhos olduğum zamanlar keyfim yerindeyse bazan oynarım öyle. Hepsi bu kadar iste; önemsiz başka sebepler de var tabiÇ: Bir kere, acımdım bu zaval i yetim kıza; sonra, benle konuşmak istemiyor, sanki kızıyordu bana. Neselendireyim diye oynadım, seker ikram ettim.

Sakin kızın agzından bir şeyler almak için yapmış olmayasın bunları ? itiraf et: Evde olmadigimi bile bile ugradın; Helena'yla yalnız konuşmak, ondan bir şeyler öğrenmek istiyordun. Bir buçuk saat konuşmussunuz; annesini tanıdigini söylemiş, birtakım sorular sormussun.

Masloboyev gözlerini kisti, kurnaz kurnaz gülümsedi.

Niyetim ondan bir şey öğrenmek olsaydı, doğrusu 270

akıl ica hareket etmiş olurdum, dedi. Hayır Vanya, yaniliyorsun. Hos fırsat çikinca insan merak ettiğı şeyleri sorar; ama düşündüğün gibi bir niyetim yoktu. Simdi beni dinle garip dostum, gerçi her zamanki gibi sarhosum gene, ama sunu unutma ki Filip seni kötü bir maksatla aldatmaz, yani kötü bir...

Peki, tatalım ki yoktu kötü maksadın.

Yoktu tabi . Birak simdi su isi; içelim! Kadehini diktikten sonra devam etti: Zaten sözünü etmeye degmez. Bubnova denen karinin kiza sahip çikmaya hiç bir hakki yokmus; her sey öğrendim. Evlatlik edinmek için dilekçe bile vermemis. Kizin annesi kendisine borçlu ölünce o da tutmus kizi almıs. Gerçi cadi, azgin bir kadindir Bubnova, ama bütün saçı uzunlar gibi akli kisadir. ^{TM}len kadinin kimlik cüzdani tamam, temiz de. Helena senin yaninda kalabilir. Dogru dürüst bir ailenin yanina girip okusa,egitilse daha iyi olurdu tabi^{CE}. Ama simdilik sende kalsin.

^{TM}nemi yok bunun; ben yoluna koyarım isleri: Bubnova parmagini oynatamaz. Kizin ölen annesi üzerine kesin bir sey öğrenemedim. Dul oldugunu, bir de soyadinin Zaltsman oldugunu biliyorum.

Evet. Nel i de söylemistim.Maslobojev ciddi bir taviryla,

Burasi tamam, dedi, simdi beni dinle Vanya, bir dilegim olacak senden. Kirma beni. Sik sik nerelere gittigini, ne islerin oldugunu elinden geldigince ayrıntilariyla anlat bana. Gerçi birtakim seyler biliyorum ama daha ayrıntili bilmem gerekiyor.

Maslobojev'in bu ciddiyeti sasirtmistibeni, hatta endiseye kapildim.

Ne oldu? dedim. Niçin öğrenmek istiyorsun bunu? ^{TM}yle ciddi soruyorsun ki...

Bak Vanya, kısaca söyleyeyim: Sana iyilik etmek:

271

istiyorum. Unutma ki dostum, kurnazlik etseydim ciddi tavirlar takinmadan da öğrenebilirdim senden öğrenmek istediklerimi. Oysa sen durup dururken kuskulaniyorsun benden, seni uyutmaya çalıştigimi saniyorsun. Demin seker konusu... kaçmadi gözümde. Ciddi konusuyorsam bu kendim için degil, senin içindir. Gel inan bana, gerçegi açık açık, ayrıntilariyla anlat...

Ne yardımından söz ediyorsun deminden beri Al ahim seversen? Beni dinle Maslobojev; niçin Prens üzerine bilgi vermeye yanasmiyorsun bana? Benim istedigim bu... Bundan daha iyi yardım edemezsin bana.

Prens üzerine ha! Him...^{TM}yleyse açık söyleyeyim : Ben de Prens için soruyorum sana.

Nasil?

Anlatayım: Prensın seninle pek ilgilendigini farkettim nasilsa. Hatta bir keresinde seni sordu bana.

Seninle tanistigimizi nereden bildigini söylemeyecegim, üstüne vazife degil. Yalniz sunu söyleyeyim, kuru kendini Prens denen bu adamdan. Namussuz, bencil herifin biridir. Seninle ilgilendigini farkedince bir kisku düstü içime. Ama pek az sey biliyorum henüz; durumu anlayabilmem için de senden öğrenmek istiyorum... Bugün biraz da bu amaçla çağirdim seni.

^{TM}nemli dedigim is buydu iste, oldugu gibi anlattım sana.

Prenden niçin sakinmam gerektiğini de söyleyecek misin?

Pekala... Vanya, bazi özel islerialirini üzerime ben. Müsterilerimin banagüvenmesiçenemi tutmama baglidir. Nasil anlatirim sana her seyi? Üstü kapali, çok üstü kapali konusayim, sen anla... bunu da sirf sana onun ne alçagin biri oldugunu göstermek için yapacagim. Ama önce sen söyle...

Kendi kendime düşündüm, islerimi Maslobojev'den saklamamamin bir sakincasi olmadigi sonucuna vardim. 272

Natasa'nin durumunda gizlenecek bir yan yoktu; üstelik Maslobojev'in bir yardimi da dokunabilirdi. Anlatirken bazi noktaları atladi tabi. Maslobojev özelikle Prense ilgili yerleri asin bir dikkatle dinliyordu; sik sik duruyordu, bir çok seyi yeni bastan soruyor, daha ayrintili anlatmami istiyordu. Yarim saat kadar sürdü anlatmam. Maslobojev, Him! dedi, akil i bir kiz bu. Prens üzerine düşünceleri tam dogru olmasa bile, karsisindaki adamin ne mal oldugunu bastan anlayip ona göre hareketetmesi iyi. Aferin Natalya Nikolayevna'ya! Onun sagligina içiyorum! (Bir kadeh daha devirdi.) insanin böyle bir adamin kazdigi kuyuya düşmemesi için sadece akil i olması yetmez, kalbi de olmalı. Aldatmamis onu kalbi. Davayi kaybetti sayilir: Prens diretecek, Alyosa da birakacaktır onu. Yalniz Ihmenev'e çok acidim... su alçaga on bin ruble verecek! Davasiyla kim ilgilendi acaba? Kendiha! Yazik. Böyledir hep bu tezcanli, soylu kisiler!

Halk bes para etmez onların gözünde! Prense karsi baska türlü davranmak gerekirdi. Ihmenev'e öyle bir avukatbulurdum ki sorma gitsin!...

TMfkeyle bir yumruk indirdi masaya.

Simdi sira sende, dedim, Prensi anlatacaktin...

Bir Prens'tirtutturmusgidiyorsun. Anlatacak bir sey yok zaten; herifin sözünü etmekistemiyorum.

Ilerde basina bir is açilmasin diye bu alçaktan sakinmani söyledim sana, hepsi o kadar. Onun yaninda olan herkes tehlikededir. Sana söyleyecegim, tetik dur. Oysa sana birtakim büyük sirlar açacagimi saniyordun, degil mi? Romanci oldugun nasil bel i! Alçak için baska ne söylenir? Alçak alçaktır...Sana onun bir marifetini anlatayim; tabi yerini, kisileri, zamani belirtmeden... Yalniz memur ayligiyla geçinmek zorunda oldugu ilk gençliginde zengin bir tüccar kizıyla evlendigini biliyorsundur. Sonra peri

273

san etmis bu zaval iyi... neyse, önemli olan bu tüccar kizi degil zaten, böyle daha çok marifetleri var. Al sana bir daha: Avrupa'ya gitmis. Orada...

Dur Maslobojev, hangi gidisinden söz ediyorsun? Hangi yilda?

Tam doksan dokuz yıl üç ay önce. Orada bir adamin kizini kandirip Paris'e götürmüs. TMyle de becermis ki bunu! Kizin babasi fabrikatör muymus, yoksa bir fabrikaya ortak miymis, orasini pek bilemiyorum. Bunlar öteki öğrendiklerimden çıkardigim sonuçlardır. Prens bu adami da kafese koymus, fabrikaya girmeyi basarmis. Adamin agzindan girip burnundan çıkmis, hayli para almis ondan. Adam verdigi paralara karsilik birtakim kagitlar imzalatmis ona. Oysa Prens, bizde oldugu

gibi senetsiz sepetsiz almayı, yani kisacasi iç etmeyi istermis. İhtiyarin güzel mi güzel bir kizi, kizin da Schil er'in kardeslerinden, yani ozan bir sevgilisi varmis. Delikanli ayni zamanda tüccarmis da; yani tam bir Alman... Pfefferkuhen miymis ne...

Soyadiydi Pfefferkuhen tabiÇE?

Ne bileyim ben, belki Pfefferkuhen degil de baska bir seydi, önemi yok bunun zaten. Prens adamin kizma sokulmaya baslamis bu kez. Kizcagizi deli gibi asik etmis kendine. İki sey gerekliyim onun için: Bir, kizi avucunun içine almak; iki, aldigi paralara karsilik ihtiyara imzalayip verdigi kagitlar. İhtiyarin bütün dolaplarinin anahtarlari kizda dururmus. Babasi kizini canindan çok severmis; o kadar ki, kocaya vermek istemiyormus onu. Ciddi söylüyorum. Kiziyla evlenecek erkegi kiskanir, kizindan ayrilmayi düşünmezmis. Pfefferkuhen'i de kovmus; tuhaf bir Ingilizmis...

Ingiliz mi? Nerede olmus bu anlattiklarin?

EzilenlerF : 18 274

Ingiliz dedimse, Ingiliz degildi tabiÇE; isimleri degistirerek söylüyorum. Anlattiklarimin nerede oldugunu mu soruyorsun, belki SantafedeBogoto kentinde, belki de Krakov'da; ama en akla yatkini Nassou Fürstentum'unda... (1) hani Zelter suyu siselerinin üzerinde Nassau yazilidir ya, iste orada. Yeter mi sana bu kadari? Prens sonunda kandirmis kizi, Paris'e kaçirmis. Kiz Prens'in israriyla babasinin birtakim kagitlarini da yanina almis. Böyle asklar da var iste Vanya! Aman Al ahim! Ama kiz iyi, dürüst bir kizmis! Belki de kagitlarin öneminden haberi yoktu. Tek endisesi varmis: Babasinin onu lanetlemesi. Prens bunun da kolayini bulmus: Kiza, onunla evlenecegi üzerine imzali bir kagit vermis. Kaçip bir süre Paris'te kalacaklarina, ihtiyarin öfkesi geçince de karikoca olarak geri döneceklerine, üçü beraber ömürlerinin sonuna kadar mutlu yasayacaklarina inandirmis zaval iyi. Kiz kaçmis, ihtiyar da lanetlemis onu, arkasindan da iflas etmis. Frauenmilh de isi gücü birakip kizin pesinden Paris'e gitmis; çok seviyormus çünkü.

. Dur hele! Kim bu Frauenmilh?

Sey... neydi adi canim? Feyerbah... yo yo... Pfefferkuhen! Prens evlenemezdi tabiÇE bu kizla; öyle ya. kontes Hlestova ne derdi sonra; baron Pomoykin ne düşünürdü? Kizcagizi aldatmaktan baska yapacağı bir sey yokmus. Aldatmis da... ama alçakça. Zaval iya bir dayak atmadigi kalmis.

Sonra mahsus Pfefferkuhen'i dadandirmis evlerine; saf delikanliyla kizin dostluklari ilerlemis. Her aksam basbasa dertlesip aglasiyorlarmis. Prens bile bile yalnız birakiyormus onlari. Bir gece geç

vakit gelmis eve, kizla Pfefferkuhen'i basbasa bulmus; onlari suç üstü yakaladigini iddia ederek ikisini de kapi disari et

Prenslük(Almanca)

275

mis; sabahleyin de kendisi kalkip Londra'ya gitmis. Kadın da gebeymis; evden kovulduktan birkaç

gün sonra bir kız doğurmuş... yani kız değil de oğlan, evet evet, bir oğlan doğurmuş, adını da Volodya koymuşlar. Pfefferkuhen evlat edinmiş çocuğu. Kadın Pfefferkuhen'le beraber yaşamaya başlamış. Adamın eskiden biriktirdiği biraz parası varmış. Beraberce İsviçre'yi, İtalya'ya dolasmışlar... anlayacağın, siir dolu yerlerde bulunmuşlar hep. ^{TM}yle olmasını da oğlan karşılamalı. Kadın habire ağlıyor, Pfefferkuhen de içleniyormuş; yıl ar böyle geçmiş, kız büyümüş.

Prens'in keyfi yerindeymiş, yalnız bir düşüncesi varmış: kadına verdiği imzalı kağıdı geri alamamıştı. Ayrılırken kadın "Alçak herif, diye bağırarak yüzüne karşı. Soyduğun sogana çevirdin beni, onurumu bir paralık ettin, şimdi de bırakıp kaçuyorsun. Hoşça kal! Ama kağıdı geri vermeyeceğim sana. Seninle evlenmek yol arını arayacağım için değil, bu kağıttan pek korktuğum için saklayacağım onu. ^{TM}lünceye kadar bende kalacak". Kısacası, bağırıp çağırıyor, ağzına geleni söylüyormuş; ama Prens'in orali olduğu yokmuş. Böyle alçaklar, karşılarındaki iyi yürekli, soylu bir insansa çok daha rahat olurlar. Saf olduklarından kolayca aldatılabilirler. Sonra, yasalardan yardım beklemeyi kendileri için bir küçüklük sayarlar. Sözgelimi bu kadını alalım ele: kağıttan yararlanmayı yakistiramamış kendine de saklamış onu. Zaten Prens'in de kuskusu yokmuş bundan, kadının kağıdı gidip gerekli yere vermektense ölmeye razı olacağını biliyormuş. Bu yüzden de bir zamana kadar rahatmış içi. Kadın onun pis suratına tükürmüştü ama Volodya da kucagında kalmış; ölse çocuğun hali nice olurdu? Bunu kimsenin düşündüğü yokmuş tabii.

Brudersaft da avutmaya çalışıyormuş onu; beraberce Schil er'i okuyorlarmış. Günün birinde Brudersaft durup dururken tahtalı köyü boylamış... 276

Yani Pfefferkuhen?

Her neyse iste! Kadın da...

Dur! Kaç yıl dolasmışlar?

Tam iki yüz yıl. Kadın da Krakov'a dönmüş. Babası kabul etmemiş onu, lanetlemiş; bir zaman sonra da zaval i ölmüş; Prens bunu duyunca sevincinden göklere uçmuş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine... içelim Vanya'cığım, içelim!

Yanılmıyorsam Prens'in bu işiyle ilgileniyorsun, Maslobojev.

Bu çok mu lazım sana?

Ama anlamadığım bir şey var: senin elinden ne gelir bu konuda?

Bunda anlaşılmayacak ne var? Kadın on yıl ik bir ayrılıktan sonra yabancı bir adla dönmüştü Madrid'e; Bruderstaf'in, ihtiyarın durumunu, kadının gerçekten dönüp dönmediğini, çocuğun ne olduğunu, kadının öldüğü haberinin doğruluk derecesini, kağıdın kimde kaldığını v.b.

öğrenmesi gerekiyordu. ^{TM}ğrenmek istediği öyle şeyler vardı ki! Çok iğrenç bir heriftir bu, Vanya, sakın kendini ondan ; Maslobojev'in de bir alçak olduğunu hiç bir zaman getirmeaklına! Gerçi alçaktır (bence alçak olmayan insan yoktur) ama sana karşı alçaklık etmez. Çok sarhosum, biliyorum, ama gene de dinle beni: günün birinde, Maslobojev'in sana oyun oynadığı (lütfen bu oyun oynamak sosunu

unutma) kuskusuna kapılırsan,bunu senin kötülüğünü düşünerek yapmadığına inan. Masloboyev senin iyiliğini düşünüyordur yüzde yüz.Kuskulara kaptırma kendini, gel Masloboyev'in kendisine kardeşçe, açık açık sor durumu. Simdi bir kadeh içer misin?

Hayir.

™yleyse bir seyler ye.

Hayir Masloboyev, kusura bakma...

Hadi git öyleyse, saat dokuza çeyrek var, kibirli

277

sey... Geç kaldin.

Aleksandra Semyonovna aglamakli bir sesle,

Nasil? Ne dedin ne? Patlayana kadar içtin, simdi de konugumuzu kovuyorsun ha! diye bagirdi.

Her zaman böyledir iste.

Biz onunla uyusanlayiz Aleksandra Semyonovna! Basbasa kalalim daha iyi. Bu generaldir! Hayir Vanya, saçmaladim; sen general degilsin, ben alçagim! Bak su halime, neye benziyorum? Senin yaninda kaç paralik degerim olabilir. Bagisla beni Vanya, kusuruma bakma, birak dökeyim içimi...

Boynuma sarildi, hüngür hüngür aglamaya basladi. Kalktim. Aleksandra Semyonovna pek üzgün, Aman Al ahim! dedi. Oysa yemek hazirlamistik size! Cuma günü gelecek misiniz bari?

Geleceğim Aleksandra Semyonovna,söz veriyorum.

Ondan... böyle sarhos oldu diye tiksindiniz belki de. Sakin tiksilmeyin Ivan Petroviç; iyi, çok iyi bir insandır; sizi de çok seviyor! Son zamanlarda gece gündüz hep sizden söz ediyor. Kitaplarinizi aldi bana; ama "okuyamadim daha; yarin baslayacagim. Geleceğiniz günü dört gözle bekleyeceğim! İnsan yüzü gördüğüm yok; hiç kimse bize oturmaya gelmiyor. Her seyimiz var, ama gelen gidenimiz yok. Deminden beri konusmanizi dinliyorum, öyle hosuma gitti ki... Cumaya görüşürüz...

VII

€abuk adimlarla eve dogru yürüyordum; Masloboyev'in anlattıkları çok sasirtmisti beni. Neler neler geliyordu aklima... Aksine, evde de beni elektrik çarpmis gi 278

bi sarsan bir olayla karsilastim.

Oturduğum evin tam karsisinde bir sokak feneri vardi. Avlu kapisindan giriyordum ki, fenerin dibinde duran tuhaf bir yaratik bana dogru atildi. ™yle ki, korkudan bagirdim. Dehsete kapilmis, zangir zangir titreyen, aklım yitirmis gibi bir kiz çocuguydu bu; aci aci haykirarak koluma yapisti.

Urperdim. Nel i'ydi!

Nel i! Ne oldu sana? diye bagirdim. Ne isin var burada?

O... yukarda... bizim evde...

Kim? Hadi beraber çikalim yukari.

Olmaz, olmaz! O gidinceye kadar merdiven basinda beklerim ben... içeri girmem.

içimde tuhaf bir önsezi, yukari çiktim, kapiyi açtim....

karsimdaki Prensti. Masanın basina oturmus, romanimi okuyordu. Okumasa bile, önünde açık duruyordu. Beni görünce sevinçle,

Ivan Petroviç! diye haykirdi. Nihayet gelebildiniz! Biraz daha bekleyip gidecektim. Bir saattir buradayim. Kontesin devamlı ısrarlarına dayanamadim, bu aksam sizi oraya götürüleceğime söz verdim. Sizinle tanışmayı çok istiyor! Bana vaadetmistiniz; ben de buna güvenerek, sizi bir yere gitmeden evde bulmak, alıp Kontesegötürmek için erkengeldim. Hizmetçiniz evde olmadığınız söyleyince ne kadar üzıldüm bilemezsiniz. Elden ne gelirdi! Bu aksam oraya sizinle gideceğime söz vermistim; oturup on bes dakika bekleyeyim dedim. Hala bitmedi bu on bes dakika: romanınıza dalmisim. Ivan Petroviç! Yüce bir sey bu! Böyle bir eserden sonra anlarlar artık değerinizi! Aglaya aglaya bir hal oldum! Evet, agladim, oysa pek aglamam ben...

Sizinle gelmemi istiyorsunuz ama bilmem ki... Dogrusunu söyleyeyim, simdi... seve seve gelirdim, ama...

279

Al ah askina gelin! Sonra halim nice olur benim? Bir buçuk saattir bekliyorum sizi!.. Üstelik sizinle muhakkak konuşmalıyım... ne üzerine olduğunu anlıyorsunuz, değil mi? Bütün bu işleri benden iyi biliyorsunuz... Belki de bir karara varırız sizinle, düşünün bir kere! Al ah askina kirmayın beni!

Eninde sonunda oraya nasıl olsa gideceğimi düşündüm. Natasa o anda yalnız basına oturuyor, beni bekliyor olsa bile bir an önce Katya'yla tanışmamı o istemisti. Hem Alyosa da yanındaydı belki... Sonra, ona Katya'yla ilgili haber götürmedikçe Natasa'nın içinin rahat etmeyeceğini de biliyordum; gitmeye karar verdim. Ama Nel i düşündürüyordu beni.

Biraz bekleyin, dedim.

Disari çiktim. Nel i merdivenin basında, karanlık bir köseye sinmiş, kipirdamadan duruyordu.

Niçin içeri gelmek istemiyorsun Nel i? Ne yaptı sana? Ne söyledi?

Hiç... girmem içeri, girmem... korkuyorum... Ne kadar yalvardıysam olmadı. Ben Prensle çikinca arkamızdan içeri girip kapiyi kilitleyeceğine söz verdi.

Kim gelirse, ne derse desin, açma kapiyi Nel i.

Onunla mi gideceksiniz?

Evet.

Ürperdi, Prensle gitmeyeyim diye yalvaracakmış gibi kolumdan tuttu, ama bir sey söylemedi. Onu sorguya çekmeye karar vermistim.

içeri girip, Prensten özür diledikten sonra giyinmeye başladım. O kadar uzun boylu hazırlanmamın gereksiz olduğunu söylüyordu. Ama beni yukardan aşağı süzdükten sonra, Daha iyice bir sey giyseniz fena olmazdı, diye ekledi. Sosyeteninkati kural arını bilirsiniz...

kisiistese

kurtulamaz onlardan. 280

Fragım olduğunu görünce can sıkıntısı geçti.

Toplumumuz hiç bir zaman bu denli olgun olmayacaktır, diye ekledi.

İktik. Ama merdivenin yarısında onu bırakıp geri döndüm, arkamızdan hemen içeri giren Nel i'yle bir kere daha vedalastım. Çok heyecanlıydı. Yüzü mosmor olmuştı. Onu yalnız bırakmak istemiyordu canım, korkuyordum.

Merdivenleri inerken Prens,

Çok tuhaf bir hizmetçiniz var, dedi. Hizmetçinizdi değil mi o küçük kız?

Hayır... sey... simdilik öyle yanımda kalıyor.

Tuhaf bir kız. Deli her halde. Düşünün bir kere, önce güzel güzel cevaplar veriyordu bana, ama ne zaman ki isikta yüzümü yakından gördü birden üzerime atıldı; bağırıyor, zangir zangir titriyordu, koluma yapıştı... bir seyler söylemek istiyor, ama söyleyemiyordu. Doğrusu korktum. Elinden kurtulup kaçmak istiyordum, ama, neyse ki o kaçtı. Sasırmıştım. Nasıl geçinebiliyorsunuz; onunla?

Saralı zaval i... dedim.

Simdi anlasıldı! Bayımları da varsa olagan...

Birden bütün bu olaylar birbirine bağlı gibi geldi bana: Masloboyev'in dün benim evde olmadığımı bile bile gelmesi, bugün ona ugramamı yazması, sarhos halinde istemeye istemeye anlattıkları, bana oyun ederse bunu benim kötülüğümü düşünerek yapmadığına inanmam için ısrarı, nihayet, Prensini beni bir buçuk saat beklemesioysa benim Masloboyev'de olduğumu biliyordu belki de,Nel i'nin dışarı kaçması... evet, bu olaylar bağlıydı birbirine. Düşünmek gerekti.

Avlu kapısında Prensini kupa arabası bekliyordu. Binip yola koyulduk.

Yolumuz pek uzak degildi. Torgoviy köprüsüne kadar gidecektik. ^{TM}nceleri hiç konuşmadik.

Benimle nereden konuşmaya başlayacağını merak ediyordum. Agzimi arayacak, beni yoklayacak, dolambaçlı yol arla benden bilgi edinecek saniyordum. Ama hiç de öyle olmadı, doğrudan doğruya konuya girdi.

Ivan Petroviç, diye başladı, bu günlerdeaklimdan hiç çıkmayan bir durumla karsi karsiyayim. Bunu önce sizinle konuşmak, düşüncenizi öğrenmek istiyorum: kazandigim davadan vazgeçmeye, tartışma konusu on bin rubleyi İhmenev'e bırakmaya karar verdim. Nasıl hareket etmeliyim?

"Nasıl hareket etmenin gerektiğini bilmemene imkan yok, diye geçirdim içimden. Alay mi ediyorsun benimle?"

Elinden geldigince saf bir tavirla,

Bilmem ki Prens, dedim, baska bir konuda, yani Natalya Nikolayevna'yla ilgili istediginiz bütün bilgiyi verebilirim size, ama sözünü ettiginiz şeyi hiç kuskusu yok ki siz benden iyi bilirsiniz.

Hayır, hayır, bilmiyorum. Siz sık sık görüyorsunuz onlarla; belki Natalya Nikolayevna bile bu konuda düşündüklerini bir çok kereler söylemiştir size. Benim için çok önemli bu. Yardım edebilirsiniz bana; güç durumdayım. ^{TM}teki işler nasıl sonuçlanırsa sonuçlansınne demek istedigimi anlıyorsunuz tabiEbu parayı almamaya kararlıyım. Ama bunu nasıl yapmalıyım, beni düşündüren bu iste. İhtiyar gururuna düşkün, inatçidir; benim bu iyi niyetimden alınır, paraları yüzüme fırlatır belki...

282

Sormama izin verin, bu parayı kimin sayıyorsunuz: kendinizin mi onun mu?

Davayı ben kazandığıma göre benim demektir.

Ama hakçası?

Prens, benim böyle çekinmeden, açık açık sormamdan biraz gücenmiş gibi, TabiE benimdir, dedi. Galiba bu işin aslında bilmiyorsunuz. İhtiyarı, beni bile bile aldatmakla suçlamıyorum; inanin hiç bir zaman da suçlamadım. Bu çirkin iddiayı kendi attı ortaya. Suçu işlerle gerektiği gibi ilgilenmemek, görevini yapmamaktır. Oysa aramızda bir anlaşma vardı. Hem sunu da bilmenizi isterim, bunun da o kadar önemi yok; asıl önemli olan, o zaman birbirimize ettiğimiz hakaretlerdir. On bin rubleyi önemsemezdim bile belki; sanırım, aramızdaki tartışmanın niçin, nasıl başladığını biliyorsunuzdur. Kabul ediyorum, kuskucu, hatta belki haksızdım (tabiE o zaman), ama bunun farkına varamadım, ugradığım hakaretin etkisi altında fırsatı kaçırmayıp mahkemeye verdim. Bu yaptığım dürüst bir hareket saymayabilirsiniz. Kendimi temize çıkarmaya çalışmayacağım; sadece su kadar söyleyeceğim size: öfkeye kapılmak, gururunun incinmesi sonucu uygunsuz bir şey yapmak kişinin dürüst olmadığına delil degildir; tam tersine, en olagan, insanca bir tepkidir. Sonra sunu da itiraf edeyim, o zamanlar İhmenev'i pek az taniyordum; bu yüzden, Alyosa'yla kızı üzerine çıkarılan

söylentilere inandim, benim güvenimi kötüye kul andiginin da dogru oldugunu sandim.. Ama artik birakalim bunu. ^{TM}nemli olan, simdi ne yapmamingerektigidir. Bir yandan dava açmakta hakli oldugumu söylerken bir yandan da parayı almazsam bu, on bin rubleyi ona bagisladigim anlamina gelecek. Buna Natalya Nikolayevna'nin durumunu da eklerseniz... Muhakkak yüzüme fırlatir parayı...

283

Bakin, fırlatir diye kendiniz söylüyorsunuz, demek "ki dürüst bir insan sayiyorsunuz onu; bu durumda paranizi çaldigina inanmamaniz gerekir. ^{TM}yleyse ne diye gidip haksiz oldugunuzu söylemiyorsunuz kendisine? Dürüst bir davranis olurdu bu; hem Ihmenev de parasini geri almaya razı olurdu belki.

Him... parasini demek! önemli olan bu iste. Bir de benim durumumu düşünün ama. Gidip davada haksiz oldugumu söyleyecegim ona. Ya "Haksiz oldugunu biliyordun da ne diye verdin mahkemeye?" derse? Ya her önüne gelen bu soruyu sorarsa bana? Zaten hakliyim; parami çaldigini hiç bir zaman iddia etmedim; ama islerimle ilgilenmediginden iyi bir yönetici olmadigindan yakindim, simdi de bundan kuskum yok. Bu para benimdir, bunun aksini söylemek kendi kendime iftira etmek gibi geliyor bana. Hem hakareti bile bile üzerine aldı ihtiyar; siz de simdi gidip ondan özür dilememi istiyorsunuz. Bu kadari fazla.

Bence iki kisi barismak istiyorsa...

Bunun kolay bir sey oldugunu mu saniyorsunuz?

Evet.

Hayir, bazan çok güçtür, üstelik...

Üstelik arada daha baska engel er de var degil mi? Iste bu konuda sizinle ayni fikirdeyim Prens.

Natalya Nikolayevna'yla oglunuz arasindaki durumu Ihmenev'lerinistedigi biçimde yoluna koymanız gerekiyor. Dava konusunu da içtenlikle ancak o zaman konusabilirsiniz Ihmenev'le.

Henüzhiçbir seydüzelmemisken yapacaginiz tek sey var: davada haksiz oldugunuzu itiraf etmek; hatta, gerekiyorsa bunu herkesin önünde açıklamak... ben böyle düşünüyorum iste. Açık konusuyorum, çünkü bu konuda ne düşündüğümü siz sordunuz; sanirim, yalan söylememi istemezsiniz. Bu durum size sunu sormakcesaretiniveriyor bana: on bin rubleyi Ihme 284

nev'e geri vermeyi niçin istiyorsunuz? Kendinizi hakli görüyorsanız ne diye vereceksiniz ona parayı? Merakimi bagislayin, ama öteki durumlarla o kadar yakin iliskisi var ki bunun...

Prens, sorumu duymamis gibi,

Ne dersiniz? diye sordu, hiç bir sey söylemeden parayı Ihmenev'e versem kabul etmez mi?

Etmez!

^{TM}fkeden titremeye baslamistim. Bu küstahça soru, adam yüzüme tükürmüs gibi sinirlerimi bir anda

ayaga kaldirmisti. Canimi sikan bir sey daha vardi: duymamis gibi davranip, soruma cevap vermedenona böyle seyler soracak kadar ileri gitmememi hatirlatmak istiyormus gibikibirli bir tavirle sözümü kesmisti. Sosyetede olanlara özgü bu kibirli tavirdan nefret ederdim; Alyosa'yi da bu aliskanliktan vazgeçirmek için çok ugrasmistim.

"Etmez!" diye bagirmama Prens sakin sakin karsilik verdi : Him... çok heyecanlisiniz, ama hayatta bazi seyler sizin düsündüğünüz gibi olmaz.Sanirim bu konuda Natalya Nikolayevna da bir yol gösterebilir bize.Bir sorun bakalim.

Kabaca cevap verdim :

Gösteremez. Demin dinlemek lütfunda bulunmadiniz beni, sözümü kestiniz. Parayi özür dilemeden verirseniz Natalya Nikolayevna, on bin rubleyi babasina kizinin karsiligi; ona da Alyosa'yi elinden almaniza karsilik verdiginizi düsünecektir...

Prens gülümsedi. (Niçin gülümsemisti acaba?)

Him... aklınıza neler geliyor Ivan Petroviç. Daha çok konusacaklarim var sizinle. Simdilik yeter bu kadar, zamanim yok. Yalniz sunu unutmanizi dileyecem: durum dogrudan dogruya Natalya Nikolayevna'yla onun

285

gelecegiyle ilgilidir; her sey biraz da sizinle verecegimiz karara baglidir. Çok gereklisiniz bu konuda, sonra anlayacaksınız... Bu bakimdan, benden ne kadar hoslanmasaniz da, Natalya Nikolayevna'nin dostu oldugunuz sürece benimle konusmaktan kaçamazsiniz. Geldik... a bientot (1).

IX

Kontesin evi pek güzeldi. Odalar sade olmakla beraber hos, zevkle dösenmisti. Gene de her seyde bir igretlilik hissediliyordu. Bu, gösteris için bir sürü esyayla doldurulmus, varlikli bir ailenin devamlı olarak oturdugu bir evden çok, geçici bir süre için oturulmak üzere oldukça sade dösenmis uygun bir daireydi. Kontesin yazin Simbirsk ilindeki harap, iki kere ipotek edilmiş çiftligine gidecegi, Prens de ona yol arkadasligi edecegi söylentileri dolasiyordu. Bu söylentileri duymus, kendi kendime canim sikilarak düsünüyordum: Katya Kontesle gidince Alyosa'nin tutumu ne olacakti acaba? Natasa'yla bu konuyu konusmamistim daha; korkuyordum. Yalniz bazi hal erinden bu söylentilerin onun kulagina kadar geldigini sezinlemistim. Ama bana açilmiyor, için için istirap çekiyordu.

Kontes çok iyi karsiladi beni, içtenlikle elimi sikti; beni evinde görmeyi çoktan beri istedigini söyledi. Çevresinde toplandigimizdört kisiydik: Kontes, ben, Prens, bir de diplomat tavirli, saçlari hafif pomatlanmis,

(1)Yakinda görüşürüz (Fransızca); burada: konusmamiza yakinda devam ederiz. 286

yakasinda nisaniyla, yüksek sosyeteden oldugu bel i orta yasli bir beyçok güzel gümüs semaverden çaylarimizi Kontes kendi dolduruyordu. Diplomat tavirli beye özel bir saygi gösteriyorlardi. Kontes, Avrupa'dan döndükten sonra, umdugu gibi yüksek kisilerle iliski kurmayi basaramamisti

Petersburg'da. O aksamki konuktan baska hiç kimse aksamlari oturmayaya gelmiyordu ona. Gözlerimle Katerina Fyodorovna'yi aradim; öteki odada Alyosa'yla beraberdi.

Ama geldigimizi duyunca hemen yanimiza çikti. Prens saygiyla öptü elini; Kontes beni gösterdi.

Prens hemen tanistirdi bizi. Sabirsiz bir dikkatle inceliyordum onu: beyazlar giyinmis, kisa boylu, yüzünde sakin, durgun bir ifade olan, Alyosa'nin dedigi gibi masmavi gözlü, sadece gençlik güzel igi olan narhi yapili, sarisin bir kizdi bu. Çok çok güzel bir kizla karsilasacagimi bekliyordum, hayal kirikligina ugramistim. Yuvarlak yüzünün çizgileri düzgün, sade bir biçimde taranmis gür saçlari gerçekten güzel, bakisi sakindi. Sokakta karsilassam basimi çevirip bakmazdim bile. Ama ilk anda böyle düşünmüstüm. O aksam sonra daha yakindan inceledim Katya'yi. Yalnizca, elimi sikarken gözlerimin içine hiç bir sey söylemeden garip, ısrarli, içten bir dikkatle uzun uzun bakmasi sasirmama yetmisti; nedense elimde olmadan gülümsedim. Karsimdakinin temiz ruhlu bir insan oldugunu hemen anlamistim tabi. Kontes gözünü ayirmiyordu ondan. Katya elimi siktikten sonra tuhaf bir acelecilikle odanın öte kösesine gitti, Alyosa'nin yanina oturdu. Alyosa benimle tokalasirken "Az kalacagim burada, sonra hemen oraya gidecegim" diye fisildadi.

"Diplomat"soyadini bilmedigim için böyle söz edecegim ondanagirbasli, magrur bir tavirle anlatiyordu. Kontes de büyük bir dikkatle dinliyordu. Prens, diplomatın sözlerini onayliyor gibi, yaltaklanarak gülüm

287

süyordu; konusmaci, besbel i ona deger verdiginden, sik sik dönüp bakiyordu yüzüne. Bana çayimi vermis, bir yanda rahat birakmislardi. Bu çok hosuma gitmisti. Elimden geldigince Kontesi de inceliyordum. İlk bakista istemiyerek begendim onu. Belki genç sayilmazdi, ama bana en çok yirmi sekizinde gibi geldi. Yüzü hala taptazeydi; ilk gençliginde çok güzel olsa gerekti. Siyah saçlari oldukça gürdü; bakisi son derece içten, ama biraz oynak, muzipti. Ne var ki, nedense simdi kendini tuttuğu bel iydi. Bakisinde ayrica zeka, iyi yüreklilik, nese pariltlari da vardı. Onun biraz havai yaradilisli, eglenceye düskün, içten ama bencil bir insan oldugunu anlamistim. Prensın etkisi büyüktü üzerinde. Aralarında gizli bir iliskinin oldugunu biliyordum. Avrupa'dayken sevistiklerini, Prensın Kontesi pek kiskanmadigini da duymustum. Ama onlari geçmisteki iliskilerinden baska esrarli, birtakim çıkarlara dayanan bazi durumların da birbirine bagladigini saniyordumsimdi de öyle düşünüyorum. Aralarında bir seyler vardı... Prensın son zamanlarda ondan biktigini, ama iliskilerini kesmedigini de biliyordum. Katya üzerine kurulan planlar bagliyordu onlari birbirine belki de. Bu niyeti yüzünden Prens, Kontesin çok istemesine ragmen evlenmiyordu bile onunla. Oysa kadın, evlenirlerse üvey kizinin Alyosa'yla evlenmesi konusunda ona yardimci olacagim da vaadetmis. Bunu, Alyosa'nin bana anlattiklarından çikariyordum. Gene onun anlattiklarından Prensın, avucunun içine iyice aldigi Kontesten nedense çekindigini de biliyordum. Alyosa bile farketmisti bunu. Sonralari, Prensın kontesi baska biriyle evlendirmeyi çok istedigini, hatta onu Simbirsk'e, sirf ona orada bir koca bulmak umuduyla götürdüğünü duydum.

Bir yanda oturmus dinliyor, Katerina Fyodorovna'yla basbasa konusma firsatini nasıl yaratabilecegimi düşünüyordum. Dimlomat, Kontesin son günlerdeki durum, 288

yeni devrimler, onların korkmasi için ortada bir neden olup olmadigi üzerine sordugu sorulari

cevaplandiriyordu. Adam agirbasli, magrur bir tavirle anlatiyor, sözü uzattikça uzatiyordu. Güzel konusuyor, düşüncesini ustalıkla açıklıyordu ya, savundugu görüş igrençti. Bu devrimlerin, degisikliklerin en kısa zamanda beklenen ürünü vereceğini; bu ürünleri görünce sagduyunun baskin çıkacağını, toplumda (tabii hepsinde degil) yepyeni bir ruhun dogacağını, yanlis yoldan gidildiginin anlasilip gene geriye dönüleceğini iddia ediyordu. Bu tecrübeninaci da olsatoplumumuza çok yararlı olacağını, çünkü mutlu geçmisse nasıl baglanmamizin gerektiğini bize öğreteceğini; bu basibozuklugun bir an önce bardagi tasirmasinin daha iyi bile olacağını söylüyordu. "Bizsiz olmaz, diye bagladi sözünü, bizsiz hiç bir toplum ayakta duramamistir. Biz bir sey kaybetmeyiz, hatta kazaniriz. Yüze yüze karaya çıkariz; o anda elimizdeki bayrakta söyle yazar: Pire ça va, minem ça est (1)". Prens, dudaklarında bu düşünceye katildigini bel i eden igrenç bir gülümseme, dinliyordu. Diplomat pek keyifliydi. O anda az kaldı itiraz edecek kadar budalalasacaktim, içim içimi yiyordu. Prensın çirkin bakisi durdurdu beni. Hafifçe, benden yana dönmüs, heyecanlı bir çıkis yapmami bekliyormus gibi tuhaf tuhaf yüzüme bakıyordu. Kendimi küçük düşünmem için böyle bir atilis yapmami belki de istiyordu. Üstelik diplomatın itirazimi anlamayacagından, hatta beni adam yerine koymayacagından da kuskum yoktu. Onların yanında oturmaktan tiksiniyordum; Alyosa kurtardi beni.

Sessizce yanima geldi, omuzuma dokunup, biraz konusmak için çağirdi. Onu Katya'nin yol adigini anlamis

Ne denli kötü olursa o denli iyi(Fransızca).

289

tim. Yanılmamısım. Bir dakika sonra genç kızla yan yana oturuyorduk. TMnce "ne biçim seysin sen böyle" der gibi bakti yüzüme; konusmaya nereden baslayacagimizi bir an kestiremedik. Bununla beraber, onun bir baslayınca belki sabaha kadar konusacağı inanci vardı içimde. Alyosa'nin "bes alti saat konustuk", dedigi geldi aklıma. Alyosa yanimizda oturuyor, baslamamizi heyecanla bekliyordu. Gülümseyerek bize bakip,

Niçin konusmuyorsunuz? diye sordu. .Katya,

Ah Alyosa, ne seysin...dedi, baslayacagiz iste. Sizinle konusmak istedigim o kadar çok sey var ki Ivan Petroviç, söze nereden baslayayim bilemiyorum. Çok geç tanistik, daha erken taniyorduk birbirimizi; zaten ben sizi hanidir taniyorum. Sizi görmeyi öyle istiyordum ki! Hatta mektup yazmayı düşünüyordum size...

Elimde olmadan gülümseyerek,

Ne üzerine? diye sordum. Ciddi bir tavirle cevap verdi :

Yazacak çok sey vardı. Sözgelimi, Alyosa Natalya Nikolayevna'nin böyle bir zamanda onu yalnız bıraktığı için hiç gücenmedigini söylüyor, bunun dogru olup olmadigini sormak istiyordum size.

Sonra, Alyosa'nin bu yaptigi olacak sey mi yani? Söyler misin, ne isin var şimdi burada?

Ah, şimdi, şimdi gidiyorum. Bir dakika kalip nasıl konustugunuza baktikten sonra gideceğimi

söylemistim zaten.

Bakacak ne var bunda, oturuyoruz iste, görmüyor musun?

Bana döndü, yüzü kızararak Alyosa'yi gösterdi,

Her zaman böyledir, diye ekledi. "Bir dakika, bir

EzilenlerF : 19 290

dakikacik kalacagim" der, bir türlü kalkmak bilmez, bakarsin gece yarisi olmus. O saatten sonra oraya da gidemez tabiE. "Natasa kizmaz, dedi, çok iyidir o". Iste böyle düşünüyor! Dogru mu bu simdi? dürüst bir davranis mi?

Alyosa acikli bir sesle,

Gitmesine gidecegim, dedi, ama sizin yaninizda kalmayi da o kadar istiyorum ki...

Ne yapacaksin yanimizda? Hem bizim de yalnız konusmamiz gereken çok konu var. Bak Alyosa, gücenme; Ivan Petroviç'le yalnız konusmamiz gerekiyor... anla beni.

TMyle gerekiyorsa giderim tabiE... gücenecek ne var bunda. Gider bir dakikacik Levinka'da oturur, sonra oraya geçerim.Sapkasini aldi. Bana döndü.Bakin ne diyecegim, Ivan Petroviç, babamin Ihmenev'lerle arasindaki dava sonucu kazandigi parayi almayacagini duydunuz mu?

Duydum; kendisi söyledi bana.

Ne soylu bir hareket, degil mi? Oysa Katya hiç de öyle düşünmüyor. Bu konuyu da konusun onunla .Hosça kal Katya, hem yalvaririm Natasa'yi sevdiğimden kusku etme. Niçin hepiniz sitem edersiniz bana durmadan?... Onu ne kadar sevdiğimi biliyor, güveni de sonsuzdur bana; bundan kuskun yok. Onu bütün kalbimle seviyorum. Ama bu sevginin nasıl bir sevgi oldugunu bilmiyorum.

TMyle seviyorum iste. Suçlu gibi ikide bir sorguya çekmeyin beni. Ivan Petroviç geldi iste, sor ona bakalim; Natasa'nin kiskanç, beni çok sevdiği halde son derece bencil oldugunu, benim için fedakarlik etmeye yanasmadigim o dadogrulayacaktır.

Kulaklarima inanamiyordum, hayretle,

Nasil? diye sordum.

Katya el erini birbirine vurarak adeta haykirdi:

291

Neler söylüyorsun Alyosa?

Sasilacak ne var bu söylediğimde?IvanPetroviç biliyor. Hep yaninda olmami istiyor. Gerçi açığa

vurmuyor istegini, ama bel i...

Katya'nin yüzü öfkeden kipkirmizi olmustu.

Utanmiyor musun, utanmiyor musun böyle konuşmaya? dedi.

Utanacak ne var bunda ? Çok tuhaf bir kızsın Katya! Onun sandığından çok seviyorum onu, o da beni benim sevdiğim gibi gerçek bir sevgiyle sevseydi haz duyduğum şeyler dengeri çekmeye çalışmazdı beni. Evet, kendisi söylüyor gitmemi, ama yüzünden bunu istemeye istemeye yaptığı bel i oluyor; söylemese daha iyi bu durumda.

Katya öfkeden parlayan gözlerini gene bana çevirdi.

Hayır, hayır, bunda bir iş var! diye bağırıyor. İtiraf et Alyosa, hemen şimdi itiraf et, bütün bunları baban söyledi sana, değil mi? Bugün soktu aklına! Lütfen yalan söylemeye kalkışma: hemen anlarım çünkü! ^{TM}yle değil mi?

Alyosa bozulmuştu.

Evet, o söyledi, dedi, bundan ne çıkar? Bugün çok dostça konuştum benimle, hep öğdü onu, öyle ki, sasırdım kaldım: o kadar hakaret etti ona, gene de öğüyordu onu.

Siz de inandınız, dedi. Her şeyini size vermisen; şimdi bile daha bugün hep sizi düşünüyor, aman canınız sıkılmasın, Katerina Fyodorovna'yla görüşmekten yoksun kalmayasınız diye elinden geleni yapıyorken siz böyle düşünabiliyorsunuz demek! Bugün kendisi söyledi bunu bana. Nasıl oldu dainanabildiniz bu iftiralara! Utanmadınız mı?

Katya, karsısında toplum için zararlı bir insan var 292

mis gibi kolunu sal ayarak,

Nankör! dedi. Utanmak nedir bilmez zaten! Alyosa ağlamaklı bir sesle, Sizininki de fazla oldu artık! diye söylendi. Hep böylesin Katya! Benim için iyi dediğimi duymadım ki hiç... Ivan Petroviç'i bırak zaten! Natasa'yı sevmediğimi sanıyorsunuz. Bencil olduğunu kötü

maksatla söylemedim. Beni çok sevdiğini, ölçüyü kaçırdığını, bunun da hem beni hem onu üzdüğünü söylemek istedim. Babama gelince, istese bile hiç bir zaman kandıramaz beni. Kanmam.

Natasa'nin bencil olduğunu kötü anlamda söylemedi; anladım ama. Aynı demin anlattığım gibi söylüyordu: beni o kadar çok seviyor ki, sonu bencil işe varıyor, bu yüzden hem o üzülüyor hem ben; zamanla daha da artacak bu üzüntüm... Haksizmiyani; benim iyiliğimi düşünerek söylüyordu; hem bunda Natasa'yı küçük düşüren bir yan da yok. Tam tersine, onun bana karşı sonsuz bir sevgi beslediğini...

Ama Katya sözünü bitirtmedi Alyosa'ya, Heyecanla sitem etmeye başladı ona. Babasının, sadece Natasa'yla aralarına sokuçluk sokmak için kızcağızı öğdüğünü, iyi yürekli gözükerek onu aldattığını delil er göstererek ispat etmeye çalışıyordu. Natasa'nin onu nasıl sevdiğini, bu yaptıklarını ancak

böyle bütün varlığıyla seven bir insanın bağışlayabileceğim, gerçek bencilin o, Alyosa olduğunu saydı döktü. Katya'nın sözleri yavas yavas etkisini gösterdi; derin bir keder, pısmanlık kapladı benliğini. Basi önünde, hiç cevap vermeden, bitik, yüzünde bir istirap ifadesi, yanımızda öyle oturuyordu. Ama Katya'nın ona acidığı yoktu. Asiri bir merakla dinliyordum anlattıklarını. Bu tuhaf kızı bir an önce daha yakından tanımak istiyordum. Henüz çocuktuk, ama inanç dolu, iyiye, haklıya yürekten bağlı, tuhaf bir çocuk... Onun çocuk olduğu söylenebilirse, o halde günümüz ailelerinde pek

293

çok rastlanan düşünen, çocuklardandı... Kafasının çalıştığı beliydi. Bu düşünen, küçücük basın içinde neler olduğu; orada çocuksu düşünceler, kavramlarla yasanmış izlenimlerin, gözlemlerin (Katya yasıyordu artık çünkü) nasıl karşılaştıkları; henüz yaşamadığı, kitaplardan edindiği, ama onu çok saptırmış belki onları da yasanmış sanıyordu düşüncelerin de ötekiler arasına katılması dikkate, incelenmeye değerdi doğrusu. O akşam, yanında kaldığım sürece ve sonraki görüşmelerimizde bu kızı oldukça iyi inceledim sanıyorum. Duygulu, heyecan dolu bir yüreği vardı.

Gerçeği her şeyin üstünde tuttuğu için kimi zaman soğukkanlı olmayı önemsemez, hayatta uyulması gereken bazı kural arı kör inanç sayar; atak yaradılışlı bütün insanlar gibi bu yanıyla ögünürdü. Bu ona ayrıca bir çekicilik veriyordu. Düşünmeyi, gerçeği arayıp bulmayı çok seviyordu ya, öylesine içten, çocuksu bir hali vardı ki, insan hemen isiniyordu ona. Levinka'yla Borinka'yi hatırladım; genç kızın onlarla ilişki kurması olagandı. Çok tuhaftı: ilk bakışta bana hiç bir özel ilgi yok gibi görünen yüzü o akşam giderek daha bir güzel, çekici gelmişti. Bu çocuksu saflıkla yan yana olan düşünen bir kadının ağırbaşlılığı; bu, gerçeğe duyulan asiri şüphesizlik, inançlarına siki sikiya bağlılık... bütün bunlar genç kızın yüzüne içten, yüce, ruhsal bir güzel ik veriyordu. Onu yeni tanıyan kimse, yüzeyde kalan, ilgisiz bir bakışın sezinelemeyeceği bu güzel için insanın içine yavas yavas işlediğini zamanla anlıyordu. Alyosa'nın ona, "sonunda deli gibi tutulacağından korkum yoktu artık. Delikanlı düşünmekten, kafa yormaktan pek hoşlanmazdı ya, onun yerine düşünenleri, hatta bir şey isteyenleri severdi... kendini Katya'nın eline biraktı... Temiz bir yüreği vardı; dürüst, güzel olan her şeyin etkisine hemen kaplırdı kendini. Katya da çocuksu içtenliğiyle kendine bağlamıştı onu. irade gücü hiç yoktu; oysa genç 294

kız heyecanlı, inanç dolu, güçlüydü. Alyosa da onu yönetebilecek, hatta buyruğu altına alabilecek bir insana bağlanabilirdi ancak. Bu yanıyla önceleri Natasa bir ölçüde bağlamıştı onu kendine; ne var ki Katya çok daha şanslıydı ondan... hala çocuktuk çünkü, uzun süre de çocuk kalacağına benziyordu. Onun bu çocuksu saflığı, parlak zekası, öte yandan mantığının sesini dinlemektense duygularının etkisi altında kalması Alyosa'ya daha yakındı. O da hissediyordu bunu, bu yüzden Katya'ya giderek daha çok bağlanıyordu. Basbasa konuşurlarken ciddî, "toplumsal" sorunların yanında oyuncaklardan da söz ettiklerine eminim. Gerçi Katya da sık sık sitem ediyordu Alyosa'ya, avucunun içine iyice almıştı onu, ama delikanlının kendini Katya'nın yanında Natasa'nın yanında olduğundan çok daha rahat hissettiği beliydi, ikisi daha bir denktiler, önemli olan da buydu.

Alyosa ayaga kalkıp şapkasını aldı, elini genç kıza uzatarak, Pekala Katya, pekala, dedi, yeter artık; zaten her zaman sen haklısın, ben de haksız. Çünkü

senin ruhun benimkinden temiz... Şimdi hem ona, hem de Levinka'ya uğrarım...

Levinka'yla bir isin yok. Sözümlü dinledigin zamanlar pek sevimli oluyorsun.

Alyosa mahzun bir tavirle,

Sen herkesten bin kat sevimlisin, dedi. Ivan, Petroviç, bir sey söylemek istiyorum size.

Odanin bir kösesine çekildik.

Bugün bir alçaklik ettim, diye fisildadi. Çok büyük suçum var. TMgleden sonra Aleksandrovna adinda güzel mi güzel bir Fransiz kadiniyla tanistirdi beni,babam. Sey... hoslandim ondan, ve...

neyse iste; ne burada ne Natasa'ninyanindakalmayüzümvar. Al ahaismarladik Ivan Petroviç.

295

Gelip tekrar yanma oturduğumda Katya,

Çok iyi, temiz bir çocuktur, dedi, ama bunun üzerinde sonra uzun uzun konusacagiz. TMnce anlasmamız gerek: sizce Prens nasıl bir insan?

Çok kötü...

Bence de. TMyleyse bunda anlastik. Simdi gelelim Natalya Nikolayevna'ya...Biliyor musunuz Ivan Petroviç, dört gözle bekliyordum sizi. Her seyi öğrenebilirim sizden, simdiye kadar Alyosa'nin anlattiklarindan bir seyler çıkarmaya çalisiyordum. Bilgi alacagim baska kimse de yoktu. TMnce sunu söyleyin bana (en önemli olan budur): ne dersiniz, sizce Alyosa'yla Natasa mutlu olacaklar mi? Nasıl hareket edeceğim konusunda son kararimi vermem için bunu bilmem gerekiyor.

. Bunu kesin olarak nasıl söyleyebilirim?.. Katya sözümlü kesti : Kesin olarak söylemeyin, ne düşündüğünüzü söyleyin yeter. Çünkü çok zeki bir insansiniz.

Bence mutlu olamazlar.

Niçin?

Birbirinin dengi degildirler.

Ben de öyle düşünüyorum!

Genç kız derin bir keder içinde kol arini önünde kavusturdu.

Daha açık anlatin, dedi. Bakin, Natasa'yi görmeyi çok istiyorum; çünkü konusacagimiz çok sey var. Sanirim her sey ikimizin verecegi karara bagli. Simdilik hep hayalimde canlandiriyorum onu: çok akil i, agirbasli, dürüst, son derece güzel olsa gerek. TMyle, degil mi?

TMyle.

Bundan kuskum yoktu zaten. Peki nasil oldu da Alyosa gibi bir çocugu sevebildi ? Bunun nedenini açıklayin bana, bunu çok düşünüyorum.

Bu açıklanamaz Katerina Fyodorovna. Kisinin ni 296

çin, nasil sevdiğini hiç kimse bilmez. Evet, bir çocuktur Alyosa. ^{TM}yle ama, bir çocugun nasil sevildiğini biliyor musunuz? (Yüzümden ayırmadığı ciddCE, sabirsiz, merak dolu gözlerine baktıkça içim bir hos oluyordu.) Natasa, çocukluktan uzak olduğu ölçüde çok sevebilir Alyosa'yi, diye devam ettim. Dürüst, içten, pek safbazan yakisir ona bu safligibir çocuktur Alyosa. Natasa belki de... nasil söylesem? acimaya benzer bir duyguyla sevmis olabilir onu. Soylu bir yürek aciyarak da sevebilir... Size bu konuda hiç bir seyi açıklayamayacağımı hissediyorum; üstelik ben soracağım size: siz seviyor musunuz onu?

Hiç çekinmeden, cesaretle sormustum bu soruyu; aceleciligimin onun temiz, çocuk ruhunu incitmeyeceğini hissetmistim.

Gözlerimin içine tatli tatli bakarak,

Val ahi bilmiyorum henüz, dedi, sanirim çok seviyorum...

Gördünüz mü ya. Onu niçin sevdiğinizi Siz söyleyebilir misiniz?

Bir an düşündükten sonra cevap verdi :

Yalan dolani yok; gözlerimin içine bakarak bir sey anlatması çok hosuma gidiyor... Bakin Ivan Petroviç, ben bir kizim, sizse erkeksiniz; size böyle seyleri anlatmam dogru mudur acaba?

Bunda kötü ne var ki?

Dogru. Kötü bir sey yok bunda. Ama onlar (gözleriyle, semaverin bulunduğu masada oturanları gösterdi) duysalar kinarlardı beni. Hakları var mı sizce?

Yok! Kalbiniz kötü bir sey yaptığınızı söylemiyor size, öyleyse...

Besbel i, konusmamızı elinden geldigince uzatmak istegiyle kesti sözümü

Ben de öyle yaparım her zaman; içime bir davra

297

nisimin kötü olduğu kuskusu düşerse hemen kalbime bakarım, o rahatsa ben de rahat olurum.

Insanın daima böyle yapması gerekir. Sizinle, kendi kendimle konusuyormus gibi açık, içten konusuyorum; çünkü, çok iyi bir insansiniz; sonra, Alyosa daha ortaya çıkmadan Natasa'yla aranızda geçenleri biliyorum; dinlerken agramistim.

Kim anlattı bunu size?

Tabii Alyosa. Anlatırken iki gözü iki çeşme ağıyordu. O hali pek hosuma gitmişti. Bana kalırsa o sizi, sizin onu sevdiğinizden çok seviyor Ivan Petroviç. İşte bu huyuna bayılıyorum onun. Sizinle böyle açık, içten konuşmanın ikinci nedeni de çok zeki, bana akıl verebilecek bir insan olmanızdır.

Benim size akıl verebilecek kadar zeki olduğumu nereden biliyorsunuz?

Katya bir an düşündü.

Belki dedi. Önemli olan bu değil zaten; esas konumuza gelelim. Yol gösterin bana Ivan Petroviç: Natasa'nın rakibi olduğumu hissediyorum artık; ne yapsam, nasıl hareket etsem? Mutlu olup olmayacaklarını da bunun için sordum size. Gece gündüz hep bunu düşünüyorum. Perisan bir durumumuz var, perisan! Alyosa'nın Natasa'ya olan sevgisi iyice söndü, gün geçtikçe bana daha çok bağlanıyor. Öyle değil mi?

Galiba.

Ama Natasa'ya söyledikleri de yalan değil. Artık onu sevmediğinin farkında değil; bence Natasa farkındadır bunun. Ne istirap çekiyordur kızcağız!

Ne yapmak istiyorsunuz Katerina Fyodorovna? Genç kız ciddi bir tavırla cevap verdi :

"Bir sürü düşünce var kafamın içinde; hangisini seçeceğimi bilmiyorum. Sizi de bunun için sabırsızlıkla bekliyordum zaten: kararı siz verin. Siz her şeyi benden çok daha iyi biliyorsunuz.

Şimdi bir tanrısınız siz benim 298

için. Dinleyin, önceleri söyle düşünüyordum: birbirlerini seviyorlar, mutlu olacaklarsa benim kendimi feda etmem, onların mutluluklarına yardımcı olmam gerek. Nasıl?

Kendinizi feda ettiğinizi biliyorum.

Evet, öyle oldu, ama sonraları Alyosa sık sık buraya gelmeye, beni sevmeye başlayınca kendimi feda etsem mi etmesem mi diye düşünmeye başladım. Çok kötü Mr sey bu, değil mi?

Son derece olagandır... dedim,hiç bir suçunuz yok.

Sanmam; çok iyi yürekli olduğunuz için böyle söylüyorsunuz. Kalbimin hiç de temiz olmadığını sanıyorum. Temiz olsaydı, nasıl hareket edeceğime karar verirdim. Ama birakalım bunu şimdi!

Sonra Prensen, mamran'dan, (1) Alyosa'nın kendisinden aralarındaki ilişkiler üzerine daha çok bilgi topladım, birbirinin dengi olmadıklarını anladım; siz de aynı şeyi söylüyorsunuz. Bu kez kararsızlığım iyice arttı... Mutlu olamayacaklarsa ayrılırsa daha iyi olur bence. Önce sizden her şeyi ayrıntısıyla öğrenmeyi, sonra da Natasa'ya gidip beraberce bir karar vermeyi koydum aklıma.

Ama nasıl bir karar vereceksiniz, önemli olan da bu zaten!

Söyle diyeceğim ona: "Alyosa'yi dünyada her şeyden çok sevdiğinize göre, mutlu olmasını yürekten

istememiz gerekir, öyleyse ayrilmalısınız ondan."

Güzel ama bunu duyunca Natasa'nin ne hale gireceğini düşündünüz mü hiç. Sonra, söylediğinizi kabul etse bile, Alyosa'dan ayrılmaya gücü yetecek mi bakalım?

Benim düşündüğüm de bu zaten, hem... hem... Birden ağlamaya başladı. Dudakları titreyerek,
(1)Anne(Fransızca)

299

Natasa'ya ne kadar acıdığımı bilemezsiniz, diye fısıldadı.

Ne söyleyebilirdim! Susuyordum. Katya'ya bakarken benim de içimden ağlamak geliyordu. Ne tatlı bir çocuktü! Alyosa'yi kendisinin mutlu edebileceğine nereden böylesine inandığını sormadım artık.

Biraz sakinleştikten sonra, deminkinden daha bir mahzun,

Müzik sever misiniz? diye sordu. Sasırmıstım.

Severim, dedim.

Zaman olsaydı Beethoven'in üçüncü konçertosunu çalardım size. Son günlerde hep onu çalıyorum, içimdeki... duyguları o kadar güzel dile getiriyor ki... Sanki benim için bestelemiş onu Beethoven. Neyse bir daha geldiğinizde çalarım, şimdi konuşmamız gerek.

Natasa'yla onun görüşmesini nasıl sağlayabileceğimiz üzerine konuşmaya başladık. Katya, hareketlerinin devamlı kontrol altında bulunduğunu; üvey annesi iyi yürekli bir kadın olduğu, onu da sevdiği halde, Natasa'yla tanışmasına dünyada izin vermeyeceğini; bu yüzden, kurnazlık etmeyi aklına koyduğunu söyledi. Sabahları araba gezintisine çoğu zaman Kontesle beraber çıkarmış. Bazan kontes gelmez, Fransız mürebbiyeyi katarmış yanına. Mürebbiye de hastaymış şimdi. Basi ağrıdığı zamanlar böyle yaparmış Kontes; bu yüzden, basinin, ağrıyacağı zamanı beklemek gerekiyormuş. Yaşlı mürebbiye çok iyi yürekli olduğu için, onu kandırmak kolaymış.

Kısacası, Natasa'yla görüşecekleri günü önceden kararlaştırmak imkansızdı.

Natasa'yı atanıştığınız zaptıman olmayacaksınız, dedim. O da sizinle tanışmayı çok istiyordu; hiç değilse, Alyosa'yi kime bıraktığını görmesi bakımından sizinle tanışması iyi olacak. Bunun için üzmemeyi kendinizi; 300

zamanla her şey düzelir. Yakında köye gidiyorsunuz galiba?

Evet, bir aya kadar gideceğiz. Bunu daha çok Prens'in istediğini biliyorum.

Ne dersiniz, Alyosa da gelecek mi sizinle? Katya gözlerimin içine uzun uzun baktı.

Ben de bunu merak ediyorum! diye mirıldandı. Sanırım gelecek!

TMyle.

Tanrim, bunun sonu neye varacak acaba?Beni dinleyin Ivan Petroviç. Her sey yazacagim size; çok çok yazacagim. Görüyorsunuz ya,simdidensikmaya basladim caninizi. Sik sik gelecek misiniz bize?

Bilmiyorum Katerina Fyodorovna: duruma bagli. Belki bir daha hiç gelmem.

Niçin?

Bir çok nedenleri olabilir bunun. Sonra Prense aramızdaki iliskiler de önemli.

Katya kararli bir sesle,

Ugursuz adam, dedi. Bakin Ivan Petroviç, ben size gelsem nasil olur?

Sizce?

Genç kız gülümsedi.

Bence iyi olur. Bir gün ziyaret etmek isterim sizi... Sunu söyleyeyim ki, sizi saydigim kadar seviyorum da... İnsan çok sey öğrenebilir sizden. Seviyorum sizi... Bunu söylemem ayip degil mi?

Neden ayip olsun? Ben de öz kizkardesimgibi seviyorum sizi.

Dostum olmak istiyor musunuz?TabiE, tabiE istiyorum! dedim.

Gene çay masasinda oturanlari gösterdi.

Onlar olsa muhakkak ayip derler, genç bir kiza böyle konusmanın yakismayacağını söylerlerdi.

301

Sirasi gelmiskende sunu da söyleyeyim, bol bol konusalim diye Prens bu kadar uzun süre mahsus basbasa birakmisti bizi galiba. Katya,

Prensın paralarima göz diktigini çok iyi biliyorum, diye devam etti. Beni çocuk sanıyorlar; yüzüme karsi bile söylüyorlar bunu. Oysa ben hiç de çocuk olmadigim kanisındayim. Çok tuhaf insanlardır bunlar: kendilerinin farki yok çocuktan. Nedir bu telasları?

Sormayı unuttum,Katerina Fyodorovna:Alyosa'nin sik sik gittigi Levinka'yla Borinka kimin nesidirler?

Uzak akrabalarim. Çok zeki, dürüst çocukturlar, ama biraz fazla konusurlar... Ikisini de yakından tanirim...

Gülümsedi.

Onlara bir milyon ruble vereceginiz dogru mu?

Gördünüz mü, bu milyon lafını ağızlarından düşürdükleri yok, can sıkılmaya başladı artık. Yararlı bir iş için seve seve yardım ederim tabii, ne yapacağım bu kadar parayı! Ama bu yardımı ne zaman yapacağım belli değil; oysa onlar gece gündüz, bağışlayacağım parayı nereye harcayacakları üzerine tartışıp duruyorlar... bir kavga etmedikleri geliyor. Çok tuhaf doğrusu. Çok telaşlı çocuklar.

Ama gene de iyidirler...dürüst, zekidirler, Okuyorlar. Ne de olsa, başkaları gibi basibos yaşamaktan çok daha iyi bir şey bu. ^{TM}yle değil mi?

Uzun uzun konuştuk. Hemen bütün hayatını anlattı bana; benim anlattıklarımı da büyük bir dikkatle dinledi. Daha çok Natasa'yla Alyosa'dan söz edeyim istiyordu. Prens yanımıza gelip, artık geç olduğunu söylediğinde saat on ikiydi. Kalktık. Katya elimi kuvvetlice sıktı, gözlerimin içine manalı manalı baktı. Kontes, sık sık gelmemi diledi. Burada tuhaf, belki de pek yersiz bir açıklama yap

madan geçemeyeceğim. Katya'yla üç saatlik konuşmamızın sonunda içimde garip, ama kesin bir inanç yer etmişti: onun, kadın erkek ilişkilerinden bile habersiz, saf bir çocuk olduğu inancıydı bu.

Birtakim düşüncelerine, çok önemli bazı şeylerden söz ederken takındığı ciddi tavra pek gülünç bir hava veriyordu bu durum..

X

Arabasına bindiğimiz zaman Prens,

Bakin ne diyeceğim Ivan Petroviç, dedi, beraberce bir şeyler yesek, ha? Ne dersiniz?

Kararsız,

Bilmem ki Prens, diye cevap verdim, gece yatmadan önce bir şey yemek adetim değildir de...

Gözlerimin içine kurnaz kurnaz bakarak ekledi :

Hem yer hem konuşuruz.

Açıktı! "Benimle konuşmak istiyor, diye geçirdim içimden, benim de istediğim bu zaten". Razi oldum.

Anlastık. Büyük Rihtim caddesinde B. ye gidiyoruz.

Biraz sasırmıştım,

Lokantaya mı? diye sordum.

Evet. Ne öldü? Akşam yemeklerini çoğunlukla dışarda yerim ben. Sizi davet etmeme izin vermez misiniz?

Gece yemek yemediğimi söyledim size.

Bir kerelik yemekten bir sey çikmaz. Hem davet ediyorum sizi...

Yani "yediklerinin parasini ben verecegim"; benÇE davet ettigini mahsus belirttiğinden kuskum yok. Razi oldum, ama lokantada hesabimi kendim ödemeye kararlıydim. Lokantanin önünde indik arabadan; Prens ayri bir oda tuttu; zevkle, ustalıkla yapılmis birkaç çeşit yemek söyledi. Yemekler de, istedigı sarap gibi en pahali çeşitin

303

dendi. Benim gücüm yetmezdi onların parasini ödemeye. Listeye bakıp, bir yarım dag tavuğuyla bir kadeh Lafite sarabi ismarladım. Prens köpürdü.

Benimle yemek istemiyorsunuz demek!Çok garip bir davranis bu. Pardon, mon ami, (1) ama bu yaptiginiz...asiri bir kibir. Gurur degil, düpedüz kibir bu. Bahse girerim, bunun altından sınıf farki sorunu çıkacak, inanin ki kiriyorsunuz beni.

Ama ben diretiyordum.

Nasil isterseniz, dedi. Zorlamam sizi... Ivan Petroviç, sizinle dostça konuşabilir miyim?

Lütfen.

Bence bu kadar alinganlık zararlıdır size. Zaten sizin gibilerin huyudur bu! Bir edebiyatçisiniz, dünyayı görüp tanimaniz gerek, oysa siz her seyden uzaklaşıyorsunuz. Dag tavugundan söz etmiyorum;bizim çevremize gösterdiğiniz asiri soguklugun zararlı olduğunu belirtmek istiyorum.

Çok sey kaybetmenizden baska hiç degilse yükselme sansinizi yok ediyorsunuzromanlarınızda, hikayelerinizde anlattiginiz kontların, prenslerin yasantılarına, zengin salonlara yabancı kalıyorsunuz... ben de neler diyorum? Siz yoksul ari, küçük memurlari, kavgaci subaylari, birtakim soygunculari, kaybolan kaputlari anlatıyorsunuz... biliyorum, hepsini biliyorum.

Ama yaniliyorsunuz Prens; "yüksek sosyete" nize girmiyorsam, bu orada canimin sikildigından, bir de yapacak isim olmadigındandır! Hem hiç girmiyorum da denemez...

Evet, Prens R. ye yilda bir kere ugruyorsunuz; görmüstüm sizi orada. Yilin geri kalan zamanında da gururunuzla basbasa, tavan aralarında çürüyorsunuz. Oysa (1)Kusura bakmayın dostum(Fransızca).
304

sizinkilerin hepsi de böyle yapmiyor... ^{TM}yle serüven arayanlar var ki igreniyor insan...

Prens, lütfen kapatalım bu konuyu, tavan arasından da bir daha söz etmeyelim.

Ah, gördünüz mü, gene alindiniz. Oysa sizinle dostça konuşmama izin vermistiniz. Ama suç bende, dostlugunuzu kazanacak hiç bir sey yapmadım çünkü. Güzel saraptır. Tadin bir kere.

Kendi sisesinden bardagimi yarisına kadar doldurdu.

Bakin Ivan Petroviç, birisinin dostlugunu zorla kazanmaya çalismanin çirkin bir hareket oldugunu bilmez degilim. Ne var ki, düsündüğünüz gibi çevremizde herkes küçük görmez sizleri. Su anda yanimda beni sevdiğinizden degil de, sizinle konusmaya söz verdiğim için oturdugunuzu da biliyorum. Yaniliyor muyum?

Gülümsedim. O da öfkeyle gülümsedi.

Bir bayanin durumuyla yakindanilgilendiginiz, onu savunmayi üzerinize aldiginiz için buradasiniz.

™yle degil mi?

Sabirsizlikle kestim sözünü :

™yle.

Prens, karsisindakinin az da olsa ona ihtiyaci oldugunu görünce bunu hemen asiga vuran insanlardan oldugunu anlamistim. Benim de ihtiyacim vardi ona simdi. Anlatmak niyetinde oldugu seyleri sonuna kadar dinlemeden bir yere gidemezdim; o da biliyordu bunu. Küstah, alayci bir tavir takinmisti.

Yanilmiyorsunuz Prens, diye ekledim, sizi dinlemek için geldim,yoksa val ahioturmazdim... çokgeç oldu çünkü.

Aslında söyle demek istiyordum: "Yoksa val ahi oturmazdim sizinle bir masada"; ama degistirdim sözümü. Bunu korkumdan degil, yere batasica su yufka yü

305

rekliligimden, kibarligimdan yapmistim. Haketse bile, bir insanin yüzüne karsi hakaret etmek gelmezdi elimden. Saniyorum Prens de farketmisti bunu; benim bu zayıfligim ona haz veriyormus, bakisiyla bana "Ne o, söyleyemiyor musun, degistirdin lafi degil mi!" der gibi gözlerimin içine bakiyordu. Evet, yüzde yüz öyleydi; çünkü sözümü bitirince bir kahkaha atti, dizimi oksadi.

Gözlerinde su ifadeyi okudum: "Güldürüyorsun adami canim". İçimden "Hele dur!" diye geçirdim.

Yüksek sesle,

Bugün keyfim pek yerinde! dedi, sebebini de bilmiyorum. Evet dostum, evet, evet! Ben de bu bayan üzerine konusmak istiyorum sizinle. Konusup isi bir karara baglamak gerek; umarim bu kez anlarsiniz beni. On bin ruble, su altmislik bebekten, himbil babadan söz etmistim size... Neyse!

Birakalim simdi bunlari. Laf olsun diye söylemistim! Hahaha! ™yle ya, edebiyatçisiniz, anlamaniz gerekirdi...

Hayretle bakiyordum yüzüne. Sarhos olamazdi.

Bu kiza gelince, inanin ki saygim var ona, hatta begeniyorum, seviyorum onu; birazcik kaprisli, o

kadar;ama atalarimizin dedigi gibi "gülü seven dikenine katlanır"... diken acitir, ama bu acinin da bir tadı vardır; gerçi aptaldır benim Aleksey ya, agzının tadını bildiği için hoş görüyorum onu.

Anlayacağınız,bu kızlar hoşuma gidiyor;hem(dudaklarınimanalı manalıbüktü) kendime göre bazı düşüncelerim var. Bunu sonra anlatacağım size...

Prens! Beni dinleyin Prens! diye bağırdım. Sizdeki bu anıE değişikliğin sebebini anlayamadım, ama... bu konuyu kapatın, lütfen!

Gene heyecanlandınız! Pekala... kapatıyorum, ka , patıyorum!Yalnız bir şey sormak istiyorum size dos

EzilenlerF : 20 306

tüm: çok mu değer veriyorsunuz bu kıza? Kaba bir sabirsizlikle cevap verdim :

Ok.

Pis pis siritarak, gözlerini kisti.

TabiE... tabiE seviyorsunuzda?dedi.

İleri gidiyorsunuz! diye bağırdım.

Peki, peki, bir daha söylemem! Kızmayın! Bugün pek sinirlisiniz. Oysa ben de uzun zamandan beri bu ka dar keyifli olmamıştım. Sampanyaiçseniz! Ne dersiniz ozan dostum benim?

içmeyeceğim, istemiyorum.

Yoo, olmaz! Bu gece arkadaşlık etmelisiniz bana. Neseliyim, temiz ruhlu bir insan olduğum için yalnız basıma mutlu olamam. Kim bilir, belki de can çiger dost olana kadar içeriz, hahaha! Evet, genç dostum, tanımiyorsunuz beni daha!Tanırsanız seveceğinize eminim. Bu gece sevinci de, üzüntüyü de, gözyasını dagerçi ağlayacağımı pek sanmıyorum ya... benimle paylaşmanızı istiyorum. Ee, ne dersiniz Ivan Petroviç? İstedigim olmazsa heyecanımın uçup gideceğini,niyetimden vazgeçeceğimi, konuşmayacağımıanlıyorsunuz tabi; oysa buraya benden bir şeyler isitmek için geldiniz.

Gene küstahça göz kırparak ekledi :

TMyle değil mi? Su halde verin kararınızı. Korkmustum.Razioldum. Bir yandan da"Sarhos etmek mi istiyor beni acaba?" diye geçiriyordum içimden. Sirası gelmişken, Prens için çıkarılan, çok eskiden duyduğum bir söylentiden söz etmem gerekiyor. Onun,toplum içinde o kadar kibar, ağırbaşlı olduğu haldebazı geceler meyhanelerde içip içip rezalet çıkardığını söylüyorlardı...

Korkunç şeyler duymustum... Alyosa da babasının bazan içtiğini biliyor, bunu herkesten özelikle Natasa'dan saklıyormuş. Bir keresinde yanımda ağzından bir şeyler kaçırmış, ama hemen toparlanmış, sorularıma

cevap vermemisti. Zaten o söylemeden de biliyordum bunu; ama itiraf edeyim, önceleri inanamiyordum. Simdi de sonucu merakla bekliyordum.

Sarabi getirdiler; Prens ikimizin de kadehini doldurdu. Sarabi zevkle yudumlariken, Gerçi kabalik etti bana ya, çok sevimli, çok sevimli bir kiz! diye devam etti. Ama bu yaratiklar sadece böyle anlarda sevimlidirler... Beni mahcup ettigini, çamura buladigini saniyordur...hatirliyor musunuz o aksami? Hahaha! Yanaklarinin al al olmasi ne yakismisti ona! Kadinlari tanir misiniz?

Solgun yanaklarinin birden kipkirmizi olmasi bazan pek yakisir onlara; farketiginiz oldu mu bunu hiç? Aman Al ahim! Gene kizdiniz galiba?

Artik tutamadim kendimi,

Evet, kizdim! diye bagirdim. Natalya Nikolayevna'dan böyle söz etmenizi istemiyorum. Izin vermiyorum!

Oh, oh! Pekala, sizi memnun etmek için degistiriyorum konuyu. Uysal, yumusak huyluyumdur.Sizden söz edelim. Severim sizi, Ivan Petroviç;sizinle ne candan, dostça ilgilendigimi bilemezsiniz...

Sözünü kestim :

Prens, esas konuya gelsek daha iyi olmaz mi?

Yani konumuza demek istiyorsunuz. Siz daha leb demeden leblebiyi anlarim ben, mon ami; ama sizden söz etmekle konumuza çok yakindan deginmis olacagiz... sözümü agzima tikamazsaniz tabiE.Devam ediyorum;hanidir sunu söylemek istiyordum size, degerli dostum Ivan Petroviç:böyle yaşamakla kendi kendinizi mahvediyorsunuz! Bu nazik konuya dokunmami bagislayin; sizi sevdiğimiçin böylekonusuyorum. Yoksulsunuz, yayinevi sahibinden basilacak bir romana karsilik biraz para alip borçlarinizi ödüyor, geri kalaniyla da alti ay çay ekmek yiyerekgeçinmeye çalisiyor,tavan arasindatitreyerek 308

romaninizin dergide basilmasini bekliyorsunuz. TMyyle degil mi?

TMyyle olsa bile, bu...

Elalip çirpmaktan, el ayak öpmekten, rüsvet almaktan, önüne geleni dolandirmaktan v.b. daha saygideger bir seydir. Biliyorum, ne söyleyeceginizibiliyorum kaç kere yazildi bunlar...

TMyyleyse benim durumumu karistirmamalisiniz. Size nezaket dersi vermek bana düşmez Prens.

Elbette. Ama ne yaparsiniz ki bu ince tele dokunmak zorundayim. Baska türlü olmayacak. Neyse, tavan arasini falan birakalim simdi. Ben de heveslisi degilim zaten böyle konularin; ama bazi durumlarda olur tabi ... (igrenç bir kahkaha atti). Aklimin almadigi ne biliyor musunuz: ikinci adam olmayi bu kadar sevmeniz... Evet, sizin yazarlardan biri bir yerde, hatirladigima göre söyle diyormus: "Kisioglu için en büyük kahramanlik, hayatta ikinci adam olmakla yetinebilmektir..."Tam olmasa bile asagi yukari böyleydi!Bir yerde duymustum.Alyosa nisanlinizi aldi elinizden, biliyorbunu;siz de Schil er'e yarasir bir duygululukla onlar için didinip duruyorsunuz, neredeyse usaklik edeceksiniz

onlara...Bagislayin beni dostum, kendinizi yüce duygulu bir insan olarak gösterme oyununuz da can sismaya basladi artik... Hala bikmadiniz mi? Ayip val ahi. Sizin yerinizde olsam hirsimdan öldürdüm. Çokayip, çok!

TMfkeden kendimi kaybederek,

Prens! Buraya hakaret etmek için getirdiniz beni galiba! diye bagirdim.

Ah, hayir dostum;hayir, su anda sadece bir is adamiyim, sizin mutlulugunuzu istiyorum. Kisacasi, islerinizi yoluna koymak, istegim. Ama isi bir yana birakalim simdi, sözümü bitirinceye kadar dinleyin beni; hiç degilse iki dakika heyecanlanmamaya çalisin. Ne dersiniz? Evlen 309

seniz nasil olur? Görüyorsunuz ya baska seyden söz ediyorum... niçin öyle tuhaf tuhaf bakiyorsunuz yüzüme? Sasirdiniz mi?

Yüzüne gerçekten saskinlikla bakarak,

Sözünüzü bitirmenizi bekliyorum, dedim.

Uzun degil zaten. Mutlu olmanizi yürekten isteyen bir dostunuz size genç, güzel, ama... basindan bazi üzücü olaylar geçmis,üstü kapali söylüyorum, ama ne demek istedigimi anliyorsunuzdurNatalya Nikolayevna gibiama hayli yüklü bir drahomasi olan...bir kizla evlenmenizi saglik verse ne diyeceginizi öğrenmek istiyordum... (Yalniz unutmayin, baska, isimizle iliskisi olmayan bir seyden söz ediyorum.) Ne dersiniz?

Siz... siz aklinizi yitirmissiniz, dedim.

Hahaha! Oo! Dövecek misiniz beni yoksa?

Gerçekten de üzerine atilmaya hazirdim. Artık dayanamamistim. Bir sürüngen, ayagimin altinda ezmek istedigim kocaman bir örümcek gibi görüyordum onu karsimda. Benimle alay etmek haz veriyordu ona; avucunun içinde oldugumu sanarak kedinin fareyle oynadigi gibi oynuyordu benimle. Karsimda maskesini çıkarmasi, ne denli asagilik, igrenç bir insan oldugunu saklamamasi ona büyük bir haz, iliklerine isleyen bir sehvet duygusu veriyordu sanki (çok iyi anliyardum bunu).

Saskinligim, dehsete kapilmam hosuna gidiyordu. Beni küçümsüyor, alaya aliyordu.

Niyetinin kötü oldugunu ta bastan anlamistim; ama öyle bir durumdaydim ki, ne pahasina olursa olsun boyun egmek zorundaydim. Natasa için yapmaliydim bunu; her seye katlanmaliydim...

çünkü kaderi belki de o anda benim elimdeydi. Ama onun için söylenen bu igrenç sözlere sogukkanlilikla nasil dayanabilirdim! Üstelik, onu dinlemeden yapamayacagimi da biliyordu Prens; hakareti bu yüzden daha da agir geliyordu bana. "Onun da bana ih 310

tiyaci var" diye düsündüm; daha bir sert, agir cevaplar vermeye basladim.

Yüzüme ciddi ciddi bakarak,

Bakin, genç dostum, diye devam etti, böyle olmayacak, gelin anlasalım sizinle. Bazi seyler anlatmak istiyorum size, ama önce beni ne söylersem söyleyeyim, sonuna kadar dinleyeceğinize söz vermelisiniz. Canimin istediği, hosuma gittiği gibi, daha doğrusu, durumun gerektirdiği biçimde konuşmayı severim. Ne diyorsunuz dostum, sabirli olacak mısınız?

Yüzüme, sert bir itirazda bulunmam için beni kiskirtircasına zehir dolu bir bakışla baktığı halde, tuttum kendimi, cevap vermedim. Kalkıp gitmeyeceğimi anlamıştı, devam etti: Gücenmeyin bana, dostum. Niçin kızdınız o kadar T Söyleyisime, değil mi! Sizinle nasıl konuşursam konuşayım, başka bir şey söylemem beklemiyordunuz tabii; anlamdeğismeyecekti...

Küçümsüyorsunuz beni, değil mi? Bendeki saflığı, içtenliği, nasıl derler, bonhomie (1) görüyorsunuz.

Her şeyi, çocukluk tutkularımı bile itiraf edeceğim size. Evet, mon cher, (2) evet, siz de biraz daha bonhomie gösterin, oturup konuşalım, sonunda birbirimizi iyice anlayalım. Sasmayın bana: Bütün bu saflıklar, Alyosa'nın içli konuşmaları, Schil er'vari duygululuk, su Natasa'yla (ama hos bir kızdır da) oğlum arasındaki pis ilişkinin sözüm ona soyluluğu sonunda canımı öyle sikmaya başlamıştı ki, içimi dökmek fırsatı çıkınca ister istemez sevindim. ^{TM}zelikle size açılmak istiyordum. Ha, ha, ha!

Sasirtiyorsunuz beni Prens, anlayamıyorum sizi

(1) Temis yüreklilik (Fransızca).

(2) Sevgili dostum (Fransızca).

311

Takindiginiz bu soytarica tavir, sizden hiç beklenilmeyen bu açık yürekliliğiniz...

Ha, ha, ha, yalan değil! Çok hos bir benzetme! Ha, ha, ha! Hovardalık ediyorum dostum, hovardalık ediyorum; seve seve yapıyorum bunu... hos görmelisiniz beni, ozan dostum.

Kadehlerimizi doldururken son derece mutlu, devam etti :

Hadi içelim... Size bir şey söyleyeyim mi dostum, Natasa'nın evindeki o manasız aksami hatırlıyor musunuz, iste o iyice bitirdi beni! Gerçi pek sevimliydi Natasa, ama içimde büthiş bir öfkeyle çıktım oradan, unutamıyorum bunu. Unutmak, saklamak da istemiyorum zaten. Elbette bize de gelecek sıra, hem de yakın zamanda... ama şimdi birakalım bu konuyu. Sonra, sunu da söylemek istiyorum: Bilmediğiniz bir huyum vardır benim; bu bayagi, hiç bir işe yaramayan saflıklardan, duygululuklardan nefret ederim; masum bir çocuktan farkı olmayan böyle Schil er'lere önce onlar gibi içten gözükmek, sonra da birden maskemi çıkarıp onları saskına çevirmek çok hosuma gider.

Ne oldu? Bu hazzin iğrenç, manasız, çirkin bir duygu olduğu kanisindedir, değil mi?

Elbette.

İçten bir insansınız. Canımı sikiyorlarsa ne yapayım! Aptalca bir şey bu açık yürekliliğim, ama elden ne gelir, huyum kurusun. Hayatımdan bazı bölümler anlatmak istiyorum size. O zaman daha iyi

anlayacaksınız beni; hem ilgileneceksiniz anlatacaklarım. Evet, gerçekten palyaçolugum üzerimde bugün; ama palyaçolar içten, açık yürekli olur, değil mi?

Bakin Prens, geç oldu, hem...

Efendim? Aman Al ahim, ne kadar da sabirsizsiniz! Ne aceleniz var? Oturalım biraz daha, arkadaşça konuşalım, hem içelim hem konuşalım.Sarhos olduğumu312

saniyorsunuz değil mi? ^{TM}nemi yok, böylesi daha iyi. Ha, ha, ha! Val ahi, insan bu çeşit dostça konuşmaları unutamaz, hatırlayınca içi bir hoş olur. Çok hainsiniz Ivan Petroviç! Hiç hassas değilsiniz! Benim gibi bir dostunuzla; bir saatçik oturup konuşsanız ne olur yani? Hem isten. söz edeceğiz... Bunda anlaşılmayacak ne var? Bir de edebiyatçı olacaksınız! Oysa seve seve dinlemelisiniz beni. Romanınızda bir tip olarak canlandırabilirsiniz, ha, ha, ha! Tanrini, ne açık yürekliyim bugün!

içki basına iyice vurmustu. Yüzü değişmiş, bir öfke ifadesiyle kaplanmıştı. İgnelemek, ısırarak, alay etmek istediği beliydi. "Sarhos olması bir bakıma iyi, diye geçirdim içimden, çenesi açılır".

Ama akli basındaydı. Keyifli keyifli devam ediyordu:

Dostum, saf insanları şaşırtmaktan büyük haz duyduğumu söylemekle önemli, belki de yersiz bir itirafta buldum size. Buna karşılık siz de tutunuz palyaçoya benzettiniz beni; kahkahayla güldürdünüz. Ama size karşı kaba, belki de içten pazarlıklı, kısacası bir köylü gibi davrandığımı düşünür, beni bunun için azarlarsanız haksızlık etmiş olursunuz. Bir kere, istediğim gibi hareket etmekte serbestim; sonra, evimde değil, sizinleyim... yani" iki arkadaş gibi içiyoruz demek istiyorum; son olarak da, kapris yapmaya bayılırım. Biliyor musunuz ki, bir zamanlar kaprisim yüzünden metafizikçi oldum, hayırsever kimselerle iş birliği yaptım; aşağı yukarı sizin simdiki düşüncenizdeydim. Ama çok eskidendi bu, çiçeği burnunda, gencecik bir delikanliydim.

Hatırlıyorum, içim soylu duygularla dolu, köyüme gitmiştim; tabiiE sıkıntidan patlıyordum da. O

zaman basıma ne geldi, bir bilerseniz! Can sıkıntısından, güzel güzel kızlarla arkadaşlık kurmaya başladım... Yüzünüzü niçin buruşturdunuz? Ah, genç dostum benim! Arkadaşça konuşuyorduk hani! İnsan içki masasında içten olur! Tam bir Rus'umdur ben, yurdumu seve 313

rim, içten olmaya da bayılırım, insan daima hayattan zevk almanın yol arını aramalı. Yarın öbür gün göçüp gideceğiz bu dünyadan; ^{TM}te yanda ne var biliyor muyuz? Neyse, köyde günlerim hep kari kız pesinde geçiyordu. Hiç unutmam, bir çoban kadın vardı; kocası yakışıklı, arslan gibi bir gençti. Adama ağır bir ceza verdim, er olarak yol ayacaktım onu orduya (geçmiş yaramazlıklarımız iste, ozanim!) ama olmadı. Köyün sağlık yurdunda öldü... Evet, köyüme güzel, tertemiz, yerleri parke döseli, yirmi yataklı bir sağlık yurdu yaptırmıştım. Yiktirali çok oluyor onu, oysa o zamanlar öğünürdüm onunla: Hayırseverdim; ama köylü delikanliyi karısı için sopayla öldürttüm... Niye gene buruşturdunuz yüzünüzü? Mideniz mi bulandı? Soylu duygularınız incindi, değil mi? Peki, peki, üzülme! Hepsi geçti artık. Romantik olmaya heves sardığım, insanlığın velinimetini adını kazanmak, birbirini seven insanlardan kurulu bir toplum yaratmak için çalıştığım zamanlarda yaptım bunları... böylesine bir akıntıya kaptırmıştım kendimi iste. Bir yandan da kirbacımı işletiyordum. Artık kul

anmiyorum kirbaci; kaslarimi çatmakla yetiniyorum; herkes gibi... devir öyle gerektiriyor... Ama en çok su aptal İhmenev'e sasiyorum. O köylüye yaptigimi yüzde yüz biliyordu... Ama yaradilistan temiz ruhlu oldugu, o zamanlar beni yürekten sevdiği için söylenenlere inanmadi; yani tam on iki yıl, ta ki ucu kendine dokununcaya kadar bütün gücüyle savundu beni. Ha, ha, ha! Aman, hepsi bos sey bunlarin! içelim, genç dostum. Bakin, kadinlari sever misiniz?

Cevap vermedim. Sadece dinliyordum, ikinci siseye baslamisti.

Oysa ben, içki sofrasinda onlardan söz etmeye bayilirim. Buradan çikinca sizi bir mademoisel e Philiberte'yle tanistirsam ister miydiniz, ha? Ne diyorsunuz? Ne 314

oluyor size? Anladim. . yüzüme bakmaktan igreniyorsunuz... him!

Bir an daldi. Ama birden kaldirdi basini, yüzüme tuhaf tuhaf baktiktan sonra devam etti : Bakin, genç ozan dostum, doganin, bilmediginizi sandigim bir sirrim açmak istiyorum size. Beni su anda karsinizda bir günahkar, hatta bir alçak, ahlaksiz, rezil olarak gördüğünüzü biliyorum.

Ama bakin ne söyleyecegim size! Imkan olsaydi da (oysa insani yaradilisi el verisli degildir buna, olamaz böyle bir sey) evet, ne diyordum, imkan olsaydi da hepimiz içimizde sakladigimiz bütün kötü seyleri, sadece en yakin dostlarimize açtiklarimizi degil, bazan kendi kendimize bile itiraf etmekten utandigimiz duygularimizi, anilarimizi açiga vursaydik... dünyayi öylesine igrenç bir koku kaplardi ki, soluk alamaz, bogulurduk. Toplumun koydugu kural ar da bu bakimdan iyidir zaten.

Derin bir anlami vardir bu kural arin... ahlak yönünden yararlıdirler demeyecegim, ama koruyucudurlar, rahatlik verirler kisiogluna; hem böylesi daha da iyidir, çünkü ahlak aslında rahatligin ta kendisidir, yani rahatlik için düşünölmüştür. Ama görgü kural arından sonra söz edecegim, simdi karismasin kafam, sonra hatirlatin bana. Kisaca söyleyeyim: Ahlaksizlikle suçluyorsunuz beni, oysa bütün suçum, baskalarından daha açık yürekli olmam; herkesindemin söylediğim gibikendinden bile sakladigi seyleri açık açık anlatmamdir... Kötü yaptigimin farkındayim, ama su anda böyle istiyor canim. Alayli alayli gülümsedi. Ama korkmayın, suçlu olduğumu söylediysem özür dileyecegim demek degildir bu; yapmam böyle bir sey. Sunu da unutmayin: Sizin de bu çeşit sirlariniz olup olmadığını sorarak mahcup etmeyecegim sizi...

Kibarca, efendice davranacagim. Zaten daima efendice davranirim...

Küçümseyerek yüzüne baktim:

315

Saçmalamaya basladiniz.

Saçmalamaya mi basladim? Ha, ha, ha! Neden söz etmemi isterdiniz acaba? Sizi buraya niçin getirdigimi, niçin durup dururken bu kadar açıldigimi merak ediyorsunuzdur, öyle degil mi?

Evet.

Sirasi gelince öğreneceksiniz bunu.

İki sise içtiniz tabiE... içki basiniza vurdu.

Yani sarhos oldum. Belki de öyledir. "İçki basiniza vurdu!" dogrusu daha bir ince söyleyis... Ah çok kibarsiniz! Ama... gene kavgaya basladik galiba; oysa pek ilginç bir konuya geçmistik.Evet,ozan dostum benim, dünyada kadinlardan tatli, hos bir sey yoktur.

Bakin Prens, sirlarinizi, tutkularinizi bana açmak aklınıza nereden esti, hala anlayamiyorum...

Him... sirasi gelinceöğreneceksiniz dedim ya. içiniz rahat olsun; belirli bir amacim yok zaten; bir ozansiniz, anlarsiniz beni, önceden de söylemistim bunu... Kisinin, maskesini birden indirmesinde; hiç utanmadan, sikilmadan içindeki bütün kötülükleri ortaya döküvermesinde bambaska bir tat var. Bir hikaye anlatacagim size: Pariste deli bir adam varmis; deli oldugu kesinlikle anlasilince akil hastanesine yatirmislar onu sonra. Herif, babalari tutunca, gönlünü

eglendirmek için evindeanadan dogma çirilçiplak olur, sadece ayakkabilarini çıkarmaz, üzerine ta topuklarına kadar uzanan bir pelerin alip ona siki siki sarilir, magrur bir tavirle sokaga çıkarmis.

Gören kendihisinde,uzun pelerin giymektenhoslanan bir adam sanirmis onu. Ne var ki, issiz bir yerde birisiyle karsilastigi zaman adamin üzerine üzerine gidip tam karsisinde durur, pelerinin önünü açarmis...Bir an öyle durur, sonra gene pelerinine bürünür, hiç bir sey söylemeden, gayet ciddi bir tavirle, donakalan zaval inin saskin bakislari arasinda Hamlet'deki hayalet gibi magrur, çekip316

gidermis. Erkek, kadin, çocuk ayirdigi yokmus. Tek zevki buymus adamin. Hiç beklemedigi bir anda saf bir Schil er'ciyi sapsal astirmek da hemen hemen ayin hazzi verir kisiye.

"Sapsal astirmek"... ne tuhaf bir sözcük? Yeni edebiyatinizda karsilastim onunla.

Adam deliyimis, ama siz...

Kötü niyetliyim, degil mi?

Evet.

Prens bir kakhaha atti. Sonra, yüzünde küstah bir ifade,

€ok dogru düşünuyorsunuz canim, diye ekledi. ^{TM}fkelenmistim.

Prens, dedim, bizlerden nefret ediyorsunuz, bütün hincinizi da benden aliyorsunuz. Gururunuzden yapıyorsunuz bunu. €ok hainsiniz. Kiziyorsunuz bize; en çok da o aksam olanlar kizdirdi sizi belki.

Beni böylesine küçümsemekle sanirini öcünüzü almıs oldunuz; her insanin birbirine göstermek zorunda oldugu en basit nezaket kural arini bile umursadiginiz yok. Karsimda o igrenç maskenizi çıkarmakla, tüm ahlaksizliklerinizi ortaya dökmekle, benden utanmaya bile tenezzül etmediginizi açıkça belirtmis oldunuz...

Yüzüme kötü kötü bakarak,

Bana niçin söylüyorsunüzbütünbunlari? diye sordu. Gözünüzden bir şeyin kaçmadığını göstermek için mi?

Sizi anladığımı bilirsiniz diye.

Birden eski geveze, neseli tavrını takindi:

Quel e id,e, mon cher.(1)Kafamı karıstırdınız.. Buons, mon ami, (2) izin verin doldurayım kadehinizi.

(1)Bunu da nereden çıkardınız, canını (Fransızca).

(2)İçelim, dostum (Fransızca).

317

Oysa çok hoş, son derece ilginç bir şey anlatmaya hazırlanıyordum size. Söyle kısaca anlatayım bari. Vaktiyle bir hanımefendi tanıdım; pek genç sayılmazdı, yirmi yediyirmi sekiz yaşlarında vardı. Ama bitirim bir şeydi: O ne yüz, o ne endam, o ne yürüyüşü! Bakışları keskin, daima kuru, sertti. Erisilmez, magrur bir kadın tavrı vardı.Soguk mu soguktu. Ahlak temizliğiyle bütün çapkınların gözünü korkutmustu. Çevresinde ahlak kural arına onun kadar bağlı tek kişi daha yoktu. ^{TM}teki kadınların suçlarını bırakın, en küçük bir kabahatlerini bile bağışlamaz, hemen damgayı basardı. Çevresinde pek sayılır, sevilirdi. En magrur, en titiz kocakarılar bile severlerdi onu, hatta yaltaklanırlardı.Karsısındakini bir ortaçağ manastirinin basrahibesine yarasır duygusuz, donuk bakışlarla süzerdi. Sosyetenin genç bayanları onun bu bakışından, amansız hükümlerinden tır tır titrerlerdi. Bir sözü, bir iması o zamana kadar sevilen, sayılan bir kimseyi mahvederdi.

Sosyete de öylesine önemli bir yeri vardı; erkekler bile korkardı ondan. Zaten yaşlanınca da kendi kabuğuna çekildi; magrur, çatik kaslı, çevresindekileri devamlı olarak yeren huysuz bir şey oldu...

İnanır mısınız, aslında ondan daha rezil bir kadın gelmemistir yeryüzüne. Güvenini kazanmayı basarmıştım... Anlayacağınız, gizli, esrarlı asıgıydım. İlişkilerimiz öylesine ustalıkla düzenlenmişti ki, hizmetçileri bile kuskulanamazlardı bir şeyden. Hanımın pek cici bir Fransız oda hizmetçisi vardı, yalnız o biliyordu sırrımızı, ama ona güvenebilirdik; oyunumuza, o da katılıyordu çünkü... nasıl katıldığını simdilik anlatmayacağım.Bizim hanım Marki de Sade'ye (1)tas çıkartacak kadar şehvetdüşkünüydü. Ama aramızdaki ilişkinin en güçlü, en iç gıcıklayıcı hazzi (1)Bir Fransız erotik yazar. 318

onun gizliliğinde, baskalarına söylenen yalandaydı. Kontes'in sosyete de savunucusu olduğu yüce, kutsal ahlak kural ariyla edilen bu alay, bu için için atılan seytanca kahkaha, daima saygı duyulması gereken şeyleri bile bile ayaklar altına almakta gösterilen bu inat... en ateşli bir hayalin bile kapsayamayacağı bu sinirsiz çilginlik... tattığımız hazzi güçlendiren bunlardı iste. Evet, insan kiliginda bir seytandı bu kadın, ama gözkamastirici bir seytan... Onu hatırladıkça tüylerim hala diken diken olur. Sevismemizin en ateşli anında birden çildirmiş gibi kahkahalarla gülmeye baslardı; bu kahkahaları anlar, ben de basardım kahkahayı ...Aradan uzun yıl ar geçtiği halde, hatırladıkça hala solugum kesilir gibi oluyor. Bir yıl sonra sepetledi beni, baskasını aldı yerime.

Istesem bile bir zararim dokunamazdi ona. Kim inanirdi bana? ^{TM}ylesine soylu bir hanimefendiden beklenir miydi böyle bir sey? Ne diyorsunuz genç dostum?

Prensin bu anlattiklarini tiksinererek dinlemistim.

Igrenç! dedim.

Baska türlü bir cevap verseydiniz genç dostluktan atardim sizi! Böyle söyleyeceginizi biliyordum zaten. Ha, ha, ha! Zamanla anlarsiniz mon ami,, birkaç firin ekmek daha yemeniz gerek. Ama ozan dediginiz sizin gibi olmaz dogrusu; bu kadin hayati anliyor, yasamasini biliyordu.

Bunun için isi böylesine bir hayvanliga vardirmek mi gerekiyor?

Ne gibi?

O kadınla sizin yaptiginiz hayvanliktir.

Buna hayvanlik diyorsunuz demek... hala gem altinda oldugunuzu gösteriyor bu! Oysa ben, kisinin özgürlüğü tadabilmesi için... neyse, gelin daha anlasilir bir dil e konusalim mon ami... kabul edin ki saçma bir sey bu.

Peki saçma olmayan ne?

Kisilik... ben. Her sey, evren bile benim için ya

319

ratilmistir. Bakin dostum, dünyada hala mutlu olunabilecegine inananlardanim. Inançların en güzelidir bu, çünkü buna inanmayan yasama gücünü yitirir, kendi kendini zehirlemek zorunda kalir. Isittigime göre budalanin biri öyle yapmis. Felsefeye öylesine dalmis ki, her seyi, kisiogluunun koydugu en olagan kural ari bile paramparça etmis, sonra bakmis ki yaninda yöresinde bir sey kalmamis; dünyanın hiçlik üzerine kurulduğunu, kisioglu için tutulacak en iyi yolun siyanür içmek oldugunu buyurmus. Siz bunun Hamlet'e yarasir sonsuz bir umutsuzluk, bizlerin hiç bir zaman akil erdiremeyecegimiz yüce bir davranis oldugunu söylersiniz. Ama siz de ozansiniz, bense basit bir insanim; bunun için konuya en pratik açıdan bakilmasi gerektiği görüsünü savunurum. Sözelimi, ben kendimi tüm baglardan, zorunluluklardan kurtarali çok oluyor. Yalnızca kendi çıkarim söz konusu oldugu zaman kendimi zorunlu hissederim. Ama siz böyle düşünemezsiniz tabiE. Eliniz kolunuz bagli çünkü, duygulariniz körelmis... Yüce düşüncelerden, soylu davranislardan baska bir endiseniz yok. Ama siz ne söylerseniz kabul etmeye hazirim dostum. Gelgelelim, kisiogluunun fazilet dedigi her seyin temelinde bir bencil için bulundugunu kesinlikle biliyorsam ne yapayim?

Kisi ne denli faziletli olursa o denli bencil esir. Bence insan önce kendini sevmeli... bunu bilir bunu söylerim. Hayat bir ticarettir; parayi bos yere saga sola savurmaya gelmez, kendi zevkiniz için harcayin onu, yakinlariniza karsi görevlerinizi yerine getirin... il e de öğrenmek istiyorsanız, benim hayat felsefem budur isteaslinda daha da ileri giderim, para vermeden zevk almaya çalışirim.Ülküm falan yoktur, olmasini da istemem; hiç özenmedim böyle bir seye. Kisi ülküsüz de güzel, hos bir hayat sürebilir... en somme, (1) si

(1) Sözü'nün kisasi(Fransızca).320

yanür içmek zorunda kalmadığıma seviniyorum. Birazcık daha faziletli olsaydım belki o aptal filozof gibi (Alman'di muhakkak) ben de içecektim siyanür. Ama olmaz! Hayat o kadar güzel ki!

Sosyete'de önemli bir yerim olmasını, yükselmeyi, yüksek oynamayı (kumara bayılıyorum) seviyorum.

Hele kadınları... her çeşit kadın kabulümdür; değişiklik olsun diye aşağı tabakadan kadınlarla bile yatıp kalkarım.. Ha, ha, ha! Su anda öyle tiksiniyorsunuz ki benden; yüzünüzden bel i!

Haklisiniz.

Tutalım ki siz de haklisiniz,ama kabul edin ki çirkef siyanürden daha iyidir. ^{TM}yle değil mi ?

Hayır, siyanür daha iyidir.

^{TM}yle değil mi diye mahsus sordum size; cevabınızın bana haz vereceğini biliyordum. Hayır, dostum: insanları gerçekten seviyorsanız, akıl i olanların benim haz duyduğum şeyleri benimsemelerini dileyin.. Akıl i bir insan dünyada çirkefin içinde yasar, ya da can sıkıntısından intihar eder, o zaman da dünya aptal ara kalır tabii. Onlar mutlu olur! Bir atasözü bile vardır: Keyif aptal arındır, derler. Hem biliyor musunuz, akilsizlerle beraber yaşamaktan, onlara kafa sal amaktan daha hoş bir şey yoktur; akıl inin işine de gelir bu! Kör inançlara değer verdiğime, birtakım kural ara uyduguma, yükselmek için didindiğime bakmayın siz benim; boş, anlamsız bir toplumda yaşadığım farkındayım; bu toplumda keyfim yerindeyken kafa sal arım ona, savunucusu olduğumu belirtmekten geri kalmam, ama sırası gelince en önce ben bırakıp kaçırım onu. Yeni dünya görüşünüzü, düşüncelerinizi biliyorum, ama hiç bir zaman dert edinmedim onları kendime, adetim degildir zaten bir şeyi dert edinmek. Vicdan azabi nedir bilmem. Etkarima olan her şeyi kabul ederim. Etkur benim gibiler, keyfimiz de yerindedir. Dünyada her şey mahvolabilir, sadece bizim kilimiz incinmez. Dün

321

ya kurulalı beri varız. Dünya altüst olsa da biz gene üstte kalırız. Bizim gibilerin ne kadar çok yaşadıklarına bakın, yeter size. Gerçekten çok uzun ömürlü oluruz; hiç dikkatinizi çekti mi bu?

Seksen, doksan yasına kadar yaşarız. Demek ki doğa da bizden yana, ha, ha, ha! Doksan yasına kadar yaşamaya kararlıyım. ^{TM}lümü sevmiyorum, korkuyorum ondan. Nasıl öleceğim, kim bilir?

Ama yeri mi şimdi bunun! O aşağılık filozof getirdi bunları aklıma. Felsefe de neymiş! Buvons, mon cher! Ne güzel, kızlardan açmıstık... Aa, nereye!

Gidiyorum, geç oldu...

Birakin canım! Ben her şeyimi anlattım size, hala dost kabul etmiyorsunuz beni. Keh, keh, keh!

Sevmesini bilmiyorsunuz siz, ozan dostum. Durun, bir sise daha içeceğim..

Üçüncüyü mü?

Evet. Fazilete gelince, benim genç müridim (sizi bu güzel adla çağırmama izin verin: Kim bilir, bakarsınız bir gün öğütlerim yarar size)... evet, ne diyordum, fazilete gelince "bir insan ne denli faziletliyse o denli bencildir", demistim size. Bunun üzerine çok hoş bir hikaye anlatacağım size: Vaktiyle bir kız sevmistim. İçtendim. Çok şeyini feda etti benim uğruma...

Kendimi tutmayı gerekli bulmuyordum artık. Kaba bir tavırla, Soyup sogana çevirdiğiniz kızdan söz ediyorsunuz galiba? diye sordum.

Prens irkildi, yüzü degisti, alev saçan gözlerini yüzüme dikti; bakısında saskinlik, çilgin bir öfke vardı. Kendi kendine konuşuyormuş gibi,

Durun, dedi, durun biraz düşünüyüm. Gerçekten sarhosum, düşünemiyorum...

EzilenlerF : 21 322

Sustu, kaçacağımdan korkuyormuş gibi elimi bırakmadan, hep o öfkeli bakisiyle süzüyordu beni.

O anda, hiç kimsenin bilmediği bu kız olayını benim nereden öğrendiğimi, bunda onun için bir tehlikenin söz konusu olup olmadığını anlamaya çalıştığından kuskum yok. ^{TM}yle bir dakika kadar baktı yüzüme, sonra yüzü birden degisti; gene deminki alaylı, sarhos ifade parladi gözlerinde.

Kahkahayı bastı :

Ha, ha, ha! Taleyran, bu kadar olur! Evet, onu soyup sogana çevirdiğimi yüzüme karşı haykirinca gerçekten de donup kalmistim. Nasıl da bağırıp çağırıyor, küfürler savuruyordu! Gözüpek... çilgin bir kadindi! Simdi de beni dinleyin: Bir kere, söylediğiniz gibi hiç de soymadım onu. Bütün parasını kendi vermisti bana, benim paramdı artık... Turalım ki, en iyi fraginizi bana verdiniz (bunu söylerken, üç yıl önce terzi Ivan Skornyagin'e diktirdiğim hayli biçimsiz, tek fragıma bakıyordu), te sekkür ettim, giyiyorum onu, bir yıl sonra aramız bozuldu, kavga ettik, verdığınız fragi geri istiyorsunuz, oysa ben eskitip attım onu... Verilen bir şey geri istenir mi? Sonra, paranın benim olduğuna bakmaz, geri verirdim onu, ama siz de kabul edersiniz ki ha deyince bulamazdım o kadar parayı. Demin de söyledim, duygulu, Schil er'ci insanlardan nefret ederim... ayrılmamızın sebebi de buydu zaten. Karsıma dikilip (zaten benim olan) parayı bana bağışladığını nasıl da kiritarak haykirdiğini görmeliydiniz. Tepem attı, ama gene de yerinde bir karar verdim: Parayı geri verirsem onu belki de mutsuz edeceğimi düşündüm. Benim yüzümden bedbaht olmak, ömrü

boyunca bana lanet okumak zevkinden yoksun ederdim onu sonra. İnanın ki dostum, bu çeşit bir bedbahtlıkta, kisinin kendini haklı, dürüst görmesinin; ona kötülük eden insanın alçak olduğunu söylemeye hak kazandığına inanmasının verdiği yüce bir haz vardır. Nefret dolu bu 323

haz daha çok Schil er'cilerde görülür... anlayacağınız, yiyecek bir lokma ekmeği bile olmasa, kendini mutlu hissedeceğini biliyordum. Onu bu mutluluktan yoksun etmek istemedim, para yol amadım ona. Böylece benim kuralım tam olarak ispat edilmiş oluyor: Kisioglunun faziletleri büyüdükçe, çoğaldıkça bencil iği de o ölçüde iğrençleşir... Anlayamıyor musunuz bunu yoksa?

Ama... yakalayacaktiniz beni, degil mi? ha, ha, ha!.. Hadi itiraf edin, yakalamak istiyordunuz beni!.. Ah sizi gidi Taleyran! Kalktim.

Hosça kalin!

O igrenç sesini birden degistirdi, ciddi bir tavirle,

Bir dakika! diye bagirdi. Son birkaç söz daha... Bakin, anlattiklarimdan, çıkarimi ne pahasina olursa olsun elimden kaçirmaya yanasmayacagimi kesinlikle anlamissinizdir sanirim. Parayi severim; ihtiyacim da vardir ona. Katerina Fyodorovna'nin parasi çok; babasi on yil sarap tekelliligi yapti. Üç milyonu var; çok isime yarayacak bu para. Alyosa'yla Katya tam birbirinin dengidir: Ikisi de son derece aptal; benim istedigim de bu zaten. Bir an ^{TM}nce evlenmelerini bunun için istiyorum. Iki üç hafta sonra Kontes'le Katya köye gidiyorlar. Alyosa da onlarla gitmeli. Natalya Nikolayevna'yiuyarin,duygulu, Schil er'vari sahneler olmasin, banakarsi gelmesin. Kindar, hainimdir; dedigimi yaparim. Ondan korkmam, her sey benim istedigim gibi olacak; bu uyarmami sirf onu düşündüğüm için yapıyorum. Aptal ik etmesin, aklini basi:na toplasin. Yoksa kötü olur onun için, çok kötü olur. ^{TM}püp de basina koysun, mahkemeye vermedim onu. Su:nu bilirsiniz ki ozan dostum, yasalar aile huzurunun koruyucusudurlar;evladin baba sözüdinlemesini buyurur, evlada anababaya olan kutsal görevlerini unutturan kimseleri de hos görmezler. Sonra, düşünün ki sözü geçen bir insanim, oysa o zavalinin biri... hem... ona neler ya 324

pabilecegimi anlayamiyor musunuz ? Ama yapmadim, çünkü bu zamana kadar akli basinda hareket etti. Sasirmayin: Altı aydir her an her hareketi en dikkatli gözlerce izleniyordu, her sey bütünü ayrıntilariyla biliyorum. Alyosa'nin onu birakmasini bunun için sogukkanlilikla bekliyordum; oglum biraz da eglensin dedim. Bekledigim an gelmek üzere simdi. Onun gözünde iyi bir baba olarak kaldim, benim için daima böyle düşünmesi gerek. Ha, ha, ha! Alyosa'yla simdiye kadar evlenmedigi için o aksam nasıl iltifatlar yagdiriyordum ona! Oysa bilmek isterdim nasıl evlenecegini! O aksam onu ziyaret etmeme gelince: Aralarındaki iliskinin sona ermesi gerekiyordu artik, sirf bunun için geldim. Hem durumu kendim görüp öğrenmek istedim.. Yeter mi size bu kadar bilgi? Belki daha bir seyler öğrenmek istersiniz: Sizi buraya niçin getirdigimi, her sey açık açık söylemek varken karsinizda niçin bu kadar hokkabazlik ettigimi, içimi döktüğümü merak ediyorsunuzdur belki?

Evet.

Kendimi tutuyor, dikkatle dinliyordum. Baska bir cevap veremezdim.

Kafanizin bizim iki aptalinkinden daha iyi çalıştigini, durumu daha iyi kavradiginizi gördüğüm için.

Benim nasıl bir insan olduğumu anlayabilir, bir sürü tahminler yürütebilirdiniz;ama sizi bunca zahmetten kurtarmak istedim, karsinizda kimin bulunduğunu size açık açık anlatmaya karar verdim. Böylesi daha iyi oldu. Anlayin beni, mon ami. Nasıl bir insan olduğumu biliyorsunuz artik, onu da sevdiğinize göre, birtakim tatsiz durumlarla karsilasmamasiiçin elinizden geleniyapacaginizi umarim. Sizin sözünüzü dinler. Yoksa is açilir basina. Sonra, sizinle böyle açık konusmamın üçüncü bir sebebi var... (anladiniz tabi(CE ne olduğunu)evet,gerçekten de bütün bu serüveni biraz alaya almak, hem bunu size kar

si yapmak istedi canim...

Heyecandan zangir zangir titreyerek,

istediginiz de oldu, dedim. ^{TM}fkenizi, bizleri ne denli küçük gördüğünüzü bu açık konuşmanızla en iyi biçimde göstermiş oldunuz. İtiraflarınızın sizi benim karsımda küçük düşüreceklerinden korkmadığınız gibi, utanmadınız bile benden... Gerçekten de anlattığınız pelerinli deliye çok benziyordunuz. Adam yerine koymadınız beni..

O da kalktı.

€ok dogru anlamissiniz genç dostum, dedi, anlamissiniz, bosuna degilmisedebiyatçiliginiz...Umarim dostça ayriliriz. Dostlugumuzun onuruna içmeyecek miyiz?

Sarhossunuz, sirf bunun için hakettiginiz cevabi vermeyecegim...

Gene üç nokta; nasıl bir cevap hakettiğimi söylemediniz, ha, ha, ha! Hesabınızı ödememe izin vermezsiniz sanıyorum.

Üzülmeysin, kendim öderim.

Elbette ödersiniz. Yolumuz da ayrı galiba?

Evet.

Hosça kalın, ozan dostum. Umarim anladiniz beni...

Dönüp, hafif yalpa vurarak çıktı. Usagi arabaya binmesine yardım etti. Ben kendi yoluma gittim.

Gecenin üçüydü. Yagmur yagiyordu, zifiri bir karanlik vardi...D^{TM}RDÜNCÜ B^{TM}LÜM

I

^{TM}fkemi anlatmayacağını. Olacakları önceden kestirdiğim halde, gene de sasirmistim. Tüm iğrençliğini bir anda sermistti gözlerimin önüne. Hatirliyorum, duygularim pek belirsiz, bulanikti: Sanki bir şeyin altında eziliyor, boguluyordum; kapkara bir iç sikintisi giderek doluyordu kalbime.

Natasa için korkuyordum. €ok istirap çekeceğini biliyor; ona nasıl yardımcı olabileceğimi, olayların onu yıkması için neler yapmam gerektiğini düşünüyordum. Sonuç bel iydi artık, ayrılacaklardı.

Her şeyin bitmesine çok az kalmisti!

Yagmurun altında eve kadar nasıl yürüdüğümü bilmiyorum. Saat üçtü. Kapiya daha bir kere vurmustum ki, içerden bir inleme duydum, anahtar aceleyle çevrildi. Nel i hiç yatmamış, kapının dibinde beni beklemisti sanki. Isik yanıyordu. Nel i'nin yüzünü görünce ürperdim. Gözlerinde

hummali pariltilar, bakisinde vahsi bir ifade vardi; tanimamisti beni sanki. Atesler içinde yanliyordu.

Egilererek kucakladim onu.

Nel i, neyin var, hasta misin?

Bir seyden korkuyormus gibi sokuldu bana; kesik kesik bir seyler mirildandi. Bunlari bir an önce söylemek

327

için dört gözle beklemisti beni sanki. Ama ne dedigi anlasilmiyordu; sayikliyordu.

Hemen yataga götürdüm. Korkuyormus, onu birisinden korumam için yalvariyormus gibi sokuluyordu bana; yatagina uzandıktan sonra bile, onu birakip gene gidecegim korkusuyla kolumdan tutuyordu. Sinirlerim o kadar bozuktu ki, onun bu halini görünce aglamaya basladim.

Ben de hastaydim. Agladigimi farkedince, bir seyi anlamaya çalisiyormus gibi dikkatli dikkatli bakmaya basladi yüzüme. Kendini çok zorladigi bel iydi. Yavas yavas ifa: deye benzer bir sey belirdi yüzünde. Sara nöbetlerinden sonra çogunlukla bir sey düşünemez, anlasilir bir dil e konusamazdi. Simdi de öyle olmustu: Kendini çok zorladigi halde derdini anlatamayınca kolunu uzatti, gözyaslarimi sildi, sonra boynuma sarildi, kendine dogru çekti beni, öptü...

Besbel i, ben yokken nöbet gelmisti ona. Hem de kapinin yaninda dururken... Nöbet geçince de uzun süre gelememisti kendine. Böyle anlarda insan gerçekle hayali birbirine karistirir. Bir kabus görmüş olmalıydı. Tam o" sirada benim gelecegimi, kapiyi çalacagimi düşündü; kapinin dibinde yerde yatarken heyecanla beni bekliyordu; geldigimi duyunca aceleyle dogruldu.

"Peki ama kapinin yaninda ne isi vardi?" diye düşününce birden kürklü mantosunun üzerinde oldugunu farkettilim. (Ara sira bana ugrayip, veresiye esya satan yasli kadından bir manto almistim ona.) Sasirmistim, Demek ki bir yere gidecekti, tam kapidan çıkarken nöbet gelmisti. Nereye gitmek istiyordu acaba? Gitmeye hazirlanirken de kendinde degil miydi acaba?

Atesi düsmek bilmiyordu. Biraz sonra gene kaybetti kendini. Bana geleli beri bu üçüncü nöbeti.

Ilk ikisini kolay atlatmisti; oysa simdi sitmaya yakalanmisti sanki. Basucunda yarim saat bekledikten sonra sedire bir san 328

dalye dayayip, beni çağirinca hemen uyanayim diye, soyunmadan yanina uzandim. Isigi söndürmemistim. Uykuya dalincaya kadar birkaç kere basimi kaldirip baktim ona. Yüzü

bembeyazdi. Dudaklari atesten çatlak çatlakti; düşünce bir yere vurmus olacak, üst dudagi kanamisti. Yüzündeki korku, istirap ifadesiuykuda bile atamiyordu onu içindenbir an kaybolmuyordu. Fenalasiswa sabahleyin ilk is doktora gidecektim. Sitmaya yakalanacagindan korkuyordum.

Nefretle "Prens korkuttu onu" diye geçirdim içimden; suratina parayi fırlatan kadini hatirladim.

İki hafta geçti aradan; Nel i yavas yavas iyilesiyordu. Atesi düsmüstü ya, hala hastaydi. Nisanin sonlarında, güzel, güneşli bir günde kalkti yataktan. Paskalyaya bir hafta vardı.

Zaval i kız! Hikayeme eski düzende devam edemiyeceğini artık. Bu anlattığım olayların üzerinden çok zaman geçti; ama Nel i'nin o soluk, zayıf yüzünü; yalnız kaldığımızda yattığı yerden bana, aklından geçenleri anlamami istiyormus gibi uzun uzun bakisini hatırladıkça hala içim sizler, bir tuhaf olurum. Ne düşündüğünü anlamadığımı, saskinliğimin geçmediğini görünce dudaklarında hafif bir gülümseme belirir, ince, kuru parmaklı, ates gibi yanan elini içtenlikle bana doğru uzatırdı... Artık her şey geçti, her şey öğrenildi; ama ben bu hasta, bitmiş, ezilmiş küçük kalbin sirrini hala bilmiyorum.

Hikayemden uzaklaşacağımın farkındayım, ama su anda yalnız Nel i'yi düşünmek istiyorum. Çok tuhaftır: Şimdi hastane ranzasında, bir zamanlar öylesine sevdi 329

gim herkesçe terkedilmiş, yalnız basıma yatarken geçmişi düşündükçe bazan aklıma, o zaman dikkatimi çekmemiş, üzerinde durmadığım birtakim küçük ayrıntılar geliyor, birden bambaska bir önem kazanıyorlar, şimdiye kadar anlayamadığım bazı şeyleri anlatıyorlar bana.

Nel i'nin hastalığının ilk dört gününde doktorla ben çok korku çektik, ama besinci gün doktor dışarı çağırdı beni, korkulacak bir şeyin olmadığını, kızın iyileşeceğini söyledi. Bu, Nel i'nin ilk hastalığında çağırdığım, boynundaki kocaman Stanislav nisaniyle onu pek şasirtan, tanıdığım iyi kalpli, babacan, yaşlı doktordu.

Sevinçle,Korkacak hiç bir şey kalmadı demek? diye sordum.

Evet, iyileşecek,ama kısa bir zamansonra da. ölecek.

Bu söz saskina çevirmisti beni.

™lecek mi? diye bağırdım. Niçin?

Evet, günleri sayilidir. Hastanın kalbinde dogustan organik bir aksaklik var; en küçük bir kötü durumda gene yataga düşecek. Belki gene atlatir, ama sonra gene hastalanacak, sonu ölümdür.

Kurtulmasına en küçük bir umut yok mu? Hayir, doktor, olamaz bu!

. Olur. Ama hasta her çeşit heyecandan uzak, huzur, mutluluk dolu bir hayat sürerse ölümden bir zaman için uzak olabilir, hatta hiç umulmadik... tuhaf, akil almaz olaylar görülmüştür... sözün kisasi, hasta çok sayıda uygun kosulun bir araya gelmesiyle kurtulabilir belki, ama kesinlikle kurtulus hiç bir zaman için yoktur.

Tanrim, ne yapsam ben simdi?

TMgütlerimi dinleyecek, hastayi her çeşit heyecandan uzak tutacak, ilacini zamaninda almasına dikkat edeceksiniz. Kizin sinirli, heyecanlı bir yaradilisi var, çok da. 330

alayci. Ilacini zamaninda almak istemeyebilir, demin oldugu gibi.

Evet doktor. Gerçekten çok tuhaf bir kiz, ama ben hastaligina veriyorum bunu. Dün pek uslu ydu; bugün de ilacim ona verirken farkinda degilmis gibi kolunu bir sal adi, kasigi düşürdü elimden. Yeni bir paket tozuacıp kasiga bosaltiyordum ki, kutuyu birden kapti, yere firlatti, sonra da aglamaya basladi...

Bir an düşündükten sonra ekledim:

Aglamasi ilaci almak istemediginden degildi galiba...

Him! Sinirlerinin bozuklugu bunun sebebi. Basindan geçen felaketlerin bir sonucu(Nel i'nin hikayesinin bir çok yerlerini açık açık, ayrıntilariyla anlatmistim doktora, duygulanmisti). Zaten bu yüzden hasta oldu zaval i. Simdilik ilacini düzenli almasına dikkat etmemiz gerekiyor. Bir kere daha konusacagim onunla, doktor sözü dinlemesini... yani ilacim almasını söyleyecegim.

Mutfaktan çıktik (doktorla orada konusuyorduk), ihtiyar hastanın yanina gitti. Nel i konusmalarimizi duymustu galiba; basini yastiktan kaldirmis; bizden yana kulak kabartiyordu. Aralık kalmis kapidan görmüstüm bunu; biz odaya girince yaramazi yataga gömülmüs bulduk. Alayli alayli gülümseyerek yüzümüze bakiyordu. Dört gün içinde çok zayıflamisti zaval i; gözleri çukura kaçmisti; atesi bir türlü düşmüyordu. Petersburg'daki Almanların en iyi yüreklişi olan doktoru pek sasirtan muzip bakislari, yaramaz hal eri yadirganiyordu artik.

Ihtiyar ciddi bir tavirla, ama sesini elinden geldigince yumusatarak, verdiği tozun önemini, onun iyilesmesine yardım edeceğini, ilacini zamaninda almasının gerektiğini tatli bir dil e anlatti. Nel i hafifçe dogruldu, birden kolunu kasiga çarptibilmeden çarpmis gibi davranmis 331

ti, gene döktü ilaci. Bunu mahsus yaptigini biliyordum. Ihtiyar sakın sakın,

çok dikkatsizsiniz, dedi, hiç iyi bir sey degil bu. Hem öyle saniyorum ki mahsus döktünüz ilaci, ayip, yakismaz size. Ama... olsun varsin, bir paket daha açiveririz.

Nel i doktorun gözlerinin içine bakarak gülmeye başladı.

Beriki basim sal iyordu. Yeni bir paket açarken,

Ayip bu yaptiginiz, çok ayip, diyordu. Nel i gene gülmemek için kendini zorlayarak, Kızmayın, dedi, içeceğim...Seviyor musunuz beni?

Yaramazliki yapmazsaniz çok severim.

Çok mu?

Evet, çok.

Ya şimdi sevmiyor musunuz?

Şimdi de seviyorum.

Sizi öpmek istersem siz de beni öper misiniz?

Tabi . Ama bunu hak etmelisiniz.

Nel i gene tutamadi kendini, gülmeye başladı. Doktor, son derece ciddi, fisildadi bana:

. Hasta aslında sen yaratilisadir, ama şimdi nesesini sinirden...

Nel i bitkin sesiyle, birden,

Pekala, içeceğim ilacimi, diye bagirdi, ama siz de, büyüdüğüm zaman evleneceksiniz benimle, tamam mi?

Bu bulusu bel i ki pek hosuna gitmisti. Biraz sasiran doktorun verecegi cevabi beklerken gözleri isil isil parlıyor, gülmemek için kendini tuttuğundan dudaklari titriyordu.

Kizin bu yeni sakasina elinde olmadan gülümseyen

doktor,

İyi, akil i uslu bir kiz olursaniz, dedi, bir de... 332

Nel i sözünü gesti :

Bir de ilacimi zamaninda alirsam, degil mi?

Evet!

Doktor gene fisildadi bana:

Çok iyi yürekli bir kiz, çok da akil i, ama dogrusu... su evlenmek isini nereden çıkardi anlayamadim...

Kasigi doldurup gene götürdü Nel i'ye. Kiz bu kez kurnazlik etmeye bile kalkismadi, kasiga asagidan yukari hizla vurdu gibi ilaci adamcagin yüzüne, gömlegine bosaltilti. Nel i kahkahayla gülüyordu, ama önceki gibi çocuksu, sen kahkahalar degildi bunlar. Yüzünden sert, hain bir ifade gelip geçti. Benimle göz göze gelmekten kaçiniyor, sadece doktora bakiyor, huzursuz oldugu besbel i alayci tavrıyla "gülünç" ihtiyarin ne yapacagim beklüyordu.

Doktor mendilini çikarip yüzüyle gömlegini temizlerken,

O! dedi, gene mi... Ne sanssizlik! Neyse... bir paket daha açabiliriz.

Nel i'yi çok sasirtmisti bu. Kizmamizi, bagirip çağirmamizi beklüyordu; hemen aglamaya baslamak, sinir krizi gelmis gibi hiçkirmek, ilaci gene bir vurusta dökmek, hatta eline geçirdigi bir seyi kirmek böylece sizlayan yüreciginin atesini söndürmek için belki bilinçsiz olarak istiyordu bile. Bu çeşit kaprisler sadece hastalarda ya da Nel i'de görülmez. İçimde, birisinin bana hakaret etmesi ya da gücenebileceğim bir sey söylemesi istegiyle odamda "bir asagi bir yukari dolastigim çok olmustur.

Böyle durumlarda "bosalan" kadınlar aci aci aglarlar, duygulu olanlarına sinir buhrani bile gelir.

Son derece olagan bir durumdur bu; çoğunlukla insanin içinde hiç kimsenin bilmediği, istediği halde kimseye açamadığı bir keder bulunduğu zamanlar görülür.

Ama alaya alinan ihtiyarin kötü bir sözcük söyleme

333

yip, ona üçüncü kere ilaç hazirlarken gösterdiği meleklerle vergi iyi yüreklilik Nel i'yi bir anda durultmustu. Gülmesi kesildi, yüzü kizardi, gözleri nemlendi; bana bakti, hemen kaçirdi bakisini.

Doktor ilaci götürdü ona. Sessizce, ürkek ürkek içti hepsini; sonra doktorun kirmizi, tombul elini tuttu, basini yavasça kaldirip yüzüne bakti.

Siz... kizdiniz... çok kötü bir ki... diye basladi. Ama sözünün sonunu getiremedi; yorgani basina çe kip hüngür hüngür aglamaya basladi.

Ah yavrum, aglamayin. . ^{TM}nemi yok bunun... Sinirleriniz bozuk biraz, hepsi o kadar; su için.

Ama Nel i'nin dinlediği yoktu. Ihtiyar ha agladi ha aglayacakti. .

Kendinize gelin... diye devam etti, üzölmeyin. İyi bir kiz olursanız evleneceğim sizinle...

Yorganin altından hiçkiriklarla kesilen tiz, sinirli, çok iyi tanidigim bir kahkaha duyuldu.

Ilacimi da alirsam tabi ! Doktor aglamakli,

Iyi, temiz bir kiz, dedi. Zaval i yavru!

O günden sonra doktorla Nel i arasinda tuhaf bir yakinlik basladi. Bana karsi da giderek

aksilesiyordu. Bunu neye verecegimi bilmiyordum; bu degisikligin onda birdenbire olmasi sasirtiyordu beni. Hastaliginin ilk günlerinde bana son derece düskündü, bakmaya doyamiyormus gibi gözlerini ayirmiyordu yüzümden; elimi sicacik avucuna aliyor, yanina oturtuyordu beni; canimin sikkin, üzüntülü olduğumu farkedirse, kendi acilarini unutmaya çalisarak benimle sakalasiyor, neselenmem için çirpiniyordu. Geceleri çalismami, ya da oturup onu beklememi istemiyor, sözünü dinlemedigimi görünce üzülüyordu. Bazan telasli bir hali oluyordu, niçin canimin sikildigini, neler düsündüğümü öğrenmek için soru yagmuruna tutuyordu beni. Ama tuhaftir, söz Natasa'dan açilinca hemen susu 334

yor, ya da konuyu degistiriyordu. Natasa'dan söz etmeyi sevmedigi bel iydi, bu durum çok sasirtiyordu beni. Eve döndüğüm zamanlar seviniyor, bir yere gitmek için sapkami aldigim zamanlarsa mahzun mahzun bakiyordu yüzüme.

Hastaliginin dördüncü günü gece geç saate kadar Natasa'nin yanindaydim. Konusacak çok seyimiz vardi. Evden çikarken Nel i'ye çabuk dönecegiminiyetim öyleydisöylemistim. Natasa'da otururken Nel i'yi hiç merak etmiyordum: Yalniz degildi. Bir ara bana ugrayan Maslobojev'den Nel i'nin hasta oldugunu, çok zorluk çektigimi duyan Aleksandra Semyonovna yanindaydi. Tanrim, iyi yürekli kadin bir seyler yapabilmek için nasil paraliyordu kendini! Maslobojev'e, Bu durumda yemege de gelemez bize!.. demis. Ah Tanrim! Yalniz basina ne yapiyor acaba zaval i!

Elimizden gelen iyiligi yapmaliyiz ona. Bu firsattan yararlanmaliyiz.

Kocaman bir bohça hazirlayip, bir paytona atladigi gibi hemen bize gelmis. Bana yardim etmek için geldigini söyleyerek bohçayi açti. Neler çikmadi içinden: Hastaya, suruplar, reçel er, piliç, tavuk,hasta iyilesmeye yüz tutarsa yer diyeelma, portakal, (doktor izin verirse hastaya yedirmek için) Kiev reçel eri; hastane donatiyormus gibi yatak takimlari, iç çamasirlari, peçeteler, sargi, pansuman bezi...

Bir acelesi varmis gibi çabuk çabuk konusarak,

Her seyi getirdim, dedi, bekar olduğunuz için sizde bulunmaz diye düsündüm. Bulunsa bile bir tane olur... Filip Filipiç söyledi... Ne duruyorsunuz, çabuk tutun elinizi biraz! Yapilacak isleri söyleyin bana. Kiz nasil? Kendinde mi? Ah, böyle çok rahatsiz yatar, yastigim düzeltmeliyiz, basi biraz daha alçak olmalı; hem basinin altına, deri bir yastik koysak iyi olurdu... Serin tutar basini.

Ah,,

335

ne aptalim ben de! Getirmeyi nasil oldu da akil edemedim! Hemen gidip alirim... Ates de getireyim mi? Bizim kocakariyi yol arim size. Tanidigim yasli bir kadin var. Kadin bir yardimciniz yok... Simdi ne yapsak? Bu da nedir? Ot... doktor verdi degil mi? Kaynatip suyunu içmek için olacak. Hemen gidip yakayim atesi.

Ama yatistirdim onu; umdugu kadar çok isin olmadidigini öğrenince sasirdi, kederlendi. Ne var ki hevesi gene de kirilmadi. Hemen Nel i'yle ilgilenmeye basladi, çok faydasi dokundu bana... Her gün

ugradi. Telasli bir hali vardı. Hep "Filip Filipiç böyle yapmami söyledi" diyordu. Nel i'den çok hoslanmisti. iki kizkardes gibi seviyorlardi birbirini. Bence Aleksandra Semyonovna da en azindan Nel i kadar çocuktu. Hasta kizcagizi eglendirmek, neselendirmek için hikayeler anlatiyordu ona. O

kadar anlasmislardi ki, Aleksandra Semyonovna eve giderken Nel i aglamakli oluyordu. Oysa Aleksandra Semyonovna ilk geldiği gün benim hasta kiz pek sasirmis, hattaniçin geldiğini hemen anladigindansurat asmis, aksilesmisti. Aleksandra Semyonovna gidince, cani sikkin sormustu : Ne diye geldi bu kadin?

Sana yardım etmek için, Nel i.

Aman... Niçinmis? Benim bir iyiligim dokunmadi ki ona.

Temiz yürekli insanlar iyilik yapmak için kendilerine iyilik yapılmasını beklemezler Nel i. İhtiyaci olan kimselere seve seve yardım ederler. Dünyada iyiinsan çoktur Nel i. Senin sanssizligin, ihtiyacin olduğu zaman onlarla karsilasmamanda.

Nel i sustu, masama oturdum. Ama on bes dakika sonra su istemek bahanesiyle çağirdi benisesi pek zayıf çikmistiyanina gidince birden kucakladi beni, basini göğsüme dayadi, uzun süre öyle durdu. Devrisi gün Alek 336

sandra Semyonovna geldiğinde tatli birgülümsemeyle, ama bir seyden utaniyormus gibi karsiladi onu.

III

Iste o gün gece geç saate kadar Natasa'da oturdum. Eve geldigimde Nel i uyuyordu. Aleksandra Semyonovna'nin da çok uykusu vardı, ama hastanın basucunda oturmus, beni beklemisti.

Nel i'nin önceleri pek neseli oldugunu, hatta kahkahalarla güldüğünü söyledi; ama benim gelmedigimi görünce sesi kesilmis, düşüncelere dalmis. Aleksandra Semyonovna söyle diyordu:

"Sonra basinin agridigidan yakindi, hiçkira hiçkira aglamaya basladi; ne yapacağimi sasirdim kaldim. Bir ara Natalya Nikolayevna'yi sordu bana, ama tanimiyorum ki Natalya Nikolayevna'yi...

sorularina cevap veremedim tabiÇ; gene aglamaya basladi, öyle aglaya aglaya da uyudu. Hadi Al ahaismarladik Ivan Petroviç. Simdi biraz daha iyi... eve gitmeliyim, Filip Filipiç geç kalma demisti. Saklamayacağim sizden, bu aksam iki saatligine yol amisti beni, bu saate kadar izinsiz kaldim. Ama siz merak etmeyin beni; kizmaz... Yalniz bir sey var... Ah, sevgili Ivan Petroviç, ne yapsam, son günlerde kör kütük sarhos geliyor eve hep! ^{TM}nemli isleri var, benimle konusmuyor bile, durmadan düşünüyor; farkındayim; ama aksamlari gene sarhos... Hep aklım evde: Dönmüsse kim yatiracak onu? Hadi hoşça kalın, ben gidiyorum. Al ahaismarladik Ivan Petroviç.

Baktım da, çok kitabınız var; galiba hepsi de akil i insanların okuyacağı seyler. Çok aptalimdir... bu yasa geldim, bir tek kitap bile okumadım... Neyse, yarin görüşürüz..."

Sabahleyin pek keyifsiz uyandı Nel i, sorularima cevap vermek istemiyordu. Bana kizmisti sanki.

kaçamak bakislarini birkaç kere yakaladim üzerimde; bu bakislarinda gizli bir iç acisi, bana çekinmeden baktigi zamanlardaki bakisinde bulunmayan bir sevgi vardı. Yukarda anlattigim ilaç

içme yüzünden doktorla arasinda geçen olay da o gün olmustu. Sasirip kalmistim dogrusu.

Nedense Nel i degismisti bana karsi. Tuhafligi, kaprisleri, bana olan nefreti, benden ayrildigi güne, romanimizin bütün düğümlerini çözen olaya kadar sürdü. Ama bunu sonra anlatacagim.

Bana karsi eskisi gibi iyi, candan davrandigi anlar da oluyordu. Sanki daha bir fazla seviyordu beni böyle anlarda, çogunlukla aglamaya basliyordu. Ama biraz sonra gene aksilesiyor, gene kötü

kötü bakiyordu bana, doktorun yaninda oldugu gibi huysuzluk ediyor, bir hareketinden hoslanmadigimi görünce kahkahalarla gülmeye basliyor, sonunda çogunlukla agliyordu.

Aleksandra Semyonovna'yla bile atismisti bir keresinde, ondan yardım istemedigini söylemisti.

Aleksandra Semyonovna'nin yaninda ona sitem edince kizdi, içinde birikmis tüm öfkeyle karsi geldi bana, ama sonra birden sustu, tam iki gün hiç konusmadi benimle, ilaç almak, hatta yemek yemek, su içmek istemedi. Yalniz ihtiyar doktorun sözünü dinliyordu.

İlaç olayindan sonra doktorla ikisinin arasinda tuhaf bir yakinligin basladigim söylemistim. Nel i çok seviyordu ihtiyari, her zamanbiraz önce somurtan o degilmis gibigüler yüzle karsiliyordu onu.

İhtiyar da her gün ugramaya baslamisti, bazan günde iki kere geliyordu. Nel i iyilesmeye, yavas yavas yataktan kalkmaya baslayınca bile onun kahkahalarim, sakalarim duymadan bir gün edemiyordu adamcagiz; öylesine büyülenmisti. Egitici, resimli kitaplar getiriyordu ona. Hatta bir tanesini

EzilenlerF : 22 338

parayla almisti. Daha sonra tatlılar, güzel kutularda sekerler getirmeye basladi. Böyle zamanlarda, yas günü eglencesine geliyormus gibi magrur bir tavirle girerdi içeri, Nel i hemen anlardı armaganla geldigini. Doktor, getirdigi seyi göstermez, kurnaz kurnaz gülümseyerek Nel i'nin yanina oturur; akil i uslu bir kizin iyi armaganlar hakettigini söylerdi. Bunu söylerken Nel i'ye öylesine içten bakardi ki, kahkahalarla gülen kisin bakislarinda elinde olmadan sevgi pariltileri belirirdi. İhtiyar sonunda magrur bir tavirle ayaga kalkar, seker kutusunu Nel i'ye uzatir, her keresinde de "Benim cici nisanlima" diye eklerdi. O anda hiç kuskusu yok ki Nel i'den mutlu hissediyordu kendini.

Sonra konusmaya basliyorlardı; bir doktor olarak bir sürü öğütler veriyordu Nel i'ye. Ders verir gibi,

Kisi önce sagligina dikkat etmelidir, diyordu. Bunun üç faydasi vardır: Bir, ölmez; iki, sagligim yitirmez; üç, bunlarin sonucunda mutlu olur. Sevgili Nel i, sizi üzen birtakim seyler varsa, unutmaya çalismalisiniz onlari, hiç aklınıza getirmemelisiniz. Yoksa...o zaman hep iyi, neseli seyler düşünün...

Nel i soruyordu:

İyi, neseli dediginiz nedir? Doktoru sasirtiyordu bu soru.

Sey iste canim... sözgelimi, sizin yasiniza yarasan bir oyun düşünün; ya da... buna benzer bir sey...

Oyun oynamak istemiyorum ben, diyordu Nel i, oyun oynamaktan hoslanmiyorum. Yeni yeni giysiler seviyorum.

Yeni giysiler mi? Him! Bu iyi degil iste. Kisi kendisinin olan seylerle yetinmesini bilmelidir.Ama...yeni giysi sevmek de... ayip degil tabiE.

Sizinle evlendigimiz zaman bana yeni giysiler alacak misiniz?

339

Doktor elinde olmadan kaslarim çatarak,

Bu da nereden çıktı simdi? diyordu.

Nel i muzip muzip gülümsüyordu. Hatta bir keresindegaliba farkina varmadangülümseyerek bana da bakmisti. Doktor,

Ama sey... iyi bir ev kadim olursanız alirim tabiE, diye devam ediyordu.

Evlendigimiz zaman da her gün ilaç içecek miyim?

Doktorun yüzü yavas yavas gülmeye basliyordu.

Arada bir içmen gerekir belki.

Nel i kakhahayla gülmeye basliyordu. İhtiyar da gülüyor, sevgiyle bakiyordu ona. Sonra bana dönerek,

€ok zeki! diyordu. Ama gene dekaprisli, hodbin... sınırleri hala düzelmemis.

İhtiyar hakliydi. Nel i'yi bir türlü anlayamiyordum. Ona karsi büyük bir suç islemisim gibi, hiç

konusmak istemiyordu benimle. €ok üzüyordu beni bu durum. Canim sikilmaya baslamisti artik, hatta bir gün ben de konusmadim onunla, ama devrиси gün yaptigimdan utandim... Sik sik agliyordu, onu susturmak, avutmak için ne yapacagimi bilemiyordum. Ama bir keresinde konustu benimle.

Bir akşam üzeri eve döndüğümde yastigin altina aceleyle bir kitap sakladigini gördüm. Ben yokken masamin üzerinden alip okudugu romanimdi bu. Niçin saklamisti onu benden? "Utaniyor sanki" diye geçirdim içimden, ama renk vermedim. On bes dakika sonra bir is için mutfaga gitmemden yararlanarak aceleyle firladi, kitabi eski yerine koydu; döndüğümde masamin üzerindeydi... İki dakika sonra yanina çağirdi beni, sesinde heyecana benzer bir sey vardi. Dört gündür ilk kez

konusuyordu benimle. Titrek bir sesle,

Siz... bugün...Natasa'yagitmeyecek misiniz? diye sordu. 340

Gideceğim Nel i; bugün muhakkak görmeliyim onu.

Nel i bir süre sustu, sonra gene o zayıf, titrek sesiyle,

Çok mu...seviyorsunuz onu? dedi.

Evet Nel i, çok seviyorum,

Ben de çok seviyorum onu, diye fisildadi.

Gene sustu. Biraz sonra yüzüme ürkek ürkek bakarak,

Ona gitmek, onun yanında kalmak istiyorum, dedi.

Sasırmıstım.

Olmaz Nel i, dedim. Benim yanımda niçin kalmak istemiyorsun ?

Yüzü birden kıpkırmızı kesildi.

Niçin olmazmış? Onun babasının yanına gitmem için beni kandırmaya çalışsan siz değil miydiniz?..

Hizmetçisi var mı Natasa'nın?

Var.

Yol versin ona; ben görürüm bütün hizmetini. Karşılık istemeden her işini yapacağım.. Seveceğim onu, yemeğini pisireceğim. ^{TM}yle söyleyin kendisine.

Çok tuhafsin Nel i! Hem onu çok yanlış tanımissin: Seni hizmetçi almaya razı olacağını mi sanıyorsun? Alsa alsa küçük kız kardeşi gibi alır seni.

O zaman istemem. İstemem...

Neden?

Nel i cevap vermedi. Dudakları titriyordu: Ha ağladı ha ağlayacaktı. Biraz sonra, Peki, sevdiği adam bırakıyor mu onu? diye sordu.

Sasırmıstım.

Nereden biliyorsun bunu sen Nel i? dedim.

Siz anlatmıstınız ya...evvelki sabah Aleksandra

Semyonovna'nin kocasi geldigindeona da sordum: Her seyi anlatti bana.

Maslobojev mi geldi buraya ? Nel i basim önüne egerek cevap verdi: Evet.

Bana niçin söylemedin bunu?

Iste...

Bir an düşündüm. Ne dolaplar çeviriyordu acaba su Maslobojev. Gidip görmeliydim onu.

Hem Alyosa'nin Natasa'yibirakmasindan sana ne Nel i?

Basini kaldirmadan,

Siz çok seviyorsunuz onu, dedi, yalnız kalirsa evlenirsiniz onunla.

Hayir Nel i, benim onu sevdiğim gibi o beni sevmiyor... sonra ben... Hayir Nel i, olamaz böyle bir sey.

Nel i basini kaldırıp yüzüme bakmadan alçak sesle,

Hizmetçi gibi her isinize kosardim, diye fisildadi, keyfinizce, mutlu yasadiniz.

İçim sizliyordu, "Nesi var bu kizin, Tanrini, nesi var?" diye soruyordum kendi kendime. Nel i sustu, o aksam bir daha hiç konusmedi benimle. Sonra Aleksandra Semyonovna söyledi, arkamdan geç

saatlere kadar aglamis, öyle aglaya aglaya da uyumus. Gece uyku arasinda sik sik bir seyler sayıkladi...

Ama o günden sonra daha bir kapandi içine, benimle hiç mi hiç konusmamaya basladi. Evet, sevgi dolu kaçamak birkaç bakisim yakalamistim üzerimde, amabu zayifligina kiziyormus gibigiderek mahzunlasiyor, hatta doktora bilezaval i ihtiyari pek üzüyordu busoguk davraniyordu.

TMte yandan, gün geçtikçe iyilesiyordu, doktor a,çık havada birkaç dakika dolasmaına bile izin vermisti. Havalari pek güzel gidiyordu. O yıl hayli geçe rastlayan paskalya yortusundan önceki Kutsal Haf342

ladaydik. Sabahleyin erkenden çikmistim evden, Natasa'yi görmeliydim; ama Nel i'yi biraz dolastirmek için erken dönecektim eve; hem yaninda kimse yoktu.

Ama evde beni nasıl çarpici bir olayin bekledigini anlatamam. Aceleyle dönmüstüm. Anahtar kapinin disindaydi. Girdim: Kimsecikler yoktu. Elim ayagim tutulmustu. Masanin üzerinde bir kagit parçasi ilisti gözüme. Kursun kalemle, iri iri söyle yazilmisti kagida:

"Sizi birakip kaçiyorum, bir daha da hiç dönmeyecegim. Ama çok seviyorum sizi.

Nel i'niz"

Dehset içinde bir çiglik attim, kosarak çiktim evden.

IV

Sokaga yeni çikmis, ne yapsam, nereye gitsem diye düşünüyordum ki kapinin önünde duran bir payton ilisti gözüme. Aleksandra Semyonovna iniyordu içinden; bir kere daha kaçmasından korkuyormus gibi, Nel i'nin elinden siki siki tutmustu. Yanlarına kostum.

Nel i, ne oldu sana! diye bagirdim. Nereye gittin? Niçin gittin?

Aleksandra Semyonovna kus civiltisine benzeyen ince sesiyle, Durun, dedi, acele etmeyin.™nce içeri girelim, her seyi öğreneceksiniz.

Yolda çabuk çabuk konusarak fisildadi bana:

™yle seyler anlatacagim ki size Ivan Petroviç, küçük dilinizi yutacaksınız... Hele bir girelim içeri...

Çok önemli haberleri olduğu yüzünden bel iydi. Yukari çiktigimizda, . Hadi sen yat Nel i, dedi, hemen yataga gir; çok

343

yorgunsun... hasta hasta o kadar yolu kostun, hadi yat canim. Biz de mutfaga geçelim, rahat uyusun kiz.

Ardından gitmem için göz kirpti bana. Ama Nel i yatmamisti; yataginde oturmus, el erini yüzüne örtmüs, öyle duruyordu.

Disari çiktik, Aleksandra Semyonovna hemen anlatti bana durumu. Sonra daha ayrıntilariyla öğrendim olaylari. Söyle olmustu:

Benim eve dönmemden iki saat önce Nel i bana yazdigi puslayi masanın üzerine biraktikten sonra dogru ihtiyar doktora kosmustu. Adresini biliyordu. Doktor, onu görünce donup kaldigini söylüyordu, "gözlerine inanamamis". Sözlerini bitirirken "onu gerçekten gördüğüme simdi bile inanmiyorum, hiç bir zaman da inanmam buna", diye ekledi. Oysa Nel i'nin ona gittigi dogruydu.

Kiz içeri girip, ihtiyar kendini daha toparlayamadan boynuna atildiginda doktor çalisma odasinda koltuguna oturmus, sirtinda sabahligi, keyifli keyifli kahvesini içiyormus. Nel i, boynuna sarilip yanaklarini, el erini öpmüs, aglamaya baslamis; biribirini tutmaz sözcüklerle onu yanina almasi için yalvarmis; benimle artık yasayamayacagini, evden kaçtigini, çok istirap çektigini, bir daha onunla alay etmeyeceğini, yeni giysi istemeyeceğini, akil i uslu bir kiz olacagini, çok okuyacagini,

"gömleklerini yıkayip ütölemesini" öğreneceğini (hiç kuskusu yok ki yoldabelki de çok öncedendüşünmüstü bütün bunlari) nihayet, gerekirse her gün ilaç içeceğini söylemis. Evlenme konusununsa bir saka oldugunu eklemis, ihtiyar Alman, agzi açık, sigarasini tuttuğu sag eli havada, öyle kalakalmis. Sigarasinin söndüğünün bile farkina varmamis. Biraz kendine gelince, Matmazel,

demis, anladigim kadariyla sizi yanima almami istiyorsunuz. Ama olamaz bu!

Gördüğünüz gibi, fakirim, param yok... Hem böyle birdenbire... Korkunç344

bir sey bu! Sonra, yanilmiyorsam evinizden kaçtiniz. Çok ayip... Hem su da var, yalnız iyi havalarda büyüünüzle dolasmaniza izin vermistim, oysa siz evden kaçiyorsunuz... ilacinizi içmiyorsunuz. Aklım almiyor dogrusu...

Nel i sözünü bitirtmemis ona. Gene aglamaya, yalvarip yakarmaya baslamis, ama hiç birinin faydasi olmamis. İhtiyar giderek daha sasiriyormus. Sonunda Nel i "Tanrim!" diye bagirarak çikmis odadan. Doktor olanlari bana anlatirken sözlerini söyle bitirdi: "O gün aksama kadar gelemedim kendime... gece de ilaç içtim..."

Nel i oradan Maslobojev'lere kosmus. ^{TM}nceden onların adresini de öğrenmis, güç de olsa bulmus evlerini. Maslobojev evdeymis. Nel i'nin onlarla kalmak istedigini duyunca Aleksandra Semyonovna el erini birbirine vurmus. Bunu niçin istedigini, onu üzen seyin ne oldugunu, benden kaçmasinin sebebini sormus. Nel i cevap vermemis, kendini sandalyenin üzerine atmis.

Aleksandra Semyonovna Öyle agliyordu, öyle agliyordu ki, ölecek sandım", diye anlatiyordu. Nel i onu hizmetçilige, hiç degilse aşçilige kabul etmeleri için yalvariyor, "yerleri süpürürüm, çamasir yıkamasini öğrenirim" diyormus. (Bu çamasir yıkama konusuna, pek umut bagliyor, nedense bunu çok önemli sayiyordu.) Aleksandra Semyonovna, Nel i'yi yanlarında alakoymak, durumu da bana bildirmek daha iyi olur demis. Ama Filip Filipič kesinlikle karsi durmus bu düşünceye, kaçagi hemen geri götürmesini buyurmus. Yolda Aleksandra Semyonovna kucaklamis Nel i'yi, öpmüs; kız bu kez nedense daha çok aglamaya baslamis. Onu görünce Aleksandra Semyonovna da aglamis. Yol boyunca hep aglamislar. Aleksandra Semyonovna hiçkiriklar arasından, Niçin, niçin onun yanında kalmakistemiyorsun Nel i? diye sormus. Eziyor mu seni?

Hayir, ezmiyor.

345

Neden öyleyse?

Nel i, sinir krizi gelmis gibi hüngür hüngür aglayarak,

Iste... istemiyorum onun yanında kalmak... demis, yasayamam artık orada... hep huysuzluk ediyorum ona... ama o çok iyi... sizin yaninizda huysuzluk etmem... çalisirim.

Niçin huysuzluk ediyorsun Nel i?

Iste...

Aleksandra Semyonavna gözyaslarini silerek,

Ondan öğrenebildigim tek sey bu "iste" oldu, diye bagladi sözünü. Ne zaval i bir çocuk! Sar'adan mi öyle dersiniz Ivan Petroviç?

Nel i'nin yanma girdik; yüzünü yastiga gömmüs, agliyordu. ^{TM}nünde yere diz çöktüm, el erini tutup öpmeye başladım. Hizla çekti el erini, daha çok agladı. Ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Tam bu anda ihtiyar Ihmenev girdi içeri. Hepimizi yukardan asagi süzdükten sonra, Merhaba Ivan, dedi, bir is için geldim sana.

Beni yere diz çökmüs görünce sasirmisti. Son günlerde hastaydi. Yüzü bembeyazdi, zayıflamisti, ama birisine gösteris yapıyormus gibi, hastaligini umursamiyor, Anna Andreyevna'nin yalvarip yakarmalarına aldirmadan, yatmiyor, isleri için oraya buraya kosturup duruyordu.

Aleksandra Semyonovna ihtiyarin yüzüne dikkatli dikkatli bakarak, Simdilik hosça kalın, dedi. Filip Filipiç erken dönmemi söylemisti. Islerim var da... Neyse, aksam üzeri gene ugrarım size, iki saat kahrım.

Ihmenev, besbel i akli baska bir yerde,

Kim bu? diye fisildadi. Anlattım.

Him... Sana bir is için geldim Ivan...346

Niçin geldigini biliyor, bana gelmesini bekliyordum zaten. Nel i'yle, benimle konuşmak, kizi benden istemek için gelmisti. Anna Andreyevna yetim kizi eve almaya sonunda razı olmustu. Onu kandirmak için çok ugrasmistim; annesi dedesince lanetlenen bu kimsesiz kizin durumunun Nikolay Sergeič'in duygularini degistireceğini söylemistim. Planimi öylesine güzel, heyecanlı anlatmistim ki, kizi bir an önce gidip getirmesi için kocasını bu kez o sikistirmaya baslamisti.

Ihtiyar dünden hazirdi böyle bir seye: Anna Andreyevna'sini sevindirmek istiyordu, sonra bazı düşünceleri vardı... Ama ilerde daha ayrıntılarına inerek anlatacağım bütün bunları...

Nel i'nin ihtiyari daha ilk görüşünde sevmediğini söylemistim. Sonraları, Ihmenev'in adi edilince kizin gözlerinde bir nefret parıltısı dikkatimi çekmeye başladı. Ihtiyar dogrudan dogruya konuya girdi. Hala yüzünü yastiga gömmüs, öyle duran Nel i'nin yanına gitti, elini tuttu, Kizimiz olarak evimize gelmek ister misin? diye sordu. Bir kizim vardı, canımdan, dünyada her seyden çok severdim onu, ama yok artık o. ^{TM}ldü. Evimde ve .. kalbimde onun yerini almak ister misin?

Ihtiyarin atesten kupkuru, kızarmış gözlerinde yaslar parlıyordu.

Nel i basını kaldırmadan,

Hayır, istemem, diye karsilik verdi.

Peki ama niçin, yavrum? Hiç kimsen yok. Ivan'in yanında temel i kalamazsin, oysa benim evim sıcak bir yuva olacaktır sana.

Nel i basını kaldirdi, yatakta ihtiyarin karsısına oturarak : Istemiyorum, çünkü siz hain, kalpsiz bir insansiniz! dedi. Evet, kalp diye bir sey yok sizde! Ben de kalp

sizim, hem herkesten kalpsiz... ama siz benden de kalpsizsiniz...

Kizin yüzü bembeyaz olmuştü, gözlerinin içinde tuhaf parıltılar vardı. Güçlü bir duygunun etkisiyle olacak, titreyen dudakları bile beyazlamış, büzülmüştü. İhtiyar saskin saskin bakıyordu ona.

Evet, benden kalpsizsiniz, öz kızınızı affetmek istemiyorsunuz çünkü. Onu temel i unutmak için baskasının çocuğunu almak istiyorsunuz yanınıza... insan öz evladını unutabilir mi hiç?

Sevebileceğinizi mi sanıyorsunuz beni? Yüzüme her bakışınızda benim bir yabancı olduğumu, kalbinizden söküp attığınız kızınızı hatırlayacaksınız... kötü bir insansınız çünkü. Kötü insanların yanında yaşamak istemem ben, istemem, istemem!..

Nel i hiçkirdi, bana bir an bakti.

Yarın değil öbür gün paskalyadır... o gün herkes öpür, kucaklasır, barısır... bütün kusurlar unutulur... Ama siz... evet yalnız siz... Ah ne hain bir insansınız! Gidin buradan!

Hüngür hüngür ağlamaya başlamıştı. Bu söylevi besbel i, ihtiyar onu bir kere daha evine götürmek isterse söylemek için önceden hazırlamış, ezberlemişti. İhmenev sasırıp kalmış, yüzü bembeyaz olmuştü. İçinin sızladığı bel iydi. Nel i birden çilgin bir öfkeyle, Hem niçin, niçin herkes bu kadar düşünür beni, üzerime düşer? anlamıyorum. İstemem, hiç kimse ilgilenmesin benimle, istemem! Dileneceğim ben!

Kendimi tutamadım,

Nel i, ne oluyor sana? diye haykirdim.

Ama karısmam öfkesini büsbütün körükledi. Hiçkırık hiçkırık ağlamaya başladı: Evet, burada kalmaktansa gider sokaklarda dilenirim daha iyi! Annem de dilenirdi benim, ölürken yoksul olmamı, dilenmemi vasiyet etmişti bana, "ama, demisti, 348

yalnız..." Dilenmek ayıp değildir, bir kimseden dilenmeyeceğim ki... insanın herkesten dilenmesinde utanılacak bir şey yok; bir dilenci kadın öyle söylemişti. Daha küçüğüm, başka ne gelir elimden... Herkesten dileneceğim ben de. Ama burada durmam, durmam... kötü bir kızım ben, ne kadar kalpsiz olduğumu görüyor musunuz!

Nel i birden masanın üzerindeki çay fincanını kaptığı gibi yere fırlattı. Gözlerimin içine meydan okurcasına bakarak,

Kirildi iste, dedi. Topu topu iki fincanınız vardı, öbürünü de kiracığım... O zaman çayı neyle içeceksiniz bakalım!

İldirmişti sanki, ama bu öfkenin ona haz verdiği; bunun kötü, ayıp bir şey olduğunu bile bile, kendini daha sonraki çilginliklere hazırladığı bel iydi. İhtiyar, Hasta bu, Vanya, dedi, eğer hasta değilse. . doğrusu çok tuhaf. Hadi hoşça kal!

Sapkasını aldı, elimi sikti. Perisan bir durumdaydı. Nel i çok ağır konuşmuştu. ^{TM}fkelenmistim.

Yalniz kalinca,

€ok hamsin Nel i! diye bagirdim. Utanmadin mi, hiç utanmadin mi! Evet, kötü, kalpsiz bir kizsin sen!

™yle oldugum gibi, sapkasiz kostum ihtiyarin pesinden. Onu kapiya kadar geçirmek, avunmasi için bir seyler söylemek niyetindeydim. Merdivenleri kosarak inerken Nel i'nin siteminden bembeyaz olmus yüzü gözlerimin önündeydi. Yetistim arkasindan.. Aci aci gülümseyerek, Zaval i kizin kendi derdi basindan askin, dedi, inan buna Ivan; bir de ben üzerine üzerine gittim.

Yarasini destim. Aç tokun halinden anlamaz derler; ben sunu ekleyecegim buna, aç da açin halinden her zaman anlamaz. Hadi hosça kal!

__ 349

Baska bir sey söyleyecek oldum, ihtiyar kolunu sal adi.

Beni birak artik, dedi. Bak da kiz kaçmasin. Sonra tuhaf bir öfkeyle ekledi:

™yleye benzer.

Bastonuyla kaldirim taslarına vura vura, hizli adimlarla uzaklasti yanimdan.

O anda içine dogan seyin gerçekleseceğini biliyor muydu acaba?

Yukari çiktigimde Nel i'nin gene evde olmadigini görünce ne denli büyük bir dehsete kapilmistim!

Disari kostum, komsularin kapilarini çalip Nel i'yi sordum. Onun beni birakip gene kaçtigina bir türlü inanamiyordum. Hem nasıl kaçmis olabilirdi? Evet bir avlu kapisi vardi. Biz ihtiyarla konusurken yanimizdan geçmesi gerekiyordu. Ama onun, merdivende saklanip ben eve döndükten sonra kaçmis olabilecegi düşüncesi aklima gelince büyük bir umutsuzluga kapildim.

Ama çok uzaga gittigini sanmiyordum.

Telasla disari kostum. Ne olur ne olmaz diye kapiyi açık birakmistim.

™nce Maslobojev'lere gittim. Evde kimsecikler yoktu. Ne Maslobojev ne de Aleksandra Semyonovna vardi. Bir pusla birakarak yeni felaketten haberdar ettim onlari, Nel i gelirse durumu hemen bana bildirmelerini yazdim; hemen doktora gittim. O da yoktu evde. Hizmetçisi Nel i'nin sabahkinden baska bir kere daha gelmedigini söyledi. Simdi ne yapacaktim? Bubnova'nin evine kostum, tabutçunun karisindan ev sahibesinin bir is yüzünden iki gündür karakolda oldugunu, Nel i'nin de o samandan beri oralarda hiç görünmedigini öğrendim. Yorgun, bitkin bir durumda gene Maslobojev'lere kostum. Gene ayni cevap: Gelen giden olmamisti; kendileri de dönmemisti daha. Puslam masanin üzerinde duruyordu. Ne yapmaliydim?_ 350

™leskiye üzgün, bitmis, gece geç saat eve dönüyordum. O aksam Natasa'ya gitmem gerekiyordu; sabahleyin çağirmisti beni. Oysa bütün gün agzima bir lokma bir sey koymamistim. Nel i'yi düşündükçe fena oluyordum. "Nedir bu? diye düşünüyordum. Hastaliginin tuhaf bir sonucu mu acaba?

Aklım mı kaçırdı yoksa? Tanrım! Nerede o şimdi, nerede arasam onu?"

Kendi kendime böyle sordugum onda V. köprüsünde, birkaç adım önümde birden Nel i'yi gördüm.

Sokak fenerinin dibinde duruyor, beni görmüyordu. Ona doğru kosmak geldi içimden, ama durdum. Sasırmıstım. "Ne yapıyor orada acaba?" diye düşündüm. Onu artık kaybetmeyeceğime emin olduğum için durup beklemeye karar verdim. On dakika izledim hareketlerini, öyle dikiliyor, gelip geçenlere bakıyordu. İyi giyimli bir ihtiyar görünce yanına gitti. Adanı cebinden bir şey çıkarıp ona uzattı, durmadan geçti. Nel i öne eğilerek saygılarım belirtti, O anda hissettiklerimi anlatamam. Yüregime dayanılmaz bir acı gelip saplanmıstı... Benim için çok değerli, sevdiğim, üzerine titredığım bir yaratık gözlerimin önünde ayaklar altına alınmış, çamura bulanmıstı sanki.

Gözyaşlarını birden bosandı.

Evet, o anda çok öfkeli olduğum halde zaval i Nel i için ağlıyordum: İhtiyacı olduğundan dilenmiyordu; sokaga atılmış, kaderiyle basbasa bırakılmış değildi. Ona eziyet eden insanlardan değil, gözünün içine bakan, onu seven dostlarından kaçmıstı. Bu davranışıyla birisine eziyet etmek, göz dağı vermek istiyor, öğünüyordu sanki! Ama ruhunda esrarlı bir değişiklik oluyordu...

Evet, ihtiyar haklıydı; hakarete uğramış, ezilmıstı bu çocuk, yarası öyle kolay kolay onacak çeşidinden değildi. O da bu yarayı bizlere olan güvensizliğiyle mahsus desiyordu. Duyduğu acı, deyim yerindeyse, bu istirap bencil iği haz veriyordu ona sanki. Acılarını böyle körüklemesini, duy

351
duğu hazzini anlıyordum: Ezilen, gururu incinen, kaderin sil esini yiyen insanların çoğuna bunların bir haksızlık olduğunu bilmek özel bir haz verir. Ama Nel i hangi haksızlıktan yakınabilirdi?

Kaprisleriyle, tuhaf çıkışlarıyla bizleri sasırtmak, korkutmak istiyor, öğünüyordu sanki... Ama hayır!

Yalnızdı şimdi, hiç birimiz görmüyorduk dilendiğini. Yoksa dilenmek miydi ona haz veren? Ne yapacaktı sadakayı, parayı ne yapacaktı?

İhtiyarın verdiğini aldıktan sonra köprüyü geçti, vitrini iyice aydınlatılmış bir mağazanın önünde durdu. Kazandığı paraları saymaya koyuldu. On adım ötesinde duruyordum. Çok para vardı elinde; sabahtan beri dilendiği bel iydi. Paraları avucunda siki siki tutarak sokagi geçti, küçük bir dükkana girdi. Hemen dükkanın ardına kadar açık kapısına yaklaştım, Nel i ne yapacak diye baktım.

Avucundaki paraları tezgahın üzerine koymuş, sabahleyin İhmenev'le bana ne denli kötü bir kız olduğunu göstermek için kirdiği çay fincanına benzeyen bir fincana bakıyordu. On bes köpek değerinde bir fincandı bu; belki daha bile ucuzdu. Adam fincanı kagıda sarıp Nel i'ye verdi. Kız mutlu bir yüzle, çabuk çabuk yürüyerek çıktı dükkandan. Tam önümden geçerken, Nel i! diye seslendim, Nel i!

Ürperdi, yüzüme baktı, fincan elinden kayıp yere düştü, kırıldı. Yüzü bembeyazdı; ama yüzümden her şeyi gördüğümü, bildiğimi anlayınca kızardı. Dayanılmaz, istirap dolu bir utangaçlık vardı bu kızarmada. Elinden tutup eve götürdüm onu; uzak değildi ev. Yolda hiç konuşmadık. İçeri girince

sandalyeye çöktüm. Nel i karsimda dalgın, üzgün ayakta duruyor, önüne bakıyordu. Yüzü her zamanki gibi renksizdi. Basını kaldırıp bana bakamıyordu.

Nel i, dedim, dileniyor muydun?

Evet! diye fisildadi. 352

Basını daha da egdi önüne.

Bana sabahleyin kirdigin çay fincanının aynısını almak için mi yaptın bunu?

Evet...

Bu fincan için sitem mi ettim sana, bağırıp çağırdım mi? Bu yaptığının ne kadar kötü, haince bir şey olduğunu anlamıyor musun Nel i? Yakısır mı sana? Hiç utanmıyor musun? Yoksa...

isitilir isitilmez bir sesle,

Utaniyorum... diye fisildadi.

Yanagından aşağı iri bir gözyası tanesi yuvarlandı.

Utaniyorsun demek... dedim. Sevgili Nel i, sana karşı suçluysam affet beni, barısalım.

Basını kaldırıp yüzüme baktı, gözlerinden yaşlar bosandı, boynuma atıldı.

Tam bu anda Aleksandra Semyonovna daldı içeri.

Ne o? Burada mi? Gene ha? Ah Nel i, ah! Ne oluyor sana? Neyse canım, evde olsun da... nerede buldunuz onu Ivan Petroviç?

Soru sormaması için göz kırptım Aleksandra Semyonovna'ya, anladi beni. Hala aci aci ağlayan Nel i'yle tatlı tatlı vedalastım; iyi yürekli Aleksandra Semyonovna'ya ben dönünceye kadar bir yere gitmemesini tembihledim, Natasa'ya kostüm. Çok geç kalmıştım, onun için acele ediyordum.

O akşam kaderimiz bel i olacaktı: Natasa'yla konuşacak çok şeyimiz vardı; ama ben gene de sözü

Nel i'ye getirdim, her şeyi ayrıntılarıyla anlattım. Natasa'yi pek ilgilendirmiş, hatta şasirtmişti anlattıklarım. Bir an düşündükten sonra,

Bak ne diyeceğim Vanya, dedi, bana öyle geliyor ki seviyor seni bu kız.

Sasırma sırası şimdi bendeydi.Ne... nasıl?

353

Kadınca bir sevgiyle...

Saçmalama Natasa! Daha çocuktur!

Neredeyse on dört yasinda bir çocuk... Bu hirçinligi onu anlamamandan, belki kendi kendini bile anlamamasindandir ...€ocuksu, ama sön derece ciddi, istirahat dolu bir hirçinliktir bu. Isin en önemli yani da: Seni benden kiskaniyor. Beni çok sevdiğin için evde hep benden söz ediyor,beni düşünüyor, merak ediyorsundur; tabi€ bu yüzden onunla geregince ilgilenemiyorsun. Budurumu farketmişti için cani sikiliyordur. Belki de seninle konuşmak, duygularini sana açmak istiyor, ama bunu basaramiyor, utaniyor, ne istedigini bilemiyor... bir fırsat bekliyordur. Oysa sen, bu fırsatı ona vereceğine kaçyorsun ondan, hasta hasta yalnız birakiyorsun onu, bana gelip sabahdan aksama kadar kalıyorsun. Arkandan ağlıyordur... seni arıyordur... hele onu anlamamanı istirabini bir kat daha dayanılmaz yapıyordur. Bak, böyle bir anda bile benim için yalnız bıraktın onu. Görürsün, yarın gene hastalanacak. Nasıl bırakabildin onu? €abuk kos yanına...

Birakmasına bırakmazdım, ama...

Ben çağırmıştım seni, değil mi? Şimdi de git diyorum.

Peki, gideceğim, ama bu söylediklerinin hiç birine inanmıyorum.

Yadırgamakta haklısın. Ama kızın basından geçenleri düşün, o zaman anlarsın. Benim, senin gibi bir çocukluk devresi geçirmedim o...

Gene de geç döndüm eve. Aleksandra Semyonovna Nel i'nin o aksamki gibi durmadan ağladığını,

"öyle ağlaya ağlaya Uyuyakaldı" gini söyledi. "Ben gideyim artık, Ivan Petroviç, Filip Filipiç erken gel demisti. Zaval i bekliyordur beni".

EzilenlerF: 23 354

Tesekkür ettim, Nel i'nin basucuna oturdum. Böyle bir anda onu yalnız bıraktığım için kendi kendimden utaniyordum. Basucunda gece geç saatlere kadar oturdum, düşündüm... Ne uğursuz günlerdi onlar!

Ama önce su iki haftada olanları anlatmalıyım...

V

Prensle B. lokantasında yediğim o yemekten sonra birkaç gün hep Natasa'yi merak ettim. Her an

"Su Al ahin belası Prens Natasa'ya ne yapacak, nasıl öç alacak ondan acaba?" diye soruyordum kendi kendime. Kafamın içi karmakarışıktı. Düşüne düşün, Prens'in tehditlerinin kuru siki olmadığı, Alyosa'yla ilişkisini kesmediği sürece Natasa'nin basını belaya sokabileceği sonucuna vardım. "Kisiligi olmayan, kindar, kötü ruhlu, çıkarıcı bir adamdır", diye düşünüyordum. Kendisine edilen hakareti kolay kolay unutamaz, ilk fırsatta öcünü alırdı. Bir noktayı açık açık söylemişti bana: Alyosa'yla Natasa'nin ayrılmalarını kesinlikle istiyor, benden de "duygulu, Schil er'var€ bir olay olmaması için Natasa'yi bu ayrılığa hazırlamamı" bekliyordu. En çok üzerinde durduğu konu Alyosa'nin onu iyi, sevimli bir baba saymakta devam etmesiydi tabi€; sonra Katya'nin paralarını ele

geçirmek için bu çok önemliydi. Böylece bana Natasa'yi yakın olan ayrılığa hazırlamak kalıyordu. Oysa Natasa'da tuhaf bir değişiklik dikkatimi çekiyordu son günlerde: benimle eskisi gibi içten değildi artık; hatta güvenmiyordu bana sanki. Avutmaya çalışmam sadece acı veriyordu ona; sorularım canını sıklamaya, hatta sinirini bozmaya başlamıştı. Bazen ben yanında otururken odanın içinde kol arını önünde kavuşturmış, dalgın, benim var 355

ligimi bile unutmuş gibi bir aşağı bir yukarı dolanıyordu. Arada göz göze geldiğimiz olursa (bakışlarım bile kaçırılmaya başlamıştı benden) yüzünü bir can sıkıntısı ifadesi kaplıyor, hemen öte yana çeviriyordu başını. Onun da ayrılmayı düşündüğünü, planlar kurduğunu biliyordum. İstirap duymadan, yüreği sızlamadan düşünebilir miydi bunu? Alyosa'dan ayrılmaya kararlı olduğundan kuskum yoktu. Ama hüznü dolu umutsuzluğu gene de üzüyor, korkutuyordu beni. Bu konuda onunla konuşmaya, onu avutmaya cesaret edemiyor, dehşet içinde sonucu bekliyordum.

Onun bana karşı şokuna gelince, bu durum beni huzursuz ediyor, üzüyordu ama, Natasa'mın duygularına inancım sonsuzdu: çok kederli, sınırlı olduğunun farkındaydım. Her çeşit ilgi sadece canını sıkıyor, öfkeliendiriyordu onu. Böyle durumlarda özelikle yakınlarımızın, içimizi bilen dostlarımızın ilgisi daha bir ağır gelir bize. Ama sonunda Natasa'nin gene bana geleceğini, iç

huzurunu gene benim kalbimde arayacağım çok iyi biliyordum.

Prensle aramda geçen konuşmadan hiç söz etmemiştim ona tabii: anlatacaklarım onu daha da heyecanlandırmaktan, üzmetten başka bir şeye yaramazdı. Yalnızca, söz arasında Kontesin evine Prensle gittiğimi, bu adamın çok alçak, hain olduğuna kuskum kalmadığını söyledim. Natasa bu konuda hiç bir şey sormadı bana; buna çok sevindim. Ama Katya üzerine anlattıklarımı büyük bir dikkatle dinledi. Sözlerimi bitirince Katya üzerine de bir şey söylemedi, ama soluk yüzü hafiften kızardı. O gün yanında kaldığım sürece pek heyecanlıydı. Katya'nin bende bıraktığı izlenimi saklamadım ondan. Niçin saklayacaktım. Nasıl olsa anlardı bunu, kızardı sonra. Bunun için elimden geldikçe ayrıntılarıyla, sorabileceği her şeyi daha o sormadan cevaplandırmaya çalışarak 356

bu durumda bir şey sormasının güç olacağını biliyordum: sevgilisini elinden alan bir kızın üstünlüklerini şokkanlılıkla sorabilir mi insan?evet, sorabileceği her şeyi daha o sormadan cevaplandırmaya çalışarak anlattım.

Prens Alyosa'yi Katya'yla birlikte köye götüreceğini Natasa'nin bilmediğini sanıyor, bunu ona nasıl açacağımı düşünüyordum. Ama durumu alıştırma alıştırma anlatmaya çalışırken Natasa sözümü

kesip, onu avutmaya boşuna uğramamamı, her şeyi beş gündür bildiğini söyleyince sasırıp kaldım.

Tanrım!diyeyahırdım, kimsöyledibunusana?

Alyosa.

Nasıl? Alyosa mı?Evet, her şeyi göze aldım Vanya.

Bunu söylerken gözlerinin içinde öyle bir ifade vardı ki, bu konuyu kapamak istediğini hemen anladım.

Alyosa sik sik ugruyordu Natasa'ya, ama ancak bir dakika kalip gidiyordu. Yalniz bir keresinde birkaç saat kalmisti; ama o zaman da ben yoktum, İçeri çoğunlukla üzgün giriyor, Natasa'ya ürkek ürkek bakıyordu; ama Natasa öylesine içten, iyi karsiliyordu onu ki, biraz sonra her şeyi unutup gülmeye basliyordu Alyosa. Bana da sik sik, hemen her gün ugruyordu. Dogrusu çok üzüüyor, istirahat çekiyordu; bir an yalniz kalamiyor, avunmak için bana kosuyordu.

Ne söyleyebilirdim ona? Soguk oldugumu, onunla ilgilenmedigimi, hatta ona kızdigimi söyleyerek sitem ediyordu bana. Üzüüyor, agliyor, Katya'ya kosuyor, orada avunuyordu.

Natasa bana bu yolculuktan haberdar oldugunu söylediği gün (Prensle konusmamın üzerinden bir hafta geçmisti) Alyosa son derece üzgün, bana geldi, boynuma sarildi, bebek gibi hüngür hüngür aglamaya basladi. Ben

357

susuyor, ne diyeceğini bekliyordum.

Asagilik, adi bir insanım ben, Vanya, diye basladi. Kendi kendimden kurtar beni. Alçak, igrenç bir insan oldugumdan degil, benim yüzümden Natasa mutsuz olacağı için agliyorum. Evet, mutsuz edeceğim onu... Vanya, sevgili dostum, söyle bana, benim yerime sen karar ver, hangisini daha çok seviyorum? Katya'yi mi Natasa'yi mi?

Bunu ben bilemem, dedim, sen daha iyi bilirsin...

Hayir Vanya, anlamadin; sana böyle bir soru soracak kadar budala degilim. Sasirip kaldim. Kendi kendime soruyorum busoruyu, amabircevapveremiyorum. Sen disardan baktigin için daha iyi görebilirsin... Bilmesen bile, düşünceyi söyle.

Bence Katya'yi daha çok seviyorsun.

TMyle mi saniyorsun?! Hayir, hayir! Yaniliyorsun! Natasa'ya olan sevgim sinirsizdir. Ondan dünyada ayri yasayamam, birakamam onu; Katya'ya da söyledim bunu, o da benimle ayni düşüncede. Neden susuyorsun? Gördüm, gülümsedin. Simdiki gibi... çok üzgün oldugum zamanlar beni avutacak ne söyledin ki bana, simdi söyleyeceksin ! Al ahaismarladik!

Kosarak çıktı gitti. Konusmamizi sessizce dinleyen Nel i sasirip kalmisti. Hala geçmemisti hastaligi, hep yatiyor, devamlı olarak ilaç aliyordu. Bana geldiği zamanlar hiç konusmazdi onunla Alyosa, hatta hiç ilgilenmezdi.

iki saat sonra Alyosa gene geldi. Gülüyordu. Gene boynuma sarildi.

Her şey tamam! diye haykirdi. Bütün kuskular kalkti ortadan artık. Sizden çikinca dogru Natasa'ya gittim: sinirlerim bozuktu, onu görmeden edemezdim. İçeri girer girmez önünde yere kapanip ayaklarını öptüm: yapmalıydım bunu, yoksa üzüntümden öldürdüm. Hiç bir şey söylemeden kucakladı beni, aglamaya bağladı. Katya'yi 358

ondan çok sevdiğimi açık açık söyledim kendisine...

Ne dedi?

Hiç bir sey demedi, sadece oksadi beni, yastirmaya çalisti; beni, bunu ona söyleyen beni! insana huzur vermesini biliyor Natasa, Ivan Petroviç! Ah, uzun uzun agladim, içimi döktüm ona. Katya'yi çok sevdiğimi açık açık söyledim, ama kimi seversem seveyim onsuz, Natasa'siz yasayamayacağımı,öleceğimi de ekledim.Evet Vanya, onsuz bir gün yasayamam ben, biliyorum!

bunun için hemen evlenmeye karar verdik. Ama kutsal hafta olduğundan evlenemiyoruz,köyden dönüsteevleneceğiz. Yani haziranın birinde...Babam sesçikarmayacaktır, bundan kuskum yok.Katya'ya gelince, önemli degil!.. Natasa'siz yapamam ben... Evlenir, onun, Katya'nin yanına gideriz...

Zaval i Natasa! Bu çocuğu avutmak, onunla oturup anlattıklarını dinlemek, bu saf bencilin için rahatlatmak için ona yakında evlenebileceklerini söylemek kim bilir ne ağır gelmiştir ona!..

Gerçekten de birkaç gün rahatlamıstı Alyosa. Zayıf yüregi bu üzüntüye yalnız basına dayanamayacağı için kosuyordu Natasa'ya zaten. Ama ayrılık zamanı yaklaşıncaya gene telaslandı, gene bana kosup için döktü. Son günlerde Natasa'ya öylesine bağlanmıstı ki, değil bir buçuk ay, bir gün bile ayrılamıyordu ondan. Son ana kadar bir buçuk ay için ayrılacaklarına, dönüste hemen evleneceklerine içtenlikle inanıyordu. Natasa'ya gelince, kaderinin artık tamamen degismekte olduğunu, Alyosa'nin ona bir daha hiç dönmeyeceğini, öyle olmasının da gerektiğini biliyordu.

Sonunda ayrılık günü geldi çattı. Natasa hastaydı. Benzi uçuk, bakışları donuk, dudakları kupkuruydu. Arada bir kendi kendine bir seyler mirildaniyor, seyrek olarak da basını kaldırıp gözlerimin içine dikkatli dikkatli bakıyordu. Aglamıyor, sorularına cevap vermiyordu. O

359

daya giren Alyosa'nin çin çin öten sesi duyulduğunda kuru bir yaprak gibi titredi. Yüzü bir anda kiptirmizi oldu, aceleyle Alyosa'nin yanına gitti; heyecanla kucakladı onu, öptü, gülümsedi...

Alyosa dikkatli dikkatli bakıyordu Natasa'nin gözlerinin içine; arada bir endiseyle hasta olup olmadığını soruyor, köyde çok kalmayacağını, dönünce hemen evleneceklerini söyleyerek avutmaya çalışıyordu onu. Natasa'nin kendini tutmak, gözyaşlarını bastırmak için insanüstü bir güç harcadığı beliydi. Alyosa'nin yanında ağlamak istemiyordu.

Bir ara Alyosa, o yokken sıkıntı çekmesin diye Natasa'ya yeterince para bırakması gerektiğini, babasının ona yol için çok para vereceğini vaadettiğini söylemiş, Natasa hemen çatmıstı kaslarını.

Yalnız kaldığımızda Natasa'ya, bende onun için yüz el i ruble olduğunu söyledim. Bu paranın nereden çıktığını sormadı. Alyosa'nin gidisinden iki, Natasa'yla Katya'nin ilk ve son görüşmelerinden bir gün önce olmuştı bu. Katya Alyosa'yla bir pusla yol amis, Natasa'dan yarın onu ziyaret etmesine izin vermesini dilemişti; bir iki satır da bana yazmıştır benim de orada bulunmamı istiyordu.

Basım çok kalabalık olduğu halde, saat on ikide (Katya'nin görüşme için önerdiği saati bu) Natasa'da olmaya karar verdim. Nel i'den başka, son günlerde İhmenev'lerle de uğraşıyordum...

İki hafta önce taşınmaya bağlamıstım onlara. Bir sabah Anna Andreyevna önemli, son derece önemli

bir is için çagirtmisti beni. Gidince yalnız bulmustum onu evde: heyecandan tir tir titreyerek, dehset içinde odada bir asagi bir yukari dolasiyor, Nikolay Sergeic'in dönüşünü

bekliyordu. Geçen her anın çok degerli oldugu bel iydi ya, gene de ne olup bittigini uzun süre öğrenemedim ondan. Gereksiz, durumla uzaktan yakından ilgisi olmayan bir sürü sitemdenhiç

ugramadigimdan, onla 360

ri yetim gibi bir yana ittigimden, kederleriyle basbasa biraktigimdan uzun uzun yakindisonra Nikolay Sergeic'in son üç gündür "anlatilmaz" bir telas, heyecan içinde oldugunu söyledi.

Eski Nikolay Sergeic degil sanki, diyordu. Hummaya yakalanmis gibi. Geceleri usulca kalkiyor yataktan, tasvirin önünde diz çöküp dua ediyor, uykuda sayikliyor, uyanik oldugu anlarda ise yari deli gibi: dün sofraya oturmustuk, önündeki kasigi görmedi; bir sey soruyorsun ona, hiç ilgisi olmayan cevaplar veriyor. Sik sik bir yerlere gidiyor; "Isim var, diyor, avukati görmem gerek". Bu sabah odasina kapandi, "dava için istenen bir kagit yazacagim" dedi. Önündeki kasigi göremezken kagit mi yazacaksın?" diye geçirdim içimden. Kapidaki delikten baktim, dogru, bir seyler yaziyor, ama bir yandan da agliyordu. "Is kagidi da böyle mi yazilirmis ki!" dedim kendi kendime, Belki de bizim Ihmenevka için üzülyordu. Tam ben böyle düşünürken birden fırladi yerinden, kalemi masanın üzerine fırlatti, yüzü kızardi, gözleri parladi, sapkasini kaptigi gibi disari çıktı. "Biraz sonra dönecegim Anna Andreyevna", dedi. O gidince ben de dogru masasinin yanina vardim. Masasinin üzeri her zaman davayla ilgili kagitlarla doludur, dokundurtmaz onlara beni.

Kaç kere yalvarmisimdir ona "birak da bir düzene koyayim sunlari, masanın tozunu alayim" diye.

Hemen kızar ben böyle söyleyince. Buraya, Petersburg'a geleli çok sinirli oldu. Biraz önce yazdigi kagidi aramaya koyuldum masanın üzerinde. Kagidi yanina almadigini, kalkarken öteki kagitların altına soktugunu görmüstüm. Bak anam babam, Ivan Petrovic, ne buldum orada...

Yarisina kadar karmakarisik bir elyazisiyla doldurulmusöyle ki bazi yerleri okunmuyordubir dosya kagidi uzatti bana.

361

Zaval i ihtiyar! Daha ilk satirdan kime, niçin yazdigi bel iydi. Natasa'ya, sevgili Natasa'sina mektuptu bu. Sefkat, sevgi dolu sözlerle kızini affettigini bildiriyor, onu eve çagiriyordu. Aceleyle yazilmis, bir çok yerine mürekkep bulasmis mektubun bazi satirlari okunmuyordu. Ama ihtiyari kaleme sarilmaya zorlayan taskin duygu apaçik bel iydi. Biraz sonra yerini baska bir duyguya birakmisti bu: ihtiyar kızma sitem etmeye, suçunu yüzüne vurmaya basliyor, inadini öfkeyle hatirlatiyor, duygusuz bir kız oldugunu, annesine babasina yaptigini belki de bir kere düşünmedigini söylüyordu. Gururu yüzünden onu cezalandirmakla, lanetlemekle tehdit ediyor; mektubunu, hemen eve dönmesini, ancak o zaman, "aile yuvasinda" yeni bir hayata basladiktan sonra onu affedebilecegini söyleyerek bitiriyordu. ilk satirlarda gösterdigi coskunluktan biraz sonra utandigi, gururunun incinmesinden istirap duydugu bel iydi; mektubunu öfkeyle, tehditler savurarak bitirmesi bu yüzdendi. Yasli kadın kol arini gögsünün üzerinde kavusturmus, karsimda ayakta duruyor, ne söyleyecegimi bekliyordu.

Düşüncelerimi açık açık söyledim :

İhtiyarın Natasa'siz yaşamaya gücü kalmadı artık, dedim; görürsünüz, yakında affedecek onu; tabii gene de duruma bağlı... Davanın böyle sonuçlanması zavalının sınırlarını çok bozdu, gururunu incitti. Bu durumda kendisine bir can yoldası araması olagandı; tabii dünyada en çok sevdiği insani, Natasa'yi daha çok hatırlamaya başladı bu yüzden... Sonra, Alyosa'nın onu yakında bırakacağını da duymuştur, devamlı olarak ilgileniyor Natasa'yla çünkü. Kızının durumunu anlamış, onun şimdi teselliye ne denli muhtaç olduğunu hissetmiş olabilir. Ama gururuyla oynadığına inandığı için yenememiştir kendi kendini. İlk adımı Natasa'nın atmayacağını; onları belki aklına bile getirmediğini, barışmak için 362

ya da duymadığını düşünmüş de olabilir. Evet, yüzde yüz böyle düşündü, mektubun sonunu da bunun için getirmedi. Bu durum, eskisinden daha etkili olacak hakaretlerin dogmasına sebep olacaktır belki de...

Yaşlı kadın ağlayarak dinliyordu beni. Hemen Natasa'ya gitmem gerektiğini, geç kaldığımı söyleyince birden ürperdi, en önemli olanı unuttuğunu söyledi. Mektubu kâğıtların arasından çıkarırken bir kaza olmuş, mürekkep sisesini devirmiş. Gerçekten de kâğıdın bir kösesi mürekkeplenmişti. Yaşlı kadın, kocasının bu lekeden o yokken kâğıtlarının karıştırıldığını, Anna Andreyevna'nın mektubu okuduğunu anlayacağından korkuyordu. Haklıydı da: Nikolay Sergeič

sirrini öğrendiğimizi anlarsa utancından, öfkesinden inadını sürdürür. Natasa'yi affetmemek için diretirdi.

Ama durumu söyle bir düşündükten sonra üzülmemeğini söyledim yaşlı kadına. "Masadan kalkarken o kadar heyecanlıydı ki, bu ayrıntıları hatırlayamaz bile, dedim, mektubu kendi mürekkeplemiş sanır". Anna Andreyevna'yi böylece avuttuktan sonra mektubu dikkatle eski yerine koyduk. Tam çıkarken aklıma yaşlı kadınla Nel'i konusunu ciddi olarak konuşmak geldi. Ölen annesi tipki Natasa gibi babasının lanetlenen kimsesiz, zavalı kızın basından geçen acıklı olaylar Nikolay Sergeič'i yumusatabilir belki, dedim. Böyle bir duygulanmaya hazırız zaten; kızının özlemi gururunu yavaş yavaş kırmaya başladı. Şimdi son bir itiraz gerek ki, Nel'i olabilir mi". Yaşlı kadın büyük bir dikkatle dinliyordu beni. Heyecandan, umuttan yüzüne bir canlılık gelmişti. Şimdiye kadar bunu ona niçin söylemedim diye sitem etmeye başladı bana. Nel'iyle ilgili bir sürü sorular sordu; kocasına şimdi Nel'i'yi alması için kendisinin yalvaracağımı söyledi. Nel'i'yi yürekte sevmeye başlamıştı; hasta olduğu için üzülmüyordu. Kılere kosup bir kutu reçel getir 363

di, "bunu ona götür" dedi. Doktor param olmadığını düşünerek yirmi ruble vermek istedi bana, almayınca çok usaldı; ancak Nel'in giyeceğe ihtiyacı olduğunu söylediğimde rahatladı; kosup sandığında "yetimcik" için bir şeyler aramaya koyuldu.

O sandığın içindekileri bir bir dışarı çıkarırken ben de Natasa'ya gittim. Merdivenleri döne döne çıkarken Natasa'nın kapısında bir adam gördüm. Kapıyı çalmaya hazırlanıyordu, beni görünce durdu. Bir anlık kararsızlıktan sonra aceleyle aşağı inmeye başladı. Natasa'nın katına çıkan son basamakta karşılaştım onunla. Bunun ihmenev olduğunu gördüğüm andaki saskinliğimi anlatamam. Merdiven gündüzleri bile pek karanlık olurdu. Bana yol vermek için sirtim duvara yaslandı; yüzümden ayırmadığı bakışındaki tuhaf parıltı hala aklımdadır. Yüzü kiplikimizi olmalıydı.

Sasirmis, heyecanlanmisti. €atlak bir sesle,

Sen miydin Vanya? dedi. Bir tanidigi ariyordum da... katip... hep su isler... geçenlerde buraya bir yere... tasinmisti... anlasilan burada degil. Yanlis geldim. Hadi hosa kal.

€abuk çabuk inmeye basladi basamaklari.

Zamani gelinceye kadar Natasa'ya bu karsilasmadan söz etmemeye karar verdim, ama Alyosa köye gidince hemen söyleyecektim. O siralar çok sinirli, üzgündü, bu olayin önemini geregi gibi kavrayamazdi. Erkendi daha.

O gün Ihmenev'lere gitmeyi çok istedigim halde, gitmedim. Ihtiyarin benden sikilacagini dsnyordum; hatta merdivenlerdeki karsilasmamizdan sonra mahsus kosup geldigimden de kuskulanabilirdi. Iki gün sonra ugradim onlara. Ihtiyar üzgündü, ama oldukça serbest bir tavirle karsiladi beni, hep islerinden söz etti.

Bir ara durup dururken, son derece önemsemez bir 364

tavirleama gözlerini benden kairarak,

™nceki gün kime gidiyordun öyle? dedi. Hani merdivende karsilasmistik.

Ben de gözlerimi kairarak cevap verdim :

Bir arkadasima.

™yle mi! Ben de katip Astafyev'i ariyordum;o evi gstermislerdi...meger orada oturmuyormus..._

Hep su islerim... sana anlatmistim galiba, senatoda verilen karar...

Durmadan anlatiyordu. islerinden söz etmeye baslayinca yüzü kizarmisti bile. Anna Andreyevna'yakadincagizi sevindirmek iino gün her sey i anlatmis; ama ihtiyarin yüzüne dikkatli bakmamas i, renk vermemesi, imali konusmamas i; kisacasi, kocasinin bu hareketinden haberdar oldugunu bel i etmemesi için yalvarmistim. Kadincagiz o kadar sevindi ki, önce inanmadi bana.

Yetim kiz konusunu Nikolay Serge i'e ima ettigini, ama kocasinin önceleri o kadar istedig i halde, hiç ses ikarmadigini söyledi. Yar in Anna Andreyevna'nin, kocasina yetim kizi eve almasini dogrudan dogruya söylemesine karar verdik. Ama devr isi gün ikimiz de çok heyecan, korku çektik.

Ihmenev sabahleyin, onun isiyle ilgilenen memuru grmst. Memur, Prensi grdgn, Prensin

"bazi ailev€ durumlardan ötürü" Ihmenevka'ya el koymakla beraber, on bin rubley i almamak niyetinde oldugunu söylemis, ihtiyar, memurdan dogru bana kosmus. Son derece sinirliydi, gözleri parliyordu. Nedense disari, merdiven basina agirdi beni, hemen gidip Prensi onun adina düel oya agirmam için yalvarmaya basladi. ™ylesine sasirmistim ki, uzun süre hiç bir sey dsnemedim. Yatistirmek istedim onu. Ama ihtiyar birden öfkelendi, fenalasti. Bir bardak su getirmek için içeri kostum; geri dndgnde Ihmenev'in yerinde yel er esiyordu.

Devrisi gün evine gittim, yoktu. Üç gün gören olmadı onu.

Üçüncü gün her şeyi öğrendik. Benden doğru Prensin evine gitmiş; onu evde bulamayınca bir pusla bırakmış. Memura söylediklerinden haberdar olduğunu, bunu kendisi için büyük bir hakaret, Prensi de asayişlik bir insan saydığını, bu yüzden onu düel oya çağırıldığını yazıyor; bu çağırışını kabul etmezse onu rezil edeceği tehdidini savuruyordu.

Anna Andreyevna ihtiyarın eve çok heyecanlı döndüğünü, hemen vurup kafayı yattığını söylüyordu. Karısına karsı pek yumuşak davranmış, ama sorularına kısa kısa cevaplar vermiş; büyük bir heyecan içinde bir şey beklediği bel iymis. Devrisi gün postadan bir mektup gelmiş.

İhtiyar bu mektubu okuyunca bir çiglik atmış, basını el erinin arasına almış. Anna Andreyevna'nın yüreği korkudan duracak gibi vuruyormuş. Nikolay Sergeič sapkasiyla bastonunu kaptığı gibi çikip gitmiş.

Mektup Prensten geliyordu. Kısa kesin bir dil e İhmenev'e, memura söylediği sözler için hiç

kimseye hesap vermek zorunda olmadığını bildiriyordu, İhmenev'in davayı kaybetmesine üzüldüğünü; ama davayı kaybeden bir insanın öfkesinden, davayı kazanani düel oya çağırmasının hiç de iyi bir hareket olmadığını da yazıyordu. "Rezil etme" konusundaysa, Prens İhmenev'in bunu kendine dert edinmemesini, böyle bir şeyin olamayacağını; çünkü mektubunu gerekli yere hemen vereceğini, durumdan haberdar edilen polisin her halde kisinin güvenliğini, huzurunu sağlamak için tedbir alacağını söylüyordu.

İhmenev elinde mektupla doğru Prense kosmuştu. Gene evde yoktu Prens. Ama ihtiyar, usaktan onun o saatte kont N. nin evinde olabileceğini öğrenmiş; hiç düşünmeden oraya kosmuş.

Merdivenleri çıkarken kontun kapıcısı durdurmuş onu. İlgin bir öfkenin etkisinde olan366

İhtiyar bastonuyla vurmuş kapıcıya. Bunun üzerine hemen yakalamışlar adamcağızı, dışarı çıkarıp polise vermişler, polis de karakola götürmüş. Durumu konta bildirmişler. O sırada orada bulunan Prens, çapkin ihtiyara bunun su İhmenev, adı geçen Natalya Nikolayevna'nın babası olduğunu anlatınca (Prens bu çeşit işlerde çok hizmet etmişti konta) soylu ihtiyar sadece gülmüş, hemen yumuşamış: İhmenev'in serbest bırakılması için emir vermiş; ama bizim ihtiyarı ancak iki gün sonra bırakmışlar; (besbel i Prensin istegiyle) serbest bırakırlarken de konta onu affetmesi için Prensin yalvardığını söylemişler.

İhtiyar eve dönmüş, deli gibiymiş, hemen yataga girmiş, bir saat kadar hiç kipirdamadan yatmış; sonra kalkmış, magrur bir tavırla Anna Andreyevna'yi dehsete düşürmüş bukiyim ölünceye kadar lanetlediğini, baba hakkını haram ettiğini söylemiş.

Anna Andreyevna perisan bir haldeydi, ihtiyara hizmet etmek gerekiyordu, oysa kadıncağız bir gün bir gece hiç uyumamış, kocasının basına sirkeye bastırılmış havlular, buz koymuştu.

İhmenev'in atesi vardı, sayıklıyordu. Gecenin üçünde ayrıldım onlardan. Devrisi sabah da İhmenev

bana gelmiş, Nel i'yi alıp götürmek istemisti. Nel i'yle aralarında geçen olayı yukarıda anlattım; ihtiyarı iyice sarsmıştı bu. Eve dönünce gene yatmış. Bütün bunlar kutsal cumada, Katya'yla Natasa'nin görecekleri gün olmuştı; Katya'yla Alyosa bir gün sonra gideceklerdi Petersburg'dan. Görüşmelerinde ben de bulundum. Sabahleyin erken, ihtiyarın bana gelmesinden, Nel i'nin birinci kaşısından önce görüştüler.

VI

Alyosa görüşmeden bir saat önce geldi, Natasa'ya ha

367

ber verdi. Ben de tam Katya'nin kupa arabası evin kapısında durduğu anda geldim. Katya'nin yanında yaşlı Fransız kadın vardı; genç kızla buraya gelmeye, onu Natasa'nin yanına bırakmaya ancak uzun yalvarmalardan sonra Katya'nin yukarı Alyosa'yla çıkması şartı üzerine olmuştı. Kendisi aşağıda, arabanın içinde kaldı. Katya beni yanına çağırdı; arabadan çıkmadan, Alyosa'yi aşağı çağırmamı söyledi. İçeri girdiğimde Natasa da Alyosa da ağlıyorlardı. Katya'nin geldiğini duyunca hemen ayağa fırladı Natasa, gözyaşlarını sildi, heyecan içinde kapının karşısında durdu. O sabah bastan aşağı beyazlar giyinmişti. Koyu kahverengi saçlarını düz taramış, arkasında topuz yapmıştı. Bu saç biçimini pek severdim. Odada yalnız kaldığımızı görünce benim de gidip konukları karşılamamı söyledi. '

Merdivenleri çıkarken Katya bana,

Bugüne kadar gelemedim, dedi. Hep gözetliyorlar beni. İki haftadır yalvarıyorum madame Albert'e.

Ya siz, Ivan Petroviç, ya siz! bir kere uğramadınız bana. Mektup yazmak da istemedim size, mektupta her şey anlatılamıyor çünkü. Oysa öyle istiyordum ki sizi görmeyi... Tanrım, kalbim duracakmış gibi çarpıyor...

Merdiven dikdir, dedim.

Sey... evet, çok dik... ne diyorsunuz, sizce kızacak mı bana Natasa?

Hayır.

™yle ya... kızmaz tabii; ben de ne diye soruyorum bunu sanki; şimdi kendim görürüm...

Koluna girmistim, merdiveni çıkmasına yardım ediyordum. Yüzü bembeyaz olmuştı, korktuğu beliydi. Son dönemde soluk almak için durdu, ama bana söyle bir bakınca yürüdü, çabuk çabuk çıkmaya başladı basamakları. 368

Natasa'nin kapısının önünde bir kere daha durdu,

İçeri girip, buraya hiç çekinmeden gelecek kadar ona güvendiğimi söyleyeceğim... diye fısıldadı. Ben de bosuna konuşuyorum; Natasa'nin dünyanın en iyi yürekli insanı olduğunu biliyorum. ™yledir, değil mi?

rkek, suçlu gibi, gözlerini Natasa'dan ayırmadan girdi içeri. Onu görünce Natasa hemen gülümsedi. O zaman Katya aceleyle gitti yanına, kol arından tuttu, dolgun dudaklarını uzatıp dudaklarından öptü. Sonra, Natasa'ya hiç bir sey söylemeden Alyosa'ya döndü, ciddi, hatta sert bir tavırla bizi yarım saat yalnız bırakmasını söyledi.

Gücenme bana, Alyosa, diye ekledi, senin duymaman gereken konuşacağım o kadar önemli seyler var ki Natasa'yla. Hak ver bana da ık dışarı. Siz kalın Ivan Petroviç. Konuşmamızı dinlemelisiniz.

Alyosa çıktıktan sonra Natasa'ya döndü :

Oturalım; ben sizin karsınıza oturacağım.™nce biraz seyretmek istiyorum sizi.

Natasa'nin tam karsısına oturdu, birkaç saniye gözlerini kırpmadan baktı ona. Natasa elinde olmadan gülümsedi. Katya,

Resminizi görmüstüm, dedi, Alyosa göstermişti...Resmime benziyor muyum bari?

Katya kararlı, ağırbaşlı bir tavırla,

Siz daha güzelsiniz, diye cevap verdi. Ben de öyle tahmin ediyordum zaten.

Sahi mi? Ben de sizden gözlerimi ayıramıyorum.™yle güzelsiniz ki!

Katya titreyen eliyle Natasa'nin elini tuttu.

Yok canım! Güzel ik kim ben kim!.. Canım kardesim benim!

Sonra gene sustular. Birbirinin yüzüne bakmaya başladılar. Sessizliği Katya bozdu.

369

Bak melegim, yarım saatimiz var; madame Albert'i buna bile zor razı ettim, oysa konuşacak o kadar sey var ki... Sunu grenmek istiyorum... daha doğrusu grenmek zorundayım... açık açık soracağım: Alyosa'yi çok mu seviyorsunuz?

Evet, ok!

Katya rkek bir fisiltiyle,

™yleyse... dedi, onu çok seviyorsanız... mutlu olmasını da istiyorsunuz demektir...

Evet, istiyorum...

Güzel... şimdi su var: ben mutlu edebilecek miyim onu? Sonra, böyle konuşmaya hakkım var mi acaba? Çünkü onu elinizden alıyorum. Eger sizinle mutlu olacağı kanisındaysanız, eger şimdi buna karar verirsek, o zaman... o zaman...

Natasa basini önüne egerek alçak sesle,

Karar verildi sevgili Katya, dedi, kendiniz de biliyorsunuz verildiğini.

Konusmakta güçlük çektiği beliydi. Katya'nın, Alyosa'yi ikisinden hangisinin daha mutlu edeceği üzerine uzun bir konuşmaya hazırlandığı anlaşıyordu. Ama Natasa'nın sorusu, artık kesin kararın verildiğini, konuşacak bir şeyin olmadığını ona anlattı, Natasa'nın eli hala avucunun içinde, güzel dudaklarım yarım açmış, sakinlikle yüzüne bakıyordu. Natasa birden, Siz de çok mu seviyorsunuz onu? diye sordu.

Evet. Size sunu sormak için geldim daha çok: söyler misiniz, niçin bu kadar çok seviyorsunuz onu?

Natasa,

Bilmiyorum, dedi.

Sesinde elemli bir sabirsizlik vardı sanki. Katya,

Sizce akıl i midir? diye sordu.

EzilenlerF : 24 370

Hayır. Sebebini bilmeden seviyorum onu.

Ben de. Sanki acıyorum ona. Natasa,

Ben de öyle, dedi. Katya,

Simdi neyapsa! diye haykirdi. Benim içinsizi nasıl bırakabildi, aklım almıyor! Sizi gördükten sonra daha da sasirtti beni bu!

Natasa hiç bir şey söylemeden önüne bakıyordu. Katya bir an sustu, birden ayaga kalkip sessizce kucakladı Natasa'yi. Birbirine sarılarak ağlamaya başlamışlardı. Katya Natasa'nın koltuğunun kenarına oturmuş, el erini öpüyordu. Ağlayarak,

Sizi ne kadar sevdiğimi bir bilerseniz! dedi. Kızkardeş olacağız sizinle, her zaman yazacağız birbirimize... ölünceye kadar seveceğim sizi... öyle seveceğim, öyle seveceğim ki...

Natasa,

Hazıranda olacak düğünümüzden söz etti mi size?

Etti. Sizin de razı olduğunuzu söyledi. Onu avutmak için öyle söylediniz bunu, değil mi?

Elbette.

Anlamıştım zaten. Çok seveceğim onu Natasa, her şeyi de hemen yazacağım size. Yakında evleneceğiz

galiba, gidis o gidis. Onlar da hep öyle söylüyor. Sevgili Natasa'cik, simdi... evinize döneceksiniz tabiE, degil mi?

Natasa cevap vermedi, sessizce öptü Katya'yi.

Mutlu olun! dedi.Siz... siz de...

Tam bu anda kapi açildi, Alyosa girdi içeri. Artık bekleyememisti. Katya'yla Natasa'yi birbirine sarilmis, aglar görünce bitkin bir durumda ikisinin birden ayaklarına kapandı. Natasa, 371

Neden, neden agliyorsun ? dedi, benden ayrildigin için mi? Çok kalmayacaksın ki! Haziranda geliyorsun.

Katya gözyaslari arasından aceleyle,

Düğününüz de o zaman olacak, diye ekledi.

Ama senden bir gün ayrilamam ben Natasa, bir gün ayrilamam! Sensiz ölürüm... benim için simdi ne kadar degerli oldugunu bilmiyorsun! ^{TM}zel ikle simdi!..

Natasa birden canlanarak,

Bak nasıl yap Alyosa, dedi, Kontes Moskova'da biraz kalacak, degil mi?

Katya atildi :

Evet, bir hafta kalacagiz Moskova'da.

Bir hafta mi! Bu güzel iste: yarin onlarla Moskova'ya gider, hemen dönersin; bir günlük yol zaten.

Moskova'dan hareket edecekleri zaman yetisirsin onlara.

Katya, Natasa'ya manali manali bakarak,

Çok hos... diye haykirdi, dört gün daha beraber kalirsiniz.

Bu yeni düşünce karsisinda Alyosa'nin sevincini anlatamam. Birden geçmisti üzüntüsü, yüzü sevinçten isil isil olmustu. Natasa'yi kucakladı, Katya'nin el erini öptü, benim boynuma atildi.

Natasa aci bir gülümsemeyle bakiyordu ona, ama Katya bu kadarina dayanamadi. Parlayan bakislarini bana dogrulttu, Natasa'yi kucakladı, gitmek için ayaga kalkti. Tam bu anda da kapici geldi, Fransiz madamin artık görüşmeye son verilmesini istedigini, yarim saatin doldugunu söylediğini haber verdi.

Natasa kalkti. İki kız da ayakta karsilikli, el ele duruyor, bakislariyla çok seyler anlatmak istiyor gibi birbirinin gözünün içine bakiyorlardi. Katya,

Bir daha hiç görüsemeyeceğiz, dedi. Natasa:

Evet, Katya.

™yleyse vedalasalım. 372

Kucaklastılar. Katya aceleyle,

Lanetlemeyin beni, diye fisildadi. Bense... daima... inanin ki... mutlu olacak...

Alyosa'nin kolunu tutarak ekledi:

Gidelim Alyosa, götür beni.

Onlar çikinca Natasa heyecanlı, üzgün,

Vanya! dedi, sen de git onlarla... geri gelme sakın: Alyosa aksama kadar burada kalacak, saat sekizde gidecek. Ondan sonra yalnız olacağım... Saat dokuzda gel. Lütfen!

Saat dokuzda Nel i'yi (çay fincanını kirmasından sonra) Aleksandra Semyonovna'yla bırakıp Natasa'ya geldiğimde yalnızdı, sabirsizlikle beni bekliyordu. Mavra semaveri getirdi. Natasa bardağımı doldurdu, kanepeye oturdu beni de yanına çağırdı. Yüzüme dikkatli dikkatli bakarak, o bakisini hiç unutmayacağım,

Iste her şey bitti artık, dedi. Elimi sıkarak ekledi:

Askımız da sona erdi. Altı ay! Bütün bir ömür boyu unutulmayacak bir altı ay...

Eli simsiçakti. Siki siki giyinip yatmasını söyledim.

Şimdi, Vanya'cığım, şimdi sevgili dostum. Bırak da içimi dökeyim biraz, geçmişi hatırlayayım...

Perisan bir durumdayım... Yarın son kez göreceğim onu, saat onda... son kez!

Natasa, hastasın, atesin çıkacak şimdi, kendine acımaz misin sen!...

__ Bos ver! Alyosa'nin arkasından yarım saattir burada seni beklerken neler düşündüm biliyor musun Vanya? Onu sevip sevmediğimi, bizim bu sevgimizin ne biçim bir sevgi olduğunu soruyordum kendi kendime. Bunu ancak şimdi düşünmem tuhafına mi gitti Vanya?

Üzülme Natasa...

373

Bak Vanya: onu bir dengini gibi, bir kadının erkeği sevdiği duyguyla sevmediğimi anladım. Bir annenin oğlunu sevdiği gibi seviyordum onu... ™yle sanıyorum ki, iki insan birbirinin dengi olarak sevemezler birbirini, sen ne dersin?

Endiseyle bakiyordum ona, fenalacakindan korkuyordum. Sanki bir sey dürtüyordu onu, durmadan konusmak istiyordu; arada bir sözleri birbirini tutmuyor; ne söylediği anlaşılmıyordu.

Büyük bir korku içindeydim. Natasa devam ediyordu:

Benimdi o. Daha ilk karsilasmamızda benim olması, hiç kimseye bakmaması, benden başka hiç tanımaması istegine kapılmistim... Katya demin çok güzel söyledi: onu severken bir yandan da acıyordum ona sanki... Yalnız kaldığım zamanlar onun mutlu olması istegi yakardı içimi, istirap verirdi bana. Yüzüne (yüzünün ifadesini bilirsin Vanya) bakınca yüregim sizlardı; hiç kimsem yüzünde böyle bir ifade yoktur. Hele gülümsediği zamanlar... sirtimdan doğru bir ürperti sarardı bedenimi... Doğru söylüyorum Vanya!...

Natasa, beni dinle...

Kisiligi olmadığını, diye kesti sözümü, çocuk gibi saf olduğunu söylediler, sen de bunu söyleyenlerdensin, biliyorum. İnanır misin... en çok da bu yanını seviyordum. Ne var ki, yalnızca bunu sevdiğimi de bilmiyorum. Anlayacağın, olduğu gibi seviyordum onu; kim bilir, kişilik sahibi, kafası çalışın bir insan olsaydı belki de bu kadar sevmezdim. Bak Vanya, bir itirafta bulunacağım sana: hatırlıyor musun, üç ay önce bir kavgamız vardı...su, adı da neydi...Minna'ya gitmişti de, bunu duyunca kızmıştım; inanır misin bir yandan da hoşlanmıştım bu davranışından...sebebini bilmiyorum... onun da büyükler gibi, onlara katılarak Minna'lara falan gitmesi hoşuma gitmişti sanki!Ben...O kavgamız, sonra374

375

onu affetmem ne büyük haz vermisti bana. . . Ah Vanya'cığım!

Natasa yüzüme bakıp tuhaf tuhaf gülümsedi. Sonra, geçmiş günleri düşünüyor gibi daldı.

Dudaklarında tatlı bir gülümseme, uzun süre öyle durdu.

Onu affetmekten çok hoşlanıyordum Vanya, diye devam etti. Bak ne diyeceğim sana: günlerce yanıma ugramadığı zamanlar su odanın içinde ağlayarak dolası, ama bazan söyle düşünürdüm:

"Bana karşı ne kadar suçlu olursa o kadar iyi..." evet Vanya! Onu küçük bir çocuk olarak hayal ederdim hep; sözde basını kucagıma koyar, ben de saçlarını usul usul oksardım.. Yanımda olmadığı zamanlar hep böyle düşünürdüm onu...

Sesine birden bir canlılık geldi :

Bak Vanya, su Katya ne tatlı bir kız, değil mi? Natasa'nın bunları mahsus anlattığını, yarasını desmekten tuhaf bir haz duyduğunu anlamıştım. Çok istirap çekmiş insanlarda görülür bu hal.

Bence Katya mutlu edebilir onu, diye devam etti. Kisilik sahibi bir kız. . . kendinden de emin.

Alyosa'yla nasıl ağırbaşlı konuştuğunu gördün. Büyümüş de küçülmüş sanki. Oysa kendisi çocuk

daha! Tatli, çok tatli bir kız! Ah! varsin mutlu olsunlar! Varsin mutlu olsunlar, olsunlar!..

Birden gözyaslari bosandi, hiçkira hiçkira aglamaya basladi. Tam yarim saat gelemedi kendine, hep agladi.

Melek ruhlu Natasa! O kadar üzgün olduğu halde, biraz sakinlestigini, daha dogrusu yorulduğunu görünce onu biraz oyalamak için Nel i'den söz ettiğimde gene de ilgilenebildi anlattıklarım... O

gece çok geç ayrıldık; uyuyuncaya kadar bekledim basucunda, çıkarken de Mavra'ya hasta haniminin yanından sabaha kadar ayrılmamasını siki siki tembihledim.

Eve dönerken yolda kendi kendime,

Ah, çabuk bitsin bu istiraplar! diyordum. Bir an önce bitsin! Bitsin de nasıl biterse bitsin!

Sabahleyin saat onda Natasa'daydim. Vedalasmak için gelen Alyosa'yla aynı anda girdik içeri. O

ani anlatmayacağım, hatırlamak istemiyorum.. Natasa kendini tutmaya, neseli, sogukkanlı gözükmeye karar vermisti sanki, ama olmuyordu. Alyosa'yi heyecandan titreyerek kucakladı, sikti.

Az konuşuyordu onunla, ama istirap dolu, durgun bakışlarını yüzünden ayırmıyordu. Delikanlinin anlattıklarını yutarcasına dinliyordu, ama söylediklerinin hiç birini anlamadığı beliydi. Hatırlıyorum, Alyosa onu affetmesi; ihanetini, Katya'yi sevmesini bağışlaması için yalvarıyordu... Onun sözleri de karmakarışıktı, hiçkırıklar boğazında düğümleniyordu. Arada bir "kendini toparlayıp Natasa'yi avutmaya çalışıyordu: "Bir ay, en çok beş hafta sonra buradayım, diyordu. Yazın gelince düğünümüz olacak; babam da kabul edecek o zaman evlenmemizi. Hem yarın değil öbür gün Moskova'dan döneceğim, dört gün hiç ayrılmayacağız birbirimizden; sadece bir gün için ayrılıyoruz burada..."

Ne tuhaftır, doğru söylediğine, bir gün sonra Moskova'dan döneceğine içtenlikle inanıyordu...

™yleyse ne diye ağlayıp sızlanıyordu?

Sonunda on bir oldu saat. Alyosa'yi gitmeye zor razı ettim. Moskova treni saat tam on ikide kalkıyordu. Bir saat kalmısti. Natasa sonra, Alyosa'ya son kez bakışını hatırlamadığını söyledi bana. Ben hatırlıyorum: kapıda gözlerinin içine bakarak kutsadı onu, öptü. sonra el eriyle yüzünü

kapayıp içeri kostu. Alyosa'yi ta arabasına kadar götürmem gerekti; yoksa geri dönüp Natasa'nin yanına kosacaktı. Merdivenleri inerken,

Bütün umudum sizde, dedi. Sevgili Vanya! Sana karşı suçluyum, sevgini ne yaparsam yapayım hakedemem, ama ölünceye dek kardeş olalım seninle: sev onu,376

yalnız bırakma, her şeyi elinden geldigince ayrıntılarıyla, uzun uzun yaz bana. ™bür gün burada olacağım, muhakkak döneceğim Moskova'dan! Ondan sonra yazarsın!

Natasa'nin yanına dönerken yüregim küt küt vuruyordu. Odanın ortasında, kol arını önünde kavuşturmuş, ayakta duruyor, yüzüme sasırmış gibi bakıyordu, tanımamısti beni sanki. Saçları

karismis, bir yana dökülmüştü; bakisi donuk, anlamsızdı. Korkudan ne yapacağını bilemeyen Mavra kapının yanında dikiliyor, dehset içinde hanımına bakıyordu.

Natasa'nin gözleri birden parladi.Aaa! Sen misin! Sen ha! diye haykirdi. Yalnız sen kaldin. Nefret ediyordun ondan zaten! Onu sevdiğim için kızıyordun... Gene yanımdasın! Ne o? Beni lanetleyen, evlatlıktan atan babama dönmem için kandırmaya mi çalışacaksın beni gene? Avutacaksın!

Biliyordum bunu zaten; iki aydır farkındayım!., istemiyorum, istemiyorum ! Ben de onları lanetliyorum!.. Git artık, seni karsında görmeye dayanamıyorum! Git, git!

Natasa'nin sinirlerinin çok bozuk olduğunu, beni karsısında görünce daha da öfkelenmiş olduğunu anlamıştım. Eksam iyi olacak diye geçirdim içimden. Merdivenin en üst basamağına oturup beklemeye koyuldum. Arada bir ayağa kalkıp kapıyı açıyor, Mavra'yi çağırıp soruyordum, Mavra ağlıyordu.

Aradan yarım saat geçti. Bu yarım saat içinde çektiğimizi anlatamam. Yüregim duracak gibi çarpıyor, sızlıyordu. Birden kapı açıldı, Natasa sapkasını, pelerinin giymiş, kosarak dışarı çıktı.

Kendinde değildi sanki; sonra kendisi anlattı bana: o anda kosarak nereye, niçin gittiğini hatırlamıyordu.

Yerimden kalkıp saklanacak zamanı . bulamadım; birden gördü beni, sasirmis gibi olduğu yerde durdu. Son

377

ra söyle anlatıyordu: "O anda hain, kalpsiz bir insan olduğum; seni, dünyada biricik dostumu, kardesimi kurtarıcımı kovabileceğim geldi aklıma! Ama seni kovduğum halde merdivende oturduğumu, gitmeyip tekrar çağırmamı beklediğini görünce... Tanrım! O andaki duygularımı anlatamam sana Vanya! Yüregime bir ok saplandı sanki..."

Kol arını bana doğru uzatarak,

Vanya! Vanya! diye bağırıyordu. Buradasın ha!.. Kucagıma düştü, içeri götürdüm onu.Bayılmıştı.

"Ne yapmalı! diye düşündüm. Sitma nöbeti gelecek biraz sonra; besbel i bu".

Doktora kosmaya karar verdim; hastalığı önlemek gerekiyordu. Acele etmeliydim. Bizim ihtiyar Alman ikiye kadar çoğunlukla evde olurdu. Mavra'ya Natasa'yi bir an, bir saniye yalnız bırakmaması, bir yere gitmesine izin vermemesi için yalvararak doktora kostum. Tanrı yardım etti bana: birazcık geç kalsaydım ihtiyarı evde bulamayacaktım. Sokakta karşılaştım onunla. Daha ne oldu ne bitti anlayamadan hemen kiraladığım arabaya bindirdim onu, Natasa'ya yol andık.

Evet, Tanrı yardım ediyordu bana! Ben yokken Natasa'nin evinde öyle bir olay olmuştuk ki, doktorla ben tam zamanında yetişmeseydik kızcağız ölürdü... Benim arkamdan on bes dakika sonra Prenses gelmiş. Alyosa'yla Katya'yi, Kontesi yolcu ettikten sonra tren istasyonundan doğru Natasa'ya kosmuş. Bu ziyareti yapmaya besbel i çok eskiden karar vermişti. Natasa Prensi gördüğüne önce hiç bile

sasirmedigini söylüyordu. "Kafam durmustu" diyordu.

Prens gelip Natasa'nin karsisina oturmus, yüzüne açıyormus gibi bakarak, derin bir soluk almıs, Sevgili küçük hanım, diye baslamıs, kederinizi anlıyorum; bu anda ne denli üzgün olacağınızı bildigimden 378

sizi ziyaret etmeyi bir görev bildim. Hiç olmazsa sunu düşünerek avunun: Alyosa'yi bırakmakla onun mutlu olmasını sağladınız. Ama bunu siz benden iyi anlarsınız, çünkü davranışınızın soyluluğu...

Natasa "Oturmuş dinliyordum onu, diye anlatıyordu, ama doğrusu önceleri ne dediğini arılamıyordum. Hatırladığım tek şey, yüzüne dik dik bakmam... Elimi avucunun içine alıp sıkmaya başladı. Anlaşılan bu ona büyük bir haz veriyordu. TMylesine kendimde degildim ki, elimi çekmeyi bile akıl edemiyordum".

Prens,

Alyosa'yla evlenirseniz sonraları sizden nefret edeceğini anladınız, diye devam ediyormus; bunu anlayıp kesin kararınızı verebilecek kadar akıl iça davrandınız... ama sizi ögmek için gelmedim buraya. Benden daha içten yakın bir dostu kendinize hiç bir yerde bulamıyacagınızı size söylemeye geldim. Sizin için çok üzülüyorum. Elimde olmadan karıstim bu işlere... daha doğrusu görevimi yaptım. Soylu yüreğiniz bunu anlar, benimle barıstırır sizi... inanin ki ben sizden çok üzıldüm!

Yeter artık, demis Natasa. Rahat bırakın beni.

Elbette hemen gidiyorum, ama sizi kızım gibi seviyorum, arada sırada ziyaretinize gelmeme izin verin. Bundan böyle bir baba bilin beni kendinize, size yardımcı olabilmem için fırsat verin bana.

Natasa gene sözünü kesmiş :

Hiç bir şey istemiyorum sizden, bırakın beni.

Biliyorum, gururlusunuz... Ama ben içten konuşuyorum. Şimdi ne yapmak niyetindesiniz ?

Babanızla annenizle barısacak mısınız? En iyisi öyle olurdu, ama babanız hain, kalpsiz bir insandır... böyle konuştüğüm için bağışlayın beni.Evinize dönerseniz yaptığınız her gün basınıza kakılacak orada,azar isiteceksiniz... Sizin hiç kimsenin ağzının kokusunu çekmedenyasamanız gere

379

itiyor; şimdi de benim görevim, kutsal borcum size böyle bir hayatı sağlamak, yardımcımanız olmaktadır.

Alyosa sizi yalnız bırakmamam, dostunuz olmam için yalvardı bana. Zaten benden başka dostlarınız, sizi yürekten seven yakınlarınız da var. Size Kont N. yi tanıstırmama izin verirsiniz sanırım. Çok iyi yürekli bir insandır; akrabamız sayılır, hatta ailemizin velinimetini de diyebilirim.

Alyosa'ya büyük iyilikleri dokundu. Alyosa çok sever sayar onu. Nüfuzludur; yaşlı olduğu için sizin gibi bir kızı evine kabul etmesinin hiç bir sakıncası olamaz. Sizden söz ettim ona. Size iyilikleri

dokunabilir. akrabası kadınlardan birinin yanında yer bulabilir size. Bizim isi anlatalı çok oluyor ona, yakından ilgilendi, son derece iyi yürekli olduğu için şimdi her görüşmemizde soruyor...

sizinle tanışmak istediğini söylüyor... Çok temiz ruhlu, iyi saygıdeğer bir ihtiyardır, inanin bana! eli de açıktır, karsısındaki insanın değerine göre hareket eder. Hatta geçenlerde bir olayda babanıza karşı pek soylu davrandı...

Natasa deli gibi kalkmış yerinden. Prens niyetini anlamısti.

Defolun buradan, hemen defolun! diye bağirmis.

Ama Kontun babanıza da yardımı dokunabileceğini unutuyorsunuz.

Natasa hep bağiriyormuş :

Babam sizden gelecek hiç bir iyiliği kabul etmez. Defolup gidiyor musunuz buradan!

Prens biraz telaslı, çevresine bakınarak,

Tanrım, demis, ne kadar sabırsız, kuskucusunuz! Cebinden büyük bir deste para çıkararak devam etmiş :

Gene de size, bana bu akli verenKontla benim dostluğumuzun bir delili olarak bunu bırakmama sanırım izin verirsiniz. On bin ruble var burada. 380

Natasa'nın öfkeyle yerinden fırladığını görünce,

Bir dakika, demis, sözlerimi sabırla sonuna kadar dinleyin, babanızın davayı kaybettiğini biliyorsunuz. Bu on bin ruble...

Natasa,

Defolun! diye haykirmiş,defolun! Ne asagilik, iğrenç bir insan olduğunuzu biliyorum artık!..

Prens, yüzü bembeyaz, ayağa kalkmış.

Besbel i durumu incelemek için gelmişti; herkesin; bıraktığı, hayatta yapayalnız kalmış Natasa'ya bu on bin rubleyle etki edebileceğini sanıyordu... Bu çeşit iğrenç işlerde çapkin ihtiyar kont N. ye çok hizmetleri olmuştı. Ama Natasa'dan nefret ediyordu, istediğinin olmadığını görünce hiç

değilse bir şey yapmadan gitmemek için ham bir hazla ona hakaret etmeye başladı. Hakaretinin etkisini bir an önce görmek için sabırsızlanarak,

Böyle birden heyecanlanmanız olmadı ste canım, demis, hiç iyi değil bu davranışınız. Size iyilik etmek istiyorlar, burnunuzu havaya dikeyorsunuz...Oysa bana minnettar olmalısınız; bastan çıkardığınız bir gencin babasıolarak siziislahaneye attirabilirdim,ama yapmadım bunu... hehehe!

O sirada biz girdik içeri. Mutfaktayken erkek sesi duyunca doktoru bir an durdurmuş, Prens'in son sözlerini duymuştum. Pesinden iğrenç bir kahkaha, Natasa'nin umutsuz haykirisini duyuldu: "Ah Tanrim!" Tam o anda kapiyi açtim, Prens'in üzerine saldırdım.

Yüzüne tukurdum, var gücümle bir tokat yapistirdim suratına Bana karsilik verecekti, ama iki kisi olduğumuzu görünce, önce masanın üzerindeki paraları kaparak kaçtı. Evet, yaptı bunu, gördüm.

Mutfakta masanın üzerinden aldığım merdaneyi pesinden fırlattım... Odaya döndüğümde Natasa'yi doktorun kol arında sinir

381

buhrani içinde çirpini buldum. Yatistirmek için uzun süre ugrastik onu. Sonunda yatagina yatirdik.

Sayikliyordu sanki.

Dehset içinde,

Doktor! dedim. Ne oluyor ona?

Durun biraz, hastaligin gidisini incelemeyden bir sey söyleyemem... ama durum kötü galiba. Atesi çıkacaga benzer... Biz tedbirimizi almaliyiz gene...

Ama aklima baska bir sey gelmisti o anda. Doktora Natasa'nin yaninda iki üç saat kalmasi, onu hiç yalnız bırakmaması için yalvardım. Söz verdi bana; ben de kalkip eve kostum.

Nel i kösede yüzü asik, üzgün oturuyor, tuhaf tuhaf bana bakıyordu. Benim görünüşüm de tuhaftı galiba,

Nel i, dedim, melegim! Bizi, hepimizi kurtarmak ister misin?

Kizcagiz sasirmisti.

Nel i! Artık bütün umudum sende! Bir baba var: gördün onu, tanıyorsun. Kizini lanetledi, dün de gelip senden kizinin yerini almani istedi. Simdi bu kizi, Natasa'yi (sevdiğini söylüyordu onu!) o genç, ugruna baba evinden kaçtığı, sevdiği genç birakip gitti. Bu genç o Prens'in ogludur;Prensi hatirlayacaksın:geçenlerde buraya gelmisti de korkmustun ondan, sonra da hasta olmustun...

Taniyorsun onu degil mi? Çok kötü bir insandır!

Nel i ürperdi, yüzü bembeyaz oldu.

Taniyorum.

Evet, çok kötü bir insandır. Oglu Natasa'yla evlenmek istedi diye nefret ediyor kizcagizdan. Alyosa gitti bugün, oglunu yolcu eder etmez dogru Natasa'nin evine kosmus, hakaret etti ona, islahhaneye attirmekle gözdağı verdi; alay etti zavalıyla. Anliyor musun Nel i?

Nel i'nin siyah gözleri parlıyordu, basım önüne eğdi. isitilir isitilmez bir sesle, 382

Anlıyorum, diye fisildadi.

Simdi yapayalniz kaldı Natasa, hasta da. Bizim doktoru bıraktım yanma, sana kostum. Dinle beni Nel i: beraber Natasa'nin babasına gidelim;sevmiyorsun onu, biliyorum, gitmek istemedin ona, ama şimdi beraber gidelim. Simdi kızlarının yerini almak istedigini söyleyeceğim onlara, ihtiyar hasta yatiyor, çünkü Natasa'yi lanetledi, birkaç gün önce de Alyosa'nin babası çok kötü oynadı gururuyla. Kızinin adini anmak istemiyor, ama seviyor onu Nel i, seviyor, barismak istiyor onunla; kesinlikle biliyorum bunu! Evet, istiyor!.. Duydun mu Nel i?.. istiyor!

Nel i gene fisildayarak,

Duydum, dedi.

Konusurken ağlıyordum. Ürkek ürkek bakıyordu bana Nel i.

Söylediklerime inanıyor musun?

inaniyorum.

™yleyse seni götürürüm oraya, oturturum, kucaklarlar seni, oksar, severler, sormaya baslarlar.

Konusmayı öyle bir yere getiririm ki, geçmişini, anneni, dedeni sorarlar sana. Her şeyi bana anlattığın gibi onlara da anlat Nel i. O kötü adamın anneni nasıl bırakıp gittigini, onun Bubnova'nin bodrumunda nasıl öldüğünü, sokaklarda annenle nasıl dilendiginizi; ölürken sana ne dedigini hep anlat... Dedeni anlatmayı da unutma. Anneni affetmedigini, annen ölüm döşegindeyken onu çağirmek için seni yol ayisini, ama dedenin gene gelmekistemeyisini, sonra olanları... anlat. Hiç

bir şey atlama! Sen anlatırken ihtiyar bunları kendi içinde hissedecektir. Alyosa'nin bugüngittigini,Natasa'ninyapayalniz,kimsesizkaldigini biliyordur.Her şeyi biliyor...Nel i! kurtar Natasa'yi! Gelecek misin?

Nel i göğüs geçirerek,

383

Evet, dedi.

Yüzüme tuhaf tuhaf bakıyordu; siteme benzer bir şey vardı bu bakışta, ta içimde hissettim bunu.

Ama niyetimden vazgeçemezdim. Düşündüğüm şeyin yararlı olacağına umudum vardı. Nel i'nin elinden tuttum, çıktık. ™gleden sonra saat üç olmuştü. Yavaş yavaş bulutlar kaplıyordu gökyüzünü. Son günlerde havalar pek sıcak gitmişti, ama şimdi uzaklardan ilkbaharın pek erken gelen gökgürültüleri duyuluyordu. Rüzgar sokaklarda toz bulutlarım öteye beriye savuruyordu.

Bir paytona bindik. Yol boyunca hiç konuşmadı Nel i, yalnız arada bir hep o tuhaf, esrarlı bakışıyla

süzüyordu beni. Gögsü inip kalkiyordu. Faytonda fazla sarsilmasin diye tutuyordum onu; küçücük kalbi avucumun içinde disari firlayacak gibi vuruyordu.

VII

Yol bir türlü bitmek bilmiyordu. Sonunda gelebildik. İhtiyarların yanına girerken yüregim duracak sandim. Yanlarından nasıl ayrılacağımı bilmiyordum, ama bildiğim bir şey vardı: Natasa'yi affettirmeden, aradaki buzları kırmadan çıkmayacaktım bu evden.

Saat dört olmuştü, ihtiyarlar, her zamanki gibi yalnız oturuyorlardı. Nikolay Sergeiç hastaydı. Benzi uçuk, bitkin bir durumda, basında havlu, kanepesine uzanmıştı. Anna Andreyevna onun hemen yanında oturuyor, arada bir sirkeye batırılmış bezle sakaklarını ovuyor, endişeyle yüzüne bakıyordu. Yaşlı kadının bu bakışı ihtiyarın canını sikiyor, hatta kızdırıyordu onu. İhmenev susuyor, zavalî kadın da bir şey sormaya cesaret edemiyordu. AnCE gelisimiz ikisini de sasırttı. Anna Andreyev 384

na benim Nel i'yle geldiğimi görünce nedense birden korktu; ilk anda bize, kendisini suçlu hissediyormuş gibi baktı, içeri girer girmez,

İste Nel i'mi getirdim size, dedim. Kendi kendine düşünmüş tasınmış, sizinle oturmaya karar vermiş. Kabul edin onu, sevin...

İhtiyar kuskuyla baktı bana; sadece bu bakışından onun her şeyiyani Natasa'nin yapayalnız bırakıldığını belki de hakarete ugradığını bildiği beliydi. Böyle birdenbire çıkagelmemizin sırrını bilmeyi çok istiyor, soru dolu bakışlarım benim de Nel i'nin de üzerimizden ayırmıyordu. Nel i elimi avucunun içinde var gücüyle sikarak titriyor, hep önüne bakıyor; arada bir, kapana sıkıştırılmış küçük bir yabancı hayvan gibi çevresinde ürkek ürkek göz gezdiriyordu. Ama Anna Andreyevna çabuk topladı kendini: kosup Nel i'yi kucakladı, yanaklarından öptü, sevdi, elini tutup yanına oturttu. Nel i tuhaf bir merakla yan yan bakıyordu ona.

Yaşlı kadın Nel i'yi oksayıp yanına oturtuktan sonra ne yapacağım bilemiyordu artık, saf saf yüzüme bakmaya başladı. İhtiyar galiba Nel i'yi niçin getirdiğimi anlamistikaslarını çattı. Canının sıkıldığını, alnının burustüğünü farketdiğimi görünce elini basına götürdü, kısaca, Basım ağrıyor, dedi.

Hepimiz susuyorduk; nasıl başlayacağımı düşünüyordum. Odanın içi lostu; kara bulutlar iyice kaplamıştı gökyüzünü, uzaklarda bir yerde gök gürlledi.

İhtiyar,

Bu bahar gök çok erken gürllemeye başladı, dedi. Hele otuz yedide, hiç unutmam, bizim oralarda daha da erken başlamıştı.

Anna Andreyevna göğüs geçirdi. Eekingten,

Semaveri koyalım mı? diye sordu.

Ama cevap veren olmadı ona, o da gene Nel i'ye döndü :

Adin neydi senin yavrum?

Nel i bitkin bir sesle söyledi adini, basim iyice önüne egdi. ihtiyar dik dik ona bakiyordu. Anna Andreyevna canlı bir sesle,

Helena demek bu galiba? diye sordu. Nel i,

Evet, dedi.

Gene bir sessizlik oldu. Biraz sonra Nikolay Sergeič,

Praskovya Andreyevna'nin kizkardesinin de bir yegeni vardı, dedi, adi Helena'ydi, ona da Nel i derlerdi. Hatirliyorum.

Gene Anna Andreyevna atildi :

Annen, baban, kimin kimsen yok mu senin yavrum?

Nel i çekingen,

Yok, diye fisildadi.

Duymustum ben de, duymustum. Annen öleli çok oluyor mu?

Hayir.

Yasli kadin, kiza sefkat dolu gözlerle bakarak, içli bir sesle, Yetim yavrum benim, dedi.

Nikolay Sergeič parmaklariyla masaya sabirsiz sabirsiz vuruyordu. Yasli kadinin ürkek sorulari devam ediyordu :

Annen Rus degil miydi? ^{TM}yle söylemistiniz galiba Ivan Petroviç?

Nel i, beni yardima çağiriyormus gibi, siyah gözleriyle bakti yüzüme. Soluk alisi bir tuhaflasmisti.

EzilenlerF : 25 386

Dedesi Ingiliz, ama annesi Rus'tu Anna Andreyevna, diye basladim, daha çok Rus sayilirdi. Nel i yurt disinda dogmus.

Annesi babasiyla yurt disinda miyasiyorlarmis yani ?

Nel i'nin yüzü birden kipkirmizi oldu. Anna Andreyevna baltayi tasa vurduğunu anladi, kocasinin öfkeli bakisi altında ürperdi. Nikolay Sergeič sert sert bakti ona, sonra basini pencereden yana çevirdi. Birden karisina dönerek,

Alçak, adi herifin biri aldatmış annesini, dedi. Kadıncagiz babasını bırakıp onunla kaçmış, babasının paralarını sevgilisine vermiş; adam da paraları elde edince tekmeyi yapıştırmış ona, yüzüstü bırakıp kaçmış...İyi yürekli bir arkadaşı yardım etmiş ona, ölünceye kadar yalnız bırakmamış. O arkadaşı da ölünce yapayalnız kalmış, iki yıl önce buraya, babasının yanına dönmüş. ^{TM}yleydi değil mi Vanya?

Nel i heyecandan zangir zangir titreyerek ayağa, kalktı, kapıya doğru yürüdü. İhtiyar, nihayet ona elini uzatarak,

Gel buraya Nel i,dedi. Gel otur yanıma!..Ha. Söyle...

Kızın üzerine eğilerek alnından öptü, saçlarını oksamaya başladı. Nel i titriyor... ama tutuyordu kendini. Anna Andreyevna kocasının yetim kızı oksayışım umutla, heyecanla seyrediyordu. İhtiyar, Nel i'nin saçlarını oksamaya devam ederek, heyecanla

Annemalçakahlaksızbir herifinmahvettiğini biliyorum Nel i, dedi,ama babasını sevdiğini, saydığını da biliyorum...

Bize tas atmadan da edememisti. Renksiz yüzünü hafif bir pembelik kaplamıştı; bizimle göz göze gelmemeye çalışıyordu.

387

Nel i de hiç kimsenin yüzüne bakmamaya çalışarak ürkek, ama kararlı bir tavırla, Annem dedemi, onun onu sevdiğinden çok severdi, dedi.

İhtiyar, çocuksu bir acelelilikle, ama bu sabırsızlı.gından utanmış gibi, kısaca, Nereden biliyorsun? diye sordu.Biliyorum... Annemin yüzünü görmek istemiyordu... kovuyordu onu...

Nikolay Sergeič'in bir şey söylemek, söz gelisi "kızını kabahatli bulmuş" diye bir karşılık vermek istediği bel iydi. Ama bir şey söylemedi bize bakarak sustu.

^{TM}zelikle bu konu üzerine konuşmaya devam etmeyi isteyen Anna Andreyevna, Deden sizi kabul etmedigine göre nerede kalıyordunuz? diye sordu.

Buraya dönünce uzun süre aradık dedemi, ama bir türlü bulamadık. Annem dedemin eskiden çok varlıklı olduğunu, bir fabrika kurmayı düşündüğünü söylüyordu. "Sonra o adam dedemin bütün parasını almış...Annem anlattı bunları bana..."

İhtiyar,

Him... dedi.

Nel i gittikçe heyecanlanıyor, Nikolay Sergeič'e itiraz etmek istiyor gibi, ama Anna Andreyevna'ya dönerek,

Annem haksız olduğunu da saklayamazdı benden, diye devam etti, dedeme karşı büyük suç

isledigini, dünyada dedemden baska kimsesi kalmadigini söylerdi. Anlatirken aglardi... Buraya gelirken yolda "Affetmeyecek beni, diyordu, belki seni görür, kani kaynar da affeder". Annem çok severdi beni, bunlari anlatirken yanaklarimdan, gözlerimden öperdi; ama dedeme gitmekten çok korkardi. Dedem için dua etmeyi öğretirdi bana, kendi de 388

her gün durmadan dua ederdi. Genç kizliginda dedemle birbirini nasıl sevdiklerini anlatirdi.

Dedem canından çok severmiş onu. Annem piyano çalarmış ona, aksamları kitap okurmuş, dedem de öpermis onu, hediyeler alirmis... çok çok hediyeler alirmis anneme. Hatta annemin bir yas gününde aralarında kavga çıkmış. Dedem aldığı hediyeği annemin bilmediğini saniyormuş, oysa annem çoktan biliyormuş... Anneni bir çift küpe istermiş, dedem o yas günü bir bros alacağım söylemiş ona, aldığı hediyeği verirken annem kutudakinin bros değil de küpe olduğunu bildiğini söyleyince dedem kızmış, yarım gün konuşmamış annemle, sonra gelip öpmüş onu, özür dilemiş...

Nel i heyecanlı heyecanlı anlatıyordu, renksiz yanakları kızarmıştı bile.

Annesinin Nel i'ye eski mutlu günlerinden çok söz ettiği; karanlık bodrum kösesinde, hayatta bağlandığı tek varlık olan kızını bagrina basıp, bu anlattığı şeylerin onun hasta kalbinde ne gibi etkileri olacağını düşünmeden ona her şeyi acı acı ağılayarak anlattığı bel iydi.

Ama kendini heyecana kaptıran Nel i sanki birden kendine geldi, çevresine bakınarak sustu, ihtiyar kaslarını çattı, gene parmaklarıyla masaya vurmaya başladı; Anna Andreyevna'nin gözleri yasarmıştı, sessizce mendiliyle sildi yaslarını. Nel i alçak sesle devam ediyordu : Buraya geldimizde annem çok hastaydı, göğsü çok ağrıyordu. Dedemi ne kadar aradıysak bulamadık, bir bodrum katına yerleştik.

Anna Andreyevna,

Hasta hasta bodrum katına, öyle mi? diye haykirdi.

Evet... Annem yoksuldu. Nel i gene yükseltti sesini :

Annem yoksul uğun değil de zengin olup baskalarına hakaret etmenin günah olduğunu söylerdi...

Tanrı

389

böylelerini cezalandırmış.

ihthiyar, sessiz oturmak istemiyormuş gibi,

Vasilyevski'de oturuyordunuz değil mi? diye sordu.

Sonra bana dönüp umursamaz bir tavırla ekledi :

Bubnova'nin bodrumunda...

Nel i,

Hayir, orda degil... dedi. ^{TM}nce Mesçanskaya'da oturuyorduk. Bir an sustuktan sonra devam etti Orasiçokkaranlik, rutubetliydi. Annemin hastaligi yice ilerledi. Ama o zamanlar yürüyebiliyordu.

Emasirlarim yikiyordum, o da hep agliyordu. Bizimle ayni bodrumda yasli bir yüzbasi karisiyla emekli bir memur kalıyordu. Memurheraksamsarhosgelirdi, bagiripçagırdı. Çok korkuyordu ondan.

Annem yatağına alırdı beni, kucaklardı, kendi de zangir zangir titrerdi, memur durmadan bagırdı, küfürler savunurdu. Bir keresinde yüzbasi karisini dögmek istedi, kadın ihtiyar olduğu için hep bastonla gezerdi. Annem kadına acıdı, ondan yana çıktı; memur anneme de vurdu, ben de memura...

Nel i sustu. Anıları heyecanlandırmıstı onu. gözleri parlamaya baslamıstı.

Nel i'nin anlattıklarıyla yakından ilgilenen Anna Andreyevnakız ona bakarak anlatıyordu zaten, Tanrım! diye haykırdı. Nel i devam ediyordu:

O zaman annem disarı çıktı, beni de yanına aldı. Gündüzdü. Aksama kadar sokaklarda dolastık, annem durmadan agliyordu, el ele yürüyorduk... Çok yorulmustum. Bütün gün agzımıza bir lokma bir şey koymamistik. Annem hep kendi kendine konuşuyor, bana da "Fakir ol Nel i, diyordu, ben öldükten sonra hiç kimsenin sözüne kulak asma. Hiç kimsenin yanına gitme; yalnız basına, yoksul uk içinde yasa, çalı; iş bulamazsan dilen,.390

ama onlara gitme". Hava kararmıstı, büyük bir sokakı karsıdan karsıya geçiyorduk, annem birden

"Azorka! Azorka!" diye bagırdı... tüyleri dökülmüş, kocaman bir köpek kosarak geldi yanımıza, ince sesiyle ulumaya basladı, annemin üzerine üzerine atladı. Ama annem korkmustu, yüzü bembeyaz olmustu; bir çiglık atıp bastonlu, hep önüne bakan, uzun boylu bir ihtiyarin ayaklarına kapandı.

Dedemdi bu ihtiyar; öyle zayıf, eski püskü giyimliydi ki! Dedemi hayatımda ilk kez görüyordum.

Dedem de çok korkmustu; yüzü bembeyazdı. Annemin ayaklarına kapandığını görünce bir tekmeyle itti onu, bastonuyla yere vurdu, çabuk adımlarla uzaklastı yanımızdan. Azorka hala ayrılmıyordu annemden, acı acı uluyordu, sonra kostu, dedemin paltosunun eteginden yapışıp geri döndürmeye çalıştı, ama dedem bastonuyla vurdu ona. Hayvan gene bizim yanımıza kosuyordu ki dedem çağırdı onu, zaval i köpek öyle acı acı uluyarak gitti dedemin arkasından. Annemse ölü gibi hareketsiz yatıyordu yerde; kalabalık toplandı basımıza, polis geldi. Ben bagıra bagıra agliyor, annemi kaldırmaya çalışıyordum. Sonunda doğruldu, çevremizde toplananlara baktı, uzaklastık oradan. Eve götürdüm onu. Herkes arkamızdan bakıp bakıp basını salıyordu...

Nel i soluk almak, kendini toparlamak için sustu. Yüzünde renk yoktu, ama bakışlarında bir kararlılık vardı. Nihayet her şeyi anlatmaya karar verdiği bel iydi. O anda meydan okur gibi bir tavri vardı.

Nikolay Sergeič sinirli, çatlak bir sesle,

Tabi , dedi, dedem annenin ona ettiğinin karşılığını verdi...

Nel i sert bir sesle kesti ihtiyarin sözünü:

Annem de aynı şeyi söylüyordu. Eve giderken yolda hep "Senin dedendir o, Nel i, diyordu, ona karşı bu

391

yük bir suç isledim, o da lanetledi beni, şimdi de cezami çekiyorum; o akşam da, ondan sonraki birkaç gün de hep böyle söyledi. Kendi dedigini anlamıyordu sanki..

ihtiyar susuyordu. Sessiz sessiz ağlamaya devam eden Anna Andreyevna, O oturduğunuz bodrumdan nasıl tasindiniz sonra? diye sordu.

Annem o gece çok hastalandı, yüzbasinin karisi da Bubnova'nin bodrum katında bir yer bulmuş, üçümüz oraya tasindik. Annem orada üç hafta kalkamadi yataktan, hep ben baktim ona. Paramiz bitmişti, yüzbasinin karisiyla Ivan Aleksandriç yardım etti bize.

Bodrumkatında oturantabutçu... diye açıkladım.

Annem biraz iyilesip de odanın içinde dolasmaya, başladığı zaman Azorka'yi anlatti bana.

Nel i bir an sustu, ihtiyar, konu değişti, artık Azorka'dan söz edilecek diye sevinmişti sanki.

Oturduğu koltuktayüzünü saklamak istiyor gibi öne daha da eğilerek, , Neyin nesiymiş Azorka? diye sordu.

Her an, dedemden söz ediyordu bana, uykudayken bile onu sayıyordu. Yavaş yavaş iyilesmeye başlayınca konuştüğümüz tek konu dedemdi, eskiden nasıl yaşadığını gözleri yaşlı, anlatırdı... iste o sıralar bir gün Azorka'yi, hayvani boynuna bağladıkları bir iple çeke çeke nehre bogmaya götüren çocukların elinden parayla almış... Dedem çocuklara katıla katıla gülüyormuş Hayvan, bağı çözülünce kaçmış gitmiş. Annem ağlamaya başlamış; dedemi çok üzmüş annemin ağlaması, Azorka'yi yakalayip getirene yüz ruble vereceğini söylemiş Üç gün sonra getirmişler Azorka'yi, dedem de çıkarmış yüz ruble vermiş getirene; o günden sonra da pek isinmiş hayvana. Hele annem o kadar seviyormuş ki, gece yatağına ali 392

yormuş. Annemin anlattığına göre Azorka gezginci artistlerin köpeğiymiş, salta durur, sırtında bir şey tasir, tüfekte oyunlar yaparmış, daha bir çok marifetleri varmış... Annem kaçtıktan sonra dedem köpeği bırakmamış, yanından hiç ayırmamış onu; annem Azorka'yi görünce dedemin de oralarda bir yerde olduğunu hemen anlamış...

Ihtiyar, Nel i'nin Azorka üzerine baska şeyler anlatacağını umuyor olmalıydı ki, gittikçe asiyordu yüzünü. Artık hiç bir şey sormuyordu. Anna Andreyevna,

Ondan sonra hiç görmediniz mi dedenizi? diyesordu.

Gördüm. Annem biraz iyilesince çıkmaya başlamışım sokaga, bir gün sokakta karşılaştım onunla.

Ekmek almak için bakkala gitmistim: Birden Azorka'yi gördüm karsimda, yanindaki adami tanidim hemen, dedemdi bu. Yana çekilip duvara yapistim. Dedem yüzüme bakti, bakti... öyle korkunçtu ki yüzü... ödüm koptu; geçip gitti yanimdan. Azorka tanimisti beni, yanimda atlayip ziplamaya, el erimi yalamaya basladi. Eve dogru çabuk çabuk yürümeye basladim; arkama baktim, dedem dükkana giriyordu. Nerede oturduğumuzu soracak, diye düşündüm, daha çok korktum, evde anneme, gene hasta olmasin diyehiç bir sey söylemedim. Devrisi gün, basim agriyor deyip bakkala gitmedim, öbür gün gittim, hiç kimseyle karsilasmadim. Çok korkuyordum, kosa kosa gidip geldim. Birkaç gün sonra gene bakkala giderken kösede birden onunla karsilastim; Azorka da yanindaydi. Hemen öte sokaga kostum, oradaki dükkana girdim; tam çıkarken gene onu gördüm karsimda, dona kaldim.. Yüzüme hep öyle dik dik bakiyordu, sonra basimi oksadi, elimden tuttu, yürüdük; Azorka da kuyruk sal aya sal aya arkamizdan geliyordu. O anda dedemin rahat yürüyemedigini, bacaklarinin titredigini, bastonuna dayana dayana adim atabildigini farkettim. Kösedeki çörek, elma sekeri satan

393

adamin yanina götürdü beni. Horoz sekeri, çörek, karamela, elma sekeri aldi bana; para kesesini çıkarirken el eri çok titriyordu, bir beslik düşürdü yere, hemen aldim parayi yerden, ona uzattim, almadi, bana verdi; onu. Sekerleri de verdi bana, gene basimi oksadi, hiç bir sey söylemeden dönüp uzaklasti yanimdan. Eve dönüp olanlari anlattim anneme. ^{TM}nce inanmadi, sonra çok sevindi, o akşam geç saatlere kadar bir sürü sorular sordu, öptü beni, agladi; dedemden korkmamami, beni sevdiği için evimizin çevresindedolastiginisöyledi. Dedeme sokulmamami, onunla konusmamami tembihledi. Dedemin hep akşam üzerleri geldigini söylediğim halde, devrisi gün öğlene kadar birkaç kere yol adi beni bakkala. Kendi de beni uzaktan izliyor, köse baslarinda saklanip kol uyordu, ama dedem birkaç gün gelmedi. O günler yagmur yagdiği için de annem üsüttü, gene yataga düstü. Dedem bir hafta sonra geldi ancak, gene seker, çörek aldi bana, gene bir sey söylemedi. Arkasindan gizli gizli izledim onu; nerede oturduğunu öğrenip anneme söylemeye karar vermistim. Dedem beni görmesin diye karsi kaldirimdan, uzaktan izliyordum.. O

zamanlar, sonra öldüğü evde oturmuyordu. Çok uzakta, Grohovaya sokaginda büyük bir evin dördüncü katina girdi. Her seyi öğrenip eve hayli geç döndüm. Annem nerede oldugumu bilmediği için çok merak etmis. Anlatinca gene çok sevindi, devrisi gün hemen dedeme gitmeye karar verdi; ama sonra düşününce korkmayabasladi, üç günü korku içinde geçirdi; gitmekten vazgeçti. Üçüncü

günü yanma çağirdi beni, "Nel i, dedi, dedene gitmek istiyorum ama hastayim, ayaklarim tutmuyor, bir mektup yazdim, götür ona ver bu mektubu. Mektubu nasıl okuduguna, ne dedigine çok dikkat et Nel i, sonra gelip bana anlatacaksin. Ayaklarina kapan, anneniaffetmesi için yalvar ona..." Annem hem konusuyor hem agliyordu, çok çok öptü beni, haç çıkararak kutsadi, tasvir

En önünde ya 394
mina diz çöktürdü, dua etti, çok hasta olduğu halde avlu kapisina kadar yolcu etti beni, geri dönüp baktim, hala orada durup arkamdan bakiyordu...

Dedemin oturduğa daireye gittim, kapi kilitli degil

di, açip içeri girdim. Dedem masada oturmuş, patatesle ekmek yiyordu, Azorka da yere uzanmış, kuyrugunu sal ayarak onu seyrediyordu. Dedemin oturduğu yer de hiç iyi degildi, pencereler alçak, küçük, içerisi karanlikti; esya diye bir masayla bir sandalye vardi. Yalniz basina yasiyordu.

Beni görünceden birden korktu, titremeye başladı. Ben de korkmustum, hiç bir şey söylemeden masanın yanına gittim, mektubu bıraktım. Dedem mektubu görünce birden kızdı, ayağa fırladı, bastonunu kapıp bana saldı, ama vurmadı, dışarı attı beni. Daha iki basamak inmemiştim ki kapıyı açtı gene, mektubu bana attı. Açmamı bile onu. Eve gelip her şeyi anlattım. Annem yeniden

yatağa düştü...

VIII

Tam o anda oldukça şiddetli bir gökgürültüsü duyuldu, iri yağmur taneleri camlara vurmaya başladı; hava iyice kararmıştı. Yaşlı kadın korkudan haç çıkardı. Hepimiz birden susmuşuk.

İhtiyar pencereden dışarı bakarak,

Şimdi geçer, dedi.

Sonra ayağa kalktı, odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolasmaya başladı. Nel'i yan gözle ona bakıyordu. Kızcağız çok heyecanlıydı. Farkındaydım; ama nedense benimle göz göze gelmekten kaçınıyordu. İhtiyar gene koltuğuna otururken,

Eee, sonra? dedi.

395

Nel'i ürkek ürkek bakındı çevresine.

Dedeni ondan sonra bir daha görmedin mi?

Gördüm...

Anna Andreyevna atıldı hemen:

Evet, evet! Hadi anlat yavrum, anlat? Nel'i,

Üç hafta hiç görmedim onu, diye başladı. Kış bastırınca kadar... Kar yağmıştı. Dedemi gene aynı yerde görünce çok sevindim... çünkü gelmiyor diye annem çok üzülüyordu. Karşılaşınca, ondan kaçtığımı görsün diye mahsus karşı kaldırıma kostüm. Arkama baktım, dedem çabuk çabuk geliyordu pesimden, sonra kosmaya başladı, "Nel'i, Nel'i!" diye sesleniyordu bana. Azorka da arkasındaydı. Acidim ona, durdum. Gelip elimden tuttu, yürüdük; ağladığımı görünce durdu, yüzüme bakıp eğildi, yanığımdan öptü. Pabuçlarımın eski olduğunu görünce başka pabuçum olup olmadığını sordu. Hemen annemin hiç parası olmadığını, ev sahibimizin acidiginden bize yemek verdiğini söyledim. Dedem hiç bir şey söylemedi, çarşıya götürüp bir çift pabuç aldı bana, hemen orada giydirdi; sonra evine, Grohovaya'ya götürdü, dükkandan börekle şeker aldı bana, evine gidince oturttu, böreği yememi söyledi, ben yerken seyretti beni. sonra şekerleri verdi. Azorka da ön ayaklarını masanın üzerine koymuş, bana bakıyordu, böreğimden bir parça da ona verdim, dedem gülümsedi. Sonra alıp yanına oturttu beni, basımı oksadı, sorular sordu: "Bir yerde okuyor musun? Neler biliyorsun?" Anlattım ona. Her gün saat üçte ona gelmemi, bana ders vereceğini söyledi. Sonra pencereye dönmemi, haber

verinceye kadar geri bakmamami emretti. ^{TM}yle dururken sessizce döndüm,baktim.Yastiginin içinden para çıkariyordu. Dört gümüş rubleydi bu.

Sonra parayı bana getirdi, "Bu yalnız senindir", dedi.Aliyordum ki, sonra düşündüm, söyledim:"Yalnız benimse al 396

mam". Dedem birden kızdı, "Nasıl istersen öyle olsun, hadi al," dedi. Eikarken öpmedi beni... Eve gelince anneme her şeyi olduğu gibi anlattım. Annemin durumu gittikçe kötüleşiyordu. Tabutçuya gelip giden bir üniversite öğrencisi vardı. Annemin hastalığıyla o ilgileniyordu, ilaç veriyordu ona.

Ben de sık sık gidiyordum dedeme. Annem öyle istiyordu. Dedem Yeni Kutsal kitapla bir de coğrafya kitabı almıştı. Onlardan öğretiyordu bana. Bazan da dünyadaki ülkelerden, bu ülkelerde yaşayan insanlardan, denizlerden, eski insanlardan, İsa'nın insanları nasıl bağışladığından söz ediyordu. Ben bir şey sorunca da pek seviniyordu. O seviniyor diye ben de sık sık sorular sormaya başlamıştım ona. Tanrıdan uzun uzun söz ediyordu. Bazan da ders yapmıyor, Azorka'yla oynuyorduk: Azorka pek seviyordu beni. Sopa üzerinden atlamayı öğretmiştim ona, dedemin hosuna gidiyordu bu, basımı oksuyordu. Dedem çok seyrek gülüyordu. Konuşurken birden susuyordu. Gören uyuyor, derdi, ama gözleri açıktı... Hava kararınca kadar öyle oturuyordu.

Karanlıkta çok korkunç oluyordu... Bazan geldiğimde sandalyesinde oturur buluyordum onu. Derin düşünelere dalmış oluyordu, ne dersem duymuyordu. Azorka da yanında yatıyordu.

Bekliyordum, biraz sonra öksürüyordum; dedem hala bakmıyordu. Biraz daha durup gidiyordum.

Annem de evde dört gözle beklerdi beni. Yatagının yanına oturur, dedemin orada olanları uzun uzun anlatırdım ona. Bana ne dersleri verdiğini, neler anlattığını, neler yaptığını büyük bir dikkatle dinlerdi. Azorka'yi sopanın üzerinden atlattığımı anlatınca gülümsüyor, anlattıklarımı bir kere daha anlattırıyordu bana, sonra dua ediyordu. Annemin dedemi o kadar sevdiği halde dedemin onu hiç sevmediğini biliyordum. Dedemin yanındayken mahsus annemden söz ediyordum. O hep suratı asık, dinliyordu beni, hiç bir şey söylemiyordu. Bir gün annemin onu o kadar sevdiği, hep 397

ondan söz ettiği halde, onun annemi niçin hiç sormadığını sordum. Dedem kızdı, kovdu beni.

Gitmedim, kapının dışında bekledim. Biraz sonra açtı kapıyı, içeri çağırdı. Ama hiç konuşmuyordu benimle, çok kızgındı. Sonra Tanrının Yasalarını okumaya başladığımızda gene sordum: "İsa birbirinizi sevin, birbirinizin suçlarını affedin dediği halde siz niçin affetmiyorsunuz anenemi?"

Birden köpürdü, bunları bana annemin söylediğini bağırdı, kolumdan tutup dışarı attı, bir daha onun evine gelmememi söyledi. Ben de zaten bir daha gelmeyeceğimi söyledim, çıkıp gittim..

Devrisi gün o evden çıkmış zaten... Nikolay Sergeič pencereden yana dönerek, Yağmurun çabuk geçeceğini söylemiştim, dedi, bakın, güneş çıktı... gördün mü Vanya?

Anna Andreyevna asiri bir saskinlikle bakıyordu ona, o ana kadar uysal, sessiz yaşlı kadının gözlerinde birden bir nefret parıltısı belirmişti. Nel i'yi sessizce tuttu elinden, kucagina oturttu.

Bana anlat yavrurum, dedi, ben dinliyorum seni... Varsin kalpsizler...

Sözünün sonunu getiremedi, aglamaya basladi. Nel i korku içinde, sasirmis, bana bakti. Ihtiyar da bakti bana, omuz silkecek oldu, ama birden arkasini döndü.

Devam et Nel i, dedim.

__ Üç gün gitmedim dedeme. Annem de bu ara iyice

fenalasmisti. Paramiz hiç kalmamisti, ilaç alacak paramiz da yoktu. Günlerdir agzimize bir lokma ekmek de koymamistik. Ev sahipleri vermiyordu artik: Onlarin da parasi kalmamisti. Üstelik hep onlarin yemegini yiyoruz diye sitem etmeye baslamislardi bize. Üçüncü gün sabahleyin kalktim, giyinmeye basladim. Annem nereye gidecegimisordu. Dedeme, para istemeye, dedim. Sevindi.

Anneme dedemin beni evinden kovdugunu, bir daha oraya gitmek istemedigimi söylemistim. Çok yalvarmistti bana ama ka 398

rarimdan dönmemistim. Gittim... dedem evini degistirmisti. Yeni evini aramaya koyuldum. Beni görünce küplere bindi. Annemin çok hasta oldugunu, ilaç almak için el i köpege ihtiyacimiz oldugunu, kaç gündür agzimize bir lokma yiyecek koymadigimizi söyledim. Dedem kolumdan: tuttuğu gibi disari fırlattı beni, arkamdan da kapiyi kilitledi. Beni disari atarken, merdivende oturacagimi, para verinceye kadar merdivende bekleyeceğimi söylemistim ona. Oturdum merdivene. Biraz sonra kapiyi açti benim orada oturduğumu görünce gene kapadi. Aradan uzun zaman geçtikten sonra gene açti, beni gene orada görünce; gene kapadi. Sonra birkaç kere daha açıp kapadi. Sonunda Azorka'yla çıktı, kapiyi kilitledi, bir sey söylemeden, geçti yanımdan. Ben de bir sey söylemedim, hava kararincaya kadar öyle oturdum orada. Anna Aleksandrovna, Yavrurum... diye haykirdi, soguk degil miydi? Demek merdivende oturdun ha...

Nel i,

Mantom vardi, dedi.

Manto olsun... Zaval im, ne kadar aci çekmissin!... Peki deden olacak adam ne yaptı ?

Nel i'nin dudaklari titremeye baslamisti, ama büyük; çaba harcayarak tutuyordu kendini.

Iyice karanlık olmustu geldiginde. Görmedigi içini çarpti bana. Birden "Kim o?" diye bagirdi.

Benim, dedim. Beni çoktan gitmis saniyordu galiba, sasirdi, karsimda bir süre kalakaldi. Birden bastonunu yere vura vura kostu, kapiyi açti, bir dakika sonra getirip bir avuç beslik atti yere. "Al, diye bagirdi, bütün param bu. Annene de onu lanetledigimi söyle." İçeri girip gene kilitledi kapiyi.

Paralar merdivenden asagiyuvarlanmisti. Karanlikta aramaya basladim onlari. Dedem paralan karanlikta bulamadigimi anlamis olacak, biraz sonra elinde mumla disa 399

ri çıktı, hemen topladim yerlere yuvarlanan paralari. Dedem de yardım etti bana, hepsinin yetmiş köpek olacagini söyleyerek içeri girdi. Eve gelip paralari anneme verdim, "durumu gittikçe

kötülesiyordu. Ben de bütün gece hastaydım; devrisi gün atesim çıktı. Ama aklıma koymustum...

dedeme çok kızıyordum çünkü. Annem uyuyunca disari çıktım, dedeme gidiyordum, ama gitmedim. köprüde durdum. O sırada o adam geçti...

Arhipov'u söylüyor, Nikolay Sergeič, dedim. Tüccarla Bubnova'nin evine gelen, patakladığımız adam... "Nel i'yi ilk kez o zaman görmüş... Devam et Nel i."

Durdurdum onu. bir ruble istedim. Yüzüme bakıp "Bir ruble mi?" diye sordu. "Evet," dedim. O zaman güldü. "Benimle gel", dedi. O sırada yanımızdan altın çerçeveli gözlüğü olan yaslı bir adam geçiyordu. Konusmamızı duymustu. Durdu, niçin il e de bir ruble istedigimi, bu kadar parayı ne yapacağımı sordu. Annemin hasta olduğunu, ilaç almak için bir ruble gerektiğini söyledim. Nerede oturduğumuzu sordu, adresimizi yazdı, sonra çıkarıp kâğıt bir ruble verdi bana. O adamsa, ihtiyarın yanımıza geldiğim görünce kaçmıstı. Bir dükkana gidip parayı bozdurdum, otuz köpeğini bir kâğıda sarıp annem için ayırdım, geri kalan yetmiş köpeği de avucumda sıkıp dedeme yol andım. Kâpiyi açıp içeri girdim, esikte durup paraları dedemin suratına doğru fırlattım. Hepsi yere düştü... "Alın paralarınızı, sizin paranıza ihtiyacı yok annemin, lanetliyorsunuz onu çünkü."

Kâpiyi hızla çekip çıktım, kosarak eve geldim.

Kızın gözleri parlıyor, içten bir meydan okumayla ihtiyara bakıyordu. Anna Andreyevna Nikolay Sergeič'e "bakmadan, Nel i'yi bacağına basarak,

İyi ettin, dedi, çok iyi ettin ona. Deden hain, kalpsiz adamın biriymis...

Nikolay Sergeič, 400

Himm... diye mirildandı. Anna Andreyevna sabirsiz,

Sonra, anlatsana sonra ne oldu? diye sordu.

Artık hiç gitmiyordum dedeme, o da bana gelmiyordu.

Peki annenin durumu nasıldı? Ah zaval ılar, zaval ılar.

Nel i titrek bir sesle devam etti:

Annem gittikçe fenalasiyordu. Artık pek seyrek kalkabiliyordu yataktan. Paramız bitmişti; ben de yüzbasının karisiyle çikiyordum artık. Yüzbasının karisi evleri dolası, sokakta üstü

bası düzgün insanları durdurur, onlardan para dilenirdi. Dilenci olmadığını söylerdi bana. Yüzbasının karisinin, aynı zamanda yoksul olduklarını gösteren yazılı kâğıtları varmış elinde. Bu kâğıtları gösterir, öyle para dilenirdi. Sonra, kisinin herkesten dilenmesinde utanılacak bir yan olmadığını söylerdi bana. Ben de onunla beraber çıkardım, topladığımız parayla geçinirdik. Annem bunu duydu: Kiracılar yüzbasının karisinin dilenci olduğunu söylemişler ona. Ev sahibimiz Bubnova beni dilendirmektense onun yanın vermesini söyledi anneme. Daha önce de birkaç kere anneme para

yardimi yapmak istemis, annem almayinca, "Amma da gururlusunuz" demis, bu kez yemek yol amisti. Annemden beni isteyince annem vermedi, agladi, korktu. Bubnova hakaret etmeye basladi ona. Sarhostu günkü. Benim zaten dilencilik ettigimi, yüzbasinin karisiyla kapi kapi dolasip sadaka dilendigimi söyledi. Hemen o gece de yüzbasinin karsini kovdu evden. Annem bunu duyunca aglamaya basladi, birden firladi yataktan, giyindi. "elimden tuttu, disari götürüyordu. Ivan Aleksandroviç durdurmak istedi onu, ama dinlemedi, çıktik. Annem zor yürüyordu. ikide bir duruyor, oturup dinleniyordu, ben de tutuyordum onu. Annem dedeme gittigini söylüyordu. Ge 401

ce geç oldugu halde, "Dedene götür beni", diyordu. Birden büyük bir caddeye çıktik. Bir evin önünde bir kupa arabasi duruyordu. Giren çıkan çoktu eve. Pencerelerde isik vardi. Müzik çaliyordu içerde. Annem durdu, kolumdan tuttu: "Nel i, dedi, ömrün boyunca yoksul ol, ama seni çağiran varlikli bir insanin yanma gitme. Orada iyi yasayabilirsin, güzel güzel giysilerin olabilir, ben istemiyorum bunu. Kötü, hain insanlardir onlar, sana vasiyetim su olsun : Yoksul ol, çalis, dilen, ama seni yanina almak isteyen birisi olursa gitme, istemiyorum size gelmem de..."

Nel i, heyecandan titreyen sesiyle yüzü kipkirmizi olmustu, Hastayken annem söyledi bunu bana, ölünceye kadar dinleyecegim sözünü, diye ekledi.

Çalisacagim. Sizin yaniniza da çalismak, hizmetçilik etmek için geldim, kiziniz olmak istemiyorum, Anna Andreyevna Nel i'yi siki siki kucaklayarak,

Yeter, yeter artık yavrum! diyebagirdi. Bunu söylerken hastaydi annen.

İhtiyar sert bir sesle,

Akli basinda degildi, dedi.

Nel i ihtiyara dönerek ayni sertlikle cevap verdi :

Olsun varsin! Akli basinda olmasa bile, öyle vasiyet etti bana, yapacagim söyledigini, ömrümün sonuna kadar yoksul olacagim. Bunu bana söylerken bayilmisti bile...

Anna Andreyevna,

Tanrim! diye haykirdi. Hasta hasta kis günü sokakta. ..

Polise vermek istediler bizi, ama bir adam girdi araya, nerede oturdugumuzu sordu, on ruble verdi bana, annemi kendi arabasiyla eve götürmemi söyledi.

Ondan sonra bir daha yataktan kalkmadi annem, üç

hafta sonra da öldü.

EzilenlerF : 26 402

Anna Andreyevna,

Peki ya babasi? diye haykirdi. Affetti mi onu? Nel i kendini tutmaya çalisarak, Affetmedi! ^{TM}Imeden bir hafta önce yanma çağirdi beni annem "Nel i, dedi, dedene bir kere daha git, gelip beni affetmesi için yalvar ona. Birkaç gün sonra ölecegimi, seni yetim birakacagimi söyle ona. ^{TM}Imek istemedigimi de ekle..." Gidip dedemin kapisini çaldim, açti, beni görür görmez yüzüme kapamak istedikapiyi, ama iki elimle engel oldum ona, "Annem ölüyor, diye bagirdim, sizi görmek istiyor, gidelim!.." Ama itti beni, kapiyi kapadi. Eve döndüm, annemin yaninauzandim, hiç

bir sey söylemedim ona... Annem sarildi bana, o da hiç bir sey sormadi...

Nikolay Sergeic masaya dayanarak ayaga kalkti, hepimizi tuhaf bir bakisla süzdü, dizlerinde derman kalmamis gibi koltuguna yigildi gene.

. ^{TM}Imeden bir gün önce ise yanina çağirdi beni annem, elimden tutup, "Bugün öleceğim Nel i,"

dedi, daha bir seyler söylemek istiyordu, ama söyleyemedi. Gözlerinin içine bakiyordum, sanki görmüyordu beni, sadece elimi avucunda sikiyordu. Yavaşça çektim elimi, evden çıktim, kosarak dedeme gittim. Beni görünce birden ayaga kalkti, korkmus gibi yüzü bembeyaz oldu. Titremeye basladi. Elinden tutup "Ölüyor", dedim. Birden heyecanlandi ; bastonunu kapip arkamdan kostu, sapkasini bile unutmustu, oysa çok soguktu disarisi. Ben aldım sapkasini, merdivenleri inerken basina giydirdim. Acele ediyordum, annem ölmeden yetismemiz için bir araba tutmasini söyledim, ama cebinde olup olacagi yedi köpek vardi. Arabacilari durduruyor, pazarliga girisiyordu, ama arabacilar söylediği fiyata sadece gülüyorlardı. Azorka'ya da gülüyorlardı, çünkü hayvan sokaklarda bizimle beraber kosuyordu. Dedem yorulmustu, sik sik soluyordu, ama dur 403

muyor, acele ediyordu. Birden yere yuvarlandi, sapkasi düstü basindan. Kaldirdim onu, gene giydirdim sapkasini, koluna girdim, yürümeye basladik. Eve geldigimizde gece yarasi olmak üzereydi.. Annem ölmüştü. Dedem onu görünce el erini birbirine vurdu, titremeye basladi, basina dikildi. Hiç bir sey söylemiyordu. O zaman annemin yanina gittim, dedemi kolundan tutup "Gör iste, hain, kalpsiz, merhametsiz adam!.. diye bagirdim. Gör!" Dedem bir çiglik atip yere yuvarlandi...

Nel i Anna Andreyevna'nin kucagindan kurtulup ayaga fırladi; yüzü bembeyaz, odanın ortasında durdu. Dehset içindeydi. Ama Anna Andreyevna ona dogru atildi, gene kucakladi onu, heyecanla bagirdi:

Ben, ben olacagini senin annen simdi Nel i, sen de benim kizini! Alip basimizi gidelim buradan, bu insafsiz insanların yanından! Varsin herkesle alay etsinler, Tanri cezalarını verir... Gidelim Nel i, gidelim buradan!..

Yasli kadini o zamana kadar böyle bir durumda hiç görmemistim. Hem onun bir gün bu kadar heyecanlanacagini da aklimin ucundan geçirmezdim. Nikolay Sergeic koltugunda hafifçe dogruldu, sonra ayaga kalkti, kesik kesik bir sesle,

Nereye gidiyorsun Anna Andreyevna? diye sordu. Yasli kadin bagirarak cevap verdi : Onun yanina.

Nel i'yi elinden tutarak kapiya dogru yürüdü.

Dur, dur, bekle!..

Bekleyecek bir sey yok, hain adani! Ben de o da çok bekledik... hadi hosça kal.

Anna Andreyevna böyle cevap verdikten sonra dönüp kocasına bakti, bakmasiyla donup kalmasi bir oldu: Nikolay Sergeic sapkasini giymis; güçsüz, titreyen el eriyle paltosunu sirtina geçirmeye çalisiyordu. Anna Andreyevna böylesine bir mutluluga inanamiyormus gibi kocasına404

kuskuyla bakarak el erini duaediyorgibi birlestirdi önünde: Sen... Sen de mi geliyorsun? diye haykirdi. Ihtiyar bagrindan kopan bir iniltiyle, Natasa, Natasa'm nerede? dedi. Nerede o? Kizim nerede? Natasa'mi verin bana! Nerede o, nerede?

Ona uzattigim koltuk degnegini kapip kapiya kostu. Anna Andreyevna, Affetti, Affetti! diye bagiriyordu.

Ama ihtiyar kapiya kadar gitmemisti ki, kapi birden açildi, Natasa daldi içeri. Gözlerinin içi parliyordu, yüzü bembeyazdi. Iliklerine kadar islanmisti. Basörtüsü omuzlarına kaymis, karmakarisik saçlarında yagmur taneleri parliyordu. Kosarak girdi içeri, babasini görünce ayaklarına kapandi, kol arini uzatti ona.

IX

Ihmenev, Natasa'yi kaldirmis, kucaklamisti bile.

Çocuk gibi kucagina aldi onu, koltuguna götürdü, oturttu, bu kez o önünde yere kapandi. El erini, ayaklarini öpüyordu. Onu, kizini, Natasa'sini yeniden yaninda gördüğüne inanamiyormus gibi acele acele öpüyor, kucakliyordu onu; seyretmeye doyamiyordu! Anna, Andreyevna Natasa'nin basini gögsüne bastirdi, bir sey söylemeden öyle kaldi. Ihtiyar, Natasa'nin el erini tutup soluk, zayif ama güzel yüzüne, nemli gözlerine tutulmus gibi bakarken heyecanlı heyecanlı, Yavrum!... hayatim!... Her seyim!... diyordu. Biricik kizim!

Bir an susup Natasa'nin yüzünü tatli tatli seyrettikten sonra, hala yere diz çökmüs, bir durumda bizlere dönerek çocuksu bir gülümsemeyle, çabuk çabuk konusarak, 405

Zayıfladigim söylemislerdi bana! dedi. Zayıf olmasına zayıf, yüzünde de renk kalmamis, ama baksaniza gene de ne güzel!...

Yüregini parçalayacakgibi olan bir sizi yüzünden ,bir an sustuktan sonra, Böyle eskisinden de güzel! diye ekledi. Natasa,

Kalkin baba! dedi. Hadi kalkin artik. Ben de sizi öpmek istiyorum!..

Ihtiyar sevgiyle kucakladi kizini.

Oh yavrum! Duydun mu Annuska, duydun mu ne diyor? Hayir Natasa, hayir, beni affettigini kalbim anlayincaya kadar yatacagim ayaklarinindibinde. Kendimi sana affettirmem çok güç çünkü! Seni evlatliktan attim, lanetledim... duyuyor musun Natasa, lanetledim. . yapabildim bunu! Ya sen Natasa,

ya sen... seni lanetledigime inandin! Inandin buna degil mi, inanabildin? Inanmamaliydin!

Hiç inanmamaliydin! Çok insafsizsin! Niçin gelmedin bana? Seni nasıl karsilayacagimibilmiyor muydun? Ah Natasa, eskiden seni nasıl sevdiğimi biliyorsun! Kaçtıktan sonra eskisinden yüzkat, bin kat daha çok sevmeye başladım! Yüregim sevginle doluydu! Ruhumu, kalbimi parça parça ederek ayaklarının altına serebilirdim... Ah canım!

Natasa, mutluluktan bitkin, zayıf bir sesle, "Myleyse dudaklarımdan öpün beni, zalim babam benim; annem gibi yanaklarımdan öpün!"

İhtiyar, kızıyla uzun uzun kucaklastıktan sonra,

Gözlerinden de, dedi. Gözlerinden de! Hatırlıyor musun eskiden nasıl öperdim gözlerinden? Oh Natasa! Düşünde hiç gördün mü bizi? Ben seni hemen hemen her gece görüyordum düşümde.

Her gece geliyordun bana, basını göğsüme dayıyordun, ağlıyordum. Bir keresinde de küçüklük halinle geldin. Hatırlıyor musun, on yasınday 406

dm daha, piyano çalmaya yeni başlamıştın... iste o halinle. Eteklerin kısa kisaydı, cıvılcıvılcıydı pabuçların, el erin pamuk gibi... O zamanlar ne güzeldi el eri, değil mi Annuska? Gelip dizime oturdun, kucakladın beni... Ah ne yaramazsın sen Natasa! Demek seni lanetlediğimi, gelirken kapıyı yüzüne kapayacağımı sandın ha!... Doğru, Ben... bak Natasa: Sık sık geliyordum sana ben, annem de bilmiyordu bunu, hiç kimse bilmiyordu. Pencerenin dibinde durup bekliyordum.

Oturduğun evin avlu kapısının önünde bazan saatlerce beklediğim oluyordu ! Eğer hiç

olmazsa uzaktan göreyim seni diye... Aksamları çoğunlukla isik oluyordu pencerede; ah Natasa, penceredeki isigi, gölgeni görebilmek, seni kutsamak için kaç gece bekledim karşı kaldırımında!

Sen de beni kutsuyor muydun? Hiç düşünüyor muydun beni? Pencerenin dibinde beklediğimi hissediyor muydu o küçük kalbin? Soğuk geceler kaç kere çıktım yukarı, tatlı sesini duyabilir miyim diye kapını dinledim! Gülüsünü duymak istiyordum... Lanetledim ha! İnan ki c gece affetmek için geldim sana, ama kapıdan döndüm... Ah Natasa!

İhtiyar ayaga kalktı, Natasa'yi da kaldırdı, kucakladı, bağrına bastı.

Gene burada, gene kalbimin içinde! diye bağırırdı. Ah Tanrım, sana şükürler olsun. Gazabın için de nimetlerin için de şükürler olsun sana!... Deminki yağmurdan, gök gürültülerinden sonra şimdi pırl pırl parlayan güneşin için de!... Su mutluluğum için şükürler sana! Ah! Varsın hakarete uğramış, ezilmiş, onurları bir paralık edilmiş olalım, gene beraberiz ya... Varsın bize hakaret edenler gülsünler arkamızdan! İstedikleri kadar çamur atsinlar bize! Korkma Natasa... El ele yürüyeceğiz seninle, söyle söyleyeceğim onlara: "Biricik kızımdır bu benim, masum yavrumdur; hakaret ettiniz ona, küçük düşürdünüz"

Natasa babasının kol arı arasından elini bana uzatarak,

Vanya, Vanya!... dedi.

Ah! O anda beni hatırlayışını, yanına çağırışını hiç unutmayacağım!

İhtiyar, çevresine bakınarak,

Nel i nerede? dedi. Anna Andreyevna,

Nerede o? diye haykirdi, yavrum! Tabi , hiç ilgilenmedik ki onunla!...

Nel i odada yoktu, sessizce yatak odasına geçmişti. Hepimiz oraya gittik. Kösedede, kapının arkasına saklanmış, ürkek ürkek bakıyordu bize. İhtiyar onu kucaklamak isteyerek, Nel i, dedi, ne oldu sana yavrum?

Kız dalgın dalgın bakıyordu Nikolay Sergeiç'e. Sayıklar gibi, Annem, dedi, annem nerede? dedi. Titreyen kol arını bize doğru uzatarak, gene, Annem, benim annem nerede? diye haykirdi. Korkunç bir çığlık atarak yere yuvarlandı... 408

B E T I S

SON ANILAR

Haziranın ortaları. Sıcak, bogucu bir gün, kentte kalmak pek güç: toz, kireç, onarılan evler, kızgın taslar, rutubet... Ama alın size mutlu bir haber! Uzaklarda bir yerde gök gürlledi; gökyüzü yavaş yavaş bulutlarla kaplandı. Hafif bir rüzgar kentin toz bulutlarını önüne katıp götürüyor. Birkaç iri yağmur tanesi düştü yere. Arkasından gök delindi sanki, bardaktan bosanırcasına yağmur yağmaya başladı. Yarım saat sonra yağmur durup gene güneş çıktığında küçük odamın penceresini açtım, temiz havayı hasta ciğerlerime çektim. Kalemı kaldırıp atmayı, isı gücü bırakıp Vasilyevski'de bizimkilere gitmeyi öyle istiyordu ki canım. Eok istedigim halde, yendim bu istegimi, gene kagidin üzerine egildim. Ne pahasına olursa olsun bitirmeliydim elimdeki isı! Yayinevi sahibi öyle emretmişti, yoksa para vermezdi bana. Bekliyorlardı beni orada. Aksama serbest, rüzgar gibi özgür olacaktım. İki gün iki gece çalışarak uzun öykümün üç buçuk formasını yazmamın mükafatı olacaktı bu aksam...

İste sonunda bitti isim; kalemı bırakıyorum elimden, ayaga kalkıyorum, sırtımla göğsüm ağrıyor, basım dönüyor. Sinirlerimin çok bozuk olduğunu biliyorum; yaşlı doktorumun son sözleri çinliyor kulagımda: "Hayır, hayır, insan sınırları böyle bir çalışmaya dayanamaz, olmaz bu kadar!" Ama pekala oluyor iste! Basını fena halde dönüyor. Ayakta zor duruyorum. Ama mutluyum, yüregim öyle hafif ki! ^{TM}ykümü bitirdim artık. Yayın evi sahibi, ona çok borçlu olduğum halde, kitabı elinde görünce hiç degilse biraz para verecektir bana... en azından el i ruble 409

verir gene; oysa çoktan beri bu kadar parayı bir arada görmedim! ^{TM}zgürlük ve para!.. Sapkama kaptım, eserimi koltuğumun altına aldım, saygıdeğer Aleksandr Petroviç'imi evde yakalamak için aceleyle çıktım.

Tam çıkarken yakaladım onu. O da edebi olmayan, ama hayli karlı bir isı henüz bitirmisti. İki saattir

çalışma odasında beraber oturduğu marsik gibi kara bir Yahudiyi nihayet sepetledikten sonra içtenlikle sikti elimi; o tatlı, kalın sesiyle sağlığını sordu. Çok iyi bir insandı; ne yalan söyleyeyim, çok şey borçluydum ona. Edebiyat dünyasında bir yayın evi sahibi olmaktan ileri gidemediyse kabahat onda mı... Edebiyata yayın evi sahibinin de gerektiğini zamanında anlamış, kendini bu yola adamıştı. Gurur duymalıydı bundan.

Mykүнün bittigini öğrenince tatlı tatlı gülümsedi; derginin gelecek sayısının simdiden hazır olması sevindirmişti onu. Benim kırk yılda bir kere bir işi zamanında bitirdiğimi söyleyerek hoş bir nükte yaptı. Söz verdiği el işi rubleyi bana sunmak için kasasına gitti, ama bu arada muhaliflerin kalın bir dergisini de uzattı bana. Derginin eleştiri sayfasında son romanım üzerine iki satırlık bir yazı vardı.

Baktım, "Kopyacı"nın yazısıydı bu. Yermesine yermiyordu beni, ama öğmüyordu da; gene de sevinmiştim. "Kopyacı" eserlerimin "ter koktuğu"nu söylüyordu. Yazılarımın, romanlarımın üzerinde o kadar çalışıyormuşum ki, insana bıkkınlık geliyormuş.

Yayın evi sahibi de ben de kahkahalarla güldük. Bundan önceki öykümü iki gecede, sonuncununsa üç buçuk formasını iki gün iki gecede tamamladığımı bilse, beni yapıt üzerinde fazla çalışmakla suçlayan "Kopyacı"nın kim bilir ne diyeceğini söyledim.

Ama sizde de kabahat var, Ivan Petroviç. Basta 410

elinizi çok yavaş tutuyorsunuz, sonra geceleri çalışmanız gerekiyor.

Elbette iyi bir insandır Aleksandr Petroviç, ama bir zayıf yanı vardır: Koflugunu kendisi gibi bilen kimselere karşı, özelikle edebiyat dalındaki bilgisiyle övünür. Ama edebiyat üzerine tartışmaya girecek zamanım yoktu onunla, paramı alıp sapkama basıma koydum. Aleksandr Petroviç

Ostrova'ya gidiyordu. Benim de Vasilyevski'ye gideceğimi öğrenince arabasıyla seve seve götürmek istedi beni.

Yeni bir kupa arabası aldım, dedi, görmediniz onu değil mi? Çok hoş bir şey.

Disarı çıktık. Yeni arabası gerçekten de çok hostu. Aleksandr Petroviç yeni arabasıyla tanıdıklarını bir yerlere götürmeye bayılıyordu nedense.

Yolda Aleksandr Petroviç edebiyat konusuna birkaç kere daha döndü. Benden hiç sikilmaz, düşüncelerine değer verdiği, güvendiği birtakim edebiyatçılardan duyduğu şeyleri kendi düşüncesiymiş gibi tekrar ederdi. Pek garip şeyler söylediği de olurdu. Bazan baskalarının düşüncelerini yanlış yerde öne sürer saçmalardı. Sessizce dinliyordum onu, kisioglunun tutkularının ne denli çeşitli, sınırsız olduğunu düşünüyordum kendi kendime. "Adam kazanacağı, kadar para kazanmış, diye geçiriyordum içimden, ama yetmiyor ona bu, iyi bir edebiyatçının, yayıncının, elestirmenin ününe erismek istiyor."

Üç gün önce benden duyduğu bir düşüncüyü şimdi bana satmaya çakışiyordu; oysa o zaman karşı durmuştu bana. Çok unuttu, arkadaşları, onu tanıyan herkes bilirdi bunu. Arabasında ne mutluydu, ne keyifli oturuyordu... Bilimsel bir tartışmadaydı, yumuşak, tok sesi bilim kokuyordu.

Yavas yavas isi ilericiilige döktü; edebiyatimizda hiç bir zaman içtenliğin olamayacağını, herkesin

"birbirini girtlaklamaya çalıştığını" söyledi. Bana öy 411

le geliyor ki Aleksandr Petroviç her dürüst, içten edebiyatçıyı, bu özel iklerinden ötürü aptal olmasa bile hiç değilse saf saymaktadır.

Ama artık dinlemiyordum onu. Vasilyevski'de indirdi beni, bizimkilere kostüm. iste on üçüncü

sokak, iste onların küçücük evleri. Anna Andreyevna beni görünce isaret parmağını gösteriyor bana, elini kolunu sal ayarak, gürültü etmeyeyim diye "sist" diyor. Aceleyle, Nel i şimdi uyudu, diye fisildiyor. Yavrum!Ne olur gürültü etme! Zaval im çok hasta. Korku içindeyiz. Doktor simdilik korkacak bir şeyin olmadığını söylüyor. Senin o doktorun dedigine de inanılmaz ya... Sende utanmak diye bir şey yok mu Ivan Petroviç? iki gündür nerelerdedin?..

İki gün gelemeyeceğimi söylemistim size Anna Andreyevna, diye fisildadım. Elimdeki isi bitirmem gerekiyordu...

Bugün yemeğe gelecektin hani? Niçin gelmedin? Nel i zaval im yataktan kalktı, koltuğa oturttuk onu, sofraya getirdik. "Sizinle beraber ben de bekleyeceğim Vanya'yi", dedi. Ama bizim Vanya efendi gelmediler... Neredeyse altı olacak saat! Nerelerde sürtüyordun? Ah sizi gidi çapkınlar!

™yle üzüldü ki kızcağız... nasıl yatıstırdığımı bir ben bilirim... Tatlı bir uykuya daldı yavrucuğum.

Üstelik Nikolay Sergeič de kente indi bugün, ne yana kosacağımı sasırdım... Eya gelecek. Bir işe giriyor, Ivan Petroviç, ama Perm'de olusuna canım çok sikiliyor...

Natasa nerede?

Bahçede, bahçede, yavrum.Yanına git... O da başka bir türlü... Anlayamadım gitti... Ah Ivan Petroviç, çok fenayım! İyi olduğunu söylüyor ama gel de inan... Git yanına Vanya, derdinin ne olduğunu öğrenmeye çalış, sonra anlatırsın bana... Duydun mu?

Anna Andreyevna'yi duyduğum yoktu artık, bahçeye 412

kostüm. Küçük, uzunluğuyla genişliği yirmi adım kadar olan bir bahçeydi bu. Yemyesildi, içinde üç yaşlı, gür ağaç, birkaç yayın fidanı, leylak ve hanımeli eri, bir kösede ahududuyla iki sıra çilek vardı. Kivrintili iki yol bahçeyi enine, boyuna kesiyordu.İhmenev pek seviyordu burasını.

"Bahçemde yakında mantar da yetisecek," diyordu. Hele Nel i bayılıyordu oraya. Tekerlekli koltuğuna koyup gezdiriyorlardı onu bu küçücük bahçede. Evin gözbebeğiymiş Nel i. Natasa sevinçle karşıladı beni, kol arını uzattı... Ne kadar zayıflamıştı, renk kalmamıştı yüzünde! O da yeni kalkmıştı yataktan.

Tamamen bitirdin mi Vanya? diye sordu.

Evet, tamamen! Artık serbestim bu aksam.

Hele sükur! Aceleye gelmedi ya?Bozmasaydin sakin!

Elimden geleni yaptim. Ama önemli olan bu degil. Böyle siki çalisinca sinirlerimde tuhaf bir gerilme oluyor, daha iyi düşünabiliyor, daha canli, yürekten hissediyor, hatta anlatisima daha iyi hakim olabiliyorum, İyi oldu..

Ah Vanya, ah!

Natasa'nin son zamanlarda benim edebiyat dalindaki basarilarim ve ünümle pek ilgilendigi kaçmiyordu gözümnden. Bir yildir yazdigim her sey tekrar tekrar okuyor, üzerinde çalistigim eserimi sik sik soruyor, benimle ilgili her elestiri yazisini inceden inceye okuyor, bazilarina kiziyor, yükselmemi çok istiyordu. Sasirtiyordu beni bu durum.

Kendini harciyorsun, Vanya, çok yoruyorsun kendini, böyle giderse sagligini da yitireceksin. Bak, S... iki yilda bir uzun öykü yaziyor, hele N... on yilda ancak bir roman bitirdi. Ama yazdiklari nasil, görüyorsun...oya gibi islenmis! En küçük bir savrukluuk yok.

TMyle ama onların paradan yana sikintilari yok, zamaninda yetistirmek zorunda degil er romani, ama ben

413

posta beygiriyim! Hep saçma bunların hepsi! Bos ver Natasa. Yeni bir sey var mi?

€ok. Bir kere, mektup aldım ondan...

Gene mi?

Evet.

Natasa Alyosa'dan gelen mektubu verdi bana. Ayrıldıklarından beri üçüncü mektuptu bu.

Birincisini Moskova'dan yazmisti. €ok heyecanlı bir mektuptu. Ayrılırlarken kararlaştırdıkları gibi Moskova'dan Petersburg'a dönemeyeceğini yazıyordu. İkinci mektupta birkaç güne kadar geleceğini, hemen evleneceklerini, buna hiç bir kuvvetin engel olamayacağını bildiriyordu. Ama mektubun havasından onun umutsuzluk içinde kivrandığını, Katya'ya kendini iyice kaptırdığını, artık kendine güveni kalmadığını anlamak çok kolaydı. TMte yandan ona yalnız Katya'nin güç

verdiğini, yalnız onun yanında tesel i bulduğunu söylüyordu. Üçüncü mektubunu büyük bir merakla açtım.

İki sayfalık mektup acele yazılmısti ve birbirini tutmaz, karışık cümlelerle, mürekkep ve gözyasi lekeleriyle doluydu. Alyosa mektubunun basında Natasa'dan ayrılmak zorunda olduğunu bildiriyor, onu unutması için yalvarıyordu. Birleşmelerinin imkansızlığını ispat etmeye; yan etkilerin, düşmanların güçlülüğünü, böylesinin daha iyi olduğunu yazıyordu. Mutlu olamayacaklarını, çünkü

birbirinin dengi olmadiklarini öne sürüyordu. Ama dayanamiyor, öne sürdüğü delil eri, düşünceleri birden yana itip mektubunun yarısında Natasa'ya karsi suçlu oldugunu itiraf ediyor, "Ben mahvolmus bir insanim, diyordu. Köye gelen babamin isteklerine karsi duramiyorum." Ektigi istirabi anlatamadigini söylüyor; Natasa'yi mutlu edecek gücü kendinde buldugunu itiraf ediyor; birden, birbirinin dengi olduklarim ispat etmek için dil dökmeye basliyor; babasinin gösterdigi delil eri öfkeyle, nefretle 414

çürütmeye çalisiyor; umutsuzluk içinde, evlenirlerse ne denli mutlu olacaklarini anlatiyor, kendine, yüreksizligine lanet okuyor... "Elveda!" diyerek bitiriyordu mektubunu. Mektubu yazarken Alyosa'nin çok istirap çektiği bel iydi, besbel i kendinde degildi zaval i. Gözlerim yasarmisti...

Natasa bir mektup daha uzatti bana. Katya'dan geliyordu bu. Iki mektup da ayni zarfta gelmisti, ama Katya'ninki ayrica kapatilmisti. Genç kız birkaç satirla Alyosa'nin gerçekten de çok üzöldüğünü, durmadan agladigini, umutsuzluk içinde kivrandigini, hatta kederinden hastalandigini, ama onun yaninda bulundugunu, Alyosa'nin mutlu olacagini yaziyordu. Katya ayni zamanda Natasa'nin, Alyosa'nin üzüntüsünün çabuk geçecegini, kolay kolay avunabilecegini düşünmemesini yaziyordu. "Hiç bir zaman unutmayacaktır sizi, diyordu, istese de unutamaz zaten, öyle bir kalbi var. Size olan sevgisi sinirsizdir, ömrünün sonuna kadar da sevecek sizi. Size olan sevgisi bir gün sönerse, bir gün sizi hatirlayinca içi sizlamazsa o zaman benim ona olan sevgim de söner..."

Iki mektubu da geri verdim Natasa'ya. Birbirimizin gözünün içine baktik, hiç bir sey söylemedik, ilk iki mektupta da böyle olmustu; aramızda sözleşmiş gibi geçmisten hiç söz etmiyorduk artık. Çok istirap çekiyordu, farkındaydim, ama bana bile açılmak istemiyordu. Baba evine döndükten sonra üç hafta atesler içinde yatmış şimdi biraz düzelmisti. Hayatimizda yakinda olacak degisiklikten, ihtiyarin is buldugunu bildigimiz halde kısa bir zaman sonra ayrilacagimizdan da çok az söz ediyorduk. Gene de benimle öylesine yakindan ilgileniyor, içten oluyor, her seyimi öylesine önemsiyordu; kendim üzerine anlattigim her sey i öylesine büyük bir dikkatle dinliyordu ki önceleri üzüyordu beni bu durum: Geçmiste ona yaptigim iyiliklerin karsiligim vermek istiyor saniyordum.

Ama çabuk kurtuldum bu kuskularimdan: Bambaska düşünceleri 415

oldugunu, beni dogrudan dogruya sevdiğini, çok sevdiğini, bensiz yasayamayacagim, benimle ilgili her sey in onun için çok önemli oldugunu anlamakta gecikmedim. Sanirim hiç bir kizkardes erkek kardesini Natasa'nin beni sevdiği kadar sevmemistir. Yaklasan ayrilik gününü düşündükçe yüreginin sızladigini biliyordum. Benim de onsuz yasayamayacagimi o biliyordu. Gelecekteki durumdan uzun uzun söz ettigimiz halde bunu hiç karistirmiyorduk...

Nikolay Sergeic'i sordum. Natasa,

Sanirim biraz sonra gelir, dedi, çaya yetisecegini söylemisti.

Hep isi için mi ugrasiyor?

Evet. Artık yüzde yüz bu. Bugün bosu bosuna gitti.

Natasa bir an düşündükten sonra dalgın,

Yarin da gitse pekala olurdu, diye ekledi.

Niçin gitti öyleyse?

Mektup aldığım için...Gene bir an sustu.Beni o kadar takti ki aklına, Vanya, fena oluyorum artık.

Düslerinde bile hep beni görüyor galiba. Üstelik, ne yapıyorum, ne ediyorum, bir derdim var mi?

Durmadan bunlari düsündüğünden de kuskum yok.Birazcik üzüntülü görse beni bitiyor, perisan oluyor. Bazan üzüntüsünü yenip neseli gözükmeye çalistigi, bizleri güldürmeye çalistigi oluyor, ama beceremiyor... Annem bile kanmıyor onun bu hal erine, gögüs geçiriyor... Ne zaval i kadin su annem...Natasa gülümsedi.Yüregi çok temiz! Bugün mektubu aldığım zaman nedense birden isi çikti babamin; benimle göz göze gelmemek için tabi .

Natasa basini önüne egdi, elimi sikarak,

Onu kendimden de, dünyadaki her seyden de çok seviyorum Vanya, diye ekledi, senden bile...416

Tekrar konusmaya baslayincaya kadar iki kere dolastik bahçeyi, Bugün Maslobojev geldi, dedi, dün de gelmişti.

TMyle mi, son zamanlarda nedense biraz fazla gelip gitmeye basladi.

Niçin geldigini söylesem sasarsin! Annemin güveni sonsuz ona. Yasalari falan öyle iyi bildigine inanmiyor ki, yapamayacağı isin olamayacağıkanisinda. Bu son günlerde neyi takti aklına biliyor musun? Prenseler olamadim diye pek üzüüyor. Gece gündüz hep bunu düşünüyor zaval i. Sanirim her seyi anlatti Maslobojev'e. Babamla konusmaya korkuyor bu konuyu,Maslobojev'in yasalar yoluyla bir seyler yapabileceğini saniyor. Maslobojev de umut veriyor ona.

Natasa gülümseyerek ekledi:

O da sarapla agirliyor onu.

TMyledir o yaramaz, dedim. Nereden biliyorsun bunu?

Annem agzından kaçirdi... daha dogrusu ima etti...

Ya Nel i nasıl? Natasa sitemli,

Sasiyorum sana Vanya, dedi, deminden beri sormadin onu.

Evde herkes titriyordu Nel i'nin üzerine. Natasa çok seviyordu onu. Nel i de sonunda bütün kalbiyle bağlanmistti ona. Zaval i çocuk! Bir gün böyle candan insanlarla karsilasacağını, böylesine bir sevgi göreceğini hiç ummuyordu. Kati yüreginin giderek yumusadığını, hepimize içten davrandığım görmek pek sevindiriyordu beni. Eski inadi, hirçinligi, güvensizligi gitmiş, çevresini kusatan sevgiye heyecanla karsilik veriyordu. Ama basta uzun süre direnmisti, gözyaslarini saklamisti bizden, sonunda birakmisti kendini. Natasa'yla ihtiyari çok seviyordu Bana 417

öylesine düskün olmustu ki, birkaç gün görünmeyecek olsam hastalığı ağırlasaydı. Son zamanlarda iyice bosladığım öykümü bitirmek için iki günlük izin almam hayli güç olmustu ondan.

Duygularını açık açık bel i etmekten hala sikiliyordu...

Hepimiz pek merak ediyorduk durumunu. Hiç konuşulmadığı halde, onun İhmenev'lerin evinde kalmasına karar verilmisti. Oysa yolculuk yaklaşıyordu, kızcağızın durumu da gün geçtikçe kötüye gidiyordu. İhtiyarlara geldigimizden, Nikolay Sergeič'in Natasa'yla baristığı günden beri hastaydı.

Ben de ne diyorum yani? Eskiden beri hastaydı aslında. Hastalığı ta bastan bu yana sinsi sinsi ilerlemekteydi, son zamanlardaysa hızını arttırmisti. Hastalığının ne olduğunu kesin olarak söyleyemeyeceğim. Nöbetler eskisinden daha sık geliyordu şimdi. Ama anlaşılmaz bir güçsüzlük, bitkinlik, devamlı ates öylesine perisan etmisti ki onu son günlerde ayaga kalkamıyordu. Çok tuhaftır: Hastalığı ilerledikçe bize karşı daha bir içten, yumuşak oluyordu. Üç gün önce yatağının yanından geçerken kolumdan tutmuş, çekmisti beni. Odada ikimizden başka kimse yoktu. Yüzü

ates gibi yanıyordu (çok zayıflamisti), gözlerinin içi parlıyordu. Heyecanla bana doğru uzandı, kol arını boynuma doladı, sevgiyle öptü. Sonra Natasa'yi istedi; gidip çağırdım onu; yanına oturttu Natasa'ya uzun uzun baktı yüzüne...

Sizi seyretmek istedi canım, dedi. Dün düşümdede gördüm sizi, bu gece de göreceğim... sık sık görüyorum sizi düşümdede... her gece...

Bir şeyler söylemek istiyordu ama duygulanmisti, söyleyemiyordu. Ama kendisi de anlayamıyordu duygularını, onları nasıl söyleyeceğini bilemiyordu...

Benden sonra hemen hemen en çok Nikolay Sergeič'i

Ezilenler F : 27 418

seviyordu. Sunu da söylemeliyim ki, Nikolay Sergeič de en az Natasa kadar seviyordu onu.

Nel i'yi neselendirmesini, güldürmesini pek güzel beceriyordu. Kızın odasına girer girmez kahkahalar duyulmaya başlıyordu içerden. Hasta kızcağız neselenerek ihtiyarla sakalasıyor, çeşitli maskaralıklar yapıyor, gördüğü düşleri anlatıyordu ona; her zaman bir şeyler buluyor, ihtiyarı konuşturuyor, anlattırıyordu. İhmenev "küçük kızı Nel i"yi o kadar seviyor, ondan o kadar hoşlanıyordu ki, her gün biraz daha bağlanıyordu ona.

Bir keresinde gece uykusuna yatması için onu kutsadıktan sonra yanından çıkarken,

Öktüğümüz istiraplara karşılık Tanrı yol adı onu bize. demisti bana.

Aksamları topladığımız zamanlar (Masloboyev bile hemen her akşam geliyordu. İhmenev'leri yürekten seven ihtiyar doktor da geliyordu bazı aksamlar.) Nel i'yi tekerlekli koltuğuyla salona çıkarıyor, yuvarlak masanın başına, yanımıza oturtuyorduk. Balkon kapısını açıyorduk. Batmak üzere olan güneşin kızıl isinleri yemyesil, küçük bahçeye görkemli bir görünüm veriyordu. Taptaze bir yeşil ik, yeni açmış leylak kokusu doluyordu içeri. Nel i koltuğunda oturur, hepimizi sevgi dolu

bakislarla süzer, konusmalarimizi dinlerdi. "Bazan farkina varmadan o da heyecanlanır, söze karisirdi... Ama böyle anlarda endiseye kapilirdik, çünkü anilari arasinda dokunulmaması gereken konular vardı. Ben de Natasa da Ihmenev'ler de onu o gün hayat hikayesini anlatmaya zorladigimiz için kendimizi suçlu hissediyorduk. Doktor özelikle bu çeşit konusmalara karsiydi; bu yüzden daha çok baska seylerden açmaya çalışıyorduk. Böyle durumlarda Nel i niyetimizi anladigini bize bel i etmemeye çalışıyor, doktorla ya da Nikloday Sergeič'le sakalasmaya basliyordu...

Bu arada durumu da gittikçe bozulmaktaydı. €ok

419

duygulu olmuştı. Yürek atısları düzensizdi. Doktor, ölümünün belki de beklenenden çok erken olacağını söylemişti bana.

Heyecanlandırmamak için Ihmenev'lere söylememistim bunu. Nikolay Sergeič onun yolda iyileşeceğine inanıyordu.

Natasa babasının sesini duyunca,

Babam da geldi iste, dedi. Hadi içeri girelim Vanya.

Nikolay Sergeič içeri girerken her zamanki gibi yüksek sesle konuşmaya başlamıştı. Anna Andreyevna susması için el kol sal amaya başladı ona. İhtiyar hemen alçalttı sesini; Natasa'yla beni görünce, fisiltiyle o günkü gezilerinin sonucunu anlattı: İsi olmuştı. €ok sevinçliydi. El erini ogusturarak,

İki haftaya kadar gidebiliriz, dedi.

Endiseyle Natasa'ya bir göz attı. Ama kızı gülümseyerek karşılık verdi ona, boynuna sarıldı; ihtiyarın kus kuları bir anda dağıldı. Bu kez sevinçli, devam etti: Gidelim daha iyi buradan! Ama senden ayrılmak güç Vanya... (Sunu dasöyleyeyim ki, onlarla gelmemi bir kere bile istememisti benden; oysa Natasa'yi sevdiğimi bilmeseydi yalvarırdı...) Ne yaparsınız! Sikiliyorum burada Vanya. Yer değişikliği hepimizi hayata yeniden bağlayacaktır...

Gene kızına bakarak ekledi:

Yani her şeyin değişmesi!

inaniyordu buna, inandığı için de mutluydu. Ama Andreyevna, Ya Nel i ne olacak? diye sordu.

Nel i mi? Hiç... ne olacak... hastalığı öyle önemli bir şey değil ki, o zamana kadar iyileşir. Simdi biraz 420

daha iyi hem; öyle değil mi Vanya?

Korkmuştu sanki, kuskusundan onu ben kurtaracakmışım gibi endiseyle bakıyordu yüzüme.

Durumu nasıl? diye devam etti. iyiuyuyabilirdi mi? Nöbet falan gelmedi değil mi? Simdi uyuyor mu?

Bak ne diyeceğim Anna Andreyevna, masayı balkona çıkaralım, semaveri getirsinler, biraz sonra konuklarımız da gelirler, orada oturalım bu akşam, Nel i'yi de oraya çıkaralım.. Çok iyi olur.

Uyanmıştır belki? Gidip bir bakayım.

Anna Andreyevna'nin gene elini kolunu sal adığım görünce,

Korkma uyandırmam onu, kapıdan bir bakacağım o kadar.

Ama Nel i uyanmıstı. On bes dakika sonra her zamanki gibi yuvarlak masaya oturmuş, akşam çayımızı içiyorduk.

Nel i'yi tekerlekli koltuğuyla çıkarmışlardı gene. Doktor, biraz sonra da Maslobojev geldiler. Nel i için büyük bir demet leylak getirmisti... ama tedirgin, üzgün bir hali vardı.

Sirasi gelmiskende söyleyeyim: Maslobojev hemen her gün uğruyordu. Herkesin, özelikle Anna Andreyevna'nin onu çok sevdiğini söylemistim; ama Aleksandra Semyonovna'dan açık açık hiç

söz etmiyorduk aramızda; Maslobojev de adını hiç etmiyordu. Anna Andreyevna henüz evlenmediklerini benden öğrenince, onu eve alamayacaklarına karar vermisti. Bu konularda pek titizlik gösteriyordu. Ne var ki, Natasa'nin basından böyle bir olay geçmeseydi belki de daha bir hoş görürdü...

O akşam Nel i pek üzgün, hatta endiseliydi Sanki kötü bir düşünüş de hep onu düşünüyordu.

Ama Maslobojev'in hediyesine çok sevinmistim; önündeki bardağa konan çiçeklere gözlerinin içi gülerek bakıyordu, ihtiyar,

421

Çok mu seversin sen çiçeği Nel i? dedi. Dur hele! Yarın... neyse, yarın görürsün!..

Severim, annemi çiçekle karşıladığımızı hatırlıyorum. Oradaydık, (yurt dışına orası diyordu), annem bir keresinde bir ay çok hastaydı. Henri'yle karar vermistik, annem bir aydır hiç çıkmadığı yatak odasından çıkacağı gün bütün odaları çiçekle bezeyecektik. Bezedik. Annem akşamdan, devrisi gün sabah kahvaltısını bizimle edeceğine söylemistim. Daha gün ağarmadan kalktık. Henri bir sürü çiçek getirdi; bütün evi yeşil yapraklarla, çiçeklerle donattık. Sarmasıklar, adını bilmediğim geniş yapraklı, iri, beyaz çiçekler, nergisler... Nergisi çok severim. Sonra gül er, öyle güzel gül er vardı ki... Hepsini çelenk yaptık duvarlara astık, saksılara koyup odanın her yerine yerleştirdik, annemin oturacağı koltuğun üzerine gül er serpistirdik; annem yatak odasından çıkınca sasırdı, çok sevindi; Henri mutluydu...

O akşam Nel i pek bitkin, duyguluydu. Doktor endiseyle süzüyordu onu. Ama durmadan konuşmak istiyordu kızcağız. Oradaki hayatını, geçmiş günleri uzun uzun anlattı; kesmiyorduk sözünü. Orada annesiyle, Henri'yle çok gezmişler. Her şeyi açık seçik hatırlıyordu. Masmavi gökyüzünden,

yakinindan geçtiği ya da gördüğü buz, kar kaplı, yüksek dağlardan, çaglayanlardan heyecanla söz ediyordu, italya'nın göl erini, ovalarını, çiçeklerini, ağaçlarını, esmer tenli, siyah gözlü köylülerini, giysilerini unutmamıştı. Baslarından geçen olayları, gördüğü kimseleri hep hatırlıyordu. Sonra büyük kentleri, sarayları, renk renk ışıklarla birdenbire aydınlanan, kubbeli, büyük kiliseyi, üzerinde masmavi bir gök, önünde masmavi bir deniz olan sıcak güney kentini... O

zamana dek Nel i anılarım hiç bu kadar ayrıntılarıyla anlatmamıştı bize, Heyecanla dinliyorduk onu. Bambaska anılarından haberdardık o aksama kadar: Kendisinin ve annesinin basına çok 422

işler açan bir sürü yarıdeli, hain insanlarla dolu, donuk güneşli, zengin yapıları daima çamurlu, havası pis, kasvetli bir kentle ilgiliydi bu anıları. Rutubetli, havasız bir bodrumda kasvetli bir aksam annesinin yatağında birbirine sarılmış, geçmişi, ölen Henry'yi, başka ülkelerin mucizelerini konuşmaları geldi gözlerimin önüne... Nel i'nin annesiz, yalnız basına Bubnova'nın insafsızca attığı dayaklara, kötü yola sürüklemesine karşı duruşunu düşündüm...

Ama sonunda fenalasti Nel i, alıp götürdüler onu. Kızı bu kadar konuşturdular, heyecanlandırdılar diye ihtiyar çok üzüldü, hatta kızdı. Nel i bayılmıştı. Bu bayılmaları son zamanlarda birkaç kere tekrarlanmıştı. Kendine gelince beni görmek istedi. Bana gizli olarak bir şey söylemek istiyordu. O

kadar yalvardı ki, bu kez istegini yapmamızı doktor söyledi. Odada yalnız bıraktılar bizi. Nel i, Bak ne diyeceğim sana Vanya, dedi, onlarla gideceğimi sanıyorlar; ama gitmeyeceğim, gidemem çünkü, senin yanında kalacağım. Bunu söylemek istiyordum sana.

Kandırmaya çalıştım onu. İhmenev'lerin onu çok sevdiklerini, öz kızlarından ayırmadıklarını söyledim. Onlardan ayrılırsa son derece üzüleceklerini anlatmaya çalıştım.

Oysa benim yanımda hiç rahat edemezsin. Gerçi ben de çok seviyorum seni, ama ayrılmak zorundayız.

Nel i diretiyordu:

Hayır, olmaz! Annemi sık sık düşümde görüyorum, onlarla gitmememi, burada kalmamı söylüyor.

Dedemi yalnız bırakmakla büyük günahislediğimi ağlaya ağlaya tekrar ediyor. Burada kalmak, dedemle ilgilenmek istiyorum Vanya.

Sasırmıştım.

Deden öldü ama Nel i, dedim.

Bir an düşündü, yüzüme dik dik baktı.

423

Dedemin nasıl öldüğünü bir kere daha anlatsana bana Vanya. Her şeyi anlat, en küçük bir ayrıntıyı atlama.

Nel i'nin bu istegi sasirtmisti beni, ama gene de her seyi en küçük ayrintisina kadar anlattim.

Sayıkladigindan, ya da nöbetten sonra suurunun tam yerine gelmediginden kuskulaniyordum.

Anlattiklarimi büyük bir dikkatle, parlayan gözlerini benden ayirmeden dinledi. Hava kararmak üzereydi. Beni sonuna kadar dinledikten sonra bir an düşündü, Hayir Vanya, dedi, ölmedi o. Annem sik sik söz ediyor bana ondan, dün ona "Dedem öldü,"

deyince çok kızdı, ağlamaya başladı, hayir, dedi Ölmedi deden, sana mahsus öyle söylüyorlar, eskiden seninle yaptigimiz gibi dileniyor;seninle onu ilk kez gördüğümüz,ayaklarına kapandigim, Azorka'nin benitanidigi yerde dolasiyor hep..."

Düstür bu Nel i, dedim.

Ben de biliyordum düş oldugunu, onun için de hiç kimseye söylemedim.Yalnız sana söylemek istiyordum. Ama bugün senin gelmeden sonra uykuya dalınca düşümde dedemi gördüm. Evinde oturuyor, beni bekliyordu, öyle zayıflamisti ki! Azorka'yla beraber iki gündür hiç bir şey yemedigini söyledi, kızdı bana, sitem etti. Enfîyesinin de kalmadigim, tütünsüz yasayamayacagini söyledi. Annem öldükten sonragerçekten de bir keresinde söylemisti bana aynı şeyi. Çok hastaydı, söyleneni anla miyordu. Bugün bana bunu söyleyince gidip köprüde dilenmeyi, topladigim parayla ona ekme, haslanmış patates, tütün almayı koydum aklıma.Sonra kendimi dilenirken gördüm. Dedem çevremde dolasiyor, arada bir yanıma gelip avucumdaki paraları aliyordu. "Bu ekme için, diyordu, şimdi de tütün için dilen." Gelen geçen bana para verdikçe o gelip elimden aliyordu onları. Nasıl olsa

424
onun için dilendigimi, paraları ondan saklamak niyetinde olmadigimi söylüyorum. "Hayir, diyordu, çalarsın paralarımı; Bubnova hirsiz oldugunu söyledi, zaten evime de onun için sokmuyorum seni.

Deminki besliği ne yaptın?" Bana inanmıyor diye ağlamaya başladım; o beni dinlemeyip habire bağırıyordu: "Bir besliği çaldın!" Hemen orada, köprü'nün üstünde dövmeye başladı beni, çok hızlı vuruyordu. Ağlamaya başladım.. İşte bunun için onun ölmedigine, bir yerlerde yalnız basına dolastigina, beni bekledigine inanıyorum Vanya...

Onu inandırmak için gene bir sürü şeyler anlattım, sonunda inanır gibi oldu. Uyumaktan korktuğunu, çünkü düşünde dedesini gördüğünü söyledi. Sonunda sevgiyle kucakladı beni...

Küçücük yüzünü yüzüme bastırarak,

Ne olursa olsun senden ayrılamam Vanya! dedi. Dedem olmasa da bırakmazdım seni.

Nel i'ye gelen nöbet evde herkesi ürkütmüştü. Sayıklamalarının hepsini anlattım doktora, kızın hastalığı üzerine son düşüncesini sordum. Bir an düşündükten sonra, Simdilik hiç bir şey bel i değil, dedi, durumunu inceliyor, anlamaya çalışıyorum, ama... simdilik hiç

bir şey söylenemez. İyileşmesine imkan yok. ^{TM}lecek. Siz istediniz diye durumu söylemiyorum onlara, ama çok üzülüyorum, yarın bir konsültasyon yapmayı düşünüyorum. Belki bir şeyler olur.

Ama çok acıyorum zaval iya, öz kızım gibi sevmistim onu... Ne sevimliydi! Cin gibi de zekiydi !

Nikolay Sergeič büyük bir heyecan içindeydi.

Bak ne düşündüm Vanya, çiçeği çok seviyor. Ne yapalım biliyor musun? Henri'yle annesine yaptıkları çi, çekli karsılamanın aynısını yarın uyanınca biz ona yapalım... Anlatırken nasıl heyecanlanmıştı...

Heyecanlandı ama iyi değil ki heyecanlanması..

425

İyi heyecanlar baskadır! Benim tecrübeme güven Vanya, iyi heyecanın zararı yoktur.Hatta iyileşmesine yardım eder...

Kısacası, bu düşünce ihtiyarın o kadar hoşuna gitmişti ki, cosmustu. Vazgeçirmek imkansızdı onu.

Doktorun ne dediğini sordum, adamcağız daha bir şey söylemeye fırsat bulamadan İhmenev sapkasını kaptığı gibi aklına koyduğu şeyi yapmak için çıkıp gitti. Kapıdan çıkarken bana, Su yakınlarda bir bahçe var, diye seslendi, çok güzel bir bahçe. Bahçıvanlar çiçek de satıyorlar, ucuza alabiliriz oradan. Hem çok ucuza!. Sen Anna Andreyevna'yi yola getirmeye çalış, yoksa bosuna para harcıyoruz diye kızar... Hadi bakalım... Evet! Sonra bak ne diyeceğim sana Vanya: Ne işin var evde? Yazman bitti nasıl olsa, evde ne yapacaksın? Tavan arasındaki odanda yat gene. Yatağın olduğu gibi duruyor. Fransız krali gibi güzel bir uyku çekersin orada. Ne diyorsun, kalacak misin? Sabahleyin erkenden kalkarız, saat sekizde getirirler çiçekleri, odayı güzel bir donatırız. Natasa da yardım eder bize: Zevki senden benden iyidir... Kabul mü? Kalacak misin?

Kalmama karar verdik. İhtiyar düzenledi işleri. Doktorla Masloboyev iyi geceler deyip gittiler, İhmenevler'de erkenden, saat on birde yatılırdı. Giderken pek düşünceliydi Masloboyev, bir şey söylemek istiyordu bana, ama söylemedi, bir dahaki görüşmemize bıraktı, ihtiyarlara iyi geceler deyip tavan arasındaki odama çıkarken onu gene karşımda görünce sasırdım. Küçük masaya oturmuş, önündeki bir kitabı karıştırırken beni bekliyordu.

Yoldan geldim Vanya, dedi, iyisi mi şimdi anlatayım. Otursana. Büyük bir aksilik oldu, canım öyle sikiliyor ki...

Hayrola?

___ Senin alçak Prens geçen hafta kızdırdı beni, hem426

öyle kızdırdı ki, sinirim hala geçmedi.

Ne oldu? Prense ilişkin devam ediyor mu yoksa?

Bir şey varmış gibi hemen telaslanırsın sen de, "ne oldu?" dersin. Senin de benim Aleksandrovna Semyonovna'dan, bütün öteki karılardan farkın yok Vanya... Karılardan nefret ederim!... Feneleri durmaz hiç, "ne oldune var?" diye sormaya baslarlar hemen.

Peki, peki, kizma.

Kizdigim falan yok. insan her seyi heyecanlanmadan karsilamali, büyütmemeli...söylemek istedigim bu iste.

Hala bana kiziyormus gibi bir süre sustu. Bekliyordum.

Bak Vanya, diye bagladi, yeni bir iz buldum... aslinda bulmadim da birtakim kuskularim var... yani bazi durumlar Nel i'nin... belki de... Kisaca söyleyecegim, Nel i'nin Prens'in kizi oldugunu saniyorum.

Ne diyorsun!

Maslobojev öfkeyle sal adi kolunu.

Hemen "Ne diyorsun!" diye böğürme. Adam gibi konusmasinibilmezmisin sen!

Kesinolarakbiliyorum dedim mi, akilsiz! Prens tanikli delil i kizioldugunu söyledim mi? Söyledim mi söylemedim mi?..

Büyük bir heyecanla kestim sözünü:

Bak canim, ne olur kizma, bagirma da, açık açık anlat bana. Seni dinliyorum. Bunun ne kadar önemli bir sey oldugunu, sonuçlarini düşün. .

Sonuçlariymis... neyin sonuçlari? Delil erin nerede? Bu isler böyle yürütülmez; aramızda kalsin sana söylediklerim. Bunu sana niçin anlattigimi da sonra söylerim. Böyle gerekiyordu. Sus ve dinle, bütün bunlarin sir oldugunu da unutma... Durum su. Daha kisin, Smith daha ölmeden, Prens Varsova'dan döner dönmezilgilenmeye baslamisti bu isle. Anlayacagin geçen yildan baslamisti.

. 427

Ama yanlis iz üzerindeydi. Daha dogrusu izi kaybetmisti. Paris'te Smith'in kizini yüzüstü biraktigi günden beri devamlı olarak izliyordu onu, demin sözü edilen Henri'yle yasadigim biliyordu, bir kizi oldugundan, kadının hastaligindan da haberdardi; sözün kisasi her seyi biliyordu, ama birden kaybetmisti izi. Henri'nin ölümünden hemen sonra olmustu bu; kadin kiziyla beraber Petersburg'a gelmisti. Hangi adla dönerse dönsün, kolaylikla bulabilirdi onu Petersburg'da tabi(€. Ne var ki, yurt disindaki adam lari yanlis bilgi vermislerdi ona: Kadının kiziyla beraber Almanya'nin küçük bir kentinde oldugu haberini yol amislardi. Oysa onlar da yanilmislardi, baskasiydi o. Aradan bir yıl belki de daha çok zaman geçti böyle. Bir yıl sonra kuskulanmaya baslamis Prens: Bazi olaylardan sözü edilen kadının o olmadigini sezinlemis. Simdi bir soru vardi kafasinin içinde: Smith'in kizi neredeydi? Durup dururken, sakın Petersburg'da olmasın? diye düşünmüs. Bu arada baska isler pesinde oldugu için resmi yoldan gidememis, böylece benimle tanisti. Birisi salik vermis beni ona, bu islerden iyi anlar falan demis... Durumu anlatti bana, ama pek üstü kapali anlatti namussuz.

¶elismelere düstü, ayni olayi birkaç türlü anlatti... Ama yalancinin mumu yatsiya kadar yanar derler. Tabi(€ saflık numarasi yaptim, Prense yürekten bagli göründüm. Her zaman oldugu gibi davrandim, bu arada doganin yasalarina da uydum (doganin bir yasadir bu çünkü), önce söyle düşündüm: Bana

söylenen seyin asli astari var miydi? Sonra: Bana söylenenin altında gizli başka bir durum daha var miydi? ^{TM}yle ya, bana yaptırmak istediği işin altında bir iş daha vardıysa kazık yemiş olurdu, bunu o ozan kafanla sen de anlayabilirsin sanıyorum... çünkü bakarsın bana söylediği iş bir rubleliktir de, onun altındaki dört ruble eder, adam bir tasla iki kus vururken biz de hava alırız. Bir rubleye dört rublelik iş yapacak kadar 428

enayi değilim. Durumu yavaş yavaş kavramaya ve birtakim izler bulmaya başladım. Birini ondan, birini bu işle hiç ilgisi olmayan birisinden öğrendim; üçüncüsünü de kendi aklımla buldum. Niçin böyle hareket etmeyi uygun bulduğumu soracaksınız şimdi. Söyleyeyim: Prensi pek bir telaslı görmüştüm çünkü, korkuyordu. Korkmasının sebebi neydi? Bir kızı babasından ayırmış, alıp yurt dışına götürmüş, kadın gebeyken de bırakmıştı onu. Bunda ne vardı? Hos bir çapkınlık örneğinden başka neydi bu? Prens gibi bir insanın korkmaması gerekirdi böyle bir serüvenden. Ama korktuğu beliydi... Beni kuskulandıran bu oldu işte. Henri'nin yardımıyla çok ilginç izler buldum, Vanya.

Adam hayat ta değil tabii, ama burada bir kuzeni var. Kadın Alman bir fırinciyle evli, gelgelelim sisko kocasına, göz açıp kapayana kadar peydahladıkları sekiz çocuğa rağmen on beş yıldan beri seviyormuş Henri'yi. Uzun uğrasmalardan sonra çok önemli bir şey öğrendim bu kadından: Henri devamlı olarak mektup yazarmış ona, Almancaymış tabii bu mektuplar; günlük de tutarmış, ölmeden önce birtakim kâğıtlarını ona yol amış. Salak kari mektupların öneminden habersiz tabii, sadece mehtap, Mein lieber Augustefien, Wieland üzerine yazdıklarıyla ilgilenmiş Henri'nin. Ben gerekli bilgiyi aldım mektuplardan, artık yeni bir iz üzerindeyim. Sözelisi, Smith'in kızı üzerine bazı şeyler, babasının ne kadar parasını çaldığını ve Prensin parayı kızcağızın elinden aldığı öğrendim. Sonra bir sürü heyecanlı, üstü kapalı söz arasında gerçeği gördüm: yani, Vanya, el e tutulur hiç bir şey yoktu bu mektuplarda. Aptal Henri saklıyordu, ancak ima ediyordu, ama ben bu imaları birleştirerek büyük gerçeği buldum: Prens. Smith'in kızıyla evliydi! Nerede, burada Ptersburg'da mı, Avrupa'da mı evlendiler, belgeler neredeydi? Hiç biri bilinmiyordu bunların. Anlayacağın, sıkıntidan patlıyordum Vanya. Ne yapacağımı bilemiyordum. Gece gündüz hep

429

bu bilmeceyi kafamda. Sonunda Smith'i buldum, ama sanssizliğe bak ki, tam o sırada oluverdi adam. Konusamadım bile onunla. Sonra bir rastlantıyla, Vasilyevski'de benim için kisku çekici bir kadının öldüğünü öğrendim, durumu inceleyince yeni bir iz bulmuş oldum. Hemen Vasilyevski'ye kostum; o gün seninle karşılaşmıştık, hatırlıyor musun? Hayli şey öğrenmistim. Kısacası, Nel i'nin çok yardımı oldu bana... Sözüünü kestim:

Beni dinle, sence Nel i biliyor mu?..

Neyi?

Prensin kızı olduğunu.

Maslobojev yüzüme tuhaf bir öfkeyle bakarak,

Sen biliyorsun ya, dedi, ne diye böyle boş şeyleri sorarsın? İşin yok galiba!^{TM}nemliolan bu değil hem, Prensin sadece kızı değil, mesru kızı olduğunu da biliyor. Düşünebiliyor musun?

Olamaz! diye haykirdim.

Basta ben de "Olamaz" dedim kendi kendime, simdi bile bazan "Olamaz!" diyorum. Gelgelelim, olabilmis, olmus bile.

Bagirmaya devam ediyordum :

Hayir Masloboyev, yaniliyorsun, Nel i'ninbunu bilmesini birak, zaten mesru bir evlat olamaz.

Annesinin elinde her hangi bir belge bulunsaydi böylesine bir sefalete katlanir miydi, sonra, kizini yapayalniz birakir miydi? Kes artik! Olamaz bu.

Ben de senin gibi düşünüyordum, hala kurcaliyor kafami bu. Ama su da var ki, Smith'in kizi deli bozugun biriydi. Dünyada onun kadar sivri akıl i kadina az rastlanir. Romantizmin, asiri aptal için sonucu...Sunu düşün yeter: Ta bastanberiyeryüzündekibir cenneti, melekleri hayal etmist; bütün kalbiyle sevdi, inandı. Sonra erkeginin ona olan sevgisi söndüğü için degil de yanildiğı, 430

öylesine güvendiğı insan onu birakabildiğı; melek bel edigi yaratık çamur çıktığı, onu asagiladığı için aklını kaybetti. Duygulu, çilgin ruhu dayanamadi bu degisiklige. Üstelik alnina sürülen leke...

bu lekenin ne oldugunu anliyorsun sanirim! Dehsetle, gururla, nefretle uzaklasti adamdan. Bütün baglari koparip attigi gibi, elindeki delil eri de yok etti. Babasinin oldugunu unuttugu parayi elinden alan, onu aldatan insani ruh soyluluguyla ezmek, hirsiz sayabilmek, ömrünün sonuna kadar onu küçümsemek hakkini elde etmek için istemedi. Resmen ayrilmamislardi, ama de facto (1) ayriydilar, öyleyken gelip yardim isteyebilir miydi ondan? Sunu da unutma ki deliydi kadın, ölüm döseginde Nel i'ye "Gitme onlara, demis". Sürünse de gitmesini istemiyordu kizinin onlara; "Kim çağirirsa gitme"... Kizini çağiracaklarım biliyordu demek, böylece bir kere daha öc almak istiyordu.

Anlayacagin, yemek yerine intikam hirsiydi kadını besleyen. Çok sey öğrendim Nel i'den, Vanya, hala öğreniyorum. Annesi hastaydi, veremli hastaların daha bir sinirli, huysuz olduklari bilinir; ama sunu da biliyorum ki, kadın Prense bir mektup yazdi... Bubnova'nin evindeki bir dostumdan öğrendim bunu, evet Prens'in kendisine...

Mektup mu? diye haykirdim. Prensın eline geçmiş mi bu mektup?

TMnemli olan da burasi zaten, bilmiyorum. Deli kadın, dostumla (hatirlarsın, boyali bir kız vardı hani, simdi akıl hastanesinde yatıyor) kafa kafaya vermiş, onunla yol ayacakmış mektubu,yazmış,amazonra vazgeçmiş, mektubu vermisken geri almış onu; ölmeden üç hafta önce oluyor bu... Çok önemli bir durum: Bir kere yol amaya karar verdikten sonra, vazgeçmiş olsa bile baska bir zaman yol ayabilirdi demektir. Sonra yol ayip yol amadigi (1)Gerçekte(Latince).

431

ni bilmiyorum iste; ne var ki, yol amadigini gösteren bazı belirtiler var ortada; öyle olsaydi Prens onun Petersburg'da bulunduğunu kesinlikle bilirdi. TMldüğüne de sevinirdi tabiE!

Evet, hatırladım, Alyosa onu pek sevindiren bir mektup aldığını söylemişti. Ama bu daha geçenlerde

olmus, topu topu iki ay önce. Peki sonra, Prensle senin isler ne oldu?

Ne olacak? Düşün bir kere: Yüzde yüz eminim, ama elimde delil yok... ne kadar uğraştıysam en küçük bir delil bulamadım. Durum kritikti! Yurt dışıyla ilişki kurmam gerekiyordu, ama nereyle ?

Bilmiyordum. Prensle bir çatışmaya girmemin, onu birtakim imali sözlerle, bildiklerimden daha çok şey biliyormuş numarası yapmakla korkutmamın gerektiğini anlamıştım tabii...

Sonra?

Kuru gürültüye pabuç bırakmadı; ama gene de korktu, hala korku içinde. Birkaç kere buluştuk, nasıl alttan alıyor görse! Bir keresinde arkadaşa açılacak oldu bana. Benim her şeyi bildiğimi sanıyordu o zaman. Çok hoş, duygulu, içtenlikle anlatıyordu, ama söylediklerinin hepsi yalandı tabii, hayasızca yalansöylüyordu. Benden ne denli korktuğunu o zaman anladım işte. Çok safmışım da kurnazlık etmeye kalkıştıyormuşum gibi görünüyordum ona. Beceriksizce korkutmaya çalışıyordum, tabii bile bile yapıyordum bunu. Mahsutan çam deviriyor, göz dağı veriyordum.

Niyetim kendimi ona saf bel etip agzından söz almaktı. Ama farkın vardı! Baska bir keresinde sarhos numarası yaptım, gene sökmedi: Çok kurnaz namussuz! Bilmem anlatabildim mi Vanya, bir kere benden ne kadar korktuğunu öğrenmem gerekiyordu; sonra, gerçekten bildiğimden çok şey biliyor gözükmeliydim ona...

Sonunda ne oldu? 432

Hiç. Delil gerekiyordu, ama benim elimde yoktu böyle bir şey. Ne var ki, benim bir gürültü

çıkartabileceğimi de anlamıştı. Rezaletti korktuğu tek şey, çünkü birtakim ilişkiler kurmak üzereydi burada. Evleniyor, biliyor musun?

Hayır...

Gelecek yıl! Evleneceği kimseyi daha geçen yıldan kestirdi gözüne. Kız o zaman on dördündeydi, şimdi on besinde tabii, zaval i okul önlüğüyle doluyor daha. Kızın anası babası seviniyorlar!

Karısının ölümü onun için ne denli önemliydi, anlıyor musun şimdi? Kızın babası general... para istediğin kadar! Senle bana düşmez böylesi Vanya...

Masloboyev yumrugunu masaya öfkeyle indirerek,

Yalnız bir aptal igimi hazmedemiyorum, diye bağırırdı, namussuz herif iki hafta önce aldattı beni...

Nasıl?

Basbayagi... Elimde delil olmadığının farkına vardığını seziniyordum; iş ne kadar uzarsa güçsüzlüğümü o kadar anlayacağını düşündüğüm için iki bine razı oldum.

Aldın mı iki bini?..

Hem de gümüs iki bin... Dislerimi gicirdata gicirdata aldım. Böyle bir isin ücreti iki bin miydi!

Küçüldüm o anda. Samar yemis gibi duruyordum karsısında; "Maslobojev, dedi, eski iyiliklerinizin karsiligini vermedim henüz(oysa konustugumuz gibi, yüz el i ruble vermisti), simdi de gidiyorum; su iki bini alin. Umarım isimiz bitti artık." "Tamamen bitti artık, Prens" dedim; ama yüzüne bakamiyordum. Bana "€ok bu para ama içimden koptu, senin gibi enayiye veriyorum"

dergibilerden baktigini düşünüyordum. Disari nasıl çıktigimi hatırlamıyorum.

Ama senin bu yaptigin düpedüz alçaklık Maslobojev! diye haykirdim. Nel i'yi düşün!

433

Alçaklık da söz mü, canılık, rezil ik... Bu... bu... anlatacak söz bulamıyorum!

Tanrım! Hiç degilse Nel i'ye biraz yardım etmesi gerekirdi!

Elbette. Ama nasıl zorlarsın buna onu? Korkutmakla mı? Korkmaz: Para aldım ondan. İki bin rubleye bana sattı korkusunu! Artık niçin korksun?

Umutsuzca,

Nel i'nin isı de böylece kapandı mı yani? diye bagirdim.

Maslobojev ürperdi, heyecanlı bir sesle,

Asla! dedi. Birakmam bunu ona! Yeni bir is açacağım basına Vanya, kararımı verdim! İki bin ruble aldıysam ne olmuş? Al ah belasını versin. Ugradığım hakarete sayarım, namussuz çok fena tongaya bastırdı beni çünkü, alay etti benimle. Tongaya bastırdığı yetmemiş gibi bir de alay etti!

Hayır, alaya gelemem ben... Simdi ise Nel i'den başlayacağım Vanya.Bazidurumlardan, esrar perdesini onun yardımıyla kaldırabileceğimi sanıyorum. Her şeyi biliyor o, her şeyi... Annesi anlattı ona. Hastayken, sayıklarken anlatmış olabilir. İçini dökeceği kimsesi yoktu, kızma döktü,Maslobojev keyifli keyifli ogusturdu el erini.Belki bazı delil er de bulabiliriz. Buraya niçin bu kadar sık geldiğimi anlıyor musun simdi Vanya? ^{TM}nce, seni sevdiğimden,bunu söylemeye lüzum yok zaten; sonra, Nel i'yi inceliyorum. Vanya'cığım, istesen de istemesen de yardım etmek zorundasın bana, çünkü Nel i'yi etkileyebiliyorsun.

Edeceğim, diye haykirdim,Maslobojev umarım önce kendi çıkarım değil de Nel i'yi, zaval i, mutsuz bir yetimi düşünerek hareket edeceksindir...

Kimin çıkarını düşünerek hareket edeceğimden sana ne! ^{TM}nemli olan bir şeyler yapmış olmak!

Elbette önce yetim kızı düşünceğim!Ama birazcık da kendimi EzilenlerF : 28 434

düşünürsem sakın gücenme! Yoksul bir insanım ben, yoksul ari hor görmemeli. Hakkımı yedigi yetmemiş gibi tuttu bir de alay etti benimle. Böyle bir madrabazin cezasını vermemeli miyim sence?

Morgenfri!

Devrisi günkü iek bayramimiz olmadı. Nel i fenalasmisti, yatagından kalkamadı.

Yattığı odadan bir daha hiç çıkamadı.

İki hafta sonra öldü. Bu iki hafta içinde kendinde degildi, o tuhaf hayal erinden bir an kurtulamadı.

Aklını az da olsa yitirmisti sanki. ^{TM}lünceye kadar dedesinin onu çağırdığına, gelmiyor diye ona kızdığına, bastonuyla yere vurarak gidip dilenmesini, ekmekle tütün parasını bulmasını söylediğine inandı. Uykudayken birden ağlamaya baslıyor, hemen uyanıp, dsnde annesini grdgn söylüyordu.

Arada bir kendine geliyordu. Bir keresinde yalnızdik odada: Bana dogru uzandı, bir deri bir kemik kalmış, ateş gibi yanan eliyle elimi tuttu.

Vanya, dedi, ben ölünce Natasa'yla evlen.

Bunu çoktan beri dsndg bel iydi. Gözlerinin içine bakarak sessizce gülümsedim.

Glmsedigimi görünce o da gülümsedi, zayıf parmağını beni tehdit eder gibi, muzip bir tavırla saladı, yüzümü gözümü öpmeye basladı...

^{TM}lmnden  gün önce nefis bir yaz aksami perdeyi kaldırıp pencereyi açmamızı istedi. Küçük bahçeye bakıyordu bu pencere. Disardaki yeşil iğ, batmak üzere olan gnese uzun uzun baktıktan sonra birden bizi yalnız bırakmalarını istedi. Çok bitkin olduğı için zayıf bir sesle, Vanya, dedi, yakında leceğim. Hem de çok yakında... Beni unutmamamı istiyorum. Hatıra olarak sunu bırakıyorum sana. (Boynuna hala beraber asılı muska gibi, beze sarılı irice bir şeyi gösterdi.) ^{TM}lrken annem bırakmisti bunu bana. Ben ölünce al onu, a, içinde yazılanları oku.

Bunu senden baskasına vermemelerini söyleye

435

ceğim. Ben öldükten sonra ona git, ldgm, ama onu affetmedigimi söyle, incil'i okudugumu, orada "Bütün düşmanlarınızı affedin" diye yazdığı halde gene affetmedigimi de söyle. "Annem ölürken onu lanetle dedi bana diyor, de, kendim için degil, annem için lanetliyorum onu " Annemin nasıl ldgn, Bubnova'nın evindeki yasayışını anlat; beni orada ne durumda bulduğunu da anlat, her şeyi, her şeyi ğrensın... Onun yanına gitmektense Bubnova'nın evinde kalmaya razı olduğumu da söyle...

Nel i bunları söyleyince yüzü kireç gibi bembeyaz oldu, yreğı öyle hızlı çarpmaya basladı ki, basını yastığa koydu, iki dakika hiç bir şey söyleyemedi. Sonunda bitkin bir sesle,

ağırları Vanya, dedi, vedalasmak istiyorum hepsiyle. Elveda Vanya!...

Son kere sevgiyle kucakladi beni, sikti, sikti. Bizimkiler girdi içeri. Kizcagizin ölmek üzere olduguna akil erdiremiyordu ihtiyar. Son ana kadar hepimizle cenklesiyor, Nel i'nin iyileseceğini söylüyordu. Üzüntüden büsbütün zayıflamisti, gece gündüz hastanin basucunda oturuyordu. ..

Son geceler hiç. uyumadi. Nel i'nin en küçük bir istegini yapmak için çirpiniyor; bazan disari çiktiginda içli içli agliyor, ama bir dakika sonra gene umutlaniyor, Nel i'nin muhakkak iyileseceğini söylüyordu. Odayi çiçeklerle donatmisti. Bir keresinde Nel i'cigine kirmizi beyaz gül erden kocaman bir demet getirmisti... Hem çok uzak bir yere sirf bu gül eri almak için gitmisti. Bütün bunlar Nel i'yi çok heyecanlandiriyordu. Herkesten gelen böylesine bir sevgiyi karsiliksiz birakamiyordu. O vedalasma aksami ihtiyar bir türlü ebediyen vedalasmak istemedi onunla. Nel i gülümsedi, uyuyuncaya kadar neseli görünmeye çalışti, hatta sakalasti ihtiyarla... Odalarimiza çekilirken umutlanmistik bile, ama devrиси günü konusamiyordu. iki gün sonra da öldü. 436

Ihtiyarin tabutu çiçeklerle bezeyisini, kizin kuru, ölü yüzüne, donuk gülümseyisine, gögsünün üzerine çaprazlama konmus kol arina bakisim hiç unutamam. ^{TM}len öz kiziymis gibi agliyordu.

Natasa, ben, hepimiz avutmaya çalışiyorduk onu, ama dinmiyordu aglamasi. Nel i'nin ölümünden sonra agir hasta oldu.

^{TM}lünün boynundan çıkarilan küçük torbacigi Anna Andreyevna'nin kendisi verdi bana. Nel i'nin annesinin Prense mektubu vardi içinde. Nel i öldüğü gün okudum onu. Prensi lanetle aniyor, onu hiç bir zaman affetmeyeceğini söylüyor, çektiklerini anlatiyor, Nel i'yi bekleyen korkunç günlerden söz ediyor, hiç olmazsa çocuk için bir seyler yapmasi için yalvariyordu. "Sizin evladinizdir o, diye yaziyordu, sizin kizinizdir, öz "kiziniz oldugunu sis de biliyorsunuz. Ben öldükten sonra size gelmesini, bu mektubu vermesini söyledim ona. Nel i'mi yüzüstü birakmazsaniz orada affederim sizi belki, yüce yargi günü Tanri'nin tahtinin önünde yere kapanir, günahlarinizi bagislamasi için yalvaririm. Bu mektupta neler yazdigimi biliyor Nel i. Okudum ona. Her seyi anlattim, her seyi, biliyor, her seyi... "

Ama annesinin dedigini yapmamisti Nel i. Her seyi bildigi halde gitmedi Prense, onunla barismadan öldü.

Nel i'yi topraga verip eve döndükten sonra Natasa'yla bahçeye çiktik. Günesli, güzel bir gündü. Bir hafta sonra gideceklerdi. Natasa tuhaf bir bakisla uzun uzun bakti gözlerimin içine.

Vanya, dedi, Vanya, bir düstü bu!

Düs olan ne?

Hepsi, hepsi. Bir yildanberi olan her sey. Ah Vanya, ne diye senin mutlulugunu da mahvettim!

Ömrümüzün sonuna kadar mutlu olabilirdik seninle!" demek istedigini okudum gözlerinde.

BiTTi